STUDI E TESTI.
25.

M. ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΤΖΗ

ΤΙΠΟΥΚΕΙΤΟΣ

SIVE

LIBRORVM LX BASILICORVM

SVMMARIVM

LIBROS I-XII

GRAECE ET LATINE EDIDERVNT

CONTARDVS FERRINI † IOHANNES MERCATI

ROMAE
TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MCMXIV

STUDI E TESTI.
25.

M. ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΤΖΗ

ΤΙΠΟΥΚΕΙΤΟΣ

SIVE

LIBRORVM LX BASILICORVM

SVMMARIVM

LIBROS I-XII

GRAECE ET LATINE EDIDERVNT

CONTARDVS FERRINI † IOHANNES MERCATI

ROMAE
TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MCMXIV

IMPRIMATVR:

Fr. Albertvs Lepidi, Ord. Praed., *S. P. A. Magister.*

IMPRIMATVR:

Franciscvs Can. Faberj, *Vicariatus Urbis Adsessor.*

Photomechanischer Nachdruck der
Akademischen Druck- u. Verlagsanstalt Graz.

BARTHOLOMEO NOGARA

ET

MARIAE ALBANI

MEDIOLANENSIBVS

XVII · KAL · SEPT · AN · MCMXIII

CONIVGII SANCTI FIDEM
AD CORPVS BEATI AMBROSII EPISC
INVICEM SPONDENTIBVS
D. D. D.

QVOS VIRTVTIS AMOR · DOCTRINAE ET STVDIA QVONDAM
IVNXERVNT · SANCTO NVMINE IVNGE DEVS
PERPETVOQVE SIMVL FELICES VIVERE VITAM
IN TERRA ET SIMVL IN TE SVPER ASTRA DATO

PRAEFATIO I. MERCATI

§ 1 – *Editionis historia.*

Operis quod *Τιπούκειτος* audit in lucem edendi consilium et rationem non mihi met ipsi a legum studiis alieno, votorum etiam italici romano iuri excolendo Instituti[1] tunc ignaro, sed Contardo Ferrini immortalis memoriae viro, vel si non profitear, quis non referet? Sane pluris faciebat ille Tipucitum quam alia multa iuris graeco-romani serioris monumenta sperabatque se ex eo, « quo melior dux et comes restitutionis inveniri non possit » iudice Zachariaeo,[2] in deperditis Basilicorum libris fragmenta non pauca restituturum. Quam ob rem eo ipso anno, qui supremus illi fuit, operi manum admoverat neque prius remisit quam avolsit morbi letalis vis.

Ego vero, quamquam de tali opere fructum prope nullum, nullam delectationem mihi spondebam, nihilo minus ut illud inchoaretur atque, bybliopolis uti putabatur haerentibus, inter Vaticana *studia textusque* commode volgari posset, amico socius vel potius minister et adiutor fieri non dubitavi, quoad usque locum darem viro cuidam graecarum litterarum peritissimo ac mire laborioso, quem bybliothecae Apostolicae non multo post addictum iri sperabamus. Ita studiis iuris, quantumvis imperitus, citra temeritatem non nihil inserviturus fore mihi videbar.

Statim igitur descriptis partim a collega partim a me libris prioribus, ille promptissimus ut erat ingenio sententiarumque

[1] Ex actis sessionis 2 iun. 1888 ed. in *Bullettino dell'Istituto italiano di diritto Romano,* I (1888) 169: « L'assemblea approva la proposta di cominciare la pubblicazione di fonti per parte dell'Istituto colla stampa del Tipucito e dà mandato al segretario di studiare i mezzi più adatti per l'attuazione di questa deliberazione e di curare che l'incarico ne sia in special modo affidato al prof. Francesco Brandileone », qui quia p. 107 propositum illud V. Scialoia v. cl. tribuit, eiusdem consilio libri II titulum primum speciminis gratia videtur ibidem edidisse.

[2] C. E. Zachariae a Lingenthal *Paralipomena ad Basilica* (1893) 8.

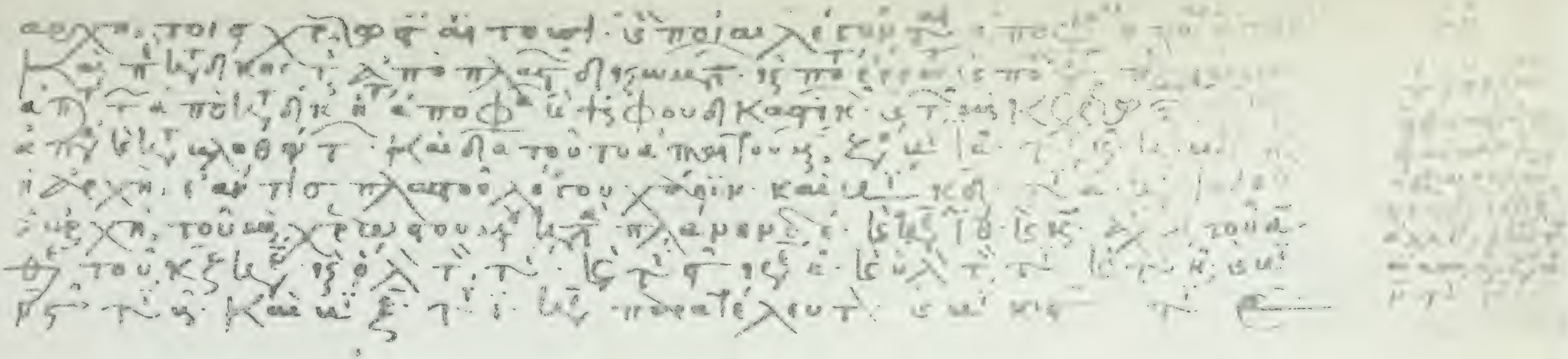
maxime, ne dicam unice, curans, eos et velocissime et libere fecit latinos atque mox typographis tradidit, quasi edentibus ex unico codice difficultates exspectandae essent minimae et quae in plagularum repurgatione facile tolli possent. Sic coepta editio prius quam de omnibus vel minimis certa eiusdem ratio constitueretur, qualem viri critici caussa probe cognita diuque perpensa sibi praestituere student: solum de praecipuis atque plus minusve obviis ipse et praesens et per litteras die 19 m. maio an. 1902 datas plura proposueram a Ferrinio probata.[1]

Hinc potissimum illa multiplex varietas seu melius inaequalitas, quae tomum evolventibus haud sine admiratione se se offert. Nam quia paullatim in operis decursu non nulla additamenta legentibus commoda futura pervidi itaque induxi, quaedam in verbis insolentia, quae esse dubia vel corrupta suspicatus mutaveram, dein repetitis exemplis veluti certo aut verisimiliter genuina retinui, quaedam e contra serius vidi inconstanter seu promiscue adhibita ideoque aliter atque aliter exprimere debui, sponte factum est ut a libris prioribus reliqui non nihil differant.

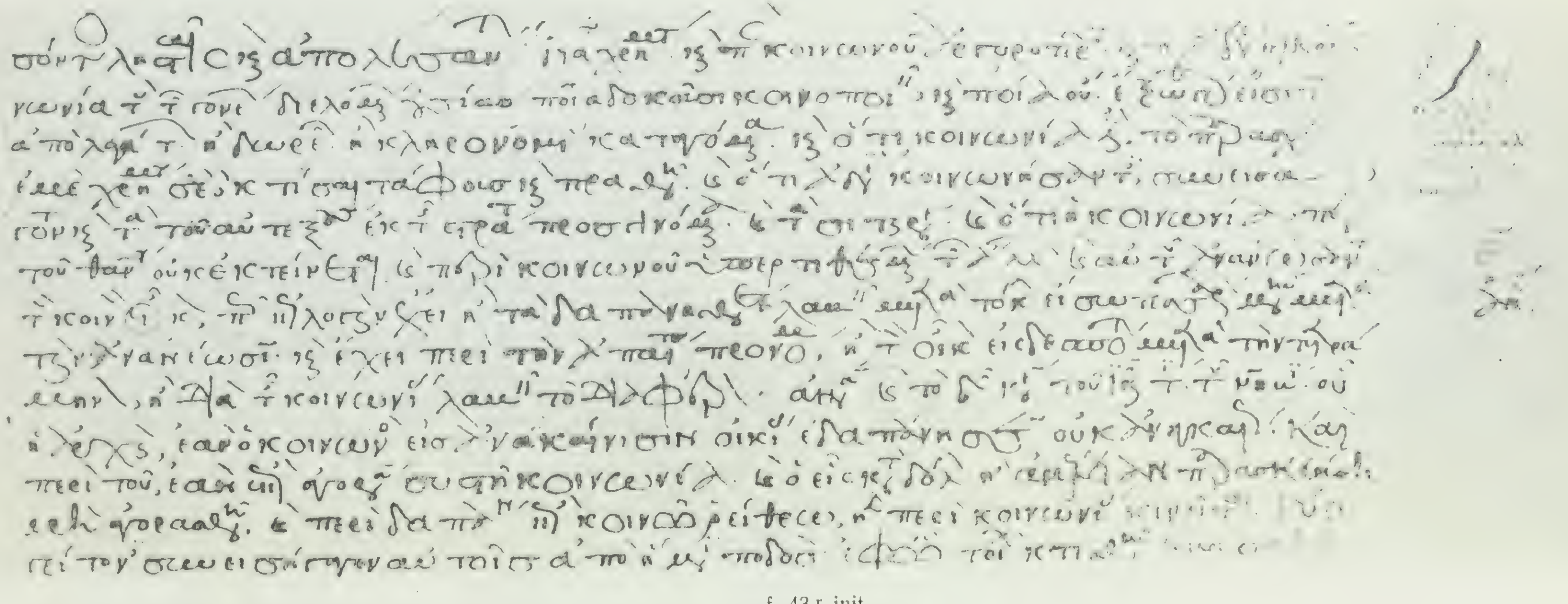
Accessit, excusis paginis vix sexaginta quattuor, amici lacrimabilis casus (17 oct. 1902), quo praeter opinionem onus totum in me recidit antea versionem quidem ad tollenda potissimum operarum sphalmata legentem, contextum vero graecum et cetera componentem prouti poteram minister iudicio Ferrinii plurimum deferens, praesertim in difficilibus. Solus autem ut remansi, duo folia quae prelo parata existimabam (pp. 65-96) imprimi iussi, tantum numeris capitum, quos perutiles ne dicam necessarios legentibus iam affirmaveram,[2] in margine ex editione Basilicorum

[1] « Trovo giusti i suoi criterii e credo che sarà facile uniformare il lavoro non appena sia introdotta l'abitudine »; in rescripto 25 mai. Scripseram autem de ratione distinguendi initia locorum recitatorum, adnotandi scriptiones primas, errata certa, etc., numeros editionum discordantes adiciendi, supplementa ex marginibus inserendi: quae omnia, aeque ac postea dubietates et coniecturas quotquot menti occurrebant, eo liberius et audacius proponebam, quod iudex et criticus ipse non essem, collega vero indulgentius fortasse quam par est permittebat. Ferrinio praesto erat photographica foliorum 1-120 codicis imago sumptibus bybliothecae Vaticanae perfecta eidemque commodata.

[2] Id si fecissemus ab initio, non esset quandoque caput unum et idem in plura sine caussa divisum et e contra (v. l. VI 19, 3; VII 1, 12; 6, 13; 8, 24-25; praeterea LX 54, 21-25. 27. 32 in p. 4), neque distincta – quod est gravius – intervallis litteraque maiore quae-

COD. VAT. GR. 853 f. 25 r

f. 43 r init.

Heimbachiana additis probante V. Scialoia cum Ferrinio nostro amicitia summa coniuncto; sequentia vero quamvis ex maxima parte typis descripta, animum despondens, seposui, donec inter nostrates idoneus aliquis se se offerret Ferrinii partes suscepturus. Sed ea spe nondum impleta nec forte proxime implenda, nuper tandem post longissimum temporis intervallum opus prosequi ausus, editionis rationi utcumque constitutae non potui non obsequi, quamquam mea parte meoque iudicio interim mutatis, necessario in minoribus non nullis ubi licuit feci quod melius videbatur.

Prosecutus vero sum opus haud ultra librum XII, tum quia Ferrinius interpres l. XII 1, 50 § 10 praetergressus non est (p. 185, 5) neque aliena Ferrinio supponere volo; tum praecipue quia latina Tipuciti, vastissimi et salebrosi operis, translatio, salvo meliore iudicio, non videtur usus esse tanti, ut propterea diutissimum et molestissimum laborem edentibus ac multo plus impensarum redimentibus expediat imponere. Interpretatione vero praetermissa, facies editionis alia fiet atque discordantes locorum in *παραπομπαῖς* allatorum numeri, quos intra cancellos versioni inserui, graecum in textum aut in adnotationem criticam transferendi erunt. Numeros etiam capitum, quos typographi marginibus aegre et quidem post plagulas bis terve purgatas adponunt non absque periculo errorum, alibi praestabit inscribere, quo simul cum textu eos componant, quem ad modum, ex. gr., factum est in stereotypa corporis iuris civilis editione. Quibus immutationibus si aliae minus manifestae addantur in ipso textu, codicis nempe scriptura vel in apicibus, quotiescumque tolerabilis est, expressa, tum forte etiam in apparatus forma, patebit cur ipse talia cogitans ac solitudinem in externa provincia iure exhorrescens, ulterius progredi nolui.

dam ex aliis titulis allata, quae sic in editione videntur esse ipsius tituli capita opportune breviata, quem ad modum excidit in pp. 4, 11-17; 14, 12-14; 22, 10-11; 36, 4-5; 54, 23-55, 5; 55, 7-8; 55, 12-13 fallente plerumque superfluo illo *περὶ τούτου* in formula parapompae minus consueta « *Καὶ περὶ τοῦ* .., *ζήτει περὶ τούτου* .. », quo quisquis fontes toties quoties non adit, prope cogitur interpunctionem ante *ζήτει* maximam ponere, vel fallente casu verborum « *ζήτει* ... », quo parapompae facies et indicium evanuerunt; quod suspicor accidisse etiam in p. 85, 20-22.

Ex hac narratione, vel si magis placet spontanea confessione, lectores iam norint cur exiguus iste tomus undecimum in annum pressus fuit; cur idem parumper inaequalis evasit; quid in illum Ferrinio licuit conferre, quid mihi met ipsi contigit. Sciant Ferrinio translationem latinam deberi totam, si excipiant postremas paginas inde a 185, 5 atque codicis ff. 38-39 (pp. 163, 10 - 171, 18) inter describendum nescio quo modo praetermissa necnon minores quosdam locos primo vel minime vel perperam lectos aut minus bene redditos: in quibus omnibus supplendis ipse ne fallerer, Basilicorum versionem Tipuciti verbis ubi licuit accommodavi, Ferrinii tamen libertatem quoad implementa illa *περὶ τοῦ* etc. et quoad syntaxin ideo parumper imitatus, ut a reliqua versione supplementa minus differrent. Sciant paginas 1-64, immo 1-69, 3, Ferrinium ipsum supremo correxisse seu, quatenus per eum stabat, complevisse, sequentes autem usque ad 96 me satis ab illo et a me paratas putantem, statim post eius obitum emendasse et dimisisse, ceteras vero praesenti aestate prout potui absolvisse, textu graeco diligenter collato, versione ad finem producta necnon alicubi parcissime castigata.

Porro, quamvis iusta praefatio non nisi opere fere absoluto conscribi poterit, nihilo minus in praesenti paucis ea saltem declarabo, quorum notitia lecturis necessaria videtur.

§ 2. – *Codicis notitia. Editionis ratio.*

Compertum est ad nos uno tantum codice Tipucitum pervenisse, nempe Vat. gr. 853: nam eiusdem uti nunc est iam exesi mutilatique recentissimum exemplum sunt libri Vaticani graeci 1928 et 1929, conscripti ille quidem, praeter indicem praevium (ff. 1-39), a Leone Allatio inter annos 1630 et 1640, hic vero atque praevius totius operis index a Laurentio Portio vel altero bybliothecae Apostolicae scriptore graeco aetate suppari.[1] Quod apographon quum frustra adiverim in pluribus arche-

[1] Mirum est et Maium et utrumque Heimbach uni Allatio totum apographum tribuisse, neglecta scripturae diversitate, quin etiam apertis Allatii verbis, qui codici 1928 libros I-XL complectenti haec inscripsit: « Continet materias a primo libro ad Quadra-

typi locis absumptis vel evanescentibus, abieci videns egregios illos viros codicem haud melius habentem oculis usurpavisse.

Est autem codex Vat. gr. 853 chartaceus, grandioris moduli molisque magnae utpote constans foliis quingentis,[1] centimetros gallicos prope 31 × 25 latis, quae versus ad regulam exaratos quadraginta tres comprehendunt in plena qualibet pagina. Chartae nullum officinae signum praeferunt. Folia in compagines vel fasciculos 63 collecta sunt, nempe veniunt octona octona, si supremum fasciculum excipias quinque folia (497-501) nunc habentem; quorum tamen primum (f. 497, olim 499) ad praecedentem quaternionem indubie pertinuit, teste numero fasciculi ξ⟨γ′⟩ folio subsequenti inscripto, duo vero suprema (ff. 500-501) ex charta penitus diversa, singulis in paginis vix quattuor (f. 500) vel sex (f. 501ʳ) et viginti versus eosdemque sine regula litteris plane differentibus perscriptos continentia, profecto non erant primo cum foliis 498 et 499 coniuncta, immo ne subsequuntur quidem absque medio, lacuna textus haud parva interiacente. Nam quia f. 499ᵛ abrumpitur titulus 66 libri LX in verbis c. 5 *χωρὶς*

gesimum. Reliqua quaere in Codice iam dicto Vaticano » [num. 853]. Porro quo tempore, quo auctore Allatius id muneris perfecit, aperit Stephanus Gradius illius collega († 1683) in novo Allatianae vitae fragmento volgato a I. Cozza Luzi *Novae Patrum Bibliothecae* tomo X (1905) 379. Scilicet Horatius Iustinianus Chius bybliothecae Vaticanae per decennium custos (1630 iun. – 1640 sept.) quum « ab Alatii ingenio studiorumque eius ratione suis minime studiis congruente plurimum abhorreret nec aequis oculis illius doctrinam, praesertim vero* summam illam graecarum litterarum notitiam adspiceret,... magnam adhibuit curam ne qua libertate ad eam diem usus esset in evolvendis vaticanis codicibus, in posterum uteretur, institutum novi* indicis [scilicet codicum vaticanorum graecorum] opus intermittere eum iussit dato interim negotio cuiusdam codicis transcribendi. Is sane codex vetustate ac raritate insignis (neque enim aliud eius exemplum usquam extare Alatius aiebat) et iniuria temporis pessime affectus nonnihil sane operae, ne monumenta egregia* in eo contenta intercciderent, desiderabat, sed non admodum praetiosae quamque* alii utiliores* rei litterariae usus reposcerent. Titulus illi *τὶ ποῦ κεῖται* ex re inditus, ac si dicas: quid quoque in loco reperitur. Namque per capita rerum breviter in eo enunciantur quaecumque in constitutionibus, quae a Basilio et Constantino principibus editae Basilicarum* nomen accepere, perscripta* sunt; ut uno capite quae ad singula rerum genera pertinentia et sparsim suis in locis posita sunt, collecta apareant, adiecto indice locorum ex quibus essent petita... Hoc ille velut in pistrino per omne tempus procuratae a Iustiniano bibliothecae versatus est summa cum animi aequitate ». [Verba quibus stellulam adscripsi ex autographo cod. Vat. lat. 6905 supplevi vel castigavi]. Allatius ipse, nisi fallor, in marginibus codicis 853 lineolas quasdam rubro duxit inter describendum: v., ex. gr., f. 25ʳ in tabula, 32ʳ, 33ʳ etc.

[1] Quod vero folium supremum praeferat numerum 501, effecit inscribentis oscitatio, qui numerum 417 praetergressus foliis 417-500 numerum uno maiorem indidit.

συγχωρήσεως ὑπο⟨πίπτει⟩ et sequuntur illa *θάπτει ἢ μή κτλ.*, quae velut aliena atque ex alterius codicis uno saeculo vetustioris fragmento desumpta protulit Heimbach t. II p. VIII, sed re vera finis Tipuciti sunt utpote titulum 69 fere totum de more Tipuciti exprimentia;[1] patet e libro LX intercidisse titulum 66 inde a fine 5 capitis, 67 et 68 integros et principium tituli 69: qua materia paginis prope sex editionis Basilicorum Heimbachianae contenta veri-simile est duo circiter folia codicis nostri impleta fuisse,[2] folia nimirum foliis 498 et 499 olim coniuncta.

Fasciculis igitur quaternionibus sexaginta duobus unus forte binio cum operis conclusione succedebat, quo dimidio mox vel abiecto vel deperdito factum est illud rarioris et grandioris scriptionis plura postulantis folia supplementum, nunc et ipsum mutilum. Nisi potius dicas librarium male putasse binionem absolvendo libro suffecturum, itaque par foliorum ex obvia qualibet charta postmodum adiecisse litterisque amplioribus, praeter reliquum Tipucitum, in vacui fugam inscripsisse quoque indiculum novellarum Iustiniani Augusti praetermissarum in Basilicis,[3] item novellarum Leonis Sapientis tunc temporis vim retinentium indicem et summaria, quae quoniam cum Tipucito vix cohaerent, dicere non audeo « locum Tipuciti ».[4]

[1] *θάπτειν ἢ μή.* [c. 3] *καὶ ὅτι τῶν περιορισθέντων καὶ ἐξορισθέντων ἀπο⟨θα⟩νόντων οὐ δεῖ χ⟨ω⟩ρὶς βασιλικῆς προστάξεως ἐκβάλειν* (sic) *τῆς νήσου καὶ ἀλλαχοῦ θάπτειν.* [c. 4] *ἔξεστι δὲ τὰ λείψανα πρὸς ταφὴν αἰτεῖν ἑκάστῳ. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. κγ' τι. β' ὅλον*: – Initium forte potuit huius modi esse: ⟨*Τι. ξθ' Περὶ λειψάνων τῶν τιμωρηθέντων.* [c. 1] *Πότε ἔξεστιν αὐτὰ*⟩ *θάπτειν ἢ μή.* – Etiam librarius apographi Vaticani, qui ff. 500-501 non descripsit, eadem prorsus aliena putavit.

[2] Ff. 498-499 respondent paginis Heimbachianis novem, at nihil certi statui potest in hac re tum quia paginae scholiis abundant modo longioribus modo brevioribus; tum quia Tipucitus quaedam capita brevissime, quaedam fusius explicat, quaedam omnino praeterit (cf., ex. gr., II 1, p. 6, et X 35, p. 160), adhoc *παραπομπὰς* quandoque plurimas adscribit, quandoque nullas.

[3] Ed. Heimbach l. c., qui t. VI pp. 416-432 ipsum appellare solet « indicem Novellarum in Basil. praetermissarum Alemanni » (v. Procop. ed. Bonn. III 429) et recitat ex Bieneriana Novellarum historia, non ex propria emendata editione. Cf. et Mortreuil, *Histoire du droit byzantin*, II 109 sq

[4] Zachariae, *Ius Graeco-Rom.*, III p. VIII, n. 12. Equidem conveniunt auctores illius indicis et Tipuciti in eo quod Eclogam novellarum Leonis capitibus LVI constantem adhibent ac novellas ex iis primam et quartam valere, secundam autem et tertiam obsoletas esse

Fasciculis singulis in imo primae paginae margine ad dexteram inscripta fuerat ab origine nota vel hodiedum ut plurimum servata (ex. gr., f. 49r ζ', 161r κα', 474r ξ', 498r ξ⟨γ'⟩); attamen occidentalis nescio quis saeculo XV vel XVI fasciculos denuo recensuit eorumque folia quattuor priora more patrio notavit (ex. gr., *f 1*, *f 2*, *f 3*, *f 4*), triplici litterarum serie usus, nempe minuscularum *a-z*, ad haec siglorum 7, 9, ℞ (= *et*, *con*, *rum*) in quaternionibus 1-κϛ', maiuscularum *A-V* in quatt. κζ'-μϛ' et minuscularum binarum *aa-rr* in reliquis μζ'-ξ⟨γ'⟩. Quo ostenditur librum iam tunc non solum in Occidente vel saltem in hominis occidentalis manibus fuisse (quod et verbis *leges*, *legis*, f. 1r eo fere tempore inscriptis, confirmatur), sed etiam mutilum uti nunc est sub finem exstitisse atque perturbatum. Folia namque 497-501, quae notata sunt universa utpote fasciculum insuetum efficientia, notas has ex ordine praebent: *rr3*, *rr1*, *rr2*, *rr4*, *rr5*. Iam deerant ergo duo quae diximus folia, praeterea f. 497 a 490 avolsum inter ff. 499 et 500 migraverat; quo loco illud invenit et is qui folia numeris arabicis primo distinxit, et alter qui saeculo XVII in extremo f. 496v adnotavit: « Vide infra post immediate duo folia sequentia ποτε τὰ πράγματα ».

In ipsa autem nostra bybliotheca, nisi fallor, additae sunt hae latinae fasciculorum notae quibusdam aliis codicibus graecis, idemque forte conici potest de notis Tipuciti, qui dicendus esset a nostris comparatus saeculo XVI ineunte vel paullo ante. Verum, quamquam ille certo adfuit in bybliotheca Apostolica vetere sub numero 572, testibus Dominico Ranaldi († 1606)[1] et Iohanne a

censent (cfr. infra, p. 24 cum Heimbach II p VIII); convenire videntur etiam in summariis sive rubricis ex Ecloga pariter derivatis, sed non omnino, si observes nov. 44 (infra, p. 17, n. 3), quam index sic perstringit: Ἡ λδ' περὶ τοῦ ἐπιτροπεύειν μοναχὸν καὶ κληρικοὺς (om. Tip.), ἀπείργεσθαι δὲ οἰκονομίας (κηδεμονίας Tip.) καὶ προστασίας ὀρφανῶν. Index suo loco edetur; interim iurisperiti qui aetatem illius ex re indagare velint sciant receptis accenseri novellas Eclogae 1, 4-8, 10-14, 16, 20-23, 26, 30-32, 34, 36-38, 41, 44, 46, ⟨48⟩, 50-56, sive Zachariaei 1, 7, 9-11, 13, 18-22, 25, 33-36, 40 fin., 56, 57, 66, 68, 70-72, 84, 95, 98, 100, 102-104, 106-109.

[1] 'Index totius Biblioth. Vat.' ms.: « 853 Basilicor. ex pap(yro) in albo fol. 572 ». Anterior est recens nota, posterior vetus, quam obtinebat liber in indice codicum graecorum a Friderico Ranaldi († 1590) confecto.

Sancta Maura († 1614), [1] at non aeque constat quamdiu fuerit ante Sixti V tempora, idque propter imperfectas vetustiorum indicum descriptiones, quae Tipucito quidem convenire possunt, sed non ei soli. [2] Qua re, quoad usque certam codicis descriptionem antiquiorem inveniam vel scripturam adnotantis agnoscam, nihil amplius affirmabo.

Vaticanus codex neque autographus est, uti ex manuum varietate, pluribus erroribus, quandoque immanibus, et aliis indiciis apparet; neque illa descriptus aetate, cui Tipucitus vulgo tribuitur, h. e. saec. XI ex. vel XII, sed potius XIII saeculo, haud profecto serius supplemento seu foliis 500-501, quae Heimbach ipse saeculo XIII tribuit. Scriptus est autem non una manu, nam in ipsis quos edimus quaternionibus primis duae longe differentes se se offerunt, quarum prior ff. 1 40ʳ, altera sequentia exaravit (cfr. tab. adiectam). Quae differentia in pluribus quidem apparet, [3] illico vero in compendio verbi *νομισμα*, de quo vide paginae 183 n. 4, [4] item particularum *περι* et *παρα*, quas librarius prior discretis ex more signis pingere solet, alter uno eodemque (cfr. p. 178 n. 3) ab illis duobus non nihil diverso reddere coeperat, quoad usque ambiguitate observata notas et ipse distinxit iisque plenam scriptionem saepius praetulit.

Librarius alter minus indoctus aut magis accuratus est; neque enim, sic ut prior, [5] in errorum monstra prolabitur, ad hoc distinctionem capitum saltem plurium quodam modo indicare voluisse videtur (f. 49 sqq.) et signa supplementorum in margi-

[1] *Πιναξ των ελληνικων βιβλιων βατικανης βιβλιοθηκης* ms. t. II pag. 832: « R 572 [his abrasis supra scriptum est: « 853 »] *Τῶν βασιλικῶν* [*βιβλίων* reprobat.] *νόμων βιβλία ἑξήκοντα.*

[2] Sic, ex. gr., cod. 671 *βασιλικὸν βιβλίον* in indice, quem edidit Haase in *Serapei* t. XII (1851) p. 276; item « 28 tituli ex sexaginta libris qui appellantur regales » in indice cod. Vat. lat. 7131 f. 57ᵛ. Ipse Dominicus Ranaldi, aeque ac Fridericus patruus, codices Vatt. gr. 852-856 describens « Basilicor. » nomine indiscriminatim designat Synopsin maiorem, Tipucitum et Prochiron, quae in illis continentur.

[3] Observes velim in tabula praesertim *βι* et *τι*, lineolas super numeros ductas, nexus binos *καί*.

[4] Idem compendium saepius occurrit in sqq. libris usque ad finem operis.

[5] Cfr., ex. gr., pp. 63, n. 1; 70, n. 2; 104, n. 5; 129, n. 3 et 130 n. 2; 112, n. 11; 122, n. 2; 135, n. 2; 163, n. 2. At cf. etiam p. 177, n. 2; 179, n. 4, etc.

nibus numquam vel fere numquam omittit. Verum tamen ambo prope pares in eo sunt, quod utuntur compendiis scripturae quam plurimis, iisque saepe ambiguis, quandoque prorsus insolitis, quae legentes in perpetuas animi angustias coniciunt et plurimorum Heimbachio errorum caussae fuerunt. [1] Sane verborum exitus vix signis, et quidem haud sufficientibus utpote vario fini communibus, uti cernere est, ex. gr., in *τά(ξεως)* et *πρά(σεως)*, *ἀποκαταστα(σιν)* et *ὑποστα(σεσιν)*, ii perscribere solent; verba diversa vel eodem omnino compendio reddunt uti *γρα(ψαν)τ(ων)* et *γρα(φεν)τ(ων)*, vel etiam tam simili ut aegre distinguantur, quem ad modum, ex. gr., *χωρις χωριον* et *χωρα*, *γυναικι* et *γενικον*, etc.; ipsum idem verbum e contra scriba hic uno, ille signo prorsus alio notat, uti supra animadvertimus.

Quibus in compendiis quamvis non dubitem librarios et consuetudini sui temporis et propriae sponte indulsisse, at simul opinor eosdem archetypum partim imitatos esse, praesertim ubi quid ipsi legerent nesciverint: quod a viris quoque doctioribus Allatio et Portio factum videtur in apographo Vaticano, et saepius ab Heimbach in editis particulis Tipuciti. Apparet hoc, nisi fallor, in errore prioris librarii, qui pro *εὔπορος*, *εὐπορίας*, *εὐπορῶ* insane legit *ἄπορος* etc. (pp. 8, lin. 21; 104, n. 5; 129, n. 3; 130, n. 2; 133, n. 3), at non semel pinxit litteram *α* ampliorem, quae accedit ad nexum litterarum *ευ*; item in illo *ἀσπᾶν* (p. 70, n. 2) fortasse ex $\overset{\pi}{\alpha}$*σπαν* enato.

Id ipsum conicio de plurimis veri nominis additamentis [2] per opus totum marginibus adscriptis, quibus de suo penu faciendis prior saltem librarius impar fuisse videtur; item de formis

[1] Sic, ex. gr., IX 6 legit *προκουράτωρ* pro *προσκυροῦσθαι*, X 2 *διαλύειν* pro *διαλύσεις*, X 8 *κδ'* pro *γάρ*, X 34 *αἰτιῶν* pro *ἀτελῶν*, X 35 *μετὰ* pro *μακρόν*, XII 3 *λαβὼν* pro *λάχος*, etc. etc., ne recenseam plura verba praetermissa atque insanam additionis ad IX 3 init. interpolationem in textum. Cfr. etiam Brandileone *Bullett.* I 108 sq. Quam ob rem fere nusquam memoravi lectiones Heimbachii necnon aliorum qui particulas ediderunt, nempe Mai, *Scriptorum veterum nova collectio* to. VII fin. (l. II 2 et VI 23) et ipsius Brandileone l. c. (II 1), cui nolim fides adhibeatur p. 6, 9 *βιβλίου* et 6, 18 *διδομένα* scribenti necnon omittenti *περί*, p. 7, 2, codice invito.

[2] Additamenta, inquam, non ea supplementa quibus librarii statim, vel postmodum in emendatione, solebant male omissa reponere.

constructionibusque insolentibus seu potius volgaribus, de variis eiusdem verbi scriptionibus, ex. gr. *λεγατον* et *ληγατον*, *κουρατωρος* et *κουρατορος*, et de vitiosis quibusdam permutationibus, ex. gr., inter verba *ἔγγυον* et *ἔγκ.*, *ἐγκαλεῖσθαι* et *ἐκκ.* (pp. 11 et 36), *παραγραφή* et *περιγραφή*, *σύμφωνον* et *συμφωνία* (p. 10, n. 6; 87, n. 1; 163, n. 3), quas ubi primum offendimus, librariis imputavimus, at postea quam pluries repperimus, ad ipsum potius auctorem referre, illum aetatis infimae et qui sane iura longe plus quam litteras et orthographiam callebat, in animum induxi.

Sane, quamquam Tipucito passim augendo videri possit idoneus quilibet iuris consulti nomine dignus, nemo tamen ad hoc prope adigebatur tantum quantum auctor ipse, neque profecto alteri dabatur id tam facile et apte perficere. Siquidem auctor, in afferendis quotquot fere ex reliquis Basilicorum libris ad rem essent locis diligentissimus, [1] non potuit – quantumvis in ea vastissima sylloge mire versatus – non videre per operis cursum plura quae iam scriptis utiliter adderet, quaeque prout licuit addidisse putandus est ea dictione qua contextus verbis bene iungerentur, vel etiam ad modum scholii, idque fecisse sive in marginibus proximis, sive in iis linearum aliquot intervallis, quae post singulos titulos a d h o c e t i a m, non tantum ad eos distinguendos, illum diceres reliquisse vacua; quem ad modum plus minus reliquerunt omnes Vaticani nostri codicis librarii.

Nam sunt re vera quaedam additamenta rationis et indolis prorsus eiusdem ac textus, quae postmodum in iis vacuis facta videntur, et insuper apparet alia fuisse facienda, quae perfecta non sunt. Ex. gr., titulo 5 libri VII adiecta postea videtur una *παραπομπῶν* series, quippe quae coronidem (: –) insolite subse-

[1] In hoc plus commoditatis quam in breviario videtur ille posuisse, nam aliquoties paucissimis verbis titulos perstringit (p. 11 *ἃ παρέλιπον διὰ τὸν κόρον τοῦ λόγου*; et cfr., ex. gr., tit. 35 l. X, p. 160), immo vix nudas inscriptiones recipit ac si sufficerent (cfr. l. VI titulos 2, 3, 6-18, 24 sqq.), fortasse ratus quemlibet e re proprios Basilicorum titulos facile aditurum, non vero tam facile repperturum locos parallelos huc illuc dispersos. - Ceterum eundem « eorum librorum, qui ad ius privatum spectant, epitomen exhibere magis operae pretium » duxisse « quam illorum, qui ad ius publicum pertinent », observavit Heimbach II p. VIII et post eum Mortreuil III 259.

quitur,[1] ad hoc verbis περὶ τοίνυν, ubi περὶ δέ exspectares, minus bene inducitur atque linearum quattuor intercapedinem occupat fere totam, excepta vix unius lineae parte. Item in fine tituli 1 libri XI (p. 172, n. 1) series remissionum continuatur et absolvitur in margine, licet scriba interstitium solito maius, nempe linearum quinque, praesto habuerit, quarum vix duas additamento illo replevisset: fecit ergo citra necessitatem ex mera, nisi fallor, archetypi imitatione. E contra, libri VII titulo 12 extremo παραπομπῶν additionem ampliorem (nihil enim breviario deest) faciendam fuisse colligitur ex eo, quod amplissimum intervallum subsequitur, i. e. linearum novem,[2] quas a scribente sine caussa praetermissas aegre puto. Denique ad libri II titulum 5 additio quaedam incepta atque mox intermissa,[3] quia fortasse capitis vel capitum afferendorum numerus et initium animo tunc aut minime occurrerint aut non sine dubietate, itaque visum fuerit illa postea supplere; nisi malis opinari reliqua in archetypo evanuisse, prout evanuerant fortasse nec legi potuerunt hoc aliove accidente non nullis in locis numeri.[4] – Aliis verbis, non sunt illa in universum addita post codicem nostrum descriptum, neque etiam dum is exarabatur, sed potius aderant in archetypo, quod quidem librarii repraesentare studuerunt vel quoad earum additionum locum, sive quod ea crediderint esse scholia textui minime inserenda, sive metu errandi si fecissent secus.

Quae si vere vel saltem probabiliter conieci, in ipso codice haberemus vestigia rationis illius qua pronum fuit opus perfici, adhoc perspiceremus extremam operi manum non fuisse impositam.

Hac opinione ducti, quam tenor etiam additionum suadere nobis videbatur, scilicet eas generatim non alienas, verum ipsius

[1] Hoc signum etiam post penultimam periodum adesse non adnotavimus ad pag. 57 lin. 16.

[2] Et hoc adnotandum erat utpote insolitum, ad pag. 69, 18. Reliqua intervalla, quae plus minus solent esse duarum vel trium linearum, toties quoties memorare duximus inutile.

[3] P. 14, n. 1, ubi lege: « vacant tres lineae ».

[4] Pp. 4, n. 1; 36, n. 3 et sic omnino ut in p. 36, f. 111^{v} l. 27 necnon in additamentis vel scholiis marginalibus ff. 96^{v}, 119^{v} et 121. In quibus locis praeter primum, quum capitis numerus, non tituli, non libri, desit, potius diceres ipsum auctorem ob caussam superius indicatam numerum interim omisisse.

*

auctoris ex praesumptione esse; quum hinc indignum fuisset easdem inter quisquilias apparatus proicere, illinc non placeret in finem titulorum transferre, neque magis in calce tum graeci textus tum latinae versionis seorsum apponere, paginam parvam in particulas quinque dividendo; idcirco additiones ipsas in contextum, ubi potuimus, [1] plerumque intulimus, vel quae scholia fortasse sunt. Qua in re cautius rectius constantius posthac agere oportebit, transferendo scilicet in eum quem nunc interpretatio tenet locum additamenta universa, praeter illa quibus suppleta fuit aliqua particula contextus inter describendum oscitanter praeterita. Sic erunt seiuncta quae quantumvis probabiliter, attamen non aeque certe sunt auctoris Tipuciti; seiuncta erunt si qua sint scholia, quae non nisi per vim contra mentem auctoris in textum inferuntur; ac tollentur in additamentis apte inserendis difficultates, quas pluries fecit nobis signorum defectus. [2]

Porro, ne maiorem quam par est rationem habentes hinc fontium, illinc regularum grammatices et similium communiter traditarum, lectiones et scriptiones ab iis discedentes et cacosyntheta facile librariis imputemus vel eo quod illa inaequabiliter apparent, distinguamus oportet *a*) locos plurimos Basilicorum ad verbum recitatos et accurate indicatos, praescripto scilicet numero non solum libri titulique, sed etiam capitis et, ubi opus est, thematis, necnon *b*) breviaria illa, in quibus ipsa Basilicorum verba sat fideliter retenta sunt, vix constructione vel aliquot verbis mutatis aut interiectis, *c*) a metaphrasibus capitum praesertim prolixiorum vel difficultatem peculiarem facientium, quae breviator quodam modo refinxit et criticis animadversionibus auxit, atque *d*) a formulis, quibus idem locos affines inducere

[1] Ubi videlicet manifesta erant signa, vel secus, ubi situs, argumentum et dictio supplementi locum quodam modo ostendebant. Ubi vero locus omnino dubius, item ubi misere truncatum erat supplementum, idem in notas coniecimus. In textu autem addita vel subiecimus loco qui de eodem argumento agit, vel pone verbum signatum, intra parentheses, inseruimus prouti dabatur, initium ac finem, i. e. verba primum et ultimum eodem numero repetito distinguentes.

[2] V., ex. gr., pp. 89 n. 5; 99 n. 2; 107 n. 3; 109 n. 3; 156 n. 4; 169 n. 1; 174 n. 1.

solet circa finem cuiusque fere tituli et capitum complurium. Nam patet illos locos (*a*) nihil ab auctore contrahere potuisse nisi forte per oscitationem, itaque referre linguam et stilum fontium, quae linguae grecae communi serioris aetatis plus minusve conformia sunt: e contra iureconsultum byzantinum pluribus saeculis recentiorem se se prodere debuisse in metaphrasibus et formulis postremo recensitis, nec non aliquantulum in mutationibus et additamentis altero loco memoratis, praesertim si idem, quantumvis doctissimus, haud aeque pure et emendate – quod paucissimi solent – scribebat. Re vera ibidem neglecta implicata et obscura oratio saepe est (v. pp. 33, 1-2; 39, 19; 51, 2 sqq.; 77, 1-5; 139, 1 sqq.; 184, 22 sqq.), anacoluthis et casibus absolutis nominativo vel accusativo horrens (cfr. pp. 40, 1; 51, 15; 144, 10; 148, 14); adsunt quandoque formae, phrases et constructiones vulgares,[1] item scripturae vitiosae, quas si nolis auctori tribuere, sed librariis universe, cur illas hi non pariter invexerunt in locos fontium ad verbum recitatos?

Hinc, ubi quidem verba fontis repetita sunt, sed ambiguus erat eorum exitus a librario plerumque suppressus, nos, quoties accentus non repugnabat editae Basilicorum lectioni[2] et ratio propositionis eadem erat, editionem tacite secuti sumus, nefas ducentes exitum minus consuetum inducere; quamquam forte dubitari possit de auctoritate editionis in huius modi,[3] sive propter imperitiam conferentium codices, sive propter licentiam editorum, qui ad nostra fere tempora regulis vulgo traditis fidentius conformaverunt mediae quoque graecitatis scripturas. Verum discrepantias in verbis, vel ubi deteriores videbantur nec tamen prorsus

[1] Ex gr., nisi fallor, *βλάπτουν* p. 92; *δεδογμένα* (– *δομ.*) p. 186; *μεμεμψηκέναι* p. 165; *κεκριμμένων* p. 97; 102; 110; 137; *οὖν* = *οὗ* (*οὖν* ad ambiguitatem tollendam ipse scripsi) pp. 73 et 89; *ἄκοντα τοῦ νέου* p. 137; *δεκτὸν ἡγεῖσθαι τὴν...* p. 120, 1; *δόξαν...* p. 176; *ἔχειν κατά τινος* simpliciter, pp. 184 et 144 (ubi lacunam frustra aperui); *κατακριμμένων* p. 110; *χρεωστημένου* p. 165, etc.

[2] Hac de caussa Brandileonem sequi non possum scribentem p. 6, 13 *διοικῆται*, ib. 15 *ληγατεύῃ*. A me autem in pp. 17, 6 et 23, 12 monendi lectores erant verbo *βουληθ.* accentum circumflexum adpictum videri, qui ad lectionem vulgatam *βουληθείη* non convenit.

[3] Cf. Ferrini praef. ad *Suppl.* nostrum p. X. Non ideo vero negandum est librarios quoque huius modi idiotismos facile potuisse augere.

absurdae, plane servavimus aut servare debuimus utpote profectas omnes vel fere a codicibus quos auctor adhibuit, et quae re vera pleraeque recurrunt in aliquo Basilicorum codice superstite, vel in aliis compilationibus, v. gr., Synopsi, Ecloga Ambrosiana, Ecloga pseudo-Theodori Hermopolitae. Neque enim lectio, quae, si fontes adeas, genuina videtur, ideo primigenia dicenda est etiam in Tipucito, quum eius auctor libris uti potuerit corruptis aut eos non nunquam prave legere et reddere.

Id ipsum et de numeris, quamquam in describendo longe facilius ii male habiti fuerunt; nam erant i n n u m e r i, non raro figura simillimi (*α δ*, *β η κ*, *γ ς* Ϙ, *ζ ξ* etc.) eiusdemque prope initii vel exitus, ita ut quandoque praeteriti omnino, quandoque corrupti sint adscitis aut omissis aut permutatis elementis, ex. gr., *ι* post *τι.* et *βι.*, *κ* post *κε.*, *β* ante *βι.*, etc., [1] quin librarii, praesertim ex apographis describentes, occulta sphalmata potuerint olfacere, quae vel ipsi, ubi etiam sequitur capitis initium, operose detegimus, alias, ubi nudi sunt numeri, ne auguramur quidem. Profecto, si demas librorum et titulorum numeros, in quibus non fuit varietas ac solum errores irrepere potuerunt minore difficultate deprehendendi, in capitum numeris neque rara neque minima testium superius memoratorum discordia est, item editionis Heimbachianae et Tipuciti; quae discordia quando certa et constans apparet – quem ad modum, ex. gr., ubi caput idem eodem numero, vel proxima capita numeris aeque distantibus insignita sunt in aliis Tipuciti locis, [2] aut ubi testis alius contra

[1] Cf., ex. gr., pp. 3, n. 1; 12, n. 4; 13, n. 2; 19, n. 2; 33, n. 3; 50, n. 4; 56, n. 3, etc. Ceterum nescienti in quo error vere subesset, utrum in numero libri, an in tituli, an aliquid deesset etc., errorem aliquoties emendare non licuit, immo contigit ut male dubitaverim de numero iusto, non autem de errato. Cf. corrigenda ad p. 7, 10; 9, 12; 66, 5. – Huius generis erroribus deceptus Pitra quosdam locos Basilicorum a Demetrio Chomatiano recitatos inter deperditos recensuit, quos re vera in libris exstantibus iam diu vulgatos ostendit Peters *Die oströmischen Digestenkommentare* infra cit., p. 29.

[2] V., ex. gr., numeros capitum tit. 2 libri XI in pp. 149 et 172. – Eam numerorum varietatem Zachariae *Paralip.* 3 tribuit « iure consultis qui Basilica ob molem operis in brevius contrahere ausi sunt », vel e contra (addam ego ex illius doctrina de libris prioribus) additamentis atque textuum mutationibus deformaverunt. Illud tamen non commisit is qui Eclogam Ambrosianam confecit servatis numeris primitivis, etsi perpetuo dehisceret eorum series.

editionem consentit vel Tipucito propius accedit, – sine dubio repetenda est ab ipsis Basilicorum codicibus, quos auctor adhibuit et quos vel exinde agnoscere licebit. Quam ob rem, vix emendatis ubi licuit numeris quos comperimus corruptos, ceteros plerosque servavimus, adposito tamen ipsis ad commoditatem legentium in latina versione cancellos inter eo quem editio praebet numero.

Illinc rursus, in liberioribus capitum compendiis, in criticis animadversionibus et in reliquis aliquatenus ab auctore profectis retractatisve certa scribendi inconstantia et vitiositas, transitiones duriusculae, verba contra regulas constructa et vulgaria quaelibet generatim emendanda non erant: quod si interdum commisimus imprudentes, doleo. Fecerunt tamen in iisdem maiorem difficultatem verba dubio compendio scripta, item evanescentia, quibus ob ipsam operis inaequalitatem et scriptionis inconstantiam nescis utrum litterarium an potius vulgarem vitiosumve exitum atque constructionem indiderit aut indere voluerit auctor, horum incuriosus vel minus peritus. Qua in re tandem [1] eo devenimus, ut ambiguitate lectionis in gravioribus adnotata (infinitum enim fuisset de verbis imperfecte scriptis toties quoties admonere), consueta potius secuti simus, quam rariora et absona illuc induxerimus, ubi non constabat haec adesse. Quotiescumque ergo repperies vel nominativum absolutum, vel particulas *ἐάν* et *ἵνα* cum verbo indicativi modi constructas, vel scriptiones inconstantes (*λεγάτον*, *ληγ*.; *ἀπώλλον*, *ἀπώλετο*; *κουράτωρος*, *–ορος*, [2] etc.) aut plane vitiosas quamvis forte vulgares (*ἔγγυον* pro *ἔγκυον*, *συμφωνιῶν* pro *συμφώνων*, *περιγραφή* pro *παρ*. et e converso, *πρόσχες* etc.), et ita porro, scias id in codice sive plene sive indubio signo [3]

[1] Nam secus factum, ex. gr., p. 5, n. 3.

[2] Primo quidem toties quoties sic scripsi (cf. p. 10, n. 5), sed postquam vidi scriptionis inconstantiam, eam imitatus sum. Verum de orthographia tota melius agendum esset quam nunc possim.

[3] At contra, in pp. 115 n. 6; 116 n. 1, 6; 117 n. 1, 4 etc., quamquam signum ambiguum non erat, *παραγραφην* non recepi suspicatus librarium potius quam auctorem in signo adscribendo errasse; quod et de verbo plene scripto (p. 115, n. 7 etc.) aequo iure suspicari poteram.

scriptum; alias, vel sic non erat, vel, si quando mutavimus, saltem adnotavimus.

Hac ratione sat fideliter, nisi fallor, Tipucitus editione nostra repraesentatur, quantumvis illa quidem imperfecta propter caussas superius declaratas, insuper propter ipsam difficultatem sane maximam legendi librum immodicis compendiis horridum neque vitiis immunem, qua exesum, qua evanescentem, atque opus edendi parum apte conscriptum, et cuius quamlibet fere propositionem cum fontibus conferre, numerum praeterea quemlibet indagare et hodierno adaequare oportuit. Qui simul tot minimis animum intendit anxius, eum defatigatum plura fugere necesse est.

§ 3. – *De M. Patze Tipuciti auctore.*

Restat ut ex inscriptione libri, quae vel neglecta vel perperam lecta fuit utpote evanescens et absumpta, potiora saltem declarentur ad tollendos errores circa Tipuciti auctorem inde exortos ac simul proponantur non nulla, quibus fides inscriptionis confirmatur et operis aetas definitur. Nam, quem ad modum eam superscriptionem ante L. Allatium [1] a nemine lectam diceres, itaque librum aut nomen ipsum Basilicorum sine addito – propter inscriptionem, opinor, libri I satis conspicuam – in vaticanis indicibus obtinuisse (cf. supra, p. XIV n. 2) aut etiam alium titulum e re utcumque confectum; [2] sic Allatius operis quidem nomen verum

[1] Ab Allatio tunc temporis Tipucitum describente et initium et verbi *Τιπούκειτος* declarationem Iosephum Suaresium accepisse opinor, eo quod is in § VIII notitiae Basilicorum anno 1637 Romae scriptae et post decennium Parisiis a Fabroto vulgatae sat aperte ostendit se librum numquam vidisse, quem indicem *Βασιλικῶν κατὰ στοιχεῖον* facit. « Laudat, ait, idem Augustinus... Indicem *Βασιλικῶν κατὰ στοιχεῖον*, cuius ea esse suspicere exemplaria, quae servantur in Vatican. Codicib. 852. 854 et Palatin. Cod. 222. praecipue in Codice inscripto *Τιπούκειτος γινόμενος* », cuius notam non affert.

[2] Sic, ex. gr., in catalogo manu Iohannis a Sancta Maura scripto, p. 832: *Τῶν βασιλικῶν νόμων βιβλία ἑξήκοντα*; in scidula olim f. 8ᵛ margini (Heimbach *Anecd.* I 220), hodiedum f. Iᵛ adglutinata: *τὰ παράτιτλα τῶν ξ' βιβλίων τῶν βασιλικῶν* [*ἤγουν* delet.] *τοῦ λέοντος καὶ κωνσταντίνου* [*καὶ νικηφόρου* delet.] *ἤτοι τοῦ ἑξηκοντάβιβλου* (sic); quae fortasse scripsit N. Alemannus, is enim in notis ad arcanam historiam Procopii (1622) 78, edit. Bonn. III 429, Tipucitum *τῆς ἑξήκοντα βίβλου* (sic) *τῶν βασιλικῶν* nomine appellat.

securus legit declaravit vulgavit [1] et suae Vaticanorum codicum recensioni inseruit, [2] cetera vero parum observans aliquando somniare potuit auctorem fuisse quendam Andronicum Manuelis Comneni aequalem, [3] cuius nomen nedum quadrat, plane repugnat cum reliquiis inscriptionis. Ita rursus, quia Heimbach alteruter nomen auctoris et alia minus bene expressit nec melius legit et intellexit, factum est ut senior nec verum auctorem nec veram aetatem ipse agnoverit et Zachariae viro summo ansam praebuerit adversum nomen verum temere quaelibet audendi auctoremque proponendi hominem alium uno saeculo posteriorem, licet istius saeculi nullum in opere vestigium repperiri non sine admiratione idem Zachariae animadverterit. [4]

Igitur primo notandum est exstare in libro praenominis quoque reliquias eiusdemque vix duobus tribusve signis constantis, eius autem principium indubie μ esse, cui signum – sive littera sive nexus sive nota compendii cum accentu – certo impendet, sed evanidum, ac fortasse subiungi litterulam angu-

[1] Cfr. Gradi l. infra cit. et Saures. l. c. – A Suaresio aut etiam ex ore Allatii eiusve amicorum aliquam Tipuciti notitiam habuit Nicolaus Comnenus Papadopulus, ille nebulo, qui in Praenotionibus mystagogicis (1697) Tipucitum iurisconsultum falso toties allegavit (cf. Heimbach *Anecd.* I 220 sqq.; Mortreuil III 258): idem namque Romae Allatio superstite in eo ipso Graecorum collegio, quod Allatius et alumnus et magister coluit ac demum librorum suorum fecit heredem, per annos plures fuit (1665 ian. 3 – 1670 nov. 29), Allatii funeri interfuit (1669) et ex eius hereditate mss. Combefisii in S. Athanasium adnotationes obtinuisse dicitur. V. E. Legrand *Bibliographie hellénique... aux dix-septième siècle* V 410, 416. Male tamen Mortreuil propter fallacias Papadopuli opus ipsum « Pseudo-Tipucitus » appellare solet, e. gr. III 146, 165, 168, 253, etc.

[2] « 853. *Τιπούκειτος. ἢ παράτιτλοι τῶν ἑξήκοντα βιβλίων τῶν βασιλικῶν. ἡ ἀρχή...* » Quae quia Assemanus mere exscripsit e catalogo, non ideo « suspectae fidei » taxandus erat a iun. Heimbach *Anecd.* I 220 n. 4, ab eius fratre et a Mortreuil.

[3] Gradius o. c.: « Auctorem autem operis Andronicum quendam fuisse aiebat Alatius, qui Emanuelis Comneni imperio floruisset ». Verum hanc opinionem, cuius momenta plane ignoro, Allatius sive abiecisse sive haud ita firmam habuisse videtur, quum nihil tale, quoad scimus, unquam scripserit. – Recolas velim Adriani quoque isagogen in s. scripturam Andronico « ex genere Comneni, imperatoris Constantinopolis » tributam fuisse ab A. Ciaconio: cfr. Goessling *Adrians εἰσαγωγὴ εἰς τὰς θείας γραφάς* (1887) 9.

[4] Nam primo voluit legere *τοῦ παλαιοῦ* (cf. Mortreuil III 241), deinde *πατέρος* vel *πατερινὸς* (v. Heimbach VI 199), demum cogitavit de quodam Patreno. V. *Geschichte des griechisch-röm. Rechts* [3] (1892) 35: « könnte man an *Πατρηνὸς κριτὴς τοῦ βήλου* um 1180 – vgl. Nicet. Chon. in Alexio II c. 17 – denken; allein es würde alsdann auffallend sein, dass keine Novellen von Manuel Comnenus citirt zu sein scheinen ».

stiorem, ad summum unam; quod ergo putes frequens illud μιχ seu μιχ(αηλ), vel etiam μα^{νλ} seu μαν(ουη)λ, quamquam hoc posterius ad locum et ad reliquias minus quadrare mihi videatur. [1]

E contra plene perscriptum fuit nomen post μ. τοῦ κριτοῦ veniens, et quidem per litteras quinque, quarum clarae et certae sunt quattuor una cum verbi accentu (πατ*ῆ), reliquae vero, scilicet quartae maiore ex parte absumptae particula superior quae restat, ea est quae non ad nexum ερ, qualis a librario pluries pingitur, sed ad litteram ζ vel ξ prorsus quadrat. Quam ob rem, quia videtur absurdum πατξῆ, legendum est πατζῆ, minime vero cum Heimbach πατ^{s~}, πατε vel πατρ, neque magis πατερος, πατερινος aut πατρ⟨ηνου⟩ cum Zachariae, qui demum in Patrenum quendam anno circiter 1180 τοῦ βήλου iudicem potius concessit.

Idque eo vel certius, quod nomen ὁ Πατζῆς haud prorsus ignotum est, sed quinquies saltem in Basilicorum scholiis observatum, [2] neque forte differt - adeo proximum est - a nomine ὁ Πετζῆς, τοῦ Πετζῆ ter occurrente in 68 responsione Demetrii Chomatiani [3] atque bis in Alexiade Annae Comnenae. [4]

Porro a nostro quam certe distinguitur praenomine et tempore Theodorus ille ὁ Πετζῆς Demetrii aequalis (saec. XIII), item quam verisimiliter ὁ Πετζέας etiam alter circa an. 1098 dux sive praefectus Ephesiorum arci a Iohanne Duca constitutus, tam facile videri potest unus et idem cum auctore Tipuciti iurisconsultus

[1] Quod παρὰ μ⟨οῦ⟩ scribens dormitarim, illud legenti cuilibet facile apparebit.

[2] Ed. Heimbach I 35; V 716 sq., 751, 767, 795; cf. Prolegom. ib. VI 199. Heimbach primo et secundo loco scripsit ὁ Πατζός, τοῦ Πατζοῦ, in ceteris τοῦ Πάτζου. – Quia Cuiacius in opere, cui titulus *Βασιλικων Liber LX* ... (Lugduni 1566), 211 scholion secundum PATZI inscriptum latine edidit ex eodem cod. Paris. gr. 1350 (cf. Heimbach VI 179) atque in praevia epistula recensens interpretum « hactenus Occidenti ignota nomina » Patzum non omisit, hinc et Frehero et Suaresio Patzus nomine innotuit, item Papadopulo, qui illi plura impudenter supposuit (cf. Mortreuil III 477).

[3] Pitra *Analecta* VII 299: Θεοδώρου τοῦ Πετζῆ, ὁ ῥηθεὶς Πετζῆς, παρὰ τοῦ Πετζῆ, qui ex marito sororis Manuelis Orhyziatae domestici τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Βερροίας monachus factus est.

[4] Lib. XI 5 et XII 2, ed. Bonn. II 95, 13; 136, 4: τὸν Πετζέαν.

ille ὁ *Πατζός*, [1] qui affertur ab incerto scholiasta ad Basil. II 1, 1, nec non ille, cuius nomen *τοῦ Πατζοῦ* vel *τ. Πάτζου* praescriptum est quattuor scholiis in Basil. LX (37, 4 § 5; 37, 67; 39, 11; 41, 47), sive quod idem ipse scholia haec sua veteribus scholiis inseruerit, sive quod alter quilibet e scriptis illius ad rem quaedam excerpserit et catenae Basilicorum adscripserit. Neque enim admodum veri simile est plures eiusdem perrari nominis iureperitos scriptores saeculo XI-XII exstitisse; qui secus si fuissent, eos non nudo tantum nomine designatos putarim. [2]

Re vera scholion ad Basil. LX 39, 11 (Heimb. V 767) sententia nec non verbis plerisque cum Tipucito convenit, adeo ut sin unum et idem cum huius loco, dici possit saltem gemellum. Sic enim se habent

Schol. *Τοῦ Πάτζου. Ζήτει τὸν ιθ' τιτ. τοῦ ϛ' βιβ. καὶ τὴν ια' νεαρὰν τοῦ Πορφυρογεννήτου κυροῦ Κωνσταντίνου.* [3] *πλὴν μὴ λάθῃ σε τὸ α' θεμ. τοῦ ιζ' κεφ. τοῦ λϛ' τιτ. τοῦ παρόντος βιβ.*

Tipuc. ad c. 3 § 5, f. 477ᵛ: *Ζήτει καὶ τοῦ ϛ' βι. τι. ιθ' καὶ τὴν περὶ φόνου νεαρὰν τοῦ πορφυρογ(εννή)του κυρ. Κω. καὶ μὴ λάθῃ σε τὸ ιζ' κε. τοῦ λϛ' τι. τοῦ ξ' βι.*

Scholion autem prolixius ad LX 37, 4 § 5 (Heimb. V 716), quod *τοῦ Πατζοῦ* manus recentior inscripsit, [4] cum Tipucito pariter concordat et ipsum, etsi duas continet interpolationes,

[1] An recte legerint Fabrotus et Heimbach nescio. In rudi quidem imagine a Mortreuil III 241 priore loco edita clare perspicitur *ὸς*, sed praecedunt signa *πᾶστ* quae parum fidei sive imagini sive editoribus conciliant: in altera vero imagine de lectione nullum dubium. – Ad inscriptiones *τοῦ Πατζοῦ* quod attinet, eaedem ab *ὁ Πατζῆς* vel *-ής* aeque bene possunt esse atque ab *ὁ Πατζός* semel ad summum occurrente. – Meum non est inquirere in originem nominis consonantis cum nomine *Πάτζακες* et *Πάτζικας*, quo Basilius Neopatrensis (saec. x) in Abd. 4 et in Hierem. IV 15 (ed. Mai *Nova Patrum bibl.* VII p. IX) vocavit barbaros *Πατζικάνους* aut *Πατζινάκους* vulgo appellatos.

[2] Ipse Zachariae auctorem scholiorum et Tipuciti eundem esse contenderat in *Krit. Jahrb. für deutsche Rechtswiss.* (quos non vidi) 1847 p. 596, teste Heimbach VI 199.

[3] Zachariae *Ius Graeco-Rom.* III 273 sq. Novellae numerus occurrit in scholiis praecedentibus pp. 761 et 763; item § in scholio p. 765: e quibus in hoc transferri potuit vel si non adfuisset.

[4] Mortreuil III 241: (Scholion *Τὴν ἀντίθεσιν*) « elle est de l'ancienne écriture du texte et c'est sur les mots *τοῦ ἐγκλήματος*, qui terminent la première ligne, que la main plus moderne à la quelle on doit la *glosa recentior* a tracé le sigle *ου*^{τ} *πατζ*^{ου}. A côté de ce sigle se trouve sur la marge extérieure une scholie appartenant à cette *glosa*, commençant par *Ἡ γυνὴ μοιχευθῇ οὐδὲ* [?] *ἐκ τῆς προικὸς* [ex Basil. XXVIII 8, 45, ni fallor] ... que Fabrot [neque magis Heimbach] n'a point publiée ». Quae si vera sunt, alterutrum dicendum, aut lemma ad scholion alterum recens pertinere, secus ac putarunt Cuiacius, Fabro-

prouti constat *a*) ex eo quod in his afferuntur leges non quidem ex Basilicis, ut in scholio superius descripto atque scholii praesentis initio, sed ex ipso Codice iustinianeo; tum *b*) quod eaedem haud apte cohaerent neque proprie spectant ad *ἀντίθεσιν* illam quam Patzes declarat, sed potius ad allatum c. 43 Basil. XXVIII 8. Quae assumenta ubi demeris, habebis ipsum Tipuciti locum paullo breviatum et vix retractatum.

Sch. ad c. 4 § 5. *Τοῦ Πατζοῦ. Τὴν ἀντίθεσιν ἐνταῦθα νόει μετὰ τὴν τοῦ ἐγκλήματος προκάταρξιν ἀντιτίθεσθαι καὶ μὴ δύνασθαι διὰ τοῦτο λύειν τὴν ἤδη συστᾶσαν κατηγορίαν. πρὸ προκατάρξεως δὲ καλῶς ἀντιτίθησιν ἡ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τὴν προαγωγὴν καὶ ἐκβάλλει* [3] *αὐτόν. καὶ ζήτει κεφ. μγ' τοῦ η' τιτ. τοῦ κη' βιβ. ὅ φησιν· Ἐὰν τοῦ ἀνδρὸς προαγωγεύσαντος ἡ γυνὴ μοιχευθῇ, οὐδὲν ἐκ τῆς προικὸς παρακρατεῖ. πῶς γὰρ ἀποδοκιμάσει τοὺς τρόπους, οὓς διέφθειρεν ἢ φθαρέντας ἀπεδέξατο; καλῶς δέ τις λέγει τὸν προαγωγὸν μὴ δύνασθαι κατηγορεῖν τῆς γυναικός, ὡς τοῦ παρόντος τιτ. κεφ. ιε' θεμ. προτελευτ. καὶ κεφ. ξς'.* [4] [*ἀλλ' ἀνάγνωθι βιβ θ' τοῦ κώ-*

Tipuc. ad. c. 5, f. 472r: [1] *ἐπεὶ γίνωσκε καὶ τοῦτο, ὅτι ὅπερ εἶπεν ὁ νομοθέτης προλαβὼν « Ἡ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιτιθεῖσα τῷ ἀνδρὶ τὴν τῆς προαγω(γείας) παραγραφήν », οὕτω νοεῖν ὀφείλεις τὴν ἀντίθεσιν ἐνταῦθα, ὡς μετὰ τὴν τοῦ ἐγκλήματος προκάταρξιν ἀντιτίθεσθαι καὶ μὴ δύνασθαι διὰ τοῦτο τὴν ἤδη συστᾶσαν λύειν κατηγορίαν.* [2] *πρὸ προκατάρξεως δὲ καλῶς ἀντιτιθ(εῖ) ἡ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τὴν προαγωγίαν καὶ ἐκβάλλει τέως αὐτόν. καὶ ὅρα τί φησι τὸ μγ'* (45) *κε τοῦ η' τι. τοῦ κη' βι., λέγει καὶ γάρ « Ἐὰν τοῦ ἀνδρὸς προαγωγεύσαντος ἡ γυνὴ μοιχευθῇ, οὐδὲν ἐκ τῆς προικὸς παρακρατεῖ. πῶς γὰρ ἀποδοκιμάσει τοὺς τρόπους, οὓς ἔφθειρεν ἢ φθαρέντας ἀπεδέξατο; καλῶς δέ τις λέγει τὸν προαγωγὸν μὴ δύνασθαι κατηγορεῖν τῆς γυναικός ».*

tus, Heimbach sive Tischendorf qui cod. Par. gr. 1350 in eius gratiam excussit, aut iurisconsultum illum, qui saeculo XIII glossam recentiorem addidit, in scholio *Τὴν ἀντίθεσιν* Patzi peculium agnovisse merito, prouti vidimus. Utrumque haud absurdum, nam etiam verba scholii recentioris, saltem quae recitantur, adsunt in Tip.: ast quid veri similius sit, is solus, qui codicem inspexerit, definire forte poterit. In exegeticis etiam catenis eadem ex eodem auctore quandoque tum brevius tum prolixius afferuntur.

[1] Tip. ad c. 4 fin., f. 472r, haec habet cum priore scholii interpolatione re convenientia, ceterum plane discrepantia: *σκόπει τὸ γ' θε. τοῦ ια'* (13: num *ιδ'*? ut Heimb. V 752 schol. 5) *κε. τούτου τοῦ τι. καὶ βι., ὅπερ φησίν « Ἐὰν ὁ πενθερὸς ἐπιδοὺς λίβελλον. » πλὴν τοῦτο κατὰ τὸ παλαιὸν γνῶθι· ἡ γὰρ νεαρὰ ἀπαριθμεῖ τὰ δυνάμενα πρόσωπα κινεῖν, καὶ ἀνάγνωθι ταύτην ἐν τῷ ξς'* (68) *κε. τοῦ παρόντος τι., οὗ ἡ ἀρχή « Εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα μεταξὺ τῶν δημοσίων ἀναφέρεται ».*

[2] Idem verborum ordo est in Enantiophane, e quo haec hausta videntur: *Ἐκεῖ νόει τὴν τοιαύτην ἀντίθεσιν μετὰ προκάταρξιν ἀντιτίθεσθαι καὶ μὴ δύνασθαι τὴν ἤδη συστᾶσαν λύειν κατηγορίαν, ἐνταῦθα δὲ πρὸ προκατάρξεως ἀντιτιθῆναι.* Heimbach III 280.

[3] Supple *τέως*, quod adiectum fuisse apparet ex sqq.

[4] Hoc testimonium idem omnino videtur atque illud quod affert Tipucitus ad c. 4, scil. Basil. LX 37, 68. Et nota quam inepte coniunctio *ὡς*... posita sit, velut si sententia proxime praecedens ex Basil. LX 37, 15 fin. desumpta esset: nisi ponamus aliquid excidisse. An vv. etiam *ὡς-ξς'* cancellis concludenda sint, alii iudicent.

δικος τιτ. θ' διατ. κθ' [1] *καὶ γνώσῃ ὅτι παρ' ἑτέρου μὲν κατηγορεῖται, ἤτοι πατρός, ἀδελφοῦ, θείου πρὸς πατρός, θείου πρὸς μητρός, καὶ τιμωρεῖται, πλὴν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς οὐδαμῶς.] διὰ τοῦτο εἶπον τὸ τέως ἐκβάλλειν αὐτόν.* [2] *ποίας δὲ δύναται ἡ γυνὴ ἀντιτιθέναι κατηγορουμένη παραγραφάς, ζήτει κεφ. ξδ'. [ἀνάγνωθι βιβ. θ' τοῦ κώδικος τιτ. θ' διατ. κθ',* [3] *ἐν ᾗ φησι· Τῇ δὲ γυναικί - τὸ ὅλον κληρονομεῖ ἡ μονή.* [4] *ἐν δὲ τῷ κη' βιβ. τιτ. ε' κεφ. κϛ'* (11) *φησίν ὅτι ⟨ὁ⟩ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατακριθεὶς οὐ δύναται ταύτην ἀγαγέσθαι. ἐν δὲ τῷ ϛ' βιβ. τιτ. ιθ' κεφ. ια'* (8) *φησίν· Εἴ τις δὲ κατηγορηθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ, καὶ τὰ ἑξῆς.*

ποίαν δὲ ἡ γυνὴ κατηγορουμένη δύναται ἀντιτιθέναι παραγραφήν, ζήτει κε. ξδ' (66) *οὗ ἡ ἀρχὴ « Ἡ διάταξις κελεύει πάσας τὰς ἄλλας παραγραφάς »* (Sequitur c. 6).

Scholii autem in c. 67 eiusdem tituli (Heimbach V 751): *Τοῦ Πάτζου. Πρόσσχες ὅτι προσέθετο « καὶ τὸν οἶνον παρεῖχε τοῖς πίνουσιν », εἶτά φησιν « διὰ τὴν εὐτελῆ καὶ δουλικὴν ὑπηρεσίαν », σημαίνων ὥσπερ τὰς αἰτίας. ζήτει βιβ. η' τιτ. α' κεφ. ια'*, suprema tantum, i. e. parapompam exhibet Tipucitus f. 475^{v}, at eam emendatam et plenam: *ἀνάγνωθι καὶ βι. κη' τι. δ' κε. ια'* (13) *οὗ ἡ ἀρχὴ « Φανερῶς δὲ δοκεῖ πόρον ποιεῖν οὐ μόνον ἡ ἑαυτήν »*; [5] cetera vero ab illius ratione abhorrere videntur atque potius e tractatu vel commentario quodam excerpta, qualiscumque demum is fuerit, sive peculiaris de poenis in l. LX, sive ad singularem aliquam consultationem responsio. [6]

[1] Atqui locus iste Codicis prorsus idem est ac Basil. LX 37, *κεφ. ξϛ'* mox allatus!

[2] Vv. *διὰ-αὐτόν* quamvis a Tipucito absint, optime quadrant: qua re genuina eadem esse opinor.

[3] Sic plane ut initio prioris interpolationis, sed errore gravissimo. Sequitur enim aliud, nempe summa c. 10 Nov. 134 (ed. Kroll p. 685) in Basil. XXVIII 7, 1 recitati.

[4] Et sequentia cum scholis Patzi quid habeant commune, non video.

[5] Heimbach III 169, contra quem et cod. Parisiensem concordant noster et Synopsis novum caput a lege 43 Dig. XXIII 2 recte exordientes.

[6] Id ipsum et de verbis, quibus ius artem esse Patzus (elegantius quidem quam in Tipucito solet) declarasse dicitur ab anonymo scholiasta in Basil. II 1, 1: *Ἄξιον ἐρωτᾶσθαι, τίνος χάριν τέχνην ὁ νομοθέτης τὸν νόμον ἐκάλεσε; καί φησιν ὁ Πατζός, καλῶς ἄρα καὶ οὐκ ἔξω τοῦ δέοντος. τῇ γὰρ ὁμωνυμίᾳ φωνῇ τῆς τέχνης, ὡς οἶδας, οὐ μόνον τὴν λογικήν, ἀλλὰ καὶ τὴν τεκτονικὴν καὶ τὴν χαλκευτικὴν ὀνομάζομεν. ὅμως ὁριζόμενοι ταύτην οὕτω λέγομεν· τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐγκαταλήψειον* (?l. *-εων*) *συγγεγυμνασμένων πρός τι τέλος εὔχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ. ὁ δὲ νόμος ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ὑποθέσεων παρεμπιπτουσῶν συνέστη γραφεισῶν καὶ ὑποτιτλωθεισῶν διὰ τὸ εὔχρηστον τούτων. καλῶς ἄρα, ὡς εἴρηται, τέχνην αὐτὸν ἐκάλεσεν.* Quae verba, potius quam ex ore, excepta puto ex scriptis forte ad aliquem, si quidem *ὡς οἶδας* ad legentem quemlibet non spectent.

Idem fortasse dicendum et de scholio ad LX 41, 47 (Heimbach V 795): *Τοῦ Πάτζου. Τὸ σχεδὸν εἶπε διὰ τὴν δὲ δόλο, ἢ ἐντὸς διετίας κλείεται, καὶ τὸ δὲ πεκουλάτους, ὅπερ μετὰ πενταετίαν οὐ κινεῖται*, quae non habet Tipuc. ad l., f. 481r. Quamquam re vera non nisi toto opere lecto affirmare tuto quis possit et haec et illa a Tipucito abesse, propterea quod eius auctor suas de certa materia animadversiones saepe parapompis iniecit, ubi locos affines ex dissitis titulis librisque congessit: quo fit ut illas non ipso loco quem proxime spectare videntur repperias, sed in tituli fine aut in alio eius capite, immo in titulo ac libro longe dissitis; fit insuper ut eandem, mutatis vix paucis, animadversionem aeque ac locos eosdem in pluribus Tipuciti partibus repperias, auctore quaedam iterante.

Neque praetereundum illud, esse scholia haec ex una codicis Parisiensis gr. 1350 in Basil. l. LX catena, cuius traditio et fides a nemine huc usque rite exploratae sunt, immo ne explorari quidem possunt citra codicis ipsius inspectionem, adeo imperfecta est Heimbachiana editio. [1] Periti autem norunt in catenis plus semel evenisse tum ut uni excerpto propter neglectam coronidem adscitum fuerit proximum excerptum originis plane diversae, [2] tum ut auctoris nomen in describendo a proprio translatum sit in proximum alienum excerptum. [3] Quod ideo recolo, non ut affirmem idem duobus hisce quae feruntur Patzi scholiis accidisse, sed ne interim pari certitudine haec Patzo tribuantur ac priora scholia Tipuciti testimonio confirmata.

Quicquid sit, non parvi hoc videtur momenti, quod e quattuor Patzi scholiis in l. LX duo saltem concinunt fere ad verbum cum duobus locis eius Tipuciti, quod et ipsum auctoris *τοῦ*

[1] Cf. H. Peters *Die oströmischen Digestenkommentare und die Entstehung der Digesten* [= *Berichte über die Verhandlungen der Kgl. Sächs. Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Philol.-hist. Kl.* LXV 1] 4 et 26 sqq.

[2] Lietzmanni, Faulhaberi, Sickenbergeri aliorumque de catenis exegeticis doctrinas recte catenis iuridicis aptavit Peters o. c. 5 sqq., tametsi harum vitia difficilius est detegere propter summam raritatem codicum alioquin minus exploratorum.

[3] Sic, ex. gr., excerpto ex Chrysostomo in Basil. XXII 5, 1 (Heimbach II 527) assuta est adnotatio manifeste aliena: *ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιβ' κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου* etc., ne afferam interpolationes scholii Patzi in LX 37, 5 modo declaratas.

Πατζῆ nomen praefert. Nam, quamvis eam concordiam aliter atque aliter explicare possis, fingendo, v. gr., hunc suum in usum illa scholia convertisse, vel utrumque Patzum ab antiquiore iurisconsulto pariter compilasse, vel unum et eundem Patzum tum scholia cum Tipucitum composuisse; nihilo minus quoad usque demonstres plures fuisse Patzos et scholiastam antiquiorem esse, vel fontem indices quem utrique communem praesumis, vel ostendas scholia proprium et singulare eiusdem ac Tipucitum auctoris opus fuisse, multo veri similius ac prope certum habebitur illa quattuor scholia, quae Patzo tribuit codex saeculo XIII haud vetustior, maximam sane partem ex Tipucito [1] – saeculi XI labentis opere non ignoto – a quolibet excerpta et addita fuisse, nudo auctoris nomine uti fiebat inscripto, [2] reliquum vero aut ex locis eiusdem operis nondum compertis aut ex alia qualicumque Patzi scriptura desumptum. Nam is, qui operis immensi fecit epitomen, num illius catenam auxisse ipse idem putandus est? aut secus, si ante susceptum Tipucitum id fecerit, num scholia tam pauca, eaque in unum LX librum conscripsisset? [3]

Quae si recte disputata sunt, non solum dicendum scholiorum inscriptione quadruplice necnon auctoritate scholiastae anonymi in Basil. II 1, 1 confirmari nostri codicis lectionem alioqui certam *τοῦ Πατζῆ*, sed etiam comprobari duorum saltem ex illis

[1] Scholia quaedam in Basilica ex horum epitome decerpta esse ne quis censeat absurdum, recolat is animadversiones criticas et exegeticas, quas saepius diximus titulis fere omnibus insertas, easque haud magis spernendas quam quae in scholiis pluribus continentur.

[2] V. gr., *τοῦ Νικαέως, τοῦ Ἁγιοθεοδωρίτου,* etc., cum articulo (cf. et corr. Heimbach VI 200), prorsus ut in catenis exegeticis *τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Νύσσης. τοῦ Μοψουεστίας*, etc. In his quoque titulus operis perraro adscriptus est, scilicet imprimis ubi locus affertur operis de quo secus vix cogitares, ut, ex. gr., sermonum et epistularum Severi Antiocheni, aut commentariorum in alios ab eo qui declaratur libros sacros. Ita in catena Basilic. XXII 5, 1 utrique Iohannis Chrysostomi excerpto, ex quo opere desumptum est, accurate praenotatur.

[3] Ego, si quid tale cogitandum esset, potius conicerem librum Paris. gr. 1350 ex eo forte codice propagatum esse, quo Patzus usus est, cuique idem fortasse (prout in suis codicibus plures fecerunt), ubi spatium suppetebat, haec vel illa suum in usum opportune adscripsit. Quae coniectura tunc probabilis dici poterit, cum deprehensum fuerit codicem Parisinum ac Tipucitum in varietatibus concordare et Patzen – qui infra, p. 191, 3, remittit ad *τὸ σχόλιον* in Basil. X 4, 34 – codicis illius catenam in Tipucito adhibuisse.

tacito testimonio, quamvis uno eodemque, bis tamen dato, Tipucitum Patzis opus esse; aliis verbis, comprobari partem inscriptionis nostrae graviorem.

E qua praeterea superscriptione ut ut male truncata satis apparet opus, utpote quendam *λειμῶνα* iuris vel legum, appellationem quoque *τοῦ παραδείσου* obtinuisse, probabiliter ad instar celeberrimi *Prati* (*λειμών, λειμωνάριον*) spiritualis, quem « etiam *νέον παραδείσιον* quidam » appellaverunt, [1] aliorumve librorum asceticorum Paradisi nomine insignitorum. [2] Eam vero temporis lapsu, nimirum propter libri opinionem et laudem, obtinuisse ostendunt ipsa verba: ... *εἰς τὸν τούτου λειμῶνα ... τοῦ παραδείσου κλῆσιν εἴληφε*...; quae ergo primitivae superscriptioni videntur addita.

Hoc Paradisi nomine Tipucitus an memoratus unquam fuerit ignoro: proprio vero, quod primitivum puto, nomine sane laudatus fuit in ea magistri cuiusdam discipulum interrogantis allocutione, quam edidit M. Treu et saeculo XI c o n i e c t a n d o vindicavit. [3] Quae mentio, ad Allatium vel Suaresium usque singularis et unica, ut videtur, praeter inscriptionem, non solum operis titulum, sed et magnam eius celebritatem ostendit; quandoquidem magister Tipucitum recenset inter opera, quae habebantur ad iuris peritiam comparandam utiliora et clariora. *ἀνέγνως*, ait, *ἑξήκοντα βιβλία τῶν Βασιλικῶν; διῆλθες τοὺς κώδικας ... τὰ δίγεστα; μετῆλθες τὸν Γαρίδην; ἠκριβώσω τὸν Τιπούκειτον; τὸ κατὰ στοιχεῖον ἐπιπόνως μετεχειρίσω; ἐχρήσω τῷ Ὁδηγῷ; ὡμίλησας τῇ Πείρᾳ τοῦ σοφωτάτου Ῥωμανοῦ; ἁπλῶς, ἅπαντας ἠρεύνησας τοὺς εἰς τὰ νόμιμα καταγινομένους;*

Ad aetatem quod spectat, *a*) Heimbachio quidem seniori videbatur Patzus « saeculo XI vindicandus » eo quod, teste scholio in Basil. LX 37, 4 § 5, « dubium non est eum eo tempore scri-

[1] Photius *Biblioth.* cod. 199.

[2] Sic dicta sunt, ex. gr., Vitae et Apophthegmata Patrum, narrationes Palladii, Heraclidis, Sophronii, Danielis Scetiotae, Ioannis Geometrae: cf. Du Cange s. v. et Fabricius-Harles XI 102 sq., 105, 118, 125-132.

[3] *Byzantinische Zeitschrift* II (1893) 96 sqq. Cf. Peters o. c. 107. De aetate v. infra, pag. XXXII sq.

psisse, quo usus librorum iuris Iustinianei nondum cessaverat » (VI 200), atque Tipucitus « saeculo duodecimo medio » propter mentionem « Ioannis Comneni, cognomine Pulchri, vulgo Caloioannis », in fine l. XXXXIV I factam (II p. IX). *b*) Zachariaeus autem, ut ut recensens huius imp. tempore Tipucitum, dubitavit illum vel seriorem esse, propterea quod Alexius (sic) Comnenus mere *βασιλεὺς* absque ornante epitheto appellatur, addiditque, consideratis nominis reliquiis, sc. *Πατε*... vel *Πατρ*..., cogitari posse de *Πατρηνὸς* illo circa ann. 1180 *κριτὴς τοῦ βήλου*, verum in hac opinione illud esse mirabile, quod in Tipucito nulla Manuelis [immo et Iohannis patris] Comneni novella recitata fuisse videatur.[1] *c*) Treu denique, eo ipso quod interrogationes a se editas saeculo XI vindicavit, Tipucitum quoque saeculum in idem paullo altius retraxit, *d*) Heimbachium iuniorem (*Anecd.*, I 221) et Mortreuil (III 259) praetergressus, qui illius auctorem « saeculo p. Chr. natum undecimo vel elapso vel certe ad finem vergenti » assignaverant utpote discipulum Garidae Constantino Duca imp. (1059-1067) florentis atque novellis Alexii I et Iohannis Comneni I usum.

Atqui Patzum iuris Iustinianei libris usum indubie fuisse, solo ad Basil. LX 37, 4 scholio non demonstratur, quia Codicis loci, uti superius ostendimus, illi scholio aliunde accesserunt. Ceterum iuris historici iudicent an quidquam valeat ipsum momentum : quod enim Peters contra Mortreuil et Zachariaeum nuper evicit, Basilicorum catenam non nisi quandam longe vetustiorem Digestorum catenam esse ad Basilica accommodatam, itaque sine caussa vulgo tradi, commentarios saeculi VI et VII in Digesta ad saeculum usque X vel XI usurpatos fuisse,[2] me extraneum in dubitationem fortasse vanam adducit, sit ne quid simile dicendum de libris ipsis iuris Iustinianei.

Neque magis firmum est quod Heimbachius et Mortrolio simul et Zachariaeo imposuit; non enim *καλοϊωάννης* habet Tipuciti codex in fine Basil. XXXXIV I, sed certissime *Βασίλειος ὁ*

[1] *Gesch.* cit. 35.
[2] *Die oström. Digestenkomm.* 8-11.

βασιλεύς,[1] omnino ut in fine l. V 2, p. 28, 1; scilicet Porphyrogennitus († 1025), qui regnavit pluribus ante Comnenos lustris.

Zachariaei autem quem ad modum inanis hodiedum apparet esse coniectura de nomine auctoris utpote repugnans inscriptioni Tipuciti et illis quorum Zachariaeus meminit temporis indiciis, sic argumentum illud, a consuetudine Alexium Comnenum appellandi petitum et ultra modum pressum, levius videtur prae testimonio auctoris ipsius se Garidae discipulum professi ac prae reliquis momentis statim afferendis; praesertim cum agatur de opere, cui forte manus extrema non accessit (v. supra, p. XVII), ac de iuris consulto verborum parco, qui a similibus haud minus frequentibus adiectis *τῆς εὐσεβοῦς λήξεως* etc. abhorret, si ea quidem ipse neglexit, non vero suppressit utpote supervacua posterior aliquis librarius. Ceterum res haud ita constans est, siquidem Alexius I imp. etiam *ὁ δεσπότης κυρ.* saltem semel dicitur (f. 111ᵛ), ea scilicet appellatione, « quam quidem ... Imperatores ipsi ambierunt, cum in nummis suis, non *βασιλέως*. sed *δεσπότου* titulum describi curarent, ut potissimum observare est in A l e x i i et Manuel. Comnen. nummis aureis ».[2] Ergo potius Alexii I tempori Tipucitum assignabis, si Zachariaei argumento quidpiam tribuas.

Re vera illius tempore, et quidem circa secundum eius regni quinquennium (ann. 1086 sqq.), quando Theodorus Bestes « singula quaeque legum [ex Basilicis in primis] capitula iuxta nomocanonis [XIV titulorum] ordinem collegit ordinavitque »,[3] conscriptus videtur Tipucitus, si spectemus hinc nullam, ut videtur, e multis Alexii Comneni novellis certe p o s t e r i o r i b u s recitari, etsi saltem quinque memoratae sunt atque inter eas una

[1] F. 301r: *ἰστέον δὲ ὅτι ἐὰν γράψῃ τις ὅτι « καταλιμπάνω τὸν οἶκόν μου τοῖς συγγενέσι μου τοῖς εὐνουχιζομένοις », οὐκ ἀκούεται, παράνομος γάρ ἐστιν αἵρεσις· ὁ γὰρ νόμος τὴν εὐνουχότητα κωλύει τιμωρῶν καὶ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας. ἔκρινε δὲ τοῦτο καὶ κύρ. Βα(σίλειος) ὁ βασιλεύς.* Errorem viderat et emendaverat Zachariae *Ius G. R.*, III 320 n. 4, ac nihilo minus in historia iuris Graeco-Rom. Tipucitum sub Iohanne Comneno recensuit, quo vel recentiorem esse coniectabat.

[2] Du Cange, *Glossarium med. et inf. latinitatis*, v. Despotus.

[3] Pitra, *Iuris eccl. Graecorum*, II 440; Zachariae *Gesch.*, 34.

anno 1086 data,[1] illinc iudicium ann. 1090-1091 afferri in additionibus,[2] ergo discussum postquam opus integrum vel saltem eius pars perfecta fuerat, si vera sunt quae pp. XV-XVII proposuimus de Tipuciti additamentis.

In quod tempus optime convenit tum quod ab auctore Tipuciti [3] Garidas *ὁ μαΐστωρ μου* dicitur eiusque refertur effatum (ἔλεγε), cui proinde Garidae suppar ille fuit aetate ; tum quod statim post Garidam Tipucitus ipse memoratur ab illo quem Treu excitavit saeculi XI magistro, tametsi saeculi finem is, si quidem re vera attingat, vix possit pertingere utpote recentior Tipucito.

Habemus ergo praenomen, nomen et aetatem auctoris, operis duplicem appellationem, duo saltem exinde sub proprio auctoris nomine excerpta, atque non unum testimonium, quo perspicitur opus tam obscurum et ignotum quam videbatur minime fuisse.

[1] Tipucit. V 2 (p. 28: *ἐχαρίσατο διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ λόγου καὶ τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τὸ τοῦ δημοσίου δίκαιον*: f. aurea de variis capitibus bulla deperdita, quam Zachariae *Ius G. R.* III 367, n° XXVIII recensuit atque inter ann. 1081-1087 posuit); X 7 et 10 (pp. 144 et 146); XXXXIIII 1 et LIX 4 (Heimbach II IX-X; IV 353 n. *z*; V 225 n. *u*). Postremam Zachariaeus ad novellam alterius collectionis suae 27, quam anni 1086 potius quam 1101 censet (sed anno praecedenti debebat assignare utpote m. septembri ind. 9 datam; cfr. infra, p. 146 n. 7), revocavit dubitanter, adnotans p. 366: « nisi is aliud Typicum eiusdem Imperatoris intellexerit »: quod veri similius puto, statuta namque Tip. LIX 4 memorata absunt a novellae 27 summario satis, ut videtur, pleno. Secundam vero et quartam, quas Zach. utpote nota temporis carentes in fine novellarum Alexii coniecit sub numeris 44 et 45 (III 427), eas etiam ut ceteras ad prima imperii lustra spectare suadeor, tum quia nulla posterior novella recitata est, tum quia illae in ipso textu afferuntur, non vero in margine, ut iudicium an. 1090-1091. Ceterum et aliae legum sententiarumve Alexii mentiones in operis decursu fortasse reperientur, quibus tempus definiri possit vel strictius.

[2] In marg. f. 111ᵛ, ad v. *ὀμνύουσι* XXII 5, 15 (*καὶ τίνες οἶκοι ὀμνύουσι*): *Κατὰ τὴν ιδ' ἰνδικτ. τοῦ ͵ϛφϘθ' ἔτους δικάζων ὁ δεσπρότης* (sic) *κύρ. Ἀλέξιος ὁ βασιλεὺς ὁ Κομνηνὸς τὸν ἀνθύπατον τὸν ⟨π⟩ραγματευτ(ὴν) ... ὅρκου* | .. *τοῦ* .. *λα|σθέντ(ος), προσέταξεν ὅτι, ἐπεὶ πραγματευτὴς ἐστίν, ἵνα ἐπομό(ση)τ(αι) εἰς τὸ φόρον. σὺ δὲ πρόσχες* (ita) *ὅτι ἐν τῷ νς' βι. τι. α' ⟨π⟩ερὶ τ⟨ὸ⟩ τέλος φησὶ μήτε εὐγενῆ μήτε ἀξιωματικὸν γίνεσθαι ἔμπορον, ἐπεὶ ἀτιμοῦται* (v. Heimbach V 152 n. *s* ex Tip.). Verba *ὁ δ(εσ)πρό(της) κύρ.* ipsa prima manus addidit, vel forte potius reposuit.

[3] Ad XIX 4, 12 (Heimbach II 276), f. 79ᵛ sq.: *ἐκ τούτου τινές, μάλιστα δὲ ὁ μαΐστωρ μου ὁ Γαριδ(ᾶς) ἔλεγε καὶ τὸ τῆς πρ⟨ο⟩τιμήσεως δίκαιον μὴ ἐκχωρούμενον τῷ ἀγοραστῇ σβέννυσθαι. ἔλεγε καὶ γὰρ προνόμ(ιον) τυγχάνειν προσωπικὸν ἀπὸ χρό(νου) τὴν ἐνέρ(γειαν) ἔχον. καὶ ἀνάγνωθι βι. νη' τι. ι' κε. ⟨η'⟩ θε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ πωλήσας τὸν τόπον ἢ ὁ παραγγείλας* (adde hoc initium Heimbachio V 206, n. *z*). Heimb. om. verba *ἔλεγε κ. γὰρ – ἔχον.* De Garida v. Mortreuil III 468 sq.; Heimbach VI 197 sq.; Zachariae *Gesch.* 30. 31; Peters 23.

APPENDIX

LOCI EX DEPERDITIS BASILICORUM LIBRIS AB AUCTORE TIPUCITI IN LL. I-XII OBITER ALLATI

Librorum qui perierunt Basilicorum omnes locos, quorum in praesenti tomo huc illuc vel initia verbo tenus recitata sunt vel etiam nuda mentio facta est, ex ordine Basilicorum heic congerere duxi, non solum ut ii loci, utpote magis desiderati, facile - vel antequam edatur operis index generalis - possint repperiri, sed etiam ut illico appareat quantum - sive parum sive multum - utilitatis in iis libris restituendis afferat Tipucitus, non minus eorum summariis utilissimis iam dudum ab Heimbach evulgatis, quam suis [1] plurimis παραπομπαῖς huc usque ineditis. In hisce namque « remissionibus », aliter ac in summariis, tum certus capitum numerus indicatur, saepius ipsis sive testium ceterorum sive editionum numeris praeferendus utpote concordans cum numeris fontium, tum ipsa initiorum verba fideliter referuntur, quibus mire iuvamur et in oblitterata rescriptorum codicum scriptura perspicienda certoque legenda (sunt enim initia veluti quidam duces inquirentibus sententias et verborum constructionem) et in comprobandis eiusdem Tipuciti summariis, in quibus rarius servata fuit ipsa fragmentorum syntaxis, vel ubi verba plus minus transsumpta sunt.

Quae manifesta illorum initiorum commoda non ita exigua videntur ut, etiamsi pauciora essent eadem, neglegi impune possint in restituendis

[1] *Suas* inquam, sive Patzes leges ad rem facientes ipse observaverit et adnotaverit, sive potius earum plures ab antiquioribus noverit et mutuatus fuerit. Namque iam ab exordio saeculi circiter septimi variorum commentariorum excerptis locos parallelos interserere de suo consuevit anonymus consarcinator illius in graecam Digestorum summam catenae, quam postea saeculo circ. x Basilicis accommodatam et adiectam esse docuit Peters o. c. 11, 24. Qua in translatione numeros quoque locorum eorum cum novo legum ordine et numero componere par fuit. Ceterum quis legum peritissimus, qualis sane fuit Patzes, hos locos et observare et augere et accommodare facile non potuit? Verum de παραπομπῶν Tipuciti origine apte pertractare meum non est, etsi variam illam fuisse sentiam vel potius suspicer ob ipsam numerorum et lectionum discrepantiam, quam in locis repetitis aliquoties observavi (cfr., ex. gr., VIII 1, 18 in pp. 3 et 5, ubi male codicis lectio priori loco conformata est; XVIII 2, 20, pp. 71 et 143; et v. infra, ad LVII 1, 43) neque modo scribarum vitio temere tribuere audeo.

Basilicis, [1] quando praesertim nullus alius testis adest. Quid vero si plura centena, fortasse prope mille vel ultra, redditurus nobis sit unus Tipucitus? non enim unum aut alterum novum initium, sed quinque et sexaginta [2] emergunt ex hoc primo tomo, quo vix undecima pars totius operis comprehenditur, atque in illis aliquot, quibus certiores facti sumus leges plures, ex. gr. Dig. L 1, 17, 5; 1, 23, 3-6; 5, 3; Cod. X 8, 1-2, in Basilicorum libros fuisse translatas et earum locum docemur. Quam ob rem, etsi initia « locus integer » sive lex aut « fragmentum deperditum » unum minime sunt, [3] non praetermittenda tamen suis locis videntur, quem ad modum ex operibus scriptorum veterum fragmenta etiam minora non praetermittuntur: qui illa omittat, indubie plurima omissurus erit, et fortasse quaedam alicuius momenti.

Porro locos sic composuimus, ut paginas, in quibus simplex unius capitis vel tituli vel libri mentio fit, inclinatis numeris indicaverimus nihil ob minimam loci utilitatem praeterea subdentes, rectis vero numeris eas paginas, in quibus initia referuntur. Repetivimus autem ipsa initia vel iam edita, adscripto plerumque aut nomine testium aut editorum obvio signo (ex. gr., Z. pro Zachariae Suppl.); nova praeterea, tum fragmentorum omnino deperditorum, tum quorum tenor certus desiderabatur, asterisco praevio distinximus atque adnotavimus summario T(ipuciti), ubi aderat, sententiam seu legem iam utcumque notam fuisse, sin minus fontem indagavimus et aperuimus.

Qua in re quia fons quandoque propter ipsam initii singularis exiguitatem difficulter et incerte cognoscitur, adhoc quia de libri vel tituli vel capitis numero suspicio facile oboritur, monere placuit quoties aut iterum idem initium aut de novo aliud unius capitis thema vel proximum caput profertur in libris Tipuciti sequentibus 13-26, quos partim Ferrinius partim ego, huiusmodi fragmenta aucupantes, olim percurrimus. Certiores enim videmur esse ubi eosdem numeros invenimus bis terve repetitos absque varietate, item ubi legis unius particulis respondent initia varia ex eodem capite recitata.

Inter haec non semel vidimus et monuimus codicis lectionem minus recte seu vocatam in dubium seu restitutam seu latine conversam esse.

[1] Vidit hoc Zachariaeus, itaque principia quae novit collegit tum in suis *Beiträge zur Kritik und Restitution der Basiliken* (1877) tum in *Paralipom.* (1893), ubi, p. 4, edixit: inter capita restituenda « insignem locum obtinent verba initialia capitum deperditorum qualia Tipucitus in suis παραπομπαῖς citare consuevit. Qui postea Tipucitum tractaturi sunt, ex hoc fonte plurima alia capitum initia poterunt expiscari ».

[2] Immo plus quam septuaginta, si computes initia sex a Zachariae in laudatis opellis recitata ex partibus Tipuciti iam diu editis.

[3] Peters o. c. 28 sq., 31 n. 7.

Porro, quod de Basilicorum libris deperditis, idem suo tempore facere praestabit de prioribus etiam libris ad incertam codicum Coislin. 151 et Paris. gr. 1352 fidem editis, qui videntur interpolati;[1] nam inter eos codices et Tipucitum discrepantias nonnullas graviores adesse docent, ex. gr., initia ll. II 6, 20 (? p. 6, 6); VII 1, 20 (aut 8: p. 101 n. 1, ubi dele « potius ») et 5, 4 (p. 64, 8); IX 1, 125 (pp. 36 et 98 n. 9). In praesenti sufficiat id attigisse.[2]

Lib. XVI.

1 (p. *7*). 36, 37 (p. *81*; Z. *Paral.* 5 coniectura restituit c. 37 ex summario T.). 42 *Ἐὰν τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐμοὶ μέν* (p. 7: Z.). 47 (p. *81*).

9 13 (p. *195*). 14 *Ὁ ἐπίκοινος οἰκέτης πάντα προσπορίζει* (p. 191: Z.).

Lib. XVII.

1 (p. *92*). 2 (p. *191*). 39 *Ἔχων μετὰ σοῦ κοινὸν οἶκον ἠσφαλισάμην* (pp. 191, *195*: Z.).

2 (p. *92*).

Lib. XVIII.

2 (p. *83*). 20 *Ὁ υἱὸς* (*Ὁ ὑπεξούσιος* p. 143 cum Z.) *θεμιτῶς δανεισάμενος* (pp. 71; 143 usque ad *θεμ.*: Z. c. 21. Similiter c. *κα´* allatum l. XIX 5, f. 80v, *Ὁ οἰκέτης - πρᾶγμα πεκουλίου* [sine *τοῦ*] est Z. 22).

4 2 § 1 *Ἐάν τις οὐχ ἁπλῶς* (p. 11: Z.).

5 (p. *58*). 19 *Τοῦ προικιμαίου δούλου διπλοῦν ἐστι τὸ πεκούλιον* (p. 194: Z. 19 § 1). 29 § 1 * *Οἱ κληρονόμοι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ δεσπότου* (p. 194).

7 2 (p. *58*). Affertur sic ad XXIV 5, f. 125: *Ὁ λαβὼν ἐκ τοῦ δούλου νν. καὶ ἐλευθερώσας αὐτόν*, ut in Z.

Lib. XIX.

1 45 (p. *180*). 72 * *Τὰ ἐξ ιντερβάλλο ἐπὶ [ση]μειώσει σύμφωνα* (pp. 163, *171*: cf. Z.). 78? § 2 *Ἑστῶτα σῖτον πιπράσκων* (p. 7: T. Z.). 94 *Ὁ συμφωνήσας ἀναλύεσθαι τὴν πρᾶσιν* (p. 166, et rursus ad l. XIX 3 f. 79r: Z.).

[1] Cfr. Zachariae *Beiträge* 16 sq.; Ferrini *Suppl.* p. x-xi.

[2] Ferrinius tum animadversiones exegeticas ad VII 6 faciendas sibi praestituerat, tum etiam « un cenno sul 1° dei Basilici *iuxta Tipucitum* » se proxime Krumbachero missurum nunciavit mihi litteris die 28 apr. 1902 datis, verum an quidquam scripserit ignoro.

2 (p. *194*). 1 (p. *25*). 18 *Ἐὰν δύο κοινωνῶν ἀγορασάντων* (p. 194: Z.).

3 2 *Τὸ εἰπεῖν ἐὰν εἴσω τῆσδε τῆς προθεσμίας* (p. 108: Z.). 4 (p. *81*). 4 § 3 * *Καὶ χωρὶς ὀχλήσεως ὀφείλει καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως* (p. 154: T. Harmenop.). 5 *Τὰ δοθέντα λόγῳ ἀρραβῶνος* (pp. 166; *171*: Z. 6. § 1 huius c., quae affertur ad l. XIX 1, f. 77, sic incipit * *Μετὰ τὴν προθεσμίαν δεχόμενος ὁ πράτης τὸ λοιπὸν τοῦ τιμήματος*: cf. T.). 94? (p. *171*).

4 (p. *111*).

5 (p. *111*). 8 * *Προφάσει δημοσίου τέλους ὁ ἀγρός μου ἐπράθη ἧττονος* (p. 34: T.).

6 9 (p. *81*).

7 4 (p. *84*). 14 (p. *58*).

8 1 *Ὁ πράτης μὴ παραδιδοὺς τὸ πρᾶγμα* [*φησὶ ... τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖσθαι, κἂν ὑπερβαίνῃ τὸ κεφάλαιον*] (p. 98: Z., Ambros.). 6 * *Κἂν ἠγνόησεν ὁ πράτης* (p. 109: T.). 20 * *Ἐὰν περὶ τὸ πιπρασκόμενον* (p. 98: T.). 21 * *Ἐμποδίσας ὁ πράτης* (p. 98: T.). 50 * *Ἐπώλησέ τις ἀγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ καρπόν* (p. 122: T.). 66 *Ὁ πράτης μετὰ τὴν παράδοσιν τὸ πραθὲν ἀνδράποδον* (p. 170: Ambros. Quod vero inscribitur *ξς′* in Demetr. Chom. 303, est c. 71 Heimb.). 73–76 (p. *195*). 74 (p. *40*: eius initium in l. XXIII 2, f. 116v, allatum hoc est: *Ἐὰν ὁ ἀνὴρ πωλήσῃ τῇ γυναικὶ πρᾶγμα διαφέρον*, i. e. Heimb. 72). 79 *Ὁ κοινωνὸς οὐ καλῶς πωλεῖ τέλειον τὸ πρᾶγμα* (p. 194: Z. 80, Ambros. 75, qui legunt *τέλειον ὅλον*...). 80 *Ὁ δημόσιος τὰ ἐπίκοινα πράγματα πωλήσας* (pp. 151; 152, sed heic *τὸ ἐπίκοινον πρᾶγμα*, cum Ambros. et Z. sive Syn. et ipso Tip. ad l. XIX 13, f. 96, ubi *Ὁ δημ. τὸ ἐπίκοινον* veluti ex *τι. ιθ′*). 80–83 (p. *194*).

10 (p. *136*). 23 § 3 * *Υἱοῦ ἢ θυγατρός* (p. 90: T.). *τὸ τέλος* [tituli], *ἐν ᾧ διείληπται πῶς δεῖ ποιεῖν τὸν δημόσιον τὰς ὑπὲρ τούτου πράσεις* (p. *152*: cfr. Z.).

12 (p. *172*). 4 *Εἰ καὶ μὴ παραδοθῇ τῷ ἀγοραστῇ τὸ πρᾶγμα* (p. 170: Z., qui l. *παρεδόθη*).

13 (p. *152*: *καὶ οὗτος γὰρ περὶ δημοσιακοῦ πράγματος διαλέγεται*).

14 (p. *171*).

17 10 (p. *26*).

18 (p. *171*).

19 8 * *Ὁ ἀγοραστὴς ἐκνικωμένου τοῦ πράγματος* (p. 56: T.). 14 *Τὸν πεπραμένον ἀγρόν* (p. 116: Ambros. p. 26). 17 * *Ἐὰν ζήτησιν ὑπέμεινας* (p. 56: T.). 20 * *Ὁ πωλήσας ἐλεύθερον* (p. 56, et rursus ad l. XXII 1, f. 108v, velut c. *κε′*: T.).

Lib. XXXI.

1 (p. *58*).

2 2 *Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες* (pp. 127; 130; et rursus ad XXII 5, f. 111ᵛ, ubi numerus *κε.* deest, spatio vacuo illi reservato: Syn., schol.).

3 8 *φησὶν τοὺς αὐτεξουσίους μᾶλλον δύνασθαι ζητεῖν συγγνώμην καὶ μόνους* (p. *64:* cf. Ambros., p. 32 init.).

6 (p. *92*).

Lib. XXXII.

8 (p. *142*). V. ad l. XXXVII 8, 26.

12 1 (p. 9). V. ad l. XXXVII 12, 1.

Lib. XXXIII.

1 42 * *Ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς εἰς θέσιν δίδοται* (p. 34).

Lib. XXXIIII.

τι. τελευταῖον περὶ αἰχμαλώτου, ὅτι κἂν ὁ δημόσιος κέκτηται τὰ τούτου, κἂν ὁ βασιλεὺς δωρήσηται ταῦτα, ἵνα παλινδρομοῦσι πρὸς τὸν αἰχμάλωτον (p. *152:* cfr. tit. **2** 17 epit. ex T. solo). Idem videtur ac *βι. λδ΄ τι. β΄ κε. ιη΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν αἰχμάλωτος γέγονεν* recitata est infra, ad l. XIX 13, f. 96ᵛ (Z. *Beiträge* 28).

Lib. XXXV.

2 8 *Ἡ τελεία διαθήκη μηδὲ διὰ βασιλικοῦ ἀνατρεπέσθω ἐγγράφου ψηφίσματος* (p. 14: ex cod. Paris. 1367 Heimbach sub n. 9. - *κε. δ΄*[5] * *Οὐδὲ ἡ ἀπογραφὴ οὐδὲ τὸ βεβαιώσασθαί τινα*, i. e. Cod. VI 23, 5, affertur ad XXI 1, f. 105, et rursus ad XXII 1, f. 108, *Οὐδ. ἡ ἀπ.* tantum).

6 1 (p. *173* *περὶ τῶν ἐν διαθήκῃ ἐχόντων*).

8 (p. *153*). 39 § 5 *Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων παίδων ὀρθόδοξος ὑπάρχων* (p. 3: Heimbach 37 e Syn. l. ... *τυγχάνων*. Ad XVIII 4 in., f. 69: *σὺ δὲ ζήτει βι. λε΄ τι. η΄ κε. λθ΄, ἔνθα κατέστρωται ἡ ριε΄ νεαρὰ περὶ τὰ μέσα ἧς ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι παντελῶς πατρὶ ἢ μητρί. φησὶ γὰρ* etc.).

11 (p. *152*). 12 * *Εἰ μέντοι μερικῶς γραφεὶς κληρονόμος* (pp. 13; *55:* T.). 12 § 1 ? * *Οὐ χρὴ τὸν βασιλέα καινὰς εὐεργεσίας εἰς βλάβην ἄλλων αἰτουμένας χαρίζεσθαι* (p. 16: T.). 61 § 1 * *Γυνὴ δοῦσα προῖκα συνεφώνησεν* (p. 163, et rursus ad l. XXIII 3, f. 121: T.). 76 * *Ἔχων τις υἱὸν καὶ θυγατέρα ἀποκλήρους αὐτοὺς ἐποίησεν* (p. 80: T. Sequens c. 77, Heimb. 72, * *Ἔγραψέ με τις καὶ τὸν ἴδιόν μου κουράτωρα*, affertur ad XIV 1, f. 52ᵛ).

12 (p. *84*). 12 (p. *49* n. 3 περὶ λιβέλλου).

13 (p. *153*).

14 56 (p. *58* τι. λδ΄ sic). 89 Ὁ ἀποστὰς τοῦ πατρῴου κλήρου (p. 111, et rursus ceu c. Ϛ΄ in lib. XIX 4 et 5, f. 80ᵛ et 81ᵛ, unde Z. *Beiträge* 31: T.). 97 * Γυνὴ ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρός (p. 111: T.). 121 * Ὁ μείζων τῶν κε΄ ἐνιαυτῶν· ἐφερμηνεύει ἐπὶ ποίῳ θέματι ἐξεφωνήθη τό Οἱ ὁμολογοῦντες ἀντὶ κατακριμμένων εἰσί (p. 110: T.).

15 (p. *84*).

16 (p. *154*). 3 § 7 * Πρὸ τῆς κατὰ τῆς φαμιλίας ἐξετάσεως (p. 12: cf. Digest. XXVIII 5, 2: « et heredem ante quaestionem de familia habitam ... »). 14 Ἐὰν πλησιάζων τῇ ἥβῃ ἄνηβος (p. 150). 28 * Οἱ κληρονόμοι μὴ διεκδικήσαντες (p. 57, et rursus ad l. XXIII 3, f. 121, ubi... ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαίως τελευτήσαντος: T.). 29 * Ἔχων τις ἀδελφὴν ἔφηβον Ποπίλλαν οὕτω καλουμένην (p. 180: T.).

18 1 * Αἱ γραφόμεναι πρὸς συνήγορον συνθῆκαι (p. 85: T.).

Incert. tit., 8 ...ἄλλον στ..., et 25 Ὁ υἱὸν... ἄνηβον (p 11 n. 1).

Lib. XXXVII.

2 17 Οἱ κατὰ διαθήκην ἐαθέντες ἐπίτροποι (p. 74: Syn., quae l. διαθήκης sic).

3 11 * Ἐὰν μάμμη τῷ παρ᾽ ἑαυτῆς (p. 74: T.).

4 κε. τελευταῖον (p. *34*).

5 (pp. *84; 109?; 145*). 17 * Τῷ περὶ τῆς ἰδίας καταστάσεως δικαζομένῳ (p. 65: T.). 41 * Οἱ ἀφήλικες οὔκ εἰσι δεκτοί (p. 83: T.).

6 15 * Οὐ μόνον τοῖς νομίμοις (p. 12). Haec, ni fallor, pertinent ad Cod. V 31, 11 et praemittenda videntur iis quae Heimbach nº. 14 ex T. edidit, ita ut capitis initium huius modi fere fuerit: Οὐ μόνον τοῖς νομίμοις, ⟨ἀλλὰ⟩ καὶ τοῖς φυσικοῖς παισὶν αἱ μητέρες ὀφείλουσιν ἀπαιτεῖν ἐπιτρόπους κτε.

7 1 § 2 (p. *74*). 14, v. ad c. 54. 30 * Ἔργον ἐστὶ τοῦ ἐπιτρόπου μὴ καταλιπεῖν (p. 145: T., cui τῷ ἐπιτρόπῳ tribuit Heimbach). 44 § 8 Ἀπαιτεῖν οἱ ἐπίτροποι χρέα δύνανται, οὐ μὴν δωρεῖσθαι (p. 179: Heimb. e schol. Basil. XI 1, 83, ubi χρέος). 54 * Οἱ ἐπίτροποι περιεργάζεσθαι (p. 12: T.). 65 * Ὁ ἐπίτροπος οὐκ ἐνάγεται (p. 12: T.).

8 5 Ἐὰν χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου πωλήσῃ (p. 145, et rursus ad XIX 5, f. 81ᵛ, unde Z. *Beiträge* 32: T.). 26 * Καὶ ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς εἴγε ἐνάγεται (p. 145), et cf. p. 142, ubi sic: ἐν αὐτῷ... εὑρήσεις τῷ η΄ τι. τοῦ λζ΄ βι. ὅτι καὶ ἐφ᾽ οἷς ἐνάγεται ἐγκληματικῶς ὁ ἄνηβος ἢ ἀφῆλιξ, χρειώδης ἐστὶν ἡ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ κουράτωρος αὐθεντία (fere omnino ut T. penes Heimbach III 672). Nisi fallor, haec posterior est summa, quam male iis signis distinxi, quibus insignivi locos verbo tenus recitatos; illud vero prius est initium genuinum, quamvis mutilum, ita

fere complendum: ...ἐγκλημ. ⟨αἰτίαις εἴτε ἐνάγει⟩, εἴγε (l. εἴτε) ἐνάγεται. cfr. Cod. V 59, 4: « et agentibus et pulsatis in criminalibus causis ».

12 (p. *150:* τὸ περὶ τοῦ ὅρκου [de secundis nuptiis non contrahendis] ἀνῃρέθη παρὰ τοῦ ιβ΄ τι. τοῦ λζ΄ βι.). 1 * Ἄδεια ἔστω ταῖς μητράσι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παρατήρησιν (p. 9, 12, ubi tituli quidem numerus, secus ac dubitavi, retinendus, libri vero λβ΄ corrigendus est in λζ). En verum initium huius c. ex Nov. 94, 1 ad verbum desumpti: quod autem Heimbach ex Fabroto repetivit « Ἡ διάταξις κελεύει ἀκολούθως ἐπιτροπεύειν », ficticium illud est, pariter ac infra, lib. LVII 1, 44. Hinc rursus constat in Synopsi *A* 54, 3 idem c. contractum fuisse, nam omissa sunt vv. κατὰ - παρατήρησιν.

Lib. XLIII (pp. *110; 170*).

1-6 (pp. *163; 171*).

1 70 * Ὁ ἑπταέτης οὐκ ἐπερωτᾷ (p. 150: T.). 81 * Ὁ χωρὶς ποινῆς ὁμολογῶν τινα παριστᾶν (pp. 78 et, sine τινα παρ., 71: T.). 101 ὅπερ φησίν * Οἱ ἔφηβοι καὶ χωρὶς τῶν κουρατώρων αὐτῶν δύνανται τῇ ἐξ στιπουλάτου ἐνέχεσθαι (p. 142: T.). 115 * Ἐὰν ἐπερωτήσω σε ἔν τινι τόπῳ (p. 79: T.) 122 § 4 * Ἐὰν διαλύσωμαι ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων κινουμένῃ ἀγωγῇ (p. 179: T.). ib. § 5 * Ἀδελφοὶ κληρονομίαν διελόμενοι διελύσαντο (p. 179: T.). 133 * Ἐὰν ἐπερωτήσω μὴ γενέσθαι μοι βίαν (p. 150, et rursus, ad l. XVIII 8, f. 74, ubi sequitur ἀπὸ σοῦ ἢ τοῦ κληρονόμου σου: T.). 134 § 2 ὅπερ φησίν Ἡνίκα ὁμολογία μεταξὺ παρόντων γράφεται, πιστεύεται ἡγεῖσθαι ἐπερώτησις κἂν μὴ ἔγκειται (p. 169: Syn., Ambros.).

3 (p. *195*).

5 5 Οὐκ ἀεί τις ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας (p. 179; *169:* Syn., Ambros.). 6 * Τὰ ἐν διαλύσει ὁμολογηθέντα φανερῶς ἢ ἀφανῶς (p. 179: T.). 9 Ἐάν τις διὰ θάνατον ἢ σώματος αἰκισμόν (pp. 78; 123 usque ad θάν.: Syn.).

6 4 Ἐὰν συμφωνήσωσί τινες (p. 169: Syn., Ambros.).

Lib. XLIIII (p. *7*).

1 44 § 7 * Ἐὰν ἔχων δύο ἀγρούς (p. 195: T.). 50 § 3 Ἐὰν μὴ δηλοῦται ἡ ποιότης, § 4 Ἐάν τις ληγατεύσῃ νούμους (p. 6: Z. *Paral.* 6 ex eodem T. loco, sed perperam impr. μ΄ pro ν΄). 74 * Κατὰ πρόληψιν (p. 12. Sed nota sic incipere, infra, p. 42, § etiam 3 l. XXVI 5, 34 [cfr. Heimbach III 118], ibidemque proponi ignorantiam facti qua debitor liberatur, itaque vel illud heic, p. 12, esse ad rem). 75 eiusque § 1. 2 (p. *12*).

2 19 * Ἐὰν ληγατεύσω σοι Πέτρον ἢ Παῦλον (p. 12: T.). 20 * Ἐάν τι ληγατευθῇ τῷ κοινῷ δούλῳ (p 195: T.).

3 104 * *Θεσπίζομεν τῷ τῆς ἀσφαλείας ὀνόματι* (pp. 7; 74: T.). Cf. Cod. VI 38, 3: « Sancimus cautionis nomine vel *ἀσφαλείας* non esse fideiussoris dationem interpretandam »; quibus cum verbis si conferantur illa p. 7: *ὅπερ φησὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἀσφαλείας μὴ συμπαραλαμβάνεσθαι τὴν ἱκανοδοσίαν ἢ τὴν ἐγγύην*, apparet vv. *μὴ συμπ.* etc. initio illi plane continuari atque coniungenda esse.

14 (p. *84*). 14 *Ἐὰν ἀνήβοις ληγατεύσω τροφὰς καὶ μὴ δείκνυται*, cum adnot. *ὅπερ καὶ ἀνάγνωθι, ἔστι γὰρ παρὰ φύσιν τῆς ἐνηβότητος* (p. 156: Syn., et Ambros., quae cum T. legunt *διατροφάς*).

15 32 § 3 *Ἐπὶ τοῖς ἀμφιβαλλομένοις σκεύεσι* (p. 6, Z. *Paral.* 6 ex eodem T. loco: T.).

18 (p. *31*).

19 4 * *Ἐὰν εἴπω ἐν τῇ πενταετίᾳ ταύτῃ* (p. 80: T., ex quo supple ...⟨*εἰ*⟩ *ἐν*...). 16 *Τὰ μὲν ἔξωθεν τῆς διαθήκης* (p 6, Z. *Paral.* 6 ex eodem T. loco: Ambros. *ιε´*). 102 * *Ἐὰν βαρήσω τὸν ἔγγονόν μου* (p. 80: T.). 103 * *Ἐὰν ληγατεύσω σοὶ μετὰ δέκα ἔτη* (p. 80: T. Sic inc. etiam XXXXIV 5, 26 * cit. in l. XXIV 7, f. 129ᵛ).

21 (p. *74*).

22 (p. *74*). 1 * *Ἐὰν κωλύσῃ ὁ διαθέμενος* (p. 12: T.).

Lib. LIII.

1 81, * de quo sic: *ἰστέον δὲ ὅτι μεγάλα πλοῖα τυχὸν πέντε μυριάδων κωλύονται οἱ συγκλητικοὶ ⟨ἔχειν⟩, ὡς κε. πα´ τοῦ α´ τι. τοῦ νγ´ βι.* (p. *26*, n. 1, ubi supple in vers.: « ut c. 81 tituli 1 libri 53 »). Ergo Dig. L 5, 3 ex Scaevola: « His qui naves marinas fabricaverunt... non minores quinquaginta milium modiorum... muneris publici vacatio praestatur ob navem. senatores autem hanc vacationem habere non possunt, quod nec habere illis navem ex lege Iulia repetundarum licet », locum habuit in Basil. l. LIII, inter fr. sine numero et c. 84, quae supersunt in Ambros.

84 *Μηδὲ ἐκκλησία μηδὲ ἕτερον πρόσωπον* (p. 26: Ambros.), quod sic inducitur: *περὶ... ἐκκλησίας ἢ ἑτέρου ἀρχοντικοῦ προσώπου, πῶς ἐπέκεινα τῶν δύο χιλιάδων οὐ δύναται ἐξκουσατεύειν πλοῖον*... Et nota quae subsequuntur: *ἐνταῦθα εὑρήσεις καὶ περὶ ἀγγαρειῶν.* Nisi fallor, id ipsum c. recitatur ib., lin. 10, atque sic refingenda est adn. 5: « Error certus in tit. numero ac f. scrib. *καὶ τοῦ νγ´ βι. τι.* † ⟨*κε.*⟩ *κθ´*, vel expungendum *τι. κθ´*.

Lib. LIIII.

1 13 § 2 *Οὐδεὶς διὰ τὸ μόνον ἐν πόλει* (p. 6, ubi dele « 14 Ambr. », qui hanc § non habet, et repone *μόνον* pro *μένειν*, et redde: *Nemo ob id solum quod in civitate ⟨possidet⟩*, nam est versio Dig. L 1, 17 § 5: « Sola ratio possessionis » etc.: Z. *Paral.* 6 ex eodem T. loco, sed per-

peram impressum est « 17, th. 6 »). 13 § 6 *Ὁ κατὰ πλάνην ὡς πολίτης* (p. 6: Z. ut supra, sed perperam « ibid. th. 9 »: Ambros. sub n°. *ιδ′* ut vid.). 19 § 2 *περὶ συγκλητικῶν ..., πότε δοκοῦσιν ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας ἢ μή′*, * *Ὁ ἐξόριστος ἐν τῇ ἐξορίᾳ* (p. 34, ubi sic verte ad verbum ex Dig. L 1, 23 § 3: *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est*). 19 § 3 et 4 (p. *34*: has §, sive Dig. L 1, 23, 4-6, spectant, opinor, illa verba, quibus initium § 2 inducitur: *περὶ συγκλητικῶν κτε.*). 23 * *Τὰ μὴ ὄντα δικαιοδοσίας* (p. 34; est Dig. L 1, 26: « Ea quae magis imperii sunt quam iurisdictionis magistratus municipalis facere non potest ». sc. *ὁ στρατηγὸς τῆς πόλεως*) [1].

2 *κε. παρατέλευτον* * *Οἱ συγκλητικοὶ ἀπὸ τῆς ἀξίας αὐτῶν* (p. 34). Veri similiter est fr. 8, sive penultimum, Cod. X 40: « Senatores in sacratissima urbe domicilium dignitatis habere videntur », et praemittendum fr°. 9 quod restituit nobis Ambros.: fr. vero 4 Cod. X 43, quod sub n°. *ε′* repetito exhibet Ambr. veluti ultimum tituli 2, ex ipso argumento pertinere videtur ad tit. 3, vel etiam 4, cc. 6-11, teste Synopsi *Τ* 10, ac re ipsa titulo 3 index Coislinian. assignat *βι. ι′ τοῦ κώδ. τιτ. μγ′*.

4 (p. *29*; sed libri restitutio omnino incerta est). 3 § 7 * *Προνοείτωσαν οἱ ἄρχοντες* (p. 35: nisi fallor, ex Dig. L 4, 3 § 15: « Praeses provinciae provideat... », et inserendum inter duo fr., quae servavit Syn. Λ 2, 5).

14 (p. *50*). 1 (§ 10, p. *85*). 2 (p. *84*). 5 (p. *46*: fort. idem ac seq. c.). — ? *Ὁ δικαστὴς κἂν ἐν ἀγνοίᾳ ποιήσῃ δίκην ἤτοι κρίσιν* (p. 47 sq.: dicitur *ε′* in Syn., quae om. *δίκην ἤτοι*, sed *δίκην* est in tit. inscriptione). *τὸ τέλος, περὶ παρανόμου κρίσεως δικαστῶν* (p. *93*, et similiter p. *55*: fortasse, *τὸ τέλος* nihil aliud est ac c. *Ὁ δικαστής*).

29 (pp. *29? 26?* at cf. supra, ad LIII 1, 84). 1 * *Ἐάν τις ἔχων ἐμφυτευτικὸν ἀγρόν* (p. 19: T.; inducitur autem his vv.: *περὶ δὲ ἐμφυτεύσεων ἀγρῶν βασιλικῶν, πῶς ὁ παρέχων τέλος ἄκων οὐκ ἐκβάλλεται*).

Lib. LV.

8 *ὅστις φησὶ περὶ ἐμφυτευτικαρίων ἀγρῶν καὶ περὶ ἐκδόσεων* (pp. 27; *29*). 1? * *Οἱ μισθωτοί* (p. 19 *περὶ ἐμφυτευτικαρίων ἀγρῶν*). Fortasse est Cod. XI 63, 1: « Emphyteuticarios gravant coloni agros... », itaque re vera tituli initium sive c. 1.

12 2 (p. *29*).

13 1 (p. *29*). 4 § 1 (p. *26*. Libro XIX 14, f. 96ᵛ, Cod. XI 70, 5 dicitur *βι. νε′ τι. ιγ′ κε. δ′ θε. ε′ οὗ ἡ ἀρχή* * *Ἐάν τινες κατὰ δωρεὰν ἢ κατὰ πρᾶσιν ἢ καθ᾽ ἕτερον τρόπον οἴκους ἢ κτήματα ἢ ἐργαστήρια*

[1] De c. 84 tit. 1, p. 26, cfr. quae dixi ad LIII 1, 84.

πολιτικὰ ἔλαβον; libro autem XIX 13 dicitur Cod. XI 70, 4 βι. νε τι. ιδ´ [sic] κε. δ´ Οἱ τὰ πατριμονάλια ὠνούμενοι. Posterior hic locus videtur afferri p. 26, ac forte etiam p. 29, ubi f. leg. κε. δ´ pro κε. α´).

14 1 (p. *29*).

Lib. LVI.

1 1-3 (p. *59* περὶ δούλου [1]). 9 (p. *29:* huius c. § 3 ad l. XXIII 3, f. 120ᵛ, recitata inc.: Καὶ [sic] καταβαλόντες ἐμπροθέσμως οἱ τελῶναι). 11 (pp. *29; 59*).

2 (pp. *108; 118; 151*). 2 § 1 Ὁ ἔχων δικαιώματα (p. 82, et rursus, ad l. XXI 1, f. 105ᵛ, additis vv. συμβαλλόμενα τῷ δημοσίῳ: Syn.). 3 § 10. 11? (p. *33*). 40 § 3 * Ἐὰν ὦσιν ἐν τῇ κατενεχθείσῃ τοῦ δημοσίου οὐσίᾳ (p. 82: ex Dig. XXXXVIIII 14, 45 § 4: « Ex his bonis quae ad fiscum delata sunt, instrumenta » etc.). 40 § 4-6 (p *82*). 40 Ὁ τοῦ δημοσίου χρεώστης (p. 103 sine § nº., qui est ι´ tum in Dig. tum in Syn.; v. Supplem. nostri p. 198). 41 § 2 Ἐὰν ἄρχων ἐπαρχίας (p. 34: Syn. etc.). 47 Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα ⟨τῷ δημοσίῳ⟩ πράγματα (p. 151, et plenius ad l. XIX 2, f. 78ᵛ: Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα τῷ δημοσίῳ πράγματα ἐκ προφανοῦς ἀπάτης: Πεῖρα).

4 (p. *33:* περὶ δυνατῶν).

6 (pp. *118; 151*). 2 § 2 * ⟨Εἰ⟩ Καὶ τὰ ὠνεακὰ μὴ φαίνονται (p. 82: Cod. X 3, 3). 5 Ὅταν τὰ πράγματα τοῦ χρεωστήσαντος πωλήσῃ ὁ δημόσιος (cum adnot. λέγει δὲ ὅτι κἂν ἡττόνων ἐπράθη, ἵνα μὴ ἔχουσιν ἀποκατάστασιν, p. 152; initium rursus, ad l. XIX 2, f. 79: Πεῖρα, quae male l. τελευτήσαντος). 17 * Πᾶσα κατὰ τοῦ δημοσίου ἀπόφασις (p. 101: Cod. X 9, 1: ita et Eustath. apud Heimbach V 159 adnot. *t*. Capita ιδ´ * Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται τόκους et ιε´ * Ὥσπερ ὁ ἰδιώτης ἐνέχυρον δεδωκὼς ἀπαιτεῖ καὶ τοὺς ἀπὸ συμφώνου τόκους et ιϛ´, i. e. Cod. X 8, 1 et 2, et 3?, allata sunt l. XXIII 3, f. 120ᵛ).

7 13 Μηδεὶς ἐπιδιδότω δεήσεις (p. 33: Balsam.). τὸ τέλος (p. *33*).

13 1 (p. *66*).

14 (p. *152*). 2 (p. *29*).

15 (p. *26* περὶ ἀγγαρειῶν; *151* περὶ ἀναλυομένης). 1 (p. *29*). 5 (p. *29*). Capitis 5 initium affertur ad l. XIX 14, f. 96ᵛ, idemque est huius modi: Μηδεὶς χωρὶς κανόνος δεσποτικοῦ [sic] κτῆμα ἀγοράσῃ (Syn.).

17 (p. *26* περὶ ἀγγαρειῶν). 22 * Ἐκβιβαστὴς δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς χρείας (p. 52, ubi verte « *vel privati negotii* »). 25-27 (p. *37*). 47 * Ὁ εὐτελὴς ταξεώτης (p. 35, f. ex Cod. XII 57, 12: cf. T. in Heimbach V 175 n. *u*, ubi recitat et c. 49). 49 (p. *35*).

18 10 (p. *26*: f. Nov. 128, 13).

21 (p. *113*).

[1] Quod affert Zach. *Beiträge* 35 ceu c. γ´ huius tit., est re vera ιγ´ in Tip. f. 78ᵛ.

Lib. LVII.

1 20 * Ἐἴτε ἔπαρχος πραιτωρίων (p. 52: Num Cod. XII 59, 1: « Si quando praefectus praetorio... »? tunc enim leg. εἴ⟨πο⟩τε). 33 (p. *58*). 43 Ἐὰν ἐν εἰδήσει δεσπότου στρατηγήσηται ὁ δοῦλος (p. 21 = Syn. Δ 38, 13, ubi desid. εν et l. στρατεύσηται). Est c. 44, in Tip. XXIV 5, f. 125, in Ambros. atque in Syn. Σ 4, 14 incipiens Ἡ διάταξις περὶ τῶν αὐτῶν [huc usque T.] τῇ προλαβούσῃ φησίν, ὅτι, ἐὰν ἐν (om. Heimb.) εἰδήσει δεσπότου στρατεύσηται δοῦλος, sc. praemissis alienis verbis. C. autem μγʹ, quod affertur in T., f. 125, incipit Ὑπὲρ τῶν δούλων οἵτινες, ut in Heimb. ex Syn. Σ 4, 13. 44 et 4* (p. *58*).

2 26 (p. *37*).

Lib. LVIII.

4 (pp. *162* περὶ σιωπηρῶν συμφώνων; *171*; *197*). 5 Ἐὰν πωλῶν ἔδαφος εἴπω (p. 197: Syn.).

5 11 Κωλύειν μὲν ὁ κοινωνὸς δύναται τὸν κοινωνόν (p. 197: Ambros. ιʹ).

9 9 Ἐὰν ἐπίκλυσις (p. 34: Syn., Ambros.). 17 Ἐὰν περὶ ὅρων ἐπαγάγῃ τις ζήτησιν (p. 34, fere ut in Epit. ad Prochiron mutata apud Z *Beiträge* 38: al. Syn. et Ambros. Ἐάν τις ζήτησιν περὶ ὅρων ἐπαγαγών).

10 61 * Ἔνθα δι' ἑτέρας ἀγωγῆς τὸ ἀζήμιον δύναται (p. 67; num Dig. XXXIX 2, 18 § 9 « Et quod alia actione quaeri potest, id in stipulationem damni infecti omnino non deducitur »?).

11 3 (p. *191*). 4 Ἐὰν ὁ κοινωνὸς εἰς ἀνακαίνισιν οἰκίας ἐδαπάνησεν, οὐκ ἀναγκαίως (p. 185: Syn., quae l. ἀνανέωσιν).

13 6 § 5 (p. *59*).

14 το κε. τελευταῖον (p. *59*).

17 (p. *128*).

23 (p. *128*). 11 * Ὁ ῥίψας τι εἰς φρέαρ ἵνα ἀφανίσῃ τὸ ὕδωρ (p. 195: Dig. XXXXIII 24, 11: exstat in codice palimps. Vat. 15 Pii II p. 58: eiusdem § 7 ex T. ap. Z. *Beiträge* 39).

24 (= tit. ult. c. penult.). * Καὶ ἄνηβος παρακλήσει τι λαβὼν (p. 142: T.).

Lib. LVIIII.

4 (p. *31*).

ADDENDA ET CORRIGENDA

A) Quaenam in propriis titulis capita summatim ex ordine expressa sunt usque ad p. 64, heic numeris ed. Heimbachii, Ferrini vero *Suppl.* 172-179 in l. I, quam brevissime indicabo. Capita varia in unam periodum contracta distinguo numeris minima interpunctione disiunctis; asterisco caput unum in plures sententias interruptum; cancellis vero [ ] ea quae veluti capita tituli male impressa sunt, quum aliunde recitata videantur ad rem melius declarandam (v. supra, p. VIII, n. 2).

I 2. 3. 5, 7, 9 (Ferr. *Suppl.* p. XI). (*p. 4*) 11. 18, 12. 15. [*lin. 11-17* LX **54** 21-25. 27. 32.] 17, 20, 22, 23, 26. 29. 30. (*p. 5*) 31, 32, 34, 39. 40, 42, 43, 52.

II **1** (*p. 6*) 1 sqq., 39, 28, 35. (*p. 7*) 41 § 2. 2, 4 sq. 52. **3** (*p. 8*) 2. 3 sqq. 7. 9. 12. 14. 20. 22 § 1. 23. 27. 28. 34. 39. 41 § 1. (*p. 9*) 43. 48. 58. 67. 73. 73 §§ 1. 2. 3. 77. 78, 79. 85. 88. 92. 93. 96. 104. (*p. 10*) 108. 110 §§ 3. 4. 111. 113. 123 § 1. 129 § 1. 132. 135. 139. 142. 152 § 1. 153. 157. 158. 169. 172. 178 § 1. (*p. 11*) 181. 187. 191. 195. 196. 198. 200. 202. 206. 207. 211. **5** (*p. 13*) 4, 6. 3. 2. 7. (*p. 14*) 5. 10. 12. 16. [*lin. 12-14*]. **6** (*p. 15*) 1. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. (*p. 16*) 21. 22. 23.*

III **1** (*p. 17*) 4. 5. 8, 9, 11.* (*p. 18*) 11.* (*p. 19*) 12, 13.* 15, 16. 17 sq., 20, 21. 24 sqq. 28 fin. 32. 33. (*p. 20*) 35. 36. 37. 37 § 2. 42. 43. (*p. 21*) 45, 46. 47. **3** (*p. 22*) 2 sqq. 9. [*lin. 10-11*].

IV **1** (*p. 23*) 5. 7, 8. 9. 10. 11. (*p. 24*) 12. 13. 14. 15. 16. 17.

V **1** (*p. 25*) 2, 3, 4. 7, 8. 9. 11, 12, 13. 14.* 15, 16. **2** (*p. 26*) 1. 2. (*p. 27*) 3. 4. 5 fin. 6. 6 fin. (*p. 28*) 7. 7, 8. 9. 10.* 11 § 1. 12. 13. 16. **3** (*p. 29*) 2. 3, 6. 7. 8. 10. 11. (*p. 30*) 12, 13. 14. 15. 16. 17.

VI **1** (*p. 31*) 1. 2. 5 sqq. 8. 9. 19. 16?, 27. 28.* (*p. 32*) 29. 33. 35. 37. 40. 41. 51, 55. 52. 54.* 72. 79. 86. 87. 89. (*p. 33*) 74. 94. 109. 115. 117. **4** (*p. 36*) 1. [*lin. 4-5*]. 2.* (*p. 37*) 4. 6. 7, 12, 13. **5** 4. 4 fin., 5. 3. **19** (*p. 38*) 3. (*p. 39*) 4. 6. 7.* 8. 9.* **21** (*p. 40*) 1, 2. 3 § 1. (*p. 41*) 4 § 3.

VII **1** (*p. 44*) 2. 3. (*p. 45*) 5. 6. 7.* 3 init.? 10. 12. 13. (*p. 46*) 14. 16. 18. **2** (*p. 47*) 1 sqq. 17 sqq. 21. § 9 et 10. 23. 23 § 2. 26. 27 § 1 et 2 sq. 30. 32 § 2. 41. **3** (*p. 48*) 1, 2, 3, 4. 5, 6. 7.* 10. 12 sqq., 16 sq. 23.* 25. (*p. 49*) 25 § 5. 28. 29, 30. 32. 33. 35. 37. 40. 41. (*p. 50*) –? [fort. **4** 5 § 2]. 43. **4** 1. (*p. 51*) 2.* 3. (*p. 52*) 4. 5.* **5** (*p. 53*) 1. 2.* (*p. 54*) 3. 4. 5. 6. 7. 10. 12.* 13 sq 15 18.* 19 sqq. 25? 29 [*lin. 23 – p. 55, 4*]. (*p. 55*) 36. 39 § 1. [*lin. 7 sq.*]. 43. [*lin. 12*]. 45. 51. 52. 53. (*p. 56*) 56. 63. 64. 65. 66. 70. 72. 73. 74. 76. 77. 78. 81.* 82. (*p. 57*) 84. 86. 87, 88. 91. 93.* 94. **6** (*p. 58*) 1, 2. 4. 6. (*p. 59*) 8. 10. 11. 12. 13.* 14. (*p. 60*) 16. 19. 20.* 21.* 22. (*p. 61*) 23. **7** (*p. 62*) 1.* **8** 2, 3, 4. (*p. 63*) 4 fin., 7. 8. 11. 12. 14. 15. 16. 17. 18. 21. (*p. 64*) 22, 24.* 24, 25. 27. 28. 29. 30.

B) *Pag. 1, 3* μ⟨ου⟩: *scribe* μ*, *deleto supplemento; 4* scr.* ⟨πα⟩ρα|κυψάτω. υ *superest in opposito f.° I^v; 5 scr.* π⟨ρ⟩οσφόρως, π *in f. I^v. 3, 1 adde* τι. α'. *4, 11-18* λιτρας. *tolle litteras maiusculas et maximas interpunctiones et refinge versionem* [1] *sic:* ...; et ne prohi-

[1] Versionem non nisi obiter corrigam.

beant... (c. 21), et de eo... fit (c. 22)... habet (c. 23); et de... baptisma (c. 24)... fidem (c. 25)... (c. 27), et de homine... libras (c. 32); *adnota vero ad 11:* τοὺς ita: f. l. αὐτούς; *ad 20 l.* π⟨ολιτικὸν⟩ *vel* – κά, *et dele n. 3. 5, 16 et 6, 16 repone lect. codicis. 7, 10* ζʹ ⟨τ⟩ι. αʹ: *f.* ξʹ τι. ζʹ, *et dele n. 1; 14 scribe* οηʹ *potius quam* οςʹ. *8, 16 F. melius* δοκιμασίᾳ. *9, 12* λβʹ: *l.* λζʹ, *et dele n. 3. 10 n. 5 dele. 11, 13* ἄλλά τα *ita plene script. 14, 12 F. scribendum* καὶ (*sc.* ζήτει περὶ τούτου..., καὶ...), *vel si forte altera incipiat parapompe, cuius finis* « ζήτει περὶ τούτου... » *exciderit. 14 n. 1 l.* Vacant tres lineae. *15 fin. l.* Et si ⟨quis⟩..., [omnes]... se gerere. *22, 2 folii numerum transfer ad 23, 3; 10 sq. leg. vid.* καὶ περὶ... κανόνες, [καὶ] ζήτει..., *cancellato altero* και. *24, 8 l.* ἁρπασάντων, *et redde* rapientibus; *16 l.* ἐναντιοῦνται. *24, 34 l.* illa (6), *et nota vv.* περὶ τοῦ μονάζειν δεκαέτη παῖδα *esse in rubrica codicum Eclogae ap. Zachariae Ius G. R. III 77 n. 2. 25, 13 scr.* βοήθειαν. ζήτει *26, 10* τι. κθʹ: *scrib.* τι. ┼ κθʹ, *et dele n. 5. 27, 17 l.* γερωκομεῖα. *32, 10* ἐξσκουσσείαν *sic: num pro* ἐξουσίαν? *quod vertit Ferrini. 33, 22 l.* στρατιωτῶν. *36, 4-5 scrib.* καὶ περὶ..., ζήτει...; *9 f.* τοῦ ⟨ἑκατοστοῦ καὶ⟩ ἐξακ.; *cf. p. 98 n. 9. 39, 4 scrib.* γίνεσθαι καὶ. *40, 1 l.* ὁρίζουσιν; *29* (§ 3): *l.* (72). *42 n. 1 adde:* nam et infra, p. 154, c. 93 dicitur ρʹ. *45, 14 scrib.* δικάζουσι καὶ. *46, 14 l.* δικᾶσαι *(ita). 57, 16 post* καὶ ηʹ *in ms. adest coronis. 66, 5* ιζʹ: *f.* λζʹ, *cf. p. 161. 68 n. 2 dele vv.* ut videtur. *69, 18 notand.:* Sequitur intervallum linearum novem. *74, 31* (100): *l.* (101). *80, 9 f. l.* ⟨εἰ⟩ ἐν. *83, 12 marg. adde* 4. *85, 20 marg. adde* 26; *37* eiusdem: *l.* huius. *90, 13 marg. add.* 92; *21 l.* ληʹ. *95, 8 marg. add.* 43, 5; *n. 3 dele vv.* Et nota... expunxit. *101 n. 1 dele* potius. *103, 31 l.* 40 (§ 10). *105 n. 3 adde:* f. 112r dicitur κδʹ. *120 n.* 1-1 2-2: *l.* 1 *et* 2. *137, 19 l.* ἄκοντα. *151, 12 scrib.* ὑποκείμενα ⟨τῷ δημοσίῳ⟩.

Denique adnotandum erat « sic » ad plura verba, ex. gr. πλατυτέραν et ἀπορίας (8, 8. 21), ἔγγυον (11, 4), πρόσχες (18, 3), δράμμα (32, 18), ἐγκαλεῖσθαι (36, 3), ἐξομοσίας (60, 9), ἀναιρέσεων (13, 12), βασιλέων (13, 18; 15, 14), αὐτοῦ (16, 3) etc., ne quis sphalmata nostra vel typothetatum subesse suspicaretur.

Ad p. XVII 23 adnotandum est: Aliquoties tamen sive ex marginibus sive ex insertis scidulis additiones aut supplementa traducta videntur in textum ineptissime, quum non proprio sed proximo titulo sint affixa; id quod librarios potius quam auctorem commisisse puto. Cf. pp. 76 n. 4; 111 n. 3 et 4.

Ad p. XXV n. 1. In codice Paris. gr. 1352, quem impetravit mihi L Duchesne v. cl. et summe reverendus, indubie scriptum est ὁ παστζὸς (f. 6r). Quod vero in imagine litterarum a Mortreuil exhibita videtur accentus esse circumflexus, aliud non est nisi linea illa, qua nomina propria distinguere solebant librarii graeci.

SIGNA

In textu: ⟨ ⟩ quae madore vel tineis e codice perierunt; inde a p. 97 etiam ea quae sunt omissa, at hoc praeterea diserte adnotatum fuit. — † Lacuna. — *βι. τι. κε. θε.* (in cod. β^{ι} τ^{ι} κ^{ε} θ^{ε}) pro *βιβλίον* vel *βίβλος, - ου* etc., *τίτλον, κεφάλαιον, θέμα.* — Ad interius latus numerus folii codicis; ad exterius, inde a p. 65, numeri capitum iuxta editionem Basilicorum Heimbachianam. — Verbis unius paginae, de quibus eadem adnotanda erant, idem numerus pone adscriptus est unaque communis adnotatio subiecta.

In versione: ( ) inclusi sunt numeri editionis Heimbachii.

In adnotationibus: Ed. = Ed. Heimbachii. — F. = fortasse. — i. e. = id est. — L. = lege, legendum, legit. — n. = adnotatio vel nota. — * prior librarii scriptio. — ( ) inclusae sunt inde a p. 97 litterae vix compendiis, iisque ambiguae lectionis, indicatae. — Numerus ad unum praecedens verbum spectat: ubi vero geminatur idem interiecta lineola (ex. gr., $^{1-1}$), verba quoque interiecta complectitur.

ΤΙΠΟΥΚΕΙΤΟΣ

γενόμενος διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας καὶ τῆς .. υ .... ου τῆς κυριωτ⟨άτης?⟩ παρὰ μ⟨οῦ⟩ κριτοῦ τοῦ Πατ⟨ζ⟩ῆ .... ρασκ.ψάτ.. εἰς τὸν τούτου λειμῶνα καὶ ἔργοις ...οισ.ν...εται ως ..... ⟨ἰ⟩δίαις ⟨πρ⟩οσφόρως καὶ αὐτοῦ τοῦ παραδείσου κλῆσιν εἴληφε...

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ.

Περὶ τῆς ἀνωτάτου Τριάδος καὶ πίστεως καθολικῆς καὶ περὶ τοῦ μηδένα τολ⟨μᾶν⟩ περὶ αὐτῶν δημοσίως ἀμφισβητεῖν.

Καὶ περὶ αἱρετικῶν καὶ περὶ τοῦ μὴ ἔ⟨χειν ἴ⟩δι⟨ον τ⟩όπον ἢ συνελεύσεις. Καὶ περὶ τοῦ καίεσθαι τῶν αἱρετικῶν ⟨τὰ σ⟩υγγράμματα καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῇ τοῦ Νεστορίου διδασκαλίᾳ τιμωρεῖσθαι. περὶ τοίνυν αἱρετικῶν ζήτει καὶ βι. γʹ τι. γʹ κε. ⟨ιʹ τ⟩ὸ ⟨τ⟩έλ⟨ος οὗ⟩ ἡ ἀρ⟨χ⟩ὴ ⟨ἐστι⟩ Τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων καὶ τὰ λοιπά, καὶ βι. εʹ τι. γʹ περὶ τὸ τέλος κε. ⟨ι⟩ςʹ οὗ ἀρ⟨χή⟩ Κελεύομεν μηδένα αἱρετικόν, καὶ βι. ηʹ [1] τι. αʹ κε. ιηʹ ⟨ο⟩ὗ ἡ ⟨ἀρ⟩χὴ Μήτε εἰς τὸ [2] τῶν ἐπάρχων, καὶ βι. λεʹ τι. ηʹ κε. λθʹ θε. εʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων παίδων ὀρθόδοξος ὑπάρχων. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐπιβάλλειν ἐν δημοσίῳ τόπῳ ἢ ἐν ᾧ θέα ἐπιτελεῖται σταυρὸν ἢ λείψανα ἁγίων μηδὲ ἧπαρ ἢ ἔγκατα καθορᾶ⟨ν⟩· κωλύεται [3] δὲ μᾶλλον τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀθεμίτους θρησκείας. ἀνάγνωθι

Liber I Basilicorum.

TITULUS I. - *De Summa Trinitate et fide catholica et ne quis audeat de iis publice disputare.*

Et de haereticis et ne habeant proprium locum vel conventicula et de comburendis haereticorum scripturis et de iis qui Nestorianam doctrinam sequuntur puniendis. De haereticis vero quaere et lib. 3, tit. 3, cap. 10 in fine, cuius principium: ***Ecclesiasticorum privilegiorum*** et cetera: et lib. 5, tit. 3 versus finem, cap. 16, quod incipit: ***Iubemus neminem haereticum*** et lib. 8, tit. 1, cap. 18 (17), quod incipit *Neque **in** praefectorum* et lib. 35, tit. 8, cap. 39 (37), § 5, cuius initium: *Si quis de memoratis liberis, cum sit orthodoxus.* Et ne immittantur in loco publico vel ubi spectaculum perficitur crux vel reliquiae sanctorum, neque iecur vel exta spectentur: immo prohibentur sacrificia et illicitae ceremoniae. lege de iis libri 60 tit. 39 et 45 et

[1] ιηʹ. [2] τὴν. [3] κωλύονται ˙.

τοίνυν π⟨ερὶ⟩ τούτου τὸν λθʹ τι. τοῦ ξʹ βι. [1] *καὶ τὸν μεʹ, καὶ εὑρήσεις περὶ θυσιῶν καὶ μαντείων καὶ γοητειῶν καὶ τῶν ἐπικαλουμένων δαίμονας καὶ τῶν διδασκόντων κ⟨αὶ⟩ μανθανόντων κ⟨ε⟩κωλυμένα καὶ τῶν κατασχόντων γόητα καὶ μὴ παραδιδόντων τοῖς ἄρχουσιν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ θορυβεῖν τοὺς χριστιανοὺς ἡσυχάζοντας τοὺς Ἰουδαίους. Καὶ π⟨ερὶ⟩ τοῦ μὴ ἐπιχορηγεῖσθαι τοῖς αἱρετικοῖς τ⟨ό⟩πον, κωλύειν δὲ τὰ παρὰ τῶν ἑλλή⟨νων⟩ πραττόμενα. Καὶ περὶ τοῦ τιμωρεῖσθαι τοὺς μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἑλλην⟨ί⟩σαντας. ζήτει καὶ βι. ξʹ τι. νδʹ· φησὶ καὶ γὰρ περὶ τῶν βιαζομένων καὶ καταφρονούντων τῶν ⟨ἐκ⟩κλησιαστικῶν προνομίων καὶ τῶν πειρωμένων ἔχειν ἐλεύθερον ἢ δοῦλον χριστιανὸν ἢ μεταβαπτίζειν εἰς τὴν οἰκείαν αἵρεσιν* [2]. *Καὶ περὶ τοῦ μὴ κωλύειν τοὺς προστρέχοντας εἰς τὴν ⟨ἐ⟩κκλησίαν. Καὶ περὶ τοῦ ἀπὸ χριστι⟨ανοῦ⟩ ιουδαίου γενομένου. Καὶ περὶ τεθνεῶτος λεγομέν⟨ου⟩ ἰουδαίου ἢ ἕλληνος· ζήτησις καὶ μετὰ θάνατον τούτου. Καὶ περὶ τοῦ προδιδοῦ⟨ντος⟩ τὸ ἅγιον βάπτισμα. Καὶ περὶ τοῦ κλέπτοντος* [3] *τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Καὶ περὶ ὀρθ⟨ο⟩δόξων κληρικῶν καὶ μοναχῶν προσεπιγινομένων ἀπολιναριστῶν ἢ εὐτυχιανιστῶν. Καὶ περὶ αἱρετικοῦ ἔχοντος χριστιανὸν οἰκέτην, ἵνα δίδωσιν εἰς τὸ δημόσιον τριάκοντα χρυσίου λίτρας. Καὶ περὶ μαθηματικῶν καὶ Μανιχαίων καὶ Δ⟨ο⟩νατιστῶν καὶ Νεστοριανῶν καὶ Ἀπολιναριστῶν, καὶ τοῦ μὴ στρατεύεσθαι αὐτοὺς ⟨ἢ ἀ⟩ξιωματικοὺς* [4] *γίνεσθαι ἢ ὅλως μετιέναι αὐτοὺς π⟨ολιτικῶν⟩, προνοίας δὲ τοὺς ὀρθοδόξους αὐτῶν παῖδας ἀξιοῦν. Καὶ περὶ ⟨τοῦ μ⟩ὴ ἅπτεσθαι θείας κοι⟨νωνίας⟩. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς αἱρετικοὺς μὴ μαρτυρεῖν, τινὰς δὲ ⟨μαρτυρεῖν⟩ κατὰ τῶν ὁμο⟨ίων αὐτοῖς⟩ καὶ μόνων. καὶ ἀνάγνωθι περὶ τούτου*

invenies de sacrificiis et vaticiniis et magia et de iis qui daemones invocant et de iis qui vetita docent et discunt et de iis qui magica tenent et non tradunt magistratibus. Ne turbent christiani iudaeos in quiete degentes et ne concedatur haereticis locus: vetentur ea quae ab hellenis fiunt et puniantur ii qui post sanctum baptisma paganam superstitionem amplectuntur. Quaere et lib. 60 tit. 54: loquitur enim et de iis qui vim inferunt et spernunt ecclesiastica privilegia et conantur liberum hominem vel mancipium christianum tenere vel baptizare rursus in propriam haeresim. Ne prohibeantur qui ad ecclesiam procurrunt: de eo qui ex christiano iudaeus fit et de homine defuncto, qui dicitur iudaeus aut paganus fuisse: quaestio etiam post eius mortem (locum habet). Et de eo qui prodit sanctum baptisma et de eo qui reliquit orthodoxam fidem et de orthodoxis clericis et monachis qui apollinaristae vel eutychiani facti sunt, et de homine haeretico qui christianum mancipium habet, ut det fisco triginta auri libras. Et de mathematicis et manichaeis et donatistis et nestorianis et apollinaristis. Ne hi possint ad militiam accedere vel dignitates suscipere vel omnino administrationis publicae fieri participes. Et ut liberos suos orthodoxos curae habeant. Neque attingant divinam communionem. Neque haeretici testes fiant: quidam autem testari possunt adversus eiusdem sectae homines tantummodo. Et lege hac de re

[1] *ξʹ βι.* om., et vacat spatium in cod. [2] Imminet signum fortasse ad aliqua in margine scripta hodieque deperdita pertinens. [3] sic: f. *καταλιπόντος*. [4] *ἀξιωματικὸν* sic cod. ut videtur.

βι. κα΄ τι. α΄ κε. ⟨με΄ καὶ⟩ γνώ⟨σ⟩η ἐντελῶς .... οὗ ἡ ἀρχή ἐστιν Τῶν αἱρε-
τικῶν οἱ μὲν Μανιχαῖοι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν τοὺς ⟨αἱρετικούς⟩ τι
ἀπὸ τελευταίας [1] βουλῆς καὶ μὴ κωλύεσθαι δοῦλον αἱρετικὸν βαπτ⟨ί⟩ζεσθαι,
⟨ἀλλὰ καὶ⟩ μηδὲ ἀναβαπτίζειν τινὰ κατὰ τὸ ἴδιον δόγμα ἢ χριστι⟨ανοὺς
πρὸς γάμον μὴ συνέρχεσθαι ἰουδαίοις⟩, μηδὲ ἐν τῷ σαββάτῳ ἀπαιτεῖ-
σθαι ἢ ἐν ταῖς ἄλ⟨λαις αὐτῶν ἑορταῖς, εἰ καὶ εἴη δημόσιον⟩ τὸ χρέος.
Καὶ περὶ τοῦ μὴ βιάζεσθαι τοὺς Ἰουδαίους μηδὲν ἁ⟨μαρτάνοντας μηδὲ τὰς
συναγωγὰς αὐτῶν⟩ ἢ οἰκίας καίειν, ἀλλὰ μηδὲ ἰουδαῖον θρασύνεσθαι κατὰ
τ⟨ῆς τῶν χριστιανῶν θρησκείας, μηδὲ περιτέ⟩|μνειν ⟨αὐ⟩τὸ⟨ν⟩ χριστια- 1v
νόν, μηδὲ κτίζειν νέαν συναγωγὴν .. δ ...... μηδὲ τοὺς Σαμαρείτας [2] στρα-
τεύεσθαι ἢ δοῦλον ⟨ἔ⟩χ⟨ειν χριστιανόν, γε⟩ωργοὺς δὲ μόνους εἶναι. περὶ
δὲ τοῦ τοὺς αἱρετικοὺς δ⟨ωρεὰς μὴ⟩ ποιεῖν ἑτέρῳ τῳ ζήτει βι. ξ΄ τι. νδ΄
κε. κα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Μηδενὶ ἐξέστω αἱρετικῷ· φησὶ δὲ καὶ τὸ κγ΄ κε. περὶ
χριστιανοῦ ἰουδαίου γενομένου καὶ τοῦ προδιδοῦντος τὸ ἅγιον βάπτισμα
καὶ ἄλλα τα [3]. ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἀνάγνωθι τὸν ὅλον τι. καὶ βι. η΄ τι. α΄ κε. ιη΄
οὗ ἡ ἀρχὴ Μήτε εἰ⟨ς τὸ⟩ τῶν ἐπάρχων [4].

lib. 21, tit. 1, cap. 45.. et plene scies.. cuius initium est: *Haereticorum quidem manichaei.* Et ne quid capiant haeretici ex ultima voluntate et ne prohibeatur servus haereticus quin baptizetur, vel ne quem in propriam sectam rebaptizare possint: vel ne christiani cum iudaeis nuptias copulent; neque in sabbatis iudaeos conveniant neque in aliis eorum diebus festis, quamvis publicum sit debitum; et ne iudaeos nihil peccantes obterant neque synagogas vel domus eorum comburant, vel ne iudaeus quoque adversus christianorum religionem insolescat vel circumcidat hominem christianum, neque aedificet novam synagogam ... neque samaritas ad militiam admitti servumve habere christianum: colonos autem tantummodo esse. De eo vero quod haeretici alteri donare non possunt, quaere lib. 60, tit. 54, c. 21, cuius initium: *Nulli haeretico liceat:* loquitur vero et cap. 23 (22. 24) de christiano iudaeo facto et de eo qui sanctum prodit baptisma et de aliis quibusdam: de quibus lege totum titulum et lib. 8, tit. 1, cap. 18 (17), cuius initium: *Neque in praefectorum.*

[1] τετευταιας *. [2] σαμαρείας. [3] ita clare in fine tit. 3 l. 2, p. 11, loco ἀλλ᾽ ἄττα, quae est communior scribendi ratio. [4] ἀρχόντων. at cfr. p. 3.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Τίτλος α'.

Πε⟨ρὶ⟩ δικαιοσύνης καὶ νόμου καὶ μακρᾶς συνηθείας.

Περὶ τοίνυν συνηθείας μακρᾶς καὶ νόμου καὶ προνομίων ζήτει τὸν ϛ' τι. τοῦ αὐτοῦ β' βι. κε. α' ἄχρι τοῦ ιθ' κε.· ἡ ἀρχή ἐστιν οὕτως Τὰ δίγεστα [1] ἰσχὺν ἔχουσι τῶν διατάξεων. ἀνάγνωθι καὶ ὅλον τὸν τι. δυνάμενον ὠφελῆσαί σε ἐπὶ τούτοις. ζήτει καὶ βίβλον ϛ' τι. ιθ' κε. α οὗ ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν, καὶ βι. ζ' τι. ϛ' κε. η' οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ παντὸς πράγματος, καὶ τι. ιζ' τοῦ αὐτοῦ βίβλου [2] κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Πρὸς τὴν συνήθειαν ἑκάστου, καὶ βι. η' τι. β' κε. Ϙ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐξέστω παντί, καὶ κε. Ϙθ' οὗ ἡ ἀρ⟨χ⟩ή Διοικείτω [3] τὰ τῆς γυναικὸς πράγματα ὁ ἀνήρ, καὶ βι. μδ' τι. α' κε. ν' ⟨θε.⟩ γ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μὴ δηλοῦται ἡ ποιότης, καὶ θε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ληγατεύσῃ νούμους, καὶ τι. ιε' κε. λβ' θε. γ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ τοῖς ἀμφιβαλλομένοις σκεύεσι, καὶ τι. ιθ' κε. ιϛ' οὗ ἡ ἀρχή Τὰ μὲν ἔξωθεν τῆς διαθήκης, καὶ βι. νδ' τι. α' κε. ιγ' θε. β' οὗ ἡ ἀρχή Οὐδεὶς διὰ τὸ μένειν [4] ἐν πόλει, καὶ θε. ϛ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κατὰ πλάνην ὡς πολίτης, καὶ βι. β' τι. γ' κε. ξζ' οὗ ἡ ἀρχή Τὰ προσώποις ὑπάρχοντα, καὶ κε. ρϘϛ' οὗ ἡ ἀρχή Τὰ τοῖς πράγμασι δεδομένα προνόμια. Καὶ περὶ διαιρέσεως νόμου καὶ ἐναντιώσεως καὶ περιγραφῆς νόμου κα⟨ὶ⟩ τοῦ φιλαγάθως αὐτοὺς ἑρμηνεύεσθαι, καὶ τὰ ὑπέρ τινος εἰσαχθέντα μὴ κατ᾽ αὐτοῦ ἑρμη-

Liber II.

Titulus I. - *De iustitia et iure et longa consuetudine.*

De longa vero consuetudine et lege et privilegiis quaere 6 tit. eiusdem libri 2, c. 1 usque ad c. 19. Initium est sic: *Digesta vim habent constitutionum.* Lege et totum titulum, qui tibi de his rebus usui esse potest. Quaere etiam lib. 6, tit. 19, c. 1, cuius est initium: *Constituimus*, et lib. 7, tit. 6, c. 8, cuius est initium: *In omni re* et tit. 17 eiusdem libri, c. 4, cuius initium: *Ad consuetudinem cuiusque* et lib. 8, tit. 2, c. 90 (86), cuius initium: *Liceat cuique* et c. 99 (95), cuius initium: *Administret vir res mulieris* et lib. 44, tit. 1, c. 50 (48), § 3, cuius initium: *Nisi appareat qualitas* et § 4, cuius initium: *Si quis nummos legavit* et tit. 15, c. 32 (30), § 3, cuius initium: *In ambiguis speciebus* et tit. 19, c. 16 (15 Ambr.), cuius initium: *Quae extrinsecus sunt a testamento* et lib. 54, tit. 1, c. 13 (14 Ambr.), § 2, cuius initium: *Nemo quia manet in civitate* et § 6, cuius initium: *Qui per errorem ut civis* et lib. 2, tit. 3, c. 67 (68), cuius initium: *Quae personis pertinent* et c. 196, cuius initium: *Rebus data privilegia.* De distinctione legis et de contrarietate et de fraude legis et de legibus benigne interpretandis: ne ea quae in favorem alicuius introducta

[1] *την διγεστης* sic cod. ut videtur. Textus ab ed. discrepat. cfr. infra p. 16. [2] Ita et infra pluries indubie: id quod retinuimus. [3] *διοική*˜: num *διοικησάτω*? [4] *μόνον.*

νεύεσθαι. Καὶ περὶ θέσεως νόμου καὶ ἀναιρέσεως. Καὶ περὶ νόμου ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ. Καὶ περὶ προνομίων δοθέντων τισίν.

Τίτλος β'.
Περὶ ῥ<ημά>των σημασίας.

Ἐν τούτῳ τῷ τι. εὑ<ρήσεις> σχεδὸν ἑφερμηνευόμενα τὰ τῶν ξ' βιβλίων γρίφα καὶ ἀμφίβολα. <ζήτει δ>ὲ περὶ τούτου καὶ βι. ζ' τι. η' κε. ζ' οὗ ἡ ἀρχή Γονεῖς λέγομεν, καὶ βι. η' τι. β' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Παρών ἐστι καὶ ὁ ὢν ἐν τοῖς κήποις, καὶ βι. ις' τὸν α' τι. ὅλον, μάλιστα δὲ τὸ μβ' κε. οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐμοὶ μέν, καὶ βι. μδ' τι. α β' γ' ε' η' θ' ι' ιβ' ι<γ'> ιδ' ι<ε'> καὶ βι. ζ'[1] <τ>ι. α' κε. α' θε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Φυγάς ἐστιν καὶ ὁ ῥεμβός, <καὶ θε.> ς' .. τοῦ αὐτ<οῦ> κε. ἀνάγνωθι καὶ τὸν γ' τι. τούτου τοῦ βι. περὶ δὲ τοῦ συμ<φωνήσαντος ἐπιγινώσκε>ιν τὴν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος βλάβην, περὶ π<ολλοῦ χειμῶνος λέγειν αὐτόν[2], ζήτει βι. ιθ' τι. α' κε. ος'> θε. β' οὗ ἡ ἀρχή Ἑστῶτα σῖτον πιπράσκων. | 2r
ζήτει καὶ βι. μδ' τι. γ' κε. ρδ' ὅπερ φησὶ τῷ ὀνόματι τῆς ἀσφαλείας μὴ συμπαραλαμβάνεσθαι τὴν ἱκανοδοσίαν ἢ τὴν ἐγγύην, οὗ <ἡ ἀρχή> Θεσπίζομεν τῷ τῆς ἀσφαλείας ὀνόματι.

Τίτλος γ'.
Περὶ διαφόρων κανόνων ἀρχαίου δικαίου.

Ἀνάγνωθι τὸν παρόντα τι. συμβαλλόμενόν σοι καὶ ἐν τῷ περὶ ῥημάτων σημασίας· καὶ γὰρ κέκτηται ὡραῖα νόμιμα συμβαλλόμενα ἐν τοῖς <ξ'>

sunt contra eum interpretari debeamus. Et de lege ferenda et abroganda. et de iure gentium et civili. et de privilegiis quibusdam concessis.

TITULUS II. - *De verborum significatione.*

In hoc titulo invenies explicata fere omnia ardua et dubia quae in iis 60 libris occurrunt. Quaere autem de hoc et lib. 7, tit. 8, c. 7, cuius initium: *Parentes dicimus* et lib. 8, tit. 2, c. 4 (5), cuius initium: *Praesens est et qui est in hortis* et libri 16, totum tit. 1, praesertim vero c. 42, cuius initium: *Si eiusdem rei mihi quidem* et lib. 44, tit. 1. 2. 3. 5. 8. 9. 10. 12. 13. 14. 15 et lib. 7 (57?), tit. 1, c. 1, § 5, cuius initium: *Fugitivus est et erro* et § 6, eiusdem c. Lege et tit. 3, huius libri. Is qui pactus est se praestiturum damnum ex tempestate, de magna tempestatis vi dicere intellegitur: v. lib. 19, tit. 1, c. 76, § 2, cuius initium: *Frumentum stantem qui vendit.* Quaere et lib. 44, tit. 3, c. 104 (101), quod ait securitatis nomine non comprehendi, satisdationem vel fideiussionem, cuius initium: *Constituimus satisdationis nomine.*

TITULUS III. - *De diversis regulis iuris antiqui.*

Lege praesentem titulum tibi utilem futurum et in argumento de verborum significatione. Habet enim opportunas iuris regulas in 60 fere libris comprehensas et de

[1] f. νζ'. [2] Cfr. Tipucit. in h. l. apud Heimbach II 268.

σχεδὸν βίβλοις καὶ διαλεγόμενός ἐστι περὶ πασῶν ὑπ⟨οθέσεων⟩. Καὶ περὶ τοῦ τίνες ἀπέχονται τῶν πολιτικῶν ὀφφικίων. καὶ ζήτει βι. θ΄ τι. α κε. κη΄[1] οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἀπόφασις λεχθῇ. Καὶ περὶ τοῦ τ⟨ί⟩νες δοκοῦσι θέλειν ἢ μὴ θέλειν. ζήτει καὶ κε. ρπθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὔτε θέλειν οὔτε μὴ θέλειν. Καὶ πῶς ὁ παγανὸς κληρονομεῖται. Καὶ περὶ ἀσαφῶν ῥημάτων. ζήτει περὶ τούτου κε. νϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις, καὶ κε. ϙγ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁμοίως ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις. Καὶ περὶ τοῦ ἐπὶ τῶν διαθηκῶν πῶς ἑρμηνεύομεν πλατυτέραν τὴν τοῦ διαθεμένου γνώμην. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. ρπζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ ἐν διαθήκῃ ἀλλήλοις, καὶ κε. οδ΄. Καὶ περὶ τοῦ εἰ μὴ προστεθῇ ἡμέρα ῥητή, ἐπὶ πασῶν τῶν ἀγωγῶν παραχρῆμα χρεωστεῖται. ζήτει περὶ τούτου, τοῦ παρόντος τι. κε. ρπε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται. Καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀμφιβόλῳ ἑρμηνείᾳ τῆς ἐλευθερίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθέρου[2] λεκτέον. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. ρκβ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Πλέον παντὸς πράγματος. Καὶ περὶ τοῦ ὁσάκις ἐν τοῖς καλῇ[3] πίστει δικαστηρίοις εἰς πρόσωπον τοῦ φροντιστοῦ ἢ τοῦ δεσπότου αἵρεσις ἀναφέρεται, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασία γίνεται. Καὶ περὶ τοῦ ἐπὶ ποίοις συναλλάγμασιν[4] ἀπαιτεῖται δόλος καὶ ῥαθυμία ἢ μόνος δόλος ἢ καὶ μόνη ῥαθυμία, καὶ ποῖά τις οὐκ ἐπιγινώσκει τῶν ἀποτελεσμάτων. Καὶ περὶ τοῦ πᾶν τὸ κοινὸν νόμιμον οὐκ ἐναλλάσσεται. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. πα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ διὰ τὸ ἀνελεῖν. Καὶ περὶ τοῦ πῶς ὁ δωρησάμενος μέχρις ἀπορίας καταδικάζεται. Καὶ περὶ τῶν συναλλαξάντων ἢ ἐπερωτησάντων καὶ μὴ δηλωσάντων τὸ δόξαν, τί γ⟨ί⟩νεται. Καὶ ὅτι τὸ παρ' αἰτίαν ἄλλου μὴ γενόμενον γενέσθαι δοκεῖ. Καὶ περὶ τοῦ τὸ τί δεῖ γενέσθαι ἐπὶ τοῦ

omnibus loquitur speciebus. De iis qui abstinere debent a publicis officiis. et quaere lib. 9, tit. 1, c. 28 (66?), cuius initium: *Si dicta sit sententia*. Qui velle videantur vel nolle: v. et c. 189, cuius initium: *Nec velle nec nolle*. Et quomodo pagani defertur hereditas. Et de incertis verbis. quaere de hoc c. 56, cuius initium: *In ambiguis* et c. 193 (192 § 1), cuius initium: *Similiter in ambiguis*. Et quomodo in testamentis latius interpretamur testatoris voluntatem. V. de hoc et c. 187 (188), cuius initium: *Quae invicem in testamento* et c. 74 (73). Et nisi dies certa adiecta sit, in omnibus actionibus statim debetur. Quaere de hoc praesentis tit. c. 185 (186), cuius initium: *Nihil peti potest*. Et in dubia interpretatione de manumissione, pro libertate dicendum est: v. de hoc et c. 122, cuius initium: *Praeterea omnis rei*. Et quotiens in bonae fidei iudiciis ad personam procuratoris vel domini condicio refertur, viri boni arbitratui locus fit. Et in quibus contractibus requiratur dolus et culpa, vel dolus tantum vel culpa tantum et quos eventus agnoscere non debemus. Quod ad ius commune pertinet non mutatur, v. de hoc et c. 81, cuius initium: *Quae tollendae causa*. Is qui donavit in quantum facere potest damnatur. De contrahentibus vel stipulantibus qui non ostenderunt mentem suam quid fiat. Id quod propter alius culpam non fit, fieri intellegitur. Quid fieri debeat in re dubia. V. de hoc et c. 114, cuius initium: *In rebus dubiis* et c. 56 et 193,

[1] f. ξη΄ [2] sic. [3] κακῇ. [4] συναλαγμασιν atque mox εναλασσεται, et sic alias.

ἀσαφοῦς [1]. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. ρ⟨ι⟩δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐν τοῖς ἀσαφέσι, καὶ κε. νς΄ καὶ ρϘγ΄ ὧν ἡ ἀρχὴ ἄνωθεν ἐλέχθη. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ὁ ἀρνησάμενος χρεωστεῖν οὐ κωλύεται ἑτέρᾳ δικαιολογίᾳ χρήσασθαι εἰ μὴ ἐκ νόμου κωλύεται. Καὶ ὅτι τὸ κατ᾽ ὀργὴν ἢ θερμότητα λεγόμενον οὐκ ἔρρωται. Καὶ περὶ το⟨ῦ⟩ ἀπὸ ποιναλίας αἰτίας μὴ ἁρμόζειν κατὰ πατρὸς ἡ [2] ⟨περὶ⟩ πεκ⟨ουλίου⟩. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ζ΄ τι. ε΄ κε. νς΄, ⟨ὅπερ φησὶ περὶ τοῦ ὑπεξουσίου⟩ ὅτι ἀπὸ ἁμαρτήματος ἐνέχεται, οὗ ἡ ἀ⟨ρχή Ὁ ὑπεξούσιος⟩ 2v
καὶ ἀπὸ συναλλαγμάτων καὶ ἀπὸ ἁμαρτημάτων ἐνάγεται· σκόπει δὲ ὅ⟨τι ‘ ἐν⟩άγεται ’ εἶπεν καὶ οὐκ ‘ ἐνέχεται ’. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἡ α⟨ὐτὴ φράσ⟩ις διχῶς νοεῖται, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ὅπ⟨ου ἡ κλ⟩ηρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπή, πλὴν γυναικός. σὺ δὲ γίνωσκε ὅτι ἐάν ἐστι μητήρ, παίδων καλῶς ἐπιτροπεύει, ὡς βι. λβ΄ τι. ιβ΄ [3] κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἄδεια ἔστω ταῖς μητράσι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παρατήρησιν. Καὶ ὅτι τῷ μὴ ὄντι ὑπεξουσίῳ κληρονόμῳ οὐ δίδοται ἐπίτροπος. Καὶ περὶ τοῦ ποι⟨ο⟩ῦντός τι μετὰ τὸ κωλυθῆναι. Καὶ περὶ τῶν ἐν διαθήκῃ μὴ νοουμένων. Καὶ ὅτι αἱ νόμιμοι πράξεις αἱ μὴ δεχόμεναι ἡμέραν ἢ [4] αἵρεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς αὐτεξουσιότητος καὶ ἀποχῆς χρέους καὶ τῶν λοιπῶν, ἐὰν ἐκφωνούμενος χρόνος ἢ αἵρεσις αὐτοῖς προστεθῇ, εἰς τὸ παντελὲς ἀκυροῦνται. ἔσθ᾽ ὅτε σιωπηρῶς ἐπιδέχονται καὶ οὐ βλάπτονται. Καὶ περὶ τοῦ τὸ τί ζητοῦμεν ἐν τῇ ἀπάτῃ καὶ τί ζητεῖ ἡ ἀπάτη. Καὶ ὅπως ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα. Καὶ ὅτι οὐ δοκεῖ ὑπέρθεσις γίνεσθαι ἔνθα μὴ ἁρμόζει ἀπαίτησις. Καὶ περὶ πλάνης ταβουλλαρίου γενομένης ἐπὶ συμφώνων τῶν συμβαλλόντων. Καὶ ὅτι ὁ ὑπεξούσιος οὐ δοκεῖ νέμεσθαι παρὰ γνώμην τοῦ ἔχοντος αὐτὸν ὑπεξούσιον. Καὶ περὶ ἀμφιβόλων ἀφηγήσεων. Καὶ περὶ δύο ἀγωγῶν κινηθεισῶν παρ᾽ ἑκατέρων [5]

quorum initium supra dictum est. Qui se debere negavit non prohibetur alia defensione uti. Quod propter iram vel calorem dictum est non valet. Ex poenali causa non competit adversus patrem de peculio, v. de hoc et lib. 7, tit. 5, c. 56, quod de filiofamilias ait eum ex delicto teneri, cuius initium: *Filiusfamilias et ex contractibus et ex delictis convenitur.* Observa « convenitur » dixisse (textum) et non « tenetur ». Si qua elocutio duplicem habet significationem, quid oportet fieri. Ubi est hereditas ibi est etiam tutela, excepta muliere: tu vero scias eam, si est mater, recte filiorum tutelam gerere, ut lib. 32, tit. 12 (2?), c. 1, cuius initium: *Liceat matribus secundum veterem observationem.* Ei qui in potestate non est heredi tutor non datur. De eo qui, postquam prohibitus est, quid facit. De iis quae in testamento non intelleguntur. Actus legitimi non recipiunt diem vel condicionem, veluti emancipatio et acceptilatio et cetera: si pronuntiando adiciatur eis dies vel condicio omnino inriti fiunt: interdum tacite recipiunt et non infirmantur. Quid requirimus in dolo et quid dolus requirit. In re dubia pro dote respondemus. Non videtur mora fieri ubi non est petitio. De errore tabularii in conventionibus contrahentium eveniente. Non videtur possidere is qui in alterius est potestate contra eius voluntatem. Et de ambiguis demonstratio-

[1] ἀσφαλοῦς ˙. [2] sic: vel corr. ὅτι... ἁρμόζει, vel scr. τὴν pro ἡ. [3] f. β΄. [4] ἡ.
[5] ἑκατετέρων .

τῶν μερῶν καὶ τῆς μιᾶς ἐχούσης ποσότητα μείζονα, τῆς δὲ ἑτέρας τυγχανούσης ἀτιμοποιοῦ (ζήτει [1] καὶ βι. ξ΄ τι. λδ΄) [1], πῶς προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός· εἰ δὲ αἱ δύο ἀτιμοποιοί εἰσι, κἂν διάφορον ἔχουσι ποσόν, εἰς ἓν νομίζονται. Καὶ πῶς ἐν ταῖς ποιναλίαις ἀγωγαῖς καὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀγνοίᾳ συντρέχομεν. Καὶ περὶ τοῦ πῶς εἰ μὴ συμπλεκτικά εἰσι τὰ ῥηθέντα, ἀρκεῖ καὶ τὸ ἓν γενέσθαι. Καὶ ὅτι συκοφαντούσαις ταῖς γυναιξὶν οὐ συντρέχομεν. Καὶ περὶ τοῦ πλησιάζοντος τῇ ἥβῃ, πῶς ἐστι κλοπῆς καὶ ὕβρεως δεκτικός. Καὶ πῶς τῷ παντὶ καὶ τὸ μέρος περιέχεται. Καὶ ὅτι ἡ πρόσκαιρος ἐναλλαγὴ τὸ δίκαιον οὐκ ἐναλλάσσει τῆς ἐπαρχίας. Καὶ ὅτι τῆς πρωτοτύπου ἀγωγῆς μὴ ἐρρωμένης, οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ἔρρωνται. Καὶ ὅτι ἡ ἀπε⟨ιρί⟩α τῇ ἀμελείᾳ [2] συναριθμεῖται. Καὶ περὶ τῶν μὴ δυναμένων δοθῆναι ἢ μὴ ὄντων ἐν φύσει, πῶς ἀντὶ μὴ προστεθέντων εἰσίν. ζήτει καὶ κε. ρπα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀχρήστως ἐπερωτῶμεν, καὶ κε. ρπδ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Περὶ τῶν ἀδυνάτων. Καὶ ὅτι αἱ χρόνῳ ἢ θανάτῳ ἀπολλύμεναι [3] ἀγωγαὶ μένουσι προκαταρχθεῖσαι. ζήτει περὶ τούτου καὶ ⟨κε.⟩ ρξδ΄ ⟨ο⟩ὗ ἡ ἀρχὴ Αἱ ποιναλίαι ἀγωγαί. Καὶ ὅτι ὁ σιωπῶν οὐ ⟨δο⟩κεῖ ὁμ⟨ο⟩λογεῖν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀρνεῖται. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ⟨ἐκβά⟩λλει ὁ ⟨ἐντελλόμε⟩νος ἐκβαλεῖν. Καὶ περὶ τοῦ πῶς κτώμε⟨θα, οὕτω καὶ ἀποκτώμ⟩εθα. Καὶ ὅτι ἐν τοῖς μὴ τραχέ-
3r σιν [4] | ἢ μυσαροῖς ἁμαρτήμασι συγγινώσκονται οἱ δοῦλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δεσπόταις ἢ ἐπιτρόποις ἢ κουράτορσιν [5]. Καὶ περὶ τοῦ ⟨πῶς⟩ ὁ δανειστὴς ἐπιτρέπων πραθῆναι τὸ ἐνέχυρον ἐκ⟨πίπτει αὐ⟩τοῦ. Καὶ ὅτι ὁ κελεύσας με ζημιωθῆναι, αὐτὸς ζημιοῖ με· ⟨ὁ⟩ δὲ ἔχων ἀνάγκην πεισθῆναι οὐδὲν ἁμαρτάνει. Καὶ περὶ ἀμφιβόλου συμφώνου [6] τοῦ πράγματος. Καὶ

nibus. De duabus actionibus ab utraque parte motis, quarum una maiorem continet quantitatem, altera ignominiam affert: v. et lib. 60, tit. 34: ignominiosa gravior existimatur. Si utraque ignominiosa est, quamvis diversam contineant quantitatem, pariter existimantur. In poenalibus actionibus et aetati et ignorantiae subvenimus. Quomodo nisi copulativus sit sermo, sufficiat vel unum fieri. Calumniantibus mulieribus non succurrimus. Is qui proximus est pubertati furti et iniuriae capax est. In toto et pars continetur. Temporalis mutatio ius provinciae non mutat. Cum actio principalis non valet, neque ea quae sequuntur valent. Imperitia quoque culpae adnumeratur. Quae dari non possunt vel in rerum natura non sunt pro non additis habentur: v. et c. 181 (182), cuius initium: *Inutiliter stipulamur* et c. 184 (185), cuius initium: *De impossibilibus*. Actiones tempore vel morte pereuntes litis contestationis effectum retinent: v. de hoc et c. 164 (165), cuius initium: *Poenales actiones*. Qui tacet fateri non intellegitur et tamen non negat. Deiicit et is qui mandat ut quis deiciatur. Quomodo adquirimus, eodem modo amittimus. In delictis non facinore vel atrocitate plenis ignoscitur servis dominorum dicto audientibus vel tutorum vel curatorum. Creditor qui pignus venire permittit, ex eo excidit. Qui iubet me damno adfici ipse damnum adfert: qui obedire cogitur nihil peccat. De dubia conventione de re. Restitutionis

1-1 in marg. 2 τὴν ἀμέλειαν. 3 ἀπολύμεναι. 4 ταραχέσιν. 5 Ita scripsimus; sic enim alibi librarius assolet, quotiescumque compendio non utitur. 6 συμφωνίας. sic et lib. 11, tit. 1, συμφωνιῶν.

ὅτι τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέχονται, κἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ. Καὶ περὶ τοῦ εἰ μηδεὶς προσέρχεται τῷ κλήρῳ, πᾶσα ἡ διαθήκη ἀκυροῦται. Καὶ ὅτι οὐ δοκεῖ ἄπαις τελευτᾶν ὁ καταλιπὼν ἔγγυον γαμετήν. Καὶ περὶ βασιλέως δωρησαμένου τῷ τελευτήσαντι ὡς ζῶντι, πῶς οὐκ ἔρρωται ἡ δωρεά. Καὶ ὅτι τὰ ἐκφωνούμενα βλάπτει, τὰ δὲ μὴ ἐκφωνούμενα οὐ βλάπτει. Καὶ περὶ προνομίων διαβαινόντων εἰς κληρονόμους ἢ μή. Καὶ ὅτι ὁ δόλος τοῦ ἐπιτρόπου, κἂν εὔπορός ἐστι κἂν ἄπορος, τὸν ὀρφανὸν οὐ βλάπτει. Καὶ ὅτι ὅτε χωρὶς βλάβης οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι τι, τὸ ἧττον ἄδικον ἐπιλεγόμεθα. Καὶ περὶ τοῦ πάντα νομικὸν κανόνα εἶναι σαθρόν. Καὶ ὅτι οὐ δεῖ γίνεσθαί τινα πλουσιώτερον ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας. Καὶ περὶ τοῦ τὸ κριθὲν ἀντὶ ἀληθοῦς παραλαμβάνεσθαι. Καὶ ὅτι δοῦλος διὰ πράγματα δημόσια οὐ δύναται ἀπολιμπάνεσθαι. Εἰσὶ δὲ διὰ μέσου τούτων καὶ ἄλλα τα, ἃ παρέλιπον διὰ τὸν κόρον τοῦ λόγου.

Τίτλος δ'.

Περὶ φάκτου ἀγνοίας καὶ νόμου.

Καὶ τίνες ἀγνοοῦντες νόμους συγγινώσκονται καὶ τίνες οὐ συγγινώσκονται. ζήτει περὶ τούτου βι. ζ' τι. η' κε. κζ' οὗ ἡ ἀρχή Τῆς ἐκ τοῦ διατάγματος χάριτος μὴ αἰτηθείσης, καὶ τι. γ' κε. ζ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸ προστεθὲν πρόγραμμα, καὶ τι. ς' κε. ια' οὗ ἡ ἀρχή Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων, καὶ τι. ιη' κε. α' θε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Ἀφῆλιξ καὶ γυνή, καὶ βι. ιη' τι. δ' κε. β' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις οὐχ ἁπλῶς, καὶ βι. λε' τι. ις'[1] *κε. γ'*

verbo et fructus continentur, etsi id expressim dictum non fuerit. Si nemo hereditatem adit, omne testamentum infirmatur. Non videtur sine liberis decedere is qui praegnantem uxorem relinquit. Si imperator defuncto quasi vivo donaverit, non valet donatio. Quae pronuntiantur nocent, cum si non pronuntiarentur non nocerent. De privilegiis quae ad heredes transeunt vel non. Dolus tutoris, sive solvendo sit sive non, pupillo non nocet. Cum quid sine damno fieri non potest, quod minus iniustum est eligimus. Omnis iuris regula fragilis est. Nemo locupletior fieri debet cum alterius damno. Res iudicata pro veritate accipitur. Servus propter publica negotia mitti non potest. Sunt inter haec et alia quaedam, quae omisi propter sermonis satietatem.

TITULUS IV. - *De facti et iuris ignorantia.*

Qui ius ignorantes excusantur et qui non excusantur: v. de hoc lib. 7, tit. 8, c. 27, cuius initium: *Venia edicti non petita* et tit. 3, c. 7 cuius initium: *Qui propositum edictum* et tit. 6, c. 11, cuius initium: *Legum suptilitatem* et tit. 18, c. 1, § 5, cuius initium: *Minor et mulier;* et lib. 18, tit. 4, c. 2 (3), § 1 cuius ini-

[1] In marg. *Καὶ ⟨β⟩ι. λε' τι ..... ⟨τὸ τέ⟩λ⟨ος⟩ οὗ ⟨ἡ ἀρχή⟩ ..... ὁ ... καὶ κε. κε' οὗ ⟨ἡ ἀρχή⟩ Ὁ υἱὸν .. ἄνη⟨βον, καὶ⟩ κε. η' οὗ ἡ ⟨ἀρχή⟩ .. ἄλλον στ..... καὶ κε...*

θε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Πρὸ τῆς κατὰ τῆς φαμιλίας ἐξετάσεως, καὶ βι. λζ΄ τι. ς΄ κε. ιε΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ μόνον τοῖς νομίμοις, καὶ βι. μ΄ τι. α΄ κε. κδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἴ τις δήποτε πράγματα, καὶ βι. μδ΄ τι. κβ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν κωλύσῃ ὁ διαθέμενος, καὶ βι. ζ΄ τι. ιδ΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν εἰ[1] ὁ πρὸ τῆς προκατάρξεως ἐγγυησάμενος, καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. β΄ κε. σθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν κελευσθῇ τις ἐπὶ Πέτρου τι ποιῆσαι, καὶ τι. γ΄ κε. μα΄ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ὁ κληρονόμος, καὶ κε. νγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὸ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ[2] κατὰ πλάνην διδόμενον, καὶ κε. ⟨Ϙβ΄⟩ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁ ταβουλλάριος, καὶ κε.
3v *⟨ρ⟩ς΄ οὗ ⟨ἡ ἀρχή⟩ Σχεδὸν ἐν πάσαις, καὶ βι. ζ΄ τι. ιζ΄ κε. α΄ καὶ βι. ι΄ τι. λε΄ κε. ια΄ ⟨οὗ ἡ⟩ ἀρχή Βοηθεῖ μὲν καὶ ὁ κατὰ φύσιν[3], καὶ κε. ια΄ καὶ βι. κς΄ ⟨τι. ζ΄⟩ κε. ξα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀπατῶσα γυνή, καὶ κε. οβ΄ οὗ ἡ ⟨ἀ⟩ρχή Ὅ, τι γυνὴ καταβάλλουσα ὑπέρ τινος, καὶ βι. ιβ΄ τι. α΄ κε. ιη΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀπαγορεύσω, καὶ θε. α΄ καὶ βι. κ΄ τι. α΄ κε. ιγ΄ θε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μισθώσωμαι στάθμια, καὶ βι. κβ΄ τι. α΄ κε. κε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ζητήσεως περὶ τοῦ μὴ χρεωστουμένου, καὶ βι. λζ΄ τι. ζ΄[4] κε. ιδ΄ τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχή Οἱ ἐπίτροποι περιεργάζεσθαι, καὶ ξε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐπίτροπος οὐκ ἐνάγεται, καὶ βι. μβ΄ τι. α΄ κε. ια΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὡς κληρονόμος νέμεται, καὶ τὸ ιγ΄ κε. μετὰ τῶν θεμάτων αὐτοῦ, καὶ κε. ιζ΄ καὶ τοῦ κ΄ κε. θε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ νομίσας, καὶ βι. μδ΄ τι. α΄ κε. οδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Κατὰ πρόληψιν, καὶ κε. οε΄ καὶ θε. α΄ β΄ καὶ τι. β΄ κε. ιθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ληγατεύσω σοι Πέτρον ἢ Παῦλον, καὶ βι. να΄ τι. θ΄ σποράδην.*

tium: *Si quis non simpliciter;* et lib. 35, tit. 16, c. 3, § 7 cuius initium: *Ante familiae quaestionem;* et lib. 37, tit. 6, c. 15 cuius initium: *Non solum legitimis;* et lib. 40, tit. 1, c. 24 cuius initium: *Si quis res;* et lib. 44, tit. 22, c. 1 cuius initium: *Si prohibuerit testator;* et lib. 7, tit. 14, c. 8 (§ 2) cuius initium: *Si is qui ante litem contestatam fideiussit;* et praesentis lib., tit. 2, c. 209 (201) cuius initium: *Si iussus quis sit de Petro aliquid facere;* et tit. 3, c. 41 (42) cuius initium: *Et heres;* et c. 53 cuius initium: *Quod ob ignorantiam vel per errorem datur;* et c. 92 cuius initium: *Si tabularius;* et c. 106 (108) cuius initium: *Fere in omnibus;* et lib. 7, tit. 17, c. 1 et lib. 10, tit. 35, c. 11 cuius initium: *Iuvat etiam naturalis,* et c. 11 et lib. 26, tit. 7, c. 61 cuius initium: *Si decipiens mulier,* et c. 72 (73) cuius initium: *Mulier quae pro aliquo solvit,* et lib. 12, tit. 1, c. 18 (17 § 1) cuius initium: *Si renuntiavero,* et § 1 et lib. 20, tit. 1, c. 13, § 8 cuius initium: *Si pondera locavero,* et lib. 22, tit. 1, c. 25 cuius initium: *Quaestione de eo quod non debetur,* et lib. 37, tit. 7, c. 14 (54 § 4) in fine, cuius initium: *Tutores operam dare,* et 65 (64) cuius initium: *Tutor non convenitur,* et lib. 42, tit. 1, c. 11 cuius initium: *Pro herede possidet,* et c. 13 cum suis paragraphis et c. 17 et c. 20, § 4 (6) cuius initium: *Qui putavit,* et lib. 44, tit. 1, c. 74 cuius initium: *Praesumptione,* et c. 75 et § 1. 2 et tit. 2, c. 19 cuius initium: *Si tibi legavero Petrum vel Paulum,* et lib. 51, tit. 4 passim.

[1] sic. [2] om. [3] Ed. *βοηθεῖται καὶ καλῇ πίστει ἢ κατὰ βίαν.* [4] *ιζ΄* cod.: forte mox leg. *κε. νδ΄.*

Τίτλος ε'.

Περὶ δεήσεων βασιλεῖ προσφερομένων.

Καὶ ποῖαι ἔρρωνται καὶ ποῖαι οὔ, καὶ διὰ ποίων προσώπων καλῶς ἢ κακῶς δεόμεθα. ζήτει περὶ τούτου τὸ τέλος τοῦ με' τι. τοῦ ξ' βι., ἤγουν κε. κβ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ἐπαρχιώτης αἰτήσῃ. περὶ δὲ τοῦ διηνεκῶς γίνεσθαι τὴν ἀγωγὴν διὰ λιβέλλου [1] ὡς ἐπὶ προκατάρξεως, ζήτει τοῦδε τοῦ βι. καὶ τι. κε. θ' οὗ ἡ ἀρχή Διηνεκῆ ποιεῖ τὴν ἀγωγήν, καὶ κε. ι' οὗ ἡ ἀρχή Μόνας διηνεκεῖς ποιείτω, καὶ τοῦ ζ' βι. τι. ιβ' κε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Ἀπολιμπανομένου τοῦ ἐναγομένου, καὶ τοῦ ν' βι. [2] τι. ιε' ὅλον οὗ ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν, καὶ βι. λε' τι. ια' κε. ιβ' οὗ ἡ ἀρχή Εἰ μέντοι μερικῶς γραφεὶς κληρονόμος. Καὶ περὶ τίνων πραγμάτων ἱκεσίας ἔξεστι προσφέρειν. Καὶ περὶ ἀναιρέσεων παραγραφῶν. περὶ τοίνυν παραγραφῶν ζήτει βι. ζ' τίτλον ε' κε. νβ' οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ὁ παραλιπὼν ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης παραγραφήν. [3] ἀνάγνωθι καὶ τὸν α' τι. τοῦ να' βιβλίου ὅλον καὶ εὑρήσεις περὶ [4] παραγραφῶν καὶ τῶν προκριμάτων αὐτῶν, καὶ τι. β' περὶ ὑπεξαιρέσεως παραγραφῆς, καὶ τίτλον γ' περὶ διαφόρων προσκαίρων παραγραφῶν, καὶ τι. δ' περὶ παραγραφῆς [5] δόλου καὶ φόβου. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ θ' βι. τι. α' κε. ρκϛ' οὗ ἡ ἀρχή Τῆς ἐκκλήτου γυμναζομένης. Καὶ περὶ βασιλέων παρανόμων ἀντι-

Titulus V. – *De precibus imperatori oblatis.*

Quae valent et quae non, et per quas personas recte vel male precamur. V. de hoc finem tit. 45, lib. 60, seu c. 22 (20) cuius initium: *Si quis provincialis petierit.* Actionem semper per libellum sicut in litis contestatione fieri oportere; v. huius libri et tit. c. 9 cuius initium: *Perpetuam facit actionem,* et c. 10 cuius initium: *Solas perpetuas faciat,* et lib. 7, tit. 12, c. 5 (3) cuius initium: *Relicto reo*, et lib. 50, tit. 15 totum, cuius initium: *Sancimus,* et lib. 35, tit. 11, c. 12 cuius initium: *Si autem pro parte scriptus heres.* Et de quibus rebus preces licet offerre. Et de tollendis exceptionibus. De exceptionibus vero cf. lib. 7, tit. 5, c. 52 (51) cuius initium: *Et qui in initio litis exceptionem reliquit,* lege etiam tit. 1, lib. 51 totum et invenies de exceptionibus et de praeiudiciis earum et tit. 2 de rei iudicatae exceptione et tit. 3 de diversis temporalibus exceptionibus et tit. 4 de actione doli et metus, lege et lib. 9, tit. 1, c. 126 (132) cuius initium: *Appellatione mota.* Et de rescripto principis legi contrario. Et

[1] λιβέλου. [2] τοῦ νβ' sic cod. Initium modo est c. 11, tit. 14; olim forte inde ordiebatur tit. 15. [3] Huc spectare videntur sequentia margini inscripta: ⟨ζήτει⟩ βι. κδ' τι. ϛ' κε. κγ' ⟨οὗ⟩ ἡ ἀρχή Ἐὰν μετὰ ⟨διά⟩λυσιν καταδικασθῇ τις, ⟨ἔρρωται⟩ ἡ ψῆφος. ζήτει ⟨καὶ τὸν ..⟩ τι. τοῦ ζ' βι. i. e. V. lib. 24, t. 6, c. 23 (§ 3) cuius initium: *Si quis post transactionem condemnatus sit, valet sententia.* V. et tit... lib. 7.

[4] π with mark above i. e παρὰ. [5] γραφῆς sic.

γραφῶν. Καὶ περὶ τῶν δεομένων κατὰ τῆς τοῦ ἐπάρχου ἀποφάσεως καὶ τῶν ἡττηθέντων καὶ αὖθις δεομένων. Καὶ περὶ ἀγωγῶν διηνεκῶν γενομένων ἐκ βασιλικῶν ἀντιγραφῶν. Καὶ περὶ τῶν δεομένων, τῆς δίκης ἠρτημένης. ζήτει περὶ τούτου καὶ βιβλίον ζ΄ τι. γ΄ κε. μ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ προκαταρξάμενος, καὶ τοῦ δ΄ τι. τοῦ ⟨αὐ⟩τοῦ ζ΄ ⟨β⟩ι. τὴν νεαρὰν ἅπασαν ἧς ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν ⟨εἴ τι⟩ς ὑπ⟨ε⟩ύθυνον οἴεται ἔχειν, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. ρκα ὅπερ φησὶν ἵνα ⟨δίδ⟩ωσι προστίμου χάριν λίτρας ν΄, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ διάταξις
4r *κελεύει ἐὰν ἡ δίκη, καὶ κε. ρμα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Πρὸ καιροῦ τῆς ἀποφάσεως· τὸ δὲ λβ΄ κε. ἐπί τινος θέματός φησι καὶ πρὸ ψή⟨φου ἐ⟩κκαλεῖσθαι, οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ πρὸ ψήφου δυνατὸν ἐκκαλ⟨εῖσθα⟩ι. Καὶ περὶ δικαστοῦ τὴν ἀλήθειαν ζητηθῆναι κωλύον⟨τ⟩ος. ζήτει περὶ τούτου βι. ξ΄ τι. ιη΄ κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ ὁ ἄρχων φονεύων ἢ τύπτων. Καὶ περὶ ποινῆς δικαστοῦ τοῦ τύπτοντος τὸν ἐκκαλεσάμενον ἢ δόλον ποιοῦντος εἰς τὸ μὴ γυμνασθῆναι τὴν δίκην ἢ τοὺς συνηγόρους ὑβρίσαντος. περὶ τοίνυν τῶν δεομένων ψευδῶς ἀνάγνωθι βι. ξ΄ τίτλον μα΄ κε. κθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἐν ὑπομνήματι ἢ λιβέλλῳ συναρπάζων ἄρχοντα. περὶ δεήσεων δὲ βασιλικῶν μὴ ἐνεργουσῶν ἀλλὰ ἀνισχύρων ζήτει βι. ξ΄ τι. να΄ κε. νδ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν εἰς ἔργον δημόσιον πεμφθῇ τις, καὶ βι. ζ΄ τι. ς΄ κε. ια΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων ὁ δικαστής, καὶ βι. ς΄ τι. ιθ΄ κε. ς΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ τοῦτο δὲ κελεύομεν παραφυλάττεσθαι. ζήτει καὶ τοῦ παρόντος βι. τὸν ς΄ τίτλον καὶ βι. λε΄ τι. β΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ τελεία διαθήκη μηδὲ διὰ βασιλικοῦ ἀνατρεπέσθω ἐγγράφου ψηφίσματος. ζήτει καὶ* [1]

de his qui supplicant adversus praefecti sententiam et de his qui victi sunt et iterum supplicant. Et de actionibus (perpetuis) factis ex principalibus rescriptis et de his qui supplicant, lite pendente. Quaere de hoc et lib. 7, tit. 3, c. 40 cuius initium: *Qui litem est contestatus*, et tit. 4 eiusdem libri 7, novellam totam, cuius initium: *Sancimus si quis cum sibi debere crediderit*, et lib. 9, tit. 1, c. 121 (127) quod ait praestare iudicem multae causa libras quinquaginta, cuius initium: *Iubet constitutio si lis*, et c. 141 (148) cuius initium: *Ante sententiae tempus:* c. autem 32 (36) de quadam specie ait etiam ante sententiam fieri appellationem, cuius initium: *Et ante sententiam appellari potest.* Et de iudice qui veritatem quaeri prohibet. V. de hoc lib. 60, tit. 18, c. 7 cuius initium: *Et magistratus occidens seu verberans.* Et de poena iudicis qui appellantem verberare iubet vel omnino quid agit ne lis exerceatur vel qui patronos iniuria adficit. De eis qui mentiendo supplicant lege lib. 60, tit. 41, c. 29 cuius initium: *Qui in commentario vel libello magistratui obripit.* De supplicationibus principi factis quae nihil optinent sed inritae sunt v. lib. 60, tit. 51, c. 54 (51) cuius initium: *Si in opus publicum quis missus sit*, et lib. 7, tit. 6, c. 11 cuius initium: *Legum suptilitatem iudex*, et lib. 6, tit. 19, c. 6 cuius initium: *Et hoc servari praecipimus.* V. et praesentis lib., tit. 6 et lib. 35, tit. 2, c. 8 (9) cuius initium: *Perfectum testamentum ne rescripto quidem principali everti potest.* V. et

[1] sic deficit. vacat una vel altera linea.

Τίτλος ς΄.
Περὶ βασιλέων καὶ δεήσεων καὶ δικαιωμάτων καὶ ἀντιγραφῶν αὐτῶν.

Καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς νόμοις οὐχ ὑπόκειται, ἡ δὲ αὐγοῦστα ὑπόκειται. Καὶ περὶ τοῦ ὅπερ ἀρέσει τῷ βασιλεῖ, νόμος ἐστίν. Καὶ ὅτι προφανὴς ὀφείλει εἶναι τῶν νεωστὶ νενομοθετημένων ἡ χρησιμότης. Καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἑρμηνεύειν τὰς βασιλικὰς φιλοτιμίας. Καὶ ὅτι εἰ μὴ πρὸς ἀκρίβειαν ἢ δικαιοσύνην ἑρμηνεύεται νόμος, ὁ βασιλεὺς μόνος ὀφείλει τεμεῖν αὐτόν. Καὶ περὶ τοῦ τὰς ἀπὸ ἀναφορᾶς ἢ μηνύσεως ἢ κινουμένης δίκης ἐξενεχθείσας ἀντιγραφὰς κυροῖ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ μόνων αὐτῶν τῶν προσώπων. σὺ δὲ ἀνάγνωθι τοῦ αὐτοῦ τι. κε. ιζ΄ δοκοῦν ὥσπερ ἐναντίον, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ μεταξὺ δύο τινῶν. Καὶ περὶ διατάξεως ἐπὶ συγκλήτου ἐκφωνηθείσης καὶ περὶ ἰδικῆς διατάξεως, καὶ πῶς ἰδιοποιοῦνται αὗται. Καὶ πῶς οἱ γενικοὶ νόμοι καὶ κατὰ βασιλέων ὀφείλουσι κρατεῖν. Καὶ περὶ τοῦ μηδὲν παρὰ τὴν τῶν νόμων ἔννοιαν γίνεσθαι, ἀλλὰ μήτε ὅρκον κρατεῖν ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἐπενεχθέντα. Καὶ πῶς τὸ ὑπέρ τινος ἐκφωνηθὲν οὐ βλάπτει αὐτὸν ἐκ περιστάσεως. Καὶ περὶ τοῦ πῶς πάντες οἱ νόμοι καὶ αἱ διατάξεις τὰ μέλλοντα διατυποῦσι, τὰ δὲ προλαβόντα οὐκ ἀνακαλοῦνται, εἰ μὴ ἄρα ἰδικῶς καὶ περὶ τοῦ προφθάσαντος χρόνου τοῖς ἔτι ἠρτημένοις πράγμασιν ὁ νόμος διαγορεύει. Καὶ περὶ τοῦ εἰ ἀσαφής ἐστιν ὁ νόμος, ἵνα ἑρμηνεύεται παρὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ ὅτι κἂν | τῷ θείῳ διαφέρῃ οἴκῳ 4v
τοῦ βασιλέως, κατὰ νόμους ἵνα πολι⟨τεύ⟩ωνται. Καὶ περὶ νόμου μὴ κρατή-

TITULUS VI. - *De principe et precibus et constitutionibus et rescriptis eius.*

Imperator legibus non est subiectus: Augusta vero subiecta est. Quod principi placuerit, id lex est. Manifesta debet esse eorum quae nuper legibus introducta sunt utilitas. Quomodo beneficia principalia interpretari debeamus. Nisi ad strictum ius vel iustitiam lex intellegitur, princeps solus debet (quaestionem) decidere. Rescripta ex relatione vel denuntiatione vel lite mota emissa statuit princeps in iis tantum personis: tu vero lege eiusdem tit., c. 17 quod aliquantum contrarium videtur: eius initium: *Quae intra duos quosdam.* De constitutione ad senatum pronuntiata. De constitutione speciali et quae specialem eam reddant. Generales leges etiam contra principes valere debent. Nihil contra legum mentem fiat, sed neque iusiurandum valet ex eiusmodi causa delatum. Quod pro aliquo pronuntiatum est, id non debet ei ex eventu nocere. Omnes leges et constitutiones futura disponunt, praeterita autem non revocant, nisi forte specialiter etiam de praecedente tempore, et pendentibus adhuc negotiis, lex loquitur. Si lex incerta est, interpretari debet imperator. Et si res ad sacram pertinet principis domum, omnia secundum

σαντος ἐν σ⟨υνηθεί⟩ᾳ καὶ ἀμφιβολίαν [1] *δεξαμένου. Καὶ ὅτι τὰ δίγεστα ἰσχ⟨ὺ⟩ν ἔχουσι διατάξεων. Καὶ ὅτι ὁ νεωστὶ ἐκτεθεὶς νόμος μετὰ δύο μῆνας τοῦ δοθέντος αὐτοῦ χρόνου ἐνταῦθα κρατεῖ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις μετὰ τὴν ἐμφάνισιν. Καὶ περὶ τοῦ τὰς δίκας κατὰ νόμους τέμνεσθαι καὶ μὴ ἰσχύειν βασιλικὰς γραφὰς τοιῶσδε ἐγκελευομένας* [2] *τμηθῆναι τὴν δίκην. ζήτει καὶ κε. κς΄ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ μέντοι τις ἀμφισβήτησις τῷ δικαστῇ· προστίθησι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι εἰ μὴ φυλάξει ταύτην, ἵνα δίδωσι δέκα λίτρας. ζήτει καὶ βι. ς΄ τι. κβ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὥστε ὑπερθεμένους τοὺς ἄρχοντας ἀκούειν, καὶ βι. ζ΄ τι. γ΄ κε. λζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις αἰτήσῃ βασιλέα ὥστε ἑλκυσθῆναι, καὶ βι. η΄ τίτλον α΄* [3] *κε. μγ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὴν ἀποφάσει τμηθεῖσαν δίκην, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. πς΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις αἰτήσῃ βασιλέως ἀντιγραφήν, καὶ κε. ϙ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ θείου βασιλικοῦ γράμματος, καὶ βι. ν΄ τι. γ΄ κε. νγ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Θεῖον γράμμα ἐπιφερόμενος, καὶ βι. ξ΄ τίτλον να΄ κε. νδ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν εἰς ἔργον δημόσιον πεμφθῇ τις. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ παρόντος βίβλου, τοῦ β΄ φημί, τὸν ε΄ τι. μὴ λάθῃ σε δὲ καὶ ὁ α΄ τίτλος τοῦ β΄ βιβλίου· καὶ γὰρ καὶ οὗτος περὶ νόμου διαλέγεται, ὃν καὶ ἀνάγνωθι ἐπιμελῶς. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἡ παρὰ βασιλέως ἐγγράφως κρινομένη ὑπόθεσις οὐ παραπέμπεται δικαστῇ. ζήτει καὶ τὸν ια΄ τίτλον τοῦ λε΄ βι., ἐν ᾧ φησι Οὐ χρὴ τὸν βασιλέα καινὰς εὐεργεσίας εἰς βλάβην ἄλλων αἰτουμένας χαρίζεσθαι.*

leges geri debent. De lege quae desuetudine non valet, et de ea quae ambiguitates continet. Digesta vim habent constitutionum. Lex nuper proposita post duos menses a tempore ei statuto hic valet: in provinciis vero post publicationem. Lites secundum leges decidi oportet nec valent principis rescripta quae certo modo praecipiant litem terminari. V. et c. 26 (23 fin.) huius tit. cuius initium: *Si qua controversia ad iudicem.* Addit et hoc, ut si haec non servaverit, det decem libras. V. et lib. 6, tit. 22, c. 1 (inscript.) cuius initium: *Ut magistratus qui in audiendo moram faciunt*, et lib. 7, tit. 3, c. 37 cuius initium: *Si quis rogaverit Principem ut evocetur*, et lib. 8, tit. 1, c. 43 (42) cuius initium: *Litem sententia decisam*, et lib. 9, tit. 1, c. 86 (94) cuius initium: *Si quis rescriptum a Principe petierit*, et c. 90 (96) cuius initium: *Et sacra principali epistula.* Et lib. 50, tit. 3, c. 53 cuius initium: *Qui sacram affert epistulam*, et lib. 60, tit. 51, c. 54 (51) cuius initium: *Si in opus publicum quis missus sit.* Lege et praesentis libri (h. e. 2[1]) tit. 5: nec te lateat tit. 1, libri 2 et hic enim de lege tractat, quem igitur diligenter lege. - Et species a principe in scriptis decisa ad iudicem non mittitur: v. et tit. 11, lib. 35 (c. 12) in quo ait: *Non oportet principem nova beneficia in aliorum damnum petita concedere.*

[1] ἀμφιβολία. [2] ἐγκελευομένην. [3] γ΄ sic.

ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

Τίτλος πρῶτος.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ περὶ χειροτονίας καὶ προνομίων αὐτῶν καὶ συκοφαντίας.

Περὶ τοίνυν ἐπισκόπων ζήτει τοῦ ε´ βιβλίου τι. γ´ κε. δ´ οὗ ἡ ἀρχή
Εἴ τις δὲ βουληθείη οἰκοδομῆσαι, καὶ κε. ε´ καὶ ϛ´ καὶ ζ´ καὶ ιε´ οὗ ἡ ἀρχή
Ἀπαγορεύομεν δὲ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις, καὶ βίβλον ζ´ τίτλον ϛ´[1] κε.
κβ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δὲ ἐκ θείας κελεύσεως. περὶ δὲ κληρικῶν ζήτει τοῦ ε´
βιβλίου τι. β´ κε. ι´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις
καὶ μοναστηρίοις, καὶ τίτλον γ´ κε. ιε´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δέ τις ἐπίσκοπος ἢ
κληρικὸς ἢ διακόνισσα ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ⟨β⟩αθμοῦ ὑπηρέτης τελευτήσῃ. Καὶ
περὶ τοῦ τηρεῖν αὐτοὺς τὰς ἰδιωτικὰς φυλακάς. περὶ τοίνυν ἰδιωτικῶν φυλα-
κῶν | ζήτει βιβλίον ξ´ τι. νε´ κε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Μὴ ἐν οἱᾳδήποτε πόλει μήτε ἐν 5r
ἀγροῖς, ὁμοίως καὶ κε. β´. ζήτει καὶ τοῦ ιη´ τι. το⟨ῦ ξ´⟩ βι. κε. ε´· φησὶ γὰρ
ὑποκεῖσθαι τῷ περὶ βίας δημοσί⟨ας νόμ⟩ῳ τὸν κατὰ δόλον ἀποκλείσαντα
ἄνθρωπον. Καὶ περὶ τοῦ κωλύειν τὸν κῦβον. περὶ κύβου ζήτει βιβλίον ξ´
τι. η´ ὅλον. Καὶ περὶ κατηγορίας τῶν μελλόντων χειροτονηθῆναι καὶ τῶν
διδόντων εἰς τὸ χειροτονηθῆναι καὶ τοῦ[2] εἶναι αὐτοὺς αὐτεξουσίους μετὰ τὴν
χειροτονίαν. Καὶ περὶ μοναχῶν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐπίσκοπον ἢ μονα-
χὸν[3] κηδεμόνας ἤτοι ἐπιτρόπους ἢ κουράτορας οἱουδήποτε προσώπου, τοὺς

Liber III.

Titulus I. - *De episcopis et clericis et de electione et de privilegiis eorum et de calumnia.*

De episcopis vide lib. 5, tit. 3, c. 4 (8) cuius initium: *Si quis aedificare cum vellet*, et c. 5 et 6 et 7 et 15 cuius initium: *Sanctissimis episcopis vetamus*, et lib. 7, tit. 6, c. 22 (20 fin.) cuius initium: *Si ex sacra iussione.* - De clericis vide lib. 5, tit. 2, c. 10 (6) cuius initium: *In aliis sanctissimis ecclesiis et monasteriis*, et tit. 3, c. 15 (fin.) cuius initium: *Si moriatur episcopus vel clericus vel diaconissa vel ecclesiastici gradus minister.* Servare debent proprias custodias. Et de privatis custodiis v. lib. 60, tit. 55, c. 1 cuius initium: *Ne in quacumque urbe neve ruri.* Similiter et c. 2. V. et tit. 18, lib. 60, c. 5 (6): ait enim crimine de vi publica teneri qui per dolum hominem includit. Et de alea prohibita. De alea v. lib. 60, tit. 8 per totum. Et de accusatione eorum qui eligendi sunt, et de his qui aliquid dant ut eligantur. Electi vero sui iuris fiunt. - Et de monachis. Episcopus vel monachus ne sint administratores vel tutores

[1] γ´. restitui ex l. 5, tit. 3, p. 30. [2] τὸ. [3] Huc spectant sqq. margini inscripta: *Ἡ δὲ λδ´ νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντ⟨ος⟩ φησι καὶ μοναχὸν ἐπιτροπεύειν, ἀπείργεσθαι δὲ α⟨ὐτὸν⟩ κηδεμονίας καὶ προ⟨στασίας⟩ ὀρφανῶν*, i. e. Novella autem 34 (68 Zach.) domini Leonis ait et monachos tutores fieri, arceri vero cura et administratione orphanorum.

δὲ κληρικοὺς τῷ δικαίῳ μόνῳ τῆς συγγενείας, καὶ δίδοσθαι αὐτοῖς πρὸς διάσκεψιν εἰς τὸ ἀναδέξασθαι τὴν ἐπιτροπὴν ἢ τὴν κουρατορίαν καιρὸν τετραμηνιαῖον. καὶ πρόσχες τῷ δοθέντι αὐτοῖς μεγάλῳ προνομίῳ. ἐν γὰρ τῷ περὶ ἀποφυγῆς ἢ ἀπολύσεως ἐπιτρόπων λη΄ βιβλίῳ [1] τι. α΄ λθ΄ κε. καὶ νθ΄ πεντήκοντα [2] ἡμέραι δίδονται εἰς διάσκεψιν τῷ αἰτοῦντι ἐξσκουσατίωνα [3] ἢ εὔλογον αἰτίαν λέγοντι ἔχειν εἰς τὸ παραιτήσασθαι τὴν ἐπιτροπήν. περὶ τοίνυν μοναχῶν καὶ ἡγουμένων καὶ κοινοβίων αὐτῶν καὶ διακονισσῶν καὶ κληρικῶν ζήτει βι. δ΄ τι. α΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Κελεύομεν δὲ τὸν ἀββάν, καὶ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Κατ᾽ οὐδένα δὲ τόπον τῆς ἡμετέρας πολιτείας, καὶ κε. θ΄ [4] οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴ τις αἱρέσει γάμου ἢ παιδοποιΐας (ἐνταῦθά φησι διαστίξεις, τουτέστιν εἴπερ ἐπιμείνοιεν μέχρι τῆς ἰδίας ζωῆς τῷ μοναστηρίῳ ἢ ἀσκητηρίῳ ἢ τῷ κλήρῳ, εἴτε καὶ μή, ὁ ἐν τούτοις καταλειφθεὶς [5] κληρονόμος ἢ καὶ ληγατάριος), καὶ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ δὲ γυνὴ ἢ ἀνὴρ τὸν μοναχικὸν [6] ἐπιλέξηται βίον, καὶ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Μνηστείας δὲ κατὰ νόμον γενομένης, καὶ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐδεμίαν δὲ ἄδειαν παρέχομεν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀνάγνωθι τὸν ὅλον τίτλον, ὁμοίως καὶ τὸν κβ΄ τι. τοῦ ς΄ βι. Καὶ περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τοῦ μὴ ἐγγυᾶσθαι αὐτούς. περὶ τοίνυν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς ἐγγύης τούτων ζήτει τὸν γ΄ τι. τοῦδε τοῦ βιβλίου κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς, φησὶν ἡ διάταξις, καὶ τοῦ ζ΄ βι. τι. ιβ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ διδοὺς ἐπὶ παραστάσει, καὶ βι. [7] ια΄ τι. α΄ κε. ϟ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις ὁμολογήσῃ ἐν συμβολαίῳ. Καὶ περὶ τοῦ πῶς εἰς δικαστήριον ἑλκόμενοι δύνανται τὴν τῆς ἱερωσύνης παραγραφὴν ἀντιτιθέναι ἢ ἀποταξαμένους ταύτῃ ἐνέχεσθαι εἰς τὸ δικασθῆναι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ διοικήτας

vel curatores cuiusvis personae. Clerici vero cognationis tantum iure et datur eis ad deliberandum de suscipienda tutela vel cura quattuor mensium tempus et observa magnum eis concessum privilegium! nam de excusatione seu liberatione tutorum lib. 38, tit. 1, c. 39 (37) et 59 (57), quinquaginta dies dantur ei qui excusationem praesefert, vel iustam causam ait se habere ad evitandam tutelam. De monachis autem et praepositis et coenobiis eorum et de diaconissis et clericis v. lib. 4, tit. 1, c. 2 cuius initium: *Abbatem iubemus*. Et c. 4 (5) cuius initium: *Nusquam imperii nostri*, et c. 9 (7) cuius initium: *Si quis nuptiarum vel liberorum condicione* (hic exponit distinctiones: utrum per totam vitam manserit in monasterio vel asceterio vel clero necne is qui sub eiusmodi condicione heres vel legatarius factus est), et c. 8 (9) cuius initium: *Si mulier vel vir monasticam elegerit vitam*, et c. 9 (10) cuius initium: *Sponsalibus iure factis*, et c. 10 (12) cuius initium: *Nullam autem damus licentiam*. Et ut breviter dicam, lege totum titulum: pariter et tit. 22, lib. 6. De presbyteris et diaconis et ne fideiubeant. De presbyteris autem et diaconis et de fideiussione eorum v. tit. 3 huius libri c. 9 cuius initium: *Recte, ait constitutio*. Et lib. 7, tit. 12, c. 1 cuius initium: *Qui dat ad sistendum*, et lib. 11, tit. 1, c. 90 cuius initium: *Si quis in documento promiserit*. Et in ius vocati possunt sacerdotii exceptionem opponere, cui si renuntiaverint, ad iudicium

[1] βιβλίον. [2] πέντε. [3] ἐξσκουσατίων. [4] f. ς΄: cfr. p. 24. [5] καταληφθεὶς.
[6] μοναχὸν. [7] βίβλος.

ἢ ἐκλήπτωρας καὶ μισθωτοὺς τελῶν ἢ κουράτορας οἴκων ἢ ἐντολεῖς δίκης γίνεσθαι. Καὶ περὶ μισθώσεων καὶ ἐμφυτεύσεων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ μοναστηρίων. περὶ τῶν τοιούτων τοίνυν μισθώσεων καὶ ἐμφυτεύσεων ζήτει τοῦ ε΄ βι. τὸν β΄ τι. ὅλον· περὶ δὲ ἐμφυτεύσεων ἀγρῶν βασιλικῶν, πῶς ὁ παρέχων τέλος ἄκων οὐκ ἐκβάλλεται [1], ζήτει βίβλον νδ΄ [2] τι. κθ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ἔχων ἐμφυτευτικὸν ἀγρόν. περὶ δὲ ἐμφυτευτι- 5v
καρίων ἀγρῶν ζήτει τὸν η΄ τι. τοῦ νε΄ βι., οὗ ἡ ἀ⟨ρχ⟩ή Οἱ μισθωτοί, καὶ βι. ιε΄ τι. γ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ δι⟨ηνεκ⟩ῶς μισθούμενοι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀναγκάζεσθαι ἐπίσκοπον μαρτυρεῖν. περὶ δὲ τοῦ μηδεμίαν μέθοδον ἢ ὄχλησιν ὑφίστασθαι τὸν ἐπίσκοπον ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων μηδὲ ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν, ἀλλὰ τὸν οἰκονόμον ἤ τινα τῶν εἰς τοῦτο προβεβλημένων ποιεῖν λόγους, ζήτει κε. να΄ τούτου τοῦ τι. καὶ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐπίσκοπος δὲ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων. Καὶ περὶ τῶν καταλιμπανόντων τὴν οἰκείαν ἐκκλησίαν ἐπισκόπων ἐπέκεινα τοῦ ἐνιαυτοῦ. Καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ γίνεσθαι τὰς συνόδους, καὶ τοῦ μὴ ταβλίζειν τοὺς ἐπισκόπους ἢ ἀφορίζειν τινὰ τῆς ἁγίας κοινωνίας πρὶν ἡ αἰτία αὐτοῦ δειχθῇ. Καὶ περὶ χειροτονίας κληρικῶν πρεσβυτέρων διακονισσῶν διακόνων ἀναγνωστῶν. Καὶ περὶ ποινῆς τῶν ἀναχωρούντων ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν καὶ κοσμικὸν μετερχομένων βίον. Καὶ περὶ δούλου ἐν κλήρῳ τασσομένου, εἰδότος καὶ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ἵνα ἐλευθεροῦται· περὶ δὲ τοῦ ἀγνοοῦντος δεσπότου, πῶς οὐ προκριματίζεται, ζήτει βι. δ΄ τι. α΄ κε. γ΄ [3] οὗ ἡ ἀρχή Ταῦτα δὲ πάντα τὰ παρ᾽ ἡμῶν διατυπωθέντα. Καὶ περὶ κατασκευῆς εὐκτηρίου οἴκου, πῶς

tenentur. Ne administratores vel exceptores vel conductores vectigalium vel curatores familiarum vel procuratores in litem fiant. De locationibus et emphyteusibus rerum ecclesiasticarum et monasteriorum. De eiusmodi vero locationibus et emphyteusibus v. lib. 5, tit. 2 totum. De emphyteusibus praediorum principalium v. quomodo is qui canonem persolvit invitus non expellitur lib. 54, tit. 29, c. 1 cuius initium: *Si quis emphyteuticum habens praedium.* De agris emphyteuticis v. tit. 8, lib. 55 cuius initium: *Coloni*, et lib. 15, tit. 3, c. 1 cuius initium: *Qui in perpetuum locantur*. Ne episcopus invitus testimonium ferre cogatur. Nullam actionem vel persecutionem subire debet episcopus de ecclesiae rebus, neque de propriis: sed oeconomus vel aliquis ex his, qui ad hoc praepositi sunt, rationes reddit. V. c. 51 (44 med.) huius tit. et lib., cuius initium: *Episcopus autem pro rebus.* Et de episcopis qui ecclesiam suam ultra annum derelinquunt. Quomodo synodi fieri debent: ne tabulas ludant episcopi neve quemquam a sacra communione excludant antequam eius causa sit probata. Et de electione clericorum presbyterorum diaconissarum diaconorum lectorum. Et de poena eorum qui a gradibus ecclesiasticis recedunt et ad saecularem vitam transeunt. Servus, qui in clero ordinatur sciente etiam domino eius, liber fit. Dominus vero ignorans praeiudicium non patitur. V. lib. 4, tit. 1, c. 3 (2 fin.) cuius initium: *Haec autem omnia quae a nobis sunt disposita.* Et quomodo oratorii paratio fieri debeat. Presbyteri lectores

[1] ἐκβάλεται. [2] δ΄. [3] κ΄*.

δεῖ γίνεσθαι. Καὶ περὶ [1] τοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἀναγνώστας διακόνους ψάλτας καὶ λοιποὺς κληρικοὺς κατὰ μίμησιν τῶν στρατιωτικῶν πεκουλίων τὰ ἀφ᾽ οἱονδήποτε τρόπου εἰς τὴν αὐτῶν δεσποτείαν περιελθόντα καὶ δωρεῖσθαι καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς διατίθεσθαι. περὶ τοίνυν τῶν λοιπῶν τῶν ἐχόντων τοιαῦτα προνόμια ζήτει τοῦ λθ΄ βι. τι. α΄ κε. ξγ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Περὶ δὲ τῶν ἄλλων προσώπων τῶν ἐχόντων. μὴ λάθῃ σε δὲ καὶ τὸ κα΄ κε. τοῦ α΄ τι. τοῦ η΄ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ὅσα τοῖς τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων συνηγόροις. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν εὑρεθεῖεν οἱ ἄνωθεν εἰρημένοι κληρικοὶ ψευδομαρτυρήσαντες [2], τί δεῖ τούτους παθεῖν. περὶ τοίνυν ψευδομαρτύρων ἀνάγνωθι βι. κα΄ τι. α΄ κε. λζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ τὰ ψευδῆ μαρτυρήσας πρότερον μὲν ἐπιορκεῖ, καὶ βι. θ΄ τι. γ΄ κε. λγ΄ ὅπερ φησὶ περὶ τοῦ παραγαγόντος μάρτυρας ψευδεῖς καὶ νικήσαντος, οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ ψευδεῖς ἐπὶ δόσει παράγων τις μάρτυρας. περὶ δὲ τῶν ἐναντία [3] ἀλλήλοις μαρτυρησάντων ζήτει βι. ξ΄ τι. μα΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οἱ ἐναντία μαρτυρήσαντες ἀλλήλοις καὶ ὁ ἐναντιούμενος τῇ οἰκείᾳ ὑπογραφῇ. ἀνάγνωθι καὶ κε. α΄ τοῦ αὐτοῦ τι. περὶ τῶν λαβόντων χρήματα ἵνα μαρτυρήσωσιν ἢ μὴ μαρτυρήσωσιν, οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ποιήσας ἐκμαρτύρια πλαστά. Καὶ περὶ τοῦ εἴ τις κατὰ μοναχοῦ ἢ κληρικοῦ ἔχει χρηματικὴν ἢ ἐγκληματικὴν ἀγωγήν, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ παρέχειν μοναχὸν ἢ κληρικὸν ἢ ἀσκήτριαν ὑπὲρ χρηματικης δίκης ἐγγύας, ἀλλ᾽ ὁμολογίαν ἐκτίθεσθαι ὑποτιθέντα τὰ
6r *ἴδια π⟨ρ⟩άγματα. Καὶ περὶ | τοῦ μὴ ὀχλεῖσθαι αὐτοὺς δίκαις ἰδιωτικαῖς ἢ δημοσιακαῖς, εἰ διὰ πρεσβείαν τινὰ ἢ χειροτονίαν ἐπισκόπου [4] εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀφίκοιντο. Καὶ περὶ τοῦ μηδένα μοναχὸν ⟨ἢ κ⟩ληρικὸν ἢ*

psaltae et ceteri clerici ad imitationem castrensium peculiorum possunt ea quae quacumque ratione in eorum proprietatem pervenerunt donare et de iis testamentum facere. De reliquis vero qui eiusmodi privilegia habent v. lib. 39, tit. 1, c. 63 (59 med.), § 1 cuius initium: *De aliis personis habentibus.* Neque lateat te c. 21 (20), tit. 1 lib. 8 cuius initium: *Quaecumque praefecti praetorio advocatis.* Et quid pati debeant supra dicti clerici si falsum testimonium dixisse convicti sint. De falsis vero testibus lege lib. 21, tit. 1, c. 37 cuius initium: *Qui falsum dicit testimonium primum quidem periurium facit.* Et lib. 9, tit. 3, c. 33 quod loquitur de eo qui testes falsos adduxit et vicit cuius initium: *Si falsos mercede adducens testes.* De iis qui invicem contraria testantur v. lib. 60, tit. 41, c. 27 cuius initium: *Qui contraria invicem testati sunt et qui propriae subscriptioni adversatur*, et lege et c. 1 eiusdem tit. de iis qui pecuniam accipiunt ut testimonium praebeant vel non praebeant, cuius initium: *Qui testimonia ficta fecerit.* Quid fieri debet cum monachus vel clericus pecuniariam vel criminalem actionem habeat. Ne monachus vel clericus vel ascetria in lite pecuniaria fideiussores det, vel promissionem emittat suas res obligando. Et ne molestentur iudiciis privatis seu publicis, si per legationem vel ad electionem episcopi ad imperialem (civitatem) venerint. Ut nemo monachus vel clericus vel monialis vel ascetria publicae vel

1 om. cod. 2 -τας. 3 ἐναντίων. 4 ἐπίσκοπον.

μονάστριαν ἢ ἀσκήτριαν τοῦ μοναστηρίου ἀφέλκεσθαι χάριν δημοσιακῆς ἢ ἰδιωτικῆς αἰτίας. περὶ τούτου τοίνυν καὶ τοῦ μὴ ἀποκλείεσθαί τινα γυναῖκα τύχης ὁποίας τυγχάνουσαν ζήτει τοῦ ς′ βι. τι. ιθ′ κε. ζ′ θε. β′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀναγκαῖον δὲ νομίζομεν κἀκεῖνο προσηκούσῃ βοηθείᾳ ἐπανορθῶσαι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἔχειν τοὺς μοναχοὺς ἢ τοὺς κληρικοὺς ἐπεισάκτους γυναῖκας ἢ τοὺς ἐπισκόπους, μήτε μὴν διακόνισσαν συνοικεῖν ἀνδρὶ ἀσέμνου τυγχάνοντι [1] βίου. Καὶ περὶ τῶν εἰσερχομένων ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ καί, τῶν θείων μυστηρίων τελουμένων ἢ λειτουργιῶν, τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπηρέταις τῆς ἐκκλησίας ὕβρεως εἶδος ἐπαγαγόντων. ζήτει περὶ τούτου καὶ βιβλίον ξ′ τι. κα′ κε. μθ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἱερεὺς ὑβρισθείς, καὶ τι. νδ′ κε. κα′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ βιασάμενος ἢ περιφρονήσας. περὶ τοίνυν τοῦ τηρεῖν τοὺς ἐπισκόπους τὰς φυλακὰς ζήτει βιβλίον ξ′ τι. λε′. περὶ τοίνυν δούλου καταλεγέντος ἐν κλήρῳ ζήτει τούτου τοῦ βι. καὶ τι. [2] κε. λγ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν δὲ δοῦλος, εἰδότος τοῦ δεσπότου. περὶ δὲ μονάσαντος ζήτει βιβλίον δ′ τι. α′ κε. δ′. περὶ δὲ τοῦ στρατευσαμένου ἢ τιμηθέντος ἀξίαν ζήτει βιβλίον νζ′ τι. α′ κε. μγ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἐν εἰδήσει δεσπότου στρατηγήσηται ὁ δοῦλος.

Τίτλος β′.

Περὶ τοῦ ὡρισμένου εἶναι τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

privatae litis gratia a monasterio extrahatur. Ne includatur quaevis mulier cuiuscumque condicionis: v. lib. 6, tit. 19, c. 7, § 2 (princ.) cuius initium: *Necessarium ducimus et illud competenti remedio corrigere.* Ne habeant monachi vel clerici neque episcopi in domum suam introductas mulieres: neque diaconissa habitet cum viro inhonestam gerente vitam. De iis qui ingrediuntur sanctam Ecclesiam et cum peraguntur divina mysteria vel ceremoniae episcopo et clericis et aliis ecclesiae ministris iniuriae speciem inferunt: v. de hoc et lib. 60, tit. 21, c. 49 (47) cuius initium: *Sacerdos iniuria adfectus*, et tit. 54, c. 21 (20) cuius initium: *Qui vim intulit vel contempsit.* Episcopos vigilias servare debere v. lib. 60, tit. 35. De servo in clerum delecto v. huius lib. et tit. c. 33 (32) cuius initium: *Si servus sciente domino.* De eo qui monachus est factus v. lib. 4, tit. 1, c. 4. De eo qui stipendia meruit vel dignitate est honoratus v. lib. 57, tit. 1, c. 43 cuius initium: *Si sciente domino stipendia servus meruerit.*

TITULUS II. - *Finitus esse debet numerus clericorum magnae Constantinopolis ecclesiae.*

[1] *τυγχάνοντος* *. [2] *κ. τι.* om.

Τίτλος γ'.

6v Περὶ τοῦ [1] τοὺς κληρικοὺς ἐξ ἑτέρας ἐκκλησίας [2] μετατίθεσθαι εἰς ἑτέρας εἰς τὸν τῶν ἐκλιπόντων [3] ἀριθμόν.

Καὶ περὶ ἐξκουσείας. Καὶ ὅτι καλῶς συμφωνοῦσι μὴ χρῆσθαι αὐτοὺς τοῖς τῆς ἱερωσύνης προνομίοις καὶ ἐνέχονται. καὶ ζήτει τούτου τοῦ βι. τι. γ' [4] κε. θ' οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς, φησὶν ἡ διάταξις, καὶ βι. ζ' τι. ιβ' κε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ διδοὺς ἐπὶ παραστάσει, καὶ βι. ια' τι. α' κε. Ϙ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις ὁμολογήσῃ ἐν συμβολαίῳ. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ιε' κε. τοῦ α' τι. τοῦ παρόντος βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁπότε καὶ οἱ τὴν μίσθωσιν τῶν τελῶν ἢ [5] οἱασδήποτε κτήσεως. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι τάξιν νόμων ἔχουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες. καὶ ζήτει περὶ τούτου βι. ε' τι. γ' κε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν, καὶ βι. ξ' τι. νδ' κε. κα' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ βιασάμενος ἢ περιφρονήσας.

Τίτλος τέταρτος.

Περὶ κληρικῶν ἀποστάντων τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας.

TITULUS III. - *De clericis ex altera ecclesia in alteras transferendis in eorum numerum qui defecti sunt.*

De excusatione. - Recte paciscuntur se sacerdotii privilegiis non usuros et tenentur: et v. huius lib., tit. 3, c. 9 cuius initium: *Recte, ait constitutio* et lib. 7, tit. 12, c. 1 cuius initium: *Qui dat ad sistendum*, et lib. 11, tit. 1, c. 90 cuius initium: *Si quis in documento promiserit*. Lege et c. 15 (13 post med.), tit. 1 praesentis libri, cuius initium: *Quando et hi qui vectigalium vel cuiuscumque possessionis conductionem*. Vicem legum optinent ecclesiastici canones. V. de hoc lib. 5, tit. 3, c. 1 (2) cuius initium: *Sancimus*, et lib. 60, tit. 54, c. 21 (20) cuius initium: *Qui vim fecit vel contempsit*.

TITULUS IV. - *De clericis a sua ecclesia discedentibus.*

[1] τοῦ μή. [2] ἐκκλ. μή. [3] ἐκλ. τὸν. [4] α': at cfr. supra lib. 3, tit. 1, p. 18, et lib. 5, tit. 3, p. 29. [5] om.

ΒΙΒΛΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Τίτλος α'.

Περὶ μοναστηρίων καὶ οἰκοδομῆς αὐτῶν καὶ μοναχῶν καὶ προβολῆς ἡγουμένων

Καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ ἄνδρας καὶ γυνα⟨ῖ⟩κας, καὶ ἀσκητριῶν καὶ διαγωγῶν αὐτῶν. Καὶ περὶ [1] τῶν αἱρέσει γάμου ἢ παιδοποιΐας [2] καταλειφθέντων τισὶ ἢ [3] βαρηθέντων ἀποκαταστάσει, αὐτῶν δὲ μονασάντων ἢ κληρικῶν γενομένων, ἢ γυναικῶν διακονισσῶν ἢ ἀσκητριῶν γεγονυιῶν, πῶς κερδαίνονται αὐτοῖς· εἰ δ' ἀφηνιάσουσιν, ἀφαιροῦνται. εἰ δ' ἐπὶ ἀναρρύσει αἰχμαλώτων ἢ πτωχῶν ἀποτροφῇ γένηται ἡ κατάλειψις, οὐδὲν αὐτοῖς ἡ ἀπόκαρσις ἢ ὁ κλῆρος ὀνήσει. περὶ τοίνυν οἰκοδομῆς μοναστηρίων ζήτει βι. ε' τι. γ' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴ τις βουληθείη οἰκοδομῆσαι. Καὶ περὶ διαθήκης τῶν εἰσερχομένων ἐν μοναστηρίῳ. Καὶ περὶ μνηστήρων ἑλομένων τὰ μοναχικά. Καὶ περὶ συνοικούντων, τοῦ ἑνὸς μέρους μονάσαι βουληθέντος· φησὶ γὰρ ἵνα καὶ ὁ μνηστὴρ ἀποκαρεὶς λαμβάνει τοὺς ἀρραβῶνας οὓς δέδωκεν, καὶ ἡ γαμετὴ ἵνα δίδωσι τὴν γαμικὴν δωρεάν. περὶ τοίνυν συνοικούντων, ἑνὸς ἑλομένου τὰ μοναχικά, ζήτει καὶ τοῦ κη' βίβλου τι. ζ' κε. ζ' τὸ τέλος, οὗ ἡ ἀρχὴ Ταῖς δὲ εἰρημέναις αἰτίαις συνείδομεν. περὶ δὲ τοῦ μὴ παρακρατεῖν λόγῳ τῶν παίδων τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς προικὸς μέρος,

Liber IV.

Titulus I. – *De monasteriis et aedificatione eorum et monachis et praepositione superiorum.*

Ne sint in uno monasterio viri et feminae: et de ascetriis et earum vivendi ratione. Et de iis quae sub condicione nuptiarum vel liberorum relicta sunt quibusdam, vel restituere iussi sunt, si hi monaci vel clerici facti sint vel mulieres diaconissae vel ascetriae, quomodo ea lucrifaciant: sed si statum reliquerint, amittant. Si vero ad redemptionem captivorum vel inopum alimenta quid relictum sit, nihil eis proderit recessio vel clericatus. De aedificatione vero monasteriorum v. lib. 5, tit. 3, c. 4 (8) cuius initium: *Si quis aedificare voluerit.* Et de testamento eorum qui monasterium ingrediuntur . Et de sponsis qui monasticam vitam eligunt. Et de uno ex coniugibus qui monachus fieri vult. Ait enim sponsum recedentem arrhas quas dedit recipere et uxorem reddere nuptialem donationem. De uno vero ex coniugibus qui monasticam eligit vitam v. et lib. 28, tit. 7, c. 7 (3) in fine, cuius initium: *Dictis causis.* Ne retineat vir liberorum ratione partem ex uxoris dote recedentis v. tit. 1, lib. 29,

[1] om. [2] *αἱρέσεων .. παιδοποιΐα.* [3] om.

ἀποκειρομένης τῆς γυναικός, ζήτει τι. α´ τοῦ κθ´ βι. κε. ρκα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἀργείτω δὲ καὶ ἡ διὰ τοὺς παῖδας. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἄδειαν εἶναι τοῖς γονεῦσι γράφειν ἀποκλήρους τοὺς παῖδας τὴν μοναχικὴν ἀσπασαμένους διαγωγὴν ἢ ἀφέλκειν αὐτοὺς ἐκ τῶν μοναστηρίων. Καὶ περὶ τῶν καταλιπόντων τὰ ἴδια μοναστήρια μοναχῶν καὶ εἰς ἕτερον ἀφικομένων ἢ κοσμικὸν ἑλομένων βίον. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. ς´ τούτου τοῦ τι. καὶ βι., οὗ ἡ ἀρχή Εἴ τις ἐπὶ αἱρέσει γάμου, καὶ κε. ια´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μοναχὸς καταλείψῃ. Καὶ περὶ τῶν ἀσπασάντων ἢ ὑπονοθευσάντων ἢ διαφθειράντων ἀσκήτριαν, διακόνισσαν ἢ μονάστριαν ἢ ἄλλην εὐλαβῆ βίον ἢ σχῆμα ἔχουσαν. ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. ιη´ τοῦ ξ´ βι. κε. ε´ θε. β´ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ αρπαγὴ μείζων ἐστὶ τῆς μοιχείας, καὶ κε. ς´. Καὶ περὶ τοῦ μὴ μιμεῖσθαί τινα εἰς ἐμπαιγμὸν τὰ μοναχικά, μηδὲ μοναχοὺς εἰσέρχεσθαι ἐν καπηλείῳ. περὶ τοίνυν τοῦ διατίθεσθαι τὸν μονάσαντα εἰς τὰ ἐπικτηθέντα ἐστὶ νεαρὰ δευτέρα [1] τοῦ κυροῦ Λέοντος τοῦ βασιλέως, ἥτις οὐ κρατεῖ διὰ τὸ τὴν α´ αὐτοῦ νεαρὰν διαλέγεσθαι ῥητῶς τοὺς ὅσοι νόμοι τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐναντιῶνται [2] τοῖς ἀνακαθαρθεῖσι μὴ κρατεῖν, αὕτη δὲ ἐναντιοῦται τῷ παρόντι νόμῳ λέγοντι καὶ ἐφ᾽ οἷς προεῖχε διατίθεσθαι. ὁμοίως ἄδεκτός ἐστι καὶ ἡ περὶ τοῦ μονάζειν δεκαέτη παῖδα. ἡ δὲ δ´ ἡ λέγουσα τοῦ [3] μὴ γίνεσθαι τὸν κληρικὸν λαϊκὸν κρατεῖ καὶ ἄκοντα αὐτὸν εἰς τὸν κληρικὸν ἀποκαθίστασθαι, κἂν μὴ καὶ τοῦ βαθμοῦ τὴν τάξιν δίκαιός ἐστιν ἀπολαμβάνειν.

c. 121 (119 § 5) cuius initium: *Cesset et propter liberos.* Et ne possint parentes liberos exheredare monasticam vitam amplexos vel eos ex monasterio extrahere. Et de monachis propria monasteria derelinquentibus et in alia pervenientibus vel mundanam vitam amplectentibus: de hoc v. et c. 6 (7) huius lib. et tit. cuius initium: *Si quis nuptiarum condicione*, et c. 11 (13 vel 14) cuius initium: *Si monachus dereliquerit.* Et de recipientibus vel pervertentibus vel corrumpentibus ascetriam, diaconissam vel monialem vel aliam mulierem vitam piam habitumve ducentem, v. de hoc et tit. 18, lib. 60, c. 5, § 2 cuius initium: *Raptus maior est adulterio*, et c. 6. Et ne quis ludendi causa monastica imitetur et ne monachi tabernam ingrediantur. De testamento vero monachi propter res ab eo postea quaesitas est novella secunda (5) domini Leonis imperatoris, quae non valet; eius enim prima novella expressim docet: quaecumque leges regni nostri eis quae in repurgatione continentur adversantur, eas non valere: illa vero contradicit praesenti legi quae ait et de his quae ante habuisset posse eum facere testamentum. Similiter recipi non potest illa quae de puero loquitur decem annorum qui fit monachus. Quarta (7) vero quae negat clericum laicum fieri posse, eumque invitum inter clericos restituendum esse, valet: quamvis et gradus officium non sit aequum ut recipiat.

[1] Auctorem usum esse Ecloga collectionis 113 Novellarum Leonis ab auctore Synopseos Basilicorum confecta et huic operi adiecta, liquet tum ex ipso Novellarum numero (cfr. etiam p. 17 n. 2) tum ex epigrapha quae hic recitatur breviore (cfr. Zachariae Ius Graeco-Rom. III 73 n. 1). [2] ἐναντιοῦται. [3] sic.

ΒΙΒΛΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Τίτλος α'.

Περὶ ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων καὶ εὐαγῶν οἴκων καὶ πραγμάτων καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν

Καὶ τοῦ μὴ θάπτειν ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦ μὴ πιπράσκειν ἅγια λείψανα ἢ λειτουργεῖν αὐτὰς ῥυπαρὰς | λειτουργίας. Καὶ περὶ τῶν συστησα- 7r
μένων δωρεαστικὸν ἐπὶ τῷ εὐκτήριον οἶκον κτισθῆναι ἢ ξενῶνα ἢ νοσοκομεῖον, καὶ τοῦ μὴ χρείαν εἶναι πράξεως ὑπομνημάτων ἐπὶ τοῖς ἄχρι φ' νν" δω⟨ρ⟩ηθεῖσιν ἐκκλησίᾳ ἢ εὐαγεῖ οἴκῳ ἢ πτωχοτροφείῳ ἢ[1] πόλει, ἐπὶ δὲ πλείονι ποσῷ, ἵνα παρακολουθῇ πρᾶξις ὑπομνήματος. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς τὰς σιτήσεις παρέχοντας χωρίτας μοναχοὺς ἢ κληρικοὺς γίνεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς ἔχειν τοὺς προσφυγόντας. τίνες δὲ οὐκ ἔχουσι βοήθειαν, ζήτει βι. ς' τι. γ' κε. ιζ' θε. β'· φησὶ γὰρ περὶ τῶν μεθ' ὅπλων προσφευγόντων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ περὶ τῶν τοὺς καταφυγόντας ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξσπώντων[2] ἢ ἐξεούντων ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ξ' τι. με' κε. ιζ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸν προσφεύγοντα εἰς τὴν τοῦ θεοῦ ἁγιωτάτην μεγάλην ἐκκλησίαν. ἀνάγνωθι[3] καὶ βι. ιθ' τι. β' κε. ι'[3]. Καὶ περὶ τῶν καταφυγόντων μὲν ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀποκρυπτομένων δέ. Καὶ περὶ τῶν ταραχὰς ποιούντων ἐν

Liber V.

Titulus I. – *De ecclesiis et monasteriis et piis domibus et rerum et iuribus eorum.*

Ne sepeliatur quis in Ecclesia: ne veneant sanctae reliquiae et ne graventur ecclesiae muneribus sordidioribus. Et de his qui donationis conficiunt instrumentum ad oratorium aedificandum vel xenonem vel nosocomium. Non est opus actorum confectione usque ad quingentos solidos donatos ecclesiae vel piae domui vel ptochotrophio vel civitati: de maiore vero summa sequi debet actorum confectio. Rustici qui annonas parant monachi vel clerici fieri non debent. Usque ad fines publicae plateae ante ecclesiam securi sunt confugientes: aliqui verum auxilium non optinent. V. lib. 6, tit. 3, c. 17 (28?), § 2: loquitur enim de his qui cum armis ad ecclesiam confugiunt. De iis qui ad ecclesiam confugientes eiciunt vel expellunt propria auctoritate. V. de hoc et lib. 60, tit. 45, c. 17 (18) cuius initium: *Confugientem ad Dei sanctissimam magnam ecclesiam.* Lege et lib. 19, tit. 2, c. 1. Et de his qui confugiunt in ecclesiam et latitant. Et de iis qui tumultum faciunt in ecclesia, praesertim

[1] *καὶ.* [2] Ita, ut quandoque *ἐξσκουσσεία* etc. [3-3] In marg., ad v. *προσφεύγοντα.*

ἐκκλησίᾳ, μάλιστα ἐν ἑορτῇ. περὶ τοίνυν ἐκκλησίας ἢ ἑτέρου ἀρχοντικοῦ προσώπου, πῶς ἐπέκεινα τῶν δύο χιλιάδων οὐ δύναται ἐξκουσατεύειν πλοῖον [1], ζήτει βι. νγ΄ τι. α΄ κε. πδ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Μηδὲ ἐκκλησία [2] μηδὲ ἕτερον πρόσωπον. ἐνταῦθα εὑρήσεις καὶ περὶ ἀγγαρειῶν. ζήτει περὶ ἀγγαρειῶν καὶ βι. νς΄ τι. ιζ΄ καὶ τι. ιε΄. περὶ τοίνυν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν καὶ κανόνων καὶ τῶν κατασκευαζόντων εὐκτήριον οἶκον ζήτει τοῦ γ΄[3] βι. τι. α΄ κε. λε΄ λς΄ μγ΄ καὶ τι. β΄ τοῦ αὐτοῦ γ΄ βι. κε. α΄ θε. ς΄ καὶ τι. δ΄ καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. β΄ κε. κγ΄ καὶ τι. γ΄ κε. α΄ καὶ βι. ζ΄ τι. ς΄ κε. κγ΄ καὶ βι. ια΄ τι. α΄ κε. Ϙ΄ καὶ βι. ζ΄ τι. ιβ΄ κε. α΄ καὶ τοῦ νγ΄[5] βι. τι. κθ΄ καὶ τι. α΄ κε. πδ΄ καὶ βι. νε΄ τι. ιγ΄ κε. δ΄ θε. α΄ καὶ βι. νς΄ τι. ιη΄ κε. ι΄ καὶ βι. δ΄ τι. α΄ κε. γ΄ καὶ τὸ τέλος τοῦ α΄ τι. τοῦ λθ΄ βι. καὶ βι. ξ΄ τι. κα΄ κε. μζ΄ καὶ τι. νδ΄ κε. κα΄ καὶ βι. ιθ΄ τι. ιζ΄ κε. ι΄. περὶ δὲ ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τάξιν νόμων ἔχουσι, ζήτει τούτου τοῦ βίβλου τι. γ΄ καὶ τοῦ ξ΄ βι. τι. νδ΄.

Τίτλος β΄.

Περὶ ἐκποιήσεων καὶ ἐμφυτεύσεων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Καὶ περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι ἀνταλλαγὰς εἰ μὴ πρὸς βασιλικὸν οἶκον, μήτε μὴν παροικικῷ δίδοσθαι δικαίῳ. Καὶ περὶ τοῦ εἰ κατὰ χρῆσιν βούλεταί

in die festo. Ecclesia vel alia persona magistratus navem magis quam duorum milium modiorum capacem excusare non potest: v. lib. 53, tit. 1, c. 84 cuius initium: *Neque ecclesia neque alia persona*. Ibi invenies et de angariis. V. de angariis et lib. 56, tit. 17 et tit. 15. De ecclesiis vero et privilegiis earum et canonibus et de iis qui instruunt oratorium v. lib. 3, tit. 1, c. 35. 36. 43 et tit. 2 eiusdem lib. 3, c. 1, § 6 et tit. 4 et praesentis lib., tit. 2, c. 23 et tit. 3, c. 1 et lib. 7, tit. 6, c. 23 et lib. 11, tit. 1, c. 90 et lib. 7, tit. 12, c. 1 et lib. 53 (54?), tit. 29 et tit. 1, c. 84 et lib. 55, tit. 13, c. 4, § 1 et lib. 56, tit. 18, c. 10 et lib. 4, tit. 1, c. 3 et finem tit. 1, lib. 39 et lib. 60, tit. 21. c. 47 et tit. 54, c. 21 et lib. 19, tit. 17, c. 10. Ecclesiasticos autem canones vicem legis optinere vide h. l. t. 3 et lib. 60, tit. 54.

TITULUS II. - *De alienationibus et emphyteusibus rerum ecclesiasticarum.*

Ne permutationes fiant nisi cum imperiali domo neque iuri coloniario (praedium) detur. Si quis in usumfructum praedium velit accipere quid fieri oportet. De locatio-

[1] Huc spectant sqq. margini inscripta: ἰστέον δὲ ὅτι μεγάλα πλοῖα τυχὸν πέντε μυριάδων κωλύονται οἱ συγκλητικοὶ ⟨ἔχειν⟩, ὡς κε. πα΄ τοῦ α΄ τι. τοῦ νγ΄ βι. i. e. Sciendum est magnas naves, veluti quinquaginta milium modiorum, prohiberi senatores quominus habeant. [2] Cfr. et corr. Basilic. suppl. nostrum p. 99. [3] Cod. τούτου τοῦ. Restitui ex sqq. τοῦ αὐτοῦ γ΄ βι: et cf. p. 19-20. [4] κα΄*. [5] Error certus in lib. numero prostat: f. νδ΄. v. infra tit. 2 in fine, p. 29, n. 2.

τις λαβεῖν ἀκίνητον, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ περὶ μισθώσεων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ περὶ τοῦ ὅπως ὑποτίθενται τὰ ἀκίνητα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μετὰ ποίας διαστίξεως. πότε δὲ ἐκποιοῦνται καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀκίνητα, ζήτει κε. ι´ τούτου τοῦ τι. θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων διατυπῶσαι συνείδομεν, καὶ κε. ια´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δέ τις ἐκ τῶν εἰρημένων εὐαγῶν οἴκων. πότε δὲ ἀδιαστίκτως οὐκ ἐκποιοῦνται, ζήτει κε. ιδ´ οὗ ἡ ἀρχή Ταῖς δὲ ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς οἰκονόμους καὶ ὀρφανοτρόφους ἢ νοσοκόμους καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν εὐαγῶν οἴκων διοικητὰς ἢ τοὺς | παῖδας αὐτῶν δι᾿ ἑαυτῶν ἢ καὶ παρενθέτων προ- 7v
σώπων ἐμφυτεύσεις ἢ μισθώσεις ποιεῖν. περὶ τοίνυν ἐμφυτεύσεως ζήτει βι. γ´ τι. α´ κε. ιβ´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ μέντοι ἐκκλησίαις ἢ μοναστηρίοις, καὶ κε. ιδ´ καὶ τοῦ παρόντος τι. κε. γ´ οὗ ἡ ἀρχή Τὰς ἐμφυτεύσεις καὶ ὑποθήκας, καὶ τοῦ κ´ βι. τι. β´ ὅλον διαστίξεις ἔχοντα περὶ ἐμφυτεύσεων θαυμασίας καὶ τοῦ ν´ βι. τι. η´ ὅλον καὶ τοῦ νε´ τι. η´, ὅστις φησὶ περὶ ἐμφυτευτικαρίων ἀγρῶν καὶ περὶ ἐκδόσεων. σὺ δὲ γίνωσκε ὅτι ἦν ποτε τυπικὸν τοῦ Μονομάχου διαλαμβάνον περὶ ἐκδόσεων, ὁ δὲ κῦρος Μιχαὴλ βασιλεὺς ὁ Δοῦκας ἀνεῖλε κἀκεῖνό τε καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ γράψας τὰ γηροκομεῖα καὶ νοσοκομεῖα καὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια τὰ ὑπὸ τὸν δημόσιον ἐπέκεινα τῆς δεκαετίας ἵνα μὴ ἐκδιδοῦσιν, ὁ δὲ εἰς πλεῖον ἐκδιδοὺς τυχὸν προεστὼς αὐτῶν ἵνα δίδωσι πρὸς τὸ τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκειακῶν σεκρέτον χρυσίου λίτρας δέκα. Καὶ περὶ τοῦ πότε κρατεῖ ἡ ἐκποίησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀκινήτου. ζήτει καὶ κε. ι´ τούτου τοῦ τι. διεξιὸν τί ὀφείλει γενέσθαι εἰ μὴ κατὰ ταῦτα γένηται, καὶ πῶς κερδαίνει ἡ ἐκκλησία τὸ τίμημα· λέγει δὲ περὶ εὐαγῶν οἴκων, καὶ σκόπει τίνες εἰσί. Καὶ περὶ δανείων οἰκονόμων δανεισα-

nibus rerum ecclesiasticarum. Quomodo obligantur ecclesiarum praedia et cum quali distinctione. Quomodo alienantur etiam praedia ecclesiarum: v. c. 10 (6 ante med.) huius tit., § 1 cuius initium: *Et hoc de piis domibus disponere constituimus.* Et c. 11 (9 paulo ab in.) cuius initium: *Si qua ex dictis piis domibus.* Quando vero sine distinctione non alienentur, v. c. 14 (11) cuius initium: *Sanctissimis vero ecclesiis.* Oeconomi et orphanotrophi vel nosocomi ceterique piarum domuum administratores liberique eorum non possunt neque per se neque per interpositas personas emphyteuses vel conductiones facere. De emphyteusi v. lib. 3, tit. 1, c. 12 cuius initium: *Si ecclesiis vel monasteriis,* et c. 14 (13) et praesentis tit., c. 3 (5) cuius initium: *Emphyteuses et hypothecas,* et lib. 20, tit. 2 totum, qui habet de emphyteusibus distinctiones mirabiles et lib. 50, tit. 8 totum et lib. 55, tit. 8, qui loquitur de emphyteuticariis fundis et de editionibus. Tu vero scias fuisse olim edictum Monomachi de editionibus tractans. Dominus autem Michael Ducas imperator id abrogavit et id quod antea obtinuerat, scribens ne gerocomia et nosocomia et ecclesiae et monasteria, quae reipublicae subiecta sunt, editionem facerent ultra decennium et ut eorum praepositus qui forte in longius tempus ediderit inferat ad domesticorum secretum auri libras decem. Quando valeat alienatio praedii ecclesiastici. V. et c. 10 (6) huius tituli exponens quid fieri debeat, si res non ita geratur et quomodo pretium ecclesia lucrifaciat. Tractat autem de piis domibus et observa quales sint. Quando hae domus mutuum agnoscere debeant, si

μένων τυχὸν ἢ ἐπισκόπων καὶ ἄλλων διοικητῶν εὐαγοῦς οἱουδήποτε οἴκου, πότε αὐτοὶ οἱ οἶκοι ἐπιγινώσκουσι τὸ δάνειον. Καὶ περὶ ἀνταλλαγῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. ζήτει καὶ κε. ι΄ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ ταῖς ἄλλαις ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις. Καὶ περὶ τοῦ πῶς καὶ πρὸς τίνας γίνονται αἱ ἀνταλλαγαί, καὶ ποῖα οὐ πιπράσκονται ἢ ὑποτίθενται ἢ ἐναλλάττονται· λέγει δὲ περὶ τῶν περιελθόντων εἰς οἱονδήποτε εὐαγῆ οἶκον ἀπὸ βασιλικοῦ οἴκου. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐκποιεῖσθαι τὰ μοναστήρια. Καὶ περὶ τῶν μὴ καταβαλλόντων τὸ ἐμφύτευμα. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. κ΄ τι. β΄ κε. δ΄ καὶ ε΄. Καὶ περὶ τοῦ χεῖρον ποιήσαντος τὸ ἐμφυτευθέν. Καὶ περὶ τῶν ὀφειλόντων λαβεῖν κατὰ χρῆσιν ἐκκλησιαστικὸν ἀκίνητον. Καὶ περὶ διαπράσεως ἱερῶν σκευῶν. Καὶ περὶ τῶν παρὰ τὰ διωρισμένα πωλησάντων κινητὸν ἢ καὶ ἀκίνητον. Καὶ περὶ ἀγωγῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ παραγραφῶν. ζήτει περὶ παραγραφῶν τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ ε΄ τι. τοῦ β΄ βι. καὶ βι. β΄ τι. β΄ κε. νε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Δανειστής ἐστιν ὁ μὴ δυνάμενος. ζήτει καὶ κε. γ΄ τοῦ γ΄ τι. τούτου τοῦ βι. [1], *οὗ ἡ ἀρχή Ἀντὶ δὲ τῶν χρονίων παραγραφῶν. ἀνάγνωθι καὶ τὴν νεαρὰν τοῦ κυροῦ Βασιλείου τοῦ βασιλέως, ἥτις διέξεισι κατὰ τῶν βασιλικῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν μὴ ἰσχύειν τὴν τεσσαρακονταετίαν, ἀλλὰ κεκτῆσθαι ταῦτα τὸ τοῦ δημοσίου δίκαιον. γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἐχαρίσατο διὰ χρυσοβούλλου αὐτοῦ λόγου καὶ τῇ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τὸ τοῦ δημοσίου δίκαιον. περὶ τοίνυν ἐκκλησίας καὶ ἐκποιήσεων τῶν κατὰ πρᾶσιν ἢ δωρεὰν ἢ ἐμφύτευσιν ἢ ἐκμίσθωσιν ἢ καθ᾽ ἕτερον τρόπον γινομένων ἀπό τε τοῦ δημοσίου καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν πατριμοναλίων* [2] *ἤτοι διοικητῶν τοῦ*

mutua sumpserint oeconomi forte vel episcopi vel alii administratores piae cuiuscumque domus. De permutationibus rerum ecclesiasticarum: v. et c. 10 (6) huius tit. cuius initium: *In aliis sanctissimis ecclesiis.* Et quomodo et cum quibus permutationes possunt fieri: quae res venire vel obligari vel permutari nequeant. Tractat autem de iis quae ad quamcumque piam domum ex imperiali domo perveniunt. Ne alienentur monasteria. De iis qui emphyteuticum canonem non solvunt: v. de hoc et lib. 20, tit. 2, c. 4. et 5. De eo qui fundum emphyteuticum deterius facit. De iis qui praedium ecclesiasticum in usumfructum accipere debent. De distractione vasorum sacrorum. De iis qui contra praecepta rem mobilem vel etiam immobilem vendunt. De actionibus et exceptionibus ecclesiasticis. V. de exceptionibus ea quae tibi tradita sunt in tit. 5, lib. 2 et lib. 2, tit. 2, c. 55 (52) cuius initium: *Creditor est qui non potest.* V. et c. 3 (7), tit. 3 huius lib. cuius initium: *Pro temporalibus exceptionibus.* Lege et novellam domini Basilii imperatoris quae tractat de imperialibus monasteriis et ecclesiis aitque non vigere de iis quadraginta annorum praescriptionem, sed fisci ius ea obtinere. Nosce quoque imperatorem Alexium Comnenum per chrysobullam concessisse etiam Dei magnae Ecclesiae ius fisci. De ecclesiis autem et de alienationibus per venditionem vel donationem vel emphyteusim vel locationem vel alio modo factis a fisco et a civitate et a patrimonialibus sive administratoribus imperatoris et aerarii, v. lib. 15, tit. 3, c. 1 et

[1] *β* [2] *πριμοναλίων.*

βασιλέως καὶ ταμειακῶν ἀνάγνωθι βι. ιε΄ τι. γ΄ κε. α΄ καὶ βι. ν΄ τι. ιγ΄ καὶ βι. νε΄ τι. ιβ΄ κε. β΄ καὶ τι. ιγ΄ κε. α΄ καὶ τι. ιδ΄ κε. α΄ καὶ βι. νς΄ τι. α΄ κε. θ΄ ια΄ καὶ τι. ιδ΄ κε. β΄ καὶ τι. ιε΄ κε. α΄ καὶ ε΄. περὶ τοίνυν ἐμφυτεύσεων ζήτει βι. κ΄ τι. β΄ καὶ βι. τοῦδε τι. α΄ καὶ τοῦ νγ΄[1] *βι. τι. δ΄ καὶ βι. νε΄ τι. η΄ καὶ τοῦ ε΄ βι. τι. β΄ κε. ζ΄ καὶ τοῦ νγ΄*[2] | *βι. τι. κθ΄.* 8r

Τίτλος τρίτος.

Περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ προνομίων.

Ζήτει περὶ τούτου τὸν νδ΄ τι. τοῦ ξ΄ βι.· φησὶ γάρ, ὁ καταφρονήσας τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων ἵνα δίδωσι λίτρας ε΄. Καὶ περὶ τοῦ τάξιν αὐτοὺς ἔχειν νόμων. ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. γ΄ βι. γ΄ κε. θ΄[3] *οὗ ἡ ἀρχή Καλῶς, φησὶν ἡ διάταξις. Καὶ περὶ τοῦ τίνα δεῖ τῶν πατριαρχῶν εἶναι πρῶτον καὶ μὴ ῥυπαρὰς λειτουργίας λειτουργεῖν τὰς ἐκκλησίας. Καὶ περὶ παραγραφῶν. περὶ τοίνυν παραγραφῶν ζήτει τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ ε΄ τι. τοῦ β΄ βιβλίου καὶ ἐν τῷ β΄ ὁμοίως τι. τούτου τοῦ βιβλίου. Καὶ περὶ οἰκοδομῆς μοναστηρίων καὶ εὐκτηρίων. Καὶ περὶ κληρονομίας ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ καταλειφθείσης ἤ τινι τῶν ἁγίων, τοῦ διαθεμένου μὴ ἰδικῶς ὀνομάσαντος τὸν τόπον ἐν ᾧπερ ὁ σεβάσμιος τόπος ἐστίν. Καὶ περὶ τοῦ ἐντειλαμένου ἐν τελευταίᾳ βουλήσει γενέσθαι εὐκτήριον οἶκον ἢ ναὸν ἢ ξενῶνα ἢ πτωχεῖον ἢ ὀρφανοτροφεῖον ἢ νοσοκομεῖον, διὰ πόσου καιροῦ δεῖ ἕκαστον αὐτῶν γενέσθαι*

lib. 50, tit. 13 et lib. 55, tit. 12, c. 2 et tit. 13, c. 1 et tit. 14, c. 1 et lib. 56, tit. 1, c. 9, 11 et tit. 14, c. 2 et tit. 15, c. 1 et 5. De emphyteusibus vero v. lib. 20, tit. 2 et libri huius tit. 1 et lib. 53 (54?), tit. 4 et lib. 55, tit. 8 et lib. 5, tit. 2, c. 7 et lib. 53 (54?), tit. 29.

TITULUS III. - *De ecclesiasticis rebus et privilegiis.*

V. de hoc tit. 54, lib. 60, (c. 20): ait enim eum qui ecclesiastica privilegia contempserit dare debere libras 5. Et ea vicem legum optinent. V. de hoc et tit. 3, lib. 3, c. 9 cuius initium: *Recte ait constitutio.* Quis ex patriarchis primus esse debeat. Ecclesiae sordidis muneribus non tenentur. De exceptionibus vero vide quae tibi tradita sunt in tit. 5, lib. 2 et in tit. 2 pariter huius libri. Et de aedificandis monasteriis et oratoriis. De hereditate nomini Domini nostri Iesu Christi et Dei relicta vel cuidam sanctorum, cum testator locum specialiter non nominaverit, in quo venerabilis domus est. De eo qui iussit in ultima voluntate fieri oratorium vel templum vel xenonem vel ptochium vel orphanotrophium vel nosocomium: quanto tempore horum quodque

[1] sic: f. *νδ΄*. [2] f. *νδ΄*: v. Tipuc. in Heimbach ad LIV 29, et supra p. 26, n. 5.
[3] *δ΄*. restitui ex pp. 18. 22.

καὶ παρὰ τίνων σπουδάζεται γενέσθαι. Καὶ περὶ τοῦ καταλιπόντος κληρονομίαν ἢ ληγάτον ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων ἢ ἀποτροφῆς πενήτων μὴ εἰπόντος τὸν τὴν ἀνάρρυσιν ὀφείλοντα ποιῆσαι, πῶς παρὰ τοῦ τυχόντος διεκδικεῖται (ζήτει [1] καὶ βι. ξ΄ τι. λη΄ καὶ τι. μγ΄ τὸ τέλος καὶ τι. μ⟨ε΄⟩ [1])· καὶ κἂν λέγῃ ὁ κληρονόμος τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ μὴ ἐξαρκεῖν εἰς φαλκίδιον, σχολάζειν τὴν τοιαύτην ἀντίθεσιν. καὶ διὰ πόσων μηνῶν ὀφείλει ἀπαιτεῖσθαι τὸ τοιοῦτον ληγάτον, καὶ πότε καὶ καρποὶ [2] ἀπαιτοῦνται. Καὶ περὶ τοῦ καταλιπόντος ἐτήσιον ληγάτον οἱῳδήποτε σεβασμίῳ οἴκῳ, πότε δεῖ ἐκποιεῖν τὸ τοιοῦτον καὶ πότε μή. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς ἐπισκόπους ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν πράγματα οἱῳδήποτε τρόπῳ περιῆλθον αὐτοῖς κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα παραπέμπειν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἢ ἑτέρους, ἀλλ᾽ ἐκεῖνα τὰ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ τῶν κατὰ γένος αὐτῶν συνημμένων εἰς αὐτοὺς περιελθόντα· [3] τῶν αὐτῶν ὀφειλόντων κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ὀρφανοτρόφων νοσοκόμων πτωχοτρόφων γηροτρόφων γηροντοκόμων ξενοδόχων καὶ τῶν ἄλλων διοικητῶν σεβασμίων οἴκων. περὶ τοίνυν ἐπισκόπων ζήτει τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ α΄ τι. τοῦ α΄ [4] βι. κε. ϟ΄ θε. α΄ ἄχρι καὶ τοῦ κ΄ καὶ βι. ς΄ τι. γ΄ καὶ βι. ζ΄ τι. ς΄ κε. κβ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δὲ ἐκ θείας κελεύσεως. Καὶ περὶ τοῦ μὴ κατὰ μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν ἢ ἀγορασίαν λαμβάνειν αἱρετικὸν ἀπὸ ἐκκλησίας καὶ ἄλλου οἱουδήποτε σεβασμίου οἴκου ἢ ἰδιωτικὸν ἀκίνητον. Καὶ περὶ τιμωρίας τῶν προϊσταμένων ἐν αὐτοῖς καὶ αὐτῶν τῶν αἱρετικῶν. Καὶ περὶ ὀρφανοτρόφων καὶ τοῦ ξενῶνος τοῦ ὁσίου Σαμψών, ὅπως τὰ τῆς ἁγίας Σοφίας αὐτῷ ἐδόθη προνόμια. περὶ τοίνυν τῶν

fieri debeat et a quo curari oporteat ut fiat. Et de eo qui hereditatem reliquit vel legatum in redemptionem captivorum vel alimenta pauperum neque dixit a quo redemptio fieri debeat: quomodo haec a quovis possint vindicari. V. et lib. 60, tit. 38 et tit. 43 in fine et tit. 45. Et si dicat heres hereditatem suam non sufficere ad falcidiam explendam, eiusmodi oppositio nullam vim habet. Et intra quot menses eiusmodi legatum peti possit. Quando etiam fructus petuntur. Et de eo qui annuum legatum cuivis venerabili domo reliquit: quando id alienari debeat et quando non debeat. Episcopi ea quae post episcopatum sibi quocumque modo pervenerunt mobilia vel immobilia vel se moventia non possunt vel ad cognatos vel ad alios transmittere: sed ea sola quae sibi ante episcopatum pervenerunt vel post episcopatum ab iis qui eis cognatione iuncti essent: eadem optinere debent et de orphanotrophis nosocomis ptochotrophis gerotrophis gerontotrophis xenodochis et ceteris venerabilium domuum administratoribus. De episcopis vero vide quae tibi tradita sunt in tit. 1, lib. 1 (3?), c. 90, § 1 usque ad 20 et lib. 6, tit. 3 et lib. 7, tit. 6, c. 22 (20 fin.) cuius initium: *Si sacra ex iussione*. Et ne haereticus per conductionem vel emphyteusin vel emptionem accipiat rem ab ecclesia vel alia quacumque venerabili domo, neque privatum praedium. Et de poena eorum qui his rebus sunt praepositi et ipsorum haereticorum. Et de orphanotrophis, et de xenone sancti Sansonis: quomodo

[1-1] in marg. [2] καρπόν. [3] -των. [4] f. γ΄, et mox f. ς΄ pro ϟ΄.

ἐξσκουσατευομένων ἐργαστηρίων τῆς [1] μεγάλης ἐκκλησίας, αρ' καὶ περὶ τῆς ἐκ τούτων ὀφειλούσης δαπάνης γίνεσθαι εἰς τὰς τῶν τελευτώντων κηδείας ζήτει τοῦ νθ' βιβλίου τι. δ'. περὶ δὲ τῶν δυναμένων δι' εὐσέβειαν κινεῖν ζήτει βι. μβ' τι. α' καὶ βι. μδ' τι. ιη'.

ΒΙΒΛΟΣ ϛ'. 8ᵛ

Τίτλος πρῶτος.

Περὶ ἀρχόντων καὶ τάξεως καὶ ἀξιωματικῶν καὶ προνομίων αὐτῶν.

Καὶ περὶ τοῦ ὁποῖος λέγεται μείζων καὶ προτιμητέος τοῦ ἄλλου. Καὶ τίνες αὐτῶν κωλύονται μαρτυρεῖν. Καὶ τίνων οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες λέγονται συγκλητικοὶ ἢ [2] ἀξιωματικοί· ναὶ μὴν καὶ οἱ θετοὶ αὐτῶν υἱοί. Καὶ τίνων αἱ γυναῖκες λέγονται λαμπρόταται. Καὶ ποίων ὁ γάμος οὐκ ἔρρωται. Καὶ τίνες οὐ δύνανται συγκλητικοὶ γενέσθαι ἢ ἀξιωματικοί ζήτει τούτου τοῦ τι. κε. κ' οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἔμπορος, καὶ κε. πα' οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἔτι ταξεώτης ὤν. Καὶ περὶ τοῦ τίνες τὸ ἀξίωμα ἀπολλύουσι, καὶ ὅτι οὐ δύναται ὁ ἔπαρχος τῶν πραιτωρίων ἐμβάσανον ζήτησιν ποιεῖσθαι ἐπὶ τοῖς συγκλητικοῖς. Καὶ περὶ υἱῶν καὶ θυγατέρων γεννηθέντων [3] πρὸ τοῦ συγκλητικὸν γενέσθαι τὸν πατέρα αὐτῶν, πῶς ἰδιωτεύουσιν. Καὶ περὶ

ei sanctae Sophiae privilegia indulta sunt. De opificiis excusatis magnae Ecclesiae 1100 et de impensa quae ab iis fieri debet in defunctorum funus. V. lib. 59, tit. 4. De iis qui pietatis causa agere possunt: v. lib. 42, tit. 1 et lib. 44, tit. 18.

Liber VI.

Titulus I. - *De magistratibus et officio et dignitatibus et privilegiis eorum.*

Qui dicitur maior et honorandus prae alio. Qui ex iis testari prohibentur. Quorum filii et filiae dicuntur senatores aut dignitate praediti. Etiam eorum filii adoptivi. Quorum uxores clarissimae dicuntur. Quorum nuptiae non valent. Qui senatores fieri nequeunt nec dignitates consequi: v. huius tit., c. 20 (23) cuius initium: *Nemo mercator*, et c. 81 (86) cuius initium: *Nemo cum sit apparitor*. Qui dignitatem amittant. Non potest praefectus praetorio quaestionem per tormenta exercere in senatores. De filiis et filiabus qui ante nati sunt quam pater eorum senator fieret:

[1] παρὰ τῆς. [2] καὶ *. [3] γενηθέντων.

τῶν μετὰ τὸ ἀποκινηθῆναι τῆς συγκλήτου τὸν πατέρα αὐτῶν γεννηθέντων. Καὶ περὶ κλεπτῶν ἀρχόντων. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. π΄ οὗ ἡ ἀρχή Μὴ γενέσθωσαν περὶ κεχαρισμένα [1]. Καὶ περὶ κινουμένων ἐγκληματικῶν ἢ χρηματικῶν κατὰ τῶν συγκλητικῶν ἀγωγῶν. περὶ τοίνυν συγκλητικῶν ζήτει βιβλίον ζ΄ τι. ε΄ κε. Ϙζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ συγκλητικοὶ ἐν ταῖς χρηματικαῖς ὑποθέσεσι, καὶ κε. Ϙη΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις πατρίκιος ὤν, καὶ τι. θ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις λέγει. Καὶ περὶ ἀρχόντων καὶ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν προνομίων αὐτῶν. περὶ τοίνυν ἀρχόντων καὶ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τῶν προνομίων ζήτει τὸ [2] μζ΄ κε. τούτου τοῦ τι., ἔστι γὰρ καινόν, καὶ ὅλον τὸν τι., καὶ γὰρ λέγει ἐξαίσιά τινα. Καὶ πότε οὐ δοκεῖ ἐξσκουσσείαν ἔχειν. Καὶ τίνα δεῖ κωλύειν αὐτὸν καὶ ἀναστέλλειν. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς δεσπότας τῶν οἴκων ἀναγκάζειν ἀνανεοῦν αὐτούς. Καὶ περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν ξένιον ἢ τὸν μὴ κεχρεωστημένον αὐτῷ τόπον ὑπεισέρχεσθαι, ἀλλ᾽ εἰ τοῦτο ποιήσῃ, καταδικάζεσθαι αὐτὸν ὡς ἱερόσυλον. Καὶ περὶ τοῦ τὸν ἄρχοντα ἀκαταφρόνητον εἶναι καὶ μὴ δηλοῦσθαι τῇ ὄψει ἐλεοῦντα ἢ ὀργιζόμενον. Καὶ περὶ τοῦ διαγινώσκοντος περὶ δούλου ὑποφθαρέντος. ζήτει καὶ τοῦ ξ΄ βι. τι. ς΄. Καὶ περὶ δούλου αἰσχρουργηθέντος ἢ δούλης [3] διαπαρθενευθείσης, ἐὰν εὕρῃ τοῦτον διοικητὴν ἢ πρὸς καταστροφὴν τοῦ οἴκου τὸ δράμμα φέρεσθαι, σφοδρότερον κολάζειν τὸν ὑποφθορέα. Καὶ περὶ τοῦ μηδένα συνηγορεῖν ἅμα καὶ συνεδρεύειν ἢ δυσὶν ἄρχουσι κατὰ ταυτὸν συμπονεῖν. ζήτει περὶ τούτου τι. α΄ τοῦ η΄ βιβλίου κε. ις΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξίς φησι μηδέποτε τὸν αὐτόν. Καὶ περὶ τῶν ἀπαιτούντων τοῦ μέλλοντος ἐνιαυτοῦ δημόσιον. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ταξεώτην ἀρχὴν λαμβάνειν. Καὶ περὶ ποινῆς ἄρχοντος ἔξω τοῦ παλατίου μείναντος ἢ τοῦ πραιτωρίου ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ. Καὶ περὶ

privatae sunt condicionis. Et de his qui nati sunt postquam pater eorum a senatu remotus est. De magistratibus furantibus. V. de hoc et c. 80 (85) cuius initium: *Ne fiant gratiosa*. Et de actionibus criminalibus vel pecuniariis adversus senatores motis. De senatoribus vero v. lib. 7, tit. 5, c. 97 (90) cuius initium: *Senatores in pecuniariis causis*, et c. 98 (91) cuius initium: *Si quis patricius*, et tit. 9, c. 1 cuius initium: *Ait constitutio*. Et de magistratibus et auctoritate eorum et privilegiis v. c. 47 huius tit.: est enim novum: et totum tit.: exponit enim opportuna quaedam. Quando non videtur iurisdictionem habere. Quae prohibere et promovere ipse debeat. Ut dominos aedificiorum cogat ea reficere. Ne munus accipiat. Ne indebitum sibi locum ingrediatur; nam si id fecerit, damnabitur tamquam sacrilegus. Magistratus se contemni non debet pati. Neque facie se ostendat commotum vel iratum. De eo qui de mancipio corrupto cognoscit: v. et lib. 60, tit. 6. De servo stuprum passo vel de ancilla devirginata: si invenerit actorem hunc (esse) vel ad eversionem domus facinus pergere, severius punit corruptorem. Ne quis simul patronus fiat et assessor neque duobus magistratibus in eodem officio collaboret. V. de hoc tit. 1, lib. 8, c. 16 (15) cuius initium: *Constitutio ait nunquam*. De iis qui futuri anni tributum exigunt. Ne officialis magistratum sumat. Et de poena magistratus qui extra palatium vel prae-

[1] κεχαρ. περὶ ed. [2] τοῦ. [3] δουλείας.

τοῦ τοὺς ληστεύοντας τιμωρεῖν. Καὶ περὶ τοῦ [1], *ζητοῦντος τοῦ ἄρχοντος τὸ περὶ πλαστοῦ, τεμεῖν καὶ τὸ περὶ δεσποτείας. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐνάγεσθαι ἰδιώτην εἰς στρατιωτικὸν δικαστήριον ἢ ἄκοντα ἐνάγειν, ποινὴν ἀπαιτοῦντος τοῦ νόμου τῷ κώμιτι τῶν στρατιωτῶν λίτρας πεντήκοντα. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δέχεσθαι τὸν περὶ θησαυροῦ καταμηνύοντα· εἰ δὲ περί τινος ἑτέρου προσαγγέλλει* [2], *ὑπὸ ἐγγύην γίνεσθαι καὶ μήτε σφραγῖδας ἐπὶ τοῖς παραγγελθεῖσι γίνεσθαι. περὶ τοίνυν ἀναζητήσεως | θησαυροῦ* 9'
ζήτει βι. νς´ [3] *τι. ζ´ κε. ιγ´ οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἐπιδιδότω δεήσεις, καὶ* [4] *βι. ιε´ τι. α´ κε. ξ⟨ς´⟩ καὶ τι. δ´ κε. ι⟨ε´⟩ καὶ βι. νς´ τι. ⟨β´⟩ κε. γ´ θε. ι´ ⟨ια´⟩ καὶ τι. ζ´ τὸ τέλος* [4]. *Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος δίκαιόν τι καὶ μὴ προσδεχομένου παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἀλλὰ ἀπαιτουμένου δημόσιον, καὶ τῆς τοῦ ἄρχοντος ἐπὶ τούτοις ποινῆς. Καὶ περὶ ἀξιωματικοῦ κωλυθέντος εἰσελθεῖν ἐν δικαστηρίῳ. περὶ δὲ τοῦ μὴ ἐνυβρίζεσθαι ἐγκληματικῶς τοῦ ἀξιωματικοῦ ἐναχθέντος ζήτει βι. ζ´ τι. ε´ κε. Ϙη´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις* [5] *πατρίκιος ὢν ἢ ἀπὸ πατρικίων. περὶ δὲ ἀρχόντων ὑβρισάντων καὶ ἐνεχομένων ἢ μή, ζήτει βι. ξ´ τι. κα´ κε. λβ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἄρχων ἢ ὡς ἰδιώτης ἢ ὡς θαρρῶν τῇ ἀρχῇ ὑβρίσῃ. γίνωσκε δὲ ὅτι ἡ ρλδ´ νεαρά φησι τὸν πρὸ διαδοχῆς καταλιπόντα τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἄρχοντα ὑποκεῖσθαι καθοσιώσει. φησὶ δὲ καὶ βιβλίον ξ´ τι. λς´ κε. β´ τῇ αὐτῇ ποινῇ ἐνέχεσθαι καὶ τὸν μετὰ τὴν διαδοχὴν μὴ ἀναχωροῦντα. περὶ τοίνυν ἀρχόντων τοῦτο μὲν πολιτικῶν, τοῦτο δὲ στρατιωτικῶν ζήτει βι. τοῦδε τι. γ´ καὶ βι. ζ´ τι. ι´. περὶ δὲ δυνατῶν βι. νς´ τι. δ´. περὶ στρατιωτικῶν βι. ζ´ τι. γ´ κε. ιβ´ οὗ ἡ ἀρχή*

torium in privata mansit domo. De latrocinantibus puniendis. Magistratus qui quaerit de crimine falsi et de proprietate decidere debet. Ne conveniatur privatus in militari iudicio vel invitus agat: cum lex a comite militum 50 librarum poenam repetat. Ne accipiatur is qui thesaurum denuntiat: si de alio quodam denuntiat, cum satisdatione id fiat: neque signa rebus nuntiatis imponantur. De thesauro requirendo v. lib. 56, tit. 7, c. 13 cuius initium: *Nemo supplicationes offerat* et lib. 15, tit. 1, c. 66 et tit. 4, c. 15 et lib. 56, tit. 2, c. 3, § 10. 11 et tit. 7 in fine. De eo qui ius habet neque suscipitur a magistratu, sed tributi exactioni subiicitur: de poena magistratus huius rei gratia. De eo qui dignitatem habet et impeditur quominus iudicium ingrediatur. Ne criminis iniuria fiat, cum is qui dignitatem habet convenitur. V. lib. 7, tit. 5, c. 98 (91) cuius initium: *Si quis patricius vel ex patricio.* De magistratibus iniuriam inferentibus et puniendis vel non, v. lib. 60, tit. 21, c. 32 (31) cuius initium: *Si magistratus vel tanquam privatus vel potestati suae nisus iniuriam fecerit.* Nosce Nov. 134 dicere praesidem illum, qui ante successionem provinciam suam derelinquit, maiestatis crimine teneri; ait et lib. 60, tit. 36, c. 2 eadem poena teneri illum quoque qui post successionem non recedit. De magistratibus vero cum civilibus tum militaribus v. huius lib., tit. 3 et lib. 7, tit. 10. De potentioribus lib. 56, tit. 4. De militibus lib. 7, tit. 3, c. 12 cuius ini-

[1] *τοῦ τοῦ.* [2] *προσαγγέλει.* Paulo ante, ad v. *θησαυροῦ*, apponitur signum ⁚ fortasse pertinens ad ea quae nn. 4-4 distincta sunt. [3] *ς´.* [4-4] In marg. e regione vv. *πρὸ διαδοχῆς -ὁ στρατηγός* quae habentur infra pp. 33-34. Cfr. n. 2. [5] om.

Οὐ δύναται ὁ στρατηγὸς τῆς πόλεως, καὶ κε. ιγ´ ιδ´ ιε´ καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ τι. δ´ τοῦ αὐτοῦ ζ´ βιβλίου κε. ϛ´ οὗ ἡ ἀρχή *Ἀπολιμπανομένου τοῦ ἐναγομένου*, καὶ τι. ϛ´ κε. ιε´ οὗ ἡ ἀρχή *Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες*, καὶ κε. ιθ´ καὶ κα´ καὶ βι. β´ τι. β´ κε. ρλα´ περὶ τὸ τέλος, οὗ ἡ ἀρχή *Ποινή ἐστιν ἁμαρτήματος ἐκδίκησις*, καὶ βι. λζ´ τι. δ´ κε. τελευταῖον, καὶ βι. κγ´ τι. α´ κε. με´ οὗ ἡ ἀρχή *Ὁ ἀρχὴν ἢ ὀφφίκιον ἐν ἐπαρχίᾳ πράττων*, καὶ κε. νη´ οὗ ἡ ἀρχή *Ὁ δανείσας ἄρχοντι ἐπαρχίας*, καὶ κε. λγ´ οὗ ἡ ἀρχή *Οἱ ἄρχοντες τῶν ἐπαρχιῶν*, καὶ βι. νδ´ τι. α´ κε. κγ´ οὗ ἡ ἀρχή *Τὰ μὴ ὄντα δικαιοδοσίας*, καὶ βι. νϛ´ τι. β´ κε. μα´ θε. β´ οὗ ἡ ἀρχή *Ἐὰν ἄρχων ἐπαρχίας*, καὶ βι. ξ´ τι. μγ´ κε. ϛ´ οὗ ἡ ἀρχή *Κωλύεται ὁ στρατολογῶν* [1], καὶ τι. μϛ´ τοῦ αὐτοῦ ξ´ βι. καὶ τι. ιη´ κε. ι´ οὗ ἡ ἀρχή *Ὁ ποιήσας κατὰ δόλον*, καὶ βι. ιθ´ τι. ε´ κε. η´ οὗ ἡ ἀρχή *Προφάσει δημοσίου τέλους ὁ ἀγρός μου ἐπράθη ἥττονος*, καὶ βι. νη´ τι. θ´ κε. θ´ οὗ ἡ ἀρχὴ *Ἐὰν ἐπίκλυσις*, καὶ κε. ιζ´ οὗ ἡ ἀρχή *Ἐὰν περὶ ὅρων ἐπαγάγῃ τις ζήτησιν*, καὶ βι. ϛ´ τι. κε´ κε. λ´ [2] καὶ τι. κη´ καὶ τι. λγ´ καὶ βι. β´ τίτλον β´ κε. ρ´ οὗ ἡ ἀρχή *Ἐπίσημα πρόσωπα λέγονται*, καὶ βι. λγ´ τι. α´ κε. μβ´ οὗ ἡ ἀρχή *Ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς εἰς θέσιν δίδοται*, καὶ βι. μη´ τι. ιβ´ κε. τελευταῖον, καὶ βι. μθ´ τι. α´ κε. κθ´ [3] οὗ ἡ ἀρχή *Εἰ δὲ καὶ ὁ τιμηθεὶς ὑπὸ ὅρον ἢ ὑπὸ αἵρεσιν*, καὶ βι. νδ´ τι. α´ κε. ιθ´ θε. β´, περὶ συγκλητικῶν δηλαδή, πότε δοκοῦσιν ἐκπίπτειν τῆς ἀξίας ἢ μή, οὗ ἡ ἀρχή *Ὁ ἐξόριστος ἐν τῇ ἐξορίᾳ*, καὶ θε. γ´ καὶ θε. δ´ καὶ τι. β´ κε. παρατέλευτον οὗ ἡ ἀρχή *Οἱ συγκλητικοὶ*

tium: *Non potest dux civitatis.* Et c. 13. 14. 15 et totum titulum et tit. 4 eiusdem lib. 7, c. 6 (3) cuius initium: *Relicto reo,* et tit. 6, c. 15 cuius initium: *Militares magistratus* et c. 19 et c. 21 et lib. 2, tit. 2, c. 131 (126) in fine, cuius initium: *Poena est delicti ultio,* et lib. 37, tit. 4, c. postremum et lib. 23, tit. 1, c. 45 (47) cuius initium: *Qui imperium vel officium in provincia gerit,* et c. 58 (60) cuius initium: *Qui mutuum dedit praesidi provinciae,* et c. 33 cuius initium: *Provinciarum praesides,* et lib. 54, tit. 1, c. 23 cuius initium: *Quae iurisdictionis non sunt,* et lib. 56, tit. 2, c. 41, § 2 cuius initium: *Si provinciae praeses,* et lib. 60, tit. 43, c. 6 (§ 2) cuius initium: *Prohibetur is qui delectum habet,* et tit. 46 eiusdem lib. 60 et tit. 18, c. 10 cuius initium: *Qui dolo fecit,* et lib. 19, tit. 5, c. 8 (9) cuius initium: *Publici tributi causa fundus meus minoris veniit,* et lib. 58, tit. 9, c. 9 (8) cuius initium: *Si inundatio,* et c. 17 (18) cuius initium: *Si de finibus quis moverit quaestionem,* et lib. 6, tit. 25, c. 30 (?) et tit. 28 et tit. 33 et lib. 2, tit. 2, c. 100 (97) cuius initium: *Speciosae personae dicuntur,* et lib. 33, tit. 1, c. 42 (41) cuius initium: *Is qui alieni iuris est in adoptionem dari potest,* et lib. 48, tit. 12, c. ultimum, et lib. 49, tit. 1, c. 29 cuius initium: *Si vero et is qui ad diem vel sub condicione est honoratus,* et lib. 54, tit. 1, c. 19, § 2 (quando senatores ex dignitate cadere videantur vel non), cuius initium: *Qui in exilium missus est*, et § 3 et § 4 et tit. 2 caput poenult., cuius initium: *Senatores a dignitate sua,* et lib. 48, tit. 2, c. 5 cuius initium: *Magistratus apud se*

[1] στρατηλογῶν. [2] Error in numero tit. vel cap. subest. [3] Num βι. μη´ τι. δ´? cuius c. 24 fin. inc. *Ὁ ὑπὸ ὅρον ἢ ὑπὸ αἵρεσιν ἀξιωθείς.*

ἀπὸ τῆς ἀξίας αὐτῶν, καὶ βι. μη΄ τι. β΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἄρχων δύναται παρ᾽ αὐτῷ ἐλευθεροῦν ἴδιον δοῦλον, καὶ τι. ι΄ κε. δ΄ τὸ τέλος καὶ τι. ιβ΄ τὸ τέλος καὶ βι. νδ΄ τι. δ΄ κε. γ΄ θε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Προνοείτωσαν[1] οἱ ἄρχοντες, καὶ βι. νϛ΄ τι. ιζ΄ κε. μζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ εὐτελὴς ταξεώτης, καὶ κε. μθ΄ καὶ βι. ξ΄ τι. με΄ κε. ιζ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἄρχοντες ἐν καιρῷ τῆς ἀρχῆς. Περὶ τοίνυν ἀρχόντων ζήτει καὶ τὸν ιθ΄ τι. τοῦ παρόντος βι. καὶ τὸν κα΄. περὶ δὲ τοῦ τὰ παραλόγως καὶ ἀνάρχως γινόμενα πῶς δεῖ τὸν ἄρχοντα κωλύειν, | ζήτει τοῦ παρόντος τι. κε. λζ΄ ἄχρι τοῦ λθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Κωλυέτω 9v *τὰς ἀθεμίτους, καὶ βι. θ΄ τι. γ΄ κε. ϛ΄ θε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κατὰ αὐθεντίαν τὰ πράγματα τοῦ κατακριθέντος.*

Τίτλος δεύτερος.

Περὶ ὑπάτων ἀνθυπάτων καὶ λεγάτων καὶ τάξεως αὐτῶν.

Τίτλος τρίτος.

Περὶ τοῦ τοὺς ἄρχοντας χωρὶς τῆς οἱασοῦν δόσεως γίνεσθαι.

proprium servum potest manumittere, et tit. 10, c. 4 in fine et tit. 12 in fine et lib. 54, tit. 4, c. 3, § 7 cuius initium: *Provideant magistratus*, et lib. 56, tit. 17, c. 47 cuius initium: *Vilis apparitor*, et c. 49 et lib. 60, tit. 45, c. 17 (16), § 1 cuius initium: *Si magistratus imperii tempore*. De magistratibus vero quaere et tit. 19 praesentis lib. et tit. 21. Quomodo magistratus debeat ea prohibere quae perperam et inordinate fiant, v. praesentis tit., c. 37 usque ad 39 (40) cuius initium: *Prohibeat illicitas*, et lib. 9, tit. 3, c. 6, § 2 cuius initium: *Qui sua auctoritate damnati res.*

TITULUS II. - *De consulibus, proconsulibus et legatis et officio eorum.*

TITULUS III. - *Magistratus ut sine qualibet donatione fiant.*

[1] *προνοήτωσαν.*

Τίτλος τέταρτος.
Περὶ τάξεως ἐπάρχων πόλεως καὶ τάξεως ἐπάρχων πραιτωρίων.

Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἐγκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ψήφου αὐτῶν. Καὶ περὶ τοῦ δεηθέντος καὶ πάλιν ἡττηθέντος αὖθις δεομένου μὴ εἰσακούεσθαι. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. β´ τι. ε´ κε. ε´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ κατὰ τῆς ἐπάρχου δεηθεὶς ἀποφάσεως. περὶ δὲ τοῦ πῶς δεῖ πιπράσκειν τοὺς πολιτικοὺς ἄρτους, ζήτει τοῦ παρόντος ϛ´ βι. τι. α´ κε. κη´. περὶ δὲ τοῦ πῶς ὁ ἔπαρχος ἀνατρέπει τὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐπάρχου εἰ δεήσει, ζήτει βι. θ´ τι. α´ κε. ριθ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἤδη τοῦ ἑξακαιδεκάτου κε. εἰπόντος [1] ἐπὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. Καὶ περὶ τοῦ ζητεῖν τὸν τῆς πόλεως ἔπαρχον πάντων τὰ ἐγκλήματα, καὶ ὅτι ἐξορίζει καὶ περιορίζει καὶ τὰ ἐντὸς ἑκατὸν μιλίων ἔξω τῆς πόλεως πλημμελούμενα ζητεῖ, καὶ παραπέμπονται αὐτῷ οἱ κακῶς διαγινωσκόμενοι κηδεμόνες καὶ οἱ δεδωκότες χρήματα ἐπὶ τὸ [2] ἐπιτροπεῦσαι ἢ λαβόντες εἰς τὸ ἐμποδίσαι γενέσθαι ἐπιτηδείους καὶ οἱ ἐπίτηδες ἧττον ἀπογραψάμενοι τὰ τοῦ νέου ἢ φανερῶς κατὰ δόλον ἐκποιήσαντες. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δέχεσθαι δοῦλον κατηγοροῦντα τοῦ δεσπότου, συνδικαζόμενον δὲ ἔν τισι δεκτέον εἶναι, ὥς φησι τίτλος ε´ βι. ζ´ κε. νγ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν λέγῃ δοῦλος ἐλευθερίαν χρεωστεῖσθαι. ζήτει καὶ τι. λδ´ τοῦ ξ´ βι. κε. [3] οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις οἰκειακὸς ἢ δοῦλος. Καὶ περὶ τοῦ φροντίζειν τὸν ἔπαρχον μὴ προστῆναι ἀνδράποδον, σωφρονίζειν τοὺς ἀπελευ-

Titulus IV. – *De officio praefectorum urbis et officio praefectorum praetorio.*

Non licet appellare ab eorum sententia. De eo qui supplicavit et rursus cum reiectus fuerit supplicat: ne exaudiatur. V. de hoc et lib. 2, tit. 5, c. 5 cuius initium: *Qui contra praefectoriam sententiam supplicat.* Quomodo panes civitatis vendi debeant: v. huius lib. 6, tit. 1, c. 28. Praefectus edicta antecessoris revocat, si opus sit: lib. 9, tit. 1, c. 119 (125) cuius initium: *Cum iam sextum decimum caput de omnibus magistratibus loqueretur.* Praefectus urbi de omnibus criminibus quaerere debet. In exilium mittit et relegat. Ea quae intra centesimum miliarium ab urbe delicta admittuntur inquirit. Curatores male versati ad eum remittuntur et qui dederunt pecuniam ut tutores fierent vel qui acceperunt ne idonei crearentur. Et qui data opera minus in inventario pupilli descripserunt vel quid manifeste dolose egerunt. Servus accusans dominum ne suscipiatur: cum vero adversus eum litigat, nonnunquam recipi debet, ut ait tit. 5, lib. 7, c. 53 (52) cuius initium: *Si ait servus libertatem sibi deberi.* V. et tit. 34, lib. 60, c. (42) cuius initium: *Si domesticus vel servus.* Curet praefectus ne mancipium prostituatur: castiget libertos qui patronos iniuria adficiunt

[1] Ed. *ἤδη τῆς τριακοστῆς δευτέρας διατάξεως εἰπούσης.* [2] *τῷ.* [3] vacat spatium numero scribendo.

θέρους ὑβρίζοντας τοὺς πάτρωνας ἢ καταφρονοῦντας αὐτῶν καὶ τῶν γαμετῶν αὐτῶν, φροντίζειν καλῶς πιπράσκεσθαι τὰ κρέα. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἔχει τὸ τῆς ἐξουσίας δίκαιον ἐξελθὼν τῶν [1] τῆς πόλεως ὅρων. πῶς δὲ περιορίζεται ἡ πόλις καὶ πῶς ἡ Ῥώμη, ἀνάγνωθι βι. β΄ τι. β΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ τῆς πόλεως προσηγορία, καὶ κε. πζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Πόλις ἐστὶν ἡ Ῥώμη ἡ τῷ τείχει ζωννυμένη. Καὶ ὅτι ὁ λίβελλος ὁ δοθεὶς τῷ ἐπάρχῳ τῶν πραιτωρίων προκάταρξιν οὐ ποιεῖ. Καὶ περὶ τοῦ κρατεῖν τοὺς γενικοὺς αὐτῶν τύπους μὴ νόμῳ μαχομένους [2] καὶ τοῦ μείζονα εἶναι τὸν ἔπαρχον πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχόντων καὶ ὑπείκειν αὐτῷ τὰ σωματεῖα πάντα καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ δήμου. ἀνάγνωθι καὶ βι. ς΄ τι. δ΄ κε. ια΄ ιβ΄ καὶ βι. νς΄ τι. ιζ΄ κε. κε΄ κς΄ κζ΄ καὶ βι. νζ΄ τι. β΄ κε. κς΄.

Τίτλος ε΄. 10r

Περὶ νυκτεπάρχου ἤτοι πραίτωρος δήμου καὶ τῶν προνομίων αὐτοῦ [3]

Καὶ τοῦ μὴ καλεῖσθαι νυκτέπαρχον αὐτὸν ἀλλὰ πραίτωρα. Καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ συνέδρου καὶ τῆς ἀμφοτέρων ἀννόνας καὶ τοῦ μὴ δόσει γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ τίνες ἐν τῷ ἐμπρησμῷ ὀφείλουσι διενεργεῖν τε καὶ ὑπουργεῖν. Καὶ περὶ τοῦ εἰ ἀμελείᾳ τῶν οἰκούντων ἐμπρησμὸς γένηται, τί δεῖ αὐτοὺς ὑφίστασθαι. περὶ τοίνυν ἐμπρησμῶν ζήτει βι. ξ΄ τι. κ΄ ὅλον καὶ τι. ιη΄ κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ οἱ βουλευσάμενοι θόρυβον ἢ στάσιν, καὶ τι. να΄ κε. κζ΄ θε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ δημώδεις καὶ εὐτελεῖς ἐλεύθεροι, καὶ τι. λδ΄ κε. λγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐγκαλῶν τινι περὶ ἐμπρησμοῦ.

vel eos contemnunt et uxores eorum. Curet ut recte carnes vendantur. Non habet iurisdictionem cum egrediatur fines civitatis. Quomodo autem urbs definiatur et quomodo Roma, v. lib. 2, tit. 2, c. 2 cuius initium: *Urbis appellatio*, et c. 87 (84) cuius initium: *Urbs est Roma quae moenibus cingitur*. Libellus praefecto praetorio oblatus litis contestationem non facit. Valent generales eius formae quae legibus non repugnant. Maior est praefectus omnibus magistratibus qui Constantinopoli sunt eique subiciuntur collegia omnia et cives et populus: lege et lib. 6, tit. 4, c. 11. 12 (12. 13) et lib. 56, tit. 17, c. 25. 26. 27 et lib. 57, tit. 2, c. 26.

TITULUS V. - *De praefecto vigilum sive praetore populi eiusque privilegiis.*

Ne vocetur praefectus nocturnus sed praetor. De assessore et de utriusque annonis. Neque ex largitione fiat. Sed qui in incendio debeant opem et auxilium ferre. Et si neglegentia habitantium incendium fiat, quid eos pati oportet. De incendiis vero v. lib. 60, tit. 20 totum et tit. 18, c. 3 cuius initium: *Et qui tumultum vel seditionem*, et tit. 51, c. 27 (26), § 13 (12) cuius initium: *Populares ac viles liberi homines*, et tit. 34, c. 33 cuius initium: *Qui de incendio aliquem accusat.*

[1] τόν. [2] In marg. ση. εἰ μὴ νόμῳ μάχονται, φησίν. [3] αὐτῶν.

Τίτλος ιθ'.

Περὶ τοποτηρητῶν [2] καὶ μοιχευομένων γυναικῶν καὶ ἑτέρων κεφαλαίων.

Περὶ τοίνυν μοιχευομένων γυναικῶν ζήτει βιβλίον ξ' τι. λζ'. Καὶ περὶ τοῦ μὴ χάριν αἰσχροκερδείας τοὺς ἄρχοντας κωλύειν γενέσθαι δια-

Titulus XIX. - *De vicariis et mulieribus adulterantibus et aliis capitibus.*

De mulieribus adulterantibus v. lib. 60, tit. 37. Et ne magistratus turpis lucri causa prohibeant fieri testamentum vel factum publicari vel nuptias fieri: vel docu-

[1] ἀρραβίας. [2] ποτηρητῶν.

*θήκας ἢ γενομένας μὴ ἐμφανίζεσθαι ἢ τοὺς γάμους ἀναχαιτίζειν ἢ τὰ ἐπὶ
ταῖς γαμικαῖς δωρεαῖς ὑπομνήματα μὴ συγχωρεῖν αὐτοὺς ἐντάττεσθαι καὶ
τὰ τῶν τελευτώντων σώματα μὴ ταφῇ παραδίδοσθαι ἢ πραγμάτων ἀπο-
γραφὴν μὴ συγχωρεῖν γίνεσθαι. Καὶ περὶ προστίμου τῶν ταῦτα ποιούν-
των. Καὶ περὶ φόνων τῶν ἐν ταῖς ἁρπαγαῖς γινομένων, καὶ ὡς αὐτοὺς τοὺς
ἐργάτας δεῖ τιμωρεῖσθαι καὶ μὴ ἀλληλεγγύως ἑτέρους ζημιοῦσθαι ἢ τὰ τού-
των χωρία. Καὶ περὶ τοῦ τὴν καταπεμφθεῖσαν βασιλικὴν πρόσταξίν τινι
τῶν ἀρχόντων, μήπω δὲ διοικηθεῖσαν, τὸν μετ᾽ αὐτὸν ἄρχοντα ἀνύειν ταύ-
την, κἂν μὴ ἐφθάσθη τῷ πρὸ αὐτοῦ ἐγχειρισθῆναι· εἰ δὲ παρὰ τὸν νόμον
ἢ κατὰ τοῦ δημοσίου ἐστίν, ἀντὶ μηδὲ γεγραμμένου τυγχάνειν [1]. Καὶ περὶ
τοῦ μὴ ἀποκλείεσθαι γυναῖκα κἂν ἐγκληματικῶς ἐνάγεται, εἰ μὴ βαρύ ἐστι
τὸ ἔγκλημα. ζήτει περὶ τούτου καὶ τὸν ιδ´ τι. τοῦ ζ´ βι. κε. ζ´ τὸ τέλος,
οὗ ἡ ἀρχὴ Οὔτε γυναῖκα οὔτε στρατιώτην. Καὶ περὶ ποινῆς τῶν ἀπο-
κλειόντων γυναῖκας. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀφέλκεσθαι μονάστριαν ἢ ἀσκήτριαν* 10v
*ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου διά τινα ἀγωγήν. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. γ´ τι. α´
κε. ν´ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴποτε δι᾽ αἰτίαν ἀφανῆ [2]. Καὶ περὶ ποινῆς τῶν κατη-
γορηθέντων ἐπὶ μοιχείᾳ, προδοσίᾳ δὲ τῶν δικαστῶν διαδρασάντων, εἶτα
ἐφευρισκομένων αἰσχρῶς συναναστρεφομένων αἷς κατηγορήθησαν γυναιξί.
Καὶ περὶ τοῦ μὴ τέμνεσθαι τὰς δύο χεῖρας τῶν καταδικασθέντων μέλους
ἀποτομὴν γίνεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ κλοπῆς ἕνεκεν τέμνεσθαι οἱονδήποτε
μέλος ἢ ἀποθνήσκειν τινά. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ξ´ τι. ιε´ κε. β´ μετὰ
διαστίξεώς τινος, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν πολλῶν κλεψάντων ἢ ζημιωσάντων. ζήτει
καὶ κε. τελευταῖον οὗ ἡ ἀρχὴ Τοὺς ἐν φωσάτῳ κλέπτοντας. Καὶ περὶ τοῦ*

menta de nuptialibus donationibus componere impediant. Et de his qui defunctorum corpora sepulturae tradi rerumve inventarium fieri non permittunt. De poena eorum qui haec faciunt. De caedibus eorum qui in rapina fuerint. Ipsos raptores puniri oportet neque invicem alios pro aliis damno adfici eorumve praedia. Imperialem iussionem missam cuidam ex magistratibus et nondum ab eo executioni mandatam successor eius perficere debet, quamvis is qui antea fuit gerere non coepisset. Si vero contra legem vel fiscum sit, pro non scripta habetur. Ne recludatur mulier, quamvis criminaliter agatur contra eam, nisi grave sit crimen. De hoc v. et tit. 14, lib. 7, c. 7 in fine (8 § 2), cuius initium est: *Neque mulierem neque militem.* Et de poena eorum qui mulieres recludunt. Ne extrahatur monialis vel ascetria a sua domo propter quandam actionem. V. de hoc et lib. 3, tit. 1, c. 50 (43) cuius initium: *Si quandoque per incertam causam.* Et de poena eorum qui adulterii accusati sunt et proditione iudicum fugerunt et deinde inventi fuerunt turpiter cum iis mulieribus conversantes, de quibus accusati fuerant. Ne praecidatur utraque manus eorum qui damnati sunt membri amissionem pati. Ne furti causa membrum quodcumque recidatur vel quis occidatur. V. de hoc et lib. 60, tit. 15, c. 2 (1 § 3) cum quadam distinctione, cuius initium: *Si cum plures furtum fecerint damnumve dederint*, v. et caput ultimum, cuius initium: *In fossato furantes.* Qui criminis accusati sunt, propter quod publicationem

[1] ἐστίν ˙. [2] sic. Ed. c. *μγ´ Εἴποτε δὲ αἰτία ἀναφυῇ.* cf. infra lib. 7, tit. 6, p. 59.

τοὺς ἐπὶ ἐγκλήμασι [1] κατηγορουμένους ἐφ' ὧν δήμευσιν ἢ θάνατον [2] ὁρίζουσιν οἱ νόμοι καὶ ἐλεγχομένους [3], μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἄρχουσι καὶ ταῖς τάξεσιν αὐτῶν τὰς αὐτῶν περιουσίας ἢ τῷ δημοσίῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους προσκυροῦσθαι, ἀλλὰ τοῖς συγγενέσιν αὐτῶν. Περὶ τοίνυν γυναικῶν καὶ προνομίων αὐτῶν ζήτει καὶ βι. ζ' τι. β' κε. λβ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν γυνὴ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι, καὶ βι. θ' τι. θ' κε. τελευταῖον καὶ βι. κδ' τι. δ' καὶ ζ' κε. γ' καὶ βι. κε' τι. [4] ζ' καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. β' καὶ βι. κς' τι. ζ' ὅλον. περὶ [5] τοίνυν γυναικὸς ἐρασθείσης δούλου ζήτει βι. μη' τι. κε'. περὶ δὲ τοῦ [6] τοὺς κεχρεωστημένους προῖκα καθ' ὧν ὀφείλει κινεῖν, καὶ πότε παρασχοῦσαι ἐνέχυρα οὐ βοηθοῦνται κἂν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, ζήτει βι. ιθ' τι. η' κε. οδ', βι. ξ' τι. μα' κε. νδ' οὗ ἡ ἀρχή Οὐ δύναταί τις, καὶ βι. κγ' τι. [7] β' καὶ βι. κθ τι. α' κε. ς' θε. γ'. [5]

Τίτλος [8] κ'.

Περὶ τοῦ Δούκα Φρυγίας καὶ τοῦ βιοκωλύτου.

Τίτλος κα'.

Περὶ τοῦ πάντας ὑπακούειν τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι καὶ ἐπὶ χρήμασι [9], κἀκεῖ τὰς ὑποθέσεις ἐξετάζεσθαι, μηδενὸς ἐξῃρημένου ἀπὸ προνομίου τινὸς χωρὶς θείου πραγματικοῦ τύπου.

Καὶ περὶ τῶν ἀδικούντων καὶ ἠδικημένων καὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τυχὸν ἀπολιμπανομένου καὶ τῶν διδομένων αὐτοῖς προθεσμιῶν. Καὶ περὶ τοῦ

bonorum vel mortem statuunt leges, ii si convicti fuerint, non lucro cedere debent magistratibus eorumque officiis eorum patrimonia sed neque fisco tribui secundum veteres leges, sed eorum propinquis. V. et lib. 7, tit. 2, c. 32, § 1 (2) cuius initium: *Si mulier alieno nomine*, et lib. 9, tit. 9, c. ult. et lib. 24, tit. 4 et 7, c. 3 et lib. 25, tit. 7 et praesentis lib., tit. 2 et lib. 26, tit. 7 totum. De muliere quae servum amat, v. lib. 48, tit. 25. De dote autem debita adversus quos agere oportet et quando mulieres, quae pignora constituerint, non adiuventur quamvis pro viris (dederint) v. lib. 19, tit. 8, c. 74, (§ 3) et lib. 60, tit. 41, c. 54 cuius initium: *Non potest quis*, et lib. 23, tit. 2 et lib. 29, tit. 1, c. 6, § 3.

Titulus XX. - *De duce Phrygiae et biocolyta.*

Titulus XXI. - *Omnes praesidibus provinciarum parere debent, et in criminalibus et in pecuniariis causis: et ibi causae examinantur, nemine excepto cuiusvis privilegii causa, praeter sacram pragmaticam formam.*

De iis qui iniuriam fecerunt et iis qui eam passi sunt: si una pars forte absit et de tempore eisdem concesso. Iurare debent qui magistratum ineunt. Nec si impe-

[1] ἐγκλήματος. [2] In marg. ad h. v. ζήτει καὶ βι. ξ' τι. νβ' περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, i. e. V. lib. 60, tit. 52, de rebus ipsorum. [3] νόμοι ἐλεγχόμενοι. [4] τοῦ. [5-5] in marg. [6] om. Nota mox insolens illud τοὺς.. ὀφείλει. [7] τοῦ. [8] καὶ τι. sic. [9] καὶ ἐ. χρήμασι om.

ὀμνύειν τοὺς παραλαμβάνοντας ἀρχήν. Καὶ ὅτι εἰ βασιλικὴν γραφὴν πορίσοιτό τις ἀπέναντι χωροῦσαν [1] τῶν διωρισμένων, μὴ ἰσχύειν. περὶ τοίνυν τῶν ἀπολιμπανομένων ζήτει βι. ζ΄ τι. δ΄ κε. β΄ [2] περὶ τὰ μέσα, οὗ ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν πάντας τοὺς δικαστάς, καὶ τι. ε΄ κε. οε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν μετὰ τὰ νενομισμένα προγράμματα. ὅτι δὲ ἀπειθήσαντες οὐ δύνανται ἐκκαλεῖσθαι ἅπαξ καταδικασθέντες, ζήτει βι. θ΄ τι. α΄ [3] κε. ρλε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ κατὰ προπέτειαν ἀπολιμπανόμενος. Ἐν τούτῳ τῷ κα΄ τι. τοῦ ς΄ βι. εὑρήσεις διδομένην προθεσμίαν εἰς παράστασιν μηνῶν δ΄ ς΄ η΄ καὶ θ΄, καὶ ἀνάγνωθι ἐπιμελῶς· εἰς τὸ τέλος γάρ φησι περὶ ἐρημοδικιῶν τὸ κεφάλαιον.

Τίτλος κβ΄.

Ὥστε ὑπερτιθεμένους τοὺς ἄρχοντας ἀκούειν τῶν τοῦ προσιόντος δικαίων συνελαύνεσθαι παρὰ τῶν ἐπισκόπων τοῦτο πράττειν. καὶ ὥστε ἡνίκα τις ἐν ὑπονοίᾳ | ἔχει τὸν ἄρχοντα, 11r
συνακροατὴν [4] τῆς δίκης λαμβάνειν τὸν τῆς πόλεως ἐπίσκοπον. καὶ περὶ τοῦ τοὺς ἐπηρεαζομένους ὑπὸ ἄρχοντος τῷ ἐπισκόπῳ προσιέναι. καὶ περὶ ἑτέρας παραφυλακῆς ἐπισκόπων ὀφειλούσης πάντως κρατύνεσθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων.

riali rescripto quis innitatur eis quae statuta sunt contrario, valere debet. De absentibus vero v. lib. 7, tit. 4, c. 2 versus medium, cuius initium: *Sancimus omnes iudices*, et tit. 5, c. 75 (68) cuius initium: *Si post solemnia edicta*. Qui non paruerunt appellare non possunt cum semel damnati fuerint: v. lib. 9, tit. 1, c. 135 (142) cuius initium: *Qui per contumaciam absens fuerit*. In hoc tit. 21, libri 6 invenies datum ad sistendum spatium mensium 4, 6, 8 et 9 et lege diligenter: in fine enim exhibet caput de heremodiciis.

TITULUS XXII. - *Magistratus adeuntis iura cognoscere cunctantes debent ab episcopis ut id faciant compelli. Et si quis magistratum suspectum habet, coauditorem litis suscipere debet civitatis episcopum. Et qui laesi sunt a magistratu episcopum adeant. Et de alia observantia episcoporum quae omnimodo apud magistratus optinere debet.*

[1] *χωρούσης*. [2] *α΄*. restitui ex lib. 7, tit. 1, p. 45. Caput 1 citatum est sine numero, supra p. 14. [3] *ε΄*. [4] *συνακροατεῖν*.

Τίτλος κγ'.

Περὶ προκουράτωρος ἤτοι καθολικοῦ, νυνὶ δὲ λογοθέτου.

Περὶ τοίνυν καθολικοῦ ζήτει κε. κη' τοῦ τρίτου τι. τοῦ ζ' βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐ δύναται ὁ καθολικὸς ἐν ᾧ μὴ ἔχει, καὶ βι. θ' τι. α' κε. κβ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐ χρεία ἐκκλήτου κατὰ τοῦ δοθέντος. ζήτει καὶ τὸ ρκγ'[1] κε. τοῦ ε' τι. τοῦ ζ' βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ πάσης τῆς δεσποτικῆς οὐσίας καθολικός, καὶ κε. ρς' οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ ἐν τῇ τάξει τοῦ καθολικοῦ. Περὶ δὲ προκουράτωρος ζήτει βιβλίον κδ' τι. α' κε. λβ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ προβαλλόμενος προκουράτωρα, καὶ βιβλίον κς' τι. ε' κε. ιβ' οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ τῷ ἔχοντι ἰδικὸν μανδάτον, καὶ θε. α' τοῦ αὐτοῦ κε. καὶ κε. λδ' θε. γ' οὗ ἡ ἀρχὴ Κατὰ πρόληψιν ἐπιτέτραπται, καὶ θε. δ' καὶ κε. μθ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐλευθεροῦται ὁ χρεώστης, καὶ τι. ς' κε. γ' οὗ[2] ἡ ἀρχὴ[2] Οὔτε προκουράτωρι οὔτε διὰ προκουράτωρος. ζήτει καὶ βι. η' τι. β' ὅλον.

Τίτλος κδ'.

Περὶ τάξεως δικαιοδότου καὶ οἷς ἐπιτέτραπται δικαιοδοσία, καὶ περὶ τάξεως συνέδρων.

Περὶ τοίνυν παρέδρων ζήτει βι. ζ' τι. α' κε. α' καὶ γ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὀρθῶς ἔχειν συνείδομεν.

TITULUS XXIII. - *De procuratore vel catholico: nunc vero logotheta.*

De rationali autem v. c. 28, tit. 3, lib. 7 cuius initium: *Rationalis non potest ubi non habet*, et lib. 9, tit. 1, c. 22, § 1 cuius initium: *Non oportet appellari a dato*. V. et c. 123 (96), tit. 5, lib. 7 cuius initium: *Rationalis omnis patrimonii*, et c. 106 (99) cuius initium: *Omnes qui in officio rationalis*. De procuratore vero v. lib. 24, tit. 1, c. 32 (33) cuius initium: *Qui procuratorem constituit*, et lib. 26, tit. 5, c. 12 cuius initium: *Et habenti speciale mandatum*. Et § 1 eiusdem c. et c. 34, § 3 cuius initium: *Per praesumptionem concessum est*, et § 4 et c. 49 cuius initium: *Liberatur debitor*, et tit. 6, c. 3 cuius initium: *Neque procuratori neque per procuratorem*. V. et lib. 8, tit. 2 totum.

TITULUS XXIV. - *De officio ius dicentis et quibus tributa est iurisdictio et de officio assessorum.*

De assessoribus autem v. lib. 7, tit. 1, c. 1 et 3 cuius initium: *Recte se habere novimus*.

[1] Sic. Vel lege hic ργ' vel tertia post linea ρκς'. Illud tamen longe probabilius, ne dicam certum. [2-2] om.

Τίτλος κε'. Περὶ τοῦ πραίτωρος τοῦ ἱεροῦ κουβουκλείου καὶ περὶ πάντων τῶν κουβικουλαρίων καὶ περὶ προτιμήσεως αὐτῶν, καὶ περὶ πρωτευόντων καὶ δευτερευόντων καὶ περὶ νοταρίων.

Τίτλος κς'. Περὶ ἀρχιάτρων καὶ παιδευτῶν καὶ σελεντιαρίων ὁμοίως [1].

Τίτλος κζ'. Περὶ οἰκείων [2] *τῶν ἱερῶν βιβλοθηκῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐνταῦθα στρατευομένων.*

Τίτλος κη'.

Περὶ δομεστίκων καὶ πρωτοτικτώρων [3].

Ζήτει καὶ τὸ ια' κε. τοῦ κη' τι. τούτου τοῦ βιβλίου.

Τίτλος κθ'. Περὶ τῶν πραττόντων ἐν πράγμασι [4].

Τίτλος λ'. Περὶ φροντιστῶν τοῦ δρόμου.

Τίτλος λα'. Περὶ παλατίνου τῶν ἱερωτάτων θησαυρῶν καὶ πραγμάτων ὁμοίως [1].

Τίτλος λβ'. Περὶ στρατώρων καὶ ἀξιωμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν.

TITULUS XXV. - *De praetore sacri cubiculi et de omnibus cubiculariis et de honore eorum et de principalibus et de secundariis et de notariis.*

TITULUS XXVI. - *De archiatris et institutoribus et silentiariis.*

TITULUS XXVII. - *De domesticis scriniorum sacrorum et ceteris ibi militantibus.*

TITULUS XXVIII. - *De domesticis et protectoribus.*

V. et c. 11, tit. 28 huius libri.

TITULUS XXIX. - *De agentibus in rebus.*

TITULUS XXX. - *De curatoribus cursus.*

TITULUS XXXI. - *De palatino sacratissimi thesauri et rerum similium.*

TITULUS XXXII. - *De stratoribus et dignitatibus et ministeriis.*

[1] Sic. [2] *οἰκιῶν.* Notandum tit. 28 inscriptionem huc irrepsisse et e contra. Ita factum est ut in tit. 28 ipse tit. 28 recitari videatur. [3] Sic et in scholio Theoph. apud Du Cange ad h. v. [4] *πράγματι.*

Τίτλος λγ'. Περὶ δεκανῶν καὶ μετρητῶν[1] *καὶ περὶ προτιμήσεως οἵτινες ἐν τῷ ἱερῷ παλατίῳ στρατεύονται.*

Τίτλος λδ'. Περὶ ἱππέων ἀξιωμάτων καὶ περὶ ἀπὸ ἐπάρχων ἀξιώματος.

Τίτλος λε'. Περὶ ταβουλλαρίων καὶ ἀκτουαρίων καὶ ἐξσκεπτώρων τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τῶν τε πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν.

ΒΙΒΛΟΣ Ζ'.

Τίτλος α'.

Περὶ δικαστηρίων ἐμπράκτων καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς παρέδρους
11v *προκατάρξεις | δικῶν ποιεῖν μήτε ἀποφάσεις ἐκφέρειν.*

Καὶ περὶ τοῦ μηδένα δικάζειν ἅμα καὶ συνηγορεῖν, ἀλλ' ἐκβάλλεσθαι τῆς συνηγορίας αὐτὸν διδοῦντα καὶ δέκα χρυσίου λίτρας, τὸ αὐτὸ ὑφισταμένου καὶ τοῦ προσδεχομένου τοῦτον ἄρχοντος. Καὶ περὶ τοῦ τὰς προκατάρξεις τῶν δικαστηρίων παρὰ τοῖς ἄρχουσι γίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ αὐτοτελὴς ἀπόφασις ἐκφέρεσθαι μέλλῃ, παρὰ τῶν ἀρχόντων τέμνεσθαι τὴν ὑπόθεσιν. εἰ δὲ μὴ κατὰ ταύτην τὴν παρατήρησιν γένηται, ποινὰς ἵνα δίδωσιν οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ πάρεδροι, καὶ οἱ συνήγοροι ἵνα διώκονται.

TITULUS XXXIII. - *De decanis et mensoribus et praelatione eorum qui in sacro palatio militant.*

TITULUS XXXIV. - *De equitum dignitatibus et ex praefectorum dignitate.*

TITULUS XXXV. - *De tabulariis et actuariis et exceptoribus sedis sublimis et ceteris magistratibus civilibus et militaribus.*

Liber VII.

TITULUS I. - *De iudicibus ordinariis et ne assessores litis contestationes faciant sententiasve proferant.*

Nemo simul iudicet et pro alterutro postulet; secus, quin postulet prohibeatur et det decem auri libras. Idem si magistratus id patiatur eumque recipiat. Litis contestationes iudiciorum apud magistratus fieri debent, deinde cum definitiva sententia proferri debet, causam decidere magistratus oportet. Quod si non secundum hanc observationem factum sit, poenas dent magistratus, et assessores et advocati eician-

[1] *μέτρων.*

εἰ δὲ μὴ εἶεν συνήγοροι, ἵνα παρέχουσι[1] *λίτρας δέκα. καὶ ταῦτά φησι περὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐχόντων ἀρχὰς καὶ τῶν δικαστῶν τῶν ἐν ταύτῃ τῇ εὐδαίμονι πόλει τυγχανόντων, καὶ περὶ ποινῆς αὐτῶν ἐκ παραβασίας τοῦ παρόντος νόμου. Καὶ περὶ τοῦ πῶς οἱ δικασταὶ ταύτης τῆς πόλεως ὀφείλουσι*[2] *δικάζειν καὶ ποῦ. Καὶ περὶ τῶν ἐφέσεων αὐτῶν ἤτοι ἐκκλήτων. Καὶ ὅτι ἄχρι τριακοσίων νν° καὶ ἀγράφως δικάζει τις. Καὶ ὅτι τρισάκις*[3] *τις οὐκ ἐκκαλεῖται. Καὶ ὅτι ὁ κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθεὶς ἀποκλείεται τοῦ τῆς ἐκκλήτου λόγου. Καὶ περὶ ἀναιρέσεως τῶν παλαιῶν δικαστῶν καὶ τῶν χαμαιδικαστῶν· ἔκκρισις δὲ νέων. ἔστι δὲ τοῦ Ζήνωνος διάταξις. Καὶ περὶ ἀριθμοῦ τῶν ὑπηρετουμένων ἑκάστῳ αὐτῶν ἐκβιβαστῶν, καὶ πῶς δύνανται ἀποκινεῖν αὐτοὺς καὶ ἐπεισάγειν ἑτέρους. ζήτει καὶ τι. ϛʹ κε. ιθʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ παρὰ βασιλέως διδόμενοι. ζήτει*[4] *καὶ βι. κεʹ τι. εʹ κε. κηʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἐκβιβαστὴς προφάσει χρέους*[4]*. Καὶ περὶ τῶν τυπωθέντων ἔν τε τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει δίδοσθαι συνηθειῶν τοῖς δικάζουσι. Καὶ περὶ τῆς ἐτησίου ῥόγας αὐτῶν. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς δικαστὰς μετὰ τὴν ταξατίονα καὶ τὸν ὅρκον τοῦ τὰς δαπάνας ὀφείλοντος λαβεῖν μὴ μειοῦν αὐτάς. περὶ τοίνυν συνηθειῶν δικαστῶν καὶ ἐκβιβαστῶν ζήτει τοῦδε τοῦ ζʹ βι. τι. δʹ κε. βʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν πάντας τοὺς δικαστάς. περὶ δὲ δαπανῶν ζήτει καὶ τι. ϛʹ τοῦδε τοῦ βι. κε. ιβʹ τὸ τέλος, οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ θεῖοι δικασταί, καὶ τι. ιβʹ κε. γʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ἀπελθών, καὶ κε. ηʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν ὅτι εἰ ὁ χρόνος πληρωθείη*[5] *ὃν ἐπὶ τῇ*[6] *τῆς παραστάσεως, καὶ βι. θʹ τι. ζʹ κε. θʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Λέγει ὁ πραί-*

tur. Si vero advocati non fuerint, praestent libras decem. Et haec ait de magistratibus qui potestatem habent et de iudicibus qui sunt in hac felici urbe. Et de poena eorum propter transgressionem praesentis legis. Quomodo et ubi huius civitatis iudices iudicare debent. De appellationibus sive provocationibus eorum. Usque ad trecentos solidos et sine scriptis quis iudicare potest. Ter nemo potest appellare. Qui per contumaciam abfuit excluditur appellationis auxilio. Et de veteribus iudicibus tollendis et pedaneis iudicibus: novorum electio. Est Zenonis constitutio. De numero apparitorum cuique eorum ministrantium. Quomodo possunt eos removere et alios adducere. V. et tit. 6, c. 19 cuius initium: *Omnes ab imperatore dati.* V. et lib. 25, tit. 5, c. 28 (26) cuius initium: *Si apparitor debiti praetextu.* Et de iis quae ex consuetudine praeceptum est dari initio et fine iudicantibus. Et de eorum rhoga annua. Iudices post taxationem et iusiurandum eius qui sumptus recipere debet, eos minuere non possunt. De iis quae solent dari iudicibus et apparitoribus v. huius lib. 7, tit. 4, c. 2 cuius initium: *Iubemus omnes iudices.* De impensis vero v. et tit. 6 huius lib., c. 12 in fine cuius initium: *Omnes magistratus et sacri iudices*, et tit. 12, c. 3 (2 med.) cuius initium: *Qui vocatus est et non venit*, et c. 8 (7) cuius initium: *Sancimus si tempus impletum est quo sisti debuit*, et lib. 9, tit. 7, c. 9 cuius initium: *Ait praetor: si quis missus sit in possessionem*, et c. 61 (59) cuius initium: *Quae-*

[1] παρε''. [2] ὀφείλει. [3] In marg. ση. ὅτι τρισάκις εἶπεν. [4-4] In marg. [5] πληροθείη. [6] om.

τωρ εἰ πεμφθῇ τις εἰς νομήν, καὶ κε. ξα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐζητεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς αἱρετοὺς δικαστὰς μὴ μεθ᾽ ὅρκου κατὰ τὸ παλαιόν, ἀλλὰ μετὰ ποινῆς προσλαμβάνεσθαι. ζήτει περὶ αἱρετῶν καὶ τὸν β΄ τι. τούτου τοῦ βι. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς δικαστὰς κατὰ τοὺς νόμους φέρειν τὰς ψήφους, κἂν κέλευσις βασιλικὴ γένηται τοιῶσδε τὴν δίκην τεμεῖν ἐγκελευομένη. καὶ ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. ϛ΄ κε. οὗ ἡ ἀρχὴ Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων, καὶ βι. β΄ τι. ϛ΄ περὶ τὸ τέλος καὶ κε. κϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ μέντοι τις ἀμφισβήτησις, καὶ βι. ϛ΄ τι. κβ΄ κε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὥστε ὑπερθεμένους. ζήτει δὲ παραπλήσια τούτοις τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ ϛ΄ τι. τοῦ β΄ βι. Καὶ περὶ διαφωνίας δικαστῶν. ζήτει περὶ τούτου καὶ τοῦ β΄ τι. κε. ϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Γίνεται αἱρετός, καὶ κε. ιζ΄ θε. β΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ δὲ πολλοί εἰσιν αἱρετοί, καὶ θε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν δύο προσληφθῶσιν, καὶ κε. ιη΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τριῶν ὄντων δικαστῶν, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. ρκθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν οἱ στρατηγοὶ ἐδόθησαν δικασταί, καὶ τι. γ΄ κε. λϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ [1] Πολλῶν περὶ ἐλευθερίας δικαζόντων, καὶ κε. λη΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ ἐξ ἴσων δικαστῶν, καὶ κε. λθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ ἐκ τῶν τριῶν δικαστῶν. Περὶ
12r τοίνυν δικαστῶν καὶ δικαιοδοσίας αὐτῶν καὶ τάξεως καὶ παρέδρων αὐτῶν καὶ αἱρετῶν δικαστῶν ἀνάγνωθι καὶ τι. β΄ καὶ τι. γ΄ καὶ τι. ε΄ καὶ τι. ϛ΄ καὶ βι. η΄ τι. α΄ κε. μη΄ καὶ βι. νδ΄ τι. ιδ΄ κε. ε΄ καὶ νεαρὰς πβ΄ ριγ΄ ριε΄ ρκε΄ ξ΄. περὶ δὲ δικαζόντων διαιτητῶν τε καὶ τῶν διδομένων αὐτοῖς συνηθειῶν ἐν ταῖς ὑπερβαινούσαις τὰ ρ΄ νν° δίκαις, ζήτει βιβλίον η΄ τι. β΄ κε. ϙη΄ ϙθ΄ ρ΄ καὶ βι. θ΄ τι. β΄ κε. α΄ κε΄ [2] ρκβ΄ θε. β΄ καὶ ρκϛ΄ θε. ε΄.

rebatur apud veteres. Et arbitri non cum iureiurando, ut olim, sed cum poena recipiuntur. V. de arbitris et tit. 2 huius lib. Et ut iudices secundum leges sententias ferant, quamvis praeceptum imperatoris exhibeatur taliter litem decidi iubens. Et de hoc v. etiam tit. 6, c. (11) cuius initium: *Legum suptilitatem*, et lib. 2, tit. 6 in fine et c. 26 (23 fin.) cuius initium: *Si qua controversia*, et lib. 6, tit. 22, c. 1 (inscript.) cuius initium: *Ut morantes.* V. his similia quae tibi tradita sunt in tit. 6, lib. 2. De dissensu iudicum: v. de hoc et tit. 2, c. 6 (7) cuius initium: *Arbiter fit*, et c. 17, § 2 cuius initium: *Si plures sunt arbitri*, et § 5 cuius initium: *Si duo accipiantur*, c. 18 (17 § 7) *Tres cum sint iudices:* et lib. 9, tit. 1, c. 129 (136) cuius initium: *Si magistratus iudices dati sint*, et tit. 3, c. 36 cuius initium: *Pluribus de libertate iudicantibus* et c. 38 cuius initium: *Si ex paribus iudicibus*, et c. 39 cuius initium: *Si ex tribus iudicibus.* De iudicibus vero et eorum iurisdictione et officio, eorumque assessoribus et de arbitris lege etiam tit. 2 et tit. 3 et tit. 5 et tit. 6 et lib. 8, tit. 1, c. 48 (43?) et lib. 54, tit. 14, c. 5 et novellas 82, 113, 115, 125, 60. De iudicantibus iudicibus et de iis quae eis dari debent in litibus quae C solidos superant, v. lib. 8, tit. 2, c. 98. 99. 100 et lib. 9, tit. 2, c. 1 † 25. 122, § 2 et 126, § 5.

[1] Hic in marg. ⟨Περὶ⟩ δικαστῶν ⟨ἢ⟩ μαρτύρων ⟨δια⟩φωνούντων π⟨ερὶ ἐ⟩λευθ⟨ε⟩ρίας ζήτει βι. ⟨μ⟩η΄ τι. α΄ τὸ τέλος i. e. De iudicibus vel testibus dissentientibus circa libertatem quaere lib. 48, tit. 1 in fine. [2] Vel hic et sqq. numeri falsi sunt vel potius aliquid excidit.

Τίτλος β'.
Περὶ δοκιμασίας μεσιτευόντων καὶ αἱρετῶν δικαστῶν.

Καὶ τίνες δύνανται δίδοσθαι αἱρετοὶ καὶ τίνες μή. Καὶ ποῖα δύνανται ποιεῖν οἱ αἱρετοὶ ἢ μή, καὶ ποῖα ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν γενομένων ἔρρωνται καὶ ποῖα οὔ. Καὶ ποῖοι ἀναγκάζονται ἀποφήνασθαι καὶ ποῖοι οὐδαμῶς. Καὶ περὶ διαφωνίας καὶ πλάνης αὐτῶν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ εἷς τῶν δικαζομένων ἀπολειφθῇ τοῦ δικαστηρίου. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν μὴ ὁρισθῇ τόπος ἢ χρόνος τῇ καταβολῇ. Καὶ περὶ τοῦ τίνες ἐμμένουσι τῇ ψήφῳ ἢ μή. Καὶ περὶ αἱρετῶν τελευτησάντων ἢ παραιτουμένων καὶ ἑτέρων προσληφθέντων, τί δεῖ γενέσθαι ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι. Καὶ πότε διαβαίνει τὸ αἱρετὸν δικαστήριον εἰς τοὺς διαδόχους ἢ μή. Καὶ περὶ ψήφων αὐτῶν ἐρρωμένων ἢ μή. Καὶ περὶ τῶν καταλιπόντων τὸν αἱρετὸν καὶ ἐναγόντων εἰς ὀρδινάριον δικαστήν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν γυνὴ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι ἐπερωτηθῇ ποινήν, ἵνα μὴ ἔρρωται. Καὶ ὅτι ὁ ἥττων τῶν κ' ἐτῶν αἱρετὸς οὐ γίνεται. Περὶ τοίνυν διαγνωμόνων καὶ αἱρετῶν δικαστῶν ἀνάγνωθι τὸ οε' κε. τοῦ α' τι. τοῦ ιβ' βιβλίου (ἔστι καὶ γὰρ ἀνάγνωσμα καινόν), οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν συστῇ κοινωνία ἐφ' ᾧ Πέτρον ὁρίσαι.

Τίτλος τρίτος.
Περὶ τάξεως δικαστηρίων καὶ δικαιοδοσίας.

Περὶ δὲ τῶν ἐκτὸς τῶν τάξεων καὶ δικαστοῦ ποιήσαντος ἰδίαν δίκην ζήτει βιβλίον νδ' τι. ιδ' κε. οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δικαστὴς κἂν ἐν ἀγνοίᾳ ποιήσῃ

TITULUS II. - *De arbitratu eorum qui ex recepto arbitri fiunt.*

Qui arbitri dari possunt et qui non. Quae facere arbitri possunt et quae non. Quae valent ex eis quae ipsi faciunt et quae non valent. Qui sententiam coguntur dicere et qui nullomodo. De dissensu et errore eorum. Si alterutra pars absit a iudicio. Si non definita sint locus vel tempus solutionis. Qui sententiae stant vel non. Arbitris defunctis vel recusantibus aliisque adiectis, quid fieri debeat. Quando arbitrale iudicium in heredes transit vel non. De sententiis eorum ratis vel inritis. De iis qui arbitrum derelinquunt et ad ordinarium iudicem rem transferunt. Non valet si mulier alieno nomine poenam promittat. Minor 20 annis arbiter non fit. De arbitris vero receptis lege c. 75 (73), tit. 1, lib. 12 (est enim lectio nova), cuius initium: *Si communio exstet, ut Petrus definiat.*

TITULUS III. - *De ordine iudiciorum et iurisdictione.*

De iudiciis extraordinariis et de iudice qui propriam litem facit v. lib. 54, tit. 14, c. (5) cuius initium: *Iudex etsi per ignorantiam iudicium sententiamve faciat.* Quo-

δίκην ἤτοι κρίσιν. πῶς δὲ δοκεῖ ποιεῖν, ζήτει τοῦ αὐτοῦ ζ´ [1] βι. τι. ε´ κε. ιε´ οὗ ἡ ἀρχή Παράνομον κρίσιν ποιεῖ ὁ ἀπατηλῶς. ζήτει [2] καὶ βι. ξ´ τι. ιη´ καὶ τι. λς´ κε. Ὁ δικαστὴς κρίνας παρὰ τὰς διατάξεις, καὶ τι. λθ´ περὶ τοῦ πότε ὑπόκειται τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ λαμβάνων χρήματα εἰς καταδικάσαι, καὶ τι. μγ´. ζήτει καὶ βι. να´ [2]. περὶ δὲ τοῦ κωλύοντος ζητηθῆναι τὴν ἀλήθειαν ζήτει βιβλίον β´ τι. ε´ κε. ιε´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δικαστὴς δέκα λιτρῶν ὑποκείσθω προστίμῳ. πῶς τοίνυν δοκεῖ παρανομεῖν, ζήτει τοῦδε τοῦ βιβλίου τι. ε´ κε. μ´ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ πάντα τὰ ἐπιτετραμμένα, καὶ κε. μα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τι κατὰ δόλον. Καὶ περὶ δικαιοδοσίας, καὶ τί πράττει ὁ ἔχων δικαιοδοσίαν, καὶ ποῖα λέγονται δικαιοδοσίας καὶ ποῖα τιμωρητικῆς ἐξουσίας. Καὶ περὶ τοῦ ἐντειλαμένου τινὶ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ δικαιοδοσίαν, καὶ εἰ συμβῇ τελευτῆσαι τυχὸν τὸν ἐντειλάμενον. Καὶ περὶ τοῦ φθείραντος τὸ προτεθὲν ἢ μέλλον προτίθεσθαι πρόγραμμα καὶ τῆς τούτου ποινῆς τῶν φ´ νν°, καὶ ὅτι ἐπὶ τούτῳ, κἂν γυνή ἐστιν, οὐ συγγινώσκεται, εἰ μὴ ἄπειρός ἐστιν ἢ ἀγροῖκος. Πῶς ὁ ἐντειλάμενος ἐνέχεται. Καὶ περὶ τοῦ τίσι δικαιοδοτεῖ ἢ μὴ ὁ ἔχων δικαιοδοσίαν. Καὶ περὶ ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν, καὶ τίνα δύνανται δικαιοδοτεῖν καὶ ἐντέλλεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ὑποκεῖσθαι τῷ
12 αὐτῷ δικαίῳ τὸν εἰπόντα κατά τινος δίκαιον ἢ λεχθῆναι παρασκευάσαντα. Καὶ ὅτι ὁ ἀρχήν τινα ἢ ἐξουσίαν ἔχων, ἐάν τί ποτε καινὸν κατά τινος ὁρίσῃ, καὶ αὐτὸς ὅτε δήποτε, τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ αἰτοῦντος, τῷ αὐτῷ δικαίῳ ὑπόκειται. ζήτει καὶ κε. κε´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἄδικόν τι. Καὶ περὶ τοῦ αἰτουμένου ἄδικον κατὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἢ τοῦ μὴ χρήσασθαι παραγραφῇ κατὰ

modo vero facere videatur, v. eiusdem lib. 7, tit. 5, c. 15 (§ 1) cuius initium: *Contra legem sententiam fert is qui dolo.* V. et lib. 60, tit. 18 et tit. 36, c. (14), cuius initium: *Iudex sententiam contra constitutiones ferens*, et tit. 39 (c. 1, § 1) quando subicitur legi de sicariis pecuniam ad condemnationem accipiendo, et tit. 43: v. et lib. 51. De eo qui prohibet veritatem quaeri v. lib. 2, tit. 5, c. 15 (16) cuius initium: *Iudex decem librarum poenae subiciatur.* Quomodo autem contra leges facere videatur: v. huius lib., tit. 5, c. 40 (39) cuius initium: *Non omnia quae permissa sunt;* et c. 41 (39 § 1) cuius initium: *Si quid dolo.* De iurisdictione: quid facere potest is qui habet iurisdictionem: quae dicuntur esse iurisdictionis et quae puniendi potestatis. De eo qui alicui mandat competentem sibi iurisdictionem. Et si decesserit is qui mandavit. De eo qui corrupit edictum propositum vel proponendum: de eius poena 500 solidorum. In hoc delicto ne mulieri quidem ignoscitur, nisi imperita sit vel rustica. Quomodo mandator teneatur. De quibus iudicat vel non is qui iurisdictionem habet. De magistratibus et de magistratibus municipalibus. In quibus iurisdictionem habent, quaeve possunt mandare. Qui contra quem ius dixit vel dici curavit, is eodem iure est tractandus. Si is qui imperium potestatemve habet novum quid adversus aliquem decreverit et ipse quandoque, adversario eius petente, eidem iuri subiici debet. V. et c. 25 cuius initium: *Si quid iniuste.* De eo qui iniusti quid petit adversus adversarium suum. Si contra

[1] om. cod. [2-2] in marg., ad v. *κρίσιν.* verba suprema ita se habent in cod.: *βι. να´ ζή. καὶ τι. μγ´.*

τοῦ δανειστοῦ τὸν χρεώστην. Καὶ ὅτι ἡ ποινὴ καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνει. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι διδόναι μεταξὺ ἰδιωτῶν δικαστὴν τὸν καθολικὸν μὴ ἔχοντα καὶ τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐξουσίαν. ζήτει καὶ βι. ς´ τι. κγ´ καὶ τοῦ θ´ βιβλίου τι. α´ κε. κβ´ θε. β´ [1] οὗ ἡ ἀρχή Οὐ χρεία ἐκκλήτου. Καὶ περὶ χαμαιδικαστῶν. Καὶ περὶ τοῦ μηδένα ἑαυτῷ δικάζειν ἢ δικαιοδοτεῖν. Καὶ περὶ τοῦ ἐν ᾧ δικάζεται τὰ περὶ τῆς κληρονομίας, γυμνάζεσθαι καὶ τὰ περὶ τύχης, καὶ τὸ ἐναντίον. Καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος χρηματικὴν δίκην, ἑτέραν δὲ ἐγκληματικὴν ἢ κατὰ ταυτὸν ἑκατέραν. καὶ ζήτει περὶ τούτου βι. β´ τι. γ´ κε. ργ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δύο ἀγωγαὶ πρόκεινται, καὶ βι. ξ´ τι. ξβ´ ὅλον. ὡραιότερον δὲ τὸ κβ´ [2] κε. τοῦ ε´ τι. τοῦ παρόντος βι. ἐστίν, οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν περὶ βίας καὶ νομῆς ζητεῖται. Καὶ περὶ τοῦ χήραν ἢ ἄνηβον ἢ πάθει κατεχόμενον μὴ ἕλκεσθαι ἀπὸ τῶν ἔξω ἐφ᾽ ᾧ παρὰ βασιλεῖ τὴν δίκην εἰπεῖν, καὶ τοῦ ἄκυρον εἶναι τὴν τοῦ βασιλέως ἐπὶ τούτου προβᾶσαν πρόσταξιν [3]. Καὶ περὶ τοῦ προκαταρξάμενον παρὰ ἄρχοντι μὴ ἄδειαν ἔχειν παραιτεῖσθαι αὐτόν. ζήτει περὶ τούτου τοῦ αὐτοῦ βιβλ. τι. δ´ κε. α´. πῶς δὲ μὴ προκαταρξαμένου [4], γυμνάζειν τὴν δίκην οὐκ ἀναγκάζεται, ἀνάγνωθι τούτου τοῦ βιβλ. τι. ιθ´ τὸ τέλος. πῶς δὲ δύναται καὶ πρὸ ψήφου ἐκκαλεῖσθαι ἐπί τινος φάκτου, ζήτει τὸ λβ´ κε. τοῦ α´ τι. τοῦ θ´ βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχή Καὶ πρὸ ψήφου δυνατὸν ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ἕλκοντος εἰς ἀπρόσφορον δικαστὴν τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ. ζήτει περὶ

creditorem debitor exceptione non utatur. Poena etiam in heredes transit. Rationalis qui non habeat etiam magistratus potestatem non potest dare iudicem inter privatos. V. et lib. 6, tit. 23 et lib. 9, tit. 1, c. 22, § 2 (1) cuius initium: *Non opus est appellatione.* De iudicibus pedaneis. Ne quis sibi iudex sit vel iurisdictionem exerceat. Ubi iudicia de hereditate exerceri debent et ea quae de statu sunt, et contra. Et de eo qui pecuniariam litem intendit et alteram criminalem: vel simul utramque. Et vide de hoc lib. 2, tit. 3, c. 103 (104) cuius initium: *Si duae actiones proferuntur.* Et lib. 60, tit. 62 totum. Opportunius autem est c. 22 (36), tit. 5 praesentis lib., cuius initium: *Si de vi et possessione quaeratur.* Vidua vel pupillus vel is qui morbo detinetur non debent a provincia evocari ut apud principem litem defendant inritaque est principis iussio ad hoc emissa. Is qui apud magistratum litem est contestatus non habet facultatem eum recusandi. V. de hoc huius lib., tit. 4, c. 1. Is qui litem non est contestatus, eam suscipere non cogitur. Lege huius lib., tit. 19 in fine. Quomodo et ante sententiam de quodam facto appellari possit: v. c. 32 (36), tit. 1, lib. 9 cuius initium: *Et ante sententiam appellari potest.* In eo qui ad iudicem non competentem adversarium suum vocat. V. de hoc tit. 5, c. 33 (32) cuius initium: *Non videtur consentire.*

[1] Melius α´, supra lib. 6, tit. 23, p. 42. [2] Numerus dubius: cfr. pp. 48, 8; 50, 1. 18 etc. [3] Huc spectare videntur sqq. margini inscripta: Περὶ τοίνυν λιβέλλου ζήτει βι. ν´ τι. ιδ´ καὶ ιε´ καὶ τοῦ β´ βι. τι. ε´ καὶ τοῦ λε´ βι. τι. ιβ´ κε. ιβ´ καὶ βι. ζ´ τι. δ´ κε. α´ καὶ τι. ς´ κε. ιε´ θε. α´ καὶ τι. ιη´ κε. α´ ις´. h. e. De libello vero v. lib. 50, tit. 14 et 15 et lib. 2, tit. 5 et lib. 35, tit. 12, c. 12 et lib. 7, tit. 4, c. 1 et tit. 6, c. 15, § 1 et tit. 18, c. 1. 16. [4] Ita.

τούτου τοῦ ε΄ τι. κε. λγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ δοκεῖ συναινεῖν, καὶ κε. πθ΄ τοῦ α΄ τι. τοῦ ς΄ βιβλίου, οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἰδιώτης εἰς στρατιωτικόν. Καὶ περὶ τοῦ λέγοντος διδόναι τῷ δικαστῇ· διάστιξις ὡραιοτάτη. ζήτει [1] καὶ τοῦ ξ΄ βι. τι. μγ΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπὰς καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. δ΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς [1]. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς ἐπιτήδευμα ἔχοντας ἢ [2] ἐμπορευομένους μὴ ἐκφεύγειν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχόντων προφάσει τῆς ἐμπορίας, εἰ καὶ ἀξίαν ἢ στρατείαν προφέρουσι. ζήτει καὶ τι. ς΄ κε. ιδ΄ καὶ τι. α΄ κε. ε΄ καὶ βι. η΄ τι. β΄ κε. νς΄ καὶ τοῦ θ΄ βι. τι. β΄ καὶ βι. ιε΄ τι. α΄ κε. ξη΄ καὶ τι. δ΄ κε. γ΄ καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. η΄ καὶ τι. ιβ΄ καὶ τι. θ΄ καὶ ι΄ ια΄ ιβ΄ κε. β΄ καὶ τι. ιδ΄ καὶ τι. ιε΄ καὶ τι. ις΄ καὶ τι. ιη΄ καὶ βι. μβ΄ τι. δ΄ καὶ βι. μζ΄ τι. α΄ καὶ βι. νδ΄ τι. ιδ΄ καὶ βι. ξ΄ τι. μβ΄ καὶ μς΄ μγ΄ καὶ ξς΄ καὶ βι. ιβ΄ τι. τελευταῖον καὶ βιβλίον ς΄ τι. ιε΄ καὶ τοῦ ν΄ βι. τι. ιδ΄ καὶ ιε΄ καὶ τοῦ ξ΄ βιβλίου τι. α΄ καὶ τι. ιη΄ κε. ι΄ καὶ τι. λθ΄ [3] μγ΄ κα΄.

Τίτλος τέταρτος.

Περὶ ἐκβιβαστῶν καὶ τῶν αἰτιωμένων καὶ ἀνταιτιαθέντων καὶ δικαζομένων.

Ζήτει τοῦ αὐτοῦ βιβλίου τι. ε΄ κε. κβ΄ [4] οὗ ἡ ἀρχή Ὁ μὴ ἀναγκαζόμενος ἔν τινι τόπῳ, καὶ βι. ς΄ τι. α΄ κε. πθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἰδιώτης εἰς στρατιωτικὸν ἐναγέσθω, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. λθ΄ θε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐγὼ καὶ σὺ ἀλλήλοις. Καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ καὶ ἐν
13· ἀρχῇ τῆς δίκης ἀντιτιθέναι καὶ ἐνάγειν τὸν αἰτιαθέντα, εἴποτε κατ᾽ αὐτοῦ

Et c. 89 (94), tit. 1, lib. 6 cuius initium: *Nemo privatus ad militarem.* Et de eo qui dicit dare iudici: distinctio valde opportuna. V. et lib. 60, tit. 43 et qui ibi sunt locos laudatos et huius lib., tit. 4 locosque ibi laudatos. Ii qui professionem habent vel negotiantur non vitant magistratuum iurisdictionem negotiationis praetextu vel dignitatem aut militiam praeseferentes. V. et tit. 6, c. 14 et tit. 1, c. 5 et lib. 8, tit. 2, c. 56 et lib. 9, tit. 2 et lib. 15, tit. 1, c. 68 et tit. 4, c. 3 et huius lib. tit. 8 et tit. 12 et tit. 9 et 10. 11. 12, c. 2 et tit. 14 et tit. 15 et tit. 16 et tit. 18 et lib. 42, tit. 4 et lib. 47, tit. 1 et lib. 54, tit. 14 et lib. 60, tit. 42 et 46. 43 et 66 et lib. 12, tit. ult. et lib. 6, tit. 15 et lib. 50, tit. 14 et 15 et lib. 60, tit. 1 et tit. 18, c. 10 et tit. 39. 43. 21.

Titulus IV. - *De executoribus et iis qui conveniuntur et accusantur et de litigatoribus.*

V. huius lib., tit. 5, c. 22 cuius initium: *Qui alicubi non cogitur*, et lib. 6, tit. 1, c. 89 (94) cuius initium: *Nemo privatus ad militarem vocetur*, et lib. 9, tit. 1, c. 39 (44 § 4), § 2 cuius initium: *Si ego et tu invicem.* In ipso iudicio et ini-

[1-1] in marg. [2] om. [3] ιθ΄ *. [4] β΄.

τοῦ ἐνάγοντος οἴεται ἔχειν δίκην· εἰ δ' ὑπερτίθεται, ἀναμένειν τὸ πέρας τῆς δίκης. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δίδοσθαι τῷ ἐναγομένῳ λίβελλον π⟨ρὸ⟩ τοῦ τὸν ἐνάγοντα ἐγγυητὴν διδόναι ὁμολογοῦντα περὶ τοῦ ἄχρι πέρατος τῆς δίκης γυμνάζειν τὴν δίκην δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἐντολέως· καὶ εἰ μετὰ ταῦτα φανῇ ἀδίκως κινήσας, ἵνα δίδωσι δεκάτας ὀνόματι ἀναλωμάτων ἢ δαπανημάτων. εἰ δὲ παρὰ [1] ταῦτα γένηται, ὁ μὲν δικαστὴς καὶ ἡ τάξις ἵνα δίδωσι δέκα λίτρας, ἡ δὲ τοῦ ἐκβιβαστοῦ οὐσία δημεύεται καὶ αὐτὸς ἐπὶ πενταετίᾳ ἐξορίζεται. Καὶ περὶ κουντούμακος ἤτοι ἀπειθοῦντος ἀφικέσθαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνάγοντος δηλαδὴ καὶ ἐναγομένου. ζήτει περὶ τούτου καὶ βιβλίον ς' τι. κα ὅλον καὶ βι. ζ' τι. ιβ' κε. η' οὗ ἡ ἀρχὴ Θεσπίζομεν ὅτι εἰ ὁ χρόνος πληρωθείη. περὶ [2] τοῦ πρὸ [3] προκατάρξεως ἀπολειφθέντος ζήτει τὸ τέλος τοῦ ιδ' τι. τούτου τοῦ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ ⟨Εἰ⟩ δέ καί τινες [2]. περὶ δὲ τοῦ ἀπολειφθέντος ἐνάγοντος ἢ ἐναγομένου, οὐχ οὕτως, ἀλλὰ διαστίξεις ἔχει τὸ ιθ' κε. τοῦ β' τι. τοῦ θ' βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἐκκλήτοις. [4] γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι εἰ καὶ προγράμματα γένωνται παρὰ δικαστοῦ τρία, καὶ διαδεχθεὶς οὗτος, ἕτερος προβληθείη, ὀφείλει καὶ αὐτὸς πρόγραμμα θέσθαι, καὶ ἰδοὺ ὁρῶνται προγράμματα τέσσαρα, καὶ ἔστι καινόν. καὶ σκόπει περὶ τούτου τὸν παρόντα τι. καὶ τοῦ ε' τι. τοῦ παρόντος βι. κε. οε' δηλοῦν πότε ἀναψηλαφῶνται τὰ προγράμματα ἢ καὶ μή, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν μετὰ τὰ νενομισμένα προγράμματα, καὶ κε. νε' οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸ παρὰ τοῦ διαδεχθέντος προτεθέν [5]. Καὶ περὶ δυνατοῦ καὶ τοῦ ἐναποτεθειμένου λιβέλλου ἐν ἐκκλησίᾳ. Καὶ

tio litis opponi potest is qui convenitur et actor fieri, si quam adversus actorem litem se habere putat. Si vero moratur, expectare debet finem iudicii. Libellus ei qui convenitur non datur, antequam actor satis dederit, promittens se usque ad finem litem exerciturum vel per se vel per procuratorem. Si deinde iniuste egisse videatur, decimam det sumptuum sive impensarum nomine. Si contra haec fiat, iudex et officium det libras decem: executoris vero bona publicentur et ipse in quinquennium relegetur. De contumacia (h. e. si nolit in iudicium venire) actoris et rei. V. de hoc et lib. 6, tit. 21 totum et lib. 7, tit. 12, c. 8 (7) cuius initium: *Sancimus si tempus fuerit impletum.* De eo qui ante litis contestationem abest v. finem (c. 22) tit. 14 huius lib. cuius initium: *Si quidam.* Non ita de actore vel reo absentibus; sed distinctiones continet c. 19 (9 § 2), tit. 2, lib. 9 cuius initium: *In omnibus appellationibus.* Nosce etiam, si a iudice tria edicta proposita fuerint et deinde alius ei succedat, hunc quoque edictum proponere debere: et ecce quattuor edicta proponuntur: et est novum: et vide de hoc praesentem titulum et tit. 5 huius lib., c. 75 (68), quod demonstrat quando revocari edicta possunt vel non: cuius initium: *Si post solemnia edicta,* et c. 55 (54) cuius initium: *A praedecessore propositum.* De potentiore. De

[1] περὶ. [2–2] in marg. ad ἀπολειφθέντος ἐνάγοντος. [3] om. [4] ἐκκλησίαις.
[5] Heic fere in marg.: Περὶ τοίνυ⟨ν τοῦ⟩ πῶς ὀφείλει γίνεσθ⟨αι⟩ ἡ προκάταρξις εἰ⟨ς⟩ περικοπὴν χρόνου, ζήτει βι. ν' τι. ιδ', ὃν καὶ ἀνάγνωθι ἐπιμελῶς, καὶ τι. ιε', i. e. Quomodo vero fieri debeat litis contestatio ad interruptionem temporis, v. lib. 50, tit. 14, quem etiam lege diligenter, et tit. 15.

περὶ ἀπολιμπανομένου ἐναγομένου ἢ καὶ ἀνήβου ὄντος ἢ μαινομένου ἢ μὴ ἔχοντος κηδεμόνα ἢ καὶ δυνατοῦ προσώπου ὄντος καὶ μὴ δυναμένου αἰτίας [1] *κινῆσαι. ἀνάγνωθι κε. γ΄ τοῦ ιβ΄ τι. τοῦδε τοῦ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀπολιμπανομένου τοῦ ἐναγομένου ἢ καὶ ἀνήβου ὄντος ἢ μαινομένου ἢ μὴ ἔχοντος κηδεμόνα, καὶ τοῦ ν΄ βι. τι. ιε΄ κε. οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ διάταξις κελεύει, καὶ τι. ε΄ τοῦ β΄ βι. καὶ τι. ιδ΄ τοῦ ν΄ βι. κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Πολλάκις τινές. Καὶ περὶ τοῦ ἀποταξαμένου ταῖς οἰκείαις δικαιολογίαις, θατέρου* [2] *μέρους ἔχειν δίκαιον ἢ δικαιολογίας ἀντιτιθεμένου. Καὶ περὶ τοῦ ὀμνύειν τοὺς δικαστάς, τοὺς δικαζομένους καὶ τοὺς συνηγόρους. Καὶ περὶ δικαστοῦ λαβόντος δῶρα. ζήτει καὶ βιβλίον ξ΄ τι. α΄ καὶ τι. ιη΄ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ ὁ ποιήσας κατὰ δόλον, καὶ τι. λθ΄ τοῦ αὐτοῦ ξ΄ βι. κε. α΄ καὶ τι. μγ΄ τοῦ αὐτοῦ ξ΄ βι. κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ ὁ ἄρχων λαμβάνων. Καὶ περὶ δικαζομένου ὑποσχομένου τῷ δικαστῇ καὶ ἀποδειχθείσης τῆς ὑποσχέσεως ἢ μή, καὶ περὶ ἐκταγιατικῶν. περὶ τοίνυν τοῦ λέγοντος διδόναι δικαστῇ ζήτει τούτου τοῦ βιβλίου τὸν γ΄ τι. περὶ τὸ τέλος. Περὶ ἐκβιβαστῶν τοίνυν ζήτει βιβλίον ζ΄ τι. γ΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Μήνυσις ἡμῖν ἀπεστάλη, καὶ τι. ε΄ κε. οε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν μετὰ τὰ νενομισμένα προγράμματα, καὶ τι. ς΄ κε. ιθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ παρὰ βασιλέως, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. ρλζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐδεὶς ταξεώτης κατὰ ἀποφάσεως ἄρχοντος* [3], *καὶ κε. ρλθ΄ καὶ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ*
13v *Κατὰ τῆς ψήφου τοῦ ἐκβιβαστοῦ* [4], *καὶ βι. νς΄ τι. ιζ΄ κε. κβ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ*
Ἐκβιβαστὴς δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς χρείας, καὶ βι. [5] *νζ΄ τι. α΄ κε. κ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴτε ἔπαρχος πραιτωρίων. Περὶ δὲ ἀπολιμπανομένων ζήτει βιβλ. ζ*

libello in Ecclesia deposito. De reo absente vel pupillo vel furioso vel curatorem non habente: vel de potentiore et de eo qui causas agere nequit, lege c. 3, tit. 12 huius lib., cuius initium: *Absente reo vel pupillo vel furioso vel curatorem non habente*, et lib. 50, tit. 15 c. (1), cuius initium: *Constitutio praecipit*, et tit. 5, lib. 2 et tit. 14, lib. 50, c. 10 cuius initium: *Saepe quidam*. Et de eo qui propriis allegationibus renuntiat, cum altera pars opponat se ius vel allegationes habere. Iurare debent iudices, litigatores et advocati. De iudice qui dona accepit, v. et lib. 60, tit. 1 et tit. 18, c. 10 cuius initium: *Et qui dolo fecit*, et tit. 39 eiusdem lib. 60, c. 1 et tit. 43 eiusdem lib. 60, c. 3 cuius initium: *Et magistratus accipiens*. De altero litigatore qui iudici [aliquid] est pollicitus: et si pollicitatio probetur vel non. Et de sportulis. De eo qui ait iudici dare v. huius lib., tit. 3 (?) versus finem. De executoribus autem v. lib. 7, tit. 3, c. 27 cuius initium: *Nuntiatum est nobis*, et tit. 5, c. 75 (68) cuius initium: *Si post solemnia edicta*, et tit. 6, c. 19 cuius initium: *Omnes qui a principe*, et lib. 9, tit. 1, c. 137 (144) cuius initium: *Nullus officialis secundum iudicis sententiam*, et c. 139 (146) et c. 4 cuius initium: *Contra sententiam executoris*, et lib. 56, tit. 17, c. 22 cuius initium: *Executor publici vel privati debiti*, et lib. 57, tit. 1, c. 20 cuius initium: *Sive praefectus praetorio*. De absen-

[1] *τινός*. [2] *θυγατέρος*. [3] Ita cum cod. Coislin.: aliter ed. c. 144. [4] sic cum libris. [5] *κε.* sic.

τι. ε΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ καλούμενος εἰς δικαστήριον, καὶ κε. μθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πράτης καλούμενος, καὶ κε. οε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μετὰ τὰ νενομισμένα προγράμματα. ζήτει καὶ τι. ξς΄ τοῦ ξ΄ βι. καὶ τοῦ[1] *αὐτοῦ ζ΄ βι.*[1] *τι. η΄ καὶ τι. ιβ΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἀπολιμπανομένου τοῦ ἐναγομένου, καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. να΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁ ἄρχων τόπον ὁρίσας, καὶ τι. β΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐδὲ ἐκ παραδρομῆς, καὶ βι. μη΄ τι. η΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ ἀπολειφθῇ.*

Τίτλος ε΄.
Περὶ δικαστηρίων καὶ ἔνθα ἐνάγειν καὶ ἐνάγεσθαι καὶ συνελθεῖν ὀφείλει ἕκαστος.

Καὶ ὅτι οἱοσδήποτε δικαστὴς ἢ ἕτερος ἔχων ἐξουσίαν δικαιοδοσίαν ἔχει κατὰ τῶν συναινούντων καὶ ὑποβαλόντων ἑαυτούς. Καὶ τίνες δοκοῦσι συναινεῖν ἢ μή. Καὶ περὶ πρεσβευτῶν ἐναγομένων καὶ τῶν διὰ τὸ γυμνάσαι τὴν ἔκκλητον μετακληθέντων καὶ λοιπῶν. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. κδ΄ τοῦ αὐτοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Οἱ μετακληθέντες ἀπὸ βασιλέως, καὶ βι. γ΄ τι. α΄ κε. μη΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ[2] *δὲ εὐλαβέστατοι ἀποκρισιάριοι. περὶ τοίνυν ὑπερθέσεως δικαστοῦ ζήτει βι. ζ΄ τι. ς΄ κε. ιγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Διὰ διετίας τὰ ἐγκληματικά, καὶ βιβλίον κα΄ τι. α΄ κε. μγ΄ τὸ τέλος, οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐπὶ χρηματικῇ ὑποθέσει ἀκουσίως τις ἕλκηται, καὶ βι. ι΄ τι. λε΄ κε. κς΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν διὰ τοῦ ἄρχοντος. Καὶ περὶ προστιμούντων. ζήτει περὶ τούτου βιβλίον β΄*

tibus v. lib. 7, tit. 5, c. 5 cuius initium: *Qui in iudicium vocatur,* et c. 49 (48) cuius initium: *Venditor vocatus*, et c. 75 (68) cuius initium: *Si post solemnia edicta*. V. et tit. 66, lib. 60 et eiusdem lib. 7, tit. 8 et tit. 12, c. 5 (3) cuius initium: *Absente eo qui convenitur,* et lib. 9, tit. 1, c. 51 (59) cuius initium: *Si magistratus qui locum definivit,* et tit. 2, c. 8 (2 § 2) cuius initium: *Neque ex decursu,* et lib. 48, tit. 8, c. 27 (§ 1) cuius initium: *Si afuerit.*

TITULUS V. - *De iudiciis et ubi agere et conveniri et coire quisque debeat.*

Quilibet iudex vel alius potestatem habens iurisdictionem habet in eos qui consentiunt et subiciunt se ei. Qui videantur consentire vel non. De legatis conveniendis et de iis qui propter appellationem exercendam revocantur et ceteris. V. de hoc et c. 24 huius tit. cuius initium: *Qui a principe revocati sunt,* et lib. 3, tit. 1, c. 48 (41) cuius initium: *Piissimi apocrisiarii.* De mora iudicis v. lib. 7, tit. 6, c. 13 cuius initium: *Per biennium criminalia iudicia,* et lib. 21, tit. 1, c. 43 in fine, cuius initium: *Si in pecuniaria causa invitus quis trahitur,* et lib. 10, tit. 35, c. 26 (§ 4) cuius initium: *Si per magistratum.* Et de multam dicentibus. V. de hoc lib. 2, tit. 2, c. 131

[1-1] in marg. Signum tamen imminet v. Ὁ *καλούμενος* 3 ante linea scripto.
[2] *εἰ.*

τι. β´ κε. ρλα´ οὗ ἡ ἀρχὴ Τριπλῷ τρόπῳ ἡ συμπλοκὴ νοεῖται, καὶ κε. σμγ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐπὶ τῆς ποινῆς οὐκ ἔστιν ἔκκλητος. Καὶ περὶ τῶν δοκούντων λανθάνειν ἢ μή. Καὶ πρὸς τίνας δυνάμεθα δικάζεσθαι, καὶ πότε μετὰ τῶν ὑπεξουσίων. Καὶ περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει ἀπιέναι ὁ καλούμενος εἰς δικαστήριον. ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. ιβ´ τοῦ αὐτοῦ βι. κε. β´. Καὶ περὶ τοῦ τίνες δικάζειν κωλύονται ἢ μή. Καὶ τίνες τὸν ἴδιον φόρον ἐπικαλοῦνται. ἀνάγνωθι [1] ⟨βι. ξ´⟩ τι. λδ´ καὶ τι. ξε´ καὶ τοῦ ι´ βι. τὸν δ´ κε. κα´ [1]. Καὶ περὶ τοῦ ἀφισταμένου ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ τίς δοκεῖ ἀφίστασθαι. ζήτει περὶ τούτου βι. ξ´ τι. α´ κε. οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀφίσταται καὶ ὁ τῷ ἰδίῳ διαδίκῳ διαλεγόμενος περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ ἐγκλήματος. Καὶ περὶ τοῦ τίνες κωλύονται διδόναι δικαστήν. Καὶ περὶ ὑπεξουσίων δικαζόντων. Καὶ περὶ ὁροθεσίων καὶ τοῦ διαιροῦντος τὰ κοινὰ καὶ τὴν φαμιλίαν, καὶ τίς δοκεῖ ἐν αὐτοῖς ἐνάγων εἶναι. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ξ´ τι. μα´ ὅλον. Καὶ περὶ ὑπεξουσίων ποιούντων παράνομον κρίσιν, καὶ πῶς εἰδοποιεῖται ἡ παράνομος κρίσις. Καὶ περὶ δικαστοῦ διά τινα αἰτίαν ἐμποδιζομένου, ὅπως ὀφείλει ἐναλλάσσεσθαι. Καὶ περὶ ὑπεξουσίου, πότε ἐστὶ δεκτὸς δικαστηρίου. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ια´ τι. α´ κε. λ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ὑπεξούσιος υἱός, καὶ τούτου τοῦ τι. [2] κε. ια´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς περὶ ἁμαρτήματος. Καὶ περὶ [3] τοῦ ποῦ δεῖ ἕκαστον ἐνάγεσθαι, καὶ τίνες ἐνάγονται ἢ μή. Καὶ περὶ ἐκδόσεων. Καὶ περὶ τοῦ ἔνθα ἡ προκάταρξις, ἐκεῖ ἁρμόζει καὶ τὸ τέλος. ζήτει καὶ τοῦ ϛ´ τι. κε. ιβ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ ἄρχοντες. ζήτει καὶ κε. οδ´ τι. α´ τοῦ θ´ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Μηδὲ μετὰ προκάταρξιν ἐξέστω τινί. Καὶ περὶ τοῦ μὴ εἶναι προκάταρξιν τὸ λαβεῖν λίβελλον ἀπὸ ἀπροσ-

(127) cuius initium: *Tribus modis coniunctio intellegitur*, et c. 243 cuius initium: *In poena non est appellatio.* Et de his qui latitare videntur vel non. Et cum quibus iudicium habere possumus et quando cum his qui in potestate sunt. Quomodo is qui vocatus est in ius ire debet. V. de hoc et tit. 12 eiusdem lib., c. 2, et qui prohibeantur iudicare necne. Qui proprium forum invocare possunt: lege lib. 60, tit. 34 et tit. 65 et lib. 10, tit. 21, c. 4 (3 ?). Et de eo qui a iudicio desistit. Quis desistere videatur. V. de hoc lib. 60, tit. 1, c. (15) cuius initium: *Desistit et qui cum proprio adversario tractavit de crimine transigendo.* Qui prohibentur iudicem dare. De filiisfamilias iudicantibus. De finibus regundis, de communi dividundo, de familia erciscunda. Quis in iis litibus actor esse intellegitur. V. de hoc et lib. 60, tit. 41 totum. Et de filiisfamilias contra legem iudicantibus. Quomodo definiatur iudicium contra legem. De iudice propter aliquam causam impedito, quomodo mutari debeat. Et de filiofamilias: quando iudicii capax est. V. de hoc et lib. 11, tit. 1, c. 30 cuius initium: *Filiusfamilias*, et huius lib. (et tit.), c. 11 (18 § 1) cuius initium: *Filiusfamilias de crimine.* Quomodo quis conveniri debeat. Qui conveniri possunt necne. De editionibus. Ubi litis fit contestatio, ibi et finem lis habere debet. V. et tit. 6, c. 12 cuius initium: *Omnes magistratus.* V. et c. 74 (82), tit. 1, lib. 9 cuius initium: *Nemini liceat post litem conte-*

[1-1] in marg. ad v. ἐπικαλοῦνται. In fine ante κα´ desideratur τι.: syntaxis tamen insolens est, ac f. locus corruptus. [2] βι. sic, ni malis βι. καὶ τι. [3] om.

φόρου. πῶς δὲ ὁ λίβελλος μιμεῖται προκάταρξιν, ἀνάγνωθι βι. ζ΄ | τι. ιβ΄ 14
κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἀπολιμπανομένου, καὶ βιβλ. λε΄ τι. ια΄ κε. ιβ΄ καὶ τοῦ ν΄ βι. τι. ιε΄ ὅλον, καὶ βι. β΄ τι. ε΄ κε. θ΄[1] οὗ ἡ ἀρχή Διηνεκῆ ποιείτω τὴν ἀγωγήν. Καὶ περὶ τοῦ διηνεκῆ γίνεσθαι ὡς ἐπὶ προκατάρξεως τὴν πρὸς βασιλέα δέησιν. Καὶ περὶ βίας καὶ νομῆς. ζήτει περὶ τούτου βι. ξ΄ τι. ιη΄. Καὶ περὶ τοῦ πότε δοκεῖ παρανομεῖν ὁ δικαστής. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. νδ΄ τι. ιδ΄ τὸ τέλος. Καὶ περὶ δικαστοῦ λαβόντος δῶρα ἐπὶ οἱᾳδήποτε αἱρέσει. ἀνάγνωθι περὶ τούτου καὶ τὸν μγ΄ τι. τοῦ ξ΄ βιβλίου. περὶ δὲ τῶν δεδωκότων τῷ δικαστῇ ἢ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ ζήτει βι. ξ΄ τι. α΄ κε. α΄· φησὶ γὰρ ἵνα ἐκπίπτῃ τῆς δίκης. ζήτει καὶ τοῦ ξ΄ βι. τι. ιη΄ κε. ι΄ καὶ τοῦ ζ΄ βι. τι. ς΄. Καὶ περὶ ἐπιτρόπων ἀποδημησάντων μετὰ προκάταρξιν τῆς κατ᾿ ἐπιτροπῆς αὐτῶν ἀγωγῆς. Καὶ περὶ ἐπιτρόπων ἐναχθέντων περὶ τοῦ χειρίσαι ἢ μή. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. ι΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ κοινῆς δίκης. Καὶ περὶ μανίας δικαστοῦ καὶ διηνεκοῦς νόσου. Καὶ περὶ παραγραφῶν παραλειφθεισῶν ἐν τῇ προκατάρξει. ζήτει περὶ τούτου βι. κα΄ τι. α΄ κε. λα΄ καὶ βι. να΄ ὅλον καὶ τοῦ θ΄ βι. τι. α΄ κε. ρκς΄ καὶ βι. β΄ τι. ε΄ κε. β΄. ἀνάγνωθι[2] δὲ καὶ τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ αὐτῷ τι. τοῦ β΄ βι. Καὶ περὶ τοῦ πότε ὁ δοῦλος συνδικάζεται τῷ δεσπότῃ. πότε δὲ διεκδικεῖ τὸν φόνον τοῦ δεσπ⟨ότου⟩, ζήτει βι. β΄ τι. ε΄ κε. α΄.[2] ὥσπερ καὶ πότε λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν ὡς ἔπαθλον ἐπί τε τοῖς ῥηθεῖσι θέμασι καὶ ἄλλοις πολλοῖς, καθὼς διέξεισι καὶ βι. μη΄ τι. ιη΄ καὶ τοῦ μθ΄ βι. τι. δ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ διὰ τὸ μηνῦσαι τὴν ἀναίρεσιν. Καὶ περὶ

statam. Non fit litis contestatio cum libellum accipitur ab eo, a quo non oportet. Libellum litis contestationem imitatur, lege lib. 7, tit. 12, c. 5 (3), cuius initium: *Absente*, et lib. 35, tit. 11, c. 12 et lib. 50, tit. 15 totum et lib. 2, tit. 5, c. 9 cuius initium: *Perpetuam actionem faciat*. Sicut litis contestatio, perpetuam facit actionem supplicatio principi oblata. De vi et possessione. V. de hoc lib. 60, tit. 18. Quando videatur iudex contra legem facere. V. de hoc et lib. 54, tit. 14 in fine. De iudice qui dona accipit sub quacumque condicione: lege de hoc et tit. 43, lib. 60. De iis qui iudici vel adversario aliquid dederint v. lib. 60, tit. 1, c. 1 (§ 3); ait enim eum lite cadere. V. et lib. 60, tit. 18, c. 10 et lib. 7, tit. 6. Et de tutoribus qui post litem de eorum tutela actionis contestatam abesse coeperint; de tutoribus qui conveniuntur propter administrationem vel non. V. de hoc et lib. 9, tit. 1, c. 10, § 1 (4) cuius initium: *In communi iudicio*. Et de furore iudicis et perpetuo morbo. Et de exceptionibus in litis contestatione omissis. V. de hoc lib. 21, tit. 1, c. 31 et lib. 51 totum et lib. 9, tit. 1, c. 126 (132) et lib. 2, tit. 5, c. 2. Lege vero etiam ea quae tibi tradita sunt in eodem tit., lib. 2. Et quando servus cum domino in iudicio consistit: quando necem domini ulciscitur. V. lib. 2, tit. 5, c. 1. Sicut etiam quando libertatem accipit tamquam praemium in propositis casibus et aliis pluribus, sicut exponit et lib. 48, tit. 18

[1] ιθ΄. Emendavi ex lib. 2, tit. 5, supra p. 13, ubi et reliqua nostra recitantur. ex eodem et ed. mox f. leg. ποιεῖ. [2-2] in marg.

τοῦ μὴ προκρίνεσθαι τὴν μικρὰν αἰτίαν τῇ μείζονι. Καὶ περὶ ὑπεξουσίου ἐναγομένου [1]. Καὶ περὶ τοῦ διαφέροντος τοῦ δόλου, καὶ τίς διατιμᾶται τοῦτο, καὶ πῶς ἔχει διὰ τῆς ἐνδίκου χώραν. Καὶ περὶ τοῦ ἕπεσθαι τὴν γυναῖκα τῇ κατοικήσει τοῦ ἀνδρός. Καὶ περὶ ἀμφιβόλων ἀφηγήσεων καὶ ἀγωγῶν. Καὶ περὶ τοῦ ἀγορασθέντος ἰδίοις ἀργυρίοις. περὶ δὲ τοῦ ἔχοντος ἀγωγὴν καὶ ἐπὶ πολλοῖς ἀποθανόντος κληρονόμοις, πῶς κινῶν ὁ εἷς οὐ πᾶσαν καταφέρει τὴν ἀγωγήν, ἀκόντων τῶν συγκληρονόμων αὐτοῦ, ζήτει τούτου τοῦ τι. κε. κη΄. Καὶ περὶ τοῦ καλῶς δικάζειν πατέρα υἱῷ. Καὶ περὶ τοῦ προπετῶς εἰς δίκην τινὰ καλοῦντος. Καὶ περὶ τοῦ κατὰ πλάνην αἰτησαμένου ἀνθ᾽ ἑτέρου ἕτερον δικαστήν. Καὶ περὶ τοῦ τίς δύναται δικαστὴς εἶναι. Καὶ περὶ τοῦ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἔξω νόμου ἐγκλήματα ποῦ γυμνάζονται. Καὶ περὶ τοῦ πωλοῦντος ἐν εἰδήσει τὸν ἐλεύθερον. ζήτει καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. ξς΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἠγόρασέ τις δούλην ἢ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ τι. ιθ΄ τοῦ ιθ΄ βι. κε. κ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πωλήσας ἐλεύθερον. ἀνάγνωθι καὶ βι. ξ΄ τι. μη΄ κε. κ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸν ἐλεύθερον πωλήσας ἐν εἰδήσει μὴ βουλόμενον. Καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος περὶ τῆς κατὰ βίαν ἀφαιρεθείσης νομῆς. ζήτει περὶ τούτου καὶ τὸ ν΄ βι., μάλιστα δὲ ἀνάγνωθι τὸν γ΄ τι. αὐτοῦ. Καὶ περὶ τοῦ ὅτε περὶ τῆς δεσποτείας ἀγωγὴ [2] κινεῖται, κατὰ τίνος κινεῖται, πότερον κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ νεμομένου. Καὶ ὅτι τοῦ ἀγοραστοῦ ἐνδημοῦντος καὶ τοῦ δεσπότου τοῦ πράγματος, οὐχ ὑπερτίθεται ἡ δίκη διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ πράτου. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ιθ΄ [3] τι. ιθ΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἀγοραστὴς ἐκνικωμένου τοῦ πράγματος, καὶ κε. ιζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ζήτησιν ὑπέμεινας. Καὶ περὶ τοῦ τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν τῷ φόρῳ

et lib. 49, tit. 4, c. 4 (3) cuius initium: *Qui necem denuntiando*. Ne causa minor maiori faciat praeiudicium. De filiofamilias qui convenitur. De eo quod interest in doli quaestione: quis id aestimat et quomodo per iusiurandum in litem fiat aestimatio. Uxor sequitur domicilium mariti. De ambiguis demonstrationibus et actionibus. De eo qui suis nummis est emptus. De eo qui actionem habet et pluribus heredibus relictis mortuus est: non potest unus agens invitis ceteris coheredibus suis omnium actionem in iudicium deducere: v. huius tit., c. 28 (30). Recte pater de filio iudicat. De eo qui temere aliquem in ius vocat. De eo qui per errorem alterum pro altero iudicem petiit. Quis esse iudex potest. Ubi publica et extraordinaria iudicia exercentur. De eo qui hominem liberum sciens vendit. V. et lib. 9, tit. 1, c. 66 (74) cuius initium: *Emit aliquis ancillam vel accepit eam*. Et lib. 19, tit. 19, c. 20 (23?) cuius initium: *Liberum hominem qui vendidit*. Lege et lib. 60, tit. 48, c. 20, cuius initium: *Qui liberum vendidit invitum sciens*. De eo qui agit de possessione vi erepta: v. de hoc et lib. 50; praesertim vero lege tit. 3 eius. Cum rei vindicatio intenditur, adversus quem intenditur: utrum adversus emptorem an adversus possessorem? Cum in eadem provincia sunt emptor et rei dominus, non differtur actio propter venditoris absentiam. V. de hoc et lib. 19, tit. 19, c. 8 cuius initium: *Emptor, evicta re*, et c. 17 (16)

[1] ἐνεχομένου. [2] ἀγωγῆς. [3] θ΄.

τοῦ ἐναγομένου. Καὶ περὶ τοῦ τὸν διοικήσαντα ἐν οἷς διῴκησε τόποις ἐνάγεσθαι. Καὶ περὶ δούλης ἀποφυγούσης καὶ κινούσης περὶ τύχης αὐτῆς, ποῦ δεῖ τὸν δεσπότην δικάζεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ἐναγομένου περὶ τύχης, ποῦ δικάζεσθαι αὐτὸν ὁ νόμος ἀπαιτεῖ. ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ ἀναφωνοῦντος | εἰς ἐλευθερίαν, ποῦ παρίστασθαι καὶ δικάζεσθαι ὀφείλει. Καὶ περὶ τοῦ 14v
ποῦ δεῖ ἐνάγεσθαι τοὺς πατρικίους καὶ ἀπὸ ἐπάρχων καὶ τοὺς τούτων μείζονας χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς. Καὶ περὶ κληρονόμων μὴ ἐκδικούντων τὸν φόνον τοῦ βιαίως τελευτήσαντος. ζήτει περὶ τούτου τι. κγ′ [1] τοῦ ι′ βι. καὶ τι. ις′ τοῦ λε′ βι. κε. κη′ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ κληρονόμοι μὴ διεκδικήσαντες, καὶ τι. μβ′ τοῦ ξ′ βι. Καὶ περὶ τοῦ πῶς ὀφείλουσι τιμωρεῖσθαι οἱ ἐν τῇ αὐτῇ στέγῃ ἐν ᾗ ὁ φόνος γέγονεν εὑρεθέντες. Καὶ περὶ τοῦ ἀνελόντος ἑαυτὸν φόβῳ τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς δημεύσεως αὐτοῦ. Περὶ τοίνυν τοῦ μὴ δικάζειν ἑαυτῷ ἢ τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν ζήτει τοῦδε τοῦ ζ′ βιβλ. τι. γ′ [2] κε. ι′ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἔχων δικαιοδοσίαν οὔτε αὐτῷ οὔτε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ κε. λβ′ οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς ἑαυτῷ δικαζέτω, καὶ κε. να′ τοῦ β′ τι., οὗ ἡ ἀρχή Περὶ ἰδίου πράγματος οὐδεὶς γίνεται, καὶ τι ς′ καὶ τι. ζ′ καὶ η′. Περὶ τοίνυν ἀποφάσεων, καὶ ποῖαί εἰσιν ἀπειλητικαὶ [3] ἀποφάσεις καὶ ποῖαι ψιλαί, ζήτει τοῦ η′ βιβλίου τι. α′ κε. [4] μζ′ καὶ βιβλίον θ′ τι. α′ κε. ν′ ἄχρι τοῦ ργ′ καὶ βιβλ. ι′ τι. δ′ κε. ις′ θε. δ′ καὶ κε. ιζ′ ιη′ μβ′ καὶ βιβλίον λθ′ τι. α′ κε. η′.

cuius initium: *Si quaestionem passus es.* Actor sequitur forum rei. Is qui administravit in locis, in quibus administravit, convenitur. De ancilla quae fugit et agit de statu suo: ubi debeat dominus iudicari. De eo qui de statu convenitur: ubi postulet ius eum iudicari. Similiter ubi sisti atque iudicari oportet eum qui in libertatem proclamat. Ubi conveniri debeant patricii et ex praefecti et qui his maiores sunt in causis civilibus et criminalibus. De heredibus qui necem eius qui vi oppressus est non vindicant. V. de hoc tit. 23 (c. 1), lib. 10 et tit. 16, lib. 35, c. 28 (26) cuius initium: *Heredes qui non ulti sunt,* et tit. 42, lib. 60 (c. 17). Quomodo puniri debeant ii qui sub eodem tecto, ubi homicidium factum est, inventi sunt. De eo qui criminis metu semet occidit et de eius bonorum publicatione. Sententiam ferre sibi vel iis qui sibi subiecti sunt neminem posse v. in huius lib. 7, tit. 3, c. 10 cuius initium: *Qui iurisdictionem habet neque sibi neque uxori suae,* et c. 32 cuius initium: *Nemo sibi ius dicat,* et c. 51, tit. 2 cuius initium: *De re propria nemo fit,* et tit. 6 et tit. 7 et 8. De sententiis vero, quae minatoriae sint et quae purae, v. lib. 8, tit. 1, c. 47 (42) et lib. 9, tit. 1, c. 50 usque ad 103 et lib. 10, tit. 4, c. 16, § 4 (5) et c. 17. 18. 42 et lib. 39, tit. 1, c. 8.

[1] κς′. [2] δ′. [3] sic. [4] om.

Τίτλος ς'.

Περὶ δικῶν καὶ δαπανημάτων αὐτῶν καὶ συνηθειῶν καὶ ὑπεραπαιτήσεων καὶ ὑπερθέσεων.

Καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος περὶ δανείου καταλιπόντος τὸ περὶ τόκου, καὶ τοῦ ἐπιτροπευθέντος κινοῦντος τὴν περὶ ἐπιτροπῆς ἅπαξ ἀγωγήν, μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν ταύτην καὶ αὖθις γυμνάζειν. Καὶ περὶ τοῦ καταδεξαμένου τὸν ἠγορασμένον παρὰ τῶν κουρατόρων ἀγρὸν καὶ τὸ τίμημα λογισαμένου νέου καὶ μὴ μεμψαμένου περὶ τούτου αὐτοῖς, μὴ ἀνατρέπειν τὴν ἤδη τμηθεῖσαν δίκην. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δικάζεσθαι δοῦλον. πότε δὲ δικάζεται καὶ περὶ ποίων, ἀνάγνωθι βι. [1] *ζ' τι. ε' κε. νγ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν λέγῃ δοῦλος ἐλευθερίαν χρεωστεῖσθαι παρὰ τοῦ δεσπότου. περὶ* [2] *τοίνυν δούλου ζήτει καὶ τι. ις' κε. ιγ' καὶ βι. η' τι. β' κε. ϟγ' καὶ βι. θ' τι. δ' καὶ βι. ια' τι. α' κε. μ⟨η'⟩ καὶ νβ' καὶ βι. ιη' τι. ιε'* [3] *καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. ε' κε. ιη' ⟨καὶ ξ⟩ς' καὶ βι. ι⟨β'⟩ τι. β' κε. ιγ' καὶ βι. ιδ' τι. ⟨α'⟩ κε. νδ' πδ' καὶ βι. ιη' τι. ζ' κε. β' καὶ βι. ιθ' τι. ζ' κε. ιδ' καὶ βι. γ' ⟨τι. α' κε.⟩ λγ' καὶ βι. νζ' τι. α' κε. λγ' μδ' μ⟨.' καὶ βι.⟩ ξ' τι μα' κε. ⟨ζ'⟩ καὶ τι. κα' κε. κε' καὶ βι. λε' τι. λδ'* [4] *κε. νς' ⟨καὶ βι. ξ' τι...⟩ β' καὶ τι. να' κε. λδ' θε. .... θ' .... καὶ βι. κ' τι. ⟨δ' κε.⟩ η' ⟨καὶ⟩ βι. μη' τι. ιδ' κε. δ' καὶ τι. ιη' καὶ κα' καὶ βι. .. τι. κζ' κε. γ' καὶ βι. κζ'* [5] *τι. ε' κε. ι⟨δ'⟩ καὶ βι. λα' τι. α' καὶ βι. ξ' τι. ζ' ⟨κε.⟩ ς' ι' καὶ τι. με' κε. μη' κε. α' ι' ιγ' καὶ τι. ς' κε. ιδ'*

Titulus VI. – *De iudiciis et sumptibus eorum et sportulis et plus petitionibus et dilationibus.*

De eo qui de mutuo agit, de usuris iudicium neglegens. Si is qui sub tutelam fuit semel de tutela iudicio egit, rursus id exercere non prohibetur. Minor qui agrum a curatoribus emptum accepit et pretium reputavit nec de hoc adversus eos questus est, non potest iam decisam litem instaurare. Servus in iudicio stare non potest: quando vero et de quibus stare possit, lege lib. 7, tit. 5, c. 53 (52) cuius initium: *Si ait servus libertatem sibi a domino deberi.* De servo vero v. et tit. 16, c. 13 et lib. 8, tit. 2, c. 93 et lib. 9, tit. 4 et lib. 11, tit. 1, c. 48 (49) et 52 (53) et lib. 18, tit. 5 (?), et praesentis lib., tit. 5, c. 18 et 66 et lib. 12 tit. 2, c. 13 (15) et lib. 14, tit. 1, c. 54. 84 et lib. 18, tit. 7, c. 2 et lib. 19, tit. 7, c. 14 et lib. 3, tit. 1, c. 33 et lib. 57, tit. 1, c. 33. 44. 4.. et lib. 60, tit. 41, c. 7 et tit. 21, c. 25 et lib. 35, tit. 14 (?), c. 56 et lib. 60, tit. 2 et tit. 51, c. 34, § .. 9 .. et lib. 20, tit. 4, c. 8 et lib. 48, tit. 14, c. 4 et tit. 18 et 21 et lib. .., tit. 27, c. 3 et lib. 27, tit. 5 (?), c. 14 et lib. 31, tit. 1 et lib. 60, tit. 7, c. 6. 10 et tit. 45, c. 48, c. 1. 10. 13 et tit. 6,

[1] om. [2] Verba *περὶ* - *ϟε'* (p. 59, lin. 7) scripta sunt in imo f. 14^v et in summo f. 15^r. [3] In numero tituli error latet: forte leg. *ε'*. [4] sic: forte *ιδ'*. [5] Error certus vel in tit. vel in libri numero.

καὶ βι. μθ′ τι. δ′ καὶ βι. ιε′ τι. δ′ κε. ι′ θε. γ′ [1] καὶ βι. κη′ ⟨τι...⟩ κε. ιε′ καὶ βι. κα′ τι. α′ κε. κδ′ καὶ βι. μη′ τι. ε′ κε. θ′ καὶ βι. νς′ τι. α′ κε. α′ β′ γ′ ια′ καὶ βι. μβ′ τι.. δ′ ⟨κε.⟩ ιε′ καὶ βι. νη′ τι. ιγ′ κε. ς′ θε. ε′ καὶ τι. ιδ′ κε. τελευταῖον καὶ βι. ξ′ τίτλος να′ κε. ιη′ καὶ τι. λε′ κε. κβ′ καὶ τίτλ⟨ο. ..⟩ καὶ βι. β′ ⟨τι. β′⟩ κε. ρδ′. ⟨ζήτει⟩ καὶ τὸ περὶ ὑποφθορᾶς καὶ τὸ περὶ φυγάδων. ζήτει καὶ βι. τοῦδε τι. ⟨ε′⟩ κε. ϙγ′ καὶ ϙε′ [2]. Καὶ περὶ τοῦ μὴ προτιμᾶσθαι τῆς ἀκριβείας τὸ δίκαιον. Καὶ περὶ τοῦ διαιροῦντος εἰς πολλοὺς δικαστὰς τὸ δυνάμενον παρ᾽ ἑνὶ τμηθῆναι. ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. η′ κε. κθ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἅπαξ αἰτιασάμενος, καὶ τοῦ ιβ′ κε. τούτου τοῦ τι. τὸ μέσον, οὗ ἡ ἀρχὴ Πάντες οἱ ἄρχοντες. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ μη′ βι. τι. κα′ κε. α′ τὸ τέλος. περὶ δὲ τοῦ τί ἐστιν ὑπόμνησις, ζήτει βι. ζ′ τι. δ′ κε. δ′ τὸ μέσον, οὗ ἡ ἀρχὴ Πασῶν δὲ τῶν ὑποθέσεων, καὶ κε. ε′ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ μέρη τὰ μὴ τῷ δικαστηρίῳ, καὶ βι. μβ′ τι. α′ κε. κ′ θε. ζ′ καὶ βι. κα′ τι. α′ κε. μγ′ ὅλον καὶ βιβλίον γ′ τι. α′ κε. ν′ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴποτε δὲ αἰτία [3] ἀναφυῇ τοῦ ὑπόμνησιν. Καὶ περὶ τοῦ φροντίζειν τὸν δικαστὴν τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων καὶ μὴ τοῖς παρανόμως πορισθεῖσι παρὰ βασιλέως. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δίδοσθαι μετὰ προκάταρξιν δικαστὴν ἕτερον ἢ συνδικαστήν. Καὶ περὶ τοῦ διὰ διετίας τὰ ἐγκληματικά, τὰ δὲ χρηματικὰ διὰ τριετίας τέμνεσθαι δικαστήρια, παρὲξ δηλαδὴ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν δημοσίων λειτουργιῶν. Καὶ περὶ ποινῆς δικαστῶν τῶν αἰτίων γενομένων τῆς τούτου παραδρομῆς. Καὶ περὶ τοῦ προκειμένων τῶν θείων εὐαγγελίων δικάζειν τοὺς δικαστὰς καὶ ὀμνύειν ἑκά-

c. 14 et lib. 49, tit. 4 et lib. 15, tit. 4, c. 10, § 3 et lib. 28, tit. .., c. 15 et lib. 21, tit. 1, c. 24 et lib. 48, tit. 5, c. 9 et lib. 56, tit. 1, c. 1. 2. 3. 11. et lib. 42, tit. 4, c. 15 et lib. 58, tit. 13, c. 6, § 5 et tit. 14, c. ultimum et lib. 60, tit. 51, c. 18 et tit. 35, c. 22 et tit. .. et lib. 2, tit. 2, c. 104. De corruptione servi et de fugitivis v. et huius lib. tit. 5, c. 93. 95 (86. 88). Id quod aequum est suptili iuri praeferri debet. De eo qui inter plures iudices dividit id quod apud unum decidi potest. V. de hoc et tit. 8, c. 29 cuius initium: *Qui semel in ius vocavit*, et mediam partem c. 12 huius tit., quae incipit: *Omnes magistratus*. Lege et lib. 48, tit. 21, c. 1 in fine. Quid autem sit admonitio vide lib. 7, tit. 4, c. 4 (2 § 3) mediam partem, quae incipit: *Omnium litium*, et c. 5 (β′ c. 3 ante § 1) cuius initium: *Partes quae iudiciorum*, et lib. 42, tit. 1, c. 20, § 7 et lib. 21, tit. 1, c. 43 totum et lib. 3, tit. 1, c. 50 (43) cuius initium: *Si quando causa emergat, ut admonitio*. Iudex de iuris rigore sollicitus esse debet et non de iis quae contra ius apud principem allata sunt. Post litis contestationem alius iudex vel collega dari non potest. Intra biennium criminalia iudicia: intra triennium vero pecuniaria decidi oportet, praeter scilicet causam fisci et publicorum munerum. De poena iudicum, quorum culpa id tempus praeteriit. Sacris praepositis evangeliis iudices debent ius dicere et utraque pars

[1] Numerus haud ita certus. videtur γ ex δ effectus. [2] Cf. p. 58 n. 2.
[3] εἴποτε δι᾽ αἰτίαν sic cod., ut supra lib. 6, tit. 19 p. 39.

τερα τὰ μέρη τῶν δικαζομένων καὶ τοὺς συνηγόρους αὐτῶν. Καὶ περὶ ἐκκλήτου αἱρετοῦ δικαστοῦ. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς δικαστὰς ῥαθυμοῦντας
15r *τοὺς ἐκβιβαστὰς* [1] *εὑρόντας ἀπο|κινεῖν καὶ προστιμᾶν αὐτούς, καὶ κακούργως φερομένους πρὸς τὸν ἐκβιβασμὸν περὶ τῶν ἀρχόντων τιμωρεῖν αὐτὸν* [2] *εἰς σῶμα. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. κε΄ τι. ε΄ κε. κη΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἐκβιβαστὴς προφάσει χρέους. περὶ τοίνυν ἐκβιβαστῶν ζήτει τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ δ΄ τι. τοῦ παρόντος βι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τοὺς ὑποτελεῖς προφάσει τῶν ἐγγυῶν ζημιοῦσθαι ἀλόγως, ἀλλ᾽ εἰ ἔχουσιν ἀκίνητον κτῆσιν, ἐκτίθεσθαι ἐξομοσίας γράμματα· εἰ δὲ οὐκ ἔχουσι, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ περὶ τῆς ἴσως ἐπιφυείσης ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐγγυητοῦ καὶ τῆς ἐξομοσίας. ζήτει περὶ τούτου καὶ τὸν ιβ΄ τι. τοῦδε τοῦ βιβλίου κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸν ἐπὶ παραστάσει ἐγγυώμενον. Καὶ περὶ τῶν πρὸ τῆς ὡρισμένης προθεσμίας τῶν χρεῶν κινούντων, κἂν γυναῖκες ὦσι. ζήτει περὶ τούτου κε. μα΄ τοῦ ε΄ τι. τούτου τοῦ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει δικαστηρίων, δοκοῦν ἐκ φάκτου τισὶν ἐναντίον. σὺ δὲ μὴ συναρπαγῇς· ἡ ἀσφάλεια καὶ γὰρ οὐχὶ τὸ χρέος ἀπαιτεῖται. ὅτι δὲ οὕτως ἔχει, ζήτει βι. β΄ τι. γ΄ κε. ρπε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται. Καὶ περὶ τοῦ κινοῦντος εἰς πλέον ὧν χρεωστεῖται, καὶ τίνες εὐθύνονται ἢ μή. περὶ γὰρ δανειστοῦ ἀρνουμένου τὴν λῆψιν τοῦ δανείου ἀνάγνωθι τὸν α΄ τι. τοῦ κβ΄ βιβλίου κε. κε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ζητήσεως περὶ τοῦ μὴ κεχρεωστημένου γενομένης, καὶ βι. κγ΄ τι. α΄ κε. ξ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν προφέροντός τινος συγγραφήν. Καὶ περὶ τῆς ἐντεθείσης πλείονος ὧν χρεωστεῖται ποσότητος*

litigantium advocatique earum iurare debent. De appellatione ⟨a sententia⟩ arbitri. Iudices qui executores neglegentes invenerint removere debent atque eos multare et si dolose circa executionem sunt versati, magistratus eos corporali poena adficere debent. Vide de hoc et lib. 25, tit. 5, c. 28 (26) cuius initium: *Si executor debiti praetextu.* De executoribus vero v. quae tibi tradita sunt in tit. 4 praesentis libri. Ne subditi fideiussionum praetextu sine ratione damno adficiantur; sed si immobilem possessionem habent, iuratorias cautiones exhibeant. Quid vero fiat, cum eas non habent. De controversia quae forte exoritur de satisdatione et de iuratoria cautione. V. de hoc et tit. 12 huius libri, c. 4 (5), cuius initium: *Qui in iudicio sisti satisdedit.* Et de iis qui ante praestitutum tempus debita sibi petunt, si vel mulieres sint. V. de hoc c. 41 (40), tit. 5 huius lib., cuius initium: *In bonae fidei iudiciis.* Id ex facto quibusdam contrarium videtur; cave autem ne in errorem traharis: cautio enim et non ipsum debitum petitur. Et quod revera ita sit, v. lib. 2, tit. 3, c. 185 (186) cuius initium: *Nemo conveniri potest.* Et de eo qui plus petit quam sibi debetur: quinam puniuntur et qui non. De creditore qui mutuum recepisse negat lege tit. 1, lib. 22, c. 25 cuius initium: *Controversia de eo quod non debetur facta.* Et lib. 23, tit. 1, c. 60 (62) cuius initium: *Si quis documentum exhibeat.* Si quantitas maior ea quae debetur in exhibito ab eo libello inscripta sit, quantum huius rei causa adversario

[1] In marg. *Περὶ ἐκ⟨βιβα⟩στῶν ζήτει καὶ βι. .. τι. λγ΄ τὸ τέλος*, i. e. De executoribus v. et lib. .. tit. 33, in fine. [2] sic. f. *παρὰ τῶν ἀρχ. τιμωρεῖσθαι αὐτούς.*

ἐν τῷ προσδοθέντι παρ' αὐτοῦ λιβέλλῳ, ὅπως τὸ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ προσγενόμενον τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ ζημίωμα τριπλασιάζεται. περὶ δὲ τοῦ φανέντος ἀδίκως κινοῦντος κατὰ τοῦ ἀντιδίκου, πῶς ὀφείλει διδόναι ὑπὲρ ἀναλωμάτων δεκάτας, ζήτει τούτου τοῦ βιβλίου τι. δ'. Καὶ περὶ τοῦ κεχρεωστημένου ρ' νν°, περὶ δὲ σ' ποιήσαντος κατὰ δόλον τὸν χρεώστην αὐτοῦ ὁμολογίαν ἐκθέσθαι, καὶ πότε καὶ πῶς εὐθύνεται. καὶ ὅτι μετὰ διάλυσιν ἢ δευτέραν ὁμολογίαν οὐκ ἔξεστί τινι διαβάλλειν τὴν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν. περὶ τοίνυν ὁμολογιῶν ζήτει βι. θ' τι. δ' ὅλον. περὶ δὲ δαπανημάτων δίκης καὶ τῆς ἐπὶ τούτου διαστίξεως, καὶ πότε ἀπαιτοῦνται ἢ μή, ζήτει βι. θ' τι. γ' κε. ξθ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἅπαξ τμηθῇ, καὶ κε. ο' καὶ οα'. περὶ τοίνυν δικαστηρίων δημοσίων καὶ ἐγκληματικῶν, καὶ ποῖά εἰσι κεφαλικὰ καὶ ποῖα ἀτιμοποιά, ἀνάγνωθι βι. ξ' τι. λγ' κε. β' γ' ιζ' καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. γ' κε. κθ' καὶ λ' καὶ τοῦ β' βι. τι. γ'[1] κε. ργ' καὶ τοῦ παρόντος βιβλίου τι. ε' κε. πγ' καὶ τοῦ η' βι. τι. β' κε. μη' θε. ε' καὶ βι. θ' τι. α' κε. μ' καὶ βι. ξ' τι. λδ' κε. ζ'. περὶ δὲ πολλῶν ἐπίκοινον ἐχόντων δίκην ἢ[2] ἐναγόντων ἢ ἐναγομένων, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον συνέρχεσθαι ἅπαντας, ζήτει βι. ιβ' τι. γ' κε. ιβ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν πολλοί τινες, καὶ κε. ιγ'.

eius damnum inde acciderit, in triplum reficere debet. Si quem appareat iniuria contra adversarium iudicium movisse, impensarum gratia decimam ei partem dare debet: vide huius libri tit. 4. Quando is, cui centum nummi debentur, atque dolo a debitore suo sibi ducentorum cautionem exhiberi voluit, puniatur et quomodo. Post transactionem vel alteram cautionem, nemini licet cautionem a se iampridem emissam impugnare. De cautionibus vero v. lib. 9, tit. 4 totum. De litis impensis et de earum divisione et quando repeti possint vel non v. lib. 9, tit. 3, c. 69 (67) cuius initium: *Si semel decisa sit,* et c. 70 et 71 (68. 69). De publicis vero et criminalibus iudiciis, quaenam capitalia sint et quae famosa, lege lib. 60, tit. 33, c. 2. 3. 17 et praesentis lib., tit. 3, c. 29 et 30 et lib. 2, tit. 3, c. 103 (104) et praesentis libri tit. 5, c. 83 et lib. 8, tit. 2, c. 48, § 5 et lib. 9, tit. 1, c. 40 et lib. 60, tit. 34, c. 7. Si plures commune habent iudicium, sive actores sive rei, non est necesse omnes simul venire; v. lib. 12, tit. 3, c. 12 cuius initium: *Si plures,* et c. 13.

[1] β'. Infra tamen, tit. 8, p. 63, c. 103 idem est ac 103 ed. Quare prostat error vel illic vel potius hic, numeris β' et γ' loco proprio deturbatis, ita ut leg. malim τι. γ' κε. ρβ'. [2] καὶ.

Τίτλος ζ′.

Ἐάν τις δικαιοδοτοῦντι μὴ πειθαρχήσῃ.

Καὶ ὅτι πάντες οἱ ἄρχοντες χωρὶς τῶν στρατηγῶν διὰ ποινῆς ἐκδικοῦσι [1] τὴν δικαιοδοσίαν. Καὶ περὶ τοῦ τὸν ἐναγόμενον περὶ κινητοῦ πράγματος ἄδειαν ἔχειν μὴ ὑποδέξασθαι τὴν δίκην ἀλλὰ ἀνασχέσθαι ληφθῆναι πρᾶγμα· ὁ δὲ μηδέτερον τούτων ποιῶν οὐ δοκεῖ πειθαρχεῖν. Καὶ ὅτι οἱ φροντισταὶ καὶ ἐπίτροποι μὴ πειθαρχοῦντες αὐτοὶ ἐνέχονται καὶ οὐχὶ οἱ νέοι. Καὶ ὅτι οὐ μόνος ὁ ἐναγόμενος ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνάγων ὑπόκειται, καὶ ἡ ποινὴ οὐκ εἰς τὸ διαφέρον ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἁρμόζει, ἡ δὲ ἀγωγὴ
15v | οὔτε μετ᾽ ἐνιαυτὸν οὔτε κατὰ κληρονόμων δίδοται. ζήτει τὸν δ′ τι. τοῦδε τοῦ βι. καὶ τὰ παραδεδομένα σοι ἐν ἐκείνῳ εἰς παραπομπάς [2].

Τίτλος η′.

Περὶ τῶν [3], οἵτινες εἰς δικαστήριον καλούμενοι ὀφείλουσιν ἐλθεῖν ἢ μὴ ἐλθεῖν.

Καὶ ὅτι οὐ καλεῖται ὕπατος ἢ ἔπαρχος ἢ πραίτωρ, οὔτε ἱερεὺς ἐν ὅσῳ ἱερατεύει, οὔτε τοὺς μὴ δυναμένους διὰ τὴν τοῦ τόπου θρησκείαν ἐξ αὐτοῦ ἀναχωρῆσαι, οὔτε τὸν γαμοῦντα, οὔτε τὴν γαμουμένην, οὔτε τὸν δικαστὴν ἐν ὅσῳ διαγινώσκει, οὔτε τὸν δικαζόμενον ἐν ὅσῳ τὴν δίκην λέγει, οὔτε τὸν θάπτοντα τὸν ἴδιον ἢ τὰ συνήθη ποιοῦντα τῷ τελευτήσαντι ἢ τῷ λειψάνῳ ἀκολουθοῦντα, οὔτε τὸν ἀναγκαζόμενον ἐπὶ δίκῃ παραστῆναι

Titulus VII. - *Si quis ius dicenti non optemperaverit.*

Omnes magistratus praeter municipales poena iurisdictionem vindicant. Is qui de re mobili convenitur facultatem habet iudicium non suscipiendi, sed permittendi rem a se auferri ; qui vero neutrum horum facit, optemperare non videtur. Curatores et tutores non optemperantes ipsi tenentur et non ⟨pupilli vel⟩ adulescentes. Non solum actor sed et reus tenetur et poena non ad id quod interest sed ad rei verum pretium refertur; actio vero neque post annum neque adversus heredes datur. V. tit. 4 huius libri et ea quae in eo tibi tradita sunt in adnotationibus.

Titulus VIII. - *Qui in ius vocati ire debeant vel non ire.*

Vocari nequit consul vel praefectus vel praetor, neque sacerdos dum sacra facit, neque hi qui propter loci religionem ab eo recedere non possunt, neque ille qui uxorem ducit, neque ea quae nubit, neque iudex dum iudicat, neque litigator qui causam suam defendit, neque is qui mortuum suum funerat vel solemnia mortuo facit vel cadaver prosequitur, neque is qui cogitur litis causa in iure adesse vel

[1] ἐκδιδοῦσι *. [2] πομπ′. [3] ὧν.

δικαστηρίῳ ἢ δήλῳ τόπῳ, οὔτε μαινομένους ἢ ἴμφακας, οὔτε γονεῖς ἡμῶν ἢ πάτρωνας ἢ παῖδας πατρώνων ἄνευ τοῦ αἰτῆσαι συγγνώμην παρὰ τοῦ πραίτωρος[1]. *Καὶ τίνες λέγονται γονεῖς καὶ τίνες μητέρες, καὶ τίνας γονεῖς καλοῦμεν ἀζημίως. Καὶ τίνες λέγονται πάτρωνες, καὶ πότε ἀπόλλυσι τὴν τιμὴν ὁ πάτρων. ὁ δὲ καλῶν χωρὶς συγγνώμης πεντήκοντα νν° δίδωσιν, ὡς κε. κε΄ τούτου τοῦ τι. φησὶν οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἀπελεύθερος δίχα συγγνώμης τὸν πάτρωνα καλῶν. ἔστι δὲ ὅτε καὶ κινεῖν ἐπιτρέπει κατ᾽ αὐτοῦ, εἰ μή ἐστιν ἀγωγὴ ἀτιμοποιὸς ἢ*[2] *σπιλοῖ τὴν ὑπόληψιν τοῦ πάτρωνος ἢ γονέως. ὅμως καὶ ἐπὶ ταύταις ταῖς αἰτίαις, διαγινωσκομένης τῆς αἰτίας, καὶ ἀτιμοποιὸς ἀγωγὴ δίδοται κατ᾽ αὐτῶν. Καὶ ὅτι οὐχ ἁρμόζει ἡ ποινή, ἐὰν μεταμεληθεὶς ὁ ἀπελεύθερος παραχωρήσῃ τὴν ἀγωγήν, ἢ πάτρων ἑκὼν ἐκλήθη ἢ κληθεὶς οὐχ ὑπήντησεν. Καὶ περὶ υἱοῦ πάτρωνος, ἀπόντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κληθέντος παρὰ τοῦ ἀπελευθέρου, πῶς ὁ αὐτὸς ὑπεξούσιος ἔχει τὴν αὐτὴν ἀγωγήν. Καὶ περὶ ἀπελευθέρου ὑπὸ τοῦ πάτρωνος κατηγορουμένου, πῶς οὐ δοκεῖ καλεῖν εἰς δίκην τὸν πάτρωνα. Καὶ ὅτι οὐχ ὑποπίπτει ὁ λίβελλον δοὺς καὶ μὴ ἀποκρύψας τὸ εἶναι ἀπελεύθερος. Καὶ ὅτι ἀπελεύθερος ὀνόματι τοῦ παρ᾽ αὐτοῦ ἐπιτροπευομένου καὶ χωρὶς τοῦ πραίτωρος καλεῖ τὸν πάτρωνα. Καὶ πῶς ὁ τῇ τάξει προσομολογήσας παριστᾶν τινα ἀναγκάζεται παραστῆσαι. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οὐδεὶς καλεῖται ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἰδίου. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ξ΄ τι. κα΄ κε. κγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ καὶ ἐπὶ τῷ καλέσαι πρὸς δίκην, καὶ βι. β΄ τι. γ΄ κε. ργ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐδεὶς ἐκ τοῦ οἰκείου οἴκου καλεῖται, ἀπὸ πυλῶνος δὲ καὶ λουτροῦ καὶ θεάτρου καλῶς καλεῖται. Καὶ περὶ τοῦ εἰ καὶ ἔσθ᾽ ὅτε τις ἀπὸ τοῦ*

certo loco, neque furiosi vel infantes neque parentes nostri vel patroni vel liberi patroni sine permissu praetoris. Quinam dicantur parentes; et quaenam matres. Et quosnam parentes impune vocamus, et quinam dicantur patroni et quando honorem amittit patronus. Qui vero sine permissu vocat, quinquaginta aureos dat, ut ait c. 25 huius tit., cuius initium: *Libertus qui sine venia patronum vocat.* Interdum vero ⟨praetor⟩ agere contra eum permittit, nisi actio famosa sit vel patroni parentisve existimationem sugillet. Tamen et in his casibus, causa cognita, etiam famosa actio contra eos datur. Non competit poena si libertus poenitentia ductus actionem dimiserit vel patronus sponte se vocari passus est vel vocatus non adfuit. Filius patroni, absente patre eius, a liberto in ius vocatus, ipse quamvis sit filiusfamilias hanc actionem habet. Libertus qui a patrono accusatur non videtur patronum in ius vocare. Non incidit ⟨in poenam⟩ qui libellum dedit et non abscondit se esse libertum. Libertus nomine eius cuius est tutor et sine praetoris venia patronum ⟨in ius⟩ vocat. Quae praestare cogatur is qui officio promisit quendam sistere. Nemo evocatur ex propria domo. Vide de hoc et lib. 60, tit. 21, c. 23 (22) cuius initium: *Et si ad vocandum in ius,* et lib. 2, tit. 3, c. 103 cuius initium: *Nemo ex propria domo evocatur.* A ianua vero et a balneo et a theatro recte vocatur. Et si quis interdum etiam a propria

[1] *πρωνος.* [2] *ἢ.*

οἴκου καλεῖται, ὅμως ἀπὸ τοῦ οἴκου οὐδεὶς ἕλκεται. Καὶ ὅτι τὰς ἀνήβους κόρας ὑπεξουσίους οὐκ ἔξεστι καλεῖν, καὶ ὁ παρὰ τὸν νόμον ποιῶν δίδωσι ν΄ νν°. Καὶ ὅτι ποιναλία ἐστὶν ἀγωγή, καὶ κατὰ κληρονόμων ἢ κληρονόμῳ οὐ δίδοται. Καὶ ὅτι ἐνιαυσιαία ἐστίν, καὶ εἰ ἀπορεῖ ν΄ νν°, τύπτεται. Καὶ περὶ τοῦ μὴ συγγινώσκεσθαι τὸν ἀπελεύθερον ἀγνοοῦντα τουτονὶ τὸν νόμον, κἂν ἀγροῖκός ἐστιν. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς ὑπεξουσίους, ἐν ὅσῳ εἰσὶν ὑπεξούσιοι, μὴ ἐνάγειν αὐτοὺς κατὰ πατρὸς ἢ μητρός [1]. σὺ δὲ γίνωσκε ὅτι εἰς τὸν ε΄ τι. τοῦδε τοῦ βι. ἐν δ΄ κε. φησίν Ἐπὶ ζητήσει ἰδιοκτήτου πεκουλίου καλῶς δικάζεται ὁ ὑπεξούσιος μετὰ πατρός [2]. γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν βι. λα΄ τι. γ΄ κε. η΄ φησὶν τοὺς αὐτεξουσίους μᾶλλον δύνασθαι ζητεῖν συγγνώμην καὶ μόνους. Καὶ περὶ τοῦ ἕλκοντος ἀπὸ δικαστηρίου
16ʳ εἰς δικαστήριον τὸν ἀντί|δικον αὐτοῦ. καὶ ζήτει τούτου τοῦ βι. τι. ϛ΄ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸ παρ᾽ ἑνὶ τμηθῆναι πρᾶγμα δυνάμενον, καὶ κε. ιβ΄ τὸ μέσον οὗ ἡ ἀρχή Πάντες οἱ ἄρχοντες, καὶ βι. μη΄ [3] τι. κα΄ κε. α΄ τὸ τέλος. εἰ θέλεις δὲ γνῶναι τί ἐστιν ὑπόμνημα, ἀνάγνωθι βι. μβ΄ τι. α΄ κε. κ΄ [4] θε. ζ΄ καὶ τοῦδε τοῦ βι. τι. δ΄ κε. δ΄ καὶ τὰς ἐν ἐκείνῳ παραπομπάς. τί δέ ἐστι διαμαρτύρασθαι [5], ζήτει βι. β΄ τι. β΄ κε. σλη. περὶ τοίνυν τοῦ ἕλκοντος ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον καὶ τῆς τούτων ὑπομνήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς λοιπῶν παρατηρήσεων ζήτει τὸν ϛ΄ τι. τούτου τοῦ βι. σὺν ταῖς ἐν αὐτῷ παραπομπαῖς. Καὶ περὶ τοῦ τίνες διὰ ἐντολέων γυμνάζουσι τὰς ἰδίας δίκας καὶ ποίας. περὶ δὲ τοῦ πότε δοῦλος [6] συνδικάζεται τῷ δεσπότῃ ἢ μή,

domo vocari potest, attamen nemo ex domo trahi potest. Impuberes puellas alieno iuri subiectas vocare non licet et qui contra ius id faciat, 50 aureos dabit. Poenalis est actio et adversus heredes vel heredi non datur. Et annalis est, et si quis caret 50 aureis, vapulat. Non ignoscitur liberto hoc iuris ignoranti, quamvis rusticus sit. Ii qui alienae potestati subiecti sunt, dum filiifamilias sunt, contra patrem vel matrem agere non possunt. Tu vero scias in 5 tit. huius lib., c. 4 dictum esse: in quaestione de castrensi peculio recte in iudicio filiusfamilias adversus patrem consistit. Nosce etiam lib. 31, tit. 3, c. 8 dicere filiosfamilias facilius veniam impetrare posse et eos tantum. De eo qui adversarium suum de iudicio ad iudicium trahit. Et v. huius lib., tit. 6, c. 10 cuius initium: *Qui rem quae apud unum iudicem decidi potest,* et c. 12 mediam partem quae incipit: *Omnes magistratus*, et lib. 48, tit. 21, c. 1 in fine. Si vero noscere velis quid sit libellum, lege lib. 42, tit. 1, c. 1, § 7 et huius libri tit. 4, c. 4 et quae ibi sunt adnotationes. Quid autem sit *detestari* v. lib. 2, tit. 2, c. 238 (229 § 1). De eo autem qui ⟨adversarium⟩ de iudicio in iudicium trahit et de eius libello et de ceteris quae servari debent v. tit. 6 huius libri cum adnotationibus ibi positis. Qui per procuratores causas suas agere possunt et quales. Quando servus in iudicio cum

[1] In marg. Ἀνάγνωθι περὶ ὑπεξουσίου, πῶς οὐ δύναται ⟨τὸν⟩ πατέρα καλεῖν ⟨εἰς⟩ δικαστήριον, i. e. Lege de filiofamilias, quomodo non possit patrem in ius vocare.
[2] Textus omnino ab ed. diversus est, atque f. non ad verbum i. e. recta oratione citatur. Hinc suspicor suppl. et scrib. φησὶν ὅτι ἐπὶ ζητήσει κτλ. [3] μ΄, manifesto in tit. numero errore. Restitui ex tit. 6, supra p. 59, 11. [4] α΄ sic. cfr. supra p. 59.
[5] διαμαρτύσασθαι cod. ut videtur. [6] δοῦλον.

ζήτει τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ ε΄ τι. τοῦ β΄ βι. καὶ τοῦ παρόντος ζ΄ βι. τι. ε΄ καὶ βι. ξ΄ τι. μα΄ κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δοῦλος οὐ δύναται, καὶ βιβλίον λζ΄ τι. ε΄ κε. ιζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τῷ περὶ τῆς ἰδίας καταστάσεως δικαζομένῳ, καὶ βι. μ΄ τι. α΄ κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ δοῦλος δύναται, καὶ τι. ε΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δὲ μὴ μόνον υἱὸς εἶναι, καὶ βι. μη΄ τι. η΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ ἐνάγοιτο ἄνηβος περὶ τύχης, καὶ βι. θ΄ τι. ζ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δοῦλος ὑπὸ αἵρεσιν, καὶ τι. ς΄ κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Κἂν μετὰ δούλου τοῦ ἀνήβου συναλλάξῃ τις, καὶ βι. ζ΄ τι. γ΄ κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸ προτεθὲν πρόγραμμα, καὶ βι. ξ΄ τι. ια΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἁμαρτήματα συντρέχωσιν ἀλλήλοις, καὶ βι. μη΄ τι. ς΄ ὅλον καὶ βι. ζ΄ τι. ις΄ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ὁμολογῶν δοῦλος ἐν δίκῃ παρίστασθαι, καὶ βι. κς΄ τι. α΄ κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ὁμολογῶν διδόναι ἱκανοδοσίαν. ταῦτα πάντα περὶ δούλων διαλέγονται τοῦτο μὲν μετὰ δεσποτῶν δυναμένων δικάζεσθαι, τοῦτο δὲ μὴ δυναμένων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ᾽ οἷς ἐνέχεται ἢ καὶ ὅλως ὁ δοῦλος ἐνάγεται.

Τίτλος θ΄.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι δυνατοῖς προσώποις προστασίαν τοῖς δικαζομένοις παρασχεῖν.

1 Καὶ ὅτι ὁ καταφυγὼν δίκης ἕνεκεν ἐκπίπτει αὐτῆς, ὁ δὲ δεχόμενος πλέον τοῦ διατεταγμένου τιμωρεῖσθαι· παρακελευομένη ἡ διάταξις καὶ τοῖς

domino consistere possit, vel non. V. quae tibi tradita sunt in 5 tit. lib. 2 et praesentis 7 libri tit. 5 et lib. 60, tit. 41, c. 7 cuius initium: *Servus non potest*, et lib. 37, tit. 5, c. 17 cuius initium: *Ei qui de statu suo controversiam patitur*, et lib. 40, tit. 1, c. 7 cuius initium: *Servus quoque potest*, et tit. 5, c. 4 (1 § 5) cuius initium: *Si vero non solum filius esse*, et lib. 48, tit. 8, c. 27 cuius initium: *Si impubes de statu controversiam patiatur*, et lib. 9, tit. 7, c. 4 cuius initium: *Si servus sub condicione*, et tit. 6, c. 3 (§ 1) cuius initium: *Et si cum servo minoris quis contraxerit*, et lib. 7, tit. 3, c. 7, cuius initium: *Qui propositum edictum*, et lib. 60, tit. 11, c. 2 cuius initium: *Si delicta simul concurrant*, et lib. 48, tit. 6 totum et lib. 7, tit. 16, c. 9 cuius initium: *Servus qui in iudicio sisti se promittit*, et lib. 26, tit. 1, c. 3 cuius initium: *Qui satisdare promisit*. Haec omnia de servis tractantur, qui interdum cum dominis possunt in iudicio consistere, interdum non possunt: aliquando vero de quibus servus tenetur vel etiam omnino convenitur.

TITULUS IX. - *Ne liceat potentioribus personis patrocinium litigantibus praestare.*

Qui litis causa ⟨ad potentiorem⟩ confugit, causa cadit et praeterea is qui eum suscipit, prout statutum est, punitur: iubet constitutio magistratus hanc legem servare

2 ἄρχουσι ταύτην τὴν νομοθεσίαν φυλάττειν ἀπαρεγχείρητον. Καὶ περὶ τῶν δανειζόντων ἢ ἄλλως πως συναλλάγματα ποιούντων, τὰ δὲ γραμματεῖα μὴ εἰς οἰκεῖον ἀλλ' εἰς δυνατοῦ πρόσωπον ποιούντων· φησὶ γὰρ καὶ περὶ τούτων, ἵνα ἐκπίπτῃ τοῦ χρέους. ζήτει καὶ βι. ξ' τι. ιη' κε. ιε' οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ οἱ ἐπέλευσιν ποιούμενοι, καὶ βιβλίον ι' τι. ιζ' κε. α' καὶ τι. α' τοῦ κζ' βι. καὶ τούτου τοῦ βι. τι. ι' καὶ τι. ια' κε. δ' καὶ ς' καὶ βι. νς' τι. ιγ' κε. α'.

Τίτλος δέκατος.

Περὶ τούτων τῶν δυναστῶν οἵτινες ὀνόματι ἰδίῳ τοὺς τίτλους προσπηγνύουσιν ἢ τὰ αὐτῶν ὀνόματα εἰς τὴν δίκην προτείνουσιν.

1 Καὶ περὶ τῶν ἐπιφημιζόντων τὴν διαφέρουσαν αὐτοῖς δίκην δυνατῷ ἑτέρῳ προσώπῳ ἀνήκειν, τῶν προσώπων ἀγνοούντων ἐκείνων τῶν δυνατῶν ἢ ἐπιγινωσκόντων. Καὶ περὶ τῆς κατ' ἀλλήλων ποινῆς· καὶ γὰρ εἰδοποιεῖ καὶ τὴν ποινήν. Καὶ περὶ τῶν ἐντιθέντων ἐν τοῖς ἀντιρρητικοῖς λιβέλλοις ὄνομά τινος τῶν δυνατῶν καὶ τῆς κατ' αὐτῶν ποινῆς, καὶ πῶς | ἐκπίπτουσι 16v
τῆς δίκης. Καὶ περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ δυνατοῦ, εἴπερ ἄρα καὶ ἐπίσταται ἢ ἀνέχεται τοῦτο γενέσθαι. ἀνάγνωθι περὶ τούτων τοῦ παρόντος βι. τι. θ' καὶ ια'.

integram. De iis qui mutuum dant vel alios quoslibet contractus faciunt, et documenta non in propriam personam sed in potentioris conficiunt. De iis enim quoque ait ⟨constitutio⟩, creditum eos amittere. V. et lib. 60, tit. 18, c. 15 cuius initium: *Et qui concursum faciunt,* et lib. 10, tit. 17, c. 1 et tit. 1 libri 27 et huius libri tit. 10 et tit. 11, c. 4 et 6 et lib. 56, tit. 13, c. 1.

Titulus X. - *De his potentioribus qui nomine proprio titulos affigunt vel propria nomina in litem praetendunt.*

Et de his qui famam spargunt litem sibi pertinentem ad alteram potentiorem personam spectare, sive ignorent potentiores illae personae sive noverint. Et de poena utriusque: nam et poenam specialiter indicat ⟨constitutio⟩. De iis qui in libellis suis contradictoriis nomen cuiusdam potentiorum inserunt: de eorum poena: et quomodo causa cadant. De potentioris poena, si forte id fieri iubeat vel patiatur. Lege de iis praesentis libri tit. 9 et 11.

Τίτλος ια΄.

Ὥστε μηδεὶς ἰδικοὺς τίτλους τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ ἢ ἀλλοτρίοις ἐπιθήσοι ἢ προσηγορίαν βασιλικὴν ἀναρτίσοι. καὶ περὶ τοῦ μὴ τὸν δημόσιον χάριν τινὸς βοηθείας τε καὶ προστασίας ἐν δίκῃ πράγματα [1] ἀπό τινος λαμβάνειν. καὶ περὶ τοῦ μηδενὶ ἐξεῖναι ἄνευ τῆς τοῦ δικαστοῦ αὐθεντίας ἐπισφραγίσαι πράγματα [1] ἅπερ ἄλλος κατέχει κἂν βιαίως νέμεται.

Περὶ τοίνυν τῶν σφραγιζόντων καὶ ἐνεχυριαζόντων ἀνάγνωθι τὸ κζ´ κε. τοῦ ιζ´ τι. τοῦ ξ´ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δανειστὴς ἁρπάζων τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ. περὶ δὲ ἐνοίκων ἐνεχυριαζομένων ἀνάγνωθι τοῦ νη´ βι. τι. ι´ κε. ξα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἔνθα δι᾽ ἑτέρας ἀγωγῆς τὸ ἀζήμιον δύναται, καὶ τοῦ ξ´ βι. τι. κα κε. κα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐφ᾽ ὕβρει δίχα δικαστοῦ, καὶ τι. ιη´ κε. ιη´ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ὁ χωρὶς ἄρχοντος. τοῖς τὰ δημόσια δὲ ἀπαιτοῦσιν, ἀγνωμονοῦντος τοῦ συντελεστοῦ, ἔξεστι λαμβάνειν πράγματα τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ πιπράσκειν· εἰ δὲ μὴ ἀγνωμονοῦντος λάβῃ πρᾶγμα καὶ πωλήσῃ, κλοπὴν ἁμαρτάνει. καὶ ζήτει περὶ τούτου τι. ς´ τοῦ ξ´ βι. κε. κε´ οὗ ἡ ἀρχή Ἔξεστι τοῖς τὰ δημόσια ἀπαιτοῦσι. Καὶ περὶ τοῦ μὴ χάριν τοῦ χρεωστεῖσθαί τινα ἢ τὸν δημόσιον ἀντέχεσθαί τινος ἐπί τινι δίκῃ. Καὶ περὶ τοῦ λέγοντος Τὸ ἥμισυ δίδωμι τῷ δημοσίῳ τοῦ πράγματος, εἰ βοηθήσει μοι περὶ τὴν δίκην.

TITULUS XI. - ***Ne quis proprios titulos praediis suis vel alienis imponat vel regiam appellationem suspendat. Ne fiscus auxiliandi patrocinandique alicuius in lite gratia rem ab aliquo accipiat. Nemini liceat sine iudicis auctoritate signa rebus imponere quas alius detinet, quamvis vi possideat.***

De iis vero qui signa imponunt vel pignora capiunt lege c. 27 (33), tit. 17, lib. 60 cuius initium: *Creditor qui res sibi obligatas rapit.* De inquilinis pignori datis lege lib. 58, tit. 10, c. 61 cuius initium: *Ubi per aliam actionem indemnis fieri potest*, et 60 libri, tit. 21, c. 21 (19) cuius initium: *Si in contumeliam, sine iudicis permissu*, et tit. 18, c. 18 cuius initium: *Et qui sine magistratu.* Eis qui publica petunt, si collector non solvat, licet capere res ex bonis eius et distrahere. Quodsi quis eius qui solvere non negat res ceperit et distraxerit, furtum admittit. Et v. de hoc tit. 6 libri 60, c. 25 cuius initium: *Licet eis qui publica petunt.* Et ne alicuius debiti gratia fiscus cuidam in aliqua lite adsistat. De eo qui ait: Dimidium rei fisco do, si mihi praesto erit in iudicio.

[1] πράγματος.

Τίτλος ιβ´.

Περὶ τοῦ εἰς δικαστήριον καλουμένου ἵνα ἀσφάλειαν δῷ.

1 Καὶ τίνες δεδωκότες ἐγγυητὴν ἐπὶ παραστάσει δίκης οὐ δοκοῦσι διδό-
2 ναι διὰ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι αὐτοὺς τῷ μέλλοντι δικάζειν. Καὶ ὅτι καλούμενός
τις ἐφ᾽ οἱαδήποτε αἰτίᾳ πρὸς οἱονδήποτε ἄρχοντα ὀφείλει ἀπιέναι. Καὶ
περὶ τοῦ κληθέντος καὶ μὴ ἀπελθόντος καὶ τῆς ποινῆς τῆς ἐπὶ τούτῳ.
ζήτει [1] καὶ βι. θ´ τι. ς´ κε. ζ´ οὗ ἡ ἀρχή Εἴ τις διὰ περιγραφὴν [2] κρύπτε-
3 ται [1]. Καὶ περὶ ἐναγομένου ἀπολιμπανομένου ἢ ἀνήβου ὄντος ἢ μαινομένου
καὶ μὴ ἔχοντος κηδεμόνα ἢ καὶ δυνατῷ ὑποκειμένου προσώπῳ· [3] μέθο-
δος παρατέμνουσα τὸν χρόνον. ζήτει καὶ τοῦ ν´ βι. τι. ιδ´ κε. ι´ οὗ ἡ
ἀρχή Πολλάκις τινὲς τοὺς ἰδίους ὑπευθύνους, καὶ βι. β´ τι. ε´ καὶ τὰς ἐν
4 αὐτῷ παραπομπάς. Καὶ περὶ τοῦ ὁμολογήσαντος παρίστασθαι καὶ μὴ
ὁρίσαντος ποινήν, μὴ παραστάντος δὲ εἰς τὸ διαφέρον καταδικαζομένου.
ζήτει [4] τοῦ αὐτοῦ ζ´ βι. καὶ τι. β´ κε. κη´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ καὶ μὴ ἔγκειται
ποινὴ τῷ αἱρετῷ [4]. ζήτει περὶ τούτου καὶ τι. ιδ´ τοῦ παρόντος βι. κε. δ´ οὗ
ἡ ἀρχή Εἰ μὴ ὁρισθῇ δῆλον ποσόν. ζήτει καὶ τὸ τέλος τοῦ ις´ τι. δηλοῦν
περὶ ἐπιτρόπου ὁμολογήσαντος παραστῆσαι, καὶ διά τινος ἐπισυμβάντος
5 ἀργούσης τῆς ἐπερωτήσεως, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐνεχομένου. Καὶ περὶ τοῦ
ὅτι [5] εὔπορον εἶναι δεῖ τὸν ἐγγυώμενον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν εἰ μὴ συγγενεῖς
εἰσιν οἱ δικαζόμενοι. Καὶ περὶ τῆς ποινῆς τοῦ γινώσκοντος τὴν συγγένειαν
6 καὶ τὸν ἐγγυητὴν μὴ δεχομένου. Καὶ περὶ τοῦ πότε δεῖ τῇ ἐγγύῃ ποιεῖν τὸ

TITULUS XII. - *De eo qui in iudicium vocatur ut satis det.*

Quinam, cum satis dederint de sistendo in iudicio, dedisse non intellegantur, quia non subiciuntur ei qui est iudicaturus. Cum quis cuiuslibet rei causa apud quemvis magistratum vocetur, ire debet. De eo qui vocatus est et non ivit et de poena quae in eum parata est. V. et lib. 9, tit. 6, c. 7 (§ 1) cuius initium: *Si quis dolo latitat.* Et si reus absit vel minor sit vel furiosus et non habeat curatorem vel potentiori personae subiectus sit. Ratio tempus interrumpendi. V. et lib. 50, tit. 14, c. 10 cuius initium: *Saepe quidam eos qui sibi subiecti sunt,* et lib. 2, tit. 5 et adnotationes in eo positas. Ille qui sistere promisit et non definivit poenam, si non sistat, in id quod interest condemnatur. V. eiusdem lib. 7 etiam tit. 2, c. 28 (27 § 7) cuius initium: *Etsi poena non insit compromisso.* Vide de hoc et tit. 14 praesentis libri, c. 4 (2 § 5) cuius initium: *Nisi definita sit certa summa.* V. et finem tit. 16, ubi tractatur de tutore qui sistere promisit et de stipulatione ex quovis eventu cessante, quapropter is non tenetur. Locupletem esse oportet eum qui fideiussor datus est pro rei qualitate, nisi cognati sint ⟨inter se⟩ litigatores. De poena eius, qui cognationem novit et ⟨nihilominus⟩

[1-1] In marg. [2] *παραγραφὴν* ut videtur. [3] *δυνατοῦ .. προσώπου.* [4-4] In marg.
[5] om.

ἱκανόν. Καὶ περὶ τοῦ παραστάντος ἐν δικαστηρίῳ μετὰ τὸν ὁρισθέντα 7
χρόνον, ἑλκομένου δηλαδὴ εἰς ἑτέραν χώραν διὰ τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν
καὶ ἀσφαλισαμένου ἐγγυητοῦ τυχὸν ἢ χρεώστου καὶ προσμείναντος δέκα
17r ἡμέρας [1], | τοῦ διαδίκου αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἤτοι τοῦ δανειστοῦ ἢ τοῦ
δεξαμένου αὐτὸν ἐγγυητήν, καὶ πῶς δεῖ ἀφίεσθαι αὐτὸν καὶ ἀπαιτεῖν καὶ
τὰς δαπάνας. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἄλλως εἰς ἑτέραν κώμην ἀπαχθῆναι τὸν ἐνα- 7, 2
γόμενον, πρὶν ἐγγύας δώσει ὁ ἐνάγων ὡς παράσχῃ πρὸς τὸ τοῦ τόποι
διάστημα χρυσίον ὅσον ὁρισθείη τῷ φεύγοντι, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπεξέλθῃ ἢ μὴ [2]
ἐπεξελθὼν μὴ κρατήσῃ τῆς δίκης. Καὶ περὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ λιβέλλου [3], καὶ 7, 3
ὡς ἐντὸς αὐτῶν ἡ κρίσις ἡ κατὰ βίαν γενομένη οὐκ ἰσχύει, καὶ ὅτι δύναται
ἐντὸς τούτων παραιτεῖσθαι τὸν δικαστὴν ἢ συνδικαστὴν αἰτεῖν καὶ εἴσω
τῶν κ´ ἡμερῶν συμβιβάζεσθαι μὴ ἀπαιτούμενος ἐκταγὴν ὑπὲρ τούτων. ζήτει
περὶ τῶν τοῦ λιβέλλου ἡμερῶν βι. τοῦδε τι. δ´ κε. α´ καὶ τι. ς´ κε. ιε´ θε.
α´ περὶ τὰ μέσα οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἰδικὸς δικαστής, καὶ τι. ιη´ κε. α´ καὶ κε. ις´
οὗ ἡ ἀρχή Ἐκδεδωκώς τις τῷ οἰκείῳ διαδίκῳ. Καὶ περὶ ἀντιβίβλου [4]. ζήτει
περὶ τούτου καὶ τὸ τέλος τοῦ ς´ τι. τούτου τοῦ βι. Καὶ ὅτι οὐ δύναται ὁ 7, 4
ἐκ παραιτήσεως λαβὼν ἕτερον δικαστὴν παραιτεῖσθαι τὸν δεύτερον ὃν
ἐπελέξατο.

fideiussorem non accipit. Quando oportet per fideiussionem satis dare. De eo qui in iudicio adstitit post statutum tempus et eductus in aliam provinciam ad veritatem eruendam securitatem accepit a fideiussore forte vel debitore, decemque dies mansit: defensore eius non adveniente vel creditore vel eo qui fideiussorem recepit, quomodo eum dimittere oportet et impensas ab eo repetere. Ne aliter in alterum pagum is qui convenitur educatur, nisi prius caverit actor sese daturum secundum loci distantiam pecuniam quae pro eo qui convenitur definita fuerit, si aut ipse non venerit aut veniens litem non optinuerit. Et de diebus libelli: intra eos dies iudicium per vim factum non valet: potestque intra eos iudex recusari vel alter iudex peti et intra viginti dies compositio fieri, quin propterea impensae repetantur. V. de libelli diebus huius lib. tit. 4, c. 1 et tit. 6, c. 15 (16), § 1 versus medium, cuius initium: *Si specialis iudex*, et tit. 18, c. 1 et c. 16 cuius initium: *Cum ediderit quis proprio adversario.* Et de contrario libello. V. de hoc et finem tit. 6 huius libri. Non potest qui ex recusatione alterum accepit iudicem, secundum quem ipse elegerit recusare.

[1] In marg. ὡς κε. η´, i. e. ut c. 8 (7, 3). [2] Sic et infra 8, 2, 17, p. 88, 3, et supra in 3, 3 inscript. (p. 22 n. 1-2) reponendum. [3] In marg. Ἀνάγνωθι περὶ λιβέλλου. [4] Ita cum Coislin.

Τίτλος ιγ'.

Ἵνα μή τις τοῦτον, ὅστις εἰς δικαστήριον ἕλκεται ἢ καλεῖται, βίᾳ ἀφέληται.

1 Καὶ περὶ ποινῆς τοῦ ἀποσπῶντος τὸν τοιοῦτον, καὶ κἂν δοῦλός ἐστιν,
ἐκδίδοται. εἰ δὲ καὶ ὁ δεσπότης ᾔδει, καὶ ἰδίῳ ὀνόματι ἐνάγεται εἰς τὸ δια-
φέρον, τουτέστιν εἰς τὴν διατίμησιν ἣν ἐν τῷ τῆς ἐγκλήτου βιβλίῳ ὁ ἐνάγων
ἐνέταξε, κἂν συκοφαντικῶς. Καὶ τίνες τῶν ἀποσπώντων καθυπάγονται τῇ
2 ποινῇ καὶ τίνες μή. Καὶ τίνες κἂν ἀποσπασθῶσιν οὐ δοκοῦσιν ἀποσπα-
3 σθῆναι, ὥσπερ δηλαδὴ ὁ εἰς τὸν [1] ἀπρόσφορον καλούμενος ἢ δοῦλος. Καὶ
πῶς, τούτου χώραν μὴ ἔχοντος ἤτοι τοῦ ἀποσπασμοῦ, ἡ παραστατικὴ δύνα-
5 μιν λαμβάνει. Καὶ περὶ τοῦ τίνες δοκοῦσιν ἀποσπᾶν [2], κἂν μὴ αὐτοὶ [3]
χερσὶν οἰκείαις ἀποσπάσωσι. Καὶ περὶ τοῦ φθείραντος δόλῳ τὴν τοῦ ἀντι-
6 δίκου αὐτοῦ ἀγωγὴν ἢ τοὺς διαφέροντας αὐτῷ ἐκ τῆς ἀγωγῆς καρπούς. Καὶ
περὶ τοῦ ἀποσπάσαντος διά τινων, αὐτοῦ τυχὸν τῷ ἀποσπασμῷ μὴ
παρόντος· καὶ ὅτι ὀφείλει δεικνύναι ὁ ἐνάγων ὡς διὰ τὸ ἀποσπασθῆναι
οὐ πάρεστιν ὁ κληθείς. Καὶ ὅτι κληρονόμοις οὐ δίδοται οὔτε κατὰ κληρο-
7 νόμων, ἀλλὰ μετὰ ἐνιαυτὸν σβέννυται. Καὶ ὅτι τῆς ποινῆς καταβληθείσης
ἀπὸ τοῦ ἀποσπάσαντος, οὐδ' οὕτως ὁ ἐναγόμενος ἐλευθεροῦται.

Titulus XIII. – *Ne quis eum qui in ius ducitur vel vocatur per vim eximat.*

De poena eius qui talem eximit. Etsi servus est, noxae datur: si vero dominus scit, etiam proprio nomine convenitur in id quod interest, hoc est in aestimationem quam in libello intentionis actor posuit, licet calumniae causa. Quinam eximentes poenae subiciantur, necne. Et quinam, licet eximantur, eximi non videntur; ut is qui ad tribunal non competens vocatus est, vel servus: et quomodo si id locum non habet, h. e. exemptio, ad exhibendum agi potest. Quinam eximere videntur, quamvis ipsi propriis manibus non eximant. De eo qui dolo interire facit adversarii sui actionem vel fructus qui ei ex actione pertinent. De eo qui per quosdam eximit, dum ipse forte eximenti non adest: actor probare debet eum qui vocatus est propter exemptionem non adesse. Actio heredibus non datur neque in heredes: sed post annum extinguitur. Poena soluta ab eo qui exemit, non ideo is qui conventus est liberatur.

[1] Sic. [2] *ἀσπᾶν.* [3] *αὐτὸς.*

Τίτλος ιδ'.

17v Οἵτινες ἱκανὰ δοῦναι ἀναγ|κάζονται ἢ ὅρκῳ ἐπαγγέλλονται [1] ἢ δι' ὁμολογίας καταπιστεύονται, καὶ περὶ τύπων καὶ ὁρκομοσίας [2] δι' ἐπήρειαν διδομένης.

Καὶ περὶ τοῦ τίνες δοκοῦσι ποιεῖν τὸ ἱκανὸν τῷ ἀντιδίκῳ αὐτῶν καὶ 1
τίνες τὸ ἀσφαλές. Καὶ περὶ τοῦ ποῖοι τῶν ἐπὶ παραστάσει ἐγγυητῶν 2
διδομένων εὔποροι νοοῦνται καὶ ποῖοι ἀνισχύρως δίδονται, καὶ ὅτι ὁ υἱὸς καλῶς ἐγγυᾶται τὸν πατέρα. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. κϛ' τι. α' κε. θ' θε. β' οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς ὁ ὑπεξούσιος ὑπὲρ πατρός. ζήτει καὶ βι. ι' τι. ε' καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπὰς καὶ βι. κϛ' τι. δ' κε. κβ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ υἱὸς πατρῴαν ἀγωγήν, καὶ τι. ε' κε. ὁμοίως κβ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ὑπεξούσιος ἄκοντος τοῦ πατρός, καὶ τι. ϛ' ὁμοίως [3] κε. ζ' θε. β' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ὑπεξούσιος υἱός, καὶ βι. ιη' τι. β' κε. κ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ υἱὸς θεμιτῶς δανεισάμενος.
Καὶ περὶ τοῦ μὴ ὁρίσαντος ἐν τῇ ἐγγύῃ τὸ ποσόν, εἰς τί εὐθύνεται. ζήτει 2, 5
περὶ τούτου τὸν ιβ' τι. τοῦ παρόντος βι. κε. δ' [4] καὶ τὰς ἐπ' αὐτῷ τῷ κε. παραπομπάς. ζήτει καὶ βι. μγ' τι. α' κε. πα' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ χωρὶς ποινῆς
ὁμολογῶν. Καὶ περὶ θανάτου τοῦ ἐγγυηθέντος· πότε ἄρα καὶ ἐνέχεται ὁ 4
ἐγγυητὴς ἢ μή. περὶ [5] γὰρ τοῦ διδομένου καιροῦ εἰς παράστασιν ζήτει βι.
κϛ' τι. α' κε. ϙ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἐγγυήσηταί τις [5]. Καὶ περὶ τοῦ μὴ δεχο- 5

Titulus XIV. – *Qui satisdare cogantur vel iureiurando promittant vel promissioni committantur, et de formulis et de iureiurando propter calumniam dando.*

Qui videntur satis dare adversario eorum et qui cavere debent. Qui ad sistendum in iudicio fideiussores dati solvendo esse videntur et qui non utiliter dantur. Recte filius pro patre fideiussor datur. V. de hoc et lib. 26, tit. 1, c. 9 (10) § 2 cuius initium: *Recte filiusfamilias pro patre.* V. et lib. 10, tit. 5 et adnotationes in eo, et lib. 26, tit. 4, c. 22 (23) cuius initium: *Filius paternam actionem,* et tit. 5, c. pariter 22 cuius initium: *Filiusfamilias invito patre,* et tit. 6, c. 7, (8, § 4) § 2 cuius initium: *Filiusfamilias,* et lib. 18, tit. 2, c. 20 cuius initium: *Filius qui licite mutuum dedit.* De eo qui in cautione summam non definivit: ad quid tenetur. V. de hoc tit. 12 praesentis libri ⟨c. 4⟩ et adnotationes ad c. idem. V. et lib. 43, tit. 1, c. 81 (78) cuius initium: *Qui sine poena promittit.* De morte eius pro quo cautum est: quando teneatur fideiussor vel non. De tempore enim dato ad sistendum v. lib. 26, tit. 1,

[1] ἐπαγγέλονται. [2] Similiter et infra tit. 14 p. 74 lin. 7. Cfr. et p. 89, lin. 3. [3] Sic videtur. [4] κε. δ' om. Numerus ipse tamen, ex ed. assumptus non omnino certus est. [5-5] In marg. ad v. *θάνατον.* Loco citato agitur et de eo quod fideiussor praestare debet reo intra primum statutum tempus defuncto.

μένου τὸν εὔπορον ἐγγυητήν, πῶς δοκεῖ ὑβρίζειν, καὶ ὑπόκειται τῇ περὶ
6, 7 ὕβρεως ἀγωγῇ. Καὶ τίνες τῶν ἐγγυητῶν δοθέντες οὐ δοκοῦσι δεδόσθαι. Καὶ
7, 2 τίνας τῶν ἐγγυητῶν δυνάμεθα παραιτεῖσθαι. Καὶ πότε μεσεγγυᾶται τὸ
8, 1 πρᾶγμα περὶ οὗ κινεῖ τις. Καὶ ὅτι γυνὴ καὶ ἀφῆλιξ καὶ στρατιώτης
8, 2 οὐ δίδονται ἐγγυηταὶ εἰ μὴ πράγματι ἰδίῳ. Καὶ περὶ τοῦ πότε καὶ μετὰ
8, 4 τὴν δόσιν τοῦ ἐγγυητοῦ ἕτερος δίδοται ἀπό τινος φάκτου. Καὶ περὶ ἀσφα-
10 λείας κηδεμόνων καὶ ληγαταρίων πεμφθέντων εἰς νομήν. Καὶ ὅτι ὁ παρὰ τοῦ
12-13 δικαστοῦ δοκιμαζόμενος ἐγγυητὴς ἀντὶ εὐπόρου ἐστίν. Καὶ περὶ ἀσφαλείας
ἀπαιτουμένης ὑπὸ τῶν ὑπὸ αἵρεσιν γραφέντων κληρονόμων ἢ καὶ ὑπο-
14 κατάστασιν. Καὶ περὶ τοῦ ἀσφάλειαν παρέχειν τὸν διεκδικοῦντα τὸν ἀπόντα,
κἂν πατὴρ ἢ υἱός ἐστιν ὑπεξούσιος τοῦ ἀπόντος. ζήτει [1] καὶ βι. η΄ τι. β΄
15 κε. Ϛ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐξέστω παντὶ μετὰ τῆς συνήθους ἀσφαλείας [1]. Καὶ περὶ
τοῦ τίνες δοκοῦσιν εἶναι διακάτοχοι καὶ νομεῖς τοῦ οἱουδήποτε παρ᾽ αὐτῶν
νεμομένου πράγματος, καὶ τίνες οὐ δοκοῦσι κἂν νέμωνται, ὥσπερ τυχὸν ὁ
ἐμφυτευτής, ὁ ἀνὴρ τὸ προικιμαῖον, οἱ ἐπίτροποι τὸ τῶν ἀνήβων. καί φησιν
τοὺς τοιούτους μὴ παρέχειν ἐγγύας ἱκανοδοσίας, κἂν ἐν μέρει νέμωνται. [2]
ὥσπερ οὐ δοκοῦσι διακάτοχοι ἢ νομεῖς οἱ χρῆσιν ἔχοντες καρπῶν ἢ οἱ
16 δανεισταὶ κἂν κατέχωσι [2] τὸ ἐνέχυρον. Καὶ περὶ τοῦ ὀμόσαντος παραστῆ-
17 ναι καὶ εὐλόγως ἀπολειφθέντος, πῶς οὐ δοκεῖ ἐπιορκεῖν. Καὶ περὶ τοῦ
μὴ παρέχειν τὸν δοθέντα ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος ἐν ὑπομνήμασιν ἐντολέα ἱκανά
ἀναγκαζόμενος [3] δὲ ὑποδέξασθαι τὰς ἐναγωγάς, παρέχειν τηνικαῦτα τὴν ἰου-

c. 90 cuius initium: ***Si promiserit quis.*** De eo qui eum qui est solvendo fideiussorem non accepit: quomodo iniuriam facere videatur et iniuriarum actione teneatur. Quinam fideiussores dati non videntur dati, et quos fideiussores recusare possumus. Quando res, de qua quis agit, deponitur. Mulier et minor et miles fideiussores non dantur nisi in re propria. Quando, postquam fideiussor datus est, alter ex quodam facto dari debeat. De cautione procuratorum et legatariorum qui in possessionem missi sunt. Fideiussor a iudice probatus pro tali habetur qui solvendo sit. De cautione quae petitur ab heredibus sub condicione scriptis vel a substitutis. Cautionem praestare debet is qui pro absente litem defendit, quamvis absentis pater vel filius in potestate sit. V. et lib. 8, tit. 2, c. 90 (86) cuius initium: ***Cuique liceat cum solita cautione.*** Qui detentores vel possessores videantur esse rei cuiuslibet ab eis possessae et qui tales non videantur, licet rem teneant, veluti exempli gratia emphyteuta, vir circa res dotales, tutores circa res pupillorum: et ait hos non debere praestare cautionem satisdationis, quamvis in parte ⟨tantum⟩ possideant. Sicuti detentores possessoresve non videntur tum qui usum fructum habent, tum creditores quamvis rem pignoratam retineant. Quomodo is qui sisti iuraverit et iusta ex causa abfuerit peierare non videatur. Is qui pro absente in actis procurator constitutus est non cogitur

[1-1] In marg. ad v. ὑπεξούσιος. [2] Verbum et singulari numero legi potest.
[3] Ita et alias.

δικάτουμ σολουι· εἰ δ' οὔν [1], μηδὲ κινεῖν ἀγωγήν. Καὶ περὶ τοῦ τὸν ἀπαι- 19
τοῦντα τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ ἐπὶ οἱᾳδήποτε δίκῃ ἀποδείξεις, μὴ πρότερον
αὐτὰς προφέρεσθαι, πρὶν ἂν αὐτὸς ὑπόσχῃ τὸν περὶ τούτων ὅρκον δηλοῦντα,
ὡς οὐ συκοφαντικῇ [2] ψυχῇ ἐπὶ τῷ ὑπερθέσθαι τὴν δίκην ταύτας ἀπαιτεῖ. ζήτει [3]
τούτου τοῦ βι. καὶ τι. κε. κη' οὗ ἡ ἀρχή Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς [3]. Καὶ περὶ τοῦ
τὸν ἀπαιτοῦντα οἰκέτου βάσανον πρότερον ἐπόμνυσθαι ὡς οὐ μίσει τῶν
οἰκετῶν ἢ δι' ἀγανάκτησιν τῶν συγκληρονόμων εἰς τοῦτο ἦλθον. Καὶ ὅτι οἱ 20
δικασταὶ προκειμένων τῶν θείων εὐαγγελίων ὀφείλουσι δικάζειν, καὶ οἱ ἀντί-
δικοι καὶ οἱ συνήγοροι ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς δίκης ὀφείλουσιν ἐπομνύειν. Καὶ 22
περὶ τῶν ἐπομοσαμένων προσεδρεύειν τῷ δικαστηρίῳ καὶ πρὸ τῆς προκα-
τάρξεως ὑποχωρησάντων, πῶς μετά τινας διαστίξεις ἢ κατὰ μίαν μοῖραν ἵνα
ἐξετάσῃ ὁ δικαστὴς τὴν ὑπόθεσιν. ζήτει περὶ τούτου τὸν δ' τι. τοῦ παρόν-
18[1] τος | βι. καὶ τὰς ἐν τῷ τέλει αὐτοῦ παραπομπάς. Περὶ τοίνυν τῶν ἐναγο-
μένων, ὅτι ὀφείλουσιν ἐγγύας παρέχειν ἢ ὅρκῳ καταπιστεύεσθαι ἀπορούντων
ἐγγυῶν, ζήτει βι. ϛ' τι. ιθ' κε. ζ' περὶ τὰ μέσα οὗ ἡ ἀρχή Ἀναγκαῖον δὲ
νομίζομεν· λέγει δὲ περὶ γυναικῶν ἐναγομένων. περὶ δὲ τῶν διεκδικούντων καὶ
χωρὶς ἐντολῆς, καὶ τίνες εἰσί, καὶ τῶν διδούντων τὴν ὑπὲρ τούτων ἀσφάλειαν,
καὶ πότε οἱ προσληφθέντες ἐγγυηταὶ ἐνέχονται ἢ καὶ ἐλευθεροῦνται, καὶ
τίνες οὐ διδοῦσιν ἐγγύας ἢ διδοῦντες οὐ καταπιστεύονται, καὶ τίνες τὴν ἐπὶ
τῇ ἐκπληρώσει τῶν κριθέντων λαμβάνουσιν ἱκανοδοσίαν, ζήτει βι. η' τι. β'
κε. λε' οὗ ἡ ἀρχή Καὶ οἱ χωρὶς ἐντολῆς δυνάμενοι, καὶ κε. μγ' τὸ τέλος οὗ
ἡ ἀρχή Καὶ ὁ μὴ ἀναγκαζόμενος διεκδικῆσαι, καὶ βι. θ' τι. ι' κε. β' οὗ ἡ ἀρχή

satisdare; cum vero coactus fuerit actionem defendendam suscipere, iudicatum solvi tunc cavere debet: sin minus, ne quidem intendit. Is qui in qualibet lite ab adversario suo probationes exigit, non potest antequam subeat de hoc iusiurandum ostendens non calumniae causa ad litem producendam se haec petere. V. huius lib. et tit. c. 28 (20) cuius initium: *Quoniam nos*. Is qui de servo quaestionem haberi postulat antea iurare debet se non invidia servorum aut adversus coheredes ira ad hoc pervenisse. Iudices prostantibus sacris Evangeliis iudicare debent et adversarii et advocati in litis exordio iurare debent. Et de his qui iuraverunt se in iudicio adstituros et ante litis contestationem recesserunt: cum quibusdam distinctionibus fieri potest ut iudex altera parte praesente causam examinet. V. de hoc tit. 4 praesentis libri et in eius fine adnotationes. Eos qui conveniuntur debere satis dare vel iuriiurando committi si fideiussoribus careant, v. lib. 6, tit. 19, c. 7 versus medium, cuius initium: *Necessarium putamus*. Ait vero de mulieribus quae conveniuntur. De his vero qui sine mandatu defendunt; quinam hi sint: de his qui pro eis satis dant: quando fideiussores accepti tenentur vel etiam liberantur: qui satis non dant vel dantes non fide digni habentur et qui iudicatum solvi satisdationem accipiunt, v. lib. 8, tit. 2, c. 35 cuius initium: *Et qui sine mandatu possunt*, et c. 43 (§ 6) in fine, cuius initium: *Et is qui defendere non cogitur*, et lib. 9, tit. 10, c. 2 cuius initium: *Con-*

[1] οὔν. Sic et infra p. 89, lin. 16. Οὔν idem ac οὔ, μή. [2] συκοφαντῇ. [3-3] In marg.

Φθαρείσης τῆς δίκης, καὶ ὅλον τὸν τι., μάλιστα δὲ τὸ ϟ΄ κε. τοῦ β΄ τι. τοῦ η΄ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐξέστω παντί. ἀνάγνωθι καὶ τούτου τοῦ η΄ βι. τὸν β΄ τι. ὅλον, μάλιστα δὲ τὸ ϟθ΄ κε. οὗ ἡ ἀρχή Διοικείτω τὰ τῆς γυναικὸς πράγματα, καὶ τι. γ΄ τοῦ θ΄ βι. κε. δ΄ ὅλον οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἀπαίτησις τῆς καταδίκης, καὶ τι. ι΄ κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἴτε ὁ μὴ ὢν ἐπίτροπος διοικεῖ, καὶ βι. ε΄ τι. γ΄ κε. ιθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ δὲ ὀρφανοτρόφοι, καὶ βι. ϛ΄ τι. α΄ κε. λ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις κελεύει τὸν συγκλητικόν (λέγει δὲ τίνες ἐξομοσίᾳ [1] καταπιστεύονται), καὶ βι. ζ΄ τι. ιβ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὸν ἐπὶ παραστάσει ἐγγυώμενον, καὶ τι. ιϛ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ὁ καταδικασθεὶς θάνατον, καὶ τι. ϛ΄ κε. κβ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δὲ ἐκ θείας κελεύσεως, καὶ τι. δ΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν πάντας τοὺς δικαστάς, καὶ βι. μα΄ τι. β΄ κε. α΄ καὶ τι. β΄ [2] κε. ϛ΄ οὗ ἡ ἀρχή Αὕτη ἡ ἀσφάλεια, καὶ βι. κϛ΄ τι. δ΄ κε. ζ΄ θε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ μεταφέρεται, καὶ βι. λζ΄ τι. β΄ κε. ιζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ κατὰ διαθήκην ἐαθέντες ἐπίτροποι [3], καὶ τι. γ΄ κε. ια΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μάμμη τῷ παρ᾽ ἑαυτῆς, καὶ τι. ζ΄ κε. α΄ θε. β΄ καὶ βι. μδ΄ τι. γ΄ κε. ρδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν τῷ τῆς ἀσφαλείας ὀνόματι, καὶ τι. κα΄ καὶ κβ΄ καὶ βι. μζ΄ τι. γ΄ [4] κε. μα΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Δέδωκά σοι κατὰ δωρεάν, καὶ βι. μη΄ τι. δ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἀσφάλεια τοῖς δανεισταῖς, καὶ τι. ε΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κελευσθεὶς λογοποιῆσαι, καὶ τι. η΄ κε. κδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἀρξάμενος περὶ τύχης, καὶ τι. θ΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Πᾶς ἀναφωνῶν εἰς ἐλευθερίαν, καὶ τι. κα΄ κε. α΄ καὶ τι. κβ΄ κε. τελευταῖον καὶ βι. ξ΄ τι. λε΄.

summata lite, et totum titulum, praesertim vero c. 90 (86) tit. 2, lib. 8, cuius initium: *Cuicumque liceat.* Lege et huius lib. 8 tit. 2 totum, praesertim vero c. 99 (95) cuius initium: *Res mulieris administret*, et tit. 3 lib. 9, c. 4 totum, cuius initium: *Iudicati actio*, et tit. 10, c. 3 (§ 4) cuius initium: *Sive is qui tutor non est administret*, et lib. 5, tit. 3, c. 19 (17) cuius initium: *Qui orphanos alunt*, et lib. 6, tit. 1, c. 30 (33) cuius initium: *Constitutio iubet senatorem* (dicit autem quibusnam iuratoria cautione fides habeatur), et lib. 7, tit. 12, c. 4 (5) cuius initium: *Fideiussorem iudicio sistendi caussa*, et tit. 16, c. 4 cuius initium: *Et qui morte damnatus est*, et tit. 6, c. 22 (20 versus finem) cuius initium: *Si vero ex sacra iussione*, et tit. 4, c. 2 cuius initium: *Iubemus omnes iudices*, et lib. 41, tit. 2, c. 1 et tit. 2, c. 6 cuius initium: *Haec cautio*, et lib. 26, tit. 4, c. 7, § 4 (3) cuius initium: *Non novatur*, et lib. 37, tit. 2, c. 17 (16) cuius initium: *Tutores per testamentum relicti*, et tit. 3, c. 11 (9) cuius initium: *Si avia ei qui a se*, et tit. 7, c. 1, § 2 et lib. 44, tit. 3, c. 104 (100) cuius initium: *Praecipimus cautionis nomine*, et tit. 21 et 22 et lib. 47, tit. 3, c. 41 (42), § 1 cuius initium: *Dedi tibi per donationem*, et lib. 48, tit. 4, c. 4 (§ 8) cuius initium: *Cautio creditoribus*, et tit. 5, c. 5 (6) cuius initium: *Qui iussus est rationes facere*, et tit. 8, c. 24 cuius initium: *Qui coepit de statu*, et tit. 9, c. 2 (4) cuius initium: *Quicumque ad libertatem proclamat*, et tit. 21, c. 1 et tit. 22, c. ultimum et lib. 60, tit. 35.

[1] Ita. [2] γ΄. [3] ἐπίτροπον. [4] α΄.

Τίτλος ιε'.

Ἐὰν ἁμαρτήσαντος οἰκέτου πρὸς ἐξωτικὸν ὁ δεσπότης τοῦτον οὐ διεκδικεῖ, ἢ οὐ φαίνεται ὥστε εἰς ἐξέτασιν δοθῆναι ἐπὶ τῷ τὰ δέοντα ἐπ' αὐτῷ προελθεῖν, ποίῳ τρόπῳ ἀσφαλίζεται ὁ δεσπότης τοῦ [1] παριστᾶν. καὶ περὶ τοῦ δι' οὗ γίνεται ἐμποδισμὸς εἰς τὸ δικαστήριον παραστῆναι. καὶ περὶ τοῦ εἴ τις ἐν δικαστηρίῳ ὁμολογίαν ποιήσει τοῦ παραστῆναι καὶ μὴ πειθαρχήσει.

Καὶ περὶ δεσπότου ὁμολογοῦντος ἔχειν τὸν ἀπόντα δοῦλον καὶ ἀλη- 2
θεύοντος ἢ ψευδομένου ἢ δόλον ποιήσαντος εἰς τὸ μὴ ἔχειν. Καὶ περὶ δούλου
παρόντος καὶ τοῦ δεσπότου ἀπολιμπανομένου καὶ μή τινος ὄντος τοῦ ἐκδι-
κοῦντος, πῶς κελεύσει τοῦ ἄρχοντος λαμβάνει [2] τὸν δοῦλον ὁ ἐνάγων, καὶ τί
15v *γίνεται | ἐπανιόντος τοῦ δεσπότου. Καὶ πῶς ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων τοῦ δούλου* 3
μὴ διεκδικῶν ἐκπίπτει τῆς χρήσεως. Καὶ περὶ τοῦ ὁμολογήσαντος δοῦλον 5
παριστᾶν καὶ ἐλεύθερον τὸν τοιοῦτον παραστήσαντος, πότε δοκεῖ παριστᾶν,
καὶ ἐπὶ ποίοις ἁμαρτήμασι παρίστασθαι θεματίζεται καὶ ποίοις μή. Καὶ περὶ 7
τοῦ κωλύσαντος εἰσελθεῖν τινα εἰς τὸ δικαστήριον δι' ἑαυτοῦ ἤ τινων, καὶ τοῦ
στυγνόν τι προσαγγείλαντος τῷ ἀπερχομένῳ εἰς δικαστήριον, πῶς δοκεῖ
δόλον ποιεῖν. Καὶ πῶς πολλοὶ δόλον ποιήσαντες κατέχονται· εἰ δὲ εἷς ἐξ 7, 4
αὐτῶν ποιήσει τὸ ἱκανόν, ἐλευθεροῖ τοὺς ἄλλους. Καὶ περὶ δούλου ἐμποδί- 8

TITULUS XV. - *Si dominus servum non defendit propter delictum adversus extraneum vel non apparet ut quaestioni exhibeatur ut ea quae oportet de eo procedere possint, quomodo dominus de eo sistendo caveat. Et de eo qui impedimentum facit quominus sistatur. Si quis in iure promiserit de sistendo neque paruerit.*

De domino qui servum absentem se habere fateatur et vel vere dicat vel mentiatur vel dolo faciat quominus habeat. De servo praesente, quem domino absente nullus alius defendit: quomodo iussu magistratus actor servum capiat et quid fiat cum dominus redeat. Quomodo is qui servi usumfructum habet eum non defendens usumfructum amittit. De eo qui servum sistere promisit et eundem liberum sistit, quando sistere videatur. In quibus delictis ut sistatur exprimitur et in quibus minime. De eo qui per se vel per alios prohibet quendam quominus in ius veniat: vel qui triste quid nuntiat ei qui in ius ambulat: quomodo dolum facere videatur. Quomodo plures qui dolum fecerint teneantur: si vero unus ex eis satisfecerit ceteros liberat.

[1] Ita. Ed. *τοῦτον.* Sequens propositio *καὶ - δικ. παραστῆναι* in ed. deest.
[2] *λαμβάνειν.*

σαντος εἰσελθεῖν τὸν εἰς τὸ δικαστήριον (εἰδότος τοῦ δεσπότου ἢ ἀγνοοῦν-
9,2 τος) ἀφικόμενον. Καὶ εἰ ἐμποδίσει ὁ ἐνάγων τὸν ἐναγόμενον ἢ ὁ ἐναγόμενος
9,4 τὸν ἐνάγοντα. Καὶ ὅτι εἰ καὶ εἰς ἧττον ποσὸν ἐπὶ τῇ παραστάσει λάβω
ἐγγυητήν, ὅμως ὁ ἐμποδίσας τῷ ἐναγομένῳ ἐλθεῖν εἰς ὅλον τὸ ποσὸν τῆς ἀγωγῆς ὑπόκειται. Περὶ τοίνυν ὁμολογησάντων ζήτει τὸν ις΄ τι. τοῦ ζ΄ βι. καὶ τοῦ θ΄ βι. τι. δ΄ καὶ τοῦ κς΄ βι. τι. α΄ κε. ϥα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐπὶ ταβουλαρίῳ, καὶ βι. ιε΄ τι. α΄ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ καλῇ πίστει νομεύς, ἢ ἔνθα ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ βι. κα΄ τι. α΄ κε. κη΄ τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχή [1] Ἐάν τινος ἑνὸς ἀνθρώπου κατάθεσιν. περὶ δὲ δεσπότου ἀγνοοῦντος ἢ γινώσκοντος τὸ πταῖσμα τοῦ δούλου αὐτοῦ ζήτει βι. ξ΄ τι. ε΄ κε. παρατέλευτον οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις ὁμοία τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ. περὶ τοίνυν φυγάδων δούλων ζήτει τοῦ ξ΄ βι. τι. ζ΄.

Τίτλος ις΄.

Περὶ ὁρισμοῦ τῶν μιλίων τοῦ μέλλοντος ἔν τινι τόπῳ ἀποδημεῖν καὶ αὖθις ἐπανέρχεσθαι.

Ζήτει [2] καὶ βι. β΄ τι. β΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὰ πρὸς ὁδοιπορίαν [3] ἀναφωρισμένα [2]. καὶ [4] περὶ τοῦ εἴ τις ἐν δικαστηρίῳ ὁμολογήσει παρίστασθαι καὶ μὴ πειθαρχήσει, ζήτει βι. β΄ τι. γ΄ κε. ρα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὅταν δύο μηνῶν ἐν
2 νόμῳ γένηται μνήμη [4]. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσαμένου πρὸ τῆς προθεσμίας [5] ἢ

De servo qui aliquem prohibet quin in ius veniat sciente vel ignorante domino. Si actor reum impediat vel reus actorem. Etsi in minorem summam fideiussorem iudicio sisti acceperim, tamen is qui reum prohibuerit, quominus veniret, in totum id tenetur, quod in actione comprehenditur. De eo vero qui promisit v. tit. 16 libri 7, et lib. 9, tit. 4 et lib. 26, tit. 1, c. 91 cuius initium: *Qui praesente tabulario,* et lib. 15, tit. 1, c. 10 cuius initium: *Bona fide possessor vel ubi res est,* et lib. 21, tit. 1, c. 28 in fine, cuius ⟨initium⟩: *Si unius cuiusdam hominis depositionem.* De domino vero ignorante vel sciente servi sui delictum v. lib. 60, tit. 5, c. penultimum, cuius initium: *Constitutio similis secundae et tertiae.* De servis fugitivis vero v. lib. 60, tit. 7.

TITULUS XVI. - *De definitione miliorum propter eum qui in locum quendam abire et rursus inde redire debet.*

Vide et lib. 2, tit. 2, c. 4 (3) cuius initium: *Quae ad iter faciendum definita sunt.* De eo qui in iure promiserit sisti et non paruerit, v. lib. 2, tit. 3, c. 101 cuius initium: *Quando duorum mensium in lege fit mentio.* De eo qui transegit ante ter-

[1] η αρχη om. Mox melius ed. τις pro τινος. [2-2] In marg. ad inscript., v. μιλιων. [3] ὁδυπ. [4-4] Haec - ni toto caelo fallor - a fine tit. praecedentis huc aberrarunt: spectant enim ad illa quae inscriptio tit. eiusdem ultimo loco effert. [5] θεσμίας.

μετὰ τὴν προθεσμίαν. Καὶ περὶ τοῦ ἀδόλως ἐμποδισθέντος διά τι [1] δίκαιον· 2-4
ἢ γυναῖκα μὴ παραστᾶσαν διὰ τὸ ἐγκυμονεῖν· ἢ ἐκ πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ
ἐμποδισθῇ ἢ ἐκ λύσεως τῆς γεφύρας ἢ ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι τὸ πλοῖον καὶ ἢ
ἐκ τοῦ καταδικασθῆναι θάνατον ἢ ἐξορίαν· καὶ ὁ διὰ πένθος ἴδιον ἐμποδι-
σθεὶς καὶ ὁ αἰχμαλωτισθείς. Καὶ ὅτι οὐκ ἔρρωται τὸ συμφωνῆσαι γενικῶς 4,4
μὴ χρήσασθαι τὸν ἐναγόμενον παραγραφῇ, ἀλλὰ δεῖ ἰδικῶς αὐταῖς ἀπολέ-
γειν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀφείλοντος παρασχεῖν ἐγγυητὴν καὶ παρασχόντος, 4,5
πότε βοηθοῦνται οἱ ἐγγυηταὶ καὶ πότε οὐ βοηθοῦνται. Καὶ περὶ τοῦ ἐπε- 5
ρωτηθέντος παρίστασθαι παρ' ἑνὸς τῶν δύο ἐναγομένων ἐπερωτώντων καὶ
κωλυθέντος παρὰ τοῦ ἑτέρου, πότε δύναται χρήσασθαι κατ' αὐτοῦ τῇ
παραγραφῇ ἢ μή. εἰ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν δύο ἐναγομένων ὁ εἷς ὁμολογήσῃ
παρίστασθαι καὶ μὴ παραστῇ, καὶ ὁ ἄλλος ποιήσας αὐτῷ [2] τὸ ἱκανόν, ἐνα-
γόμενος ὁ μὴ παραστὰς ἔχει παραγραφήν. περὶ [3] τοίνυν παραγραφῶν ζήτει
βι. β' τι. ε' καὶ βι. να' τι. α' [3]. Καὶ περὶ τοῦ συναλλάξαντος ὑπεξουσίῳ 5 fin.
υἱῷ καὶ λαβόντος παραστάσεως ἀσφάλειαν παρὰ [4] τοῦ πατρὸς ἢ καὶ τοῦ
υἱοῦ, καὶ ὕστερον ἐναγάγῃ ἑνὶ περὶ τοῦ χρέους, ὁμοίᾳ τῇ ῥηθείσῃ παρα-
γραφῇ ἐκβάλλεται. Καὶ περὶ τοῦ ἀπολειφθέντος διὰ πρᾶγμα δημόσιον, 6
πῶς καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτοῦ βοηθοῦνται. Καὶ περὶ τοῦ ἐγγυησαμένου παρα- 7
στῆναι εἰς δικαστήριον δοῦλον ἢ ὑπεξούσιον, ποίας ἔχει παραγραφὰς καὶ
ποίας οὐ δύναται ἀντιτιθέναι. Καὶ περὶ τοῦ πῶς καὶ μετὰ τρεῖς καὶ πέντε 8
19r καὶ πλείους ἡμέρας τοῦ | ἐκπροθεσμῆσαι τὸ δικαστήριον ὑποδεχόμενος ὁ
ἐναγόμενος βοηθεῖται διὰ παραγραφῆς, εἰ μὴ ἐκ τῆς ὑπερθέσεως ὁ ἐνάγων

minum vel post terminum. De eo qui sine dolo impeditus est ex aliqua iusta causa: vel de muliere quae eo quod praegnas esset impedita est; vel si quis fluminis inundatione vel pontis eversione vel cum navis praesto non fuerit impeditus sit, vel quia capitis vel ad exilium fuerit damnatus. Vel si quis privato luctu prohibitus fuerit vel si captus fuerit ab hostibus. Si reus generaliter pactus sit se exceptione non usurum, nihil valet: speciatim enim eis renunciandum est. De eo qui fideiussorem praestare non debuit et praestitit, quando fideiussores adiuvantur et quando non adiuvantur. Si quis alteri ex duobus reis stipulandi promiserit adstiturum et ab altero impeditus fuerit, quando potest adversus illum exceptione uti et quando non potest. Si vero ex duobus reis alter se sisti promiserit et non adstitit, alter vero satis actori fecerit, is qui non adfuit conventus exceptionem habet. De exceptionibus v. lib. 2, tit. 5, et lib. 51, tit. 1. De eo qui cum filio familias contraxit et a patre de sistendo cautionem acceperit vel etiam a filio et deinde adversus alterum de debito egerit, simili iam dictae exceptione repellitur. De eo qui reipublicae causa afuit: quomodo et fideiussoribus eius subveniatur. De eo qui cavit adstiturum in iure servum vel filiumfamilias: quales exceptiones habet et quales opponere non potest. Quomodo post tres et quinque et plures dies elapsos a die de iure statuto reus per exceptionem adiuvatur, nisi ex

[1] τι δὲ. Et nota barbariem sermonis in sqq. [2] αὐτὸ * [3-3] In marg.
[4] περὶ.

9 ἐβλάβη. Περὶ τοῦ ὁμολογήσαντος ἢ καὶ ἐγγυησαμένου παριστᾶν δοῦλον.
ζήτει περὶ τούτου βι. κϛʹ τι. αʹ κε. ιθʹ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀγνοοῦντός μου ὁ
10 δοῦλός μου, καὶ κε. κʹ. Καὶ περὶ τῶν ὁμολογησάντων, ποῖαι τῶν ὁμολογιῶν
ἔρρωνται ἢ μή. ζήτει τούτου τοῦ βι. τι. δʹ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς,
καὶ τι. ιεʹ καὶ τι. ιϛʹ καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς παραγραφάς, καὶ βι. μγʹ τι. εʹ κε. θʹ
οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις διὰ θάνατον ἢ σώματος αἰκισμόν, καὶ βι. μζʹ τι. αʹ
καὶ τι. ιβʹ τοῦ ζʹ βι. κε. δʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ὁμολογήσας παρίστασθαι, καὶ
κε. ζʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ [1] ὁμολογῶν τις παριστᾶν δύο. καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ προ-
θεσμίαν [2] ὁμολογήσαντος, πῶς οὐκ ὀφείλει ἀναμένειν ὄχλησιν, ἀλλὰ δίδωσι
καὶ τὴν ὁμολογηθεῖσαν ποινήν, ζήτει καὶ βι. θʹ τι. γʹ κε. ιαʹ οὗ ἡ ἀρχή
Εἰ ὁμολογήσεις ποιεῖν τι, καὶ βι. νβʹ τι. αʹ κε. κβʹ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις
δανεισάμενος διαπόντιον, καὶ βι. κγʹ τι. αʹ κε. ϛʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ χρεωστῶν
μοί τι. ζήτει καὶ τὸ ιγʹ κε. τούτου τοῦ τι. καὶ γνώσεις πῶς οὐκ ἐνέχονται
10,1 οἱ ἐγγυηταὶ ἢ ὁ δοῦλος. Καὶ περὶ τοῦ παριστᾶν ὃν ὡμολόγησα παριστᾶν,
εἰ καὶ λέγεται τῷ χρόνῳ τῆς ἐνοχῆς ἐλευθερωθῆναι, πρὸ τοῦ ἐγγυήσασθαι
10,2 με τοῦτον δηλαδή. Καὶ περὶ τοῦ ἐγγυησαμένου τὸν ἐναγόμενον τῇ περὶ
ὕβρεως ἀγωγῇ παριστᾶν, ὡς μὴ παραστήσαντος δὲ ἐνεχομένου, εἶτα πρὸ τῆς
προκατάρξεως τοῦ ἐναγομένου ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ αὐτοῦ τελευτήσαντος· ὡραῖον.
περὶ δὲ τοῦ ὁμολογήσαντος χάριν ποινῆς τινα παριστᾶν ζήτει βι. κϛʹ τι.
αʹ κε. ϟʹ καὶ ϟαʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐπὶ ταβουλλαρίῳ, καὶ βι. μγʹ τι. αʹ κε.
12 παʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ χωρὶς ποινῆς ὁμολογῶν τινα παριστᾶν. Καὶ περὶ τοῦ
13 τίς δοκεῖ παριστᾶν καὶ πῶς. Καὶ περὶ δούλου ἐπερωτῶντος καὶ ἐπερω-

mora actori damnum venerit. De eo qui promisit vel fideiussit servum adstiturum. V. de hoc lib. 26, tit. 1, c. 19 cuius initium: *Si ignorante me servus meus*, et c. 20. De eis qui promiserunt: quales stipulationes valeant et quales non valeant. V. huius lib. tit. 4 et adnotationes in eo positas, et tit. 15 et tit. 16 et ea quae ibidem adscripta sunt, et lib. 43, tit. 5, c. 9 cuius initium: *Si quis per mortem vel corporis tormenta*, et lib. 47, tit. 1 et tit. 12 libri 7, c. 4 cuius initium: *Qui sisti promiserit*, et c. 7 (6) cuius initium: *Qui duos adstituros promiserit.* Is qui ad diem promiserit non debet interpellationem expectare, sed dat etiam promissam poenam. V. et lib. 9, tit. 3, c. 11 cuius initium: *Si aliquid facere promiseris*, et lib. 52, tit. 1, c. 22 cuius initium: *Si quis mutua pecunia sumta traiecticia*, et lib. 23, tit. 1, c. 6 (5) cuius initium: *Is qui mihi aliquid debet.* V. et c. 13 huius tit. et scies non teneri fideiussores aut servum. De sistendo eo quem sisti promiserim, quamvis dicatur tempore obligatione esse liberatus, scilicet antequam ipse spoponderim. De eo qui de sistendo reo in iniuriarium actione fideiussit et quoniam non astiterit conventus est, deinde ante litis contestationem reus vel eius fideiussor decessit: opportunum. De eo qui promiserit aliquem poenae causa sisti, v. lib. 26, tit. 1, c. 90 et 91 cuius initium: *Qui praesente tabulario*, et lib. 43, tit. 1, c. 81 (78) cuius initium: *Qui sine poena aliquem sisti promiserit.* Quis sistere videatur et quomodo. De

[1] Ita. [2] In marg. *Ση. ὡραῖον, καιν⟨όν⟩, καὶ περὶ τοῦ ὑ⟨πὸ⟩ προθεσ⟨μίαν⟩ ὁμολο⟨γήσαντος?⟩;* i. e. V. pulchrum et novum de promittente ad diem.

τωμένου παράστασιν. Καὶ περὶ ἐντολέως παράστασιν ἐπερωτήσαντος, μὴ 14
προσθέντος ποινὴν ὡς ἐκ τοῦ μὴ παραστῆναι. Καὶ περὶ ἐπιτρόπων ὁμο- 15
λογησάντων παραστῆναι καὶ μὴ παραστησάντων καὶ τοῦ νέου ἡβήσαντος ἢ ἀποθανόντος, ἀργεῖν τὴν ἐπερώτησιν. περὶ δὲ τοῦ ἐπερωτήσαντος ἔν τινι τόπῳ παραστῆναι καὶ μὴ ὁρίσαντος τὴν ἡμέραν ζήτει βι. μγ´ τι. α´ κε. ριε´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐπερωτήσω σε ἔν τινι τόπῳ, καὶ βι. κϛ´ τι. ζ´ κε. κα´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἀπροθέσμως ἀντιφωνήσας. περὶ τοίνυν τῶν μὴ πειθαρχούντων καὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς προγραμμάτων ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος βι. τὸν δ´ τι. καὶ κε. νε´ τοῦ ε´ τι. τοῦ παρόντος βι. καινόν τι ἔχον.

Τίτλος ιζ´.

Περὶ ἀπράκτων ἤτοι σχολαζουσῶν ἡμερῶν καὶ ὑπερθέσεως [1] καὶ διαφόρων χρόνων.

Καὶ ποίαις ἡμέραις ἔξεστι δικάζεσθαι καὶ ποίαις μή. Καὶ πότε δίδον- 1. 2
ται ἐπίτροποι καὶ τροφαὶ ὁρίζονται. Καὶ περὶ ποίων ἔξεστι δικῶν δικαιο- 3
δοτεῖν (τουτέστι τῶν μελλόντων τῷ χρόνῳ ἢ θανάτῳ ἀπόλλυσθαι, ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς, ὕβρεως, ἁρπαγῆς ἀπὸ ἐμπρησμοῦ καὶ τοῦ ἀκουιλίου) καὶ ἐν
τῷ θέρει καὶ ἐν τῇ τρύγῃ. Καὶ ὅτι καὶ ἐπὶ ζητήσει δικαιωμάτων πολλάκις 7
δίδοται ὑπέρθεσις. ἀνάγνωθι τὸ α´ κε. τούτου τοῦ τι. Καὶ περὶ τοῦ ποσά- 10. 11
19v κις δίδοται ὑπέρθεσις καὶ ἐπὶ ποίοις. Καὶ | περὶ προθεσμιῶν δοθεισῶν εἰς 12

servo qui stipulatur et promittit iudicio sisti. De procuratore qui aliquem iudicio sisti stipulatus fuerit nec poenam adiecerit, si status non esset. Tutores si sisti promiserint neque sistendum curaverint, si pupillus interea pubes sit factus vel decesserit, cessat stipulatio. De eo qui certo loco sisti promisit et diem non demonstraverit, v. lib. 43, tit. 1, c. 115 (112) cuius initium: *Si stipulatus fuerim te certo loco*, et lib. 26, tit. 7, c. 21, § 1 cuius initium: *Qui sine die constituit.* De iis qui non parent et de edictis quae propter eos fiunt lege huius lib. tit. 4 et c. 55 (54) tit. 5 huius lib., quod aliquid novi exhibet.

TITULUS XVII. - *De diebus feriatis sive vacantibus: de dilationibus et diversis temporibus.*

Quibus diebus iudicare licet et quibus non. Quando tutores dari possunt et alimenta decerni. In quibus litibus ius dicere liceat (h. e. de iis quae tempore vel morte peritura sunt ut est in actionibus furti, iniuriarium, bonorum de incendio raptorum et legis Aquiliae) etiam aestatis tempore vel messium. Etiam ad documenta requirenda saepius dilatio conceditur. Lege c. 1 tit. huius. Quotiens detur dilatio et in quibus causis. Et de dilationibus concessis ad testes adducendos vel documenta

[1] Ed. ὑπερθέσεων.

13 παραγωγὴν μαρτυριῶν καὶ δικαιωμάτων. Καὶ ὅτι οὐχ ὑπεξαιροῦνται εἰς προ-
θεσμίαν αἱ ἄπρακτοι ἡμέραι [1]. καὶ ζήτει βι. ι′ τι. λε′ κε. κζ′ θε. α′ οὗ ἡ
ἀρχή Ἐὰν διὰ τοῦ ἄρχοντος ἡ ἀγωγή μου φθαρῇ, καὶ βι. θ′ τι. α′ κε. ρκε′
οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις κελεύει μηδέποτε, καὶ βι. β′ τι. β′ κε. ρλβ′ οὗ ἡ
ἀρχή Ἐνιαυσιαῖος δοκεῖ, καὶ κε. ρλδ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ὁμολογήσει,
καὶ βι. η′ τι. α′ κε. κη′ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ [2] κατὰ τὸν παρόντα καιρόν, καὶ
βι. κθ′ τι. α′ κε. μδ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁμολογήσει τις εἴσω ἐνιαυτοῦ, καὶ
βι. λε′ τι. ια′ κε. ος′ οὗ ἡ ἀρχή Ἔχων τις υἱὸν καὶ θυγατέρα ἀποκλήρους
αὐτοὺς ἐποίησεν, καὶ βι. μδ′ τι. ιθ′ κε. δ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν εἴπω ἐν τῇ
πενταετίᾳ ταύτῃ, καὶ κε. ρβ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν βαρήσω τὸν ἔγγονόν μου, καὶ
κε. ργ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ληγατεύσω σοὶ μετὰ δέκα ἔτη, καὶ βι. μη′ τι. γ′
κε. ιζ′ θε. β′ οὗ ἡ ἀρχή Μετὰ ἐνιαυτοὺς Πέτρος ἐλευθερούσθω, καὶ κε. μα′
οὗ ἡ ἀρχή Τῷ δωδεκάτῳ ἔτει. ἀνάγνωθι πάντα ταῦτα· καὶ γὰρ ὑπὸ χρόνους
15 καὶ καιροὺς ἀνάγονται τὰ νόμιμα. Καὶ περὶ τοῦ, ὅτε βασιλεὺς δικάσει καὶ
19 μάλιστα ἐν ἐκκλήτῳ, οὐκ ἔξεστι ζητεῖν προθεσμίαν. Καὶ περὶ τοῦ ἀργεῖν
22 πάντα τὴν κυριακήν, πλὴν τῶν γεωργῶν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ γυμνάζεσθαι ἐγκλη-
23 ματικὴν δίκην ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ πάσχα. Καὶ περὶ τοῦ εἶναι ἀπρά-
κτους τοὺς δύο μῆνας τοῦ θέρους καὶ τοῦ τρύγους καὶ τὰς συνήθεις ἡμέρας
τοῦ ἰαννουαρίου καὶ τὴν γενεθλιακὴν ἑκατέρας Ῥώμης καὶ τὰς πρὸ τοῦ πάσχα
καὶ μετὰ τὸ πάσχα ἑπτά, καὶ τὰς τῶν ἐπιφανίων καὶ τῶν ἁγίων ἀποστό-
λων, καὶ τὴν ἁγίαν κυριακήν, καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνηγορεύθη ὁ βασιλεύς·
24 ἐν δὲ ταῖς πεντεκαίδεκα πασχαλίαις [3] μηδὲ περὶ δημοσίου ἕλκεσθαί τινα,

exhibenda. Et quomodo non deducuntur a dilatione feriarum dies. V. lib. 10, tit. 35, c. 27, § 1 (26, § 4) cuius initium: *Si propter magistratum contingat actionem meam perire*, et lib. 9, tit. 1, c. 125 (131) cuius initium: *Praecipit constitutio nunquam*, et lib. 2, tit. 2, c. 132 (127) cuius initium: *Anniculus videtur*, et c. 134 (128) cuius initium: *Si quis promiserit*, et lib. 8, tit. 1, c. 28 (27) cuius initium: *Qui in praesenti tempore*, et lib. 29, tit. 1, c. 44 cuius initium: *Si quis promiserit intra annum*, et lib. 35, tit. 11, c. 76 (71, § 1) cuius initium: *Quidam filium filiamque habens eos exheredes fecit*, et lib. 44, tit. 19, c. 4 (§ 1) cuius initium: *Si dixero in hoc quinquennio*, et c. 102 (98) cuius initium: *Si nepotem meum oneravero*, et c. 103 (99) cuius initium: *Si tibi legavero post decem annos*, et lib. 48, tit. 3, c. 17, § 2 (18 § 3) cuius initium: *Post annos Petrus manumittatur*, et c. 41 cuius initium: *Anno duodecimo*. Haec omnia lege; ad annos enim et tempora haec iura referuntur. Quando princeps iudicat, praesertim in appellatione, non licet dilationem petere. Omnia dominicis diebus cessare debent, praeter opera rusticorum. De criminali actione in paschali quadragesima non exercenda. Feriae sunt per duos menses messis et vindemiae: consuetis Ianuarii diebus; diebus natalibus utriusque Romae et septem diebus ante Pascha et post Pascha; et diebus Epiphaniarum et sanctorum Apostolorum et sanctis dominicis diebus et die qua princeps creatus est. Quindecim paschalibus diebus

[1] αἱ ἡμέραι *. [2] Ita. Ed. οἱ. [3] In fine verbi compendium anceps.

ἐλευθερίας [1] *δὲ καὶ αὐτεξουσιότητας* [1] *παίδων γίνεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ἀπὸ* 26
τῆς φυλακῆς ἀπολύεσθαι πάντας [1] *χωρὶς βασιλέως κελεύσεως πλὴν τινων*
ἀπηγορευμένων. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς λῃστὰς ἀεί ποτε ἐξετάζεσθαι. Περὶ 25
τοίνυν ὑπερθεσιῶν καὶ τῶν εὐθυνομένων εἰς καρποὺς καὶ τόκους ἀνάγνωθι
βι. θ΄ τι. γ΄ κε. πδ΄ καὶ βι. ις΄ τι. α΄ [2] *κε. λς΄ λζ΄ μζ΄ καὶ βι. ιθ΄ τι. ς΄*
κε. θ΄ καὶ βι. κ΄ τι. γ΄ [3] *κε. ιθ΄ κα΄ κθ΄ καὶ βι. κς΄ τι. ε΄ κε. λ΄ ξς΄ οβ΄*
καὶ τι. β΄ κε. κα΄ καὶ κγ΄ καὶ βι. ι΄ τι. κγ΄ καὶ λε΄ κε. κβ΄ καὶ βι. ιθ΄ τι. γ΄
κε. δ΄ καὶ βι. κ΄ τι. β΄ κε. β΄ θε. α΄ καὶ βι. κγ΄ τι. γ΄ κε. κα΄ καὶ ὅλον
τὸν τι. καὶ βι. β΄ τι. ε΄ καὶ βι. κη΄ τι. η΄ κε. κε΄ (ὡραῖον) καὶ τοῦ κε΄ βι.
τι. α΄ τὸ τέλος.

Τίτλος ιη΄.

Περὶ ἐκδόσεων καὶ δικαιωμάτων δημοσιακῶν καὶ ἰδιωτικῶν, καὶ πῶς ὀφείλει τις ἐκδιδόναι.

Καὶ τίνες συγγινώσκονται μὴ ἐκδεδωκότες. Καὶ τίνες οὐκ ἀναγκάζονται 1 1
ἐκδιδόναι. Καὶ περὶ τοῦ αὖθις αἰτοῦντος λαβεῖν, πότε εἰσακούονται καὶ 6, 7
πότε μή. Καὶ ὅτι ὁ μὴ ἐκδιδοὺς ἢ κακοθελῶς δόλον ποιεῖ. Καὶ εἰς τί 8
εὐθύνεται ὁ μὴ ἐκδιδούς. Καὶ ὅτι ἵνα ἐπόμνυται ὁ ζητῶν τὴν ἔκδοσιν.
Καὶ περὶ τοῦ ἐναλλάσσειν τὴν ἀγωγὴν καὶ διορθοῦσθαι ἣν δέδωκε τῷ ἀντι- 16

ne de publico quidem debito conveniri ullum oportet; possunt vero manumissiones et liberorum emancipationes fieri. Omnesque etiam sine principis iussione a custodia solvuntur, praeter quosdam de quibus id vetitum est. Latrones vero semper inquirere licet. De dilationibus et de his qui fructus et usuras exhibere debent lege lib. 9, tit. 3, c. 84 (87?) et lib. 16, tit. 1, c. 36, 37, 47, et lib. 19, tit. 6, c. 9 et lib. 20, tit. 3, c. 19, 21, 29 et lib. 26, tit. 5, c. 30, 66, 72 et tit. 2, c. 21 et 23 et lib. 10, tit. 23 et 35, c. 22 et lib. 19, tit. 3, c. 4 et lib. 20, tit. 2, c. 2 § 1 et lib. 23, tit. 3, c. 21 et totum tit. et lib. 2, tit. 5 et lib. 28 tit. 8, c. 25 (pulchrum!) et libri 25 tit. 1 in fine.

TITULUS XVIII. – *De editionibus et documentis publicis et privatis et quomodo edere oportet.*

Qui veniam optineant si non ediderint: qui edere non cogantur. De eo qui rursus accipere petit: quando exaudiatur et quando non. Is qui non edit vel mala voluntate edit, dolum facit. Ad quid teneatur is qui non edit. Iurare debet is qui editionem postulat. De mutanda actione et corrigenda ea quam quis adversario suo

[1] Supremae litterae in cod. compendio ambiguo expressae sunt. [2] *γ΄**.
[3] Numerus vel tituli vel libri fallax est. Forte l. *βι. κγ΄*.

δίκῳ αὐτοῦ ἐν λιβέλλῳ. ζήτει [1] καὶ τὸν ιβ´ τι. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. [1] τὸ αὐτὸ δύναται ποιεῖν καὶ ἐν τῇ ἐκκλήτῳ, ὥς φησι βι. θ´ τι. α´
14 κε. γ´. Καὶ περὶ τοῦ τὸν ἐναγόμενον ἐπιζητεῖν τὰ βρέβια τοῦ ἐνάγοντος.
17 Καὶ ὅτι ὁ κατήγορος οὐ δύναται ζητεῖν τοῦ κατηγορουμένου τὰ δικαιώματα,
20 καὶ ὅτι, μὴ δεικνύοντος τοῦ ἐνάγοντος, νικᾷ ὁ ἐναγόμενος. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ὁ ἔχων κοινὰ δικαιώματα ἵνα ἐκδίδωσι τὰ ἀντίγραφα καὶ ἀσφαλίζεται ὡς, εἰ ἐν | χρείᾳ γένηται τοῦ αὐθεντικοῦ, ἵνα προφέρει καὶ δίδωσι τῷ δεομένῳ· 20r
καὶ ὅτι οὐ τὰ ἶσα πιστεύονται, ἀλλὰ τὰ αὐθεντικά. ζήτει καὶ βι. κβ´ τι. α´ κε. λα´ οὗ ἡ ἀρχή Οὐκ ἀπὸ ἰσοτύπων ἢ ἰνδίκων [2], καὶ βι. θ´ τι. ζ´ κε. θ´ περὶ τὰ μέσα οὗ ἡ ἀρχή Λέγει ὁ πραίτωρ· εἰ πεμφθῇ τις, καὶ βι. ιε´ τι. δ´ κε. ιη´ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν τὸ χρέος, (διαλεγόμενον περὶ δικαιωμάτων), ὁμοίως καὶ βι. νς´ τι. ς´ κε. β´ θε. β´ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ [3] τὰ ὠνεακὰ μὴ φαίνονται, καὶ βι. κγ´ τι. α´ κε. λε´ [4] οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τοῦ γραμματείου κίνδυνος, καὶ βι. η´ τι. β´ κε. ξε´ οὗ ἡ ἀρχή Πιστουμένων τῶν γραμμάτων τοῦ ἐνάγοντος, καὶ βι. νς´ τι. β´ κε. β´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἔχων δικαιώματα, καὶ κε. μ´ θε. γ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὦσιν ἐν τῇ κατενεχθείσῃ τοῦ δημοσίου οὐσίᾳ, καὶ θε. δ´ ε´ καὶ ς´ καὶ βι. ξ´ τι. ν´ κε. τελευταῖον.

in libello dedit. V. et tit. 12 et ibidem adnotationes. Id facere potest et in appellatione, ut ait lib. 9, tit. 1, c. 3. Reus actoris rationes requirit. Accusator non potest eius qui accusatus est documenta requirere. Nisi actor probet, reus vincit. Is qui communia documenta habet exemplaria edere debet et cavere se, si ipso authentico opus fiat, prolaturum atque daturum ei qui eo indiget. Non exemplaria fidem merent, sed authentica. V. et lib. 22, tit. 1, c. 31 cuius initium: *Non ab exemplaribus vel indicibus*, et lib. 9, tit. 7, c. 9 versus medium, cuius initium: *Ait praetor, si quis missus fuerit*, et lib. 15, tit. 4, c. 18 cuius initium: *Et postquam debitum accepit:* nam de documentis loquitur. Similiter et lib. 56, tit. 6, c. 2, § 2 cuius initium: *Et ⟨si⟩ venditionis instrumenta non appareant*, et lib. 23, tit. 1, c. 35 cuius initium: *Periculum chirographi*, et lib. 8, tit. 2, c. 65 (63) cuius initium: *Si actoris litteris credatur*, et lib. 56, tit. 2, c. 2, § 1 cuius initium: *Qui instrumenta habet*, et c. 40, § 3 cuius initium: *Si in patrimonio fuerit fisco delato*, et § 4, 5 et 6 et lib. 60, tit. 50, c. ult.

[1-1] In marg. [2] Hic in marg. ἀνάγνωθι περὶ ἴσων. περὶ τοί⟨νυν⟩ ἐκδ⟨όσεων⟩.. i. e. Lege de exemplaribus: de editionibus autem... [3] L. κἂν vel εἰ καί: cfr. Cod. X, 3, 3: *Etsi instrumenta emptionis non extent.* [4] κ.*.

Τίτλος ιθ'.

Περὶ τοῦ οἵτινες νόμιμον πρόσωπον ἐν ταῖς δίκαις ἔχουσιν ἢ οὔ.

Καὶ ἔχουσιν ὡς οἱ τέλειοι καὶ οἱ μὴ ἀπό τινος νόμου κωλυόμενοι· οὐκ
ἔχουσιν ὡς οἱ ἄνηβοι χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου καὶ οἱ ἔνηβοι, δίχα δηλαδὴ τοῦ 1. 2
κουράτορος. καὶ ἀνάγνωθι βι. λζ' τι. ε' κε. μα' οὗ ἡ ἀρχή Οἱ ἀφήλικες
οὔκ εἰσι δεκτοί, καὶ βι. ι' τι. θ' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐλάττονες τῶν κε'
ἐνιαυτῶν. εἰ δὲ λαθόντες νικήσουσιν, ἔρρωται τὸ δικαστήριον, ὡς βι. η'
τι. β' κε. Ϟβ' οὗ ἡ ἀρχή Οὐ διὰ τοῦτο ἧττον [1] ἡ ἀπόφασις. Καὶ ὅτι 3
οἱοσδήποτε δύναται κινεῖν περὶ τῆς νομῆς τοῦ ἀπόντος [2], καὶ ὅτι ὁ ἔχων
δίκην πρὸς ἀφήλικα κατὰ τοῦ κουράτορος [3] ὀφείλει κινεῖν καὶ ὑπομιμνή-
σκειν ἤπερ κατὰ τοῦ ἀφήλικος. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι [4] ἄκων οὐδεὶς ἀναγκάζεται
χρηματικὴν ἢ ἐγκληματικὴν δίκην κινεῖν. ζήτει βι. τοῦδε τι. δ' κε. δ' οὗ ἡ
ἀρχή Πασῶν δὲ τῶν ὑποθέσεων, (ἐναντίον δοκοῦν ἐκ τοῦ φάσκειν ἀναγκά-
ζεσθαί τινα καὶ ἄκοντα γυμνάζειν τὴν ἰδίαν ἀγωγήν. οὐ μὲν οὖν ἐστι δὲ
ἐναντίον, ἀλλ' ἐκεῖ φησι τὴν προκαταρχθεῖσαν, ἐνταῦθα δὲ τὴν μήπω
κινηθεῖσαν), καὶ τι. ζ' κε. β' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ περὶ κινητοῦ πράγματος.
περὶ τοίνυν ἀφηλίκων ἀνάγνωθι βι. ι' τι. δ' ἄχρι τοῦ ξ' κε. καὶ τι. ε' ς'
ζ' θ' ἄχρι τοῦ κζ' καὶ τοῦ ξ' βι. τι. λδ' καὶ τοῦ λη' βι. τι. θ' καὶ βι. ιη'

TITULUS XIX. - *De iis qui in litibus legitimam habent personam vel non habent.*

Legitimam personam habent maiores et ii qui lege aliqua non prohibentur: non habent pupilli sine tutoris auctoritate vel adolescentes sine curatore. Et lege lib. 37, tit. 5, c. 41 (39) cuius initium: *Minores aetate capaces non sunt*, et lib. 10, tit. 9, c. 4 cuius initium: *Minores XXV annis.* Si vero eorum condicio latuerit et vicerint, iudicium valet, ut lib. 8, tit. 2, c. 92 (88) cuius initium: *Non ideo minus sententia.* Quicumque de absentis possessione agere potest. Qui adversus minorem actionem habet contra curatorem agere debet et denuntiare potius quam contra minorem. Nemo invitus cogitur pecuniariam vel criminalem litem suscipere: v. huius lib., tit. 4, c. 4 (3) cuius initium: *Omnium causarum* (id contrarium esse videtur, dum ait cogi posse quendam vel invitum propriam actionem exercere. Non est tamen contrarium; ibi enim de actione est sermo, de qua lis est contestata; hic de ea quae nondum est coepta), et tit. 7, c. 2 (1, § 1) cuius initium: *Qui de re mobili.* De minoribus autem lege lib. 10, tit. 4 usque ad c. 60 et tit. 5, 6, 7, 9 usque ad 27 et lib. 60, tit. 34, et lib. 38, tit. 9, et lib. 18, tit. 2 et lib. 37, tit. 5 et lib. 8,

[1] ἧτταν sic vid. [2] Ita. [3] κ. τουρα^τρ' *. Mox ἥπερ. [4] om.

τι. β′ καὶ τοῦ λζ′ βι. τι. ε′ καὶ βι. η′ τι. β′ καὶ τοῦ ι βι. τι. κη′ κθ′ λ′ λα′ λβ′ λγ′ λδ′ καὶ βι. ιθ′ τι. ζ′ κε. δ′ καὶ βι. κς′ τι. δ′ κε. ιζ′ καὶ βι. λε′ τι. ιβ′ ιε′ καὶ βι. μδ′ τι. ιδ′.

ΒΙΒΛΟΣ Η′.

Τίτλος α′.

Περὶ συνηγόρων.

1 Καὶ πόσαι τάξεις εἰσὶ τῶν δυναμένων συνηγορεῖν. Καὶ τί λέγεται
συνηγορία καὶ πῶς εἰδοποιεῖται. Καὶ τίνες παντελῶς κωλύονται καὶ
τίνες προσκαίρως. Καὶ τίσι δίδωσιν ὁ πραίτωρ συνηγόρους. ζήτει καὶ
κε. ιζ′ τοῦ παρόντος τι., οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἄρχων ἐξισούτω τοὺς δικολό-
12 γους. Καὶ περὶ τοῦ κεχρῆσθαι τῇ παραγραφῇ τῆς ἀναργυρίας τὸν ὁμο-
λογήσαντα ἀπὸ δανείου χρεωστεῖν τὰ ἀπὸ συνηγορίας χρεωστηθησό-
μενα τῷ μέλλοντι συνηγορεῖν. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. νγ′ τοῦ α′ τι.
13 τοῦ ια′ βι., οὗ ἡ ἀρχή Καλῶς τις χωρηγεῖ. | Καὶ περὶ τοῦ καταδικασθέν- 20v
14 τος ἀπουσίᾳ τοῦ ἰδίου συνηγόρου. Καὶ περὶ τοῦ συμφωνοῦντος συνη-
γόρου ἀπόμοιραν λαβεῖν τῆς δίκης μετὰ τὴν νίκην. περὶ τοίνυν συνηγόρων
15 ζήτει βι. νδ′ τι. ιδ′ κε. β′. Καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὸν αὐτὸν συνηγορεῖν καὶ δικά-
ζειν (καὶ ζήτει τὸν α′ τι. τοῦ ζ′ βι. κε. β′) ἢ λάθρα ἢ φανερῶς ὑβρίζειν τὸν

tit. 2 et libri 10 tit. 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 et lib. 19, tit. 7, c. 4 et lib. 26, tit. 4, c. 17 et lib. 35, tit. 12, 15 et lib. 44, tit. 14.

Liber VIII.

Titulus I. - *De advocatis.*

Et quae sunt classes eorum qui pro aliis postulare possunt. Quid dicitur postulare. Quae species sunt. Qui omnino prohibentur ne postulent pro aliis et qui ad tempus. Quibus praetor advocatos tribuit. V. et c. 17 (16) praesentis tit., cuius initium: *Magistratus patronos aequaliter tribuat.* Is qui tamquam ex mutuo se debitorem eius pecuniae confessus est, quae ei qui pro eo postulaturus est debita foret, non numeratae pecuniae exceptione uti potest. V. de hoc c. 53 (52) tit. 1, lib. 11, cuius initium: *Recte quis subministrat.* De eo qui proprio advocato absente damnatus est. De advocato qui pactus est partem litis se accepturum post victoriam. De advocatis autem v. lib. 54, tit. 14, c. 2. Ne idem advocatus sit atque iudex: et v. tit. 1 libri 7, c. 2. Ne advocatus clam vel subdole adversarium contumelia adficiat

ἀντίδικον, μηδὲ σύμφωνον ἢ συνάλλαγμα περὶ τῆς δίκης ποιεῖν ἢ τῶν
μισθῶν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ μισθὸν λαμβάνειν τοὺς ἀξιωματικοὺς συνηγοροῦν- 15
τας· εἰ δὲ λάβωσιν, ἀγενεῖς καὶ ἀποβλήτους νομίζεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ 16
ἐξ ἴσου [1] τοῖς δικαζομένοις παρέχειν τοὺς συνηγόρους τὸν ἄρχοντα, καὶ τοῦ 17
μὴ τάττεσθαι συνήγορον χριστιανὸν μὴ ὄντα. Καὶ περὶ τοῦ κατηγοροῦν- 18
τος προδοσίας τοῦ οἰκείου συνηγόρου καὶ δεικνύοντος τὴν προδοσίαν, ἀναλύειν τὴν δίκην· καὶ μὴ δεικνύοντος, ὑποπίπτειν τῷ τῆς συκοφαντίας ἐγκλήματι. πῶς δὲ προδίδοται ἡ δίκη, ζήτει βι. ξ' τι. α' κε. ι' θε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐκεῖνός ἐστι προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως. περὶ δὲ τοῦ προδιδόντος ἐντολέως τῷ ἀντιδίκῳ τὰ τῆς δίκης δικαιώματα ζήτει βι. ξ' τι. να' κε. θ' οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ συνηγορίας τις κωλύεται. καὶ περὶ τοῦ προδιδόντος χρηματικὴν ἢ ἐγκληματικὴν δίκην ζήτει [2] καὶ βι. ξ' τι. κς' [2]. περὶ δὲ τοῦ λαβόντος συνηγόρου μισθὸν καὶ μὴ συνηγορήσαντος ζήτει βι. κδ' τι. α' κε. λδ' οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸ δοθὲν ἐπὶ αἰτίᾳ μὴ ἀδυνάτῳ. καὶ περὶ τοῦ ὅπως αὐτῷ δίδοσθαι τὰ συνηγορικὰ ὀφείλει, ζήτει καὶ βι. λε' τι. ιη' κε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Αἱ γραφόμεναι
πρὸς συνήγορον συνθῆκαι, καὶ βι. νδ' τι. ιδ' κε. α'. Καὶ περὶ τοῦ ἔχειν 19
αὐτοὺς [3] ὡς ἰδιόκτητον πεκούλιον ὅσα ἐκ τῆς συνηγορίας αὐτῶν ἐκτήσαντο. ἐνταῦθα εὑρήσεις ἄλλον ἔπαρχον ὄντα πραιτωρίων καὶ ἕτερον τὸν τῆς πόλεως. καὶ ζήτει καὶ αὐτὸ τὸ κδ' κε. τοῦ αὐτοῦ τι. καὶ βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Οἱ παρὰ [4] τῷ ἐπάρχῳ τῶν πραιτωρίων. Καὶ περὶ τοῦ ἀκριβῶς αὐτοὺς ἐπίστασθαι τοὺς νόμους καὶ χειροτονουμένους μαρτυρεῖσθαι παρὰ παντὸς οὕτως αὐτοὺς ἔχειν, τοῦ διδασκάλου αὐτῶν ἐπομνυμένου [5] περὶ τούτου. Καὶ

neque pactum sive contractum de lite aut de mercede faciat. Ne mercedem capiant advocati in dignitate positi: quod si ceperint, infames atque abiecti existimandi sunt. Magistratus curare debent, ut pariter litigantibus advocatos exhibeant: et ne admittatur advocatus is qui christianus non sit. De eo qui proprium advocatum tamquam proditorem accusat; si proditionem ostendit, lis solvitur; si non probat, calumniae crimini subicitur. Quomodo lis prodatur, v. lib. 60, tit. 1, c. 10, § 1 (6) cuius initium: *Ille proditor est propriae causae.* De procuratore qui adversario litis instrumenta prodit, v. lib. 60, tit. 51, c. 9 cuius initium: *Et postulatione quis interdicitur.* De eo qui pecuniariam vel criminalem litem prodit, v. lib. 60, tit. 26. De advocato qui mercedem accepit et non postulavit, v. lib. 24, tit. 1, c. 34 (36) cuius initium: *Id quod propter causam non impossibilem datum est.* Quomodo ei dari debent ea quae ad postulationem pertinent, v. et lib. 35, tit. 18, c. 1 cuius initium: *Pacta cum advocato scripta,* et lib. 54, tit. 14, c. 1. Advocati ut peculium quasi castrense ea habent, quae ex advocatione quaesiverunt. Ibidem invenies alium esse praefectum praetorio et alium praefectum urbis: et v. et ipsum c. 24 (23) eiusdem tit. et lib. cuius initium: *Qui sunt apud praefectum praetorio.* Apprime eos iura callere oportet. Et cum eligantur, ab omnibus testimonium exhibeatur eos esse tales, eorum

[1] ἐξίσου. [2-2] In marg. [3] In marg. σημ. περὶ ὑπεξουσίου. [4] περὶ.
[5] In marg. σημ. περὶ τοῦ ὅρκου. Nota c. 25 postpositum esse.

37 περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι κατ' ἐνιαυτὸν δύο φισκοσυνηγόρους [1]. Καὶ περὶ
τοῦ μὴ ἐπιτιμᾶσθαι παρά τινος τοὺς συνηγόρους, εἰ μὴ παρὰ τοῦ ἐπάρχου
38 τῶν πραιτωρίων. Καὶ περὶ τοῦ ἀποδημοῦντος συνηγόρου, ἵνα μετὰ αἰτή-
σεως τῆς πρὸς τὸν ἔπαρχον ἀποδημῇ· καί, κἂν ὑπὲρ τὴν πενταετίαν
39 βραδύνῃ, συγγινώσκεται. Καὶ περὶ τοῦ ἀποκρύπτοντος φισκοσυνηγόρου τὰ
40 τοῦ δημοσίου δίκαια ἢ τοὺς ἰδιώτας ὀνόματι δημοσίου συκοφαντοῦντος. Καὶ
περὶ τοῦ τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν συνηγόρων νομίζεσθαι παρὰ τῶν συνη-
41 γορουμένων λέγεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ τὴν πλάνην τῶν ὑπαγορευόντων τὰς
42 δεήσεις μὴ βλάπτειν τοὺς κρινομένους ἢ δεηθέντας. Καὶ περὶ συνηγόρου
πλανηθέντος, τοῦ προσφύγου παρόντος καὶ μὴ ἀντειπόντος ἢ ἐκκαλεσαμένου.
περὶ δικολόγου τοίνυν παραλιπόντος πρόσκαιρον παραγραφήν, ἵνα δίδωσι
χρυσίου λίτραν μίαν, ζήτει τὸ τέλος τοῦ δ' τι. τοῦ να' βι. πρόσκαιρον δὲ
43 παραγραφὴν νόει τὴν διλατωρίαν [2], ὥσπερ ἐστὶν ἡ προκουρατορία. Καὶ περὶ
τοῦ τὰ παραλιμπανόμενα παρὰ τῶν συνηγόρων, ταῦτα παρὰ τῶν δικαζόν-
των ἀναπληροῦσθαι. περὶ τοίνυν προκουρατορίας παραγραφῆς ζήτει τούτου
τοῦ βι. τι. β' κε. η' θε. β' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὸν τῆς στρατείας πληρώσας
χρόνον [3] καὶ ὁ ἀπολυθεὶς γίνεται ἐντολεύς, καὶ κε. ϙα' οὗ ἡ ἀρχή Πρὸ
προκατάρξεως ἐκβαλέσθω κινῶν ὁ στρατιώτης. ζήτει | καὶ βι. τοῦδε [4] τι. ε' 21r
κε. νβ' οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ὁ παραλιπὼν ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης, καὶ βι. θ' τι. α'
κε. πε' οὗ ἡ ἀρχή Ὀφείλει τις τὰς ἀναιρετικὰς παραγραφάς, καὶ κε. ρκϛ'
οὗ ἡ ἀρχή Τῆς ἐκκλήτου γυμναζομένης. ἀνάγνωθι τοῦ να' βι. τὸν ὅλον
τι. α' [5] διαλεγόμενον περὶ παραγραφῶν καὶ τῶν προκριμάτων αὐτῶν, καὶ

doctore de hoc insuper iurante. Duo fisci advocati singulis annis eligantur. Neque advocatos a quodam reprehendi oportet, nisi a praefecto praetorio. De advocato absente: ut post commeatum a praefecto impetratum abeat. Et si ultra quinquennium quis afuerit, veniam optinet. Si fisci advocatus fisci iura occultet vel privatis fisci nomine calumniam faciat. Ea quae ab advocatis dicuntur quasi ab ipsis litigatoribus dicta fuerint intelliguntur. Error eorum, qui scribunt preces, non debet iis nocere qui iudicantur vel precantur. De advocato qui errat, dum reus praesens est et non contradicit neque appellat. De patrono qui temporalem exceptionem omittit: unam auri libram dare debet, ut v. in fine tit. 4, lib. 51. « Temporalem exceptionem » intellege eam quae est dilatoria, sicuti est procuratoria. Ea quae ab advocatis omissa sunt iudicantes explere debent. De procuratoria autem exceptione v. huius lib., tit. 2, c. 8, § 2 cuius initium: *Qui tempus militiae implevit et qui dimissus est procurator fieri potest*, et c. 91 (87) cuius initium: *Ante litis contestationem miles qui agit repelli debet*. V. et lib. huius (7) tit. 5, c. 52 (51) cuius initium: *Et qui in litis initio omisit*, et lib. 9, tit. 1, c. 85 (93) cuius initium: *Debet quis peremptorias exceptiones*, et c. 126 (132) cuius initium: *Appellatione mota*. Lege lib. 51 totum tit. 1 de exceptionibus tractantem et de praeiudiciis eorum et tit. 2 de exce-

[1] In marg. ση. περὶ φισκοσυνηγόρων. [2] διλα^{τρ}' [3] πληρ. χρ. om. [4] Sic in cod.: revera c. est libri 7. [5] om.

τι. β′ περὶ ὑπεξαιρέσεως παραγραφῶν, καὶ τι. γ′ περὶ προσκαίρων παραγραφῶν, καὶ τι. δ′ περὶ φόβου καὶ δόλου, καὶ τι. ις′ τοῦ ζ′ βι. διαλεγόμενον καὶ αὐτὸν περί τινων παραγραφῶν καὶ τῶν ἐπὶ τούτῳ συμφώνων [1]. περὶ δὲ τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ συνηγορήσαντος τῷ ἐκδικοῦντι τὸ τοῦ συνηγοροῦντος δίκαιον ὡς ἀλλότριον, ζήτει βι. ιε′ τι. α′ κε. νδ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐν ἀγνοίᾳ συνηγορήσω τῷ ἐκδικοῦντι τὸ ἐμὸν ὡς ἴδιον. περὶ δὲ τοῦ παραλιπόντος δικολόγου παραγραφὴν πρόσκαιρον ἐν ἀρχῇ καὶ τελευταῖον χρωμένου καὶ ἐκβληθέντος, εἰ ἀντιθήσει ταύτην αὖθις, πῶς ἵνα δίδωσι χρυσίου λίτραν μίαν, ζήτει βι. να′ τι. δ′ τὸ τέλος.

Τίτλος β′.

Περὶ προκουρατόρων καὶ διεκδικητῶν.

Καὶ πῶς ὁρίζονται οἱ προκουράτορες, καὶ πῶς γίνονται καὶ ἐπὶ ποίοις. 1. 3
Καὶ ἐπὶ ποίαις δίκαις ὁ ὑπεξούσιος δίδωσιν ἐντολέα καὶ πότε δύναται κινεῖν. 8
Καὶ πῶς ὁ ὑπεξούσιος γίνεται ἐντολεύς. Καὶ τίνες κωλύονται γίνεσθαι
ἐντολεῖς, ὡς ὁ στρατιώτης· μὴ παραγραφεὶς δὲ γίνεται, ὡς τὸ ϙα′ κε.
τούτου τοῦ τι. φησίν, οὗ ἡ ἀρχή Πρὸ προκατάρξεως ἐκβαλέσθω κινῶν ὁ
στρατιώτης. Καὶ περὶ τοῦ δοθέντος, δι᾽ εὔλογον δὲ αἰτίαν παραιτησαμένου. 8, 3-10
Καὶ περὶ τοῦ μὴ δυναμένου παραιτήσασθαι. Καὶ περὶ τοῦ ποῖαι ἀγωγαὶ ἢ 15
δίκαι διὰ ἐντολέως γυμνάζονται εἴτε καὶ μή. Καὶ τίνες δίδονται ἢ κωλύονται

ptionibus tollendis et tit. 3 de temporalibus exceptionibus et tit. 4 de metu et dolo et tit. 16 libri 7 et ipsum de quibusdam exceptionibus tractantem et de pactis circa eas. De eo qui per ignorantiam pro eo postulavit qui ipsius advocati ius tamquam proprium vindicabat v. lib. 15, tit. 1, c. 54 (53) cuius initium: *Si per errorem pro eo postulavero qui meam rem tamquam suam vindicabat.* De advocato qui temporalem exceptionem initio omisit eaque posterius usus repulsus est, si is rursus eandem opposuerit, quomodo unam auri libram solvere debeat, v. lib. 51, tit. 4 in fine.

TITULUS II. - *De procuratoribus et defensoribus.*

Quomodo definiuntur procuratores: quomodo fiunt et de quibus. In quot causis filiusfamilias procuratorem constituit et quando agere potest. Quomodo fiat filiusfamilias procurator. Qui prohibentur procuratores fieri, veluti miles: si nulla tamen exceptio opponitur, procurator fit ut ait c. 91 (87) huius tit. cuius initium: *Ante litis contestationem miles qui agit repelli debet.* De eo qui datus est et iusta ex causa recusatus est. De eo qui recusari nequit. Quales actiones vel lites per procuratores exerceri possunt vel non possunt. Qui constitui possunt procuratores et qui fieri

[1] *συμφωνιῶν.* Cfr. supra p. 10 n. 6.

γίνεσθαι ἐντολεῖς. ἀνάγνωθι καὶ τὸν ια´ τι. τοῦ θ´ βι.· φησὶ καὶ γὰρ περὶ
16 ἱκανοδοσίας τὸ δεκτὸν ἐχούσης. Καὶ πότε ὁ δεσπότης ἔχει ἄδειαν δι᾽ ἑαυτοῦ
17 τὴν δίκην εἰπεῖν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ μετὰ προκάταρξιν μὴ ἀποκινεῖσθαι τὸν
ἐντολέα. ζήτει τούτου τοῦ τι. κε. ρ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Μετὰ προκάταρξιν μὴ ἀπο-
κινεῖσθαι τὸν ἐντολέα· [1] διαστίξει δὲ ἐπί τινων θεμάτων ἀποκινεῖσθαι αὐτόν.
19 Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὕποπτός ἐστιν ὁ ἐντολεὺς ἢ δέσμιος ἢ νοσεῖ ἢ ἰδίῳ μείζονι
31, 2 ἐνησχόληται πράγματι. Καὶ περὶ τοῦ διδόντος ἐν διαφόροις καιροῖς δύο
32 συνηγόρους. Καὶ περὶ πολλῶν εἰς ὁλόκληρον δοθέντον καὶ ἑνὸς αὐτῶν προ-
33 λαβόντος. Καὶ ὅτι ὁ δοῦλος ἐπὶ διοικήσει πεκουλίου δύναται ἔχειν ἐντολέα,
33, 2 καὶ ὁ περὶ καταστάσεως δικαζόμενος καὶ ὁ ὑπεξούσιος. Καὶ ὅτι προσ-
δεχόμεθα τὸν τυχόντα καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλικῶν δικαστηρίων καὶ ἔνθα τις
ἀπὼν δύναται δικάζεσθαι· καί ἐστιν ὡραῖον. ζήτει καὶ κε. μ´ τοῦ α´ τι. τοῦ θ
35 βι., οὗ ἡ ἀρχὴ Τὴν ἐπὶ χρήμασιν ἔκκλητον [2]. Καὶ τίνες χωρὶς ἐντολῆς
διεκδικῶσιν, ὡς οἱ παῖδες μετὰ ἱκανοδοσίας (ὥς φησι τὸ Ϙ´ κε.), ἀδελφοὶ καὶ
ἀγχιστεῖς, ἀπελεύθεροι. ζήτει καὶ βι. θ´ τι. ι´ κε. β´ θε. α´· φησὶ γὰρ καὶ
ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ ἄνδρα ὑπὲρ γυναικὸς καὶ πατρῶνας, πλὴν παρε-
χομένους τὴν συνήθη ἱκανοδοσίαν. ζήτει [3] τὸ τέλος τοῦ μ´ κε. ἐναντίον ἐκ
35, 1 φάκτου [3]. Καὶ ὅτι ὁ πάτρων τοῦ ἀπελευθέρου κατηγορεῖ διὰ ἐντολέως,
39 καὶ ὁ ἀπελεύθερος διὰ ἐντολέως ἀπολογεῖται. Καὶ περὶ τοῦ ἱκανὰ διδόναι
40, 1 τοὺς ὀνόματι ἀλλοτρίῳ κινοῦντας, καὶ τίνες οὐ δίδουσιν ἱκανά. Καὶ ὅτι ἐὰν
ἐπερωτᾷ ὁ διοικητὴς τὴν περὶ μελλούσης ζημίας ἐν οἴκῳ ἢ περὶ ληγάτου
40, 3 ἀσφάλειαν, δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν. Καὶ ὅτι μετὰ προκάταρξιν ἱκανὰ οὐ

prohibentur: lege et tit. 11 libri 9, ait enim de satisdatione accepta. Quando dominus facultatem habeat per semetipsum causam dicere. Ne post litem contestatam removeatur procurator: v. huius tit. c. 100 (96) cuius initium: *Post litem contestatam procurator removeri non potest*: distinguentur tamen casus, quibus removeri ille potest. Si suspectus sit procurator, vel in vinculis, vel morbo afflictus vel si proprio maiore negotio detineatur. De eo qui diversis temporibus duos advocatos constituit. De pluribus in solidum datis et uno ex eis praeoccupante. Servus in peculii administratione potest procuratorem habere, et qui de statu litigat et filiusfamilias. Eum qui se offert accipere debemus et in capitalibus iudiciis et quando quis absens iudicari potest: est opportunum. V. et c. 40 (47) tit. 1, lib. 9, cuius initium: *Appellationem in pecuniaria causa.* Qui sine mandato defendere possunt, ut liberi cum satisdatione, ut ait c. 90 (86), fratres et cognati, liberti. V. et lib. 9, tit. 10, c. 2 (3), § 1: ait enim et adscendentes et descendentes et virum pro uxore et patronos (defendere posse), si consuetam praestent satisdationem. V. finem c. 40 quod contrarium ex facto est. Et patronus libertum per procuratorem accusare potest et libertus per procuratorem sese defendere. Eos qui alieno nomine agunt satisdare oportet: quinam satis non dent. Si a procuratore damni infecti stipulatio vel legatorum exigatur, cavere debet. Post litis contestationem satis non datur. Quando etiam

[1] Ed. ὁ ἐντολεὺς μὴ ἀποκινείσθω. [2] In marg. καινόν. [3-3] In marg.

21v δίδονται. | Καὶ πότε καὶ γυναῖκας δεχόμεθα ὀνόματι ἀνδρῶν κινούσας, ὡς 41
τὰς θυγατέρας τοῦ νοσοῦντος [1]. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀγωγῶν οὐ 42
δίδοται ἐντολεὺς εἰ μὴ ἐπὶ τυμβορυχίας [2] καὶ [3] ⟨ὅτε τις⟩ κινεῖ περὶ
ὁδο⟨ῦ δ⟩ημοσίας ζημιούμενος ἰδιωτικῶς [3]. ζήτει καὶ κε. ρβ΄ θε. α΄ οὗ ἡ
ἀρχὴ Κἂν πρὸ τῆς προκατάρξεως, καὶ βι. ξ΄ τι. λγ΄ καὶ βι. θ΄ τι. α΄
κε. μ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὴν ἐπὶ χρήμασιν ἔκκλητον. Καὶ ὅτι ἀφῆλιξ οὐ καλῶς 51
διεκδικεῖ τινα, εἰ μὴ κατὰ τὸ ϙ΄ κε. Καὶ τίνες οὔκ εἰσιν ἀξιόχρεοι πρὸς 56
ἐκδίκησιν. Καὶ περὶ τοῦ παραχωρήσαντος διοικήσεως παραγραφήν. ζήτει 56, 1
περὶ τούτου καὶ τὸν α΄ τι. τούτου τοῦ βι. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραδοθέντα
σοι. Καὶ περὶ γενικοῦ διοικητοῦ, ἐν ποίοις δύναται συμφωνεῖν καὶ ἐν 57-59
ποίοις μή. Καὶ περὶ τῆς ἐπερωτήσεως καὶ τῶν πρωτοτύπων καὶ τῶν 63
διοικητῶν αὐτῶν. Καὶ ὅτι οὐκ ἀεὶ δι' ἐντολέως ἀγωγὴ ἡμῖν προσπορί- 68
ζεται, ἀλλὰ φυλάττεται. Καὶ περὶ διεκδικητοῦ ἀπορήσαντος πρὸ τῆς 72
προκατάρξεως. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι δι' ἐντολέως ἐκκαλεῖταί τις. Καὶ περὶ 76, 77
τοῦ τοὺς διοικητὰς τῶν κληρονόμων ἀποκρίνεσθαι τοῖς ληγαταρίοις, καὶ
ἀπόντων ἐκείνων· εἰ δ' οὖν [4], ἐκβάλλεσθαι τῆς νομῆς. Καὶ περὶ γυναικὸς 78
δικασαμένης ἀπουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπὶ διαφέροντι αὐτῷ πράγματι, καὶ
πότε δύναται αὕτη ἐπὶ ἀνδρῴῳ πράγματι δικάζεσθαι. Καὶ ὅτι ὁ κατηγο- 79
ρηθεὶς ἐπὶ ἐγκλήματι, εἰ μὴ καθαρίσει ἑαυτόν, οὐ δύναται δίκῃ ἀλλοτρίᾳ
κατέχεσθαι. Καὶ ὅτι πᾶς ὁ ὀνόματι ἀπόντος κινῆσαι βουλόμενος, εἰ μὴ 80
διεκδικεῖ, οὐ δύναται κινῆσαι τὴν ἐνταλθεῖσαν αὐτῷ ἀγωγήν [5]. Καὶ ὅτι οἱ 85

mulieres accipimus virorum nomine agentes ut et filias eius qui morbo laborat. In actionibus popularibus procurator non datur, nisi in sepulcri violati actione, et quando quis de via populari actione experitur privato damno affectus. V. et c. 102 (98), § 1 cuius initium: *Quamvis ante litis contestationem*, et lib. 60, tit. 33 et lib. 9, tit. 1, c. 40 (47) cuius initium: *Appellationem in pecuniaria causa.* Minor non recte quem defendit, praeter casum de quo ait c. 90 (86). Qui non fidem merent ut defendant. De eo qui procuratoriam exceptionem remisit: v. de hoc et tit. 1 huius lib. et ea quae ibidem tibi tradita sunt. De procuratore omnium bonorum: de quibus rebus contrahere potest: de quibus non potest. De stipulatione et de dominis et procuratoribus eorum. Non semper actio per procuratorem nobis adquiritur, sed servatur. De defensore eius qui ante litis contestationem solvendo esse desierit. Per procuratorem quis appellare potest. Heredum procuratores et iis absentibus legatariis respondere debent: ceterum possessione moventur. De muliere quae viro absente iudicium subit de re ad illum pertinente; quando de re mariti iudicium suscipere potest. Qui criminis est accusatus, nisi sese purgaverit, non potest alienam litem suscipere. Quicumque absentis nomine vult agere, nisi eum defendat, non potest

[1] In fine f. 21r in marg. Ὅρα καινὸν περὶ γυναικῶν, i. e. V. novum de mulieribus. [2] Ita. [3-3] In marg., ubi etiam περὶ δημοσίων ἀγωγῶν σημ., i. e. Nota de popularibus actionibus. [4] οὖν. Cfr. supra p. 73 n. 1. [5] Hic in marg. ζήτει καὶ βι. ζ΄ τι. ιδ΄ i. e. V. et lib. 7, tit. 14; quae utrum hoc caput an aliquod e proximis spectent, dubium est signi defectu.

ἐπίτροποι καὶ κουράτορες ἐκ τοῦ οἰκείου προσώπου ἐντολέα ἐπὶ τῇ δίκῃ τοῦ νέου οὐ δύνανται καταστῆσαι· ἀλλ᾽ οἱ νέοι σὺν αὐθεντίᾳ τῶν ἐπιτρόπων καὶ κουρατόρων καὶ εἰς τὸ ἐνάγειν καὶ ἐνάγεσθαι καθιστῶσιν ἐντολέα ὃν
89 βούλονται. Καὶ περὶ τοῦ μετὰ τῆς συνήθους ἀσφαλείας τὸν υἱὸν καὶ δίχα ἐντολῆς διεκδικεῖν τὸν ἐναγόμενον πατέρα, μείζονα ὄντα· τὸν δὲ ἐλάττονα μηδαμῶς, εἰ μὴ ἐπί τινος θέματος. ζήτει [1] τὸ Ϙ´ κε. οὗ ἡ ἀρχή Ἐξέστω
90 παντί [1]. Καὶ περὶ τῆς νικησάσης ἥττονος τὸν αὐτῆς χρεώστην ἐπὶ δικαστηρίῳ χωρὶς κουράτορος διὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, τοῦ ἀντιδίκου αὐτῆς ἐκκαλουμένου καὶ λέγοντος μὴ ἐρρῶσθαι τὴν δίκην, ὡς ἀπουσίᾳ τοῦ κουράτορος
91 δικασαμένης καὶ παρὰ γνώμην ἐκείνου. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀγοράζειν τὰς
92 ἀλλοτρίας δίκας. Καὶ περὶ τοῦ ἀγοράσαντος ἀγρὸν παρὰ [2] τοῦ μὴ ἰδικὸν ἔχοντος μανδάτον, μὴ εἶναι διὰ ταῦτα τὸν ἐξωνησάμενον δεσπότην. ζήτει [3] ἐναντίον κε. μ´ [3]. Καὶ περὶ διεκδικήσεως γυναικῶν καὶ τοῦ μὴ παρὰ τὴν φύσιν διεκδικεῖν. ζήτει [3] καὶ βι. ιθ´ τι. ι´ κε. κγ´ θε. γ´ οὗ ἡ ἀρχή Υἱοῦ ἢ θυγατρός [3]. ἰστέον δὲ ὅτι οὐδὲ τὰ ἐν προικὶ δοθέντα ἡ γυνὴ [4] διεκδικεῖν δύναται,
93 ὡς [5] βι. ιε´ τι. α´ κε. πθ´ οὗ ἡ ἀρχή Τὰ ἐν προικὶ ἐπιδοθέντα. Καὶ περὶ δούλου διοικοῦντος τὰ τοῦ δεσπότου, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐκποιεῖν κινητὸν ἢ ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ δεσπότου παρὰ γνώμην αὐτοῦ, κἂν ἐπροχώρησε τὸ τοῦ πραθέντος πράγματος τίμημα εἰς τὰ τοῦ δεσπότου πράγ-
95 ματα. Καὶ περὶ [6] τοῦ πῶς ὀφείλει διοικεῖν ὁ ἀνὴρ τὰ τῆς γυναικὸς πράγματα καὶ δίχα ἐντολῆς αὐτῆς ἐπὶ τοῖς προικιμαίοις (ἀνάγνωθι καὶ κε. λη

mandata sibi actione experiri. Tutores et curatores ex sua persona non possunt procuratorem propter litem minoris constituere: sed ipsi minores auctoritate tutorum et curatorum sive agant sive conveniantur procuratorem quem volunt constituere possunt. Filius aetate maior cum solemni satisdatione patrem suum conventum etiam sine mandato defendere potest: minor vero nequaquam, nisi quodam casu. V. c. 90 (86) cuius initium: *Cuique liceat.* De ea quae minor sine curatore per maritum suum debitorem suum iudicio vicit: ⟨quid fiat⟩ si eius adversarius appellet et dicat iudicium non valere, utpote absente curatore decisum, et contra eius voluntatem. Ne quis alienas lites emat. De eo qui agrum emit ab eo qui specialem mandatum non habet: non ideo fit dominus is qui emit. V. contrarium c. 40. Et de muliere defendente: ne ultra sexum defensio fiat. V. et lib. 19, tit. 10, c. 23 (20), § 3 cuius initium: *Filii vel filiae.* Sciendum vero est neque ea quae in dotem data sunt posse mulierem vindicare, ut lib. 15, tit. 1, c. 89 (88) cuius initium: *Ea quae in dotem sunt data.* De servo qui domini res administrat: non potest contra voluntatem eius rem domini mobilem sive immobilem alienare, licet rei venditae pretium in res domini versum fuerit. Quomodo oporteat virum uxoris res administrare et sine eius mandato, si de dotalibus

[1-1] In marg. Inepta tamen παραπομπή est; quum heic idem ipsum c. 90 (86 ed.) referatur. Et alibi non semel id factum: cfr. e. g. 9, 1, 34 et 87 et 9, 3, 15. [2] περὶ. [3-3] In marg. [4] Ergo ἡ γυνή, non ὁ πατήρ, legit cum Syn. et Harmen. in Basil. 15, 1, 88. [5] Ita sine φησίν. [6] om.

τοῦ ε΄ τι. τοῦ κθ΄ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν γυνὴ γραμματεῖα ἔχουσα), λαβὼν
δὲ ἐντολὴν μὴ παρεξέρχεσθαι ταύτην. ζήτει [1] βι. θ΄ τι. ι΄ κε. β΄, ὅτι χωρὶς
ἐντολῆς δύναται κινεῖν [1]. Καὶ περὶ τοῦ μετὰ προκάταρξιν τῆς δίκης, τοῦ 97
ἔχοντος τὴν δίκην τελευτήσαντος, τὸν ἐντολέα πληροῦν τὴν δίκην ἢ ἕτερον
παρέχειν ὃν ἂν αὐτὸς βούλεται ἐντολέα [2]. Καὶ περὶ τοῦ πλαστοῦ φανέντος 98
ἐντολέως μετὰ προκάταρξιν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐφεῖσθαι πᾶσιν ἑταιρείαν 101
ποιεῖν ἢ συστήματα ἢ σωματεῖα εἰ μὴ ἐπὶ δημοσίων τελῶν καὶ ἄλλων τινῶν
22r καὶ ναυκλήρων | καὶ μαγίστρων [3], καὶ ἔχειν αὐτοὺς κοινὰ πράγματα· καὶ
ἐὰν μή ἐστιν ὁ ἐκνικῶν, ὁ ἐνάγων εἰς νομὴν πέμπεται. Καὶ περὶ συνδίκων 102
ὁμάδος [4] πόλεως, καὶ ἐπὶ ποίοις θέμασιν ἀποκινεῖται, καὶ πότε δίδοται.
Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οὐκ ἀπαιτεῖται ἱκανοδοσίαν ὁ σημανθεὶς διὰ δεήσεως [5] 106, 3?
τοῦ πρὸς βασιλέα ἐντολεύς. τοῦτο δὲ νόησον εἰ αὐτὸς τὴν δίκην κινήσει·
εἰ δὲ ἐνάγεται, δίδωσι ταύτην. Περὶ τοίνυν διεκδικητῶν ζήτει βι. θ΄ τι. α΄
κε. δ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἑτέρου δικασαμένου, καὶ κε. ς΄ οὗ ἡ ἀρχή Καὶ
χωρὶς ἐντολῆς τοῦ τιμωρηθῆναι, καὶ τι. ια΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁ ἐντο-
λεὺς νικήσας τὴν ἐπὶ τῇ [6] φανερώσει τῶν πραγμάτων, καὶ θε. α΄ τοῦ αὐτοῦ
κε. καὶ βι. κδ΄ τι. α΄ κε. ιδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μὴ κεχρεωστημένα καταβάλλω.
τί δὲ λέγεται ἱκανοδοσία, ζήτει βι. κς΄ τι. ε΄ κε. νδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἱκανοδοσία
λέγεται. ζήτει καὶ βι. ιβ΄ τι. γ΄ περὶ πολλῶν κοινὴν ἐχόντων δίκην καὶ πότε

rebus agatur (lege et c. 38 (40) tit. 5, lib. 29 cuius initium: *Si mulier cautiones habens*); sin autem mandatum susceperit, idem transgredi nequit. V. lib. 9, tit. 10, cap. 2 (3), quando sine mandato agere eum liceat. Post litem contestatam si mortuus fuerit dominus litis, procurator vel per se iudicium explere debet vel alterum procuratorem quem velit praebere. De procuratore qui post litem contestatam falsus apparuerit. Non omnibus licet instituere sodalitatem vel collegia vel corpora nisi publicorum vectigalium causa et quorundam aliorum, et exercitorum et magistrorum. Ii res communes habent. Nisi defensor extat, actor in possessionem mittitur. De syndicis universae civitatis: quibus casibus removentur et quibus constituuntur. Satisdatio ab eo procuratore non desideratur qui per petitionem ad principem designatus est: hoc intellege si ipse actionem intendat; nam si convenitur, satisdationem praestat. De defensoribus autem v. lib. 9, tit. 1, c. 4, § 1 (2) cuius initium: *Altero condemnato*, et c. 6 cuius initium: *Etiam sine mandato eius qui ad supplicium*, et tit. 11, c. 8 cuius initium: *Si procurator in ad exhibendum actione victor fuerit*, et § 1 eiusdem cap. et lib. 24, tit. 1, c. 14 cuius initium: *Si indebitum solvero*. Quid dicatur satisdatio, v. lib. 26, tit. 5, c. 54 cuius initium: *Satisdatio vocatur*. V et lib. 12, tit. 3 (c. 12, 13), de pluribus communem litem habentibus: quando et sine mandatu unus ex eis

[1–1] In marg. ad v. *παρεξέρχεσθαι*. [2] In marg. *Σημ. ἀναγκαῖον, ἐπεὶ ἡ ἐντολὴ τῇ τελευτῇ σβέννυται*, i. e. V. necessarium: quia mandatum morte extinguitur. [3] Ita. Ed. *μαγκίπων*. [4] Ed. add. *ἤ*. [5] Hic in marg. *ζήτει καὶ* ⟨*τι. δ΄*⟩ *τοῦ ζ΄ βι.*, i. e. V. et ⟨tit. 4⟩ libri 7. Supplementum omnino incertum: quare in textum non recepi. [6] *τῷ* *.

χωρὶς ἐντολῆς ὁ εἷς κινεῖ, καὶ τοῦ ι´ βι. τι. δ´ κε. λθ´ καὶ τοῦ ιε´ βι. τι. δ´ κε. ιβ´. περὶ τοίνυν διοικητῶν παρόντων προσώπων ἢ καὶ ἀπόντων, τῶν καὶ λεγομένων διεκδικητῶν ἐντολέων καὶ συνηγόρων, ζήτει βι. ιζ´ τι. α´ ὅλον καὶ τι. β´ καὶ βι. λα´ τι. ϛ´.

ΒΙΒΛΟϹ Θ´.

Τίτλος α´.

Περὶ ἐκκλήτων.

1, 3 *Καὶ ποῖα τῶν ἐπιλειψιμίων βλάπτουν* [1] *τὸν ἐκκαλούμενον καὶ ποῖα*
2 *οὔ. Καὶ ὅτι ἀρκεῖ τὸ εἰπεῖν Ἐκκαλοῦμαι. καὶ ζήτει κε. ρβ´ τούτου τοῦ τι.,*
3 *οὗ ἡ ἀρχή Τοῖς δικαζομένοις χρεία* [2] *ἐστὶ καὶ φωνῇ ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ κατὰ*
4.5 *τίνων δεῖ ἐκκαλεῖσθαι καὶ μή. Καὶ ποῖα πρόσωπα ἐκκαλοῦνται καὶ τίνα*
6 *κεκώλυνται. Καὶ τίνες χωρὶς ἐντολῆς ὑπὲρ ἀλλοτρίων δικῶν ἐκκαλοῦνται.*
7. 10 *Καὶ πότε δοῦλος δύναται ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἐάν ἐστι παράνομος ἡ ψῆφος, οὐδὲ ἐκκλήτου δέεται. ζήτει περὶ τούτου κε. λθ´ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Καὶ* [3] *ὅτε παρὰ τὰς διατάξεις, καὶ βι. ζ´ τι. ε´ κε. μ´ οὗ ἡ ἀρχή* [3] *Ἐάν τι κατὰ δόλον ὁ δικαστὴς παραλείψῃ. περὶ τοίνυν παρα-*

agere possit, et lib. 10, tit. 4, c. 39 et lib. 15, tit. 4, c. 12. De administratoribus autem praesentium personarum vel etiam absentium, qui dicuntur quoque defensores, procuratores et advocati, v. lib. 17, tit. 1 totum et tit. 2 et lib. 31, tit. 6.

Liber IX.

Titulus I. - *De appellationibus.*

Quae res omissae appellanti noceant: quae vero non. Sufficit dicere « appello ». V. c. 102 (108) huius tit. cuius initium: *Litigatoribus necesse est etiam verbis appellare.* Contra quos appellari oportet vel non. Quales personae appellare possunt et quales appellare prohibentur. Qui sine mandatu propter alienas lites appellare possunt. Quando servus potest appellare. Quando sententia iniusta est neque appellatione indiget. V. de hoc c. 39 huius tit. cuius initium: ⟨*Etiam quum contra constitutiones*, et lib. 7, tit. 5, c. 40 (39, § 1) cuius initium⟩: *Si quid iudex dolo praetermiserit.* De

[1] Ita. Cfr. K. Dieterich in Byzant. Archiv 1, 247. [2] L. cum ed. *εὐχέρεια.*
3-3 Lacunam manifestam supplevi coniectura vix non certa. Cap. *Ἐάν τι κατὰ δόλον* non ad praesentem, sed ad lib. 7, tit. 5 pertinere liquet ex sqq., et cfr. supra p. 48 lin. 9, ubi tamen c. *μα´* dicitur. Cap. vero *Καὶ ὅτε κτλ.* ad rem esse atque numerum *λθ´* in libro auctoris praetulisse conficitur (ut alia mittamus) ex loco 9, 1, 44 § 4 ceu *κε. λθ´ θε. β´* supra p. 50, lin. 21, laudato.

νόμου κρίσεως δικαστῶν ζήτει βι. νδ΄ τι. ιδ΄ τὸ τέλος. πῶς δὲ εἰδοποιεῖται καὶ λέγεται ἡ παράνομος κρίσις, ζήτει βι. ἕβδομον τι. ε΄ κε. ιε΄ οὗ ἡ ἀρχή Παράνομον κρίσιν ποιεῖ, καὶ κε. μ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τι κατὰ δόλον ὁ δικαστὴς παραλείψῃ. περὶ δὲ τοῦ κωλύοντος ζητηθῆναι τὴν ἀλήθειαν δικαστοῦ καὶ τῆς κατ᾽ αὐτοῦ ποινῆς ζήτει βι. β΄ τι. ε΄ κε. ιε΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δικαστὴς δέκα λιτρῶν ὑποκείσθω προστίμῳ. Καὶ περὶ τοῦ ποῦ δεῖ 20
γίνεσθαι τὰς ἐκκλήτους, καὶ πότε καρποὶ μεσεγγυῶνται τῆς ἐκκλήτου γυμναζομένης[1]*. ζήτει καὶ κε. ρλθ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Κατὰ ἐκβιβαστοῦ*[2] *ἐκκαλεῖσθαι μὴ δύνασθαι. περὶ δὲ ἀφορισμοῦ νομῆς ζήτει τὸ παρατέλευτον κε. τοῦ τέλους τοῦ τι. Καὶ πότε κατὰ ψήφου οὐδὲ χρεία ἐκκλήτου. Καὶ περὶ ἐπι-* 22. 23
τρόπων καὶ ἄλλων διοικητῶν παρελκόντων τὴν δίκην, πῶς εὐθύνονται ἐπὶ καρποῖς καὶ τόκοις. Καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοὺς δικαστὰς ὑβρίζειν ἢ κωλύειν τοὺς 24
ἐκκαλουμένους. περὶ δὲ τυπτόντων ἢ φονευόντων τοὺς ἐγκαλοῦντας[3] *ζήτει βι. ξ΄ τι. ιη΄, ἅτινα εὑρήσεις ἐν τῷ ε΄*[4] *τι. τοῦ β΄ βι., ὃν καὶ ἀνάγνωθι σὺν ταῖς παραπομπαῖς αὐτοῦ. περὶ δὲ τοῦ ὑβρίσαντος τὸν δικαστὴν ζήτει βι. τοῦδε τοῦ θ΄ τι. α΄ κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐκκαλεσάμενος ἐὰν ὑβρίσῃ. περὶ δὲ τοῦ πῶς οὐκ ἔξεστι ζητεῖν προθεσμίαν ὁ παρὰ βασιλεῖ δικαζόμενος*[5]
22v *ἢ ἐν ἐκκλήτῳ προτραπείσῃ παρὰ βασιλέως, ζήτει βι. ζ΄ τι. ιζ΄ κε. ιε΄ | οὗ ἡ ἀρχή Ὅτε βασιλεὺς εἴτε πρὸς ἔκκλητον. Καὶ περὶ τοῦ πῶς δύναται ὁ* 27
δοῦλος ἐκκαλεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ. ζήτει καὶ κε. ιε΄ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Τότε οἱ δοῦλοι καταδικαζόμενοι. Καὶ περὶ κηδεμόνων ἐκκα- 27, 2

sententia iudicum contra legem v. lib. 54, tit. 14 in fine. Quot habet species et quae vocatur sententia legi contraria, v. lib. 7, tit. 5, c. 15 (§ 1) cuius initium: *Sententiam facit iuri contrariam*, et c. 40 (39, § 1) cuius initium: *Si quid iudex dolo praetermiserit.* De iudice qui veritatem inquiri non permittit et de poena adversus eum statuta v. lib. 2, tit. 5, c. 15 (16) cuius initium: *Iudex decem librarum multam sustineat.* Ubi debeant appellationes fieri et quando de fructibus satisdatur, dum appellatio exercetur. V. et c. 139 (146), § 1 cuius initium: *Contra executorem appellari non posse.* De possessionis separatione v. penultimum cap. (158) huius tit. in fine. Quando adversus sententiam ne appellatione quidem opus sit. De tutoribus et aliis administratoribus qui litem diu protrahunt: quomodo propter fructus et usuras tenentur. Non debent iudices contumelia adficere vel prohibere eos qui appellant: de his autem qui appellantes verberant vel occidunt v. lib. 60, tit. 18 (c. 7): eadem reperies etiam in tit. 5 libri 2, quem lege cum eius adnotationibus. De eo qui iudicem iniuria afficit v. huius lib. 9, tit. 1, c. 8 cuius initium: *Qui appellat si is iniuria adfecerit.* Non licet dilationem petere ei qui a principe iudicatur vel in appellatione ad principem reversa: v. lib. 7, tit. 17, c. 15 cuius initium: *Quando princeps sive ad appellationem.* Quomodo potest servus pro domino suo appellare. V. et c. 15 huius tit. cuius initium: *Tunc servi iudicati.* De curatoribus appellantibus et mino-

[1] In marg. Ἀνάγνωθι περὶ μεσεγγύης καρπῶν, i. e. L. de fructuum sequestratione.
[2] Sic ut supra p. 42. [3] Ita. F. ἐκκαλουμένους vel cum ed. ἐκκαλεσαμένους et ita vertimus. [4] θ΄. Cfr. supra p. 14. [5] Ita.

28 λουμένων καὶ τῶν νέων ἀποθανόντων ἢ καὶ ἡβησάντων. Καὶ ὅτι κατὰ ψήφου βασιλέως ἢ συγκλήτου οὐ δίδοται ἔκκλητος, οὔτε ἐκκαλεῖσθαι δύναται ὁ πρὸ ψήφου καταθέμενος μὴ ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὅτι καὶ βασιλεὺς δύναται δοῦναι δικαστὴν ἐγκελευόμενος μὴ κατ' αὐτοῦ τινα ἐκκαλεῖσθαι. κατὰ γὰρ τοῦ ὀνόματι βασιλέως δικάζοντος, εἰ μὴ ἔγκειται πρόσταξις, δύναταί τις
[illegible] ἐκκαλεῖσθαι, ὡς κε. ργ΄ φησὶν οὗ ἡ ἀρχή Θέμιτόν ἐστι. Καὶ περὶ ψήφου ἄρχοντος κυρούσης περιορισθῆναί τινα· καὶ ἐὰν ἀναγάγῃ περὶ αὐτοῦ βασιλεῖ, καὶ ἐν τῷ ψηφίζεσθαι τὸν ἄρχοντα καὶ ἐν τῷ ἀντιγράφειν τὸν βασι-
33. 1-2 λέα καλῶς ἐκκαλεῖται. Καὶ περὶ τοῦ πῶς ὁ κατὰ διαθήκην ἢ ἄλλως πως διδόμενος ἐπίτροπος μάτην ἐκκαλεῖται· εἴσω δὲ τοῦ ὡρισμένου χρόνου [1]
33. 5 προτίθησιν τὴν παραίτησιν καί, ὅτε μὴ δεχθῇ, ἐκκαλεῖται. Καὶ περὶ τῶν δέκα ἡμερῶν τοῦ διδασκαλικοῦ βι. τῆς ἐκκλήτου. ζήτει καὶ κε. λγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κινήσας κατὰ ὑπόπτου [2]. ζήτει καὶ κε. ις΄ τοῦ β΄ τι. περὶ τὰ μέσα, οὗ
33. 7 ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν ὥστε εἴποτε ἐκκλήτου παρακολουθούσης [3]. Καὶ ὅτι
34 συναπταί εἰσιν αἱ δέκα ἡμέραι. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ δικαζόμενος ἐκλάβῃ τῆς πρὸς βασιλέα γενομένης παρὰ τοῦ ἄρχοντος ἀναφορᾶς τὸ ἶσον καὶ μὴ ἐκκαλέσηται, δοκεῖ συναινεῖν. καὶ ζήτει περὶ τούτου κε. λ΄ [4] οὗ ἡ
35 ἀρχή Ἐὰν ὁ δικαζόμενος ἐκλάβῃ τὸ ἶσον. Καὶ τίνες ὑπὲρ τίνων δύνανται
36. 40 ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὅτι ἐπί τισιν ἔξεστι καὶ πρὸ ψήφου ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὅτι ἐκκλήτου ἐπιδοθείσης, κἂν κατὰ τοῦ δημοσίου μὴ [5] δεχθῇ, πάντα ἐπὶ σχήματος ἀκαινοτόμητα διαμένουσι. καὶ ζήτει περὶ τούτου κε. ρ΄ οὗ ἡ ἀρχή

ribus interea mortuis vel adultis factis. Contra principis vel senatus sententiam appellatio non datur: neque is appellare potest qui ante sententiam professus est sese non esse appellaturum. Et princeps iudicem dare potest praecipiens ne quis ab eo appellet: nam ceterum ab eo qui principis nomine iudicat, nisi ⟨tale⟩ praeceptum prostet, appellare quis potest, ut ait c. 103 (109) cuius initium: *Licet.* De sententia qua praeses quem deportari iubet: si de eo ad principem retulerit, et dum magistratus sententiam fert et dum princeps rescribit, recte appellat. Is qui secundum testamentum vel alio quo modo tutor datus est, frustra appellat: attamen intra statutum tempus excusationem proponere potest: quae si non fuerit recepta, appellare potest. De decem diebus libelli didascalici appellationis. V. et c. 33 (37) cuius initium: *Qui contra suspectum agit.* V. et c. 16 (8 init.) tit. 2 versus medium, cuius initium: *Praecipimus ut si quando appellatione secuta.* Utiles sunt decem dies. Si litigator exemplum relationis a magistratu ad principem factae acceperit, neque appellaverit, consentire videtur. V. de hoc c. 30 (34) cuius initium: *Si litigator exemplum acceperit.* Qui et pro quibus appellare possunt. Quibus casibus et ante sententiam appellari potest. Appellatione mota, quamvis adversus fiscum ⟨non⟩ sit proposita, omnia in suo statu nulla innovatione facta manere debent. V. de hoc c. 100

[1] In marg. Σημ. ὡραῖον περὶ τῶν ι' ἡμερῶν, i. e. V. pulcrum de 10 diebus.
[2] Ita. Ed. ὡς ὕποπτος. [3] Ita cum ms. Coisl. lego illud παρακολουθ'σ. potius quam cum ed. παρακολουθησάσης. [4] Cfr. supra p. 90, n. 1. [5] om.

Ὁ ἔκκλητον ἐπιδεδωκὼς οὐκ ὀφείλει, καὶ τὸ τέλος τοῦ β´ τι., οὗ ἡ ἀρχή
Πρὸς τούτοις κελεύομεν. Καὶ ὅτι ἔκκλητος οὐ δίδοται εἰς τὰ μὴ ἐπιδεχόμενα 41
ὑπέρθεσιν, οἷον ἵνα μὴ ἀνοιγῇ διαθήκη, ἵνα [1] *μὴ εἰς νομὴν πεμφθῇ ὁ γεγραμ-*
μένος κληρονόμος [1]*, ἵνα μὴ πραθῇ τὸ ἐνέχυρον, καὶ τὰ λοιπά. εἰ δὲ δοθῇ,*
μάλιστα δὲ χρήσηταί τις, ἵνα ὑπόκειται ποινῇ, ὡς τὸ λγ´ κε. φησι τούτου
τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Εἰς τὰ μὴ ἐπιδεχόμενα ὑπέρθεσιν· τὸ δὲ ρμ´ κε. (οὗ ἡ
ἀρχή Ὁ ἐκκαλεσάμενος ἐπὶ τῷ μὴ ἀνοιγῆναι διαθήκην) εἴκοσι λίτρας φησὶν
ἵνα δίδωσιν. Καὶ περὶ τοῦ καταδικασθέντος ἐκ πολλῶν ἁμαρτημάτων,
ἐπί τισι δὲ ἐκκαλεσαμένου. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἀλλήλοις ἀντενάγομεν ἐπὶ [2] 44, 4
ἀτόκῳ χρέει καὶ ὁ εἷς ἡττηθῇ, οὐκ ἐκβιβάζεται, εἰ μὴ σκοπηθῇ καὶ τὰ τῆς
ἐναγωγῆς τοῦ ἄλλου. ζήτει καὶ τοῦ δ´ τι. τοῦ ζ´ βι. κε. α´. τοῦτο [3] *δὲ νόει*
ἐὰν παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστῇ· εἰ γὰρ παρ' ἑτέρῳ, τὸ πέρας τῆς α´ δίκης
ὀφείλει ἐκδέχεσθαι ὁ κινῶν καὶ τηνικαῦτα κινήσει τὴν δίκην· ἄλλως γὰρ οὐκ
εἰσακούεται, ὡς τὸ α´ κε. τοῦ δ´ τι. τοῦ ζ´ βι. φησίν [3]*. Καὶ περὶ τοῦ τὴν* 47
ἐπὶ χρήμασιν [4] *ἔκκλητον διὰ ἐντολέως δυνατὸν ἐγγυμνάζεσθαι, κἂν ἐξ ἀτι-*
μοποιοῦ ἀγωγῆς ἐστιν, οὐ μὴν τὰς κεφαλικὰς ἢ τὰς ἐχούσας ἐξορίαν. ζήτει
καὶ βι. η´ τι. β´ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπὰς καὶ βι. ξ´ τι. ιδ´ [5]*. Καὶ περὶ* 48
ἀπόντων, τῶν ἐντολέων αὐτῶν [4] *καὶ ἐπιτρόπων ἐκκαλεσαμένων καὶ πρὸ*
τῆς δίκης δόντων τοὺς λόγους ἢ καὶ τελευτησάντων, ὅπως τὰ μέρη αὐτῶν 50
ἀναγκάζεται γυμνάζειν τὴν ἔκκλητον. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. μς´ περὶ

(106) cuius initium: *Qui appellationem ediderit non debet*, et finem tit. 2 (c. 9 fin.) cuius initium: *Praeterea praecipimus*. Appellatio non datur in iis quae dilationem non admittunt, veluti ne testamentum aperiatur, vel ne in possessionem mittatur scriptus heres, ne pignus distrahatur et in ceteris ⟨id genus⟩. Quod si data fuerit, praesertim si quis ea usus fuerit, poenae subicitur, ut ait c. 33 (40) huius tit. cuius initium: *De iis rebus quae dilationem non admittunt*. C. vero 140 (147), cuius initium: *Qui appellavit ne aperiretur testamentum*, viginti libras ait eum dare debere. De eo qui propter plura crimina est damnatus et de quibusdam appellat. Si unus nostrum, qui invicem alter ab altero ob debitum sine usuris convenimur, victus fuerit, executio non procedit nisi et alterius intentio perspecta fuerit. V. et tit. 4 libri 7, c. 1. Hoc autem intellege, si apud eumdem iudicem: nam si apud alterum, finem prioris litis actor exspectare debet, et tunc litem movere: aliter enim non exauditur, ut ait c. 1, tit. 4, lib. 7. Appellatio in causa pecuniaria per procuratorem exerceri potest, quamvis actio famosa fuerit: non vero in iudiciis capitalibus vel quae deportationem inferunt. V. et lib. 8, tit. 2, et ibi adnotationes, et lib. 60, tit. 14 (54?). Et si absentis procuratores vel tutores appellaverint et ante litem rationes reddiderint vel decesserint, eorum partes coguntur appellationem exercere. V. de hoc et c. 46 (54) versus medium cuius initium: *Si is qui appellaverit intestatus deces-*

[1-1] In marg. [2] *ἐπὶ τὸ* *. [3-3] In marg., ad v. *ἀντενάγομεν*. Et nota heic duplicem contextus formam: priorem et breviorem in textu ipso, longiorem et posteriorem in margine. Qui tamen apposuit, fort. idem auctor, priorem iam supervacaneam minime expunxit. [4] Compendium in fine ambiguum. [5] Sic. F. *νδ´*.

τὰ μέσα οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁ ἐκκαλεσάμενος ἀδιάθετος [1] τελευτήσοι [2]. περὶ [3]
κοινῆς δίκης ἐκκαλεσαμένου ἑνὸς ἢ συμφωνήσαντος, ἢ ἐναγομένου ἑνὸς | ἢ 23r
ἐνάγοντος, πότε ὠφελοῦνται καὶ οἱ ἕτεροι ἢ βλάπτονται, καὶ πότε δικάζεται
ἡ δίκη καὶ οὐχ ὑπερτίθεται, ζήτει βι. ζ´ [4] τι. ε´ κε. μδ´ οὗ ἡ ἀρχή Μετὰ προ-
κάταρξιν τῆς κατὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀγωγῆς, καὶ βι. ια´ τι. α´ κε. κβ´ οὗ ἡ ἀρχή
Οἱ εἰς ὁλόκληρον συμφωνοῦντες, καὶ βι. ιβ´ τι. γ´ κε. ιβ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν
53 πολλοί τινες ἐπίκοινον ἔχοντες δίκην, καὶ κε. ιγ´. Καὶ ὅτι ὁ ἐκκαλεσάμενος
54 δικαστὴν οὐ δύναται ἐν ἑτέραις δίκαις ὡς ἐχθρὸν παραγράφεσθαι. Καὶ
περὶ τοῦ ἐκκαλεσαμένου καὶ ἀδιαθέτου τελευτήσαντος, εἰ ἔχει κληρονόμον [2]
εἴτε καὶ μή· καὶ εἰ διαφέρει αὐτοῖς ἡ ἔκκλητος εἴτε οὔ. ζήτει περὶ τούτου
55 καὶ κε. ρμς´· οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν τελευτήσῃ [2] ὁ εἷς τῶν ἐκκαλεσαμένων. Καὶ
ὅτι κατὰ ψήφων ἐπάρχων πραιτωρίων ἔκκλητος οὐ δίδοται. καὶ ὅρα ὅτι οὐκ
εἶπεν ἐ π ά ρ χ ο υ τ α ύ τ η ς τ ῆ ς π ό λ ε ω ς ἀλλὰ π ρ α ι τ ω ρ ί ω ν· καὶ εἰ
θέλεις γνῶναι ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ ἔπαρχος ταύτης τῆς πόλεως καὶ ἄλλος
ὁ τῶν πραιτωρίων, ζήτει βι. κγ´ τι. β´ κε. α´ περὶ τὰ μέσα οὗ ἡ ἀρχή
Θεσπίζομεν εἴ τις ἐκείνου περιόντος. περὶ δὲ τοῦ δεηθέντος κατὰ τῆς ἐπάρ-
χου ἀποφάσεως καὶ ἡττηθέντος καὶ αὖθις αἰτουμένου ζήτει καὶ κε. ε´ τι. ε´
57 βι. β´ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. Καὶ περὶ τοῦ ἀπόντος καὶ γνόν-
58 τος τὴν κατ᾽ αὐτοῦ ἀπόφασιν. Καὶ περὶ τῆς γενομένης ἀποφάσεως ἐν
60 αἰσίαις ἡμέραις. Καὶ περὶ δικαζομένου ἀτελοῦς καὶ τῇ τοῦ δικαστοῦ
ὑπερθέσει τελείου γενομένου, εἶτα ἐξενεγκόντος τὴν [5] κατ᾽ αὐτοῦ ἀπό-
61 φασιν. Καὶ περὶ ἀχρήστου ἀποφάσεως καὶ περὶ τῶν μὴ ἐκ προ-
62 πετείας ἀπολειφθέντων. Καὶ περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης μὴ παραγενομένων.

serit. De uno qui in communi lite appellaverit vel pactus fuerit, vel conventus fuerit vel egerit: quando id ceteris prodest vel nocet, et quando lis iudicatur et non differtur, v. lib. 7, tit. 5, c. 44 (43) cuius initium: *Post litem contestatam actionis de tutela*, et lib. 11, tit. 1, c. 22 (21, § 5) cuius initium: *Qui in solidum pacti sunt*, et lib. 12, tit. 3, c. 12, cuius initium: *Si plures communem litem habentes*, et c. 13. Is qui appellavit non potest in aliis litibus iudicem tamquam inimicum recusare. De eo qui appellavit et sine testamento decessit, sive heredem habeat sive non: sive eorum appellatio intersit sive non. V. de hoc et c. 146 (153) cuius initium: *Si appellantium unus decesserit.* Contra sententias praefecti praetorio appellatio non datur. Vide non dixisse eum *praefectum huius urbis*, sed *praetorio;* et si nosse vis alium esse huius urbis praefectum et alium praetorio, v. lib. 23, tit. 2, c. 1 versus medium, cuius initium: *Praecipimus si quis eo superstite.* De eo qui adversus praefecti sententiam preces obtulerit et repulsus sit, deinde rursus petat, v. etiam c. 5, tit. 5, lib. 2 et locos ibi laudatos. De absente qui novit sententiam in se prolatam. De sententia diebus feriatis dicta. De minore, qui iudicatur, maiore facto ob iudicis dilationem qui postmodum in eum sententiam tulit. De sententia invalida et de iis qui non ex contumacia ab-

[1] Ita hic et infra linea 9. Ed. ἀδιάδοχος. [2] Compendium in fine ambiguum. [3] Haec esse cc. 10 et 38 huius tit. loco suo deturbata primo censui; nunc vero ad παραπομπὴν pertinere potius puto. [4] ξ'. [5] Ita.

Καὶ περὶ ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης κατὰ τοῦ ἀπολιμπανομένου, ἐκείνου 63
δὲ γνόντος καὶ μὴ ἐκκαλεσαμένου, πῶς βεβαιοῦται ἡ ἀπόφασις. Καὶ 64
περὶ τῆς μὴ ὑπαναγνωσθείσης ἑκατέροις τοῖς μέρεσιν ἀποφάσεως. ζήτει
καὶ κε. ξδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἀπόφασις ἡ λαθραίως. περὶ δὲ τοῦ ἐκδιδόναι
τὰ κεκριμμένα [1] *ζήτει τὸ τέλος τοῦ β΄ τι. Καὶ περὶ ἀποφάσεως παρὰ* [2] 69-70
τὸν τύπον τῶν δικαστηρίων ἐξενεχθείσης καὶ τῆς μήτε καταδίκην [3] *μήτε*
ἀπόλυσιν [4] *ἐχούσης. ζήτει καὶ κε. ξα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἀπόφασις ἡ μήτε*
καταδίκην ἔχουσα, καὶ κε. ξε΄ καὶ ξθ΄ καὶ οζ΄ καὶ οη΄ οὗ ἡ ἀρχή Περὶ
προικὸς δικάζων τις εἶπε. Καὶ ὅτι κατὰ νόμους δεῖ τὸν δικαστὴν ἀποφαί- 79
νεσθαι καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ἑτέρᾳ ψήφῳ. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οὐ δεῖ πρὸ 82
ψήφου ἐκκαλεῖσθαι μηδὲ μετὰ προκάταρξιν παραιτεῖσθαι τὸν δικαστήν.
καὶ ζήτει τούτου τοῦ τι. καὶ βι. κε. ρκ΄ οὗ ἡ ἀρχή Χρὴ μετὰ πᾶσαν τὴν δίκην
τότε τὴν ἔκκλητον· προστιμᾷ καὶ γὰρ τὸν τοῦτο ποιήσαντα λίτροις [5] *ν΄. καὶ*
ζήτει τὸ ιβ΄ κε. τοῦ ε΄ τι. τοῦ β΄ βι., οὗ ἡ ἀρχή Μηδεὶς δεέσθω βασιλέως,
καὶ τοῦ ζ΄ βι. τι. γ΄ κε. μ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ προκαταρξάμενος παρὰ ἄρχοντι,
πάρεξ δηλαδὴ τοῦ θέματος τοῦ ἐν τῷ λβ΄ κε. τούτου τοῦ τι. καὶ βι., οὗ
ἡ ἀρχή Πρὸ ψήφου δυνατὸν ἐκκαλεῖσθαι. περὶ δὲ τῶν δεομένων, τῆς δίκης
ἠρτημένης, ἀνάγνωθι τὸν εἰρημένον [6] *ε΄ τι. τοῦ β΄ βι. Καὶ περὶ τοῦ ποῖαι* [7] 83-86
τῶν ἀποφάσεων ἰσχύουσιν ἢ μή. ζήτει καὶ κε. ρλα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐδόθη
δικαστής. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τὸ διαφέρον ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ὑπερβαί- 87

sentes fuerunt, et iis qui necessaria ex causa non adfuerunt. De sententia adversus absentem prolata qui eam novit neque appellavit: quomodo confirmetur sententia. De sententia utrique parti non recitata. V. et c. 64 (72) cuius initium: *Sententia quae clam.* De edendis iis quae iudicata sunt v. finem tit. 2. De sententia adversus iudiciorum formam prolata et quae neque condemnationem neque absolutionem habeat. V. et c. 61 (69) cuius initium: *Sententia neque condemnationem habens*, et c. 65 (73) et 69 (77) et 77 (85) et 78 (86) cuius initium: *De dote iudicans quis dixit.* Secundum leges iudicem sententiam ferre oportet neque aliam sententiam imitari. Ante sententiam appellatio fieri non debet, neque post litem contestatam iudex recusari potest. V. et huius tit. et libri c. 120 (126) cuius initium: *Post totam litem oportet tunc appellationem;* nam eum qui hoc faciat 50 librarum multat. V. c. 12 tit. 5 libri 2, cuius initium: *Nemo principem roget*, et lib. 7, tit. 3, c. 40, cuius initium: *Qui ante magistratum litem est contestatus*, praeter speciem scilicet positam in c. 32 (36) huius tit. et libri, cuius initium: *Ante sententiam appellari potest.* De iis qui lite pendente preces offerunt, lege dictum tit. 5 libri 2. Quales valeant sententiae et quales non valeant. V. c. 131 (138) cuius initium: *Si iudex sit datus.* Et ne aestimatio eius quod interest in contractibus duplum superet, dum in ceteris

[1] Ita. [2] *π(ερὶ).* [3] *καταδίκ(ης).* [4] *ἀποφάσεως* sic. [5] Verbi nota rarior, nec tamen dubia. Adest conpendium *οις*. Sed cf. supra, p. 14, lin. 7. [6] *ἠρτημένον* (?) *. [7] *ποίαι*. Ita et alibi.

νειν τὸ διπλάσιον, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις θέμασιν ὑπερβαίνειν. τί δὲ σημαίνει [1] τὸ διαφέρον, ζήτει βι. β´ τι. β´ κε. ρπα´ οὗ ἡ ἀρχή Τὸ διαφέρον δηλοῖ καὶ τὰ ὄντα τῆς δεσποτείας ἡμῶν. ζήτει καὶ κε. α´ τοῦ η´ τι. τοῦ ιθ´ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πράτης μὴ παραδιδοὺς τὸ πρᾶγμα· φησὶ γὰρ ὅτι τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖσθαι [2], | κἂν ὑπερβαίνῃ τὸ κεφάλαιον. [3] τί δὲ σημαίνει τὸ δια- 23v
φέρον καὶ πῶς εἰδοποιεῖται, ζήτει βι. ιθ´ τι. η´ κε. κ´ οὗ ἡ ἀρχή [4] Ἐὰν περὶ τὸ πιπρασκόμενον, καὶ κε. κα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐμποδίσας ὁ πράτης, καὶ τοῦδε τοῦ θ´ βι. τι. α´ κε. οθ´ καὶ [5] τὴν νεαρὰν ἧς ἡ ἀρχή Θεσπίζομεν ἐν
88 πᾶσι τοῖς θέμασιν. Καὶ περὶ δικαστοῦ ἐπὶ ἑνὶ πράγματι δοθέντος καὶ
92 περὶ ἄλλων ἀποφηναμένου. Καὶ ὅτι τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν ἢ τὴν τοῦ προηγησαμένου ἀνακαλεῖσθαί τις οὐ δύναται. ζήτει τὸν νζ´ [6] κε. τοῦ αὐτοῦ τι.· ὑπεξαιρεῖ [7] γὰρ πρόσωπα τὰ δυνάμενα διορθοῦσθαι καὶ ἐναλλάσσειν τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. περὶ δὲ τοῦ πραίτωρος, ποῖα [2] δύναται ἐκ τῶν κωλύσεων αὐτοῦ ἀνατρέπειν, τὴν δὲ ψῆφον πῶς οὐ δύναται, ζήτει βι. θ´ τι. γ´ [8] κε. ιδ´ οὗ ἡ ἀρχή Ὃ κελεύσει ἢ κωλύσει ὁ πραίτωρ. ὁμοίως καὶ περὶ δικαστῶν· ζήτει τοῦ γ´ τι. κε. ϘΘ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δικαστὴς μετὰ τὸ παρασχεῖν ἀπόφασιν, καὶ τούτου τοῦ τι. κε. ριθ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἤδη τοῦ ις´ κεφαλαίου [9] (εὑρήσεις καὶ γὰρ ὡς ὁ ἔπαρχος τὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐπάρχου ἀνατρέπει), καὶ κε. ρκζ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δικαστὴς ἐναντιούμενος, καὶ τοῦ

speciebus superare potest. Quid significet « id quod interest », v. lib. 2, tit. 2, c. 181 (175) cuius initium: *Id quod interest et ea significat quae in nostro sunt dominio.* V. et c. 1 tit. 8 libri 19, cuius initium: *Venditor qui rem non tradit;* ait enim aestimationem peti, etsi superet sortem. Quid significet « aestimatio » et quae sint eius species, v. lib. 19, tit. 8, c. 20 (21, § 2) cuius initium: *Si de vendendo*, et c. 21 (§ 3) cuius initium: *Venditor si prohibuerit*, et huius libri 9 tit. 1, c. 79 (87) et novellam cuius initium: *Praecipimus ut in omnibus casibus.* De iudice de una re dato et de altera sententiam ferente. Sententiam propriam vel antecessoris sui revocare nemo potest. V. c. 57 (65) eiusdem tit.: excipit enim personas quae sententiam suam corrigere et mutare possunt. Praetor quaenam interdictorum suorum revocare potest, dum sententiam non potest, v. lib. 9, tit. 3, c. 14 cuius initium: *Quod praetor iusserit seu vetuerit.* Similiter et de iudicibus: v. tit. 3 c. 99 (97) cuius initium: *Si iudex post sententiam prolatam*, et huius tituli c. 119 (125) cuius initium: *Iam capite 16* (116?): ibi invenies et praefectum sententias antecessoris sui revocare posse: et c. 127 (134) cuius initium: *Si iudex adversatus*, et tit. 3 huius libri c. 43 (42) cuius

[1] In rasura. [2] Ita. [3] κε. ita. Ed. τίμημα. [4] ου η αρχη bis scriptum. [5] Ita: sed novella et c. idem sunt. [6] ζ´, qui numerus certe fallax est. Quum vero superius cc. 69. 86 etc. numerum octo minorem in nostro habeant, ita etiam c. 65 numerum νζ´ obtinuisse verisimillimum est. [7] ὑπ**ξαιρεῖ*. [8] In rasura. [9] Ita omnino, ut supra, p. 36 (cfr. ib. n. 1). Attamen utroque loco ρις´ legendum suspicor, ratus lectionem τῆς τριακοστῆς διατάξεως εἰπούσης, quae in Cod. VII 62, 35 recta est atque in vulgatis Basilicis servata, in codice Basilicorum ab auctore adhibito

γ΄ τι. τούτου τοῦ βι. κε. μγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὴν οἰκείαν ψῆφον, καὶ κε. νε΄
οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ψηφισάμενος παύεται. Καὶ περὶ ἀντιθέσεων ἀναιρετικῶν 93
παραγραφῶν, καὶ ὅτι, παραλειφθεισῶν, διὰ ταύτας οὐ δύναταί τις ἐκκα-
λεῖσθαι [1]. ζήτει καὶ κε. ρκϛ΄ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Τῆς ἐκκλήτου
γυμναζομένης, καὶ βι. β΄ τι. ε΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ περὶ τῶν παραγραφῶν παρα-
πομπάς, καὶ βι. η΄ τι. β΄ κε. νζ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ παραχωρήσας
διοικήσεως παραγραφήν, καὶ βι. κβ΄ τι. α΄ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ καὶ τὰ
μάλιστα ὁ παραγραφόμενος, καὶ κε. ιθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐναγόμενος ἐν ταῖς
παραγραφαῖς, καὶ κε. νγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὰς παραγραφὰς χρὴ μὲν ἀντιτίθε-
σθαι ἐν προοιμίῳ τῆς δίκης. ἀνάγνωθι καὶ βι. ν΄ τι. ια΄ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ
πίστει καλῇ ἀγοράσας πρᾶγμα. ζήτει [2] καὶ βι. ζ΄ τι. ε΄ κε. νβ΄ οὗ ἡ ἀρχή
Καὶ ὁ παραλιπὼν ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης [2]. Καὶ περὶ δικαστηρίου νομῆς κατὰ 95
βίαν ἀφαιρεθείσης. ζήτει βι. ζ΄ τι. ε΄ κε. λζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν περὶ βίας
καὶ νομῆς ζητεῖται, καὶ βι. ξ΄ τι. ιη΄. Καὶ περὶ τῶν κατὰ συνέλευσιν 127
ἐκκλήτων, εἰ μὴ ὑπερβαίνει ἡ δίκη τὰς δέκα λίτρας ἢ καὶ ὑπερβαίνει, πόσοι
ὀφείλουσι δικάζειν· καὶ εἰ διαφωνήσουσι, συνεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸν κοιαί-
στωρα. ἀνάγνωθι [2] καὶ βι. να΄ τι. α΄ [2]. Καὶ περὶ ἐκκαλεσαμένου δημοσίου 111
χρεώστου καὶ τῆς τούτου ποινῆς. πότε δὲ οὐ δίδοται τῷ τοῦ δημοσίου
χρεώστῃ ἔκκλητος, ζήτει τοῦ αὐτοῦ βι. καὶ τι. κε. ρλη΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ
ταμειακοῦ χρέους. Καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκκλήτου. Καὶ ὅτι ὁ ἔπαρχος 130. 125

initium: *Propriam sententiam*, et c. 55 (52) cuius initium: *Qui sententiam tulit cessat.* De opposita peremptoria exceptione: ea omissa, non potest ob id appellari V. et c. 126 (132) huius tit., cuius initium: *Appellatione mota*, et lib. 2, tit. 5 et ibidem de exceptionibus adnotationes, et lib. 8, tit. 2, c. 57 (56), § 1 cuius initium: *Qui procuratoriam exceptionem remisit*, et lib. 22, tit. 1, c. 9 cuius initium: *Quamvis is qui excipit*, et c. 19 cuius initium: *Reus in exceptionibus*, et c. 53 cuius initium: *Exceptiones in litis quidem exordio opponi debent.* Lege et lib. 50, tit. 11, c. 9 cuius initium: *Qui bona fide rem emit* V. et lib. 7, tit. 5, c. 52 (51) cuius initium: *Et qui omisit initio litis.* Et de iudicio possessionis vi ablatae. V. lib. 7, tit. 5, c. 37 (36) cuius initium: *Si de vi et possessione quaeratur*, et lib. 60, tit. 18. Et de consultationis more introductis appellationibus, si lis decem libras non superet vel si superet, quot iudicare debent. Et si diversae sunt eorum opiniones, interesse quaestorem oportet. Lege et lib. 51, tit. 1. De fisci debitore appellante et de eius poena. Quando fisci debitori appellatio non conceditur, v. eiusdem libri et tit. c. 138 (145) cuius initium: *In fiscali debito.* De appellandi tempore. Praefectus ea quae ab alio

in τοῦ ρικ΄ κε. εἰπόντος inmutatam ideo fuisse, ut numerus numero quem constitutio in Basilicis obtinuit responderet. Quum enim in nostro constitutio 35 ριθ΄ (ed. ρκε΄) sit, liquet constitutionem 32 ριϛ΄ (ed. ρκβ΄) evasisse.

[1] In marg. Περὶ παραγραφῶν. [2-2] In marg., sine signo loci. Porro nota heic c. 127 ante 111 et rursus c. 130 ante 125 exhiberi, et sic alibi. Id utrum voluntate auctoris, an eiusdem scribaeve socordia factum, nescio.

132 τὰ παρ᾽ ἑτέρου ἐπάρχου κριθέντα παρανόμως ἀνατρέπει. *Καὶ* ὅτι δύναται
ὁ ἐκκαλούμενος καιναῖς χρήσασθαι παραγραφαῖς· φησὶ δὲ περὶ περεμ-
πτωρίων, οὐ μὴν διλατωρίων. [1] καὶ ζήτει τοῦ παρόντος τι. τὸ πε´ κε. οὗ
ἡ ἀρχή Ὀφείλει τις τὰς ἀναιρετικὰς παραγραφάς. ποία [2] δέ ἐστι διλατωρία,
ζήτει βι. κα´ τι. α´ κε. λη´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κληθεὶς εἰς μαρτυρίαν καὶ τὰ
ψευδῆ μαρτυρήσας. ποῖαι [3] δὲ παραγραφαὶ τοῖς προσώποις καὶ ποῖαι τοῖς
πράγμασιν ἥνωνται, ζήτει βι. να´ τι. α´ κε. η´ [3]. περὶ δὲ δικαιολογιῶν ἐν
ib. τάξει παραγραφῶν οὐσῶν ζήτει βι. να´ τίτλον δ´· ὡραῖον. *Καὶ* περὶ τοῦ
ὅτι ἐκκαλεσάμενος δύναται καὶ καιναῖς χρήσασθαι δικαιολογίαις, ἐὰν εἰς
134 ἐκεῖνο ἀναφέρονται τὸ κεφάλαιον περὶ οὗ ἡ ζήτησίς ἐστιν. *Καὶ* περὶ τοῦ
137 δευτέραν ἐπαγαγόντος ἀπόφασιν ἐναντιουμένην τῇ προτέρᾳ. *Καὶ* περὶ
142-143 τοῦ προστιμῶντος παρὰ τὸν νόμον ἄρχοντος. *Καὶ* ὅτι ὁ ἀπολειφθεὶς κατὰ
προπέτειαν (ζήτει [4] καὶ βι. ζ´ τι α´ [4]) καὶ οἱ προφανῶς | ἐπὶ ἁμαρτήματος [5] 24r
150 ἐλεγχθέντες ἢ καταθέμενοι οὐ δύνανται ἐκκαλεῖσθαι. *Καὶ* περὶ ἐναγομένου
152 ἐπὶ ἐγκλήματι καὶ τελευτήσαντος καὶ τῶν τούτων τῶν [6] πραγμάτων. *Καὶ*
περὶ ἀγωγῆς κινουμένης καὶ μετὰ τελευτὴν τοῦ πράγματος, ὡς ὅταν κινήσῃ
τις περὶ τῆς δεσποτείας τῆς δούλης· δύναται γὰρ τὴν ἔκκλητον κινεῖν ὁ
καταδικασθεὶς ἐκ τῆς ψήφου, καὶ τῆς δούλης τελευτησάσης. ζήτει [7] καὶ
τὸν γ´ ⟨τι.⟩ [8] τούτου τοῦ βι. κε. η´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ ὃν ἐπερωτηθῶ

praefecto sunt iudicata iniuste revocat. Is qui appellat novis exceptionibus uti potest, hoc est peremptoriis, non etiam dilatoriis. Et v. praesentis tituli c. 85 (93) cuius initium: *Debet quis peremptorias exceptiones.* Quae sit dilatoria, v. lib. 21, tit. 1, c. 38 cuius initium: *Qui ad testimonium vocatus est et falsum testimonium praebuit.* Quae exceptiones personarum sunt et quae rebus haerent, v. lib. 51 tit. 1, c. 8. De defensionibus quae loco exceptionum sunt v. lib. 51, tit. 4: opportunum. Is qui appellat potest et novis uti defensionibus, si ad idem caput spectant, de quo quaeritur. De eo qui rursus agens sententiam fert priori contrariam. De magistratu contra legem mulctam dicente. Is qui per contumaciam abest (v. et lib. 7, tit 1) et ii qui manifeste de crimine convicti sunt aut confessi non possunt appellare. De eo qui de crimine conventus est et mortuus est et de rebus eorum. De actione mota quae etiam post rei interitum exercetur, veluti cum quis de ancillae dominio agit: potest enim is qui sententia est condemnatus appellare etiam cum ancilla decesserit. V. et ⟨tit.⟩ 3 huius libri, c. 8, § 1, cuius initium: *Si quem promisi servum, post litem*

[1] περεμπτ?, διλατ?. Huc spectant sqq. summo folio inscripta: *Γίνωσκε δὲ ὅτι ἐν τῷ δ´ τι. τοῦ να´ βι. φησὶν ὅτι Ἡ περεμπτωρία (παραρεμπτ.!) παραγραφὴ ἐν προοιμίοις ἀντι⟨τίθεται· εἰ⟩ δὲ παρεαθῇ, καὶ οὕτω ⟨πρὸ ἀποφάσεως δύναται ἀντικεῖσθαι⟩.... ὅτι ἀποφάσεως γεγονυίας οὐκ ἐχρήσατο τῇ παραγραφῇ.. ἐστιν (?) ἡ συμβίβασις ὀρθὴ τῶν κ....*, i. e. Scias in tit. 4 libri 51 (c. 25) dictum esse peremptoriam exceptionem in primordiis obici; et si omissa fuerit, vel sic ⟨ante sententiam opponi posse⟩... quia post prolatam sententiam exceptione usus non est... est transactio recta... [2] ποῖα. [3-3] In marg., sub signo quod desid. in textu. [4-4] In marg, ad v. προπετειαν. [5] Vel -τ(ι). Ed. -σιν. [6] Sic. L. τούτου. [7] ζητει-προκαταρξιν (p. 101, 1) in marg. ad v. τελευτ. [8] om. Mox numerus § α´ dubius est.

δοῦλον μετὰ προκάταρξιν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν τελευτήσει ὁ εἷς τῶν 155
ἐκκαλεσαμένων, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τέσσαρας μῆνας ἔχουσι. Καὶ περὶ 156
πολλῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐναχθέντων καὶ ἑνὸς ἐκκαλεσαμένου,
ἢ καὶ ἐπιτρόπων καταδικασθέντων, πότε ἡ τοῦ ἑνὸς ἔκκλητος καὶ τοὺς
λοιποὺς ὠφελεῖ ἢ μή. Καὶ εἰ μὲν ὁ εἷς τέλειός ἐστιν, ὁ δὲ ἕτερος ἐλάττων, 157
πῶς ζητήσας τὴν ἀποκατάστασιν ὁ ἥττων τὸν τέλειον οὐκ ὠφελεῖ. Καὶ 159
ὅτι τρίτον τις οὐκ ἐκκαλεῖται. ζήτει καὶ βι. ζ΄ τι. α΄ κε. κ΄ [1] *τὸ τέλος οὗ*
ἡ ἀρχὴ † *Θεσπίζομεν τοὺς ἄλλους δικαστάς. Καὶ περὶ καρπῶν μεσεγγύης*
καὶ νομῆς ζητηθείσης [2]. *Περὶ τοίνυν ἐκκλήτου ζήτει βι. β΄* [3] *τι. ε΄ κε. ε΄ οὗ ἡ*
ἀρχὴ Ὁ κατὰ τῆς ἐπάρχου δεηθείς, καὶ κε. ιγ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ καταδικασθεὶς
καὶ μὴ ἐκκαλεσάμενος, καὶ ⟨βι. ζ΄⟩ [4] *τι. ιζ΄ κε. ιε΄ ⟨οὗ ἡ ἀρχὴ⟩* [5] *Ὅτε βασι-*
λεὺς εἴτε πρὸς ἔκκλητον ἢ πρὸς συνέλευσιν δικαστῶν, καὶ βι. θ΄ τι. β΄
ὅλον καὶ τι. γ΄ κε. λβ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ τοὺς προκομισθέντας νόμους μὴ νομί-
σας εἶναι, καὶ βι. μη΄ τι. β΄ κε. θ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ ἅπαξ δοκιμασθεῖσα
εὔλογος αἰτία, καὶ βι. νς΄ τι. ς΄ κε. ιζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Πᾶσα κατὰ τοῦ δημο-
σίου ἀπόφασις, καὶ βι. ξ΄ τι. νβ΄ κε. ια΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ κατακριθεὶς καὶ
ἐκκαλεσάμενος, καὶ τι. νς΄. περὶ δὲ τοῦ ὅτι τρισάκις τις οὐκ ἐκκαλεῖται,
ζήτει βι. ζ΄ τι. α΄. καὶ περὶ τοῦ κατὰ προπέτειαν ἀπολειφθέντος, πῶς
ἀποκλείεται τοῦ λόγου τῆς ἐκκλήτου, ὁμοίως τὸν αὐτὸν α΄ τι. τοῦ ζ΄ βι.

contestatam. Si unus ex appellantibus decesserit, heredes eius quatuor habent menses. De pluribus ex eadem causa conventis, quorum unus appellat, et de ⟨con⟩tutoribus damnatis, quando unius appellatio ceteris prodest vel non. Et si alter maior sit, alter vero minor, minor dum in integrum restitutionem petit maiori non prodest. Ter quis appellare non potest. V. et lib. 7, tit. 1, c. 20 (7?) in fine, cuius initium: † *Praecipimus alios iudices*. Et ubi de fructuum satisdatione et possessione quaeratur. De appellatione vero v. lib. 2, tit. 5, c. 5 cuius initium: *Qui adversus praefecti sententiam preces optulit*, et c. 13 cuius initium: *Condemnatus qui non appellavit*, et ⟨lib. 7⟩ tit. 17, c. 15 ⟨cuius initium⟩: *Cum princeps sive ad appellationem sive ad iudicum aditionem*, et lib. 9, tit. 2 totum et tit. 3, c. 32 cuius initium: *Si iura prolata non putaverit quis esse*, et lib. 48, tit. 2, c. 9, § 1 cuius initium: *Iusta causa semel probata*, et lib. 56, tit. 6, c. 17 cuius initium: *Omnis sententia contra fiscum*, et lib. 60, tit. 52, c. 11 cuius initium: *Is qui condemnatus est et appellavit*, et tit. 56 (c. 4). Neminem ter appellare posse, v. lib. 7, tit. 1 (c. 7). Et de eo qui per contumaciam afuit, quomodo appellationis ratione excluditur, similiter lege

[1] Fortasse *η΄*; re enim vera ibidem, c. 7 fin., de eo qui tertio provocat mentio fit. Ast c. istud longe aliter incipit, nempe *Ἀκροάσονται δὲ πάντες*: quare vel auctorem alia textus recensione usum fuisse vel potius nonnulla excidisse conicio, nempe initium c. 20 atque numeros libri tituli et c. *Θεσπίζομεν* (num 7, 4, 2? in quo ceterum legitur *πάντας τοὺς δ.*: cfr. supra p. 45). Adhoc iungendane sunt initio huic vv. *καὶ - ζητηθείσης*? [2] In marg. *Ἀνάγνωθι περὶ κ⟨αρπ⟩ῶν μεσεγγύης.* [3] *ζ΄*. Restitui ex p. 36. [4] *βι. ζ΄* om. [5] *ου η αρχη* om.

ἀνάγνωθι. σκόπει δὲ καὶ τὸ τοῦ ιη κε. τέλος βι. ι´ τι. δ´, οὗ ἡ ἀρχή Καὶ κατὰ τῶν δὶς κεκριμμένων [1] ὁ βασιλεὺς ἀποκαθίστησιν. περὶ δὲ τοῦ πότε στενοχωρεῖται ἡ ἔκκλητος καὶ οὐ δίδοται μετὰ τὰς ν´ ἡμέρας, ζήτει βι. λη´ τι. α´.

Τίτλος β´.

Περὶ τῶν ὑπηρετουμένων ὀφφικίων ταῖς ἐκκλήτοις.

2 Καὶ περὶ τοῦ ὑπερθεμένου δικαστοῦ δέξασθαι τὴν ἔκκλητον καὶ τῶν
2, 1 δέκα ἡμερῶν τοῦ διδασκαλικοῦ· ὡραῖον. Καὶ περὶ ἐκκλήτου κατὰ ἐπάρχων
2, 2 πραιτωρίων. Καὶ περὶ τοῦ μὴ προκριματίζεσθαι τὴν δίκην ἐκ τῆς παραδρομῆς τοῦ χρόνου, τοῦ βασιλέως μὴ σχολάζοντος ἀκροάσασθαι περὶ
6 ταύτης. Καὶ περὶ τοῦ μὴ βλάπτεσθαι τὸν ἐκκαλεσάμενον, κἂν ἡ διετία
8 παρέλθῃ. Καὶ περὶ τοῦ πότε ἐκ μιᾶς μοίρας ἡ ἔκκλητος γυμνάζεται. Καὶ περὶ τοῦ διδασκαλικοῦ τῶν δέκα ἡμερῶν. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. γ´ τι. α´ κε. μδ´ οὗ ἡ ἀρχή Εἴ τις κατά τινος κληρικοῦ ἢ μοναχοῦ ἢ διακονίσσης.
10 Καὶ ὅτι ἐκκλήτου δοθείσης οὐ δεῖ γίνεσθαι ἐκβιβασμὸν ἢ νομὰς πραγμάτων μετατίθεσθαι. ζήτει καὶ ⟨τι. γ´⟩ [2] κε. νη´ οὗ ἡ ἀρχή Τὰ ληφθέντα καὶ πραθέντα ἐνέχυρα.

eundem tit. 1 libri 7: observa et finem c. 18 (§ 2) lib. 10, tit. 4, cuius initium: *Princeps etiam adversus res bis iudicatas restituit.* Quando brevior reddatur appellatio et post 50 dies non detur, v. lib. 38, tit. 1.

Titulus II. - *De officiis quae appellationi inserviunt.*

De iudice qui in appellatione recipienda moram facit et de decem diebus libelli didascalici: pulchrum. De appellatione contra praefectum praetorio. Liti non fit praeiudicium ex temporis decursu, si princeps de ea audienda otio careat. Neque nocet appellanti, vel si biennium transierit. Quando ex una parte appellatio exerceatur. Et de decem dierum libello didascalico. V. de hoc et lib. 3, tit. 1, c. 44 (37) cuius initium: *Si quis adversus quendam clericum vel monachum vel diaconissam.* Appellatione mota, executio fieri non debet neque rerum possessiones transferri oportet. V. et ⟨tit. 3⟩, c. 58 (55) cuius initium: *Capta et distracta pignora.*

[1] Ita. [2] τι. γ´ om.

Τίτλος γ′.

Περὶ πράγματος κεκριμένου [1] καὶ καρπῶν ἀμφιβαλλομένων καὶ ἠρτημένων.

24v Καὶ τίνα | αὐτῶν ἔρρωνται καὶ ἐπάγουσί τινι καταδίκην. ἐκ [2] παντὸς
ἀνάγνωθι τὸν β′ τι. τοῦ να′ βι. δυνάμενόν σε ὠφελῆσαι ἐν πολλοῖς· δηλοῖ
δὲ πότε τῷ ἡττηθέντι περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἔξεστι κινεῖν ἢ μή,
ἢ κατὰ τοῦ αὐτοῦ π⟨ράγμα⟩τος, καὶ ἄλλα πολλά, καὶ ὅτι ἡ τοῦ ἑνὸς κλη-
ρονόμου ἧττα τοὺς ἄλλους μὴ δικασαμένους οὐ βλάπτει [2]. Καὶ ποῖον 1
λέγεται κεκριμένον. Καὶ πότε τὴν τετράμηνον δύναται ὁ δικαστὴς στε- 2
νοῦν. περὶ τῆς τετραμήνου ζήτει κε. δ′ τοῦ παρόντος τι., οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ
ἥττονα τῶν τεσσάρων μηνῶν ἔδωκε προθεσμίαν ὁ δικαστής, καὶ κε. η′ οὗ
ἡ ἀρχὴ Ὁ καταδικασθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται μόνον [3], καὶ κε. λα′ οὗ ἡ ἀρχὴ
Τοῖς χρεώσταις αἰτοῦσι δίδοσθαι δεῖ προθεσμίαν, καὶ κε. πζ′ περὶ τὸ
τέλος οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ διάταξις κελεύει καὶ ἐπὶ ἰδιώτου [4], καὶ κε. Ϙ′ οὗ ἡ
ἀρχὴ Θεσπίζομεν ἵνα εἴ τις. ζήτει καὶ τι. δ′ κε. ζ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Πᾶς ὁ
ὁμολογῶν, καὶ τι. ι′ κε. α′ καὶ βι. νϛ′ τι. β′ κε. μ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ τοῦ δημο-
σίου χρεώστης [5]. Καὶ περὶ τοῦ πωλοῦντος κατὰ αὐθεντίαν τὰ τοῦ κατα- 6, 2
κριθέντος πράγματα. ζήτει [6] καὶ τοῦ ϛ′ βι. τι. α′ κε. λζ′ καὶ λη′ οὗ ἡ ἀρχὴ
⟨Κ⟩ωλυέτω τὰς ἀθεμίτους ⟨καὶ βιαίας⟩ [6]. Καὶ περὶ ὑπεξουσίου προσποιη- 10

TITULUS III. - *De re iudicata: de fructibus controversis et pendentibus.*

Quae vim habent atque damnationem cui inferunt. Lege omnino tit. 2 libri 51, qui tibi prodesse potest in multis: declarat autem quando (cfr. c. 10, § 4) ei qui victus est de eadem re vel in eandem rem agere liceat vel non, et alia complura, et (c. 26) quando unus heres litem amittens ceteris minime agentibus non nocet. Quid iudicatum dicitur. Quando quattuor mensium tempus iudex coartare possit. V. c. 4 (§ 5) praesentis tit., cuius initium: *Si minorem quattuor mensibus dederit iudex terminum*, et c. 8 (7) cuius initium: *Qui condemnatus est non de eo solum convenitur*, et c. 31 cuius initium: *Debitoribus petentibus terminum statui oportet*, et c. 87 versus finem cuius initium: *Praecipit constitutio et de privato*, et c. 90 (88) cuius initium: *Praecipimus si quis*. V. et tit. 4, c. 7 (6 § 6) cuius initium: *Quicumque confessus*, et tit. 10, c. 1 et lib. 56, tit. 2, c. 40 cuius initium: *Fisci debitor*. Et de eo qui vendit ex auctoritate res eius qui iudicatus est. V. et libri 6 tit. 1, c. 37 et 38 (40) cuius initium: *Prohibeat illicitas ⟨et violentas⟩*. De minore qui se maiorem esse

[1] κεκκριμένου. [2-2] In marg. f. 24r, ad inscriptionis v. κεκκριμένου. [3] Ita. Ed. κατακριθεὶς... μέν. [4] ἰδιω^τ′ Numerus πζ′ mihi dubius: c. enim sequens Ϙ′ inscribitur. P. 105, 8 l. πη′ et ἰδιωτῶν. [5] Cfr. Basil. supplementum nostrum p. 198. [6-6] In marg., ad v. κατακριθέντος. Suprema vv. κ. βιαίας fere penitus evanuerunt.

σαμένου αὐτὸν αὐτεξούσιον καὶ δανεισαμένου. ζήτει καὶ βι. ι΄ τι. κε΄ κε. β΄
12 *οὗ ἡ ἀρχή Νέος τις βουλόμενος ἴσως δανείσασθαι. Καὶ ὅτι ὁ ἐπὶ παρα-*
θήκῃ ἢ χρήσει καταδικασθεὶς ὀφείλει ἐκχωρεῖσθαι παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν
15, 2 *ἀγωγήν. Καὶ ποῖα τῶν πραγμάτων πρότερον πιπράσκονται τοῦ καταδι-*
κασθέντος ἀπὸ κρίσεως. ζήτει περὶ τούτου κε. ιε΄ τοῦ παρόντος τι., οὗ ἡ
ἀρχή Τῶν διὰ τὸν ἐκβιβασμὸν λαμβανομένων, καὶ τοῦ ζ΄ τι. κε. ις΄ οὗ ἡ
15, 5-7 *ἀρχή Διαπράσεως γενομένης* [1]. *Καὶ περὶ ἐνεχύρων διδομένων δι᾽ἐκβιβασ-*
15, 12 *μόν. Καὶ ὅτι ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ καὶ τὰ τῶν ὀρφανῶν χρήματα, εἰ εἰς*
19 *ἐξώνησιν ἀκινήτου ἀπόκεινται, ἀφαιροῦνται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν πολλοὶ ἐκ*
τῆς αὐτῆς αἰτίας χρεωστοῦνται, ὁ προφθάσας καλλίων [2] *ἐστί. ζήτει καὶ τὸ*
19, 1 *τέλος τοῦ κε. Καὶ ὅτι ὁ δωρούμενος ὑπεξαιρεῖ τὰ χρέα. καὶ ζήτει κε. λ΄*
20-22 *οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δωρησάμενος. Καὶ ὁ ἀνὴρ μέχρις εὐπορίας καταδικάζεται*
καὶ ὁ πενθερός, πλὴν τῆς προικός· καὶ τότε οὐκ ἀδιαστίκτως [3], *ἀλλ᾽ὅτε ὑποσχόμενος ταύτην μετὰ διαζύγιον ἀπαιτεῖται· ἐν γὰρ συνεστῶτι τῷ γάμῳ, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, ἀπαιτεῖται. ζήτει καὶ βι. ιβ΄ τι. α΄ κε. ξβ΄* [4] *οὗ ἡ ἀρχή Ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταδίκης σκοπεῖται, καὶ κε. ξη΄ οὗ ἡ ἀρχή Δόλον ποιεῖ εἰς τὸ ἧττον εὐπορεῖν, καὶ βι. κη΄ τι. η΄ κε. ια΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Μέχρις εὐπορίας* [5] *ὁ ἀνήρ, οὐ μὴν ὁ κληρονόμος, καὶ κε. λ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁ πρῶτος ἀνὴρ ὡς χρεώστης, καὶ κε. ξη΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ μὲν κληρονόμοι τοῦ ἀνδρὸς πάντες. ζήτει* [6] *καὶ βι. ιβ΄ τι. γ΄ κε. ιβ΄ καὶ ιγ΄ περὶ ἐναγόντων τε καὶ ἐναγομένων, πῶς οὐκ ἀναγκάζονται συνέρχεσθαι ἅπαν-*

simulavit et mutuum accepit. V. et lib. 10, tit. 25, c. 2 cuius initium: *Minor quidam cum forte mutuam pecuniam vellet accipere.* Ex causa depositi vel commodati condemnato dominus actionibus suis cedere debet. Quaenam e rebus iudicio condemnati prius distrahuntur. V. de hoc c. 15 huius tit. (§ 2) cuius initium: *Eorum quae per executionem capta sunt*, et tit. 7 c. 16 cuius initium: *Distractione facta.* Et de pignoribus per executionem captis. Hac de causa etiam pupillorum pecunia, quamvis ad praedium comparandum seposita sit adimitur. Si pluribus ex eadem causa debeatur, is qui praevenit potior est. V. et finem capitis. Is qui donavit aes alienum deducit. Et v. c. 30 cuius initium: *Donator*. Et maritus in id quod facere potest condemnatur et socer, praeter dotis causam. Et tunc quidem non omnino, sed cum eam promiserit et post divortium de ea convenitur. Nam, nuptiis manentibus, in quantum facere potest convenitur. V. et lib. 12, tit. 1, c. 62 (61, § 6) cuius initium: *Condemnationis tempore inspicitur*, et c. 68 (66, § 1) cuius initium: *Dolum facit ut minus facere possit*, et lib. 28, tit. 8, c. 11, § 1 (c. 12) cuius initium: *In id quod facere potest maritus, non tamen heres eius*, et c. 30 (32) cuius initium: *Si prior maritus tamquam debitor*, et c. 68 (72) cuius initium: *Omnes mariti heredes.* V. et lib. 12, tit. 3, c. 12 et 13 de actoribus et reis, non cogi eos universos convenire. Socius qui

[1] In marg. *Σημ. καλόν*, ac mox signum +, cuius potestas me omnino fugit. [2] *καλίων*. [3] *ἀδιστάκτως* *. [4] *ξη΄*, ut loco sequente. Scripsi *ξβ΄*, quia similem habent *β* et *η* in cod. formam. [5] *ἀπορίας*. Sic et alibi. [6] *ζητει-απάντες* in marg., sine signo.

τες. Καὶ περὶ κοινωνοῦ τοῦ τὴν κοινωνίαν ἀρνουμένου καὶ τοῦ δόλον 22. 1
ποιήσαντος [1], ὡς οὐ βοηθεῖται. Καὶ περὶ διοικητοῦ ἢ διεκδικητοῦ ἀνδρὸς 23
τοῦ ὑποσχομένου προῖκα, εἰς ὅσον εὐθύνεται, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τῶν
μέχρις εὐπορίας καταδικαζομένων. Καὶ περὶ χρεωστῶν ζητούντων προ- 31
θεσμίαν, εἶτα μετὰ τὴν ἐκμέτρησιν ταύτην ἀγνωμονούντων, πῶς ἐνέχυρα
αὐτῶν λαμβάνονται καὶ πῶς πιπράσκονται καὶ μετὰ πόσον χρόνον. ζήτει
καὶ τὸ τέλος τοῦ πζ´ κε. οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ κατὰ τῶν χρεωστῶν ἐξενεχθεῖσα,
καὶ κε. πη´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ διάταξις κελεύει καὶ ἐπὶ ἰδιωτῶν τὸν πλέον τῆς
τετραμήνου ὑπερθέμενον. Καὶ περὶ τοῦ παραγαγόντος ἐπὶ δόσει ψευδεῖς 33
μάρτυρας. Καὶ περὶ καινῶν δικαιωμάτων μετὰ ψῆφον εὑρεθέντων, καὶ τίς 35
καὶ πότε ὀφείλει τούτοις χρήσασθαι. ζήτει καὶ κε. ος´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐπὶ
προσχήματι καινῶν δικαιωμάτων ἢ συμβολαίων. ζήτει [2] καὶ βι. κβ´ τι. ε´
κε. λα´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἴωθεν ὁ δικαστής, καὶ βι. ια´ τι. β´
κε. ιδ´ [3] οὗ ἡ ἀρχὴ Διαλυσάμενός τις καὶ βουλόμενος [2], καὶ βι. ζ´ τι. ε´
κε. οε´ ⟨οὗ ἡ ἀρχὴ⟩ [4] Ἐὰν μετὰ τὰ νενομισμένα προγράμματα ψηφισθῇ.
25r Καὶ περὶ διαφωνίας ἴσων δικαστῶν [5]. ζήτει καὶ βι. λθ´ | τι. α´ κε. ι´ οὗ ἡ 38
ἀρχὴ Ἐὰν μέρος τῶν δικαστῶν ὑπὲρ τῆς διαθήκης. Καὶ εἰ εἰς διαφόρους
ποσότητας κατεδίκασαν οἱ δικασταὶ τὸν καταδικασθέντα, ποία ἰσχύει. Καὶ 39
περὶ δικαστῶν τριῶν ὄντων καὶ ἑνὸς ἀπολιμπανομένου. Καὶ ὅτι τὴν οἰκείαν 42
ψῆφον δι᾽ ἄλλης ὁ ἄρχων οὐκ ἀναιρεῖ. ζήτει περὶ τούτου τὸν α´ τι. καὶ
τὰς ἐν αὐτῷ τῷ ῥητῷ παραγραφάς. Καὶ ὅτι αὔξειν ἢ μειοῦν τὴν ἀπὸ 45. 1
ψήφου ποινὴν τὸν δικαστὴν χωρὶς βασιλέως οὐ δεῖ. Καὶ ὅτι κατὰ ἀφη- 45. 2

societatem ⟨esse⟩ negat et dolum admittit, non utitur beneficio. De procuratore vel defensore viri qui dotem promisit, ad quid obligetur. Et ut breviter dicam, de iis qui in id quod facere possunt damnantur. De debitoribus dilationem petentibus et deinde post eius decursum praestare renuentibus: quomodo eorum pignora capiantur et quomodo distrahantur et post quantum temporis. V. et finem c. 87 (85) cuius initium: *Contra debitores illata*, et c. 88 (87) cuius initium: *Constitutio praecipit ut et in privatis is qui ultra quatuor menses est moratus.* De eo qui falsos testes pecunia adduxit. De novis instrumentis post sententiam repertis: quis et quando iis uti debeat. V. et c. 76 (74) cuius initium: *Novorum instrumentorum et documentorum praetextu.* V. et lib. 22, tit. 5, c. 31 cuius initium: *In ambiguis solitus est iudex*, et lib. 11, tit. 2, c. 14 (? 36) cuius initium: *Si quis transegit et vult*, et lib. 7, tit. 5, c. 75 (68) ⟨cuius initium⟩: *Si post solemnia edicta iudicatum sit.* Et de paribus iudicibus diverse existimantibus. V. et lib. 39, tit. 1, c. 10 (9) cuius initium: *Si iudicum pars pro testamento.* Si in diversas summas iudices reum condemnaverint, quae valeat. De tribus iudicibus, quorum unus abest. Magistratus propriam sententiam per aliam tollere non potest. V. de hoc tit. 1 et ibi adnotationes. Iudicem sine Principis permissu augere vel minuere poenam sententia statutam non oportet. Contra

[1] ποιήσαν(τες) sic vid. [2-2] In marg., ad v. συμβολ. [3] Sic. F. λδ´.
[4] ου η αρχη om. [5] In marg. *Περὶ διαφωνίας δικαστῶν.*

λικος χωρὶς ἐπιτρόπου ἢ κουράτωρος μὴ γίνεσθαι ψῆφον. ἀνάγνωθι περὶ τούτου τὸν ιθ΄ τι. τοῦ ζ΄ βι. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπὰς καὶ [1] β.... καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπ⟨ομπὰς⟩ καὶ τι. δ΄ [1]. Καὶ πότε ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται. Καὶ πότε ὁ δικαστὴς παύεται εἶναι δικαστής. Καὶ ὅτι ὁ τὸν ιη΄ χρόνον ἀνύων καλῶς ψηφίζεται. Καὶ ὅτι πρὸς τῷ κεφαλαίῳ καὶ τοὺς τόκους [2] δεῖ ὁρίζειν ἐν τῇ ψήφῳ· ἐπεὶ οὐκ ἔρρωται. Καὶ περὶ τοῦ ⟨πότε⟩ [3] τὰ μεταξὺ ἄλλων πραχθέντα ἑτέροις οὐ προκρίνει (εὑρήσεις γὰρ ἐνταῦθα ἑρμηνείαν καὶ διάστιξιν ξένην) καὶ πότε τὰ μεταξὺ ἄλλων πραχθέντα καὶ δικασθέντα ἕτερον προκριματίζει. πῶς δὲ οὐ προκριματίζει [4], ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος τι. κε. ϙδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὰ μεταξὺ ἀλλήλων [5] κριθέντα, καὶ βι. β΄ τι. ς΄ κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τὰς ἀπὸ ἀναφορᾶς ἢ μηνύσεως, καὶ τοῦ α΄ τι. τούτου τοῦ βι. κε. οα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις κελεύει μηκέτι τὸν δικαστήν. Καὶ περὶ τῶν παρ᾿ἑτέρων πραχθέντων ἕτερον μὴ βλαπτόντων. Καὶ περὶ τοῦ κακῇ πίστει νομέως καὶ καλῇ [6]. ζήτει περὶ τούτου βι. ιε΄ τι. α΄ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχή Καλῇ πίστει νομεύς, καὶ κε. ιβ΄ οὗ

minorem sine tutore vel curatore sententia proferri non potest. Lege de hoc tit. 19 libri 7 et ibi adnotationes, et lib. ⟨10, tit. 9?⟩ et ibi adnotata et tit. 4 Quando maritus uxori suae in solidum condemnatur. Quando iudex desinit esse iudex. Qui ad XVIII annum pervenit recte iudicat. In sententia praeter sortem etiam usurae definiri debent: quia non valet. Quae inter alios gesta sunt, aliis non praeiudicant. Invenies autem hic interpretationem et distinctionem singularem. Quando ea quae inter alios gesta et iudicata sunt alii praeiudicium faciunt. Quomodo non faciunt, lege praesentis tit. c. 94 (92) cuius initium: *Quae inter eosdem invicem iudicata sunt*, et lib. 2, tit. 6, c. 7 cuius initium: *Quae ex relatione vel denuntiatione*, et tit. 1 huius libri c. 71 (79) cuius initium: *Praecipit constitutio ne iudex*. Ab aliis gesta alii non nocere. De malae vel bonae fidei possessore. V. de hoc lib. 15, tit. 1,

1-1 In marg., ad vv. ζ΄ βι. F. βι. ι΄, τι. θ΄: cfr. ib. c. 4 et supra, p. 83.
2 τόμους sic. 3 om. 4 In marg. ad h. v.: Περὶ τοίνυν κε⟨κριμένων⟩ πραγμάτων καὶ .... λεπτολογ... ζήτει ⟨βι.⟩ να΄ τι. β΄. φ⟨ησὶ δὲ⟩ καὶ περὶ τοῦ ἐνα⟨λλά⟩ξαντος τὰς ἀγωγὰς ⟨κι⟩νοῦντος περὶ τοῦ πράγματος, i. e. De ⟨iudicatis⟩ autem rebus ⟨earumque casibus⟩ subtilibus v. ⟨lib.⟩ 51, tit. 2. Loquitur autem et de eo qui actiones mutat dum de re agit. - Fortasse huc spectant et sequentia inscripta summo f. 25[r], quod admodum corrosum atque chartula adglutinata contectum est. Π...... κἂν ἀπο..... καὶ περὶ τῶν κα⟨κῇ πίστει⟩ ἀπωσαμένων καὶ περὶ πράγματος κεκριμένου, καὶ ποῖον λέ⟨γεται κ⟩ε⟨κριμένον⟩, ζήτει καὶ βι. ιε΄ τι. β΄ (?) κε. μδ΄ καὶ κε. ...... γ΄ θε. γ΄ ⟨καὶ⟩.... κς΄ μβ΄ ..... τι. γ΄ κε. γ΄ καὶ τι. δ΄ τοῦ θ΄ βι. κε. ζ΄ θε. α΄ καὶ τι. α΄ κε. ϙ΄ ... καὶ τι. ι΄ κε. ..... τι. ε΄ ..... τι. α΄ κε. νζ΄... τι. . κε. ιδ΄ καὶ τι. ς΄ κε. ζ΄ τὸ τέλος, i. e. ... et de mala fide expellentibus et de re iudicata, et quid dicitur iudicatum, v. et lib. 15, tit. 2 (?), c. 44 et c. ... 3 § 3... 26, 42 .... tit. 3, c. 3 et tit. 4 libri 9, c. 7, § 1, et tit. 1, c. 90 ... et tit. 10 c. ... tit. 5 ... tit. 1, c. 57, ... tit. . c. 14, et tit. 6, c. 7 in fine. 5 L. ἄλλων cum ed.
6 In marg. Ἀνάγνωθι περὶ καλῇ πίστει ἢ κακῇ νομεύς (sic), i. e. Lege de possessore bonae vel malae fidei.

ἡ ἀρχή Ὁ κακῇ πίστει, καὶ κε. λζ´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δὲ καλῇ πίστει ἀγο-
ράσω [1] ἔδαφος, καὶ κε. λη´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀγοράσας καλῇ πίστει ἀλλό-
τριον ἀγρόν, καὶ κε. μα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν κατὰ ἀγορασίαν λάβω τι παρὰ
ὑπεξουσίου, καὶ κε. ϙα´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κακῇ πίστει σπείρας, καὶ κε. ϙζ´
οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ἀγρὸν ἀγοράσῃ παρὰ τοῦ ⟨μὴ⟩ [2] δεσπότου, καὶ κε. ρβ´
οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κακῇ πίστει νομεὺς πάντας οὓς ἔλαβεν. ζήτει καὶ βι. ν´ τι. δ´.
Καὶ πότε δίδωσιν ὁ καλῇ πίστει ἢ κακῇ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα καὶ τοὺς ib.
καρποὺς ἢ τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ ποίους καρπούς. περὶ [3] δὲ τοῦ ποίας
ἀγωγὰς ἔχει ὁ βίᾳ ἐκβλη⟨θεὶς τῆς⟩ νομῆς, ζήτει βι. ν´ τι. ⟨γ´⟩ [3]. Καὶ 67
περὶ τοῦ ὁρίζοντος δικαστοῦ δαπάνην, ἵνα ἔχῃ ἐξουσίαν καὶ ὑπὲρ τὸ
δέον αὐτὸν ὁρίζειν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ προσχήματι καινῶν εὑρεθέντων 71
δικαιωμάτων ἀνανεοῦν τὴν ὑπόθεσιν μετὰ ψῆφον. ζήτει τούτου τοῦ τι. κε.
λε´ οὗ ἡ ἀρχή Καινοῖς δικαιώμασι μετὰ ψῆφον. Καὶ περὶ τοῦ κινήσαντος [4] 79
καὶ λαβόντος πρᾶγμα εἰς ἐνεχυριασμόν, ἀγοραστοῦ μὴ εὑρισκομένου, τί δεῖ
γενέσθαι. Καὶ περὶ τοῦ ζητήσαντος εἰς καταβολὴν ὑπέρθεσιν, εἶτα ἐκκα- 75
λεσαμένου, πῶς οὐκ ἀκούεται. Καὶ περὶ τόκου [5] ἑκατοστιαίου ἀπαιτου- 87
μένου ἀπὸ τοῦ χρεώστου μετὰ ὑπέρθεσιν τῆς δοθείσης αὐτῷ τετραμήνου
εἰς καταβολὴν τοῦ χρέους. ζήτει καὶ κε. λα´ τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή
Τοῖς χρεώσταις αἰτοῦσι. Καὶ ποῖαι λέγονται ἀποφάσεις καὶ ποῖαι ἀπει- 95-100
λαί. Καὶ περὶ καταδίκης τῆς ἀπὸ πλαστῶν δικαιωμάτων, καὶ πότε ἔρρωται 102-105

c. 10 cuius initium: *Bonae fidei possessor*, et c. 12 cuius initium: *Qui malae fidei*, et c. 37 cuius initium: *Si bona fide aream emero*, et c. 38 cuius initium: *Si alienum fundum bona fide emptum*, et c. 41 (40, § 1) cuius initium: *Si a filiofamilias quid per emptionem accepi*, et c. 91 (90) cuius initium: *Qui mala fide sevit*, et c. 97 (96) cuius initium: *Si quis fundum a ⟨non⟩ domino emerit*, et c. 102 (101) cuius initium: *Malae fidei possessor omnes quos percepit*. V. et lib. 50, tit. 4. Quando dare debet bonae vel malae fidei possessor rem et fructus vel rem tantum et quales fructus. Qui possessione per vim pulsus est quales habeat actiones, v. lib. 50, tit. ⟨3⟩. Iudex qui impensas definit facultatem habet eas et supra id quod debetur definiendi. Novorum instrumentorum repertorum praetextu causam post sententiam renovari non oportere. V. huius tit. c. 35 cuius initium: *Novis instrumentis post sententiam* Quid fieri debeat si quis egerit et rem pignori acceperit, neque emptor inveniatur. Non auditur is qui dilationem ad debitum solvendum postulavit et deinde appellare vult. De usuris centesimis quae a debitore post quatuor mensium dilationem ad solvendum concessam petuntur. V. et c. 31 huius tit. cuius initium: *Debitoribus petentibus*. Quae dicuntur sententiae et quae comminationes. De condemnatione ex falsis documentis inlata: quando valeat et quando non valeat. De repetitione eorum

[1] Verbi exitus dub. Pro *δέ* f. l. cum ed. *καί*. [2] om. [3-3] In marg., sine signo: verum adest signum in textu ad v. *καρπους*. Cfr. p. 108, 10. [4] Ed. *νικήσαντος*. [5] In marg. *Ἀνάγνωθι περὶ τόκ⟨ων?⟩*, i. e. L. de fructibus.

καὶ πότε οὔ. Περὶ τοίνυν ἀπαιτήσεως τῶν ἀπὸ καταδίκης ἤτοι ἀποφάσεως [1] καὶ ψήφου δικαστικῶν καὶ τῶν μὴ κεχρεωστημένων μέν, κατὰ ἀπάτην δὲ [2] καταβληθέντων καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτουμένων ζήτει βι. ια΄ τι. β΄ κε. μη΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις πλαστοῦ [3] λόγου χάριν, καὶ βι. κδ΄ τι. α΄ κε. ιη΄ οὗ ἡ ἀρχή Τοῦ μὴ χρεωστουμένου κατὰ πλάνην δέ, καὶ κε. ιθ΄ καὶ κ΄ ἄχρι τοῦ α΄ θε. τοῦ κζ΄ κε. καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ τι. ς΄ κε. α΄ καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ τι. η΄ καὶ βι. νς΄ τι. β΄ καὶ βι. ξ΄ τι. ι΄ κε. παρατέλευτον καὶ βι. κς΄ τι. ε΄ [4]. περὶ [5] δὲ τοῦ νεμομένου καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως δίχα βιασθέντος καὶ ἀφαιρεθέντος πρᾶγμα ἴδιον ἢ ἀλλότριον ἢ αὐτοῦ τοῦ βιασαμένου ζήτει βι. ν΄ τι. γ΄ [5].

Τίτλος δ΄.

Περὶ ὁμολογησάντων.

Περὶ τοίνυν ὁμολογησάντων, καὶ ποῖαι τῶν ὁμολογιῶν ἔρρωνται καὶ ποῖαι οὐκ ἔρρωνται, ζήτει βι. μζ΄ τι. α΄ καὶ βι. ζ΄ τι. ς΄ καὶ τι. ις΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς, καὶ τοῦ κδ΄ βι. τι. δ΄ καὶ τι. η΄ καὶ τοῦ ιθ΄ βι. τι. γ΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή | Τὸ εἰπεῖν ἐὰν εἴσω τῆσδε τῆς προθεσμίας. 25v
ζήτει τοίνυν περὶ ὁμολογιῶν τὰ παραδεδομένα σοι ἐν τῷ ιε΄ τι. τοῦ ζ΄ βι.· εἰσὶ γὰρ ὡραῖα. περὶ δὲ τῶν ὁμολογησάντων ἐκ πλάνης ψήφου καταβαλλεῖν [6] καὶ διὰ ταῦτα δυναμένων ἀντιλέγειν, πότε ἔξεστιν αὐτῶν ἀνατρέπειν τοὺς γενομένους λόγους ἢ τὴν ἐπερώτησιν, ζήτει βι. ια΄ τι. β΄ κε.

quae iudicio debentur ex condemnatione sive sententia vel decreto et eorum quae, cum non deberentur, propter dolum soluta sunt et ideo repetuntur, v. lib. 11, tit. 2, c. 48 (59) cuius initium: *Si quis falsum verbi gratia*, et lib. 24, tit. 1, c. 18 cuius initium: *Indebiti per errorem*, et c. 19 et 20 usque ad c. 27 § 1 et totum tit., et tit. 6, c. 1 et totum tit. et tit. 8 et lib. 56, tit. 2 et lib. 60, tit. 10 cap. penultimum et lib. 26, tit. 5. De eo qui possidet et sine sententia iudicis vim passus est et rei amissionem sustinet propriae vel alienae, vel de eo ipso qui vim infert, v. lib. 50, tit. 3.

Titulus IV. - *De confitentibus.*

De confitentibus: quae confessiones valent et quae non valent, v. lib. 47, tit. 1, et lib. 7, tit. 6, et tit. 16 et adnotationes ibi positas, et libri 24 tit. 4 et tit. 8 et libri 19 tit. 3, c. 2 cuius initium: *Haec verba, si intra hunc diem.* V. autem de confessionibus ea quae tibi tradita sunt in tit. 15 libri 7: sunt enim opportuna. De iis qui per errorem calculi solvere promiserunt et propterea obicere possunt; quando licet eis rationes factas vel stipulationem revocare. V. lib. 11, tit. 2, c. penultimum

[1] Verbi exitus dubius. [2] (καὶ) sic. [3] L. cum ed. πλαστόν. [4] α΄*.
[5-5] In marg. ad versus 1-7, sine signo. [6] Ita et alibi.

παρατέλευτον καὶ τελευταῖον καὶ τοῦ θ´ βι. τι. α´ † [1] *οὗ ἡ ἀρχή Οὐδὲν*
βλάπτει τὸ μὴ ἐξειπεῖν, καὶ βι. ιθ´ τι. η´ κε. ς´ οὗ ἡ ἀρχή Κἂν ἠγνόησεν
ὁ πράτης, καὶ τοῦ μβ´ βι. τὸν δ´ τι. ὅλον. ⟨ἰστ⟩έ⟨ον⟩ [2] *δὲ ⟨ὅ⟩τι ἐν τῷ*
κ´ τι. ⟨τ⟩οῦ μη´ βι. φησὶν ὅτι Τὸ ⟨εἰ⟩πεῖν τινα ἐλεύθερον ὄντα, ⟨ὅτι⟩
δοῦλός ἐστιν, οὐκ ἀδικεῖ ⟨α⟩ὐτὸν περὶ τὴν τύχην. [2] *καὶ περὶ τοῦ ὁμολο-*
γήσαντος καὶ ἀσφαλισαμένου καὶ εἰπόντος ἑαυτὸν κληρονόμον εἶναί τινος
καὶ περιελθεῖν εἰς αὐτὸν τὰ χρήματα τοῦ τεθνεῶτος, πῶς, εἰ καὶ τόκον
καταβάλλει, οὐκ ἐνέχεται τοῖς δανεισταῖς μὴ ὢν τῇ ἀληθείᾳ κληρονόμος.
καὶ ζήτει βι. κς´ τι. ζ´ κε. λα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἀποθανόντος Πέτρου οἱ δανει-
σταὶ αὐτοῦ, καὶ κε. κα´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν μετὰ ὑπέρθεσιν ἀποθάνῃ. περὶ
τοίνυν τῶν ἐν δικαστηρίῳ ὁμολογησάντων ζήτει τὸ τέλος τούτου τοῦ τι.·
περὶ δὲ ὁμολογιῶν τῶν ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐπερωτήσεων [3] *καὶ ἀντεπερω-*
τήσεων ζήτει βι. μβ´ τι. δ´. *Καὶ τίς δοκεῖ ὁμολογεῖν καὶ τίς μή. ζήτει καὶ* 2. 4
βι. ζ´ τι. ς´ κε. κγ´ τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ρ´ λόγου χάριν ν"ν.° [4],
καὶ τι. ζ´ [5] *κε. ιζ´ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τῇ τάξει προομολογήσας.* *Καὶ περὶ τοῦ* 6, 3
ὅτι ὁ ἀπουσίᾳ τινὸς ὁμολογήσας οὐκ εὐθύνεται. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ζ´
τι. ς´ [6] *καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς, καὶ τούτου τοῦ θ´ βι. τι. α´ κε. ρλς´*
οὗ ἡ ἀρχή Οἱ φανερῶς ἐπὶ ἁμαρτήμασι [8], *καὶ* [7] *βι. θ´ τι. δ´ κε. ς´ θε. β´*
οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ [7]. *περὶ δὲ νέων χωρὶς ἐπιτρόπου* [8] *ἢ κουράτω-*
ρος [8] *ἐν δικαστηρίῳ ὁμολογησάντων ζήτει βι. ζ´* [9] *τι. ε´ καὶ βι. ι´ τι. θ´ κε. δ´*

(61a) et ultimum (61b) et libri 9 tit. 1, (c. 3) cuius initium: *Nihil nocet dictum non esse*, et lib. 19, tit. 8, c. 6 cuius initium: *Quamvis ignoraverit venditor*, et libri 42 tit. 4 totum. Sciendum autem in tit. 20 libri 48 (c. 6) illud efferri: *Quod quis dixerit, cum liber esset, se servum esse, statum eius non ledit.* Et de eo qui promisit et satisdedit et dixit sese cuiusdam heredem esse atque in se defuncti pecunias pervenisse: quamvis usuras solverit, creditoribus non tenetur, si revera heres non sit. Et v. lib. 26, tit. 7, c. 31 cuius initium: *Mortuo Petro, creditores eius*, et c. 21 cuius initium: *Si post moram decesserit.* De iis vero, qui in iure confessi sunt, v. finem tit. huius. De confessionibus quae in iure fiunt et interrogationibus invicem factis, v. lib. 42, tit. 4. Quis confiteri videatur vel non. V. et lib. 7, tit. 6, c. 23 in fine, cuius initium: *Si quis C verbi gratia nummos*, et tit. 7 (8), c. 17 cuius initium: *Qui officio promisit.* Is qui aliquo absente confessus est non obligatur. V. de hoc et lib. 7, tit. 6 (? 16) et ibidem adnotationes, et huius libri 9 tit. 1, c. 136 (143) cuius initium: *Qui manifeste de criminibus*, et lib. 9, tit. 4, c. 6, § 2 (3) cuius initium: *Qui in absentia.* De minoribus sine tutoribus vel curatoribus in iure confessis v. lib. 7

[1] Excidit *κε.* cum numero. [2-2] In marg., sine signo [3] In marg. ad h. v.: *καὶ* (?) *κατάθεσιν κρατούντων ἢ* (?) *μή, ζήτει καὶ βι. μζ´ τι. α´*, i. e. Et qui depositionem firmant vel non firmant, v. lib. 47, tit. 1. Num haec iungenda vv. praecedentibus *τῶν ἐν δικαστηρίῳ* et l. *⟨συγ⟩κατάθεσιν*? [4] Ed. *νομίσματα.* [5] Sic. Re vera in ed. est tit. 8, et ibi legitur *προσομολογήσας.* [6] Sic. F. *ις´*: cfr. supra, p. 77. [7-7] In marg. ad *κε. ρλς´*. Scilicet affertur ipse locus qui declaratur. [8] Verbi exitus dubius. [9] Ita. Fort. *λζ´*, qui de hac re agit atque ideo citatur supra, p. 83, initio lib. 7, tit. 19, et infra, lib. 10, tit. 9.

οὗ ἡ ἀρχή Ἐλάττονες τῶν κε΄ ἐνιαυτῶν. περὶ δὲ δούλου ποιήσαντος βίαν καὶ ὁμολογήσαντος † καὶ τι. δ΄ κε. λζ΄ καὶ βι. ξ΄ τι. ε΄ καὶ να΄. καὶ τούτου [1] πῶς ἔρρωται ἡ ὁμολογία, ζήτει βι. ξ΄ τι. ιη΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὅταν οἰκέτης δειχθῇ βίαν πεποιηκώς, καὶ βι. ια΄ τι. α΄ κε. ς΄ [2] οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὁμολογήσω τι. ζήτει καὶ βι. λε΄ τι. ιδ΄ κε. ρκα΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ μείζων τῶν κε΄ ἐνιαυτῶν, (ἐφερμηνεύει γὰρ ἐπὶ ποίῳ θέματι ἐξεφωνήθη τό Οἱ ὁμολογοῦντες [3] ἀντὶ κατακριμμένων [4] εἰσί), καὶ τοῦ κδ΄ βι. τι. θ΄ περὶ τῶν ὁμολογησάντων δοῦναί τι ἔν τινι τόπῳ. περὶ δὲ τοῦ ὑπὸ προθεσμίαν ὁμολογήσαντος, πῶς [5] οὐκ ὀφείλει ἀναμένειν ὄχλησιν, ἀλλὰ δίδωσι τὴν ὁμολογηθεῖσαν ποινήν, ζήτει βι. ζ΄ τι. ις΄ ὅλον [6] περὶ τούτου καὶ παραστάσεως διαλεγόμενον. περὶ τοίνυν τοῦ ὁμολογήσαντος παριστᾶν τινα εἰς δικαστήριον ζήτει βι. ιδ΄ τι. α΄ κε. με΄ θε. β΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὡμολόγησά σε παριστᾶν ἐν δίκῃ, καὶ [7] βι. θ΄ τι. γ΄ κε. νς΄ οὗ ⟨ἡ⟩ ἀρχή Μετὰ ψῆφον ἢ ὅρκον δόσιν ἢ συγκατάθεσιν. περὶ τοίνυν ἐπερωτήσεων δανειστῶν καὶ χρεωστῶν ζήτει βι. κς΄ τι. δ΄ ὅλον καὶ βι. μγ΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. περὶ δὲ τοῦ ὁμολογήσαντος ψευδῶς ἐπίτροπον αὐτὸν τυγχάνειν, πότε ἐνέχεται ἢ μή, ζήτει βι. λη΄ τι. ς΄ τὸ τέλος [7].

(37?), tit. 5 et lib. 10, tit. 9, c. 4 cuius initium: *Minores XXV annis*. De servo qui vim fecit et confessus est † et tit. 4, c. 37 et lib. 60, tit. 5 et 51: et quomodo valeat huius confessio, v. lib. 60, tit. 18, c. 27 cuius initium: *Cum servus probatur vim fecisse*, et lib. 11, tit. 1, 26 (c. 6?) cuius initium: *Si quid confessus sim*. V. et lib. 35, tit. 14, c. 121 (114) cuius initium: *Maior XXV annis*, nam ostendit de quali casu dictum est « confitentes pro iudicatis haberi », et lib. 24, tit. 9 de iis qui promiserunt se quid daturos aliquo loco. Is qui in diem promisit non debet interpellationem exspectare sed dat poenam promissam: v. lib. 7, tit. 16 totum, qui de hoc et de exhibitione tractat. De eo qui aliquem in iure sisti promiserit, v. lib. 14, tit. 1, c. 45, § 2 (3) cuius initium: *Si iudicio te sisti promisero*, et lib. 9, tit. 3, c. 56 (53) cuius initium: *Post sententiam vel iusiurandum vel confessionem*. De stipulationibus creditorum et debitorum v. lib. 26, tit. 4 totum et lib. 43 et ibidem adnotationes. De eo qui se falso tutorem esse confitetur, quando teneatur vel non, v. lib. 38, tit. 6 (c. 10) in fine.

1 ταᵀ΄ vid. scriptum, ο et υ coniunctis. 2 κε. ς scripsi: κς΄ sic liber. 3 ὁμολογοῦν sic in exitu versus. 4 Sic. 5 Add. supra lin. 6 Cfr. supra, p. 78, 8 sqq. 7-7 In marg. sine signo loci.

Τίτλος ε΄.

Περὶ ἐκστάσεως ὑπαρχόντων.

Καὶ περὶ τοῦ τίνες προτιμῶνται τῶν δανειστῶν. ζήτει βι. ια΄ τι. α΄ 1
κε. η΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴτε ἀναγκαῖος εἴτε ἐξωτικός, καὶ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ
ἔχων πολλὰς ἀγωγάς, καὶ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οἱ ἀπόντες δανεισταί. Καὶ 2
τίνες εἰς τόπον [1] τῶν πρωτοτύπων δανειστῶν ὑπεισέρχονται. Καὶ περὶ
τῶν ἀποκρυπτομένων διὰ περιγραφήν [2]. Καὶ περὶ ἐπικτήσεων τοῦ ἐκστάντος. 4. 6. 7.
Καὶ ὅτι καὶ δίχα δικαστηρίου ἔκστασις γίνεται. Καὶ περὶ τοῦ μὴ τύπτε- 9. 18
σθαι τοὺς ἀπόρους ἀλλ' ἐπομνύειν. Καὶ περὶ τοῦ ἐκ ποίων αἰτιῶν πέμ-
πονταί τινες εἰς νομήν [3]. Καὶ ὅτι ὁ εἰς νομὴν πεμφθεὶς οὐ τρέφεται ἐξ
αὐτῆς [4]. Περὶ τοίνυν δανείων πολλῶν χρεωστῶν καὶ ἓν ποιησάντων ὁμόλογον
26r καὶ τῶν δανεισαμένων | ἀργύριον καὶ οἶνον ἐπερωτηθέντων, πῶς ἐστιν ἰσχυ-
ρὸν τὸ ἐπερώτημα, ζήτει βι. κγ΄ τι. α΄ κε. νβ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸ πολλούς
τινας, καὶ κε. μζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Γυνή τις νομίσματα δανεισαμένη. περὶ τοίνυν
δανείων ζήτει καὶ τοῦ κε΄ βι. τι. ζ΄ καὶ βι. κς΄ τι. β΄ κε. α΄ καὶ βι. λε΄ τι.
ιδ΄ κε. πθ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἀποστὰς τοῦ πατρῴου κλήρου, καὶ κε. ϙζ΄ οὗ
ἡ ἀρχὴ Γυνὴ ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρός [5], καὶ τοῦ κε΄ βι. τι. ε΄ καὶ τι. δ΄
καὶ ε΄ τοῦ ιθ΄ βι. καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. ς΄.

TITULUS V. – *De cessione bonorum.*

Et qui creditores potiores habentur. V. lib. 11, tit. 1, c. 8 (7, § 17) cuius initium: *Sive necessarius sive extraneus*, et c. 9 cuius initium: *Qui plures habet actiones*, et c. 10 cuius initium: *Creditores absentes*. Et qui in locum praecedentium creditorum subingrediuntur. De iis qui dolo latitant (tit. 6, c. 7, § 1). Et de novis adquisitionibus eius qui bonis cessit. Et extra iudicium fieri potest bonorum cessio. Eos qui non solvendo sunt verberari non oportet: sed iurare debent. Et ex quibus causis mittuntur aliqui in possessionem (tit. 6, c. 1-6). Is qui in possessionem missus est non alitur ex ea (tit. 6, c. 7). De pluribus qui mutuis tenentur et unum instrumentum confecerunt, et de iis qui mutuum acceperunt argentum et vinum stipulati sunt, quomodo valet stipulatio: v. lib. 23, tit. 1, c. 52 (54) cuius initium: *Eo quod plures quidam*, et c. 47 (49) cuius initium: *Mulier quaedam quae solidos mutuos acceperat.* De mutuis vero v. et libri 25 tit. 7, et lib. 26, tit. 2, c. 1 et lib. 35, tit. 14, c. 89 (82) cuius initium: *Is qui hereditate paterna abstinuit*, et c. 97 (89) cuius initium: *Mulier pro propria filia*, et libri 25 tit. 5 et tit. 4 et 5 libri 19 et praesentis libri tit. 6.

1 *τύπον* sic. 2 Literae *γρα* in rasura. Verba *καὶ-περιγραφήν* pertinent ad tit. 6, c. 7, § 1. 3 Haec spectant ad tit. 6, c. 1-6. 4 Est c. 7 tit. 6.
5 Et hic, ut in libro 35, deest *ἐκ* ante *θυγατρός*.

Τίτλος ς'.

Τίνες [1] ἐξ αἰτιῶν εἰς διακατοχὴν πέμπονται.

1 Ὡς [2] οἱ δανεισταὶ κινοῦντες ἢ ληγατάριοι [3] ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἰδίων
ληγάτων ἢ γυνὴ γαστρὸς ὀνόματι. ζήτει καὶ βι. κη' τι. ια' [4] κε. κη' οὗ
3 ἡ ἀρχὴ Οὐκ ὀφείλει προσκυροῦσθαι τῇ γυναικί. Καὶ περὶ τοῦ πότε κινῶν
τις καὶ κατὰ ἀνήβου ἀδιεκδικήτου εἰς νομὴν πέμπεται τῶν αὐτοῦ πραγμά-
3, 1-2 των καὶ τῶν τοῦ αἰχμαλώτου καὶ μαινομένου. Καὶ περὶ δουλικῶν συναλ-
λαγμάτων καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης αἰτίας τῆς ἐν αὐτῷ [5] τῆς δε πεκουλιω [6]
κινουμένης κατὰ τοῦ δεσπότου, καίπερ καὶ ἀνήβου τοῦ δεσπότου τυγχά-
7 νοντος. Καὶ ὅτι ὁ εἰς νομὴν πεμφθεὶς οὐ τρέφεται ἐξ αὐτῆς [7]. ἐπὶ [8] δὲ
7, 10 κληρονομίας ὁ πεμφθεὶς εἰς νομὴν [9] κερδαίνει καὶ τοὺς καρπούς. ζήτει [10]
τοῦ λθ' βι. τι. α' [10]. καὶ ζήτει τούτου τοῦ τι. κε. θ' τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχὴ
Εἰ ἐκ δύο κληρονόμων, καὶ τοῦ ζ' τι. κε. θ' οὗ ἡ ἀρχὴ Λέγει ὁ πραίτωρ.
7, 4-13 Καὶ περὶ τοῦ διὰ περιγραφὴν [11] κρυπτομένου, καὶ τίς δοκεῖ κρύπτεσθαι καὶ
μή, κἂν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τυγχάνει. ζήτει καὶ τοῦ ζ' τι. κε. λς' οὗ ἡ ἀρχὴ
7, 13 Ὁ περὶ τοὺς κίονας κρυπτόμενος. Καὶ περὶ τοῦ τίς δοκεῖ τισι μὲν λαν-
8, 9 θάνειν, τισὶ δὲ μή. Καὶ περὶ νομῆς ἐξ ἀμφιβολίας κληρονόμων ἢ διασκέ-

TITULUS VI. - *Quibus ex causis mittuntur quidam in possessionem.*

Veluti creditores agentes vel legatarius ad servanda propria legata vel mulier ventris nomine. V. et lib. 28, tit. 11, c. 28 (34) cuius initium: *Non debet mulieri adtribui.* Quando quis agens et adversus pupillum indefensum in possessionem mittitur rerum eius, vel rerum eius qui ab hostibus est captus vel furiosus est. De servorum contractibus et de ceteris causis ex quibus adversus dominum, quamvis dominus impubes sit, de peculio agi potest. Is qui in possessionem missus est non alitur ex ea. Is qui hereditatis causa in possessionem missus est etiam fructus suos facit. V. libri 39 tit. 1. Et v. huius tit. c. 9 in fine cuius initium: *Si ex duobus heredibus,* et tit. 7 c. 9 cuius initium: *Ait praetor.* De eo qui fraudulenter latitat: quis latere videatur vel non, quamvis in eadem civitate habitet. V. et tit. 7 c. 36 (34) cuius initium: *Qui circa columnas sese abscondit.* Quis videatur erga quosdam latitare, erga quosdam vero non. De possessione cum incertus est heres vel deliberat. V. et

[1] τίν(ες) sic. L. τινῶν. [2] Fortasse his praefigenda sunt vv. *καὶ περὶ τοῦ ἐκ ποίων αἰτιῶν πέμπονταί τινες εἰς νομήν*, quae in tit. praecedentem irrepsisse videntur. Cfr. p. 111, n. 3. [3] Verbi exitus dubius. [4] *α'* sic. [5] Ita plene. [6] *πεκουλ'*. [7] Cfr. p. 111, 10. [8] *ἐσὶ* sic vid. [9] In marg.: *Ση. περὶ τοῦ εἰς νομὴν πεμφθέντος*, i. e. Nota de eo qui in possessionem missus est. [10-10] In marg., ad v. *κερδαίνει.* [11] *δια περιγρ.* (cfr. supra p. 111, 7) scripsi: *διαγραφῆς* sic.

ψεως. ζήτει καὶ βι. τοῦδε τι. ζ΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ τὰ τοῦ ἀφήλικος εἰ μὴ διεκδικεῖται. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ς΄ καὶ ζ΄ κε. ἄχρι τοῦ κγ΄· εὑρήσεις γὰρ τοὺς ἔχοντας προνόμιον ἐπί τινι τυχὸν πράγματι πιπρασκομένῳ, ὥσπερ καὶ ἡ μὴ γαμηθεῖσα μνηστὴ ἐπὶ τῇ προικὶ κέκτηται τὸ τῆς προικὸς δίκαιον. Περὶ τοίνυν τῶν εἰς διακατοχὴν πεμπομένων ζήτει βι. μη΄ τι. δ΄ κε. β΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀδιάθετός τις ἐν κωδικίλλοις, καὶ τι. κβ΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐνῆγέ τις καὶ ἐλέγετο παρὰ [1] τοῦ ἐναγομένου δοῦλος εἶναι, καὶ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ δουλαγωγούμενος, καὶ βι. νς΄ τι. κα΄ ὅλον καὶ βι. ξ΄ τι. ξς΄ ὅλον.

Τίτλος ζ΄.

Περὶ πραγμάτων αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ κατέχοντος ἢ πιπράσκοντος καὶ περὶ χωρισμῶν.

Καὶ ποῦ δεῖ ταῦτα πωλεῖσθαι τῶν δανειστῶν ἢ ἄλλων εὐλόγως ἐπι- 1-4
κειμένων. Καὶ τίνες δύνανται διεκδικεῖν τὰ ὀφειλοντα διαπραθῆναι. Καὶ
πῶς καὶ τὰ τῶν ἀνήβων διαπιπράσκονται. περὶ δὲ τοῦ εἰς [2] ὅσον οἱ κληρο- 5-6
νόμοι ἐνέχονται, ζήτει βι. κδ΄ τι. ζ΄ ὅλον. Καὶ περὶ δαπανημάτων γενο- 8-9
μένων ἐφ᾽ οἷς ἐπέμφθη [3] εἰς νομήν, καὶ τῶν προσόδων αὐτῶν καὶ καρπῶν καὶ
μισθώσεων, ἀμελείας, δόλου καὶ τυχηρῶν. Καὶ περὶ διαπράσεως, τῶν 16
εἰς νομὴν πεμφθέντων συγγενῶν ζητούντων καὶ ἐξωτικῶν καὶ δανειστῶν τὴν
ἐξώνησιν τῶν πραγμάτων, καὶ τίνες προτιμῶνται. [4] ζήτει καὶ βι. ια΄ τι. α΄

huius libri t. 7, c. 5 cuius initium: *Etiam minoris res si non defendatur:* lege et c. 6 et 7 usque ad 23; invenies enim qui habeant privilegium in una forte re vendita, sicuti et sponsa nondum nupta ius dotis in dote adquirit (c. 17, § 1). De iis autem qui in possessionem mittuntur, v. lib. 48, tit. 4, c. 2 cuius initium: *Intestatus quis in codicillis*, et tit. 22, c. 4 cuius initium: *Egit quis et a reo dictum est eum servum esse*, et c. 5 cuius initium: *Qui in servitutem vindicatur*, et lib. 56, tit. 21 totum et lib. 60, tit. 66 totum.

TITULUS VII. - *De rebus auctoritate iudicis possidendis aut vendendis et de separationibus.*

Et quomodo oportet haec vendi, creditoribus vel aliis iusta ratione incumbentibus. Qui vindicare possint ea quae distrahi debent. Quomodo vel bona minorum venduntur. In quantum heredes tenentur: v. lib. 24, tit. 7 totum. Et de impensis in eas res factis, in quarum possessionem quis est missus, et de reditibus earum et fructibus et locationibus: de neglegentia, dolo et casu fortuito. De distractione rerum, cum cognati qui in possessionem missi sunt et extranei et creditores quaerunt rerum

[1] π(ερί) sic. [2] εἰ sic vid. scriptum. [3] Sine τις. Ita et alibi. [4] In marg. ad c. 16 Ἀνάγνωθι.

κε. νθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν | οἱ δανεισταὶ μέρος ἐκ τῶν τοῦ χρεώστου πραγμά- 26v
των. περὶ δὲ τῆς διαπράσεως τῶν ἐνεχύρων τῶν καταδικασθέντων ζήτει τοῦ
γ΄ τι. τούτου τοῦ βι. κε. ιδ΄ θε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τῶν διὰ τὸν ἐκβιβασμὸν
17-19 λαμβανομένων πρῶτα τὰ κινητά. Καὶ τίνα [1] ἐκ προνομίου προτιμῶνται τῶν
23-24 δανειστῶν, ὡς ὁ θάψας τινὰ ἢ μνηστὴ περὶ τὴν προῖκα καὶ ὁ ἐκ χρημά-
19-22 των αὐτῶν ἀνανεώσας τὸν οἶκον ἢ ἀγοράσας καὶ οἱ λοιποί· καὶ τίνες
30 οὐκ ἔχουσι προνόμιον. Καὶ περὶ τοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὸν κληρονόμον ἱκανά,
⟨εἰ⟩ [2] δοκοῦσιν αὐτὸν ὕποπτον εἶναι οἱ δανεισταί· καὶ ὅτι ὁ κληρονόμος
ὕποπτος ἐξ ἀπορίας κρίνεται, οὐ μὴν ἐκ δολερᾶς ἀγωγῆς [3] ὡς ὁ ἐπίτροπος·
καὶ ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς προσελεύσεως ὀφείλει ἀντιτίθεσθαι ταῦτα, οὐ μὴν
μετὰ πολὺν χρόνον· καὶ ὅτι εἰ μὴ δείξουσι τὴν ἐν τῷ κληρονόμῳ πενίαν,
31 ὑπόκεινται τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ. Καὶ περὶ τῶν ἐχόντων τὰ αὐτὰ προ-
[illegible] νόμια, κατὰ διαφόρους δὲ καιροὺς χρεωστούμενοι [4]. Καὶ περὶ τῶν [5] συμ-
[illegible]. 1 πιπρασκομένων τοῖς τοῦ χρεώστου πράγμασι. Καὶ ὅτι τὰ τῆς [6] αἰχμα-
38-44 λώτου οὐ πιπράσκονται. Καὶ περὶ χωρισμοῦ χρέους καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ
τίνες δύνανται αἰτεῖν χωρισμόν, καὶ πότε καὶ πῶς σβέννυται ἡ τῆς ἐγγύης
39. 45 ἐπὶ τούτοις ἐνοχή. Καὶ περὶ διαπράσεως κληρονομίας καὶ χρέους τοῦ κλη-
51 ρονομήσαντος. Καὶ περὶ τοῦ χρεωστοῦντος ἑτέρῳ χρεωστοῦντι καὶ αὐτῷ.
55 Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ χρέους προσκυροῦσθαι τὴν οὐσίαν τοῦ χρεώ-
στου τοῖς δανεισταῖς. ζήτει περὶ τούτου βι. ια΄ τι. α΄ κε. οε΄ οὗ ἡ ἀρχή
Ἐὰν ὁ νικήσας ἐν τῇ ἀποφάσει [7]. ζήτει τούτου τοῦ βι. καὶ τι. γ΄ κε. πα΄

venditionem: qui praeferuntur. V. et lib. 11, tit. 1, c. 59 cuius initium: *Si creditores partem rerum debitoris.* De distractione pignorum eorum qui sunt condemnati, v. tit. 3 huius libri c. 14 (15), § 3 (2) cuius initium: *Eorum quae per executionem capta sunt primum mobilia.* Qui creditores privilegii causa potiores habentur, ut is qui aliquem funeravit, vel sponsa circa dotem, isque qui sua pecunia domum refecit vel emit et ceteri. Et qui privilegium non habent. Ab herede potest satisdatio exigi, si eum suspectum creditores putent; atque heres suspectus ex inopia iudicatur, non ex dolosa conversatione sicut tutor. Initio aditionis debent haec opponi, nec vero post multum temporis. Si vero heredis egestatem non probaverint, actione iniuriarum tenentur. De iis qui eadem privilegia habent, sed quibus diversis temporibus debetur. Et de eis quae simul cum debitoris bonis ⟨non⟩ venduntur. Eius qui ab hostibus captus est bona non veneunt. De separatione debiti et aliis rebus: qui separationem petere possunt et quando et quomodo extinguitur fideiussoris de hac re obligatio. De distractione hereditatis et debito eius qui heres factus est. De eo qui alteri debet aere alieno obruto. Debitoris bona pro debito creditoribus eius adtribui non possunt. V. de hoc lib. 11, tit. 1, c. 75 cuius initium: *Etsi mullam quis commiserit.* V. huius libri et tit. 3, c. 81 (79) contrarium ex facto dicens, cuius initium: *Si is qui*

[1] Sic pro *τίνες*. [2] om. [3] Ed. *διαγωγῆς*. [4] Sic. [5] Sic, omissa negatione. [6] Ita. [7] Repone *Κἂν προστίμῳ ὑποπέσῃ τις*, quae inferius in locum alterius initii irrepserunt oscitatione sive auctoris sive potius librarii. In versione initia loco proprio restituta sunt.

ἐναντίον ἐκ φάκτου, οὗ ἡ ἀρχή Κἂν προστίμῳ ὑποπέσῃ τις [1]. ζήτει καὶ βι. κδ΄ τι. ζ΄ κε. γ΄ δηλοῦν ὡς ἡ γυνὴ χρεωστουμένη προῖκα κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρὸς καὶ οὐχὶ τῶν δανειστῶν δύναται κινεῖν, οὐδὲ τὰ εὑρεθέντα ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐνέχυρα δύναται πιπράσκειν ἀλλ᾽ ὁ κληρονόμος, ὡς
βι. κε΄ τι. ζ΄ κε. μ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν τοῦ ἀνδρὸς συνδανείσαντος [2]. Καὶ 56
περὶ τοῦ ἐὰν χρεωστήσηταί τις καὶ γραφῇ εἰς τὸ τρίτον κληρονόμος καὶ οὐ
κελευσθῇ ἰδικῶς μὴ ἀπαιτῆσαι, καὶ τὸ χρέος λαμβάνει. Καὶ περὶ τοῦ τοὺς 59
ἐπὶ νομῇ [3] γενομένους τῶν τοῦ δανειστοῦ πραγμάτων, εἰ λάβωσιν [4] περὶ [5] τῶν συνδανειστῶν αὐτῶν τῶν καὶ ἀγνοησάντων καὶ μὴ ζητησάντων τὴν νομὴν τάς τε δαπάνας τῶν δικῶν καὶ τἄλλα ζημιώματα, κοινωνῆσαι αὐτοῖς τῆς κατοχῆς, πλὴν οὐκ ἀδιαστίκτως· ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἤτοι ἀπόντες εἴσω τετραετίας, οἱ δὲ παρόντες εἴσω διετίας δύνανται.

Τίτλος η΄.

Τὰ εἰς περιγραφὴν [6] τῶν δανειστῶν γεγονότα ἵνα ἀποκαταστῶσι.

Καὶ περὶ τοῦ τίνες ὑπόκεινται τῷ τοιούτῳ δόγματι και τίνες οὔ. 1-6
Καὶ περὶ τοῦ εἰς παραγραφὴν [7] τῶν δανειστῶν ἥττονος πωλήσαντος τὸν 7
ἀγρόν. Καὶ τίνα γενόμενα καὶ ἐκποιούμενα παρά τε τῶν χρεωστῶν καὶ 6
λοιπῶν ἑτέρων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν δοκοῦσιν εἶναι πρὸς περιγραφὴν

vicit in sententia. V. et lib. 24, tit. 7, c. 3 ostendens mulierem, cui dos debetur, adversus heredes mariti, non vero adversus creditores agere; porro neque inventa in bonis pignora eam distrahere debere sed heredem, ut lib. 25, tit. 7, c. 40 (41) cuius initium: *Si cum vir mutuum dederit.* Si quis creditor fuerit et pro triente heres scriptus sit ⟨a debitore⟩ neque sit specialiter iussus ne petat, debitum quoque accipit. Si quidam in rerum debitoris possessionem missi fuerint, cum acceperint a concreditoribus suis qui ignoraverunt et possessionem non postulaverunt et litis impensas et ceteros sumptus, ipsi possessionis participes fiunt, sed non sine distinctione; at si extra urbem sive absentes fuerint, intra quadriennium; si praesentes, intra biennium id optinere possunt.

TITULUS VIII. – *Ea quae in fraudem creditorum facta sunt ut restituantur.*

Et qui tali praecepto teneantur et qui non teneantur. De eo qui in fraudem creditorum minoris praedium vendidit. Quae gesta vel alienata a debitoribus ceterisque eorumque heredibus videantur ad fraudem respirare: quae vero non. De eo

[1] Repone (cf. not. praeced.): Ἐὰν ὁ νικήσας ἐν τῇ ἀποφάσει. [2] Sic. Lege ἀνδρός σου δανείσαντος. [3] Ita. Ed. νομῆς. [4] Verbi exitus dub. [5] Sic. L. παρὰ. [6] π(αρα)γραφ. sic. [7] Sic.

[illegible] καὶ τίνα μή. Καὶ περὶ τοῦ ἀγοράσαντος ἢ ὑποδεξαμένου κατὰ δωρεὰν ἐν
εἰδήσει τοῦ πρὸς περιγραφὴν [1] εἶναι τῶν δανειστῶν, ὅπως ἐνέχεται αὐτὸς
[illegible] κἂν ἑτέρῳ πωλήσῃ τὸ πρᾶγ|μα, καὶ οὐχὶ ὁ ἀγοράσας. Καὶ περὶ τοῦ δια- 27r
[illegible] μαρτυρηθέντος παρὰ τοῦ δανειστοῦ μὴ ἀγοράσαι [2]. Καὶ περὶ ἐπιτρόπων
[illegible] ἀγοράσάντων ἐν εἰδήσει τοιοῦτον πρᾶγμα· μὴ εὐθύνεσθαι τοὺς ἀνήβους. Καὶ
περὶ υἱοῦ ἢ κληρονόμου ἐξωτικοῦ ἢ ἀναγκαίου ποιήσαντός τι πρὸς περι-
γραφὴν [1] τῶν τοῦ πατρὸς δανειστῶν. ἀνάγνωθι τὸ ιβʹ κε. τούτου τοῦ τι., οὗ
ἡ ἀρχὴ Ὑπεξούσιος ἔχων ἐλευθέραν [2] πεκουλίου διοίκησιν. περὶ δὲ υἱοῦ
ὑπεξουσίου μὴ δυναμένου ἀνατρέπειν τὴν παρὰ [3] τοῦ πατρὸς ἀπόκτησιν
τῶν διαφερόντων αὐτῷ κληρονομήσαντος τοῦ πατρός, ζήτει τὸ κθʹ κε. τού-
του τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν παῖδες [4] κληρονομήσωσι τὸν πατέρα, καὶ βι. ιεʹ
τι. αʹ κε. ϥδʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα
διαφέρον τῷ ταύτης παιδί. ἀνάγνωθι καὶ τὸ τέλος τούτου τοῦ τι. ζήτει [5]
10. 12 καὶ τοῦ ιθʹ βι. τι. ιθʹ κε ιδʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸν πεπραμένον ἀγρόν [5]. Καὶ ὅτι
χώραν ἔχει τὸ δόγμα καὶ εἰ τῷ ὑπὸ ἡμέραν δανειστῇ πρὸ τῆς ἡμέρας κατα-
[illegible] βάλλῃ. Καὶ ὅτι οὐ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ [6] δανειστῶν. ἀνάγνωθι
[illegible] καὶ κε. κεʹ θε. βʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὑπὲρ θυγατρός μου ἢ ἐξωτικῆς. Καὶ περὶ
τοῦ εἰ ἄπορός τις ὢν ἐπὶ περιγραφῇ [6] τῶν δανειστῶν ἐλευθερώσει [2] δοῦλον·
10. 16 διάστιξιν· ὡραῖον [7]. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν κρατήσας [2] ἀπαιτήσω [2] τὸν χρεωσ-
[illegible] τοῦντα ἐμοὶ καὶ ἄλλοις φεύγοντα. Καὶ ὅτι εἴσω ἐνιαυτοῦ κινεῖται ἡ τοιαύτη
ἀγωγή, ἀφ' οὗ δηλαδὴ διεπράθη τὰ τοῦ χρεώστου, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς
τὸν ἁπλοῦν. ἀπαιτεῖ δὲ καὶ καρποὺς καὶ τοκετοὺς ὅσοι ληφθῆναι ἠδύναντο.

qui emit vel in donum accepit sciens in fraudem creditorum id fieri: quomodo teneatur ipse, etsi alii rem vendiderit, et non is qui ab eo emit. De eo cui a creditore denuntiatum est ne emeret. De tutoribus qui eiusmodi rem scientes emerint: pupilli non tenentur. De filio vel herede extraneo vel necessario qui quid in fraudem patris creditorum fecerit: lege c. 12 huius tit., cuius initium: *Filiusfamilias liberam peculii administrationem habens.* De filiofamilias qui non potest rescindere alienationem a patre factam eorum quae sibi pertinent, cum patris heres sit factus, v. c. 29 huius tit., cuius initium: *Si liberi patri heredes facti sint,* et lib. 15, tit. 1, c. 94 (93) cuius initium: *Si quis a muliere rem emerit eius filio pertinentem.* Lege et finem huius tit. Vide et libri 19 tit. 19, c. 14 cuius initium: *Fundum venditum.* Locum habet praeceptum et si quis ante diem solvit ei cui in diem debebat. Non valet dos in fraudem creditorum, ut legere potes etiam c. 25, § 2 (1) cuius initium: *Pro filia mea vel extranea.* Si quis cum non esset solvendo in fraudem creditorum servum manumisit: ⟨vide⟩ distinctionem: opportunum. Et si consecutus sim debitorem meum et aliorum fugientem. Intra annum haec actio moveri potest, ab eo scilicet tempore, quo debitoris res distractae sunt: post annum vero in simplum agitur. Petit autem etiam fructus et partus quicumque capi potuerunt.

[1] π(αρα)γρ. [2] Verbi exitus dub. [3] π(ερὶ). [4] παίδ ες). [5-5] In marg., ad του τι. Cf. Suppl. nostrum, p. 26. [6] π(αρα)γραφ(ῇ) vel -(ῆς), sic vid. [7] Ita. – In marg. ἀνά. περὶ ἐλευθερ(ίας?), i. e. Lege de libertate.

Καὶ περὶ συμπαιγνίας δανειστοῦ καὶ χρεώστου πρὸς περιγραφὴν [1] δανειστῶν 17
ἑτέρων γενομένης. Καὶ περὶ τῶν ὑπεισελθόντων ἢ παραιτησαμένων κληρονό- 26
μων εἰς βλάβην τῶν δανειστῶν. Καὶ ὅτι ὁ ἐνέχυρα κρατῶν ἐνέχεται [2]. Καὶ 13-14
δεσποτείαν [3] ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀνακαλεῖται καὶ τοὺς ἔχοντας ἀγωγὴν ἀπαιτεῖ
ἐκχωρῆσαι. Καὶ περὶ τοῦ εἰ ἐπὶ περιγραφῇ [4] δανειστῶν μετὰ διάλυσιν τῇ 17, 2
γυναικί μου πρὸ ἐνιαυτοῦ τὰ κινητὰ ἀναδῶ. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐνέχεσθαι τὸν 2[illegible]
ἀποστάντα τῆς πατρῴας κληρονομίας. Καὶ περὶ δανειστοῦ ἀπατηθέντος 31
παρὰ τοῦ χρεώστου καὶ συγχωρήσαντος αὐτῷ τὴν ἀγωγήν, πῶς δύναται
κινῆσαι κατ' αὐτοῦ εἰς ὅσον εὐπορεῖ ἢ εἰς ὅσον κατὰ δόλον οὐκ εὐπορεῖ. ἀνάγνωθι τὸν ὅλον τι., εὑρήσεις γὰρ θέματα διάφορα καὶ διαιρέσεις πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν θεματιζομένας καὶ μή. περὶ δὲ τῶν εἰς περιγραφὴν [1] τῶν δανειστῶν γενομένων ζήτει καὶ βι. να' τι. δ', εὑρήσεις γὰρ διάφορα κεφάλαια.

Τίτλος θ'.

Περὶ προνομίου τοῦ δημοσίου καὶ περὶ προνομίου προικός.

Ὁποῖος δηλαδὴ προτιμᾶται εἰς τὰ τοῦ χρεωστοῦντος αὐτοῖς πράγ- 1-2
ματα, εἴτε προγενεστέρα προῖξ τυγχάνει εἴτε μεταγενεστέρα. Καὶ περὶ 3
τοῦ παρασχόντος τῷ δημοσίῳ τὸ ὄφλημα τοῦ χρεώστου αὐτοῦ καὶ συμφωνήσαντος ὑπεισελθεῖν τὰ τοῦ δημοσίου δίκαια, εἶτα τοῦ αὐτοῦ χρεώστου καὶ αὖθις χρεωστήσαντος τῷ δημοσίῳ, πότε προτιμᾶται ὁ καταβα-

Et de collusione creditoris et debitoris in fraudem aliorum creditorum facta. Et de heredibus qui subingrediuntur vel repudiant in necem creditorum. Et is qui pignora tenet obligatur. Et dominium ab iis qui in possessionem missi sunt revocat ⟨haec actio⟩, et adversus eos qui actionem habent competit ut ea cedant. Si post divortium in fraudem creditorum uxori meae ante annum mobilia restituerim. Non tenetur qui paterna se abstinuit hereditate. De creditore qui a debitore deceptus est eique actionem remisit: adversus eum agere potest in id quod facere potest vel in quantum propter dolum facere non potest. Lege totum tit.: invenies enim diversos casus et distinctiones, quae ad gesta in damnum creditorum referuntur vel non. De iis vero quae in fraudem creditorum facta sunt, v. et lib. 51, tit. 4; invenies enim diversa capita.

TITULUS IX. - *De privilegio fisci et de privilegio dotis.*

Quale scilicet potius habetur in rebus eius qui debet, sive anterior dos est, sive posterior. De eo qui fisco debitoris eius debitum solvit dum paciscitur ut in fisci iura ipse subingrediatur: si deinde idem debitor rursus fisco teneri incipiat, quando is

[1] π(αρα)γρ. [2] Ita, sine negat. [3] Verbi exitus dub. [4] π(αρα)γραφ(ῇ) vel -(ῆς).

λὼν ἢ ὁ δημόσιος ἐκείνου εἰς ἀνάληψιν τοῦ χρέους. καὶ ζήτει περὶ τούτου βι. νς´ τι. β´ καὶ ς´ ἔχοντας διαστίξεις περὶ τούτου. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν χρεωστῇ τις ἰδιώτῃ καὶ τῷ δημοσίῳ καὶ πρὸ τοῦ τὸν δημόσιον ἐκπληρῶσαι καταβάλλῃ τὸ ἰδιωτικὸν χρέος, πῶς ἀφαιρεῖται ἐκ τοῦ ἰδιώτου. Καὶ περὶ τοῦ ὑπεισελθόντος τὸ τοῦ δημοσίου δίκαιον, πῶς προτιμᾶται τῶν ἄλλων δανειστῶν. Καὶ ὅτι τὸ προνόμιον, ὃ ἔχουσιν ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῆς προικὸς αἱ γυναῖκες, εἰς κληρονόμους οὐ διαβαίνει· ἔχουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ παῖδες, ὥς φησιν | βι. κη´ τι. η´ κε. κς´ οὗ ἡ ἀρχή Ὅσα τῆς γυναικὸς κινούσης. 27ʳ
ζήτει καὶ τὸν τελευταῖον τι. τοῦ κθ´ βι.

Τίτλος ι´.

Περὶ ἀπὸ ψήφου ἤτοι καταδίκης ἱκανοδοσίας εἴτε δοθῇ ἐγγυητὴς ε τε καὶ μή.

2-3 Καὶ πότε ἰσχύει καὶ πότε οὔ. Καὶ ὅτι εἰ λάβω τὴν ἀσφάλειαν ὡς παρὰ τῷδε τῷ δικαστῇ μέλλοντα [1] δικάζεσθαι, εἰ παρ᾽ ἑτέρῳ δικάσωμαι, οὐ βεβαιοῦται. ζήτει καὶ κε. ιθ´ οὗ ἡ ἀρχή Τὸ τοῦ δόλου κεφάλαιον.
3-6 Καὶ πότε εὐθύνονται οἱ ἐγγυηταὶ καὶ πότε οὔ. Καὶ περὶ τῆς ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν κριθέντων ἱκανοδοσίας, καὶ τίνες δύνανται λαμβάνειν ταύτην, ὥσπερ ὁ κουράτωρ, ὁ ἐπίτροπος, ὁ φροντιστὴς καὶ ὁ ἐντολεύς. εἰ δὲ κατιόντες ἢ ἀνιόντες ἢ ἀνὴρ ὑπὲρ γυναικὸς παρεμβαλὼν χωρὶς μανδάτου λάβῃ τὴν ἀσφάλειαν, οὐ βεβαιοῦται, εἰ τάχα καὶ χωρὶς ἐντολῆς δύναται κινεῖν.

qui solvit aut fiscus potior habetur in debito repetendo. Et de hoc v. lib. 56, tit. 2 et 6 qui habent de hac re distinctiones. Si quis privato debet et fisco et antequam fisco satisfaciat privatum solvit debitum: a privato pecunia aufertur. Is qui in fisci ius subingressus est ceteris creditoribus potior habetur. Privilegium quod mulieres in repetenda dote habent ad heredes non transit: habent id vero etiam liberi, ut ait lib. 28, tit. 8, c. 26 (27) cuius initium: *Quae muliere agente*. V. et ultimum tit. libri 29.

Titulus X. – *De satisdatione ex sententia vel condemnatione, sive fideiussor datus sit sive non.*

Quando valeat et quando non. Si satisdationem accepero tamquam ab hoc iudice fuerim iudicandus, alio iudice iudicante, non rata habetur. V. et c. 19 cuius initium: *Doli clausula*. Quando fideiussores tenentur et quando non. De iudicatum solvi cautione. Qui eam possunt accipere, veluti curator, tutor, actor et procurator. Si liberi vel parentes vel vir pro uxore sine mandatu satisdationem acceperit, non rata habetur, etsi forte possit etiam sine mandatu agere. V. et lib. 8,

[1] μέλλοντ(α) vel - τ(ι?). L. μέλλων.

ζήτει καὶ βι. η΄ τι. β΄ κε. λε΄ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ χωρὶς ἐντολῆς δυνάμενοι κινεῖν.
Καὶ περὶ ἐγγυητῶν μὴ ἐκδικησάντων, εἰς τί οὐκ ἐνέχονται. Καὶ ἐὰν ἑκόντες 3. 5
τινὲς ἐκδικήσωσι καὶ καταβάλλωσι καὶ εἰ νικήσωσιν. ἀνάγνωθι τὰς ἐπὶ τού-
τοις διαστίξεις. Καὶ πῶς οἱ πολλοὶ ἐγγυηταὶ ἕνα ὀφείλουσι προβαλέσθαι 5. 7
ἐντολέα, οὐ μὴν πρὸς τὰ ἀναλογοῦντα αὐτοῖς μέρη σχίζειν· οἱ δὲ κληρο-
νόμοι τοῦ ἐναγομένου οὐκ ἀναγκάζονται δι᾽ ἑνὸς δικάζεσθαι. Καὶ ὅτι ὅπου 5. 8
προσῆκει κινεῖσθαι τὴν δίκην, ἐκεῖ καλῶς διεκδικεῖ. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῇ ἐκπλη- 6
ρώσει τῶν κριθέντων τρία εἰσὶ κεφάλαια· διὰ τὸ τὸ πρᾶγμα κριθῆναι, περὶ
πράγματος ἐκδικηθέντος καὶ περὶ δόλου κακοῦ. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν πρὸ τῆς 7
προκατάρξεως τῆς δίκης κωλυθῇ ὁ ἐντολεὺς παρὰ τοῦ κυρίου τῆς δίκης
καὶ ἀγνοῶν ὁ ἐνάγων κινήσῃ, βεβαιοῦται ἡ ἐπερώτησις· εἰ δὲ τὴν κώλυσιν
ᾔδει, οὐ βεβαιοῦται. ἀνάγνωθι τὴν διάστιξιν· λέγει γὰρ εἰ γένηται κληρο-
νόμος, καὶ ἄλλα τινά. Καὶ περὶ τοῦ εἰς πόσον ποσὸν βεβαιοῦται ἡ ἐπὶ τῇ 9
ἐκπληρώσει τῶν κριθέντων ἱκανοδοσία. Καὶ πότε βεβαιοῦται ἡ δοθεῖσα 8. 10
ἱκανοδοσία καὶ πότε ἀνίσχυρος μένει. Καὶ ὅτι εἰ μετὰ προκάταρξιν 11
τελευτήσῃ ὁ δοῦλος, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἐγγυηταί. ζήτει τοῦ παρόντος θ΄
βι. τι. ια΄, διαλέγεται γὰρ καὶ αὐτὸς περὶ ἱκανοδοσίας, καὶ βι. ζ΄ τι. ιδ΄
μεθ᾽ ὧν ἔχει παραπομπῶν. περὶ δὲ τῆς διδομένης τῷ καταδικασθέντι εἰς
ὑπέρθεσιν τετραμήνου, ἣν καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ τι. φησί, ζήτει τὰς ἐν
τῷ γ΄ τι. τοῦ παρόντος βι. περὶ ταύτης παραπομπάς.

tit. 2, c. 35 cuius initium: *Ii qui sine mandatu agere possunt.* Et de fideiussoribus qui non defenderunt: in quid non teneantur. Si qui sponte defenderunt atque solverunt, vel etiam vicerunt: lege distinctiones de his casibus. Plures fideiussores unum procuratorem proponere debent, non litem secundum singulas eorum portiones dividere. Heredes rei non coguntur per unum litigare. Ubi actio intendi debet, ibi recte defenditur. In iudicatum solvi cautione tria capita continentur: iudicatum solvi, de re defendenda, de dolo malo. Si ante litem contestatam prohibeatur procurator a domino litis, et ignorans adversarius egerit, firmatur stipulatio: ceterum si prohibitionem noverit, non est rata. Lege distinctionem: loquitur enim de eo qui heres fit et de quibusdam aliis. In quantam summam valet iudicatum solvi cautio et quando data cautio confirmatur, quando vero inutilis manet. Si post litem contestatam servus decesserit non liberantur fideiussores: v. praesentis 9 libri tit. 11, tractat enim et ipse de satisdatione, et lib. 7, tit. 14 cum adnotationibus quas habet. De dilatione quattuor mensium ei data qui damnatus est, de qua loquitur etiam exordium tit., v. adnotationes in tit. 3 praesentis libri.

Τίτλος ια'.

Περὶ τοῦ τὴν ἱκανοδοσίαν δεκτὸν[1] ἡγεῖσθαι.

1 *Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ τῆς δίκης κύριος μὴ ἐναγάγῃ τῷ λαβόντι τὴν*
2 *ἀσφάλειαν τῆς ἱκανοδοσίας, ἀλλ' ἑτέρῳ τινὶ ᾧ οὐκ ἠδύνατο ἐνάγειν. Καὶ*
3 *περὶ τοῦ τί δεῖ σκοπεῖν ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς ἱκανοδοσίας. Καὶ περὶ ἀφή-*
λικος παρασχόντος ἐντολέα[2] ἐπὶ τῷ δικάσασθαι περὶ χρέους καὶ ζητήσαντος
ἀποκατάστασιν, πῶς οὐ βεβαιοῦται ἡ ἱκανοδοσία οὐδὲ ἡ ἀπαίτησις κινεῖται.
3, 1 *Καὶ περὶ πλαστοῦ ἐντολέως παρασχόντος ἱκανοδοσίαν καὶ ἡττηθέντος καὶ*
4 *τοῦ δεσπότου κινοῦντος. | Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ ἐντολεὺς εἰς ν' ν°ν''., ὁ* 28r
5 *δὲ δεσπότης ἐλθὼν εἰς ρ' κινήσῃ, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ πῶς δοκεῖ τις*
6 sqq. *ἀποδέχεσθαι τὸ πραχθέν. Καὶ τίνες ἀπαιτοῦνται ἱκανοδοσίαν καὶ τίνες*
δεκτὴν ταύτην δύνανται ἡγεῖσθαι. ζήτει καὶ κε. ιβ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή
7, 2 *Οὐκ εὐθέως ἅμα τῷ γνῶναι. Καὶ περὶ τοῦ δόντος ἱκανοδοσίαν ἐντολέως*
περὶ ἐλευθερίας[2] ἐνάγοντος ἢ ἐναγομένου, τί δεῖ γενέσθαι καὶ πῶς δῆλον
13 *ποσὸν ὀφείλει ὁρίζεσθαι. Καὶ ὅτι ἡ ἐγγύη τῆς ἱκανοδοσίας εἰς τὸ διαφέρον*
13, 1 *τῷ ἐπερωτήσαντι ἁρμόζει, καὶ εἴ τι ἐδύνατο[1] κερδᾶναι. Καὶ ἐφ' οἷς ὀφείλει*
14 *ἀπαιτεῖσθαι ἱκανοδοσίαν. Καὶ εἰ ἐκ δύο ὑπευθύνων δοθῇ ἱκανοδοσία καὶ*
15 sqq. *ἀπαιτεῖται ὁ εἷς τὴν ἱκανοδοσίαν. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν περὶ παντοίας ἱκα-*
νοδοσίας προηγησαμένης ἐπερωτήσεως ἐπὶ ταύτης ἢ καὶ ἄλλης οἱασδήποτε
21 *πράξεως, κἂν ὑπὸ ἀμφοτερισμόν ἐστι τυχὸν τῆς ἐπερωτήσεως. Καὶ περὶ*
τοῦ ὅτι ἐὰν δεήσεως δοθείσης πρὸς βασιλέα σημαίνω[2] τὸ δεδωκέναι ἐντολέα,

TITULUS XI. - *De satisdatione ratam rem haberi.*

Si dominus litis non adversus eum agat qui satisdationis securitatem acceperit sed adversus alium cum quo agere non poterat. Quid inspici debeat in hac satisdatione. De minore qui in actione de debito procuratorem constituit et restitutionem postulavit: satisdatio irrita est neque petitio intenditur. De falso procuratore qui cautionem praebuit et victus est, si dominus litis agat. Et si procurator in L, dominus vero litis adveniens in C egerit: quid fieri oportet. Quomodo intelligatur quis ratum habere. A quibus cautio desideratur, et qui possunt ratum habere. V. et c. 12, § 1 cuius initium: *Non statim ac novit.* De procuratore qui cautionem dedit de libera persona, actore vel reo; quid debet fieri, et quomodo certa summa definiri debet. Cautio indemnitatis stipulatori prodest in id quod interest, et in id quod lucrari potuit. De quibus rebus cautio peti potest. Si a duobus reis data sit cautio et ab altero petatur. Et simpliciter de omnimoda cautione praecedente stipulatione in hoc vel alio quolibet negotio. Et si alternatim posita forte sit stipulatio. Si in precibus Principi oblatis indicavero me procuratorem dedisse, si hic experiatur, non

1-1 Ita. 2-2 Verbi exitus dub.

κινῶν οὗτος οὐκ ἀπαιτεῖται ἱκανοδοσίαν, ἐναγόμενος δὲ δίδωσι τὴν ἐπὶ τῇ
ἐκπληρώσει τῶν κριθησομένων ἱκανοδοσίαν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν χωρὶς δικα- 22, 1
στηρίου μὴ χρεωστούμενον ὁ ἐντολεὺς ἀπαιτήσῃ καὶ ἀποδέξηται τοῦτο ὁ δεσ-
πότης, αὐτὸς μόνος ὁ δεσπότης ὑπόκειται τῷ ἰνδεβίτῳ. καὶ ἀνάγνωθι τὸ κε.,
εὑρήσεις γὰρ διαφόρους διαστίξεις. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἐν τῇ ἱκανοδοσίᾳ 22, 7
μνήμη μὴ γένηται διαδόχων καὶ κληρονόμων. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν υἱοῦ ὑβρι- 22, 9
σθέντος κινῇ τις ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν περὶ ὕβρεως
ἀγωγήν. Καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἱκανοδοσιῶν βεβαιουμένων ἢ καὶ ἀπό τινος 23 sqq.
ἐλαττώματος καὶ φάκτου ἀποδοκιμαζομένων[1]*. Καὶ περὶ πατρὸς ἀπαιτήσαντος* 25
τὴν προῖκα καὶ πρὸ τοῦ δεκτὸν ἡγήσεται[2] *τῆς θυγατρὸς ἀποθανούσης.*
ἀνάγνωθι περὶ ἱκανοδοσίας τὸν ι´ τι. τοῦ παρόντος βι. καὶ τὰς περὶ ἱκανο-
δοσίας παραπομπάς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

⟨Τίτλος α´⟩[3].

Περὶ τῶν εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεων.

Τῶν ἐκπεσόντων τινὸς διὰ τὴν ἡλικίαν τυχὸν ἢ φόβον ἢ πανουργίαν 1
τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε δι᾽ ἀπουσίαν ἢ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς καταστάσεως ἢ 2
δικαίαν πλάνην. Καὶ ὅτι πᾶσα ἀποκατάστασις τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης 3
δίδοται. Καὶ ὅτι διὰ μικρὸν πρᾶγμα ἢ ποσὸν οὐ δίδοται ἀποκατάστασις. 4
Καὶ οὐ δοκεῖ ἐκπεπτωκέναι πράγματος ἐφ᾽ ᾧ ἔχει τις ἀποκατάστασιν. Καὶ 5. 6
ὅτι πάντων τῶν ἐχόντων ἀποκατάστασιν καὶ οἱ διάδοχοι τούτων ἔχουσι τὴν

desideratur ab eo cautio: conventus vero praestat iudicatum solvi cautionem. Si extra iudicium procurator id quod debitum non est petat dominusque id ratum habeat, ipse dominus tantummodo indebiti condictione tenetur. Et lege hoc caput: invenies enim diversas distinctiones. Si in cautione successorum atque heredum mentio non fuerit facta. Si iniuria filio facta, quis patris nomine et filii ipsius iniuriarum actione experiatur. De aliis quibusdam satisdationibus confirmatis vel aliquod propter vitium vel factum reprobatis. Pater dotem petiit et filia antequam ratum habuerit decessit. De cautione lege tit. 10 praesentis libri et de cautione adnotationes.

Liber X.

TITULUS I. - *De in integrum restitutionibus.*

Eorum qui aliqua re exciderunt per aetatem forte vel metum vel artificium adversarii vel absentiam vel capitis deminutionem vel iustum errorem. Omnis restitutio causa cognita conceditur. Per rem aut summam parvam non fit restitutio. Nemo videtur rem amisisse in quam potest restitui. Etiam successores eorum omnium

[1] *ἀποδοκιμαζομένου.* [2] Ita. [3] *τι. α* om.

6 ἀποκατάστασιν. *Καὶ περὶ ἀφήλικος καταδουλωθέντος ἢ ὑπεισελθόντος κληρονομίαν καὶ περιγραφέντος* [1], *πῶς ἔχει ὁ δεσπότης αὐτοῦ τὴν ἀποκα-*
7 *τάστασιν. Καὶ περὶ τοῦ κληθέντος καὶ μὴ ὑπακούσαντος καὶ ἐκ τούτου καταδικασθέντος, πῶς ἐὰν προκαθημένου τοῦ ἄρχοντος προσέλθοι, ἀποκα-*
7.1 *θίσταται. Καὶ περὶ τοῦ μὴ κατ' οἰκείαν ῥαθυμίαν περιγραφέντος* [1] | *ἀλλ' ἐκ* 28ᵛ
8 *δόλου τοῦ ἀντιδίκου. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οἱ ἀφήλικες καὶ διὰ τῶν κηδεμόνων δικασάμενοι ἀποκαθίστανται καὶ κατὰ ἐντολέων* [2]. *ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος βι. τι. δ' κε. μβ' οὗ ἡ ἀρχή Οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες, καὶ βι. θ' τι. α'*
ib. *κε. θ' οὗ ἡ ἀρχή Οὔτε ἄνηβος οὔτε πόλις. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι οἱ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανόμενοι καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῖς ἐσχηκότες διοικητὰς* [3] *εἰς μόνον τὸ ἐκκαλέσασθαι ἀποκαθίστανται. τίνες δέ εἰσιν οἱ ὅμοιοι τούτοις, ζήτει τοῦ παρόντος βι. τι. λε' κε. α'. Περὶ τοίνυν τῆς δικαίας πλάνης ζήτει βι. ιθ' τι. η' κε. ν' οὗ ἡ ἀρχή Ἐπώλησέ τις ἀγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ καρπόν· περὶ δὲ ἐναλλαγῆς καταστάσεως ζήτει τὸν β' τι. τοῦ μς' βι. καὶ τοῦ μη' βι. τι. ια'. περὶ δὲ ἀποκαταστάσεως ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ' τι. τοῦ παρόντος βι. καὶ τι. η' καὶ τι. ι' κγ' κδ' κε' κς' λ' καὶ λα' καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὅλον τὸ βιβλίον ἀνάγνωθι. περὶ δὲ ἀποκαταστάσεως στρατιωτῶν ζήτει τι. λδ' λε' καὶ λς'. ζήτει καὶ βι. β' τι. γ' κε. ρογ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι, καὶ τοῦ κθ' βι. τι. α' κε. γ' θε. β' περὶ μειζόνων διαλεγόμενον.*

qui restitutionem impetrare possunt restitui possunt. De minore qui in servitutem detractus est vel hereditatem adiit et circumventus est: dominus eius restitutionem impetrare potest. De eo qui vocatus est et non exaudivit et ob id damnatus est: si sedentem magistratum adierit potest restitui. De eo qui non ex sua neglegentia circumscriptus est sed ex dolo adversarii. Minores restitui possunt etsi per curatores litigaverint vel per procuratorem. Lege praesentis libri tit. 4, c. 42 cuius initium: *Provinciarum praesides,* et lib. 9, tit. 1, c. 9 cuius initium: *Neque pupillus neque civitas.* Ii qui reipublicae causa absunt et horum similes procuratorem habentes in id solum restituuntur ut appellare possint. Qui sint horum similes, v. praesentis libri tit. 35, c. 1. De iusto autem errore v. lib. 19, tit. 8, c. 50 (57) cuius initium: *Vendidit quis fundum in eo fructus habens.* De capitis deminutione v. tit. 2 libri 46 et libri 48 tit. 11. De restitutione vero lege tit. 4 praesentis libri et tit. 8 et tit. 10, 23, 24, 25, 26, 30 et 31 et, ut breviter dicam, totum librum. De militum restitutione v. tit. 34, 35 et 36. V. et lib. 2, tit. 3, c. 173, § 1 cuius initium: *Restitutionis verbo,* et libri 29 tit. 1, c. 3 (2), § 2 quod de maioribus tractat.

[1] π(αρα)γραφ. sic vid. [2] Sic, vel etiam -έως. Leg. vid. πόλεως. [3] Vel -τὴν. Verbi exitus dubius.

Τίτλος β'.

Ὅπερ φόβου χάριν πραττόμενον εἴη.

Τουτέστι πότε εἰ κατὰ φόβον δώσει τις ἢ ὑπόσχηταί τι ἢ καὶ 1
συναλλάξει, δύναται τοῦτο ἀναλύειν. περὶ τοίνυν τοῦ κατὰ φόβον γενομένου
ζήτει βι. ια' τι. β' κε. κβ' οὗ ἡ ἀρχή Τὰς παρεντεθείσας φόβου ἕνεκεν
διαλύσεις. ζήτει καὶ τούτου τοῦ τι. κε. κθ' οὗ ἡ ἀρχή Προσῆλθέ τις βασιλεῖ
λέγων ὅτι φοβηθεὶς θάνατον. ζήτει καὶ τὸ τέλος τοῦ τι. καὶ βι. μγ' τι. ε' κε. θ'
οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις διὰ θάνατον. περὶ δὲ παραγραφῆς φόβου ζήτει βι. ν'
τι. δ'. Καὶ περὶ τοῦ τί ἐστι βία. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν πραίτωρ ἐν Ῥώμῃ ἢ 2. 3
ἄρχων ἐπαρχίας ἀδίκως ποιήσουσιν ἢ ζημιώσουσιν. Καὶ ποῖον ἀπαιτεῖ ὁ 4-7
νόμος φόβον καὶ τίνα τῶν πραγμάτων καὶ καταπλήξεων ἐπεισάγουσι φόβον.
Καὶ πότε τὰ διδόμενα ἀντιστρέφονται. Καὶ περὶ τοῦ πότε ἀποκαθιστῶν 7. 14, 5
τις τὸ πρᾶγμα ἢ μὴ ἀποκαθιστῶν ἐκκλίνει τὴν ποινήν. Καὶ πῶς εἰ καὶ ib.
ἕτερος ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὁ τὴν βίαν ποιήσας ἀποκαθίστησι τοῦτο, καὶ τὸ
ἐναντίον. Καὶ περὶ τοῦ δόντος κατὰ βίαν ἐγγυητὴν ἢ ἐγγυητοῦ προσληφ- 14. 6
θέντος βιαίως. Καὶ πῶς τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται. Καὶ περὶ τοῦ 14, 7 ss.
κατὰ βίαν ἐπερωτήσαντος. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν τελευτήσῃ εἴσω τοῦ χρόνου 14. 11
τῆς καταδίκης ὁ βιαίως ἀφαιρεθεὶς δοῦλος, εἰς τί εὐθύνεται ὁ βιασάμενος.
Καὶ περὶ τοῦ ποῖον μοιχὸν ἢ κλέπτην ἔξεστι φονεύειν. Καὶ πότε ἡ διὰ 7. 9, 6
φόβον αἰτίασις ἀναιρεῖται ἑτέρας ἀγωγῆς κινηθείσης. Καὶ περὶ τοῦ φόβῳ 9, 7
λαβόντος πρᾶγμα, ἐν τῷ ἀναδιδόναι τί ὀφείλει ὁμολογεῖν. Καὶ ποτε ἔξεστι 12, 1
βίᾳ τὴν βίαν ἀπωθεῖσθαι. περὶ τοίνυν τῆς τῶν ἀκινήτων βίας ζήτει βι. ν'

Titulus II. – *De eo quod metus causa gestum sit.*

Hoc est quando metus causa dederit quis vel promiserit vel contraxerit, haec rescindere potest. De eo autem quod metus causa gestum est v. lib. 11, tit. 2, c. 22 (30) cuius initium: *Metus causa transactiones interpositas*. V. et huius tit. c. 29 (30) cuius initium: *Adiit quis principem dicens se mortis timore*. V. et finem tit. et lib. 43, tit. 5, c. 9 cuius initium: *Si quis ob mortem*. De metus exceptione v. lib. 50, tit. 4. De eo quid est vis. Et si praetor Romae vel praeses provinciae iniuste quid fecerint vel punierint. Qualem metum exigit ius et quae res terrorem et metum inducunt. Quando ea quae data sunt revocantur. Quando restituens quis rem vel non restituens poenam declinat. Quomodo et si alter rem habet, is qui vim fecit restituere debeat, et contra. De eo qui per vim fideiussorem dedit vel de fideiussore per vim adsumpto. Quomodo id quod interest quadruplatur. De eo qui per vim stipulatus est. Si intra tempus iudicati servus vi ablatus mortuus fuerit, ad quid teneatur qui vim fecit. Qualem adulterum vel furem interficere licet. Quando metus actio tollitur, altera actione mota. Is qui per vim rem cepit quid debeat in ea restituenda promittere. Quando vim vi repellere liceat. De vi autem circa praedia v. lib. 50, tit. 3.

τι. γ'. περὶ δὲ ἀπώσεως ζήτει τοῦ αὐτοῦ ν' βι. τι. γ' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχὴ
Εἰ ἐξωθήσω σε βίᾳ τοῦ ἀγροῦ μου, καὶ κε. λα' οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ νομίσας
ἐνόπλους | ἐπιβαίνειν, καὶ κε. λε' οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ δέ τις ἐνεμήθη κτῆσιν 29r
ἀμεληθεῖσαν, καὶ κε. νθ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις ἀπόντος πρᾶγμα κατέσχε
13 σχολάζον. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι βία ἐστὶ τὸ δι' ἑαυτοῦ καὶ μὴ διὰ δικαστοῦ
ἀπαιτεῖν τὸ κεχρεωστημένον. ζήτει καὶ βι. ξ' τι. ιη' κε. ιβ' [1] οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ
ὁ χωρὶς ἄρχοντος ἐπιβάς, καὶ τι. γ' τοῦ αὐτοῦ ξ' βι. κε. λζ' περὶ ἐλευ-
θέρου κελευσθέντος ζημιῶσαί τινα, πότε ἐνέχεται ὁ κελευσθεὶς ἢ ὁ κελεύσας,
14 οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ μὲν κελεύσει τινὸς ἔχοντος ἐξουσίαν. Καὶ ὅτι ὁ ἔχων κα-
τ' ἐμοῦ διηνεκῆ παραγραφὴν ἐὰν ἀναγκάσῃ με ἀποχὴν αὐτῷ ποιῆσαι, ἀργεῖ
14, 1 ἡ διὰ φόβον αἰτία. Καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀποκαθιστῶν τὸ τετραπλοῦν δίδωσι
παντὸς τοῦ ὀφείλοντος ἀποκατασταθῆναι. ζήτει τὸ ια' κε. τούτου τοῦ τι.,
14, 2 οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα, καὶ σκόπει τὸ τέλος τοῦ κε. Καὶ ὅτι
14, 3 μετ' ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν δίδοται καὶ διαδόχοις. Καὶ ὅτι οὐκ ἀναγκά-
ζεταί τις λέγειν τὸν ποιήσαντα τὸν φόβον καὶ ὁ μὴ ἀποκαθιστῶν δίδωσι
8 τὴν ποινήν, κἂν ἕτερος τὸν φόβον ἐπήγαγε. Καὶ ὅτι ὁ λαβὼν ὑπὲρ προ-
ib. φανοῦς μοιχικοῦ καὶ τῷ περὶ μοιχείας ἐνέχεται. Καὶ περὶ τοῦ λαβόντος
9 ἐπὶ τῷ μὴ ἀφανίσαι τὰ δικαιώματα τῆς καταστάσεώς μου. Καὶ περὶ τοῦ
ἀκούσαντος μέλλειν αὐτῷ ἐπιέναι τινὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀναχωρήσαντος τοῦ
ἀγροῦ καὶ τοῦ [1] μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἐνόπλων εἰσελθόντων κινοῦντος.
9, 1 Καὶ περὶ τοῦ κατὰ φόβον παραδόντος νομήν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν εἷς ἢ
ib. πολλοὶ ἢ δῆμος ἢ σύστημα ἢ σωματεῖον βίαν ποιήσωσι. Καὶ περὶ τοῦ λα-
βόντος ἢ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τῷ φυλάξαι ἢ ἐλευθερῶσαί τινα λῃστῶν ἢ

De deiectione v. eiusdem libri 50 tit. 3, c. 4 (§ 26) cuius initium: *Si te vi de praedio meo deiecero*, et c. 31 (§ 2) cuius initium: *Si putans armatos adscendere*, et c. 35 cuius initium: *Si quis praedium neglectum possederit*, et c. 59 cuius initium: *Si quis absentis rem vacuam tenuit*. Vis est etiam per semetipsum et non per iudicem id quod debitum est repetere. V. et lib. 60, tit. 18, c. 12 (18) cuius initium: *Et qui sine magistratus permissu ingressus est*, et tit. 3 eiusdem libri 60, c. 37 (quando liber homo qui iussus est alteri damnum dare teneatur: quando is qui iussit) cuius initium: *Si iussu eius qui auctoritatem habet*. Si is qui adversus me perpetuam exceptionem habet coegerit me ut ei acceptum facerem, cessat metus causa actio. Is qui non restituit quadruplum dare debet eius totius quod restituere debuit. V. c. 11 (12) huius tit., cuius initium: *Non solum rem*. Et inspice finem c. Post annum ⟨actio⟩ in simplum datur et successoribus. Non est opus ut actor dicat quis metum intulerit. Et is qui non restituit poenam dat, quamvis alter metum intulerit. Et is qui accepit pro manifesto adulterio lege de adulterio tenetur. De eo qui quid accepit ut documenta status mei non deleret. De eo qui audivit aliquem sibi superventurum et ob id a praedio recessit, si post discessionem suam armati ingressi fuerint et agat. De eo qui per vim possessionem tradidit. De eo quod unus vel plures vel populus vel collegium vel corpus vim fecerint. De eo qui acceperit vel promiserit ad servandum vel liberandum aliquem a

[1] Ita.

πολεμίων. Καὶ περὶ τοῦ κατὰ βίαν ἐλευθερώσαντος ἢ καταλύσαντος κτίσμα. 9, 2
Καὶ ὅτι ὁ βιασάμενος οὐκ ἐστὶ κλέπτης, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ ἅρπαξ ἀναι- 14, 12
δής ἐστι κλέπτης. Καὶ ὅτι ὁ βιασάμενος καὶ τῇ περὶ δόλου ἐνέχεται. Καὶ 14, 13
ὅτι τὸ διαφέρον τετραπλασιάζεται. Καὶ ὅτι πολλῶν βιασαμένων ἐὰν ὁ εἷς 14, 15
πρὸ τῆς ψήφου ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ μετὰ τὴν ψῆφον τὸ τετρα-
πλοῦν [1], ἐλευθεροῖ τοὺς λοιπούς. τὸ ἐναντίον δὲ ἐπὶ τῆς κλοπῆς καὶ τῆς
βιαίας ἁρπαγῆς πραγμάτων· εἰ γὰρ ἐπεκείνα [2] ἀποκαταστήσει πρὸ τῆς
δίκης τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἐκκλίνει τὴν ποινήν. καὶ περὶ μὲν τῆς κλοπῆς ζήτει
βι. ξ' τι. ιβ' κε. μη' οὗ ἡ ἀρχή Κἂν λάβῃ τὸ κλαπὲν πρᾶγμα· περὶ δὲ
ἁρπαγῆς τι. ιζ' τοῦ ξ' βι. κε. ϛ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἅρπαξ οὐκ ἀπαλάτ-
τεται [3] τῆς ποινῆς. περὶ δὲ δούλων κλεψάντων ζήτει βι. ξ' τι. ιε'. Καὶ περὶ 16, 1
δούλων βιασαμένων καὶ τοῦ πράγματος περιελθόντος εἰς τὸν δεσπότην.
Καὶ πῶς ἡ διὰ φόβον αἰτίασις δίδοται διαδόχοις, οἱ δὲ κληρονόμοι εἰς τὸ 16, 2
περιελθὸν ἐνέχονται. Καὶ περὶ τοῦ εἰ δαπανήσει εἰς [3] τὸ περιελθόν. Καὶ 17. 18
περὶ τοῦ ἐὰν τὸ παρ ἑτέρου βιαίως ἀφαιρεθὲν εἰς ἐμὲ περιέλθῃ καὶ ἀπόληται,
ἢ εἰς χρήματα αὐτὸ [4] μεταστρέψω. Καὶ ὅτι τὸ περιελθὸν εἰς τὸν κληρο- 20
νόμον ἐν τῇ προκατάρξει σκοπεῖται, καὶ εἰ ἐστὶν ἐν αὐτῷ ἀδόλως τι. Καὶ 21
περὶ ἀπελευθέρου ἀχαρίστου περὶ τὸν πάτρωνα γεγονότος καὶ κινδυνεύοντος
ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ καταστάσει καὶ διὰ τοῦτο δόντος τι ἢ ὁμολογήσαντος, πῶς οὐ
χώρα δίδοται ἐπὶ τούτῳ τῇ διὰ φόβον αἰτιάσει. Καὶ ὅτι οὐδενὶ χρόνῳ 21, 1
29v κυροῦται τὸ βίαιον. | Καὶ περὶ τοῦ νεμομένου ἀλλότριον καὶ τὴν τούτου 21, 2
νομὴν βιαίως παραδόντος, ποίας ἀγωγὰς ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ [3] κατὰ φόβον 21, 3
ὁμολογηθείσης προικός. Καὶ περὶ τοῦ διὰ φόβον ὑπαναχωρήσαντος μισθώ- 21, 4

latronibus vel hostibus. De eo qui per vim liberavit vel aedificium solvit. Is qui vim intulit non est fur, quamvis raptor impudens sit fur. Is qui vim fecit etiam doli actione tenetur. Id quod interest quadruplatur. Si plures vim fecerint et unus ante sententiam rem restituerit, vel post sententiam quadruplum, ceteros liberat. Contrarium est in furto et in actione vi bonorum raptorum: nam in his si quis ante iudicium rem restituerit poenam non devitat. De furto quidem v. lib. 60, tit. 12, c. 48 cuius initium: *Et si rem furtivam ceperit:* de vi autem bonis raptis v. tit. 17 libri 60, c. 6 cuius initium: *Raptor poena non liberatur.* De servis qui furtum admiserunt v. lib. 60, tit. 15. Et de servis qui vim fecerunt et de re quae ad dominum pervenit. Metus actio successoribus datur: heredes vero in id tenentur quod ad eos pervenit. Et si id quod ad eum pervenit ⟨heres⟩ consumpsit. De eo quod res ab altero per vim ablata ad me pervenerit et perierit vel in pecuniam a me conversa fuerit. Id quod ad heredem pervenit in litis contestatione inspicitur: si modo certo in bonis est. De liberto ingrato erga patronum facto, qui de capite proprio periclitatus ob id dederit aliquid vel promiserit: quomodo non fit locus hac de re actioni de eo quod metus causa. Nullo tempore id quod vi factum est convalescit. De eo qui alienam rem possidet et possessionem per vim tradit: quales habet actiones. De dote metus

[1] Sub accentu acuto: num τετραπλ(άσιον)? [2] ἐπεκεί(να?) sic vid. F. aeque valet ac ἐπ' ἐκείνων. [3] Ita. [4] αὐτω *.

21, 5-6 σεις ἢ ἀγορασίας. Καὶ περὶ τοῦ κατὰ φόβον ὑπεισελθόντος κληρονόμου ἢ
22 παραιτησαμένου. Καὶ περὶ τοῦ βαλόντος ἐν εἱρκτῇ τινα καὶ παρασκευά-
23 σαντος πρᾶξαί τι. Καὶ ὅτι ὁ ἐν πόλει καταβαλὼν ἀξιωματικὸς οὐ δύναται
23, 1 κινεῖν τὴν διὰ φόβον αἰτίαν [1], εἰ μὴ δείξει προφανῶς τὴν βίαν. Καὶ περὶ τοῦ
23, 2 πωλήσαντος κατὰ βίαν καὶ ποῖα ῥήματά εἰσιν ἀπειλητικά. Καὶ περὶ τοῦ
ἀποκλείσαντος ἀθλητὴν ἀγωνίζεσθαι μέλλοντα καὶ πλείονος ποσοῦ ὧν
23, 3 ἐχρεωστεῖτο ὁμολογίαν εἰσπράξαντος. Καὶ περὶ τοῦ ἐάν τις μὴ χρεωστῶν
κατὰ βίαν ἀπαιτηθῇ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἐπιτάττοντος καὶ τῆς τάξεως παρα-
24 κολουθείσης ἄνευ εἰδήσεως τοῦ ἄρχοντος. Καὶ ὅτι τῶν κατὰ βίαν ληφθέντων
πραγμάτων καὶ τῶν κλαπέντων ἡ ἀπαίτησις ἔρρωται, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐφθάρη
25. 26 αὐτά. Καὶ περὶ τοῦ ἐπερωτηθέντος κατὰ βίαν καὶ καταβαλόντος. Καὶ περὶ
τοῦ αἰτησαμένου βασιλέα, ἀναδοῦναι τὸ τίμημα καὶ λαβεῖν τὸν ἀγρὸν ὃν ὁ
πάππος [2] αὐτοῦ κατὰ βίαν ἐπώλησεν, ἀπὸ τοῦ ἐξωνησαμένου τοῦτον ἐκ τοῦ
27 ἀγοράσαντος ἀπὸ τοῦ πάππου, ἤγουν τοῦ α' ἀγοραστοῦ. Καὶ περὶ τοῦ
εὐλαβηθέντος βίαν ἢ θάνατον ἢ τὰς κατὰ τοῦ σώματος βασάνους καὶ διὰ
τοῦτο πωλήσαντος πρᾶγμα καὶ μηδὲν μετὰ ταῦτα συναινέσαντος ἐπὶ τῇ
28 βεβαιώσει τῆς πράσεως. Καὶ περὶ τοῦ ὑποστάντος βίαν παρά τινος ἐπὶ τὸ
πωλῆσαι ἑτέρῳ τὸ πρᾶγμα ἥττονος οὗ ἦν ἄξιον τιμήματος καὶ πωλήσαντος.
29 Καὶ περὶ τοῦ τὸν συγκλητικὸν [3] τὴν ἀξίαν αὐτῷ μὴ προσίστασθαι εἰς φόβον.
30 Καὶ περὶ τοῦ φόβῳ θανάτου ἢ ταῖς κατὰ τοῦ σώματος ἀπειλαῖς καὶ βασά-
νοις ἢ κεφαλικαῖς ἀπειλαῖς λέγοντος πωλῆσαι ἢ διαλυθῆναι ἢ ἐπερωτηθῆναι
31 ἢ ἕτερόν τι διαπράξασθαι συνάλλαγμα. Καὶ περὶ τοῦ πωλήσαντος κῆπον

causa promissa. De eo qui metus causa conductione vel emptione cessit. De eo qui coactus hereditatem adiit vel repudiavit. De eo qui in carcerem quem detruserit et effecerit ut aliquid agat. Qui dignitatem habet et in urbe solvit non potest metus causa agere nisi manifeste vim ostenderit. De eo qui per vim vendidit: quae verba minatoria sunt. De eo qui ab eo reclusit athletam ne certaret, et maioris quantitatis quam oporteret promissionem extorsit. Si qui nihil debet per vim petatur adversario eius mandante et officio ei subsequente sine magistratus scientia. Rerum per vim ablatarum et amotarum petitio valet, et si post delictum perierint. De eo qui per vim promisit et solvit. De eo qui a principe petiit ut liceret sibi pretium reddere et praedium, quod avus suus per vim vendidit, recipere ab eo qui adquisivit ab illo qui ab avo emit, idest a priore emptore. De eo qui vim timuit vel mortem vel corporis tormenta et ob id rem vendidit et nunquam postea consensit ut rata haberetur venditio. De eo qui vim passus est ab aliquo ut alteri rem minoris eo quo digna erat pretio venderet, et eam vendidit. De Senatore: dignitatem ei non adesse ad metum ingerendum. De eo qui mortis timore, vel minis corporis cruciatus vel capitalibus ait sese vendidisse vel transegisse vel promisisse vel alium quemlibet fecisse contractum. De eo qui hortum vel domum vendidit vel fructus certos sibi dari

[1] *αἰτ(ίαν)* potius quam *αἰτ(ίασιν)* vid. scriptum. [2] In rasura. [3] Ita.

ἢ οἶκον ἢ ἐπερωτηθέντος καρποὺς φανεροὺς διδόναι ἐλπίδι τοῦ ἀναλαβεῖν
τὸ γεγονὸς ἐπὶ τούτῳ συμβόλαιον, προφασιζομένου καὶ πρωτεύοντα τῆς πό-
λεως εἶναι τὸν[1] συμβαλόντα, καὶ φόβῳ τοῦ μὴ εἰς πολιτικὸν λειτουργήματος[2]
ὀνομάσειν[3] αὐτὸν τὸν πράτην, διὰ τοῦτο αὐτῷ πεπρακέναι. Καὶ περὶ τοῦ τὸν 32
φόβον τῇ τραχύτητι τῶν γινομένων δείκνυσθαι καὶ μὴ ταῖς κραυγαῖς ἤτοι
φήμαις. Καὶ περὶ τοῦ κατηγορήσαντός τινος ἐλαφρὸν κατηγόρημα καὶ μὴ 33
κεφαλικὸν ἢ ἀπειλήσαντος κατηγορῆσαι καὶ διὰ τοῦτο λαβόντος τι ἢ ἐπε-
ρωτήσαντος· πῶς ὁ δεδωκὼς ταῦτα οὐ δύναται ἀναλαμβάνειν ἢ τὸ γεγονὸς
ἀνατρέπειν. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀγοράσειν[2] τοὺς ἄρχοντας ἐκ τῶν ἰδίων ἐπαρ- 34
χεωτῶν ἢ ταξεῶτας[4] ἢ οἱουσδήποτε χειρίζοντας ὀφφίκιον ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ,
ἐν ᾧ δέον τὸν πεπρακότα εὐλαβηθῆναι καὶ διὰ τοῦτο πωλῆσαι· εἰ δὲ τοῦτο
ποιήσουσι[3], καὶ τὸ πρᾶγμα ἀναδίδοται καὶ τὸ πρᾶγμα[5] κερδαίνει ὁ πεπρακώς,
κἂν ὀνόματι γαμετῆς αὐτῶν ἢ φίλων ἢ ἰδίων ἀγοράσωσι[3]. Καὶ ὅτι αἱ πράξεις[6] 35
καὶ αἱ δωρεαὶ καὶ αἱ διαλύσεις αἵτινες κατὰ βίαν ἐξεβιβάσθησαν ἵνα μὴ
ἰσχύωσιν. Περὶ τῶν προσώπων τοίνυν τῶν καθ' ὧν οὐ κινεῖται τὸ περὶ βίας
30r ἢ δόλου οὔτε αἱ παραγραφαὶ τούτων ἀντιτίθενται αὐτοῖς, ζήτει | βι. μθ'
τι. β' καὶ βι. ξ' τι. ιζ' καὶ[7] βι. λα' τι. β' κε. β' οὗ ἡ ⟨ἀρχή⟩ Οἱ γονεῖς
καὶ οἱ πάτρωνες[7]. περὶ γὰρ τῶν παραγραφῶν τοῦ δόλου καὶ φόβου, καὶ
τίσιν ἀντιτίθεται[8] ἢ μή, ζήτει βι. ν'[9] τι. α'· σχεδὸν γὰρ ἐν τούτῳ εὑρήσεις
πάσας τὰς παραγραφὰς τῶν τε κτίσμασί[10] τισιν ἀντιτιθεμένων προιξὶ καὶ

stipulatus est ea spe ut acciperet de ea re factum instrumentum et praetendit primorem civitatis esse eum cum quo pactus fuerat, et se ideo ait vendidisse ne civilis muneris gratia alter ipsum venditorem nominaret. Metus rerum gestarum asperitate ostenditur, non strepitu sive vocibus. De eo qui alium levis delicti et non capitalis accusavit vel accusare minatus est et ob id accepit quid aut stipulatus est: is qui haec dedit recipere non potest vel id quod gestum est revocare. Magistratus a provincialibus suis emere non debent, neque apparitores, nec quilibet qui in eo loco officium gerunt, quo fieri potest ut venditor timeat et ob id alienet. Quod si fecerint, res restituitur et *pretium* venditor lucrifacit, quamvis illi uxoris suae vel amicorum vel suorum nomine emerint. Venditiones et donationes et transactiones quae per vim extortae sunt non valent. De personis autem adversus quas neque metus causa vel doli actio intendi neque eiusmodi exceptiones opponi possunt, v. lib. 49, tit. 2 et lib. 60, tit. 17 et lib. 31, tit. 2, c. 2 cuius initium: *Parentes et patroni*. Nam de exceptionibus doli et metus et de iis, quibus opponuntur vel non, v. lib. 50 (51?), tit. 1: nam ibidem fere omnes exceptiones invenies eorum quae artificiis (?) quibusdam opponuntur dotibus et ceteris. Quod autem vis in hypotheca fieri non

[1] Suppl. alia man. [2] Sic. [3] Verbi exitus dub. [4] Sub circumflexo acc.: exitus tamen dubius est. [5] Ita. Ed. *τίμημα*. [6] *πράξαις* *. L. *πράσεις*. Infra l. ed. *ἐξεβιάσθησαν*. [7-7] In marg. ad primum versum folii. Cfr. infra, ad tit. 3, 13, § 1. [8] Ita. [9] F. *να'*. Cf. supra, p. 86-87, et librum ipsum. [10] Ita. Num *τεκτήμασι*? at verbum mihi plane novum.

λοιποῖs. ὅτι δὲ βία ἐπὶ ὑποθήκῃ οὐ θεματίζεται, ζήτει βι. κε′ τι. β′ κε. μα′ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δανεισάμενος καὶ ὑποθέμενος. ζήτει καὶ τὰs παραπομπὰs τοῦ β′ τι. τοῦ κδ′ βι. Περὶ τοίνυν τῶν διδομένων ἢ δρωμένων ἐπὶ αἰσχρᾷ αἰτίᾳ ἢ ἐπὶ ἄλλῃ οἱᾳδήποτε ὑποθέσει καὶ περὶ τῶν ταῦτα διδόντων ἢ δεχομένων, καὶ πότε ἀπαιτοῦνται τὰ δοθέντα ἢ μή, ζήτει βι. κ′ τι. γ′ κε. ζ′ η′ θ′ καὶ τι. δ′ κε. ιδ′. καὶ ἀνάγνωθι καὶ βι. κδ′ τι. α′ καὶ τι. β′ καὶ τι. ς′ καὶ τι. η′ καὶ βι. ξ′ τι. ι′ [1] καὶ τι. λθ′ μγ′ καὶ [2] βι. ζ′ τι. ιδ′ κε. ζ θε. α′. Περὶ βίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀφαιρεθέντων ζήτει βι. ξ′ τι. ιβ′ καὶ τοῦ νη′ βι. τι. ιζ′ κγ′ καὶ βι. ξ′ τι. ιη′ [3] διαλαμβάνοντα τίνες κατέχονται τῷ περὶ βίας νόμῳ.

Τίτλος γ′.

Περὶ δόλου κακοῦ.

Ζήτει βι. ζ′ τι. ε′ κε. ξδ′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐπὶ τοῦ δόλου τὸ διαφέρον, καὶ τι. ιε′ τοῦ αὐτοῦ ζ′ βι. κε. ς′ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν πολλοὶ δόλον ποιήσωσι, καὶ βι. ια′ τι. α′ κε. ζ′ οὗ ἡ ἀρχή Τὰ χωρὶs δόλου σύμφωνα, καὶ βι. να′ [4] τι. δ′ καὶ βι. ια′ τι. β′ κε. κα′ [5] οὗ ἡ ἀρχή Διαλυσάμενός τις ἐν μείζονι ἡλικίᾳ, καὶ βι. β′ τι. γ′ κε. ιθ′ θε. α′ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ τοῦ δόλου παρα-
1 *γραφὴ οὐ βλάπτει. Καὶ ὅτι ἡ περὶ δόλου, ἑτέρας ἀγωγῆs ὑπούσης, οὐ*
1, 2-3 *δίδοται. Καὶ πῶs ὁρίζεται ὁ κακὸs δόλος. Καὶ ποῖόs ἐστι καλὸs δόλος.*

intelligitur, v. lib. 25, tit. 2, c. 41 cuius initium: *Qui mutuum accepit et hypothecam dedit.* V. et adnotationes tit. 2 libri 24. De iis vero quae data vel facta sunt ob turpem causam vel ob aliam quamlibet opinionem, et de iis qui haec dant vel admittunt, et quando repetuntur ea quae sunt data vel non, v. lib. 20, tit. 3, c. 7, 8, 9 et tit. 4, c. 14. Et lege etiam lib. 24, tit. 1 et tit. 2 et tit. 6 et tit. 8 et lib. 60, tit. 10 (?) et tit. 39, 43 et lib. 7, tit. 14, c. 7, § 1. De vi et de rebus vi ablatis v. lib. 60, tit. 12 et libri 58 tit. 17, 23 et lib. 60, tit. 18 qui tractat de iis qui lege de vi tenentur.

TITULUS III. - *De dolo malo.*

V. lib. 7, tit. 5, c. 64 (63) cuius initium: *In dolo id quod interest*, et tit. 15 eiusdem libri 7, c. 6 (7, § 4) cuius initium: *Si plures dolum fecerint*, et lib. 11, tit. 1, c. 7 (§ 7) cuius initium: *Sine dolo pacta*, et lib. 51, tit. 4 et lib. 11, tit. 2, c. 21 (39) cuius initium: *Cum quis maior annis transegerit*, et lib. 2, tit. 3, c. 19, § 1 cuius initium: *Doli exceptio non nocet.* Doli actio, si alia subest actio, non datur. Quomodo

[1] Numerus dubius in rasura 3 litterarum. Adest trema supra $\overset{\pi}{\alpha}$ (πρῶτος). Nisi fallor, voluit emendator facere ι′ ex α′ potius quam ια′. [2] γ et και in rasura. [3] ιβ.* [4] νγ.* [5] Ita.

Καὶ περὶ ἀγωγῆς προσκαίρου οὔσης καὶ παρελθούσης κατὰ δόλον ἢ χωρὶς 1, 6
δόλου τοῦ ἀντιδίκου. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πότε κινεῖται καὶ ἐν ποίοις ἡ περὶ 1, 4
δόλου καὶ πότε οὐκ ἰσχύει. Καὶ περὶ τοῦ περιγράψαντος [1] *τὸν ἄνηβον* 5
αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου, ποίᾳ ἀγωγῇ ὑπόκειται. Καὶ περὶ ἀφήλικος πω- 7, 1
λήσαντος ἀπάτῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ μετὰ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ καὶ τοῦ
ἀγοραστοῦ ἐλευθερώσαντος αὐτόν, πότε ὁ δοῦλος ἐνέχεται τῇ περὶ δόλου
καὶ πότε ὁ ἐλευθερώσας αὐτόν. Καὶ ὅτι ἐὰν ἀμφιβάλλεται εἰ ὕπεστιν 7, 3
ἄλλη ἀγωγή, δίδοται ἡ περὶ δόλου. Καὶ ἐὰν ὃν χρεωστεῖς μοι δοῦλον ἐξ ib.
ἀγορασίας ἢ ἄλλου τρόπου, φαρμάξεις καὶ παραδώσεις μοι, ἢ τῷ ἀγρῷ δουλείαν
ἐπέθηκας πρὸ τῆς παραδόσεως ἢ ἄλλως αὐτὸν ἔβλαψας. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς ib
ἐπερωτήσεως ἐὰν καὶ περὶ δόλου ἐπερωτήσῃ [2]*, ἀργεῖ ἡ περὶ δόλου ὡς τῆς*
ἐπερωτήσεως ὑπούσης. Καὶ περὶ τοῦ εἰς χρῆσιν ἔχοντος δοῦλον καὶ φονεύ- 7, 4
σαντος αὐτόν, πῶς οὐχὶ τὸ περὶ δόλου δίδοται, ἀλλ' ὁ Ἀκουίλιος. Καὶ περὶ 7, 5
κληρονόμου φονεύσαντος πρὸ τῆς ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας τὸν λη-
γατευθέντα μοι δοῦλον. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἑτέρου τετράποδον κατὰ δόλον 7, 6
ἐμὸν ζημιώσῃ σε καὶ εὐπορῶ [3] *καὶ θέλω δοῦναι ὅλον τὸ ζημίωμα, πῶς*
ἀργεῖ ἡ περὶ δόλου, ἢ ἐὰν εἰς ἔκδοσιν αὐτὸ λάβῃς. Καὶ περὶ τοῦ πότε 7, 7
ἐνέχῃ, εἰ τὸν δοῦλόν μου ἔλυσας ἵνα φύγῃ. Καὶ περὶ δούλου παρασχόντος 7, 8
μοι [4] *ἐγγυητὴν εἰς τὸ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν συμφωνῆσαι αὐτὸν περὶ ταύτης*
καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ὑπερθεμένου συμφωνῆσαι, ποίας ἀγωγὰς ἔχω. Καὶ 7, 9
30ᵛ *περὶ τοῦ ἐὰν νικήσῃ ὁ χρεώστης μου κατὰ | δόλον τοῦ διοικητοῦ μου. ζήτει*
καὶ τούτου τοῦ τι. κε. κδ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ὁ διοικητής μου ἤτοι ἐντολεύς

definitur dolus malus. Qualis est dolus bonus. De actione temporali, cuius tempus decurrit dolo vel sine dolo adversarii. Et ut breviter dicam, quando intenditur vel in quibus rebus doli actio, et quando non valet. De eo qui pupillum auctoritate tutoris circumscripsit: quali actioni subiicitur. De minore qui deceptus vendidit servum suum cum eius peculio, cum emptor eum manumiserit: quando servus de dolo teneatur et quando eius manumissor. Si ambigitur an alia subsit actio, de dolo datur. Si servo quem mihi ex emptione vel alia ratione debebas venenum dederis et mihi tradideris, vel fundo servitutem imposueris ante traditionem vel aliter eum deteriorem feceris. In stipulatione cum etiam de dolo quis stipulatus fuerit, cessat de dolo actio, nam agi ex stipulato potest. De eo qui servum in usufructu habet et eum occidit: non datur actio doli, sed ex lege Aquilia. De herede qui ante hereditatis aditionem legatum mihi servum occidit. Si alterius quadrupes dolo meo te laeserit et [non] sum solvendo et totum damnum reficere volo, doli actio cessat, vel si noxae acceperis eum. Quando teneris si servum meum ut fugeret solveris. De servo qui fideiussorem mihi praestitit de eo, ut post manumissionem de hac paciscatur, et post manumissionem moram facit: quas habeo actiones. Si vicerit debitor meus dolo procuratoris mei. V. et huius tit. c. 24 cuius initium: *Si procurator meus sive mandatarius*. Si

[1] *π(αρα)γρ.* [2] Verbi exitus dub. [3] *ἀπορῶ* sic, ut alias. Ed. al.: *Ἐὰν ἐμὸν τετράποδον κατὰ δόλον ἑτέρου.* [4] Add. supra lin.

7. 10. 8 μου [1]. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν βεβαιώσωμαι τὸν παρὰ σοῦ δανειζόμενον εὔπορον [2]
9 εἶναι, πότε ἐνέχομαι καὶ πότε οὔ. Καὶ περὶ τοῦ βεβαιωσαμένου μικρὰν τὴν
9. 1 κληρονομίαν εἶναι καὶ διὰ ταῦτα ἀγοράσαντος ταύτην. Καὶ περὶ τοῦ δολε-
ρῶς συμβουλευσαμένου μοι ἀποστῆναι κληρονομίας ἢ ἐπιλέξασθαι δοῦλον ὡς
9. 2 χρήσιμον. Καὶ περὶ τοῦ κρύψαντος τὴν τοῦ πατρός μου διαθήκην ἕως οὗ
9. 3 τελευτήσω, ὥστε μὴ κινῆσαί με τὴν κατ᾽ αὐτῆς μέμψιν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν
φιλονεικίαν ἔχω μετὰ σοῦ περὶ ἐλαίου, σὺ δὲ φῇς εἶναι δεσπότης καὶ διὰ
ταῦτα παράθωμαι αὐτὸ Πέτρῳ εἰς τὸ διαπραθῆναι καὶ τὸ τούτου τίμημα δοθῆ-
ναι τῷ ἀναφανησομένῳ δεσπότῃ καὶ σὺ ὑπερτίθῃ δικάσασθαι, ποίαν ἔχω
9. 4 κατὰ Πέτρου ἢ σοῦ ἀγωγήν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἠνεχυριασμένον δοῦλον ἐκδῷς
ib. μοι ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐλευθερωθῇ [3]. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν δοῦλος ποιήσῃ [4] δόλον
10 ἐν συναλλάγματι ἢ ἁμαρτήματι, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ πῶς ἐπὶ δύο ν°ν° δόλος
11, 1 οὐ δίδοται. Καὶ περὶ τοῦ κατὰ ποίων προσώπων ἡ περὶ δόλου οὐ δίδοται
13 (ζήτει καὶ βι. λα´ τι. β´ κε. β´ οὗ ἡ ἀρχή Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες), κατὰ
13. 1. 14 δὲ τῶν κληρονόμων αὐτῶν δίδοται, καὶ αὐτοὶ ταύτην ἔχουσιν. Καὶ πότε
ταύτῃ ἐνέχεται ὁ ἄνηβος. ζήτει καὶ κε. θ´ τοῦ δ´ τι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐν τοῖς
15 ἁμαρτήμασιν. Καὶ ὅτι καὶ ἀπὸ δόλου τοῦ ἐπιτρόπου κερδήσας [4] ὁ ἄνηβος
15. 1 ἐνέχεται. Καὶ ὅτι ἡ ὁμὰς τῆς πόλεως οὐκ ἐνάγονται δόλῳ [4], ἀλλ᾽ εἰς τὸ
15. 2 περιελθὸν εἰς αὐτούς, οἱ δὲ βουλευταὶ ἐνάγονται. Καὶ ὅτι ὁ διοικητής σου
15. 3 ἐνέχεταί μοι δόλον ποιήσας καὶ σὺ εἰς τὸ περιελθόν. Ἐπὶ τῆς περὶ δόλου
15. 4. 16 χρὴ σημαίνειν τὸν ποιήσαντα τὸν δόλον καὶ ἐν ποίῳ γέγονεν ὁ δόλος· ὅπερ
17 οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῆς διὰ φόβον αἰτιάσεως. Καὶ ὅτι ἐὰν πολλοὶ ποιήσωσι δόλον

adfirmavero illum qui a te mutuum sumit solvendo [non] esse, quando tenear et quando non tenear. De eo qui persuasit parvam hereditatem esse et ideo eam emit. De eo qui dolo mihi consilium dedit, ut hereditate abstinerem vel servum tamquam optimum eligerem. Et de eo qui patris mei usque ad mortem meam abscondit testamentum, ne de eo querellam instituerem. Si tecum de oleo controversiam habeo, tu autem dicas te dominum esse, et ideo deposuerim id apud Petrum ut veniret et pretium daretur ei qui dominus apparitурus est: si tu ad iudicium venire renuis, quam habeo contra Petrum vel te actionem. Si servum pigneratum noxae mihi dederis in iudicio, et liberatus sit. Si servus dolum admiserit in contractu vel delicto, quid fieri oporteat. In duobus solidis doli actio non datur. Contra quas personas doli actio non datur (v. et lib. 31, tit. 2, c. 2 cuius initium: *Parentes et patroni*), adversus heredes eorum vero datur: et ipsi hanc habent. Quando pupillus hac teneatur. V. et c. 9 (§ 2) tit. 4 cuius initium: *In delictis.* De lucro quod ex dolo tutoris ad eum pervenit pupillus tenetur. Universitas civium doli actione non convenitur, sed de eo quod ad eos pervenit: decuriones vero conveniuntur. Procurator meus mihi tenetur cum dolum fecerit, et tu in id quod ad te pervenit. In doli actione demonstrare oportet quis dolum fecerit vel in qua re dolus sit factus: hoc non est in actione quod metus causa. Si plures dolum fecerint et unus rem restituerit vel qua-

[1] Ita. Infra vero, suo loco: τοῦ παρ᾽ ἐμοῦ δουλαγωγουμένου, ut in ed.
[2] ἄπορον sic. [3] Ita. Ed. -θῇς. [4] Verbi exitus dub.

καὶ εἷς ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ δώσῃ[1] *τὸ τετραπλοῦν, οἱ λοιποὶ ἐλευ-*
θεροῦνται. Καὶ ὅτι αἱρετή ἐστι καὶ ὁ μὴ ἀποκαθιστῶν εἰς τὸ διαφέρον 18
ἐνέχεται· ἐκ προπετείας δὲ καὶ τῷ ἐνδίκῳ ὅρκῳ ὑπόκειται. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς
διὰ φόβον αἰτιάσεως. Καὶ περὶ τοῦ βεβαιωσαμένου στάθμια[2] *ἔχειν δίκαια,* 18, 3
εὑρεθῶσι δὲ ἄδικα· ἢ ⟨εἰ⟩[3] *μὴ ῥητῶς περὶ τῶν σταθμίων συνέδοξεν, ἐσταθμήθη*
δέ τινα. Καὶ περὶ τοῦ δόλον ποιήσαντος εἰς τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς 18, 4
ἀγωγῆς. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁμολογήσῃς δοῦναί μοι δοῦλον καὶ ἕτερος ἀνέλῃ 18, 5
τοῦτον, πῶς ἔχω κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ δόλου, σοὶ δὲ ἀρνεῖται ὁ ⟨Ἀ⟩κουί-
λιος καὶ ἐλευθεροῦσαι. Καὶ περὶ ἐγγυητοῦ φονεύσαντος ὃν ἠγγυήσατο 19
δοῦναί μοι πρὸ ὑπερθέσεως δοῦλον. Καὶ περὶ τοῦ δανείσαντος κατὰ προ- 20
τροπήν μου δούλῳ μου καταβαλόντι πρός με τὸ αὐτὸ δάνειον ἔκ τινος
προηγησαμένου χρέους, πῶς ὁ δανειστὴς ἔχει κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ δόλου.
Καὶ περὶ τοῦ διαβεβαιωσαμένου μὴ ἐσχηκέναι κοινωνίαν μετὰ τοῦ καταλι- 20, 1
πόντος με κληρονόμον καὶ διὰ τοῦτο ἀνασχόμενον ἐλευθερωθῆναι αὐτόν,
πῶς τῆς κοινωνίας διαγνωσθείσης δίδοται ἡ περὶ δόλου. Καὶ ὅτι ἐὰν ἐπι- 21
φέροντός μου ὤμοσας καὶ οὕτως τῆς δίκης ἠλευθερώθης, ἀργεῖ, κἂν ὕστερον
ἡ ἐπιορκία ἐλέγχηται[4]*. Καὶ περὶ ληγαταρίου ἐξ ἐπιορκίας ἀπατήσαντος* 23
τὸν κληρονόμον ὑπὲρ τὸν Φαλκίδιον τυγχάνειν τὸν κλῆρον καὶ διὰ τοῦτο
τὸ ληγάτον ὁλόκληρον λαβόντος, πῶς ἐνάγεται τῇ περὶ δόλου. Καὶ 24
περὶ διοικητοῦ ἤτοι ἐντολέως τοῦ παρ' ἐμοῦ δουλαγωγουμένου ποιήσαντος
31r *δόλον εἰς τὸ ἀπόντος μου ψηφισθῆναι | ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ περὶ τοῦ* 25
εἰπόντος ἐν τῷ ἐνάγεσθαι καταβαλλεῖν[2] *τῷ δούλῳ ἢ τῷ διοικητῇ μου καὶ*
ἐλευθερωθέντος διὰ ταῦτα, πῶς διαψευδομένου[2]*, καὶ αὖθις ἐνάγεται. Καὶ περὶ* 26-29

druplum solverit, ceteri liberantur. Et arbitraria est ⟨actio⟩: et qui non restituit in id quod interest tenetur: ex contumacia vero etiam in litem iuriiurando subicitur: item et in metus causa actione. De eo qui adseveravit se iusta pondera habere, quae inveniantur iniqua: vel ⟨si⟩ non specialiter de ponderibus convenit, quaedam vero adpensa sunt. Et de eo qui dolo fecerit ut praeteriret tempus actionis. Si promiseris mihi servum dare et alter eum occiderit: quomodo adversus eum doli actionem habeo: tibi vero negatur actio legis Aquiliae et liberaris. De fideiussore qui occidit eum servum, quem ante moram mihi datum iri sua fide esse iussit. De eo qui meo iussu servo meo mutuum dedit, qui id mutuum mihi solvit ex aliquo praecedenti debito: creditor mecum de dolo actionem habet. De eo qui adseveravit non fuisse sibi societatem cum eo qui me heredem reliquit, et ob id eum liberari passus sum: qua ratione, societate recognita, doli actio datur. Si me deferente iurasti et ita lite es liberatus, cessat ⟨doli actio⟩ et si postea periurium probetur. De legatario qui periurio heredem decepit quasi hereditas Falcidia non indigeret et ideo legatum solidum accepit: quomodo doli actione teneatur. De administratore sive procuratore eius qui a me in servitutem petitur, qui dolo fecerit ut me absente iudicetur de ductione. Et de eo qui cum conveniretur dixit sese meo servo vel procuratori solvisse et ob id liberatus est; si mentitus sit, quomodo rursus possit conveniri. In

[1] Verbi exitus dub. [2] Ita. [3] Om. [4] ἐ|ελέγχηται.

τοῦ εἰς πόσον ἐνέχεται ὁ κληρονόμος ἐκ τοῦ δόλου ἢ τῆς κατὰ δόλον ἀποχῆς
31 ἢ τῶν παραδοθέντων μοι κατὰ δόλον πραγμάτων. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν κατὰ
συμβούλου[1] σου ἡ φαμιλία μου νομῆς ἀναχωρήσῃ, πῶς περὶ τῆς συμβάσης
32 ζημίας ἔχω κατὰ σοῦ τὴν δὲ δόλω[1], τὴν δὲ νομὴν οὐκ ἀπώλλω[1]. Καὶ περὶ τοῦ
ἐὰν ἑνὶ τῶν παίδων μου δοῦλον καταλίπω ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι αὐτὸν μετὰ
χρόνον τινὰ τοῦ ἀποδοῦναι τοὺς λόγους, ὁ δὲ πρὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς
δόσεως ἠλευθέρωσεν αὐτόν, πῶς ὑπόκειται τοῖς κληρονόμοις, ἐὰν διὰ τὸ μὴ
33 ἀποδοῦναι τοὺς λόγους τάχιον τὸν δοῦλον ἠλευθέρωσεν. Καὶ περὶ τοῦ κινή-
σαντος ἐπὶ τῷ πρασίμῳ μου πράγματι καὶ παρελθόντος τοῦ καιροῦ, καθ᾽ ὃν
ἠδυνάμην αὐτὸ πωλῆσαι χρησίμως, ἀποστάντος τῆς δίκης, πῶς ἔχω κατ᾽ αὐτοῦ
34 τὴν ἴμφακτον[2]. Καὶ περὶ τοῦ ἐπιτρέψαντός με λίθον ἢ ψάμμον ἢ κριτάριον
ἐξορύξαι τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ καὶ δαπανήσαντα κωλύοντός με λαβεῖν αὐτά.
35 Καὶ περὶ τοῦ λαβόντος διαθήκην ἐν παραθήκῃ καὶ ἀπαλείψαντος αὐτὴν ἢ
ἄλλως διαφθείραντος μετὰ θάνατον τοῦ διαθεμένου, πῶς ὑπόκειται τοῖς
36 ληγαταρίοις καὶ τῷ κληρονόμῳ διὰ τῆς δε δόλω[2]. Καὶ περὶ τῶν ἀλλήλοις
37 δόλον ἀμοιβαδὸν ποιούντων. Καὶ ὅτι ὁ πράτης ὅσα λέγῃ[2] πρὸς ἔπαινον τοῦ
πιπρασκομένου, οὐ βλάπτει αὐτόν, οὐδὲ τῇ δε δόλω[2] ὑπόκειται, εἰ μὴ ἐπὶ
38 ἀπάτῃ εἴπῃ[2]. Καὶ περὶ χρεώστου μου πλαστὴν φίλου μου ἀποκομίσαντος
39 ἐπιστολὴν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι καὶ ἐλευθερωθέντος ταύτῃ ὑποκειμένου. Καὶ
περὶ τοῦ μὴ νεμομένου πρᾶγμα καὶ προσαγαγόντος ἑαυτὸν τῇ ἐπ᾽ αὐτῷ
40 δίκῃ. Καὶ περὶ πατρὸς ποιήσαντος τὴν αὐτοῦ θυγατέρα αὐτεξούσιον καὶ
ἐπιτροπευσαμένου ταύτην καὶ τῆς ἐπιτροπῆς πληρωθείσης διαλυσαμένου
41 μετὰ τῆς θυγατρός, εἶτα κινούσης εἰς τὸ ἀνατραπῆναι τὴν διάλυσιν. Καὶ

quantum heres teneatur ex dolo vel ex acceptilatione dolo optenta vel ex rebus mihi ex dolo traditis. Et si consilio tuo familia mea de possessione decesserit, ob damnum inlatum de dolo adversus te agere possum, possessionem vero non perdo. Si uni ex liberis meis servum reliquero ut post aliquod tempus ex quo rationes reddiderit manumittat, isque ante tempus et dationem manumiserit eum, heredibus tenetur si ne rationes redderet servum citius manumiserit. De eo qui actionem adversus me de venali re mea intenderit et, tempore delapso quo eam utiliter vendere potui, iudicium deseruerit: quomodo in eum actionem habeo in factum. De eo qui mihi permisit saxum vel arenam vel cretam fodere ex eius fundo et, postquam sumptus fecerim, prohibuit me quominus ea sumerem. De eo qui testamentum deposito suscepit et delevit id vel aliter corrupit post obitum testatoris: legatariis et heredi de dolo actione tenetur. De his qui invicem utrique dolum struxerunt. Venditori non nocent ea quae ad laudem rei venditae dicit, neque ideo actioni de dolo subicitur, nisi decipiendi causa fecerit. Debitor, qui mihi falsam amici mei epistulam adduxit ut liberaretur et liberatus est, hac tenetur actione. De eo qui rem non possidet et sese liti de ea re optulit. Pater qui filiam suam emancipavit eiusque tutelam gessit, post tutelam expletam cum filia transegit, ipsa vero postea agit ut rescindatur transactio. Dolus ex insidiis manife-

[1] Ita. [2] Verbi exitus dub.

ὅτι ὁ δόλος ἀπὸ ἐπιβουλῶν προφανεστάτων ὀφείλει δείκνυσθαι. Καὶ περὶ 47
ἀδελφοῦ γραφέντος ἐνστάτου καὶ τῆς γυναικὸς τοῦ τεθνεῶτος ὑποκαταστάτου, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ παραιτησαμένου τὴν ἔνστασιν, εἶτα κινοῦντος καὶ ζητοῦντος τὴν κληρονομίαν ὡς κατὰ δόλον τῆς γυναικὸς ἀποστάντος αὐτοῦ. Καὶ ὅτι ὁ δόλος ἐξότου γέγονε τρέχει καὶ εἴσω διετίας συναπτῆς κινεῖται, εἴτε πάρεστιν εἴτε ἄπεστιν ὁ πεπονθώς, καὶ εἴσω δύο ἐνιαυτῶν ἄρχεσθαι καὶ περαιοῦσθαι ὀφείλει. ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς περὶ δόλου διαφέροντος ἐς ἀεὶ ἐπί τισι θέμασι γίνεται λόγος, ζήτει περὶ τούτου βι. θ΄ τι. α΄ καὶ τὰς ἐπὶ τῷ διαφέροντι παραπομπάς. Περὶ τοίνυν δόλου ζήτει βι. β΄ τι. γ΄ κε. ιθ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ τοῦ δόλου παραγραφή, καὶ κε. κγ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἔσθ᾽ ὅτε δόλος μόνος ἐν τοῖς συναλλάγμασι, καὶ κε. μδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Τότε ὁ κληρονόμος εἰς τὸ περιελθὸν ἄγεται, ὅτε, καὶ κε. μζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἄδολος συμβουλή, καὶ τοῦ ρνζ΄ [1] κε. θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δόλῳ χρησάμενος εἰς τὸ μὴ ἔχειν, καὶ κε. ρκζ΄ θε. β΄ [2] οὗ ἡ ἀρχή Ὅτε ἀπὸ δόλου τοῦ τελευτήσαντος, καὶ κε. ρκη΄ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ ποιεῖ δόλον ὁ δανειστής, καὶ κε. ρϙη΄ οὗ ἡ ἀρχή Εἴτε ἄπορός [3] ἐστιν ὁ ἐπίτροπος, καὶ κε. ρϙθ΄ οὗ ἡ ἀρχή
31v Δόλον ποιεῖ ὁ τῷ ἄρχοντι | μὴ πειθαρχῶν. ζήτει καὶ τοῦ να΄ βι. τι. δ΄ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς.

stissimis probari debet. De fratre qui heres institutus est, cui uxor defuncti est substituta: si frater institutionem ex testamento repudiaverit, deinde egerit hereditatem petens, tamquam dolo mulieris abstinuerit. Doli actio intra biennium continuo a quo dolus factus est intendi debet, sive adest sive abest qui dolum est passus: atque intra biennium incipi et finiri oportet. Quoniam vero in locis qui de dolo tractant *eius quod interest* semper in quibusdam exemplis mentio fit, v. de hoc lib. 9, tit. 1 et adnotationes de eo quod interest ibi positas (ad c. 87). De dolo autem v. lib. 2, tit. 3, c. 19, § 1 cuius initium: *Doli exceptio*, et c. 23 cuius initium: *Interdum dolus solus in contractibus*, et c. 44 cuius initium: *Tunc heres in id quod ad eum pervenit convenitur, cum*, et c. 47 cuius initium: *Sine dolo consilium*, et capitis ⟨1⟩57 § 1 cuius initium: *Qui dolo ne haberet usus est*, et c. 127, § 2 [2] cuius initium: *Quando ex dolo defuncti*, et c. 128 (129) cuius initium: *Dolum non facit creditor*, et c. 198 cuius initium: *Sive non solvendo est tutor*, et c. 199 cuius initium: *Dolum facit qui magistratui non paret*. V. et libri 51 tit. 4 et ibidem adnotationes.

[1] νζ΄, errore nisi fallor antiquo, nam sequuntur cc. 127, 128. [2] In ed. est simpliciter c. 127. [3] F. εὔπορος.

Τίτλος δ'.

Περὶ τῶν ἡττόνων τῶν εἴκοσι καὶ πέντε ἐνιαυτῶν.

3 Καὶ πῶς ὁ βασιλεὺς ἐπιτρέπει τοῖς ἀφήλιξι τὰ ἴδια διοικεῖν. Καὶ ὅτι
ὁ τέλειος κυρῶν τὸ ἐν ἀφηλικιότητι πραχθὲν οὐκ ἀποκαθίσταται. καὶ περὶ
τοῦ καταδεξαμένου νέου τὸν ἠγορασμένον παρὰ τῶν κουρατώρων ἀγρὸν καὶ
3, 1 καταλογισαμένου τὸ τίμημα καὶ μὴ μεμψαμένου ζήτει καὶ βι. ζ΄ τι. ϛ΄. Καὶ
περὶ τοῦ ἐναγαγόντος ἀφήλικος, ὅτε ψηφισθῇ δὲ τελείου ὄντος ἢ γενομένου.
3, 2 καὶ εἰ [1] κατὰ δόλον τοῦ ἀντιδίκου ἡ δίκη παρειλκύσθη. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν
ἀφήλιξ [2] κληρονόμος καὶ τέλειος γενόμενος ἀπαιτήσῃ [3] τοὺς κληρονομιαίους
3, 3-4 χρεώστας. Καὶ πῶς ὁ χρόνος τοῦ ἀφήλικος ψηφίζεται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν
κελεύσει τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς ἔνοχος γένηται, εἰς πόσον ἐνέχεται ὁ πατὴρ
3, 5 καὶ εἰς ὅσον ὁ υἱός [4]. καὶ εἰ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς συνήλλαξεν. Καὶ
περὶ ὑπεξουσίας συναινούσης τῷ πατρὶ ἐπερωτῶντι τὴν ἀνάληψιν τῆς
3, 6 προικός. Καὶ περὶ τοῦ ἐάν τις υἱοθετήσει τὸν ἀφήλικα. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῷ
3, 9 πεκουλιαρίῳ πράγματι, ἐφ' ᾧ ὁ υἱὸς ἔχει τὴν ἀποκατάστασιν, καὶ ὁ πατὴρ
3, 11 sqq. αὐτοῦ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἔχει τὴν ἀποκατάστασιν [5]. Καὶ περὶ τοῦ
ὅτι ἀφήλιξ δοῦλος οὐκ ἀποκαθίσταται, οὔτε ὀνόματι αὐτοῦ ὁ δεσπότης
αὐτοῦ. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ ποίοις πράγμασι καὶ θέμασιν ὁ ἀφήλιξ ἀποκαθίσταται. ἀνάγνωθι καὶ τοῦ λη΄ βι. τι. θ΄ κε. λη΄, λέγει γὰρ ὅτι ἐὰν καταβληθῇ ἐπὶ δικαστηρίου τῷ ἀφήλικι, οὐκ ἔχει βοήθειαν ἀποκαταστάσεως. Καὶ

TITULUS IV. - *De minoribus viginti et quinque annis.*

Princeps minoribus concedere potest res suas administrare. Si maior id quod minor gesserit ratum habuerit, restitutionem petere non potest. De minore qui accepit fundum a curatoribus emptum et pretium in rationes recepit et non est questus, v. et lib. 7, tit. 6 (c. 4). Minor egit et eo maiore effecto iudicatum est: si propter dolum adversarii lis protracta est. Si minor heres et maior factus a debitoribus hereditariis petat. Quomodo aetas minoris definitur. Si iussu patris filius obligationem susceperit, in quantum teneatur pater et in quantum filius. Et si contra voluntatem patris contraxerit. De filiafamilias quae patri consensit restitutionem dotis stipulanti. Si quis minorem adoptaverit. De rebus peculiaribus, in quibus filius restitui potest, post eius mortem etiam pater eius restitutionem postulare potest. Servus minor non restituitur: neque eius nomine dominus eius. Et in summa de quibus rebus et in quibus casibus minor restitui possit. Lege et libri 38 tit. 9, c. 38: ait enim, si in iudicio minori fuerit solutum, non habere eum restitutionis auxilium. Debitor cogere potest minorem ut cura-

[1] ἡ sic. [2] Ita semper. [3] Verbi exitus dub. [4] In marg. Ἀνάγνωθι ὡραῖον. [5] In marg. περὶ δούλων ση.

ὅτι ὁ χρεώστης ἀναγκάζει τὸν νέον αἰτῆσαι κουράτωρα· εἰ δὲ κατὰ ψῆφον 7, 2
τοῦ ἄρχοντος καταβάλλει χωρὶς κουράτωρος, ἀργεῖ ἡ ἀποκατάστασις. Καὶ 7, 3-4
ἐγγυώμενος καὶ ὑποτιθέμενος, καὶ ἐν ταῖς δίκαις ἐνάγων τε καὶ ἐναγόμενος,
καὶ γενόμενος ἀπόρου διάδοχος ἀποκαθίσταται. Καὶ δοῦλος γραφόμενος 7, 5
κληρονόμος καὶ μὴ [1] *ἐμμιγνὺς βοηθεῖται, καὶ ἀφιστάμενος τῆς κληρονομίας.*
Καὶ ἐὰν ἐπικερδὲς ληγάτον παραιτήσηται χωρὶς δόλου ἢ ἐπιλογὴν ἔχων 7, 6-7
τὸ χεῖρον ἐπιλέξηται ἢ ὑπὸ ἀμφοτερισμὸν χρεωστῶν. Καὶ εἰ μετὰ τὸ 7, 8
πραθῆναι τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀφήλικος εὑρεθῇ τις πλέον διδούς. Καὶ περὶ τοῦ 7, 9
παραιτησαμένου καὶ κατὰ ἀποκατάστασιν κληρονομήσαντος. Καὶ ἐὰν δοῦλος 7, 10
ἀναγκαῖος ὑποκαταστῇ τῷ ἀνήβῳ καὶ παραιτήσηται ὁ ἄνηβος. Καὶ οἱ 7, 12
μείζονες δὲ ἐπὶ τῶν ἐρημοδικίων [2] *εὐλόγως ἀπολειφθέντες ἀποκαθίστανται.*
Καὶ ἡ νέα δοῦσα κατὰ περιγραφὴν [3] *ὑπέρμετρον προῖκα. Καὶ ὅτι ἐν τοῖς* 9, 1-5
ἁμαρτήμασιν οἱ ἀφήλικες οὐ βοηθοῦνται, οὔτε ὁ κατὰ ῥαθυμίαν διαζευχθείς·
ἐὰν δὲ ἀδόλως ὑπέπεσε κλεπτοτελωνήματι, ἀποκαθίσταται. περὶ [4] *τοῦ*
παραθήκην δεξαμένου ἀνήβου χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου καὶ δόλον ποιήσαντος
ζήτει βι. ιγʹ τι. βʹ κε. αʹ θε. ζʹ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δεκτικὸς δόλου ἄνηβος [4].
Καὶ ὅτι κατὰ ἐλευθέρου [5] *οὐκ ἔστιν ἀποκατάστασις εἰ μὴ ἐκ μεγάλης αἰτίας,* 9 fin.-11
ἁρμόζει δὲ εἰς τὸ διαφέρον ἡ περὶ δόλου. Καὶ ἐπὶ ποίοις ἐνέχεται ἄρα ὁ 11
ἐλευθερωθείς. Καὶ περὶ ἀφήλικος πιπράσκοντος δοῦλον ἐπὶ τῷ ἐλευθερω- 11, 1
θῆναι, πότε ἔχει ἢ μὴ ἀποκατάστασιν. Καὶ περὶ κουράτωρος γενομένου 11, 2
βασιλικοῦ τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐξκουσατεύσαντος ἑαυτόν, πῶς δύνανται οἱ
νέοι καὶ κατὰ τῆς ἐξκουσατίονος [6] *ζητεῖν ἀποκατάστασιν. Καὶ τίνες καὶ* ib.

torem petat: si vero iuxta sententiam magistratus solvit sine curatore, cessat restitutio. Et si fideiussit vel hypothecas dedit, sive in lite actor sive reus fuerit, et si ei qui non solvendo est successit, restitui potest. Et servus heres scriptus qui se non miscuit auxilio fruitur: et si hereditate abstinuerit. Si lucrosum legatum sine dolo omiserit vel si optionem habens pessimum elegerit vel si alternatim duas res debuerit ⟨et pretiosiorem solverit⟩. Et si postquam res minoris venierit, inveniatur qui plus dare paratus sit. Et de eo qui repudiavit et per restitutionem heres est factus. Si servus necessarius minori substitutus sit et minor repudiaverit. Et maiores in eremodiciis si iusta ex causa afuerint restituuntur. Et minor quae circumscripta dotem nimiam dedit. In delictis minores non subveniuntur neque is qui culpa divortium fecerit: si sine dolo in commissum inciderit vectigalis, restituitur. De minore qui sine tutoris auctoritate depositum suscepit et dolum fecit, v. lib. 13, tit. 2, c. 1, § 7 (15) cuius initium: *Pupillus doli capax.* Adversus libertatem non est restitutio, nisi magna ex causa: in id quod interest vero doli actio competit. In quibus tenetur is qui manumissus est. De minore qui servum vendit ut manumittatur: quando habet restitutionem vel non. Si curator rerum Principis in urbe Roma procurator creatus fuerit et se excusaverit: quomodo adolescentes etiam adversus excusationem quaerere restitutionem possint.

[1] Deest in ed. [2] *ἐρήμ(ων) αδικι(ων)* sic. [3] *π⟨αρα⟩γρ.* [4-4] In marg., ad v. *βοηθοῦνται.* [5] Ita. Infra, tit. 15, l. *ἐλευθερίας.* [6] Ita.

11. 4 μετὰ τὸ ἄρξασθαι διοικεῖν ἐξκουσατεύονται. Καὶ ὅτι τοῖς καλῶς διοικοῦσιν
11. 6 οὐ δίδοται ἀποκατάστασις, κἂν ἐναντίον ἀποτέλεσμα γέγονεν. Καὶ περὶ
11. 7 ἀφήλικος ἀφήλικι δανείσαντος καὶ τοῦ λαβόντος ἀπολέ|σαντος. Καὶ 32r
12 περὶ τοῦ εἰ δανείσει ἀφήλιξ μείζονι παρὰ τὸ δόγμα ὑπεξουσίῳ. Καὶ
13 ἐὰν ἐγγυήσηται γυνὴ παρὰ [1] ἀφήλικι. Καὶ ἐὰν εἰδώς σε νέον οὐκ ἐπί-
15. 1 στευόν σοι καὶ ἐλθὼν Πέτρος ἐγγυήσηταί σε. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἀφήλιξ
16 πωλήσῃ πρᾶγμα καὶ ὁ λαβὼν ἑτέρῳ πωλήσῃ. Καὶ ὅτι ἑτέρας ἀγωγῆς
ὑπούσης οὐ δίδοται ἀποκατάστασις. εἰ γὰρ καὶ κοινωνίαν κατὰ περι-
γραφὴν ἢ δωρεᾶς αἰτίαν [2] ποιήσει, οὐ χρήζει ἀποκαταστάσεως· καὶ μετὰ
γὰρ τελείου [3] ἡ τοιαύτη κοινωνία ἄκυρός ἐστι. καὶ ζήτει βι. ιβ΄ τι. α΄ κε. ς΄
16. 2 οὗ ἡ ἀρχή Οὐ συνίσταται κοινωνία. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ληγατεύσω ἀφήλικι
ὑπὸ αἵρεσιν τήν « ἐὰν ἄπαις ἀποθάνῃ, ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν [3] τῷ κληρο-
νόμῳ μου », ἐὰν τοῦ κληρονόμου μου τελευτήσαντος ἀσφαλίσηται τὸν κληρο-
νόμον αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως ὁ νέος, χώρα τῇ ἀποκαταστάσει·
εἰ γὰρ ἦν τέλειος, οὐκ ἰδίῳ δικαίῳ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χρεωστεῖν ἐβοηθεῖτο.
16. 4 Καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς πράσεως καὶ ἀγορασίας ἔξεστι περιγράφειν ἀλλήλοις. ζή-
16. 5 τει [4] καὶ βι. ιθ΄ τι. ι΄ [4]. Καὶ ὅτι ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες
17-18 ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ κατὰ τῆς ἰδίας ψήφου ἀποκαθίστησι [2]· καὶ οἱ ἔπαρχοι
τῶν πραιτωρίων κατὰ τῆς ἰδίας ψήφου, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατ᾽ αὐτῶν οὐκ
18. 1 ἔξεστιν ἐκκαλεῖσθαι. ἥττων δὲ κατὰ μείζονος οὐκ ἀποκαθίστησι. Καὶ ὁ
βασιλεὺς κατὰ τῆς ἰδίας ψήφου οὐκ εὐχερῶς ἀποκαθίστησιν, ἀλλ᾽ ὅτε λέγει

Qui etiam postquam administrare coeperint excusantur. Iis qui recte administraverunt restitutio non datur, quamvis eventus contrarius fuerit. Minor minori mutuum dedit; qui accepit perdidit. Si minor adversus senatusconsultum filiofamilias maiori mutuum dederit. Et si mulier apud minorem intercesserit. Et si, cum ego sciens te minorem non essem tibi crediturus, Petrus intervenerit pro te fideiubens. Si minor rem vendidit et emptor rursus alii vendidit. Si alia subest actio restitutio non datur: nam si ⟨minor⟩ societatem circumscriptus vel donandi causa fecerit, non indiget restitutione, nam et in maiore eiusmodi societas inutilis est. Et v. lib. 12, tit. 1, c. 6 (5, § 1) cuius initium: *Non constat societas*. Et si minori ea condicione legaverim, ut « *si sine liberis decesserit id heredi meo restituat* », isque, herede mortuo, de restituendo legato successori eius caverit, locus fit restitutioni. Nam si maior fuisset, non ipso iure sed condictione indebiti adiuvaretur. Et in emptione et venditione licet invicem sese circumvenire. V. et lib. 19, tit. 10. Urbis praefectus ceterique magistratus cum in aliis tum et adversus propriam sententiam restituere possunt. Et praefecti praetorio restituere possunt adversus propriam sententiam, quamvis ab eis appellari non possit. Minor ⟨magistratus⟩ vero adversus maiorem non restituit. Et princeps contra sententiam suam non facile restituit, sed tunc cum dicit minor

[1] π(ερὶ). [2] Ita. [3] Verbi exitus dub. [4-4] In marg., ad v. αλληλοις.

ὁ νέος παραλιπεῖν δικαιολογίας ἢ προδοθῆναι περὶ [1] *τῶν συνηγόρων. Καὶ* 18, 2
κατὰ τῶν δὶς κεκριμμένων [2] *ὁ βασιλεὺς ἀποκαθίστησι καὶ κατὰ τοῦ ἐν τάξει*
βασιλέως δικάσαντος καὶ κατὰ θείου δικαστοῦ. Καὶ οἱ διάδοχοι τῶν νέων 18, 5
ἀποκαθίστανται καὶ τέλειοι ὄντες. Καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε πλέον τοῦ νενομισμένου 19
ἔχει ὁ διάδοχος, εἰ καὶ αὐτός ἐστι νέος. Καὶ περὶ τοῦ τί σημαίνει τὸ 21
ἀποστῆναι. ζήτει περὶ τούτου καὶ βι. ζ΄ τι. ε΄ κε. † [3] *οὗ ἡ ἀρχή Ἀφι-*
στάμενός ἐστι. Καὶ περὶ ἀφήλικος ἀποστάντος κληρονομίας, τί δεῖ γενέσθαι 22
ἐφ' οἷς διῴκησεν ἢ παρέσχε ληγάτα τισί. Καὶ περὶ ὑπεξουσίου κατὰ 23
μανδάτον πατρὸς ἢ ἑτέρου τινὸς διοικήσαντος, πῶς ἀργεῖ ἡ ἀποκατάστασις,
εἰ μὴ ἄρα δέδωκέ τι καὶ οὐ δύναται λαβεῖν αὐτὸ διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐντει-
λαμένου. Καὶ περὶ τοῦ εἰ νέος μείζονι ἐνετείλατο, πότε ἀποκαθίσταται ib.
καὶ πότε οὔ. Καὶ περὶ περιγραφῆς νέου διοικητοῦ. Καὶ περὶ τοῦ παρεμ- ib. 24
βαλόντος ἀφ' ἑαυτοῦ πράγμασιν [4] *ἀλλοτρίοις καὶ περιγραφέντος. Καὶ ὅτι* 24, 1
οὐ πάντα ἀνατρέπεται τὰ παρὰ τῶν νέων γινόμενα, ἀλλ ὅτε δόλος ἐστὶ
προφανὴς ἢ ῥαθυμία αὐτῶν μεγάλη. Καὶ περὶ τοῦ διὰ νεανικὴν ἁπλότητα 24, 2
παραιτησαμένου κλῆρον, πότε ἀποκαθίσταται ἢ μή. Καὶ περὶ δούλου ἢ 24, 3
υἱοῦ περιγραψαμένων [5] *νέον, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ ὅτι ἡ ἀποκατάστασις* 24, 4
ἑκατέρῳ περιποιεῖ τὸ ἴδιον. Καὶ περὶ νέου διδοῦντος [2] *μὴ χρεωστούμενον.* 25
Καὶ διὰ τίνων δύναται ζητεῖσθαι ἡ ἀποκατάστασις. Καὶ ὅτι ἄκοντα [2] *τοῦ νέου* 27
καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀποκαθίσταται, οὐ μὴν οἱ ἄλλοι συγγενεῖς ἢ ἀγχιστεῖς,
εἰ μὴ ἄρα ἄσωτός ἐστι. Καὶ ὅτι ὁ νέος δανεισάμενος καὶ ἀπολέσας οὐκ 27, 1
ἐνέχεται· εἰ δὲ λαβὼν ἀπόρῳ δανείσει, τὰς κατ' αὐτοῦ ἀγωγὰς ἐκχωρεῖ. [6] *εἰ*

se defensiones omisisse vel ab advocatis proditum esse. Princeps restituere potest et adversus ea quae bis iudicata sunt, et adversus eum qui loco principis iudicavit, et adversus sacrum iudicem. Successores minorum restituuntur licet maiores sunt. Interdum plus statuto tempore habet successor si et ipse minor sit. Quid significat « abstinere ». V. de hoc et lib. 7, tit. 5, c. (10) cuius initium: *Abstinens est.* Minore hereditate abstinente, quid fieri oporteat in his, quae administravit vel quibusdam praebuit legatorum causa. Minore patris vel alterius cuiusdam mandatu administrante, quomodo cesset restitutio, nisi forte quid dederit et recuperare propter mandantis inopiam non possit. Si minor maiori mandaverit, quando restitui possit et quando non possit. De circumscriptione minoris qui mandatum gerit. De minore qui sponte rebus alicuius intervenit et circumscriptus est. Non omnia revocantur ea quae a minoribus facta sunt, sed cum dolus manifestus est vel negligentia eorum magna. De eo qui per iuvenilem imperitiam hereditatem repudiavit, quando restituitur et quando non. De servo vel filiofamilias qui minorem circumscripserunt: quid fieri debet. Restitutio utrique suum servat. De minore indebitum solvente. Per quos restitutio peti possit. Et invito minore pater eius potest restitutionem impetrare, non vero ceteri cognati seu adfines, nisi forte sit prodigus. Minor qui mutuum sumpsit et perdidit non tenetur. Si postquam accepit

[1] Sic plene scriptum. [2] Ita. [3] Deest c. numerus. Est autem initium idem ac in cod. Coislin. [4] *πράγματι* sic. [5] *π(αρα)γρ.* [6] *ἐκκεχωρεῖ. κε* reprob. man. 1.

δὲ πλείονος ἀγρὸν ἠγόρασεν, ἀποδίδωσι τὸν ἀγρὸν μετὰ τῶν καρπῶν καὶ
27.2 ὁ πράτης τὸ τίμημα μετὰ τῶν τόκων. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἀλόγως ὁ νέος
27.3 ἀποχὴν ποιήσῃ ἢ τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο ἐναγομένων ἐλευθερώσῃ. Καὶ ἐὰν
27.4 ἐπὶ [1] ζημίᾳ τοῦ χρέους μετάθεσιν ποιήσῃ. Καὶ καθ ὧν οὐ κινεῖται | 32ʳ
28 ἡ περὶ δόλου, ἀποκαθίσταται. Καὶ ὅτι ὁ νέος ἐὰν τῷ γενομένῳ ἐπι-
τρόπῳ ἐναγαγὼν ἀποκαταστῇ, οὐκ ἀποκαθίσταται καὶ τῷ ἐπιτρόπῳ ἡ
29 τῆς ἐπιτροπῆς ἀγωγή. Καὶ κατὰ τοῦ πατρὸς ἀποκαθίσταται γεγονότος
29.1 τῷ νέῳ ἐπιτρόπου. Καὶ περὶ νέου κινοῦντος κατὰ τοῦ κουράτωρος αὐτοῦ
καὶ ἔν τινι μὲν κεφαλαίῳ βαρηθέντος, ἔν τινι [2] δὲ ὠφεληθέντος, τί δεῖ
29.2 γενέσθαι. Καὶ περὶ νέου ἀποστάντος κληρονομίας μὴ παρόντων τῶν
δανειστῶν ἢ κληθέντων. ζήτει καὶ τι. κα΄ κε. α΄, ὅπερ φησὶν ὅτι οὐκ
30 ἀνάγκην ἔχει ὁ παῖς ἀφιστάμενος ἐν γνώσει τοὺς δανειστὰς ποιεῖν. Καὶ
περὶ νέου ζητήσαντος ἀποκατάστασιν ὡς μὴ ἐμπροθέσμως αἰτησαμένου
τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἀγωγὴν καὶ τοῦ δικαστηρίου ἠρτημένου τελείου γενο-
31 μένου καὶ λαβόντος ἐκ τῆς διαθήκης ληγάτον. Καὶ περὶ νέου ἐλευθερώσαντος
δούλους ἀφ᾽ ἧς ἐγράφη κληρονομίας καὶ ζητήσαντος ἀποκατάστασιν, πῶς
32 μένουσιν ἐλεύθεροι οἱ δοῦλοι μὴ παρέχοντές τι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ
περὶ νέου πλαστῶς ἑαυτὸν τέλειον παρὰ τῷ ἄρχοντι ἀποδείξαντος καὶ
33 λαβόντος παρὰ χρεωστῶν αὐτοῦ χρέος καὶ δαπανήσαντος. Καὶ περὶ ληγάτου
καταλειφθέντος νέῳ εἰ ἴδιον οἰκέτην ἐλευθερώσῃ, καὶ λαβόντος τοῦτο, πῶς
34 οὐκ ἀναγκάζεται ἐλευθερῶσαι, ὁ δὲ τέλειος ἀναγκάζεται. Καὶ περὶ νέου
35 ὑπεξουσίῳ [3] δανείσαντος· ἀνάγνωθι διάστιξιν. Καὶ ἐπὶ ὑπερθεματισμῷ ὁ

ei qui non est solvendo mutuum dederit, actionibus quas adversus hunc habet cedit. Si pluris fundum emerit, fundum cum fructibus reddit et venditor pretium cum usuris. Et si sine ratione minor acceptum fecerit vel unum ex duobus reis liberaverit vel damnosam debiti novationem fecerit. Et adversus eos, contra quos doli actio intendi non potest, restituitur. Minor si eum qui tutor eius fuit convenerit et restitutus fuerit, non restituitur etiam tutori actio tutelae. Et adversus patrem qui minoris tutor factus est restitutio datur. Si minor adversus curatorem suum egerit et quodam capite gravatus fuerit, quodam vicerit, quid fieri oporteat. De minore qui hereditate abstinet, creditoribus absentibus vel non vocatis. V. et tit. 21, c. 1 quod ait non opus esse ut filius qui abstinet certiores creditores faciat. De minore qui petiit restitutionem tamquam intempestive adversus testamentum actionem postulaverit, et pendente iudicio maior factus est et legatum ex testamento accepit. De minore qui manumisit servos ex eius hereditate cuius scriptus est heres et restitutionem petit: manent liberi servi nihil pro manumissione praestantes. Minor qui se falso apud magistratum maiorem ostendit et a debitoribus suis debitam pecuniam recepit eamque consumpsit. De legatis minori ea lege relictis ut servum suum manumitteret, et ab eo acceptis: quomodo manumittere non cogitur, maior autem cogitur. De minore qui mutuum filiofamilias

[1] ἐπι ita. An ἐπιζημίᾳ ν) adiect.? [2] τῑ sic. 3 Verbi exitus dub.

νέος ἀποκαθίσταται. Καὶ περὶ νέου παραλιπόντος δικαιολογίαν. Καὶ 36. 37
ὅτι εἰς ὑπεξέλευσιν ποινῆς οὐκ ἀποκαθίσταται, οἷον ἐὰν παραχωρήσῃ τὴν
περὶ ὕβρεως. ἐν δὲ τοῖς σφοδροτέροις ἁμαρτήμασι μετριότερον κολάζεται
καὶ περὶ[1] *τῶν λοιπῶν τοῦ*[2] *περὶ μοιχείας κεφαλαίων οὐ συγγινώσκεται,*
οἷον ἐὰν ὁμολογήσῃ μεμοιχευκέναι, ἢ μεμοιχευμένην τὴν γυναῖκα οὐκ ἀπέ-
λυσεν, ἢ τὴν κατακριθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ ἠγάγετο, ἢ πόρον ἐκ τῆς μοιχείας
τῆς γαμετῆς ἔλαβεν, ἢ οἶκον δέδωκεν ἐπὶ τῷ πλημμεληθῆναι μοιχείαν ἢ μοι-
χικόν[3]. *Καὶ περὶ πράσεως ὑπὸ ἐμπρόθεσμον ὅρον γεγονυίας καὶ τοῦ πράτου* 38
τελευτήσαντος[4] *ἐπὶ ἀνήβῳ παιδὶ καὶ μετὰ τὴν προθεσμίαν διαμαρτυραμένου*
τοῦ πράτου περὶ τοῦ τιμήματος, πῶς δοκεῖ νέαν συναίνεσιν ἐπὶ τῇ πράσει
γενέσθαι καὶ ἔχει ὁ ἀφήλιξ ἀποκατάστασιν. Καὶ ὅτι τὸ ἐν ὑπεξουσιότητι 38, 1
προσποριζόμενον τῷ πατρὶ οὐ δύναται κατάγεσθαι εἰς ἀποκατάστασιν. Καὶ 39
περὶ τοῦ αἰτησαμένου μου ἀποκατάστασιν καὶ ἀποδείξαντος τὸ ἀτελὲς τῆς
ἡλικίας, καὶ τοῦ ἀντιδίκου ἐκκαλεσαμένου καὶ διὰ τοῦτο τοῦ δικαστηρίου
ἀναρτηθέντος τοῦ περὶ ἀποκαταστάσεως κἀμοῦ τὸν ὡρισμένον[5] *ἐν τοσούτῳ*
πληρώσαντος, καλῶς ζητεῖται τὰ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἐγὼ γὰρ οὐκ
ἐνεπόδισα. Καὶ ὅτι ὁ ἀγοράσας παρὰ τῶν κουρατώρων ἀγρὸν καὶ κατὰ 39, 1
πολὺ κρείττονα ποιήσας[5], *ζητήσαντος τοῦ νέου ἀποκατάστασιν, εἰ μὴ δῶσιν*
οἱ κουράτωρες εὔποροι ὄντες τὰ δαπανήματα, οὐ δύναται ὁ νέος ἀποκατα-
στῆναι. Καὶ ὅτι συμφέρει τῷ νέῳ ἀπὸ ψήφου χρεωστεῖσθαι ἤπερ ἀπὸ 40
καινοῦ συναλλάγματος. Καὶ ὅτι ὁ νέος ἀγρὸν δοὺς ἀντὶ χρέους πατρῴου 40, 1
καλῶς ἀποκαθίσταται, δίδωσι δὲ τοὺς τόκους, τῶν καρπῶν συλλογιζομένων.
Καὶ ὅτι μεταμελόμενος ὁ νέος ἐφ᾽ οἷς ζητεῖ ἀποκατάστασιν, οὐκ ἀναγκά- 41

dedit: lege distinctionem. Etiam in licitatione minor restituitur. De minore qui allegationem omisit. In executione poenae non fit restitutio, veluti si iniuriarum actionem remiserit. In atrocioribus vero delictis mediocriter punitur, et in ceteris de adulterio capitibus veniam non optinet, veluti si confessus sit se adulterium fecisse, vel uxorem adulteram non dimisit, vel adulterii damnatam duxit, vel lucrum ex adulterio uxoris accepit, vel domum praebuit ut admitteretur adulterium, vel pretium pro comperto adulterio ⟨accepit⟩. De venditione lege commissoria facta et de venditore qui impubere filio relicto decessit: si post diem venditor de pretio solvendo denuntiavit, nova videtur de venditione fieri conventio et habet minor restitutionem. Id quod a filiofamilias patri quaesitum est non potest in restitutionem deduci. Restitutionem petii et imperfectam ostendi aetatem: adversarius appellavit et ob id iudicium de restitutione suspensum est: quamvis interea tempus statutum expleverim, recte de restitutione quaeritur; non enim per me stetit. Is qui fundum a curatoribus emit eumque multo meliorem fecit, si deinde minor restitutionem petat, nisi curatores idonei impensas reddiderint, minor restitui non potest. Confert minori ex re iudicata experiri posse magis quam ex novo contractu. Minor qui fundum pro paterno debito dedit recte petit restitutionem: usuras tamen, computatis fructibus, praestare debet. Minor poenitentia actus circa

[1] π⟨ε⟩ρὶ). Ed. *ἐπὶ*. [2] Ita. Ed. *τῶν*. [3] In marg. *Σημ. ἀναγκαῖον.*
[4] Verbi exitus dub. [5] Ita.

42 ζεται ταύτην ζητεῖν. Καὶ ὅτι οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες καὶ κατὰ τῆς οἰκείας
43 ψήφου καὶ τῶν πρὸ αὐτῶν ἀρξάντων ἀποκαθιστῶσιν. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι
τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης γίνεσθαι δεῖ τὴν περὶ ἡλικίας ζήτησιν τοῦ λέγοντος
44 ἑαυτὸν | τέλειον. Καὶ ὅτι οὐκ ἐν πᾶσιν οἱ νέοι ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐφ' 33r
45 οἷς ἀπώλεσαν μὴ κτησάμενοι ἢ ἐνοχοποιηθέντες. Καὶ περὶ ἀποκαθιστα-
μένου ἐφ' οἷς ἐν τῷ μήπω τεχθῆναι διὰ χρήσεως ἐδέσποσέ τις τοῦ πράγ-
45, 1 ματος αὐτοῦ. Καὶ περὶ τοῦ ἄδειαν ἔχειν τὸν νέον κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου
πρότερον κινεῖν ἐφ' οἷς τῇ τούτου ἀπάτῃ εἶπεν ἀπολελύσθαι τὸν ἀντί-
46 δικον αὐτοῦ. Καὶ ὅτι ἐὰν ἑκουσίως νέον τις διεκδικήσῃ καὶ καταδικασθῇ,
47 οὔτε αὐτὸς οὔτε ὁ νέος βοηθεῖται. Καὶ ἐφ' οἷς ἀδόλως πωλήσῃ [1] ὁ ἐπί-
47, 1 τροπος, ἀποκαθίσταται ὁ νέος. Καὶ περὶ νέου πωλήσαντος ὃν εἶχε
κοινὸν μετὰ τοῦ κουράτωρος ἀγρόν, ἀποκαθισταμένου εἰς τὸ ἴδιον μόνον.
48 Καὶ περὶ νέου ἀποκαθισταμένου ἐφ' οἷς ἠγγυήσατο, τὸν ἐγγυηθέντα
48, 1 μὴ βοηθεῖσθαι. Καὶ περὶ νέου πωλήσαντος δοῦλον καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ
ἐλευθερώσαντος αὐτόν, πῶς ὁ μὲν δοῦλος ἐλεύθερος μένει, εἰς δὲ τὸ δια-
48, 2 φέρον ἔχει ὁ νέος [2] ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. Καὶ περὶ νέας χήρας
χείρονα ποιησάσης τὴν αἵρεσιν τῆς ἰδίας προικὸς διὰ συμφώνου, πῶς δύ-
49 ναται ἀνακαλεῖσθαι τὸ γεγονός. Καὶ περὶ πράγματος νέου διαπραθέντος
ἐκ τῶν μὴ κεκωλυμένων, πῶς ἡ μὲν πράσις [3] ἔρρωται, εἰ δὲ μεγάλως ζημιοῦται,
50 ἀποκαθίσταται, κἂν συμπαιγνία οὐ παρηκολούθησεν. Καὶ ὅτι ὁ νέος ἀπο-
καθιστάμενος ἐφ' οἷς τέλειον διεδέξατο ἐπὶ χρονικῇ ἀγωγῇ, τὸ λεῖπον τῷ
51 τελείῳ ἔχει καὶ οὐ πλεῖον. Καὶ ὅτι ὁ ἐλάττων, κἂν φανερῶς κἂν σιω-
52 πηρῶς ἀποτάξηται τῇ μέμψει [4] τῆς διαθήκης, βοηθεῖται. Καὶ ὅτι ἡ ἐλάτ-

restitutionem a se postulatam, ea uti non cogitur. Provinciarum praesides et contra suam et contra suorum antecessorum sententiam restituunt. Causa cognita quaestio fieri debet de aetate eius qui se maiorem dicit. Non in omnibus minores restituuntur, sed in iis quae amiserunt vel non adquisierunt vel sese obligaverunt. De eo qui restituitur in eo quod dum adhuc natus non esset, aliquis rem eius usuceperit. Facultatem habet minor adversus tutorem prius agendi si dicat huius dolo liberatum esse adversarium suum. Si quis ex voluntate sua minorem defenderit et condemnatus sit, neque ipse neque minor beneficio utitur. Etiam in iis quae tutor sine dolo vendidit minor restitui potest. Minor si vendidit fundum quem communem cum curatore suo habebat, in partem suam tantum restituitur. Minor si restituatur ex fideiussione quam susceperat, non inde reus principalis adiuvatur. Minor vendidit servum: emptor eum manumisit: servus liber permanet, in id vero quod interest minor agere adversus emptorem potest. Vidua minor quae paciscendo deteriorem fecit dotis suae causam restitui potest. Re minoris (non ex his quae venire prohibentur) distracta, venditio quidem valet: sed si magnum damnum sentit restitui potest, quamvis collusio non sit secuta. Minor qui est restitutus in his, in quibus maiori successit temporali actione, reliquum tempus quod maiori superfuerat habet et non amplius. Minor sive aperte sive tacite querellae de testamento

[1] Verbi exitus dub. [2] μέο(s) sic. [3] Ita et infra, de more. [4] πέμψει sic.

των, κἂν πέντε τέκνα κέκτηται, μὴ αἰτησαμένη διακατοχὴν ἢ τοῖς παισὶν
ἐπίτροπον βοηθεῖται. Καὶ ὅτι ἀφῆλιξ ἔχων κουράτωρα καὶ τῆς τούτου 53
γνώμης δίχα πιπράσκων οὐδὲ ἀποκαταστάσεως δέεται εἰς τὸ ἀνατραπῆναι
τὴν πρᾶσιν· εἰ δέ γε μὴ ἔχων κουράτωρα πέπρακεν, ἔρρωται μὲν ἡ πρᾶσις,
δι' ἀποκατάστασιν δὲ ἀνατρέπει ταύτην, εἰ μὴ παρῆλθεν ὁ τῆς ἀποκα-
ταστάσεως χρόνος. Καὶ περὶ γυναικὸς μείζονος δοξάσης ἐκ τοῦ τῆς 57
ἡλικίας σχήματος καὶ ἐλευθερωσάσης τὸν θεῖον αὐτῆς καὶ ἐπίτροπον ἐφ' οἷς
διῴκησεν, εἶτα ἐκείνου τελευτήσαντος ζητούσης[1] *τὴν ἀποκατάστασιν κατὰ*
τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. Καὶ ὅτι καὶ ἐν οἷς παραλελοίπασί τινα δίκαια ἢ 58
ἠγνόησαν οἱ ἀφήλικες βοηθοῦνται. Καὶ ὅτι μὴ δοκεῖν τὸν ἐλάττονα παρα- 59
γράφεσθαι[2] *ἐν οἷς τῷ κοινῷ νομίμῳ κέχρηται, τουτέστι τῇ τύχῃ καὶ τοῖς*
ἐπισυμβαίνουσι τυχὸν θανάτῳ ἐμπρησμῷ καταλύσεσι. Καὶ περὶ γυναικὸς 60
ἐπιτρόπου μετὰ τελευτὴν ἐκείνου ὀρφανικὸν ἀγρὸν ἐκποιησαμένης καὶ τοῦ
ἀγοραστοῦ μακρὸν χρόνον νεμηθέντος τὸν ἀγρὸν καὶ τοῦ νέου αἰτοῦντος
μὴ ἀντιπεσεῖν αὐτῷ τὸν χρόνον, τί δεῖ γενέσθαι. Καὶ περὶ νέου ἐκδικοῦντος 61
τὸν ἀγρὸν μετὰ τῶν καρπῶν τὸν χωρὶς δεκρέτου πωληθέντα· ἔχει γὰρ
διάστιξίν τινα. ἀνάγνωθι καὶ τὸ συνεπόμενον αὐτῷ κεφάλαιον. Καὶ περὶ 63
πράγματος νέου δωρηθέντος τινὶ δίχα ἀποφάσεως καὶ τοῦ λαβόντος πωλή-
σαντος τοῦτο ἑτέρῳ τινί, πῶς ἄρα καὶ δεσπόζεται. Καὶ περὶ τελείου 64
γενομένου καὶ ἀποδεξαμένου τὴν ἐν ἀτελεῖ ἡλικίᾳ γενομένην πρᾶσιν· ἔχει
γὰρ διαστίξεις, ὡς « τοῦ τιμήματος καταβληθέντος κληρονόμῳ δανειστοῦ ».
Καὶ ὅτι μετὰ πέντε χρόνους τῆς τελείας ἡλικίας τοῦ ἀφήλικος ἢ τοῦ ζητήσαν- 65

renuntiaverit restitui potest. Minor etsi quinque liberos habuerit, si bonorum possessionem vel liberis tutorem non petierit adiuvatur. Minor curatorem habens et sine eius consensu distrahens ne restitutione quidem eget ut venditio revocetur; si vero non habens curatorem vendidit, valet quidem venditio, per restitutionem vero eam rescindere potest, si non excessit tempus restitutionis. Mulier, quae adspectu maior videretur, avunculum suum eumque tutorem de iis quae gessit liberavit, deinde, illo mortuo, adversus heredes eius restitutionem postulat. In iis, in quibus iura quaedam omiserunt vel ignoraverunt, minores beneficio utuntur. Non videtur minor decipi in his negotiis, in quibus communi iure utitur, hoc est casu fortuito et evenientibus forte morte, incendio, ruinis. De tutoris uxore quae post eius mortem fundum pupillorum alienavit: emptor per longum tempus fundum possedit et minor petiit ne sibi tempus officeret: quid fieri debeat. De minore qui fundum cum fructibus vindicat sine decreto alienatum: habet enim textus distinctionem quandam: perlege et sequens caput. De re minoris cuidam sine sententia donata: si is qui accepit eam alteri cui vendidit, quomodo dominus is fiat. De eo qui maior factus est et ratam habuit venditionem minoris aetatis tempore factam: habet enim ⟨textus⟩ distinctiones, ut « pretio soluto creditoris heredi ». Post quinque annos quam minor maior factus est vel veniam

[1] *ζητοῦσι.* [2] Ita plene scriptum. Ed. *περιγράφ.*

τος συγγνώμην τὸ πωληθὲν χωρὶς δεκρέτου οὐ δύναται ἀνατρέπεσθαι ἢ
1b ἀνακαλεῖσθαι. Καὶ ὅτι ἐπειδὴ οἱ ἐλάτ|τονες εἰ μὴ προγαμιαίαν δωρεὰν οὐ 33v
δύνανται δωρεῖσθαι, εἰ δωρήσονται συγγνώμην λαβόντες ἡλικίας, μὴ ἐρρῶσθαι τὴν δωρεάν, κἂν ἀπόφασίς ἐστιν, εἰ μὴ παρῆλθον δέκα χρόνοι. περὶ τοίνυν τῶν λαβόντων συγγνώμην ἡλικίας ζήτει τι. κζ΄ καὶ τι. λδ΄ κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ τῶν νομικῶν καὶ τῶν βασιλικῶν διατάξεων. περὶ δὲ δωρεῶν ἀνάγνωθι τι. ιβ΄. Περὶ τοίνυν ἀποκαταστάσεως ἀφηλίκων ζήτει τὸν α΄ τι. τοῦ παρόντος βι. σὺν ταῖς ἐν αὐτῷ παραπομπαῖς καὶ τοῦ ζ΄ βι. τι. ιζ΄. ζήτει βι. θ΄ τι. α΄ περὶ ἀφήλικος τῇ τοῦ δικαστοῦ ὑπερθέσει τελείου γενομένου, καὶ βι. η΄ τι. β΄ περὶ ἥττονος χωρὶς κουράτωρος νικησάσης τὸν ἀντίδικον αὐτῆς. περὶ δὲ ἀνήβων διελομένων τὴν πατρῴαν κληρονομίαν συναινοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου, πῶς, κἂν μὴ ὑπογράψῃ, ἔρρωται, ζήτει βι. λζ΄[1] τι. η΄ (ἐν αὐτῷ γὰρ εὑρήσεις τῷ η΄ τι. τοῦ λζ΄[1] βι. ὅτι Καὶ ἐφ' οἷς ἐνάγεται ἐγκληματικῶς ὁ ἄνηβος ἢ ἀφήλιξ, χρειώδης ἐστὶν ἡ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ κουράτωρος αὐθεντία) καὶ [2] βι. ιγ΄ τι. α΄ κε. κ΄ θε. α΄.[2] περὶ τοίνυν ἐκποιήσεως ἀφηλίκων πραγμάτων δυναμένων ἐκποιηθῆναι ἢ μή, ζήτει βι. λη΄ τι. θ΄. ἀνάγνωθι δὲ βι. μγ΄ τι. α΄ κε. ρα΄ ὅπερ φησίν Οἱ ἔφηβοι καὶ χωρὶς τῶν κουρατώρων αὐτῶν δύνανται τῇ ἐξ στιπουλάτου ἐνέχεσθαι. ζήτει καὶ βι. νη΄ τι. τελευταῖον κε. παρατέλευτον οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ ἄνηβος παρακλήσει τι λαβών. ὁ δὲ ιθ΄ τι. τοῦ β΄[3] βι. μὴ λάθῃ σε, καὶ βι. ξ΄ τι. λδ΄, πότε ἄνηβοι συμβουλῇ τῶν ἐπιτρόπων κινοῦσι περὶ θανάτου τοῦ πατρός.

aetatis impetravit, id quod sine decreto venditum est rescindi vel revocari non potest. Quoniam minores nonnisi propter nuptias donationem facere possunt, si donaverint veniam aetatis consecuti, donatio non valet, quamvis decretum factum sit, nisi excesserint anni decem. De iis vero qui veniam aetatis impetraverunt, v. tit. 27 et tit. 34, c. 5 cuius initium: *Cum leges et Principum constitutiones.* De donationibus v. tit. 12. De restituendis autem minoribus v. tit. 1 praesentis libri cum ibi positis adnotationibus et lib. 7, tit. 17. V. lib. 9, tit. 1 (c. 60), de minore qui dum iudex moram facit maior factus est, et lib. 8, tit. 2 (c. 88), de minore, quae sine curatore adversarium suum vicit. Minores si paternam hereditatem tutoris consensu diviserint, quamvis is non subscripserit, valet divisio: v. lib. 32 (37), tit. 8 (c. 20): in eo autem tit. 8 libri 32 (37, c. 26) id invenies: *Etiam his casibus quibus criminaliter adversus pupillum vel minorem agitur necessaria est tutoris et curatoris auctoritas:* et lib. 13, tit. 1, c. 20, § 1. De alienatione rerum minorum, quae alienari possunt vel non, v. lib. 38, tit. 9. Lege vero lib. 43, tit. 1, c. 101 (98) quod ait: *Minores etiam sine curatore suo ex stipulatu obligari possunt.* V. et lib. 58, tit. ultimum (24), c. penultimum (22, § 1) cuius initium: *Et minor quid precario accipiens.* Nec te fugiat tit. 19 libri 2 (?) et lib. 60, tit. 34 (c. 2, § 1), quando pupilli tutorum iudicio de morte patris agant.

1 λβ΄. At loci sunt in libro XXXVII, tit. 8, cc. κ΄, κϛ΄, ed. Heimb. III, 671 sq. Et cf. infra, tit. 9. 2-2 In marg., ad v. ἐπιτρόπου proxime praecedens. At num ad rem? 3 Sic. Errorem in numeris sive tituli sive libri tollere nescio.

Τίτλος ε'.

Περὶ υἱῶν ὑπεξουσίων ἡττόνων.

Καὶ πότε ἐνέχονται ἢ οὐκ ἐνέχονται ἐν ὑπεξουσιότητι δανεισάμενοι. 1
Καὶ πότε δύνανται ζητεῖν ἀποκατάστασιν, κἂν τὸν ἴδιον πατέρα ἐγγυή- 2
σωνται ἢ ἀλλότριον. περὶ δὲ τελείου υἱοῦ ἐγγύης τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐγγυησαμένου καὶ ἐνεχομένου, καὶ δανεισαμένου καὶ ἐνεχομένου, ζήτει βι. ιη' τι. β' κε. κ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ὑπεξούσιος θεμιτῶς (καὶ ὅτι καὶ τὸν τυχόντα ἠγγυησάμενος ἐνέχεται), καὶ βι. κς' τι. α' κε. θ' θε. γ' οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς ὁ ὑπεξούσιος ὑπὲρ πατρός.

Τίτλος ς'.

Περὶ ἐγγυητῶν ἡττόνων.

Καὶ ὅτι ὁ παραιτησάμενος ἥττων κληρονομίαν, κἂν φθάσῃ ἔτι ὢν 1
κληρονόμος πωλῆσαι ἀγρὸν δοὺς καὶ ἐγγυητήν, αὐτὸς μὲν ἀποστὰς οὐκ
ἐνέχεται τῇ τοῦ ἀγροῦ δεφεντεύσει[1], οἱ δὲ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται. Καὶ περὶ 2
ἐγγυητοῦ προσληφθέντος ἐπὶ πράσεως[2] ἀγροῦ μετὰ δεκρέτου γενομένου[3], καὶ ὅτι[1] τοῦ νέου ζητήσαντος ἐπὶ ταύτῃ ἀποκατάστασιν καὶ τὸν ἐγγυητὴν ἐλευθεροῦσθαι, εἰ μὴ κατὰ δόλον τυχὸν γέγονε τὸ συνάλλαγμα.

Titulus V. - *De filiisfamilias minoribus.*

Quando teneantur vel non ii qui dum essent in potestate mutuum acceperunt. Quando restitutionem petere possint, sive pro patre suo fideiussores extiterint sive pro extraneo. De filio maiore qui pro patre fideiussor extitit et tenetur, et mutuum sumpsit et tenetur, v. lib. 18, tit. 2, c. 20 cuius initium: *Licite filiusfamilias* (obligatur et si pro quolibet fideiussor fuit), et lib. 26, tit. 1, c. 9, § 3 (10, § 2) cuius initium: *Recte filiusfamilias pro patre.*

Titulus VI. - *De fideiussoribus minorum.*

Minor qui hereditatem repudiavit, etsi cum adhuc heres esset fundum vendiderit et fideiussorem dederit, ipse cum abstineat non tenetur propter fundi evictionem, fideiussores vero tenentur. De fideiussore qui ad venditionem fundi accersitur, quae post decretum fit: si minor restitutionem impetraverit, et fideiussor liberatur, nisi forte dolo contractus factus sit.

[1] Ita. [2] Verbi exitus dubius. [3] L. -νης.

Τίτλος ζ'.
Ἐὰν ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ ὑπεισέλθῃ.

2 Καὶ ὅτι | οἱ ἀφήλικες ἢ ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἔξω δικαστηρίου πράξαντές 34r
τι εἰ περιγραφῶσιν, κἂν πάρεισιν οἱ κουράτωρες, ἔχουσι τὴν ἀποκατά-
4 στασιν. Καὶ περὶ κουρατώρων δανεισαμένων καὶ τῶν νέων εὐλαβουμένων
5 μήπως αὐτοὶ καὶ οὐχὶ οἱ κουράτωρες ἐνέχονται. Καὶ περὶ τοῦ τὸν νέον καθ' ὧν καὶ βούλεται ἔχειν τὴν ἀποκατάστασιν, εἴτε κατὰ τοῦ νεμομένου τὸ πρᾶγμα εἴτε κατὰ τοῦ κουράτωρος, καὶ ἐκ τῆς ἐπιλογῆς μὴ ὑφίστασθαι αὐτὸν πρόκριμα. ὁ δὲ Ἀλέξιος βασιλεὺς ὁ Κομνηνὸς νεαρὰν ἐξέθετο διαλαμβάνουσαν, μέχρι τῆς δεκάτης μερίδος περιγραφόμενον [1] τὸν νέον [2], τὸ μὲν συνάλλαγμα συνίστασθαι καὶ ἰσχύειν, τὸν δὲ νέον ἔχειν κατὰ τοῦ κουράτωρος †· [3] εἰ δὲ ὑπὲρ τὴν δεκάτην ἐστὶν ἡ περιγραφή, καθ' οὗ βούλεται κινεῖν μὴ ὑφιστάμενον πρόκριμα ἐκ τῆς ἐπιλογῆς. ζήτει καὶ βι. η' τι. β'.

Τίτλος η'.
Ἐὰν ἐν τῷ κοινῷ τῆς αὐτῆς αἰτίας εἰς ὁλόκληρον ἡ ἀποκατάστασις αἰτηθῇ.

1 Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν τέλειοι μετὰ ἀτελοῦς ἔχουσι κοινὸν ἀγρόν· [4] διαλυσαμένου γὰρ τοῦ ἀτελοῦς ἐκεῖνοι οὐ βλάπτονται.

Titulus VII. - *Si tutor vel curator intervenerit.*

Et minores sive in iudicio sive extra iudicium quid fecerint, si circumscripti sint, quamvis curatores adsint, restitui possunt. De curatoribus qui mutuum sumpserint et de minoribus timentibus ne ipsi potius quam curatores teneantur. Minor adversus utrumlibet restitui potest, sive adversus eum qui rem possidet sive adversus curatorem, neque ex hac electione praeiudicium ei oriri potest. Alexius vero Comnenus imperator novellam constitutionem edidit, quae ait, si citra decimam partem ⟨aestimationis⟩ laesus sit minor, contractum quidem consistere et valere, minorem vero adversus curatorem agere posse: si vero ultra decimam partem circumscriptus sit minor, adversus utrumlibet agere eum posse, praeiudicium ex tali electione non sustinentem. V. et lib. 8, tit. 2.

Titulus VIII. - *Si in communi eademque causa in integrum restitutio sit postulata.*

Si maiores cum minore communem habent fundum; nam si minor transegerit, ipsi damnum sentire non debent.

[1] *π(αρα)γρ.* [2] Ita. [3] F. suppl. *τὴν ἀποκατάστασιν.* Heimb. vero et Zachar. Ius Gr. Rom. III 427 add. *ἀγωγήν.* [4] Ita. Ed. *χρεώστην.*

Τίτλος θ'.

Ἐὰν εἰς τὸ δαπανηθὲν πρᾶγμα κριθῇ.

Καὶ περὶ ἐλάττονος κινήσαντος τὴν κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου ἀγωγὴν καὶ 1
τελείως ἡττηθέντος ἢ διακινηθέντος, πῶς δύναται ζητεῖν τὴν ἀποκατάστα-
σιν. Καὶ περὶ πατρὸς μεμφομένου τῇ γεγονυίᾳ παρ' αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ 2
αὐτοῦ αὐτεξουσιότητι καὶ κινήσαντος καὶ διὰ τοῦτο τῆς θυγατρὸς ζητού-
σης τὴν ἀποκατάστασιν. Καὶ περὶ τοῦ καὶ κατὰ τῶν ἐν τάξει βασι- 3
λέων [1] ζητεῖν τὴν ἀποκατάστασιν. Καὶ ὅτι χωρὶς ἐπιτρόπου ἢ κουράτωρος 4
δικαζόμενοι οἱ ἀφήλικες ἔχουσιν ἀποκατάστασιν (ζήτει [2] καὶ τὸν ιθ' τι.
τοῦ ζ' βι. καὶ τὰς ἐν α⟨ὐτῷ⟩ παραπομπὰς καὶ τὸν γ' τι. τοῦ θ' βι. [2])
καὶ οὐδὲ ἔρρωται ἡ ἀπόφασις. ζήτει καὶ τι. ε' τοῦ λζ' βι. εἰ δὲ λαθόντες
νικήσουσιν οὗτοι, ἰσχύει ἡ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπόφασις, ὡς βι. η' τι. β' κε. ϟβ'
οὗ ἡ ἀρχή Οὐ διὰ τοῦτο ἧττον [3] ἡ ἀπόφασις ἡ κατὰ σοῦ ἐπαχθεῖσα.
Περὶ τοίνυν ἐπιτρόπου ὀφείλοντος διεκδικεῖν τὸν νέον ζήτει βι. λζ' τι. ζ'
κε. λ' οὗ ἡ ἀρχή Ἔργον ἐστὶ τοῦ ἐπιτρόπου μὴ καταλιπεῖν, καὶ τι. η'
κε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου πωλήσῃ, καὶ τι. τοῦ
αὐτοῦ η' κε. κς' οὗ ἡ ἀρχή Καὶ ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς εἴγε ἐνάγεται. [4] περὶ
δὲ διεκδικεῖν ἐν δικαστηρίῳ καὶ πότε ὁ ἀφήλιξ δύναται, ζήτει βι. η' τι. β'
κε. ϟ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐξέστω παντὶ μετὰ τῆς συνηθείας [5] ἱκανοδοσίας· καὶ ἔστιν
ὡραῖον καὶ ξένον τὸ τέλος τοῦ κε.

TITULUS IX. – *Si de re consumpta iudicatum sit.*

Minor adversus tutorem egit et in totum victus vel superatus est: quomodo restitutionem postulare potest. De patre qui emancipationem filiae suae a se factam non valere ait et ideo agit: et propterea filia in integrum restitutionem postulat. Etiam adversum eum qui vice Principum ⟨iudicavit⟩ restitutio postulatur. Minores qui sine tutore vel curatore iudicium sustinuerunt restitutionem petere possunt (v. et tit. 19 libri 7 et ibidem adnotationes et tit. 3 libri 9) et nihil valet sententia. V. et tit. 5 libri 37. Quod si minor eorum aetas latuit et vicerunt, sententia pro eis lata valet, ut lib. 8, tit. 2, c. 92 (88) cuius initium: *Non ideo minus valet sententia adversus te prolata.* De tutore qui minorem defendere debet, v. lib. 37, tit. 7, c. 30 (29) cuius initium: *Officium est tutoris non derelinquere*, et tit. 8, c. 5 cuius initium: *Si sine tutoris auctoritate vendiderit*, et eiusdem tit. 8 c. 26 cuius initium: *Et in criminalibus actionibus si convenitur.* Quando et minor iudicio defendere possit, v. lib. 8, tit. 2, c. 90 (86) cuius initium: *Licet cuiquam cum solemni cautione.* Et est opportunum atque novum id quod in fine capitis continetur.

[1] βασιλέ(ων) ita. et sic scripsit Allatius. [2-2] In marg., ad v. αποκαταστασιν. [4] Ita. Cfr. supra, tit. IV fin. [3] ἤττων vid. scriptum, [5] Sic. Alit. p. 90, 4.

Τίτλος δέκατος.

Ἐὰν κατὰ τὴν πρᾶσιν.

1 *Τυχὸν ἐὰν ἀφήλιξ πωλήσας [1] τι καὶ ὅρκον ἐπαγαγὼν πειραθῇ ἀνα-
τρέψαι τὴν πρᾶσιν. ζήτει τούτου τοῦ βι. τι. κε΄ κε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν,
φησίν, ἐν συμβολαίῳ μετὰ ὅρκου. ἐποίησε δὲ Ἀλέξιος βασιλεὺς ὁ Κομνηνὸς
νεαρὰν διεξιοῦσαν μηκέτι ὅρκον γίνεσθαι περὶ [2] τῶν ἀφηλίκων ἐπὶ ἐκποιήσει
τῶν ἀκινήτων καὶ τοῖς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐναλλάγμασιν, ἐπὶ [3] περιαιρέσει δῆθεν
τῆς ἀποκαταστάσεως, τοὺς δὲ λοιποὺς ὅρκους τοὺς | ἐπὶ [4] τοῖς κινητοῖς* 34v
*παρὰ [5] τῶν ἀφηλίκων διδομένους κατὰ τὴν τῶν νόμων ἰσχὺν ἐρρῶσθαι.
καταπέμφθαι [6] δὲ κατὰ τὸν δεκέμβριον μῆνα τῆς δεκάτης ἰνδικτίωνος τοῦ
͵ςφϟε΄ [7] ἔτους. περὶ δὲ τοῦ ἀγοράσαντος πρᾶγμα ἀνήβου χωρὶς τῆς αὐθεν-
τίας τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ καὶ δυναμένου ἐκ φάκτου περιγράφεσθαι [8] τὸν
ἀφήλικα ζήτει βι. ν΄ τι. δ΄ καὶ ια΄.*

Titulus X. - *Si adversus venditionem.*

Si forte minor, qui aliquid vendidit et iusiurandum praestitit, conatus sit venditionem rescindere. V. huius libri tit. 25, c. 4 cuius initium : *Si, inquit, in documento cum iureiurando.* Alexius vero Comnenus imperator novellam constitutionem protulit iubentem nullomodo iusiurandum fieri a minoribus in praediorum alienationibus vel eorundem permutationibus, ad tollendam scilicet restitutionem ; cetera vero iuraiuranda de rebus mobilibus a minoribus praestita secundum iuris vigorem valere. Proposita est autem mense decembri indictione decima anno 6595. De eo qui rem pupilli sine tutoris eius auctoritate emit et ex facto adversus minorem exceptione uti potest, vide lib. 50, tit. 4 et 11.

[1] Verbi exitus dub. [2] Sic plene scriptum, pro *παρά*. [3] *ἐσὶ* vid. scriptum, sicut supra, p. 112, n. 8. Allatius legit *ἐστὶ*. [4] Fere evanuit: Allat. l. *ἐν*. [5] *π(ερὶ)*. [6] *κ(α)τ(α)πέμφθαι* ita vid. [7] ς ex χ (?). Heimbach edidit ͵ςφϟ΄ contra fidem libri, adhoc indictione obstante, quae anno mundi 6590 fuit quinta, non decima. Superest quidem novella Alexii I Comneni « de iuramento corporali minorum et ne adversus iuramentum restituantur » data mense maio an. 6590 indictione quinta (Zachar. Ius Gr. Rom. III 342-348), verum anno mense indictione (argumento quoque parumper, ni fallor) discrepantibus alia mihi videtur esse ab ea quae hic laudatur. Nonne potuit Alexius, illa quae statuerat an. 1082 mense maio, quacumque de caussa renovare vel retractare mense dec. anni 1086? Nam huic anno, non insequenti tribuenda est novella, quemadmodum an. 1085 vel 1100 reponenda est novella XXVII apud Zach. III 366. [8] *π(αρα)γρ.*

Τίτλος ια'.
Ἐὰν κατὰ τὴν πρᾶσιν τῶν ἐνεχύρων.

Τουτέστιν εἰ κτημάτων ληφθέντων εἰς ἐνέχυρον καὶ διαπραθέντων 1
ἄμετρον ζημίαν ἐκ τῆς διαπράσεως ὑπέστησαν οἱ ἀφήλικες. Καὶ περὶ τοῦ 2
εἰ καὶ ἐνέχυρον παρὰ τῶν πατέρων τῶν ἐλαττόνων ἐδόθη καὶ ὁ δανειστὴς
ἐπώλει τοῦτο.

Τίτλος ιβ'.
Ἐὰν κατὰ τῶν δωρεῶν.

Τουτέστιν εἰ ἀφῆλιξ ἐδωρήσατό τι, ἔχειν αὐτὸν τὴν ἀποκατάστασιν.
εἰ δὲ παρόντος αὐτῷ τοῦ κουράτωρος ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ἐδωρήθη 1
τῇ μνηστῇ πράγματα, μὴ ἀνατρέπεσθαι τὴν δωρεὰν εἴπερ σύμμετρός ἐστιν.
Καὶ περὶ ἐλαττόνων μὴ βλαπτομένων ἐκ τοῦ συναινεῖν αὐτοὺς τῷ πατρὶ 2
αὐτῶν χαριζομένῳ τὰ προδωρηθέντα αὐτοῖς. ζήτει τοῦ παρόντος βι. καὶ
τι. δ' περὶ τὸ τέλος καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς.

Τίτλος ιγ'.
Ἐὰν κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν.

Τουτέστι πότε δύναται κατὰ τοῦ διαφέροντος αὐτῷ ἀπὸ οἱασδήποτε 1
ἀγωγῆς δούλου, ἐλευθερωθέντος δὲ κατὰ συναρπαγὴν τοῦ ἄρχοντος ἢ
αὐτοῦ τοῦ ἀφήλικος, ζητεῖν[1] *τὴν ἀποκατάστασιν καὶ πότε οὐ δύναται, καὶ*

TITULUS XI. - *Si adversus venditionem pignorum.*

Hoc est si praediis pignori datis atque distractis, magnum detrimentum ex distractione minores passi sunt. Et si pignus a minorum patre constitutum est et creditor id vendidit.

TITULUS XII. - *Si adversus donationes.*

Hoc est si minor quid donaverit, restitui potest. Si vero praesente curatore sponsaliorum tempore sponsae res donatae fuerint, donatio rescindi non potest, si congruens sit. Minores praeiudicium non patiuntur eo quod consenserint patri suo alii donanti ea quae ipsis prius donata essent. V. praesentis libri etiam tit. 4 versus finem et ibidem adnotationes

TITULUS XIII. - *Si adversus manumissiones.*

Hoc est quando potest adversus servum sibi ex quacumque ratione pertinentem, per obreptionem autem magistratus vel ipsius minoris manumissum restitutionem

[1] ζή(τει) sic vid. scriptum.

πότε ἐκ τῶν κουρατώρων τὴν ζημίαν λαμβάνειν [1] τῆς ἐλευθερίας σωζομένης. ζήτει καὶ βι. μη΄ τι. β΄ γ΄ καὶ ις΄ καὶ τοῦ αὐτοῦ ι΄ βι. τι. δ΄ κε. ι΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Κατὰ ἐλευθερίας, καὶ κε. ια΄ θε. β΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἥττων τῶν εἴκοσι ἐτῶν, καὶ κε. λγ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ληγατευθῇ τι νέῳ, καὶ κε. μη΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἀγοράσας παρὰ [2] νέου δοῦλον. ἀνάγνωθι καὶ βι. θ΄ τι. α΄ κε. θ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὔτε ἄνηβος οὔτε πόλις. τὸ δὲ μη΄ βι. ἐν τι. α΄ φησίν Ὁ ἐπιβὰς τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ εἰκοστοῦ ἐνιαυτοῦ καλῶς ἐλευθεροῖ. λέγει δὲ παρακατιὼν ἐν τῷ αὐτῷ α΄ τι. τοῦ εἰρημένου βι. [3], ὅτι καὶ συναινέσει τοῦ πατρὸς ὁ ἥττων τῶν κ΄ ἐτῶν καλῶς ἐλευθεροῖ. ζήτει καὶ τὸν β΄ τι. ὅλον.

Τίτλος ιδ΄.

Ἐὰν κατὰ τὸν ἀπαρτισμὸν καὶ τὴν δια⟨ί⟩ρεσιν ὁ ἥττων ἀποκατασταθῆναι βουληθῇ.

1-2 Καὶ περὶ τοῦ ἀνατρέποντα τὸν ἥττονα [4] τὴν παρ᾽ αὐτοῦ γενομένην σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου διάλυσιν, δύνασθαι καὶ τὸν μείζονα κεχρῆσθαι ταῖς ἀγωγαῖς αἷς πρότερον εἶχε. ζήτει καὶ τι. δ΄ καὶ τι. λ΄ τούτου τοῦ βι. καὶ τι. ιε΄.

petere, et quando non potest, et quando a curatoribus indemnitatem accipit, libertate conservata. V. et lib. 48, tit. 2, 3 et 16 et huius libri 10 tit. 4, c. 10 (9, § 6) cuius initium: *Contra manumissiones*, et c. 11, § 2 (1 in corp.) cuius initium: *Minor viginti annis*, et c. 33 cuius initium: *Si quid minori legatum fuerit*, et c. 48, § 1 cuius initium: *Si quis a minore servum emerit*. Lege et lib. 9, tit. 1, c. 9 cuius initium: *Neque minor neque civitas*. Liber autem 48 in tit. 1 (c. 1) ait: *Is qui postremam diem vicesimi anni attigit recte manumittit*. Ait vero infra in eodem tit. 1 praedicti libri (c. 16): *Etiam consensu patris minor annis XX recte manumittit*. V. et tit. 2 totum.

Titulus XIV. – *Si adversus transactionem et divisionem minor restitui velit.*

Si minor transactionem a se cum tutoris auctoritate factam rescindat, potest et maior iis actionibus uti, quas antea habuerat. V. et tit. 4 et tit. 30 huius libri et tit. 15.

[1] Vel -νει. Verbi exitus dubius. [2] π(ερὶ). [3] τι. sic. [4] Ita.

35r

Τίτλος ιε΄.

Ἐὰν κατὰ διάλυσιν τὴν παρὰ τοῦ χρεώστου ἢ παρ᾽ αὐτοῦ γεγενημένην.

Καὶ περὶ τοῦ καταβαλόντος ἀφήλικος λεγάτον[1] ἀχρεώστητον ἐν ἀγνοίᾳ 2
νόμου. Περὶ τοίνυν διαλύσεως ζήτει βι. ια΄ τι. β΄ ὅλον μεθ᾽ ὧν ἔχει παρα-
πομπῶν καὶ βι. λη΄ τι. γ΄ κε. κθ΄ λέγον πότε κρατεῖ ἡ τοῦ ἀφήλικος
διάλυσις, οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀφήλιξ κατὰ συμβουλὴν τῶν ἰδίων καὶ[1] κουρατώ-
ρων. περὶ δὲ τοῦ πότε διαλυόμενος ἀφήλιξ οὐκ ἔχει ἀποκατάστασιν, ζήτει
βι. ια΄ τι. β΄ κε. η΄[2] οὗ ἡ ἀρχή Ἡ διάταξις θεματίζει. ζήτει τοῦ αὐτοῦ
ια΄ βι. καὶ τοῦ α΄ ⟨τι.⟩[3] κε. ξα΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἔχων τις υἱοὺς δύο.

Τίτλος ις΄.

Ἐὰν κατὰ τὴν προῖκα.

Τουτέστιν ἐὰν γυνὴ συναπτομένη ἀνδρὶ κατὰ περιγραφὴν καὶ ἀπά- 1
την τινὶ[1] πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἐπιδέδωκε λόγῳ προικός. ζήτει καὶ τι. δ΄
κε. θ΄ θε. α΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ νέα κατὰ περιγραφὴν ὑπέρμετρον δοῦσα.

TITULUS XV. – *Si adversus transactionem a tutore vel a se factam.*

De minore qui per errorem iuris legatum indebitum solvit. De transactione vero vide lib. 11, tit. 2 totum cum adnotationibus quas habet, et lib. 38, tit. 3, c. 29 quod ait quando valeat minoris transactio, cuius initium: *Si minor secundum suorum [et] curatorum consilium.* Quando autem minor qui transegit restitui non possit, v. lib. 11, tit. 2, c. 8 (28) cuius initium: *Constitutio indicat.* V. eiusdem libri 11 et ⟨tituli⟩ 1 c. 61, § 1 (c. 62) cuius initium: *Habens quis duos filios.*

TITULUS XVI. – *Si adversus dotem.*

Hoc est si mulier viro coniuncta per deceptionem et circumscriptionem quandam totum patrimonium suum dotis nomine dederit. V. et tit. 4, c. 9, § 1 cuius initium: *Minor quae circumscripta nimium dedit.*

[1] Ita. [2] Ita. Cfr. infra, p. 172, n. 4. [3] Om.

Τίτλος ιζ'.

Ἐὰν κατὰ τὸ ἁμάρτημα.

1 *Τουτέστιν ἐὰν ἁμαρτήσωσιν οἱ ἀφήλικες, μὴ βοηθεῖσθαι αὐτούς.*
2 *ζήτει καὶ τι. δ'. Καὶ περὶ τῆς μὴ αἰτησαμένης ἐπίτροπον τοῖς υἱοῖς αὐτῆς.*
ζήτει καὶ βι. κη' τι. ιδ' κε. ιε' οὗ ἡ ἀρχή Εἰ δὲ ἐπιτροπεύοι γυνὴ τῶν παίδων, καὶ βι. με' τι. α' κε. λε' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἡ μήτηρ τοῦ ἀνήβου. τὸ γὰρ περὶ τοῦ ὅρκου ἀνῃρέθη παρὰ τοῦ ιβ' τι. τοῦ λζ' βι. Περὶ τοίνυν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἐνεχομένων ἢ μὴ ἐνεχομένων ζήτει βι. β' τι. γ' κε. ρε' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Δοῦλος οὐκ ἐνάγεται, καὶ κε. ρι' οὗ ἡ ἀρχή Οὐ δοκεῖ ἄνηβος ἐνέχεσθαι, καὶ θε. γ' οὗ ἡ ἀρχή Ταῖς γυναιξί, καὶ κε. ρια' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πλησιάζων τῇ ἥβῃ, καὶ τι. δ' τοῦ β' βι. κε. θ' οὗ ἡ ἀρχή Κανονικῶς ἡ μὲν τοῦ φάκτου ἄγνοια, καὶ βι. λε' τι. ις' κε. ιδ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν πλησιάζων τῇ ἥβῃ ἄνηβος, καὶ βι. μγ' τι. α' κε. ο' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἑπταέτης οὐκ ἐπερωτᾷ, καὶ κε. ρλγ'[1] οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἐπερωτήσω μὴ γενέσθαι μοι βίαν. τίνες δέ εἰσιν ἐξ ἁμαρτήματος ἀγωγαί, ζήτει βι. νβ' τι. α' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐξ ἁμαρτήματος τίκτεται ἀγωγή. περὶ δὲ τοῦ πότε καὶ ὁ ἄνηβος καὶ ὁ μαινόμενος ἐνέχονται, ζήτει κε. τοῦ αὐτοῦ νβ' βι. καὶ τι. α' με' οὗ ἡ ἀρχή Ἡνίκα ἀπὸ πράγματος ἀγωγή φέρεται. ζήτει καὶ τὰ παραδεδομένα σοι ἐν βι. ξ' τι. δ' ε' ζ' ιβ' λζ' λθ' καὶ μα'.

Titulus XVII. - *Si adversus delictum.*

Hoc est si deliquerint minores, non utuntur beneficio. Vide et tit. 4. De ea quae non petiit tutorem filiis suis. V. et lib. 28, tit. 14, c. 15 cuius initium: *Si autem mulier liberorum tutelam gerat*, et lib. 45, tit. 1, c. 35 (28, § 23) cuius initium: *Si minoris mater*. Id enim quod ad iusiurandum spectat abrogatum est per tit. 12 libri 37. De delictis vero et iis qui tenentur vel non tenentur, v. lib. 2, tit. 3, c. 105, § 1 (c. 107) cuius initium *Servus non convenitur*, et c. 110 (§ 2) cuius initium: *Non videtur minor teneri*, et § 3 (4) cuius initium: *Mulieribus*, et c. 111 cuius initium: *Qui pubertati proximus est*, et tit. 4 libri 2, c. 9 cuius initium: *Generaliter facti ignorantia*, et lib. 35, tit. 16, c. 14 (13) cuius initium: *Si pupillus pubertati proximus*, et lib. 43, tit. 1, c. 70 (67) cuius initium: *Septennis non stipulatur*, et c. ⟨1⟩33 (130) cuius initium: *Si stipulatus fuero ne mihi vis fieret*. Quae vero sint ex delictis actiones, v. lib. 52, tit. 1, c. 4 cuius initium: *Ex delicto actio oritur*. Quando autem et pupillus et furiosus tenentur, v. eiusdem libri 52 et tituli 1 c. 45 cuius initium: *Quando ex re actio nascitur*. V. et ea quae tibi tradita sunt in lib. 60, tit. 4, 5, 7, 12, 37, 39 et 41.

[1] λγ'.

Τίτλος ιη'.

Ἐὰν κατὰ τὸν τῆς διαχρήσεως δεσπότην [1].

Τουτέστιν ἐὰν διὰ τῆς χρήσεως τὰ τῶν ἀφηλίκων πράγματα κατέ- 1
χοντές τινες κτήσωνται τὴν ἐπ' αὐτοῖς δεσποτείαν.

35v

Τίτλος ιθ'.

Ἐὰν κατὰ τοῦ δημοσίου.

Περὶ [2] προνομίων δημοσίου ζήτει βι. θ' καὶ τὰς ἐν αὐτῷ παραπομπάς. τίνα δὲ οὐκ ὤφειλε [3] πιπράσκειν ὁ δημόσιος, ζήτει βι. νς' τι. β' [2].
Καὶ 2
περὶ τῶν ἐξωνουμένων ἀπὸ τοῦ δημοσίου. ἀνάγνωθι βι. ιθ' τι. η' κε. π' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δημόσιος τὰ ἐπίκοινα πράγματα πωλήσας. ζήτει καὶ βι. ν' τι. ιγ' ὅλον. περὶ δὲ ἀναλυομένης ζήτει βι. νς' τι. β' κε. μζ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα πράγματα, καὶ τι. ς' καὶ ιε' καὶ βι. ξ' τι. ε' κε. κε' καὶ τι. λγ' τοῦ παρόντος ι' βι. κε. ε' οὗ ἡ ἀρχή Ἡνίκα ὁ δημόσιος πιπράσκει τὸ τοῦ ἀνήβου πρᾶγμα, καὶ ὅλον τὸν τι., καινίζει γάρ τι περὶ τῆς τετραετίας. περὶ [4] πράσεως γεγονυίας παρὰ τοῦ δημοσίου ἐπὶ ἀκινήτοις [5] ἀφήλικος, πῶς κρατεῖ καὶ χωρὶς βασιλέως προβάσης [6], ζήτει βι. λη' τι. θ'. μὴ λάθῃ σε

TITULUS XVIII. – *Si adversus usucapionem.*

Hoc est si quidam res minorum usu tenentes earum proprietatem adepti sint.

TITULUS XIX. – *Si adversus fiscum.*

De privilegiis fisci v. lib. 9 (tit. 9) et ibidem adnotationes. Quae vero fiscus distrahere non debet, v. lib. 56, tit. 2. Et de iis quae a fisco distracta sunt. Lege lib. 19, tit. 8, c. 80 (77, Zach. 81) cuius initium: *Fiscus si communes res vendiderit.* V. et lib. 50, tit. 13 totum. De resoluta vero ⟨venditione⟩ v. lib. 56, tit. 2, c. 47 cuius initium: *Si res obligatas*, et tit. 6 et 15 ⟨eiusdem libri⟩ et lib. 60, tit. 5, c. 25 et tit. 33 praesentis libri 10, c. 5 cuius initium: *Quando fiscus pupilli rem distrahit*, et totum tit., nam aliquid novi de quadriennio continet. De venditione praediorum minoris a fisco facta, quomodo valeat etsi sine Principis iussu processerit, v. lib. 38, tit. 9 (c. 2). Ne lateat

[1] τ(ὸν) τῆς διὰχρή(σεως) δεσπότ(ην) sic. Ed. τὴν διὰ τῆς χρ. δεσποτείαν. [2-2] In marg., ad tit. inscriptionem, sine signo. [3] ὄφ. vid., ω ex parte obliterato. [4] περι - ανηβοι (p. 152, 2) in marg., sine signo. Incipit apud vv. ολον – τετραετιας. [5] Adsunt compendia tum ων tum οις: utrum posterius sit scriptum nescio. Allatius scripsit -τοις. [6] Ita.

δὲ καὶ τὸ προπαρατέλευτον κε. τοῦ αὐτοῦ θ' τι., ἔνθα φησίν Εἴτε πατρῷον χρέος ἐποφείλουσιν οἱ ἄνηβοι. περὶ δὲ ἐξισωτῶν καὶ τῶν διὰ τὸ ἐκφυγεῖν τὰ βάρη κοπτόντων ἀμπέλους καὶ τοὺς γεωργοὺς φυγαδευόντων καὶ περὶ τοῦ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ [1] τὸν βαρυνθέντα παρὰ ἐξισωτοῦ ἀδίκως, εἰ μὴ ἀφήλιξ ἐστί, προσέρχεσθαι καὶ κουφισμὸν αἰτεῖν καὶ περὶ χωρίων ἀπόρων καὶ ἰδιοκτήτων τοῦ βασιλέως ζήτει βι. νς' τι. ιδ'. περὶ δὲ τοῦ ὅτε ἔκκλητος δοθῇ κατὰ τοῦ δημοσίου, πάντα ἐπὶ σχήματος ὀφείλει μένειν, ζήτει βι. θ' τι. α κε. λδ' θε. β' οὗ ἡ ἀρχὴ Κἂν κατὰ τοῦ δημοσίου δοθῇ, καὶ κε. Ϙ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐκκλήτου γενομένης κἂν τὰ μάλιστα. περὶ δὲ τοῦ ἐκκαλεσαμένου δημοσίου χρεώστου καὶ ὑπερθεμένου ζήτει βι. θ' τι. α' κε. ρλη' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐπὶ ταμειακοῦ χρέους. περὶ πράσεως ἐπικοίνων παρὰ τοῦ δημοσίου πραθέντων ζήτει βι ιθ' τι. η' κε. π' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ δημόσιος τὸ ἐπίκοινον πρᾶγμα πωλήσας, καὶ τὸν ιγ' τι. (καὶ οὗτος γὰρ περὶ δημοσιακοῦ πράγματος διαλέγεται) καὶ βι. νς' τι. ς' κε. ε' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὅταν τὰ πράγματα τοῦ χρεωστήσαντος [2] πωλήσῃ ὁ δημόσιος, λέγει δὲ ὅτι κἂν ἡττόνων ἐπράθη, ἵνα μὴ ἔχουσιν ἀποκατάστασιν· ὅπερ ἐστὶ καινόν, καὶ ἀνάγνωθι. ζήτει καὶ τὰς παραπομπὰς τοῦ ιγ' τι. τοῦ ιθ' βι. καὶ τι. ι' τὸ τέλος, ἐν ᾧ διείληπται πῶς δεῖ ποιεῖν τὸν δημόσιον τὰς ὑπὲρ τούτου πράσεις [3]. ζήτει καὶ βι. λδ' τι. τελευταῖον περὶ αἰχμαλώτου, ὅτι κἂν ὁ δημόσιος κέκτηται τὰ τούτου, κἂν ὁ βασιλεὺς δωρήσηται ταῦτα, ἵνα παλινδρομοῦσι πρὸς τὸν αἰχμάλωτον. ζήτει καὶ τι. ια' τοῦ λε' βι.

vero te c. penultimum (59) eiusdem tit. 9 ubi ait: *Sive patris aere alieno tenentur pupilli.* De peraequatoribus et de iis qui ad effugienda onera vites proscindunt et colonos expellunt, et de eo quod qui iniuste a peraequatore oneratus est, intra annum, si minor non est, adire debet et levamen postulare; item de agris sterilibus et de agris privatis Principis v. lib. 56, tit. 14. Si contra fiscum appellatum sit, omnia in pristino statu manere debent: v. lib. 9, tit. 1, c. 34, § 2 (c. 40) cuius initium: *Etsi contra fiscum appellatum sit*, et c. 90 (97) cuius initium: *Appellatione facta, quamvis.* De fisci debitore qui appellavit et moram facit, v. lib. 9, tit. 1, c. 138 (145) cuius initium: *Si fiscali debito.* De venditione rerum communium quae a fisco distractae sunt, v. lib. 19, tit. 8, c. 80 (77, Zach. 81) cuius initium: *Fiscus si communes res distraxerit*, et tit. 13 (nam et ipse de re fisci loquitur) et lib. 56, tit. 6, c. 5 cuius initium: *Cum res debitoris vendiderit fiscus.* Ait, etsi minorum res venierint, non habere eos beneficium restitutionis: quod est novum, et ⟨ideo⟩ lege. V. et adnotationes tit. 13 libri 19 et finem tit. 10, ubi exponitur qua ratione fiscus huiusmodi venditiones facere debet. V. et lib. 34, tit. ultimum (2, c. 17) de captivo: etsi huius bona possederit fiscus, etsi ea imperator donaverit, ea ad captivum reverti. V. et tit. 11 libri 35.

[1] ἐνιαυτ(ῶν) sic. [2] Ed. τελευτήσαντος. [3] πρά(σεις) ita.

Τίτλος κ΄.

Ἐὰν κατὰ τῶν δανειστῶν.

Τουτέστιν ἐὰν ἐδανείσατο νέος καὶ ἐκ τούτου πλουσιώτερος ἐγένετο. ζήτει τοῦ λε΄ βι. τι. η΄· ὡραῖον.

Τίτλος κα΄.

Ἐάν τις κληρονομίας ἀπόσχῃ αὐτόν.

Τουτέστιν ἐὰν ἐπικερδῆ οὐκ ἐπιζητήσῃ [1] ἢ ἐπιζημίως παρῃτήσατο ἢ 1-2
καὶ μετὰ τὸ δέξασθαι παραιτεῖται, δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν ἀπουσίᾳ τῶν 3
πατρικῶν δανειστῶν. ζήτει καὶ βι. λε΄ τι. ιγ΄ ὅλον.

Τίτλος κβ΄.

Ἐάν τις τὴν ὁρισθεῖσαν κληρονομίαν καὶ τὴν τῶν ὑπαρχόντων διακατοχὴν ἤ τι ἄλλο ἀποκτήσηται,

δύναται αἰτεῖν ἀποκατάστασιν.

Titulus XX. - *Si adversus creditores.*

Hoc est si minor mutuum sumpsit et inde locupletior est factus. V. libri 35 tit. 8: opportunum.

Titulus XXI. - *Si quis hereditate abstinuerit.*

Hoc est si lucrosam hereditatem non quaesivit vel cum detrimento repudiavit vel etiam postquam acceperit repudiat, posse id facere absentibus paternis creditoribus. V. et lib. 35, tit. 13 totum.

Titulus XXII. - *Si quis hereditatem certam et bonorum possessionem vel quid aliud omiserit.*

Potest postulare restitutionem.

[1] Verbi exitus dubius.

Τίτλος κγ'.

Ἐν αἷς αἰτίαις εἰς ὁλόκληρον ἀποκατάστασις ἀναγκαία οὐκ ἔστιν.

1 *Φησὶ δὲ καὶ περὶ κληρονόμων ἀτελῶν μὴ διεκδικησάντων τὸν φόνον*
2 *τοῦ | βιαίως τελευτήσαντος συγγενοῦς αὐτῶν. Καὶ ὅτι συγγινώσκεται ἐφ' οἷς* 36r
3 *ἐντὸς πενταετίας τὴν τῆς διαθήκης μέμψιν οὐ κινήσῃ*[1]. *Καὶ ὅτι ὁ μείζων*
ὅτε ὀχληθῇ, δοκεῖ ποιεῖν ὑπέρθεσιν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀφήλικος, ὅτε οὐκ αὐθαι-
ρέτως προσαγάγῃ τὸ χρέος ὃ χρεωστεῖ τῷ ἀφήλικι, δοκεῖ ὑπερτιθέναι.
τοίνυν καὶ ἐπὶ τῆς ἐμφύτου χωρὶς ὀχλήσεως ὀφείλει προσαγαγεῖν, ὡς βι. κ'
τι. β' κε. β', καὶ ἐπὶ τῆς πράσεως, ὥς φησι βι. ιθ' τι. ⟨γ' κε.⟩[2] *δ' θε. γ' οὗ*
4 *ἡ ἀρχή Καὶ χωρὶς ὀχλήσεως ὀφείλει καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως. Καὶ ὅτι τοῦ*
ἐπιτρόπου πρὸ τοῦ δοῦναι αὐτὸν τὴν τῆς ἱκανοδοσίας ἀσφάλειαν καταδι-
κασθέντος ἐπί τισι τῷ νέῳ διαφέρουσιν, οὐ χρεία τῷ νέῳ ἀποκαταστάσεως.
5 *Καὶ ὅτι τοῖς ἀφήλιξιν ἡ τῆς ἀναργυρίας παραγραφὴ οὐ τρέχει. Περὶ δὲ*
τοῦ βιαίως τελευτήσαντος, μείζονος ὄντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ καὶ πρὸ
τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν φόνον ὑπεισελθόντος τὴν κληρονομίαν, πῶς δημεύεται,
ζήτει βι. ζ' τι. ε' κε. ρ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν βιαίως τινὸς τελευτήσαντος. ἀνά-
γνωθι καὶ τὸν ις' τι. τοῦ λε' βι. ὅλον καὶ τὰς ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ τίτλοις
παραπομπάς.

TITULUS XXIII. - *Quibus casibus in integrum restitutio non est necessaria.*

Loquitur autem et de heredibus minoribus qui cognati eorum vi mortui necem non vindicaverunt. Ignoscitur ⟨minori⟩, si intra quinquennium querellam ⟨inofficiosi⟩ testamenti non instituit. Maior si tardaverit moram facere intellegitur; erga minorem vero, cum non sponte optulerit debitum quod minori debet, moram facere intellegitur: unde et in emphyteusi sine interpellatione offerre debet, ut lib. 20, tit. 2, c. 2, et in venditione, ut ait lib. 19, tit. ⟨3, c.⟩ 4, § 3 cuius initium: *Et sine interpellatione solvere debet ad diem praestitutum.* Si tutor antequam rem salvam fore satisdaret damnatus sit in iis quae adolescenti pertinent, non est opus minori restitutione. Minoribus exceptio non numeratae pecuniae non currit. Si heres eius qui per vim necatus est, cum maior sit, adeat hereditatem antequam necem vindicet, publicationem bonorum patitur: v. lib. 7, tit. 5, c. 100 (93) cuius initium: *Si quo per vim interempto.* Lege et tit. 16 libri 35 totum et adnotationes in his libris et titulis positas.

[1] Verbi exitus dub. [2] Om.

Τίτλος κδ'.

Οἳ εἰς ὁλόκληρον ἀποκαθίστασθαι οὐ δύνανται.

Ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος βι. τὸν α' τι. μεθ ὧν ἔχει παραπομπῶν καὶ τὸν λα' τι.

Τίτλος κε'.

Ἐὰν ὁ ἥττων μείζονα ἑαυτὸν εἴπῃ ἢ ἀποδειχθῇ.

Καὶ μάλιστα ἐξ ἐπιδρομῆς ἢ δόλου τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, ἢ ὅρκον 1.3
ἐπαγάγῃ περὶ τούτου ἢ σωματικῶς ἢ ἐν συμβολαίοις. ζήτει περὶ τούτου
τὸν ι' τι. Καὶ περὶ ὑπεξουσίου ἥττονος, τοῦ ἄρχοντος πολλάκις συναρ- 4
παγέντος ἐκ τῆς οἰκείας θέας καὶ τὴν τελειότητα ἐν αὐτῷ διαπραξαμένου.

Τίτλος κϛ'.

Ἐὰν πολλάκις εἰς ὁλόκληρον ἀποκατάστασις αἰτηθῇ.

Καὶ ὅτι καινῶν εὑρεθέντων δικαιωμάτων ἢ δικαιολογιῶν δίδοται δὶς ἡ 2-3
ἀποκατάστασις.

TITULUS XXIV. - *Qui in integrum restitui non possunt.*

Lege praesentis libri tit. 1 cum adnotationibus quas continet et tit. 31.

TITULUS XXV. - *Si minor se maiorem dixerit vel ⟨maior⟩ probatus fuerit.*

Et maxime si per insidiam vel dolum adversarii sui, vel si iusiurandum de hoc praestitit vel corporaliter vel in scriptis. V. de hoc tit. 10. Et de filiofamilias minore, cum magistratus plerumque ex propria inspectione in errorem adduci possit et tamquam maiorem eum tractare.

TITULUS XXVI. - *Si saepius in integrum restitutio petatur.*

Et novis instrumentis sive allegationibus repertis, bis restitutio concedi potest.

Τίτλος κζ'.

Περὶ τῶν συγγνώμης ἡλικίας τετυχηκότων.

2 Καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ αὐτοὺς λαμβάνειν τὴν συγγνώμην, καὶ ἐφ' οἷς
3 οὐκ ἔχουσι [1] τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἐφ' οἷς ἔχουσι. Καὶ ὅτι χωρὶς
δεκρέτου οὐκ ἐκποιοῦσιν ἢ ὑποτιθοῦσιν [2] ἀκίνητα [3]. ζήτει [4] τοῦ δ' τι. κε.
4 ξς' οὗ ἡ ἀρχή Εἴτε ἀνήβου εἴτε ἀφήλικος, καὶ θε. α' [4]. Καὶ περὶ τοῦ εἴ
τις δοθῆναί τινι [5] ἢ γενέσθαι προστάξει [3] τῷ τελείῳ γενομένῳ, καὶ μάλιστα ἐν
ταῖς ὑποκαταστάσεσιν μὴ λογίζεσθαι αὐτῷ εἰς τελειότητα τὸν κ' χρόνον
ἀλλὰ τὸν κε' χρόνον ὁλόκληρον. ζήτει καὶ τι. λδ' τοῦ παρόντος βι. καὶ
βι. μδ' τι. ιδ' κε. ιδ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ἀνήβοις ληγατεύσω τροφὰς καὶ μὴ
2 δείκνυται· ὅπερ καὶ ἀνάγνωθι, ἔστι γὰρ παρὰ φύσιν τῆς ἐνηβότητος. Καὶ
ὅτι ἀπὸ τοῦ κα' χρόνου λαμβάνουσι | τὴν συγγνώμην οἱ ἄρρενες, αἱ δὲ 36v
θήλειαι ἀπὸ τοῦ ιθ'. Περὶ δὲ τοῦ μετὰ δεκρέτου ἐκποιεῖσθαι καὶ ὑποτιθέ-
ναι τὰ ἀκίνητα αὐτῶν ἐν πολλοῖς εἴρηται· πότε δὲ χωρὶς δεκρέτου ἐκποιοῦν-
ται καὶ κρατεῖ ἡ ἐκποίησις, ἀνάγνωθι βι. λη' τι. θ' κε. μβ' οὗ ἡ ἀρχή Τὸ
δόγμα τῆς συγκλήτου. ζήτει καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ τὰς παραπομπὰς τοῦ δ'
τι. τούτου τοῦ βι.

Titulus XXVII. - *De iis qui aetatis veniam impetraverunt.*

Quomodo oportet eos veniam impetrare, et in quibus restitui possint et in quibus non possint. Sine decreto nequeunt praedium alienare vel obligare. V. tituli 4 c. 66 cuius initium: *Sive pupilli sive minoris*, et § 1. Si quis aliquid dari vel fieri iusserit ei, qui maior factus sit, et praecipue in substitutionibus, non debet maior aetas pro eo ex XX anno computari, sed ex XXV anno completo. Vide et tit. 34 praesentis libri et lib. 44, tit. 14, c. 14 cuius initium: *Si pupillis alimenta legavero et non probatur*. Id quoque lege: est enim contra naturam adulescentiae. Post XXI annum impetrare possunt veniam masculi, feminae autem post XIX. Decreto autem interveniente debere eorum praedia alienari et obligari multis locis dictum est; quando vero sine decreto alienantur et alienatio nihilominus valeat, lege lib. 38, tit. 9, c. 42 cuius initium: *Senatusconsultum*. V. et totum tit. et adnotationes tituli 4 huius libri.

[1] ἔχει. Sed infra ἔχου(σι). [2] Ita. [3] Verbi exitus dub. [4-4] In marg. ad v. δεκρέτου. F. huc pertinent etiam sqq. paullo post in marg. sine signo addita: ζήτει τοῦ ς' τι. τὸ τέλος δυνάμενόν σε ὠφελῆσαι, h. e. V. 6 tituli finem, qui tibi usui esse potest. [5] τινὶ ita. Ed. τι.

Τίτλος κη'.
Ἐὰν μείζων γενόμενος δεκτὸν σχοίη τὸ ἐν ἀφηλικιότητι αὐτοῦ πραχθέν.

Τίτλος κθ'.
Ποῦ καὶ περὶ [1] τίνος ἡ διάγνωσις τῆς ἀποκαταστάσεως κινηθείη.

Καὶ ὅτι τὴν κατὰ τοῦ νέου παρὰ τοῦ καθολικοῦ ἐξενεχθεῖσαν ἀπό- 1
φασιν ἡ τοῦ ἄρχοντος ἀνατρέπειν ἀπόφασις οὐ δύναται, ἀλλ' ὁ βασιλεύς.
Καὶ ὅτι πᾶς ὁ ζητῶν ἀποκατάστασιν τῷ φόρῳ ὀφείλει κατακολουθεῖν τοῦ 2
ἰδίου διαδίκου. ἔχει δὲ προθεώρημα νέον διαλυσάμενον καὶ ἐπιζητοῦντα λαβεῖν τὰ ὑπὲρ διαλύσεως [2] δοθέντα τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ.

Τίτλος λ'.
Περὶ ἀναλογιῶν τῶν γενομένων ἐν κρίσει τῆς εἰς ὁλόκληρον ἀποκαταστάσεως.

Τουτέστιν εἰ κινήσει ἀφήλιξ ἀναλύων τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην διάλυσιν ἢ πράσιν, ὀφείλει καὶ αὐτὸς ἀναδοῦναι εἴ τι καὶ ἔλαβε ταύτης [3] ἕνεκεν τῆς αἰτίας. ζήτει καὶ τι. δ' τοῦδε τοῦ βι. κε. κδ' θε. [4] δ' οὗ ἡ ἀρχή Ἑκατέρῳ ἡ ἀποκατάστασις περιποιεῖ τὸ ἴδιον, καὶ τι. ιδ'.

Titulus XXVIII. - *Si maior factus ratum habuerit id quod dum minor esset factum est.*

Titulus XXIX. - *Ubi et apud quem cognitio restitutionis agitanda sit.*

Sententiam contra minorem a rationali prolatam non potest praesidis sententia rescindere; sed imperator. Quicumque restitutionem postulat forum adversarii sui sequi debet. Modo praeviae inspectionis habet ⟨exemplum⟩ minoris cuiusdam qui transegit et conatur recipere ea quae transactionis causa adversario suo dedit.

Titulus XXX. - *De reputationibus quae fiunt in iudicio in integrum restitutionis.*

Hoc est: si minor egerit ut resolveretur transactio vel venditio a se facta, debet et ipse reddere quiquid eiusdem causae ergo acceperit. V. et tit. 4 huius libri, c. 24, § 4 cuius initium: *Utrique restitutio suum conservat,* et tit. 14.

[1] Sic plene. Ed. *παρά*. [2] *διὰ λύ(σεως)*. [3] *αυτ(ος?)* *. [4] *δε'/* sic.

Τίτλος λα'.

Καὶ διὰ προκουράτωρος αἰτήσας [1] εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀποκατάστασιν πρᾶξαι δύναται.

1 Τουτέστι τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῷ τῆς ἀποκαταστάσεως δίκην ὁ νεώτερος δύναται καὶ διὰ ἐντολέως πράττειν.

Τίτλος λβ'.

Εἰς ὁλόκληρον ἀποκαταστάσεως αἰτηθείσης μή τι καινότερον γένηται.

1 Τουτέστιν ὅταν τις ἐκκαλέσηται κατὰ ἀποφάσεως ἢ μὴ ἐκκαλέσηται, αἰτήσῃ δὲ ἀποκατάστασιν, πάντα ἐν τῇ οἰκείᾳ καταστάσει μένειν χρὴ ἕως ὅτε τὸ πρᾶγμα περαιωθῇ.

Τίτλος λγ'.

Περὶ ἀποκαταστάσεως στρατιωτῶν ἢ κἀκείνων τῶν διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντων.

Ζήτει τοῦ λε' τι. κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ διὰ πρᾶγμα δημόσιον, καὶ κε. ϛ' θε. α' καὶ γνώσῃ τίνες εἰσὶν οἱ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανόμενοι. πότε δὲ παύονται ἀποδημεῖν, ζήτει τι. λε' κε. λθ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πληρώ-

TITULUS XXXI. - *Et per procuratorem is qui postulat in integrum restitutionem agere potest.*

Hoc est competentem sibi restitutionis causam minor potest et per procuratorem tractare.

TITULUS XXXII. - *In integrum restitutione petita, ne quid novi fiat.*

Hoc est si quis appellet contra sententiam, vel si non appellaverit, sed petierit restitutionem, omnia in suo statu permanere debent, donec negotium finiatur.

TITULUS XXXIII. - *De restitutione militum vel etiam eorum qui rei publicae causa absunt.*

V. tituli 35 c. 4 cuius initium: *Qui rei publicae causa,* et c. 6, § 1 (c. 7?) et scies qui sint ii qui rei publicae causa absunt. Quando vero abesse cessant, v. tit. 35,

[1] Verbi (*αἰτ*) exitus dub. Heimbach ex Ps. Theod. l. *αἰτίαν* et scribere voluit *τῆς εἰς ὁλ. ἀποκαταστάσεως* contra fidem libri et Theodori.

σας τὸ ὀφφίκιον. *Καὶ περὶ τῶν προσόντων τοῖς ἀποδημοῦσι διὰ δημό-* 1-3
σιον πρᾶγμα δικαίων, καὶ ὅτι οὐ πιπράσκονται τὰ πράγματα αὐτῶν ἐν ᾧ 4
37r *ἀποδημοῦσιν (ζήτει καὶ τι. ιθ΄), καὶ μηδὲ τρέχειν αὐτοῖς καὶ τοῖς | ἀνή-* 5
βοις τὸν τετραετῆ χρόνον ἐπὶ τοῖς πραθεῖσιν ὑπὸ τοῦ δημοσίου.

Τίτλος λδ΄.

Περὶ χρόνων τῶν εἰς ὁλόκληρον καὶ τῶν ἡττόνων τῶν ἀποκαταστῆναι δυναμένων εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν.

Τουτέστι περὶ στρατευθέντων ἀτελῶν καὶ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ τελείων 1
γεγονότων. Καὶ περὶ τοῦ πότε τρέχει ὁ χρόνος τῆς ἀποκαταστάσεως. ζήτει
τι. λγ΄ κε. γ΄ οὗ ἡ ἀρχή Απερ ἡ προλαβοῦσα διάταξις. Καὶ ἐκ ποίου 5
καιροῦ τοῖς λαβοῦσι συγγνώμην ἡλικίας. ζήτει καὶ τι. κζ΄. Καὶ ἐὰν ἐλάτ- ib.
των ἐλάττονος γένηται κληρονόμος ἢ μείζων ἐλάττονος. Καὶ ὅτι ἐὰν ὁ 6
ζητῶν ἀποκατάστασιν διά τινος προθεσμίας τυχὸν ἀποδείξεων προβαίνειν μελλουσῶν ἐπέκεινα τῆς τετραετίας [1] καιρὸν ἑαυτῷ ἐπεκτείνῃ, μὴ εἰσακούεσθαι τὸν τοιοῦτον. τυχὸν μετὰ τρία ἥμισυ ἔτη ἐζήτησε [2] τὴν ἀποκατάστασιν, κυμαινομένης [3] δὲ προθεσμίαν εἰς παραγωγὴν τῆς ἀληθείας δοθῆναι αὐτῷ ἐπεζήτει διαπόντιον ἢ μῆνας θ΄, καὶ ἰδοὺ χρόνοι τέσσαρες καὶ μῆνες τρεῖς· οὐκ εἰσακουσθήσεται. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναγομένου.

c. 39 (38, § 1) cuius initium: *Qui officium adimplevit.* Et de iuribus, quae spectant iis qui rei publicae causa absunt. Et non distrahuntur res eorum donec absint. V. et tit. 19. Neque currit eis, sicuti ne minoribus quidem, quadriennii spatium propter res quae a fisco venditae sunt.

TITULUS XXXIV. - *De temporibus eorum qui in integrum restituuntur et minorum qui restitui possunt in eorum hereditatem.*

De iis qui dum minores essent militiam amplexi sunt et absentes maiores sunt facti. Et quando currit tempus restitutionis. V. tit. 33, c. 3 cuius initium: *Quae praecedens constitutio.* Ex quo tempore currit iis qui impetraverunt aetatis veniam. V. et tit. 27. Et si minor minoris heres fiat, vel maior minoris. Et si is qui restitutionem petit per quandam dilationem, forte probationum causa quae fieri debent, ultra quadriennium tempus extendere velit, non est audiendus. Forte ⟨quis⟩ post tres annos et dimidium restitutionem postulavit, et cum ea agitaretur, dilationem ad veritatem eruendam sibi dari rogavit transmarinam, hoc est mensium 9, ut ecce quattuor anni et menses tres efficiantur: audiri non debet. Idem est et de reo.

[1] In marg. Cημ. καὶ ἀνάγνωθι, i. e. Nota et lege. [2] Verbi exitus dubius.
[3] Ita.

Τίτλος λε'.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν οἱ μείζονες τῶν κε' ἐνιαυτῶν εἰς ἀκέραιον ἀποκαθίστανται [1].

1 Τουτέστιν εἰ μειωθῇ τὰ πράγματα τῇ ἀχρησίᾳ τοῦ διὰ φόβον ἢ χωρὶς
δόλου διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανομένου εἰ μή τι διὰ κέρδος ἀπολιμ-
πάνεται, ἢ ⟨ἐν⟩ [2] δεσμοῖς ἢ δούλου ⟨ἢ⟩ [2] αἰχμαλώτου ὄντος ἢ ἐν Ῥώμῃ στρα-
τευομένου ἢ διὰ τὸ ἀπολιμπάνεσθαι τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ ἢ δεδέσθαι καὶ μὴ
18 ἐκδικεῖσθαι ἢ μὴ ποιεῖν εὐχέρειαν εἰ τὸ ἐναχθῆναι. Καὶ ὅτι ζημιωθεῖσι
δίδοται ἀποκατάστασις, οὐ μὴν ὅτε θέλουσιν ἐκ τῆς ἑτέρου ποινῆς καὶ
20 ζημίας κερδᾶναι. Δίδοται καὶ τοῖς ἐμποδισθεῖσιν ἐξ ὑπερθέσεως τοῦ
47 δικαστοῦ ἢ τοῦ ἄρχοντος καὶ τῷ ἐξορίστῳ καὶ τῷ περιορισθέντι. Καὶ
περὶ γυναικὸς ἐχούσης προσκαίρους ἀγωγὰς καὶ συναποδημησάσης τῷ
ἀνδρὶ αὐτῆς. Ἔχει τοίνυν ὁ παρὼν τι. ὑποδιαιρέσεις καὶ φησὶ τίνες
δοκοῦσιν ἔχειν οὕτως ἀποκατάστασιν καὶ τίνες δοκοῦντες οὕτως εἶναι
οὐκ ἔχουσι δίκαιον ἀποκαταστάσεως. τὸ δὲ θ' κε. οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἐν
δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθείς, δηλοῖ τί ἐστι φυλακὴ καὶ τί σημαίνει τὸ τῶν
δεσμῶν ὄνομα. φησὶ δὲ βοηθεῖσθαι καὶ τοὺς διὰ μαρτυρίαν ἐξ ἐπαρχίας
μετακληθέντας, ὡς τὸ τέλος τοῦ κζ' κε. οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν διὰ τοῦ ἄρχοντος
48 ἀγωγή μου φθαρῇ. Καὶ ὅτι ἡ τοῦ στρατιώτου γυνὴ κἂν μακρὸν χρόνον

Titulus XXXV. – *Ex quibus causis maiores XXV annis in integrum restituuntur.*

Hoc est si non usu deteriores factae sint res cum quis metus causa vel sine dolo reipublicae causa absens fuerit (nisi lucri causa absens fuerit) vel in vinculis vel servitute ⟨vel⟩ ab hostibus captus vel Romae militans, vel quia absens fuerit adversarius vel in vinculis esset et non defenderetur vel copiam sui ut conveniretur non praestaverit. Iis qui damnum sentierunt restitutio datur, non vero quando volunt ex alterius poena atque iactura lucrum facere. Datur et eis qui propter moram iudicis vel magistratus impediti sunt ⟨quominus agerent⟩, et ei qui relegatus vel deportatus est. De muliere quae temporales habet actiones et cum viro suo abesse coepit. Praesens autem tit. habet subdistinctiones et ait quinam sic restitutionem petere possint et quinam licet videantur tales esse non habeant ius restitutionis. Cap. autem 9 cuius initium: *Qui in publicum carcerem coniectus est,* significat quid sit custodia et quid intellegitur sub nomine vinculorum. Ait vero beneficio uti posse et eos qui testimonii causa ex provincia accersiti sunt, ut finis c. 27 (26, § 4) cuius initium: *Si propter magistratum actio mea pereat.* Militis uxor et si per longum tempus cum

[1] In marg. ad versus 1-9 huius tit.: Ἀνάγνωθι περὶ τελείων, i. e. Lege de maioribus. [2] Om.

συναποδημήσῃ τῷ ἀνδρὶ βοηθεῖται εἰς τὸ λαβεῖν τὸν ἐξωνηθέντα παρ᾿ ἑτέρου τινός, διαφέροντα δὲ αὐτῇ οἶκον δοῦσα τὸ ἀληθῶς καταβληθὲν τίμημα. ζήτει καὶ τὸν λϛ´ τι. τούτου τοῦ βι. καὶ τὸ ν´ βι. ὅλον καὶ μάλιστα τὸν γ´ δ´ καὶ ια´ αὐτοῦ τι.

Τίτλος λϛ´.

Τίνες[1] *ἐξ αἰτιῶν μείζονες εἰς ὁλόκληρον ἀποκαθίστανται.*

37v *Τουτέστιν εἰ ἐμπιστευθῇ τις πρεσβείαν εἰς βασιλέα. λέγει δὲ | καὶ* 1
τὸν ἐν δεσμοῖς παρεισάγων προθεώρημα Φαλκιδίου καὶ καρπῶν[2] *κληρονο-* 2
μίας. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι[3] *ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων καὶ οἱ μεί-* 3
ζονες βοηθοῦνται. σὺ δὲ ὑπέξελε τὴν μίσθωσιν καὶ τὴν πρᾶσιν.

Τίτλος λζ´.

Περὶ ἐναλλαγῆς δικαστηρίου δι᾿ αἰτίαν γενομένης.

Τυχὸν ἐὰν ἐξεπίτηδες πρὸς βλάβην μου ἀντ αὐτοῦ καταστήσῃ[4] *μοι* 1
ἀντίδικον δυνάστην (ζήτει περὶ τούτου βι. ζ´ τι. θ´ καὶ βι. κζ´ τι. α´), ἢ δοῦλον
τὸν ἀπαιτούμενον παρ᾿ ἐμοῦ ἠλευθέρωσας ἢ τὸν τόπον ἐφ᾿ ᾧ ἐνέχῃ[5] *μοι* 3, 1-2
τῷ ὅπερ βίᾳ ἢ ὕδατος πλησμονῆς ἐξεποίησας. Καὶ περὶ τοῦ χωρὶς δόλου 4, 1
παυσαμένου νομῆς ἢ δόλῳ[4] *παυσαμένου. Καὶ τίνες τῶν τὴν νομὴν ἢ δεσπο-* 4, 3

viro suo afuerit, beneficio utitur ad reciperandam domum sibi pertinentem ab alio quodam divenditam, cum restituat pretium revera solutum. V. et tit. 36 huius libri et lib. 50 totum et maxime tit. 3, 4 et 11.

TITULUS XXXVI. - *Qui ex causis maiores in integrum restituuntur.*

Hoc est si cui legatio ad principem credita sit. Ait vero et eum qui in vinculis est ⟨restitui posse⟩, adducens doctrinam de Falcidia et fructibus hereditatis. In bonae fidei contractibus etiam maiores restituuntur. Tu vero excipe locationem et venditionem.

TITULUS XXXVII. - *De mutatione iudicii ex causa facta.*

Forte si data opera in perniciem meam pro se quis adversarium potentiorem constituerit. V. de hoc lib. 7, tit. 9 et lib. 27, tit. 1. Vel si servum a me petitum manumiseris vel locum de quo « quod vi » aut « aquae pluviae arcendae » teneris mihi alienasti. Et de eo qui sine dolo desiit possidere, vel dolo desiit. Quinam

[1] Sic, ut in inscriptione tit. VI libri IX. [2] Compendium *ων* fere penitus evanuit. [3] *ὅτ(ι)* ex *ὁ*. [4] Verbi exitus dub. [5] *ἐνέχ(ει)* vid.

4 6 τεῖαν ἢ τὰ δίκαια μετενεγκόντων οὐκ ἐνέχονται, τυχὸν διὰ γῆρας [1]. Καὶ ὅτι
6 δίδοται καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων [2]. Καὶ ὅτι μετ᾽ ἐνιαυτὸν οὐ
5 δίδοται. Καὶ ὅτι ἐνέχεται ὁ παριστῶν μὲν τὸ πρᾶγμα, μὴ μετὰ τῆς προ-
5, 3 5 τέρας δὲ αἰτίας. Καὶ τίνες ἐκποιούμενοι οὐ δοκοῦσιν ἐκποιεῖν τῷ νόμῳ.
Καὶ ⟨περὶ⟩ [3] τοῦ μὴ δωρεῖσθαί τινι ἀγωγάς [4], οὐδ᾽ αὐτῷ δηλαδὴ τῷ στρατιώτῃ,
13 διὰ τὸ μὴ [1] μετατεθῆναι τὴν δίκην. Καὶ ὅτι ὁ ἀδικούμενος ἐκ τῆς μεταθέσεως
12 τοῦ πράγματος καθ᾽ οὗ θέλει κινεῖ καὶ μάλιστα τοῦ διὰ τὸ ἐκφυγεῖν τὴν
τῶν ἐπικοίνων διαίρεσιν ἐκποιησαμένου τὸ ἐπίκοινον. περὶ τοίνυν ἐπὶ δίκης [5]
ζήτει βι. κζ´ τι. α´ ὅλον μεθ᾽ ὧν ἔχει παραπομπῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ'.

Τίτλος α'.

Περὶ πάκτων ἤτοι συμφώνων.

1-2 Καὶ πῶς καὶ πότε καὶ διὰ τίνος [6] συμφωνεῖ τις, καὶ πότε δοκεῖ σιω-
πηρῶς συμφωνεῖν. περὶ τοίνυν σιωπηρῶν συμφώνων ζήτει καὶ βι. νη´ τι. δ´,
περὶ δὲ τῶν σιωπηρῶς ὑποκειμένων βι. κε´ τι. γ´ ὅλον. περὶ σιωπηρῶν συμ-
φώνων ζήτει καὶ βι. κβ´ τι. α´ κε. κδ´ [7] οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν χιωθῇ τὸ γραμ-
ματεῖον. ἀνάγνωθι καὶ τὸ νς´ κε. τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τοῦ μέλ-
4 λοντος χρόνου λαμβάνων τόκον. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν σιωπηρῶν καὶ ὁ ἄλαλος

licet possessionem vel dominium vel iura alienaverint non tenentur: puta ob senectutem. Datur (haec actio) heredi et in heredes. Et post annum non datur. Tenetur et qui rem exhibet, non vero cum pristina causa. Qui alienantes non intelleguntur iure alienare. Ne cui actio donetur, ne ipsi scilicet militi, ad [non] transferendam litem. Is qui ex rei translatione damnum sentit adversus quem vult agere potest, et praesertim adversus eum qui ad evitandum communi dividundo iudicium rem communem alienavit. De litigiosis vero v. lib. 27, tit. 1 totum cum adnotationibus quas habet.

Liber XI.

Titulus I. - *De pactis sive conventionibus.*

Quomodo et quando et per quem pacisci quis potest et quando tacite pacisci videtur. De tacitis pactis v. et lib. 58, tit. 4; de iis vero quae tacite hypotheca tenentur, lib 25, tit. 3 totum. De tacitis pactis v. et lib. 22, tit. 1, c. 4 (24) cuius initium: *Si deletum sit instrumentum.* Lege etiam c. 56 huius tit., cuius initium: *Qui futuri temporis usuras capit.* Et in tacitis etiam mutus paciscitur. Si quid promisero tibi ne quid absurdi

[1] Ita. [2] Ita cod., non *καὶ οὐ κατὰ κλ.* [3] Om. [4] Verbi exitus dubius. [5] Ita scriptum est, non sane *ἐπιδίκων.* [6] *διά τινο(ς).* [7] *δ'.*

συμφωνεῖ. Καὶ ὅτι ἐὰν ὁμολογήσω σοί τι διὰ τὸ σὲ μὴ ποιῆσαί τι ἄτο- 7,3
πον, οὐκ ἐνέχομαι. Καὶ περὶ ψιλῶν συμφώνων . ζήτει περὶ τούτου κε. οδ´ ib.
τοῦ παρόντος τι., οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων, καὶ
κε. μδ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὸ σύμφωνον τῆς διαιρέσεως, καὶ βι. ιθ´ τι. α´ κε. οβ´
οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ ἐξ ιντερβάλλο [1] *ἐπὶ μειώσει* [2] *σύμφωνα. περὶ δὲ συμφω-*
νιῶν [3] *ἐρρωμένων καὶ μή, ζήτει βι. μγ´ τι. α´ β´ γ´ δ´ ε´ ς´. περὶ δὲ ἀμφι-*
βόλων συμφώνων ζήτει βι. β´ τι. γ´. περὶ δὲ ἀμφιβόλων ἀφηγήσεων καὶ
ἀγωγῶν ζήτει βι. ζ´ τι. ε´ κε. ξς´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ
ἀφήγησις, καὶ βι. β´ τι. γ´ κε. Ϙα´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ὁ ταβουλλάριος, καὶ
38r *κε. Ϙε´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐν ταῖς ἀμφιβόλοις ἀφηγήσεσι, καὶ κε. ροα´* | *οὗ ἡ ἀρχὴ*
Τὸ ἀμφίβολον σύμφωνον κατὰ τοῦ πράτου ἐστίν, ἡ δὲ ἀμφίβολος ἐνα-
γωγή. περὶ δὲ συμφωνιῶν [3] *προικὸς ἐπὶ δόσει ἢ ἀναδόσει γεγονυιῶν ζήτει*
βι. κθ´ τι. α´ καὶ ε´ . ζήτει [4] *καὶ βι. λε´ τι. ια´ κε. ξα´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχὴ*
Γυνὴ δοῦσα προῖκα συνεφώνησεν· ὡραῖόν ἐστι καὶ ἀναγκαῖον [4]. *Καὶ περὶ* ib.
συμφωνιῶν συγχρόνων καὶ μετὰ χρόνον [5] *παρὰ* [6] *φύσιν ἢ κατὰ φύσιν γεγε-*
νημένων. Καὶ ἐπὶ ποίοις ἔξεστι συμφωνεῖν ἢ μή, καὶ τίνα αὐτῶν συμφω-
νούμενα κρατοῦσιν ἢ μή. Καὶ ποῖα πρόσωπα δοκοῦσι καλῶς συμφωνεῖν
καὶ ποῖα οὔ. Καὶ τίνων ταῖς συμφωνίαις ἀκολουθοῦσιν οἱ μὴ παρόντες 10
δανεισταὶ καὶ ὁ δημόσιος εἰ μὴ ἔχει ὑποθήκας. Καὶ ποῖον λέγεται μεῖζον 8
μέρος τῶν δανειστῶν. Καὶ ποῖα πρόσωπα δοκοῦσιν ἓν πρόσωπον εἶναι 9
καὶ τὸ ἓν πολλά. Καὶ ποῖα σύμφωνα ὠφελοῦσιν ἢ βλάπτουσι. Καὶ περὶ 10-16
παραγραφῆς δόλου. ζήτει βι. β´ τι. γ´ κε. κγ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἔσθ᾽ ὅτε δόλος

facias, non teneor. De nudis pactis. V. de hoc c. 74 praesentis tit., cuius initium: *In bonae fidei contractibus*, et c. 44 cuius initium: *Divisionis pactum*, et lib. 19, tit. 1, c. 72 (70) cuius initium: *Pacta ex intervallo ⟨adiecta⟩ ad minuendum*. De pactis quae valent et non valent, v. lib. 43, tit. 1, 2, 3, 4, 5, 6. De pactis vero dubiis v. lib. 2, tit. 3. De dubiis demonstrationibus et actionibus v. lib. 7, tit. 5, c. 66 (65) cuius initium: *Actio et demonstratio ambigua*, et lib. 2, tit. 3, c. 91 (92) cuius initium: *Si tabularius*, et c. 95 (96) cuius initium: *In ambiguis demonstrationibus*, et c. 171 (172) cuius initium: *Ambiguum pactum adversus venditorem est: ambigua autem actio*. De pactis vero circa dotem praestandam aut reddendam factis v. lib. 29, tit. 1 et 5. V. et lib. 35, tit. 11, c. 61 (56), § 1 cuius initium: *Mulier cum dotem daret pacta est*: est enim pulcrum et necessarium. Et de pactis in continenti et ex intervallo extra naturam vel secundum naturam factis. Et de quibus licet convenire vel non, et quae ex iis pacta valent vel non valent. Quaenam personae videntur recte pacisci et quaenam minime. Quorum pacta sequantur creditores absentes et fiscus nisi habeat hypothecas. Creditorum quaenam pars maior dicitur. Quaenam personae pro una habentur et una pro pluribus. Quae pacta prosunt aut nocent. Et de doli exceptione. V. lib. 2, tit. 3,

[1] *ιντερβάλ*. Cfr. Cyrill. ap. Heimbach I 568. Potest l. et -λ(λου . [2] *σημειώσει* sic. Initium in Supplem. Zachar. ex *Πεῖρα* tit. 45 sic se habet: *Τὰ ὡρισμένα ἐπὶ μειώσει συμφώνου.* [3] Ita pluries. [4-4] In marg., ad ε´. [5] *χρό(νων).* [6] *π(ερὶ* sic.

μόνος ἐν τοῖς συναλλάγμασι, καὶ κε. κζ´ οὗ ἡ ἀρχη Ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφώνου, καὶ κε. μζ´ οὗ ἡ ἀρχή Ἡ ἄδολος συμβουλὴ οὐκ ἐνοχοποιεῖ, καὶ κε. ροη´ οὗ ἡ ἀρχή Οὐ δοκεῖ κατὰ δόλον ἀπαιτεῖν. περὶ τοίνυν προσωπικῶν συμφώνων ἢ γενικῶν ζήτει βι. κβ´ τι. α´ κε. θ´ οὗ ἡ ἀρχή Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὁ παραγραφόμενος, καὶ τοῦ κδ´ βι. τι. ζ´ ὅλον καὶ βι. κε´ τι. δ´ κε. η´ οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν πρᾶγμα ἀλλότριον, καὶ βι. κθ´ τι. ε´ κε. ιε´ οὗ ἡ ἀρχή Πρὸ
17, 5 τῶν γάμων συνεφώνησα. Καὶ ὅτι τὸ γεγονὸς πρός με σύμφωνον ὠφελεῖ
17 in. καὶ τὸν ἀγοράσαντα παρ' ἐμοῦ. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἐνέχεσθαι τὸν εἰς πλείονα
17, 1 χειρογραφήσαντα. ζήτει [1] καὶ βι. κγ´ τι. α´. [1] Καὶ πῶς διαλύεται ἡ περὶ [2]
17, 7.-1 κλοπῆς [3] καὶ ὕβρεως ἀγωγή. Καὶ περὶ συμφώνων δούλων καὶ ὑπεξουσίων υἱῶν καὶ τῶν καλῇ πίστει δουλευόντων ἡμῖν ὀνόματι ἡμῶν συμφωνούντων ἢ ἡμῶν ὀνόματι ἐκείνων. ζήτει περὶ τούτου κε. νδ´ οὗ ἡ ἀρχή Συμφωνῶν ὑπὲρ ἐμοῦ ὁ δοῦλος, καὶ κε. νη οὗ ἡ ἀρχή Ὅσοι προσπορίζουσιν ἡμῖν,
21, 5 καὶ κε. ξγ´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Δεσπότου δανείσαντος. Καὶ περὶ τοῦ πότε γενικῶς συμφωνοῦντες οἱ χρεωστούμενοι ἢ χρεωστοῦντες εἰς ὁλόκληρον τὸ
25 αὐτὸ ποσὸν ἀλλήλους ὠφελοῦσι. Καὶ πότε εἷς τῶν δύο ἐναγομένων ἀργυροπρατῶν ἢ δύο κοινωνῶν [4] ἀργυροπρατῶν οὐκ ὠφελεῖ τὸν ἄλλον ἢ τὸν
25, 2. 26 ἴδιον κληρονόμον. Καὶ πότε τὸ σύμφωνον τῶν ἐγγυητῶν ὠφελεῖ καὶ [5] βλάπτει τὸν πρωτότυπον, καὶ τοὐναντίον τὸ τοῦ πρωτοτύπου τὸν ἐγγυητὴν
27, 2 αὐτοῦ. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν συνεγγυητῶν. Καὶ περὶ [2] παραγραφῶν συμ-
27, 3 φώνων καὶ ἀντιπαραγραφῶν. Καὶ ὅτι οὐκ ἔρρωται τὸ συμφωνῆσαι περὶ τοῦ μέλλοντος δόλου. ζήτει βι. ιγ´ τι. α´ κε. ις´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχή Οὐκ ἔρρωται

c. 23 cuius initium: *Interdum dolus solus in contractibus,* et c. 27 cuius initium: *Per privatum pactum,* et c. 47 cuius initium: *Consilium non fraudulentum non obligat,* et c. 178 (177, § 1) cuius initium: *Non videtur per dolum petere.* De pactis autem in personam vel rem v. lib. 22, tit. 1, c. 9 cuius initium: *Quamvis qui excipit,* et 24 libri tit. 7 totum et lib. 25, tit. 4, c. 8 (9) cuius initium: *Si rem alienam,* et lib. 29, tit. 5, c. 15 cuius initium: *Ante nuptias pactus sum.* Pactum mecum initum etiam ei prodest qui a me emit. Non teneri eum qui maioris pecuniae quam accepit cautionem fecerit. V. etiam lib. 23, tit. 1 (c. 71). Et quomodo solvitur furti et iniuriarum actio. Et de pactis servorum et filiorum familias et eorum qui bona fide serviunt, si nomine nostro paciscuntur, vel nos eorum nomine. V. de hac re c. 54 cuius initium: *Si servus nomine meo pactus sit,* et c. 58 cuius initium: *Qui nobis adquirunt,* et c. 63, § 1 (c. 64) cuius initium: *Cum dominus mutuam pecuniam dedisset.* Qui in solidum credunt vel debent eandem summam quando generaliter paciscentes sibi invicem prosunt. Et quando ex duobus argentariis reis debendi vel sociis unus alteri non prodest nec heredi suo. Et quando pactum fideiussorum prodest aut nocet reo, et e contra rei fideiussori suo. Idem et in confideiussoribus est. Et de exceptionibus pactorum et de replicationibus. Non valet pactum de futuro dolo. V. lib. 13, tit. 1, c. 16, § 1 (c. 17) cuius initium: *Non valet pactum ne teneatur.* Sed neque

[1-1] In marg., ad v. χειρογρ. [2] π(αρὰ) sic vid. scriptum. [3] Sub accentu acuto. [4] κοιν(ῶν). * [5] Ita.

τὸ συμφωνεῖν μὴ ἐνέχεσθαι. Οὔτε μὴν ἔρρωται τό « ἐὰν κλέψῃς ἢ ὑβρίσῃς 27, 4
με, μὴ κινῆσαί με ». Καὶ περὶ τοῦ χρεωστημένου [1] δέκα ν°ν° ἢ δοῦλον, ἐὰν 27, 6
συμφωνήσῃ μὴ ἀπαιτηθῆναι τὰ δέκα ν°ν°. ζήτει καὶ βι. κδ' τι. θ' † [2] οὗ ἡ
ἀρχή Ἐπὶ ἑτερότητος πραγμάτων. Καὶ περὶ ἀκύρου ἀποχῆς. Καὶ περὶ 27, 9-10
πράσεως κληρονομίας καὶ συμφωνίας κληρονομιαίου δούλου. Καὶ περὶ παρα- 28
νόμου συμφώνου. Καὶ περὶ τοῦ μὴ ἔχειν ἄδειαν τὸν δοῦλον δωρεῖσθαι τὸ 28, 2
πεκούλιον αὐτοῦ, κἂν ἐλευθέραν ἔχει [3] διοίκησιν. Καὶ περὶ συμφώνου δούλου 29-30
δανείζειν προχειρισθέντος καὶ συμφώνου ὑπεξουσίου. Καὶ περὶ ἐπερωτή- 30, 1
σεως γενομένης πρὸς δοῦλον. Καὶ πότε ὠφελεῖ τὸ τοῦ πρωτοτύπου σύμ- 32
φωνον τὸν ἐγγυητὴν αὐτοῦ. Καὶ περὶ συμφώνου τῶν διελομένων τὰ κοινὰ 35
καὶ γραψάντων κοινὸν μηδὲν μεμεμψηκέναι· [4] πῶς ἀνατρέπεται τὸ τοιοῦ-
38v τον | σύμφωνον πραγμάτων ἀποκρυβέντων. ζήτει καὶ κε. μδ' οὗ ἡ ἀρχή
Τὸ σύμφωνον τῆς διαιρέσεως. Καὶ περὶ συμφώνου καταδικασθέντος καὶ 40, 1
διὰ ταῦτα ἐκκαλεσαμένου, εἶτα διαλυσαμένου καὶ ἀνακαλουμένου ἐξ ἀθετή-
σεως τοῦ συμφώνου τὴν ἔκκλητον. Καὶ περὶ συμφώνου τῶν διελομένων τὴν 40, 2
κληρονομίαν συγκληρονόμων ὥστε ἐνάγειν τὸν μὲν τῷδε, τὸν δὲ τῷδε καὶ
λαβόντων καὶ τόκον τοιουτοτρόπως, εἶτα δυναμένων κινεῖν κατὰ τῶν χρεω-
στῶν, πάντων ὁμοῦ τῶν κληρονόμων μὴ ἀποδιδόντων δηλαδὴ τῶν χρεωστῶν
τὸ χρέος. ζήτει περὶ τούτου καὶ κε. οθ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν ὑμέτεροι δανει-
σταί, καὶ κε. πβ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁπότε θεματίζεις περὶ τῆς κληρονομίας τῶν
σῶν ἀδελφῶν, καὶ κε. πς' οὗ ἡ ἀρχή Πολλάκις χρεῶσται πολλοῖς δανει-
σταῖς χρεωστοῦντες. Καὶ περὶ συμφώνου δανειστοῦ γενομένου πρὸς τὸν 42
χρεώστην ὥστε αὐτὸν καὶ μὴ τὸν δανειστὴν διδόναι τὸ ὑπὲρ τοῦ ἐνεχυ-

illud valet, me non acturum si furtum feceris vel iniuria me affeceris. Et de eo cui decem aurei debebantur vel servus, si pactus sit de decem non petendis. V. etiam lib. 24, tit. 9 ⟨c. 2, § 3⟩, cuius initium: *In rerum alternatione*. Et de inutili acceptilatione. Et de venditione hereditatis et pacto servi hereditarii. Et de pacto contra ius. Servus peculium suum donare non potest, licet liberam administrationem habet. De pacto servi ad credendum electi et de pacto filii familias. De stipulatione facta cum servo. Pactum cum reo factum quando prodest fideiussori. De pacto eorum qui communia diviserunt et nihil commune mansisse scripserunt: quomodo rescinditur huiusmodi pactum, si res celatae fuerint. V. et c. 44 cuius initium: *Divisionis placitum*. De pacto eius qui condemnatus appellationem interposuerat ac postea transegit et appellationem revocat ex violato pacto. Et de pacto coheredum qui hereditatem diviserunt et pacti sunt hunc quidem adversus hunc, atque illum adversus illum agere: ⟨creditores⟩ qui et hac ratione usuras acceperant, postea agere contra debitores possunt, si videlicet omnes simul heredes debitum non reddunt. V. de hac re et c. 79 cuius initium: *Si creditores vestri*, et c. 82 cuius initium: *Cum proponis de hereditate fratrum tuorum*, et c. 86 cuius initium: *Saepe debitores qui multi creditoribus debent*. Et de pacto creditoris cum debitore, ut hic, non creditor, tributum agri

[1] Ita. [2] Deest c. [3] Verbi exitus dub. [4] Ita. Ed. μεμενηκέναι.

ριασθέντος ἀγροῦ δημόσιον. ζήτει καὶ κε. νβ' θε. β' οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς συμ-
45 φωνῶ πρὸς τὸν χρεώστην μου. Καὶ περὶ συμφώνου ληγαταρίου παραχω-
46 ροῦντος τῷ κληρονόμῳ τὴν ἀσφάλειαν. Καὶ περὶ ἐπερωτήσεως πράτου
καὶ συμφώνου ἀγοραστοῦ· ὡραῖον. περὶ δὲ τοῦ ἐπερωτήσαντος, εἶτα μετὰ
ὑπέρθεσιν λαβόντος ἐγγυητήν, πῶς δοκεῖ συγχωρεῖν τὴν ποινήν, ζήτει βι.
κδ' τι. θ' κε. τελευταῖον καὶ τοῦ ιθ' βι. τι. α' κε. Ϙδ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ συμ-
φωνήσας ἀναλύεσθαι τὴν πρᾶσιν, καὶ τι. γ' τοῦ αὐτοῦ ιθ' βι. κε. ε' οὗ
ἡ ἀρχὴ Τὰ δοθέντα λόγῳ ἀρραβῶνος, καὶ βι. κε' τι. ζ' κε. νζ' οὗ ἡ ἀρχὴ
Ἐὰν ὁ δανειστὴς μετὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτῷ, καὶ βι. κγ' τι. γ' κε. νϛ' οὗ
46, 1 ἡ ἀρχὴ Ὁ δανειστὴς ἐπί τινα χρόνον, καὶ βι. ι' τι. δ'. Καὶ περὶ συμ-
φώνου τραπεζίτου οἰκείου λογοποιηθέντος καὶ διαστίξεως αὐτῆς, καὶ ὅτι
47 ἔκ τινος ἀναφανέντος ἅπαν[1] οὐκ ἀνατρέπεται. Καὶ περὶ τοῦ ἐρρῶσθαι
48 ὅπερ ἂν συμφωνηθῇ ἐν τῷ παραδίδοσθαι τὸ πρᾶγμα. Καὶ ὅτι καλῶς συμ-
49 φωνεῖ ὁ δανειζόμενος μέχρις εὐπορίας ἐνάγεσθαι. Καὶ περὶ τοῦ καλῶς
συμφωνεῖ τις ἐπὶ τῆς παραθήκης καὶ τῆς τῶν ἐν χρήσει διδομένων καὶ τῆς
μισθώσεως καὶ τῶν ὁμοίων ὥστε τὸν λαβόντα δοῦλον μὴ ὑπονοθεῦσαι ἢ
50 φυγάδα τῇ ἀμελείᾳ αὐτοῦ γενέσθαι ἢ κλέπτην. Καὶ περὶ τοῦ κατὰ πλάνην
ποιήσαντος ἀποχὴν τῷ χρεώστῃ νομίσαντος ἐλευθερίαν χρέους καταλει-
51 φθῆναι αὐτῷ παρὰ τοῦ διαθεμένου. Καὶ ὡς οὐκ ἔχει τις ἀγωγὴν κατὰ τῶν
νεμομένων τὴν κληρονομίαν, ἐὰν δι' ἐπιστολῆς γράψω[1] αὐτῷ ὡς κληρο-
51, 1 νόμῳ[2] μου. Καὶ περὶ τοῦ διοικοῦντος πράγματα τοῦ χρεώστου αὐτοῦ καὶ
ἀγοράσαντος τὸν ἀγρὸν ὃν ἐνεχύρασε καὶ συμφωνήσαντος πρὸς αὐτὸν

pignori dati exsolveret. V. et c. 52 (51), § 2 cuius initium: *Recte paciscor cum debitore meo.* Et de pacto legatarii satisdationem heredi remittentis. Et de stipulatione venditoris et pacto ementis: pulcrum. De stipulatore qui post moram fideiussorem accepit, quomodo poenam remittere videatur, require lib. 24, tit. 9, c. ultimum (10), et libri 19 tit. 1, c. 94 (Zach. 95) cuius initium: *Qui pactus est ut venditio rescinderetur*, et tit. 3 eiusdem libri 19, c. 5 (6, § 2) cuius initium: *Quae data sunt arrhae nomine*, et lib. 25, tit. 7, c. 57 (58) cuius initium: *Si creditor postquam ei permissum est*, et lib. 23, tit. 3, c. 56 (57) cuius initium: *Creditor per aliquod tempus*, et lib. 10, tit. 4. Et de pacto cum mensulario proprio a quo ratio reddita est, deque ipsa distinctione: totum non tollitur propter aliquod emergens. Valet quodcumque pactum sit in re tradenda. Recte paciscitur debitor ut quatenus facere possit conveniatur. In actione depositi, commodati, locati et similibus recte quis paciscitur ne qui servum accepit eum sollicitet aut fugitivum fieri vel furem sua neglegentia ⟨permittat⟩. De eo qui per errorem apocham debitori fecit existimans ei debiti liberationem a testatore legatam fuisse. Et quomodo non habet quis actionem adversus possessores hereditatis si per epistolam ad eum scripserim tanquam ⟨co⟩heredem meum. Et de illo qui negotia sui debitoris gerit et vendidit fundum quem hic pignori dederat, et pactus est cum eo se perceptis fructibus et reliquo

[1] Verbi exitus dub. [2] Ed. συγκληρονόμῳ.

δέξασθαι [1] *τοὺς καρποὺς καὶ τὸ λοιπὸν λαμβάνων ἀποδώσει* [1] *τὸν ἀγρόν·*
ὑπόκειται καὶ γὰρ ὁ κληρονόμος τοῦ δανειστοῦ τῷ συμφώνῳ. Καὶ ὅτι 51, 2
καλῶς συμφωνῶ πρὸς τὸν χρεώστην λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τὰ δημόσια ἃ
κατέβαλον ὑπὲρ τοῦ ἐνεχυριασθέντος μοι ἀγροῦ. Καὶ περὶ τῶν μελλόντων 51, 3
κινῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, συμφωνησάντων δὲ μετὰ τοῦ κλη-
ρονόμου μὴ κινεῖν, ἐὰν ὅτε ζῇ λαμβάνωσι [2] *τόδε, πῶς οὐκ ἔστι διηνεκὴς ἡ*
39r *δόσις. Καὶ ὅτι καλῶς τις χορηγεῖ τῷ δικαζομένῳ | δαπάνας* [2] *ἐφ' ᾧ μετὰ* 52
νομίμου τόκου [3] *λαβεῖν ταύτας, οὐ μὴν τὸ ἥμισυ τῶν ἀπὸ τῆς δίκης ἀνυο-*
μένων [4]*. ζήτει καὶ τὸ ξς' κε. οὗ ἡ ἀρχή Ἔχων τις δανειστὴν ἔχοντα δια-*
φόρους δίκας. Καὶ περὶ τοῦ ἐπερωτήσει [5] *ἐποφειλομένου δοῦλον, συμφω-* 53
νήσαντος δὲ πρὸ ὑπερθέσεως μὴ ἀπαιτεῖν [2] *αὐτόν, πῶς κἂν ἀποθάνῃ ὁ*
δοῦλος, οὐκ ἐνέχεται. Καὶ ὅτι ὁ δοῦλος, καθ' οὗ ἔχω τὴν χρῆσιν, συμ- 54
φωνῶν ὠφελεῖ με. Καὶ ὅτι ὁ τοῦ μέλλοντος χρόνου [6] *τόκον λαβὼν σιω-* 56
πηρῶς συμφωνεῖ μὴ ἀπαιτεῖν [2] *τὸ κεφάλαιον ἐν τοσούτῳ. Καὶ περὶ τοῦ* 56, 1
ἐὰν εἴπω « οὐκ ἀπαιτήσω ἐγώ » ἢ « σὲ οὐκ ἀπαιτῶ ». Καὶ περὶ συμ-
φώνου πράσεως καὶ ἀγορασίας μετὰ παραδόσεως τοῦ πράγματος ἢ καὶ
πρὸ ταύτης γενομένης καὶ τῆς ἐπὶ ταύτῃ παρατηρήσεως. Καὶ ὅτι ὅσοι 58
προσπορίζουσιν ἡμῖν δι' ἐπερωτήσεως, καὶ διὰ συμφώνου ὠφελοῦσι. Καὶ 59
πῶς προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς λαβεῖν τοῦ καταχρέου τὴν κληρονομίαν ἀπὸ
τῶν δανειστῶν [7]*. Καὶ ὅτι οὐ καλῶς τις συμφωνεῖ μὴ καθιερῶσαι τὸν ἴδιον* 60
τόπον ἢ μὴ θάψαι ἢ μὴ ἐκποιῆσαι ἄκοντος τοῦ γείτονος. Καὶ περὶ τοῦ 61
γενικὸν ποιήσαντος πρὸς τὸν χρεώστην σύμφωνον ὥστε μὴ ἀπαιτεῖν αὐτόν,

debito restituturum fundum: creditoris quoque heres pacto tenetur. Recte paciscor cum debitore de recipiendis ab eo tributis quae pro fundo mihi obligato solvi. Et de acturis de inofficioso testamento, qui pacti sunt cum herede se non acturos si quamdiu vixerit accipiant certam quantitatem; quomodo praestatio perpetua non est. Recte quis subministrat litiganti sumptus, ut cum legitimis usuris eos recipiat, non etiam ut dimidiam partem eius quod ex lite alter lucratur. V. et c. 66 cuius initium: ***Habens quidam creditorem variis litibus implicitum.*** Et de eo cui stipulatione debebatur servus, si pactus est ante moram ne eum peteret, quomodo, licet servus decesserit, non tenetur ⟨reus⟩. Servus in quo usumfructum habeo, cum paciscitur mihi prodest. Qui futuri temporis usuras accepit tacite paciscitur ne intra id tempus sortem petat. Et de eo, si convenerit: « ne petam ego », vel « ne a te petam ». Et de pacto venditionis et emptionis una cum rei traditione, vel etiam ante hanc factae: quid in hoc observandum. Qui nobis adquirunt per stipulationem, etiam pacto nobis prosunt. Quomodo praeferuntur cognati in hereditate obaerati a creditoribus adquirenda. Non recte quis paciscitur ne locum suum dedicet, aut ne mortuum in eo sepeliat, aut ne eum alienet invito vicino. Et de eo qui pactum in rem cum debitore fecerat ne peteret ab eo, et aliud fecit ut sibi petere liceret: quomodo debitoris fideiussor priore

[1] Sic. [2] Verbi exitus dubius. [3] *τὸ* sic. [4] *ἀνυωμένων.* [5] *ἐπερωτ'.* Ed. *ἐξ ἐπερωτήσεως.* [6] *χρόνοσ.* [7] In marg.: *ἀνάγνωθι περὶ προτιμήσεως,* h. e. Lege de praelatione.

ἑτέρου δὲ ποιήσαντος ὥστε ἀπαιτεῖν, πῶς ὁ ἐγγυητὴς τοῦ χρεώστου ἀθωωθεὶς διὰ τοῦ πρώτου συμφώνου, ἤγουν τυχὼν παραγραφῆς, διὰ τοῦ
62 *δευτέρου ἄκων οὐ στερηθήσεται ταύτης. Καὶ περὶ διαλύσεως ἐπὶ πράγματος αἱρέσει βεβαρημένου γενομένης καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς αἱρέσεως ἐξιούσης* [1]*, πῶς ἰσχύει ἡ διάλυσις. ἡ δὲ αἵρεσις ἦν· « ἐὰν ὁ Πέτρος ἄτεκνος τελευτήσῃ, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν κληρονομίαν Παύλῳ* [2] *τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. » διελύθη ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Παῦλον, εἶτα ἐπὶ παιδὶ ἐτελεύτησε καὶ ὁ υἱὸς*
63 *αὐτοῦ ᾐτιᾶτο τὴν διάλυσιν. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι κληρονομίαν κατενεχθεῖσαν αὐτῷ πέπρακέ τις· οἱ δανεισταὶ τῆς κληρονομίας καταλιπόντες κινεῖν κατὰ τοῦ κληρονόμου ἐκίνησαν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ὁ ἀγοραστὴς μὴ πρὸς ἀνάγκης ἔχων ὑποδέξασθαι τὰς ἀγωγὰς ὅμως ἑκουσίως ὑπεδέξατο ὡς διεκδικητὴς τοῦ πεπρακότος· ἀλλὰ μετὰ τὴν προκάταρξιν τὴν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἤθελον οἱ δανεισταὶ ἐναγαγεῖν κατὰ τοῦ πεπρακότος τὴν κληρονομίαν τὰς αὐτὰς ἀγωγάς· καὶ ἀντιγράφει ὁ βασιλεὺς ὅτι ὁ ἀγοραστὴς*
64 *εναχθήσεται, σιωπηρῶς γὰρ δοκεῖ διεκδικεῖν. Καὶ ὅτι ὁ δοῦλος κρείττονα*
65 *τὴν αἵρεσιν τοῦ δεσπότου, χείρονα δὲ οὐδαμῶς δύναται ποιεῖν. Καὶ περὶ τοῦ κινήσαντος κατά τινος, εἶτα ἀποταξαμένου τῇ κατ' αὐτοῦ δίκῃ καὶ πάλιν*
66 *κινοῦντος. Καὶ περὶ συμφώνου χρεώστου συνηγορήσαντος τῷ δανειστῇ αὐτοῦ ἐπὶ δίκῃ καὶ δαπάνην* [3] *καταβαλόντος καὶ διὰ τοῦτο συμφωνήσαντος ὥστε μέρος μὲν ῥητὸν τοῦ χρέους καταβαλλεῖν* [4] *τὸν χρεώστην, τὸ δὲ ἄλλο μέρος παραχωρηθῆναι αὐτῷ ὑπὲρ ὧν συνηγόρησε τῷ δανειστῇ αὐτοῦ καὶ ὠφέλησεν αὐτὸν περὶ τὰς δίκας· ὅπερ καὶ κρατεῖ. ἐνταῦθα* [5] *δηλοῖ τί ἐστι πολιτικὸν δίκαιον καὶ φησὶ τὴν καταβολήν, καὶ τί ἐστι πραιτώριον καὶ σημαίνει*

pacto liberatus seu exceptionem nactus, posteriore pacto invitus ea non privabitur. De transactione facta super re quae condicione gravata fuerat, si post transactionem impleta est condicio, quomodo valet transactio. Erat autem haec condicio: « Si Petrus sine liberis decederet, ut hereditatem Paulo fratri suo restitueret ». Transegit Petrus cum Paulo, dein filio suscepto decessit et filius eius transactionem inpugnabat. Hereditatem sibi delatam quidam vendidit, creditores vero hereditarii praetermisso herede adversus emptorem egerunt et emptor, qui has actiones excipere non cogebatur, ultro tamen excepit tamquam defensor venditoris. Verum post litem cum emptore contestatam volebant creditores adversus emptorem easdem actiones intendere: et Princeps rescripsit emptorem conveniri, quia tacite defendere videtur. Servus domini condicionem meliorem facere potest, deteriorem minime potest. Et de eo qui contra aliquem egit ac postea liti renuntiavit et rursus vult agere. Et de pacto debitoris qui quia creditori suo patrocinium praestiterat et sumptus fecerat, pactus fuit ut certam quidem debiti partem solveret ipse debitor, reliqua vero pars eidem remitteretur propterea quod creditori patrocinium praestitisset eique in litibus profuisset: valet pactum. Heic declarat ⟨Princeps⟩ quid sit civile ius, et dicit solutionem,

[1] ἀξιούσης. [2] παύλου. [3] δαπάνη sic. [4] Ita. [5] ἐνταῦτα.

τὸ διὰ συμφώνου. ζήτει τὸ νγʹ κε. τούτου τοῦ τι., οὗ ἡ ἀρχὴ Καλῶς τις
χορηγεῖ, καὶ σκόπει τὴν διαφοράν. Καὶ περὶ συμφώνων ὑπεναντίων νόμων 67
καὶ καλῶν τρόπων. Καὶ περὶ γυναικὸς κινησάσης κατά τινος περὶ δούλων 70
καὶ νικησάσης, εἶτα συμφωνησάσης μὴ ἀπαιτεῖν τούτους, πῶς οὐκ ἔρρωται
τὸ σύμφωνον αὐτῆς. Καὶ περὶ τοῦ ὅτε πράγματα δίδοται καὶ τί ποτε 71
περὶ ἀναδόσεως αὐτῶν συμφωνεῖται, οὐκ ἔστι ψιλὸν σύμφωνον. ζήτει [1] βι.
μγʹ τι. εʹ κε. εʹ. [1] μὴ [2] λάθῃ τοῦ μγʹ βι. τι. αʹ κε. ρλδʹ θε. βʹ ὅπερ
φησίν Ἡνίκα ὁμολογία μεταξὺ παρόντων γράφεται, πιστεύεται ἡγεῖσθαι
ἐπερώτησις κἂν μὴ ἔγκειται [2]. Καὶ περὶ πατρὸς συμφωνήσαντος, ἐὰν τὸν 76
39v βίον ὑπεξέλθῃ, ἐπ᾿ ἴσης μοίρας τὴν θυγατέρα σὺν τῷ ἰδίῳ | ἀδελφῷ κλη-
ρονόμους [3] τοῦ ἰδίου πατρὸς εἶναι. περὶ δὲ τοῦ ἀρκεσθῆναι τῇ προικὶ ζήτει
βι. μαʹ τι. ζʹ κε. κβʹ θε. αʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Πατὴρ προικίζων τὴν ἰδίαν θυγα-
τέρα. Καὶ ὅτι οἱ ἀμοιβαδὸν [4] ἀλλήλοις γραφέντες κληρονόμοι δύνανται [5] 77
περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνελεῖν. Καὶ ὅτι ἀγράφως καλῶς τις συμ- 78
φωνεῖ. Καὶ περὶ δανειστῶν ἐκλεξαμένων ἕνα ἕκαστον εἰς τὸ μέρος τοῦ 79
χρέους ὡς ὀφείλοντα καταβαλλεῖν [3] αὐτὸ καὶ βουλομένων παραβῆναι τὸ
σύμφωνον καὶ μὴ εἰσακουομένων. Καὶ ὅτι εἰ καὶ οἱ ἰδιῶται περὶ τῆς ἀλλήλων 80
διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνοῦσιν, ὅμως οἱ στρατιῶται καλῶς συμφωνοῦσι.
ζήτει [6] βι. κθʹ τι. εʹ κε. λβʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν γυνὴ συμφωνήσῃ [7] πρὸς τὸν
ἄνδρα, καὶ βι. μγʹ τι. ςʹ κε. δʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν συμφωνήσωσί τινες [6].
Καὶ ὅτι αἱ δεσποτεῖαι [8] τῶν πραγμάτων διὰ παραδόσεως ἢ χρήσεως μετα- 81

et quid honorarium, et significat ius ex pacto. V. c. 53 (52) huius tit., cuius initium: *Recte quis subministrat,* et observa differentiam. Et de pactis contra leges vel contra bonos mores. Et de muliere quae litem de servis adversus aliquem moverat eumque vicerat, ac postea pacta fuit ne eos peteret: eius pactum non valet. Cum res dantur et aliquid de reddendis eis convenit, non est nudum pactum. V. lib. 43, tit. 5, c. 5. Non ⟨te⟩ fugiat libri 43 tit. 1, c. 134 (131), § 2, quod ait: *Cum inter praesentes cautio scribitur, praecedere creditur stipulatio, licet cautioni inserta non sit.* Et de patre qui pactus fuerat ut, si ipse vita fungeretur, ex aequa portione filia cum fratre heres patri suo esset. De pacto vero quod illa dote contenta sit, v. lib. 41, tit. 7, c. 22, § 1 (c. 21) cuius initium: *Pater cum filiam suam dotaret.* Qui scripti sunt heredes et sibi invicem substituti tollere possunt ⟨illud⟩ de mutua successione. Et sine scriptura recte quis paciscitur. Non audiuntur creditores qui postquam unumquemque ⟨debitorem⟩ pro parte debiti soluturum elegerunt, pactum violare volunt. Licet pagani de mutua successione inutiliter paciscantur, milites tamen valide paciscuntur. V. lib. 29, tit. 5, c. 32 (34) cuius initium: *Si mulier cum marito pacta sit,* et lib. 43, tit. 6, c 4 cuius initium: *Si qui pacti fuerint.* Dominia rerum

1-1 In marg., sub signo solis quod in textu desideratur, proxime ante sequens supplementum. C. illud de nudis pollicitationibus ad hoc c. 71 facit. 2-2 In marg., ad v. ψιλον. Deest σε post λάθῃ. 3 Ita. 4 ἀμ(ει)βαδόν. 5 Supple τὰ vel τό. 6-6 In marg., sine signo loci. 7 Heic add. est καὶ λγʹ: quae verba nescio utrum ponenda sint ante vv. ου η αρχη, an post v. ανδρα. 8 Sub accentu acuto.

φέρονται. ζήτει καὶ κε. ρβ' τοῦ α' τι. τοῦ ιε' βι., οὗ ἡ ἀρχή Ὁ ἀγοράσας δοῦλον [1] οὐ δύναται, καὶ βι. κ' τι. α' κε. λβ' καὶ λγ' περὶ τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχή Μισθώσας τινὶ ἀγρὸν εἰς γεωργίαν, καὶ βι. ιθ' τι. ιβ' κε. δ' οὗ ἡ ἀρχή Εἰ καὶ μὴ παραδοθῇ τῷ ἀγοραστῇ τὸ πρᾶγμα, καὶ τι. η' τοῦ ιθ' βι. κε. ξς' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πράτης μετὰ τὴν παράδοσιν τὸ πραθὲν ἀνδράποδον, καὶ τοῦ ν' βι. τι. β' κε. δ' ὅπερ φησίν Εἰ ἐπερωτηθῶ σοι ἢ πολήσω σοι δοῦλον καὶ πρὸ παραδόσεως κατάσχῃς αὐτόν, κλοπή εστι, καὶ βι. ιε' τι. α' κε. ϙβ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ δούλην πωλήσας καὶ παραδούς. ἀνάγνωθι καὶ βι. ν' τι. γ' κε. νε' - ὡραῖον - οὗ ἡ ἀρχή Ἐάν τις ἢ τοῦ δημοσίου ἢ ἄλλου τινὸς νεμομένου. ὡραιότερον δὲ τὸ νη' κε. τοῦ β' τι. τοῦ ν' βι., οὗ
83 *ἡ ἀρχή Ἐάν τις τῇ ἀληθείᾳ ἀγοράσῃ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα. Καὶ ὅτι εἰς ἀπομείωσιν τοῦ χρέους τὸ σύμφωνον τοῦ ἐπιτρόπου οὐ βλάπτει τὸν νέον.*
85 *Καὶ περὶ ληγάτου καταλειφθέντος τῇ γυναικὶ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἐκχωρησάσης τὴν περὶ τούτου ἀγωγήν τισι, εἶτα κινούσης κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀνδρὸς καὶ παραγραφομένης [2] μὲν διὰ τὴν ἐκχώρησιν, δεχο-*
83 *μένης δὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς. Καὶ περὶ ὑποσχέσεως ἐκ φιλοτιμίας.*
90 *Καὶ ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃ τις μὴ κεχρῆσθαι φόρου παραγραφῇ ἀξίας ζώνης ἱερωσύνης στρατείας [3], ἰσχύει. ζήτει τὸν α' τι. τοῦ γ' βι. καὶ τὰς ἐν αὐτῷ*
91 *παραπομπάς. Καὶ ὅτι ἐὰν συμφωνήσῃ τις ἵνα ἐὰν ὁ δεῖνα [4] τελευτήσῃ γένηται τόδε, ἵνα μὴ ἰσχύῃ. σὺ δὲ ἀναγινώσκων ταῦτα μὴ ἐπιλάθῃ καὶ τοῦ περὶ ἐπερωτήσεων μγ' βι. Περὶ [5] ποίων τοίνυν εὐχρήστως ἢ ἀχρήστως ἐπερωτῶμεν, ζήτει βι. νβ' τι. α' ὅλον. [5] περὶ δὲ τοῦ δωρησαμένου πράγματά*

traditione et usucapione transferuntur. V. et c. 102 (106) tituli 1 libri 15, cuius initium: *Qui servum emit, non potest,* et lib. 20, tit. 1, c. 32 et 33 (31) circa finem, cuius initium: *Qui fundum colendum alicui locavit,* et lib. 19, tit. 12, c. 4 (1, § 5) cuius initium: *Quamvis emptori res tradita non sit,* et tit. 8 libri 19, c. 66 (63 Ambros., p. VII) cuius initium: *Venditor post traditionem mancipium venditum,* et libri 50 tit. 2, c. 4 quod ait: *Si servum tibi promisero aut tibi vendidero tuque ante traditionem eum nactus sis, furtum est,* et lib. 15, tit. 1, c. 92 (91) cuius initium: *Qui ancillam vendidit et tradidit.* Lege et lib. 50, tit. 3, c. 55 - pulcrum - cuius initium: *Si quis vel fisco vel alio quodam possidente.* Magis autem pulcrum est c. 58 (60) tituli 2 libri 50, cuius initium: *Si quis alienam rem revera emerit.* Tutoris in debiti deminutionem pactum minori non nocet. Legato a viro uxori relicto, haec suam de hoc actionem aliis cesserat ac postea egerat adversus heredes mariti: exceptione autem propter cessionem facta, illa rescripto Principis admissa est. Et de promissione ex liberalitate. Si quis professus fuerit se non usurum fori praescriptione dignitatis sacerdotii cinguli militiae ⟨caussa sibi competente⟩, valet. V. tit. 1 libri 3 et quae in eo adnotata sunt. Si quis pactus sit, ut si ille mortuus fuerit, hoc ⟨pactum⟩ fiat, non valet. Tu vero legens haec ne obliviscaris libri 43 qui est de stipulationibus. De quibus igitur utiliter vel inutiliter stipulamur, v. lib. 52, tit. 1 totum. De illo vero qui res alicui donavit

[1] *δοῦλ(ος)* sic. [2] *π(ερι)γραφ.* [3] Sic, *ζωνης* et *στρατ.* disiunctis, quae in versione utcumque coniunxi. [4] *δει* ex *μο* (?). [5-5] In marg., sine signo loci.

τινι ἵνα μετὰ ῥητὸν χρόνον Πέτρῳ ἀποκαταστήσῃ, πῶς ὁ Πέτρος μὴ ἐπερωτῶν ἔχει ἀγωγήν, – καὶ ἔστιν ὡραῖον, – ζήτει ⟨βι.⟩[1] μς′ τι. α′ κε. οδ′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐδωρήσατό τις πράγματά τινι, ἵνα μετὰ ῥητὸν χρόνον. περὶ δὲ τοῦ συμφωνήσαντος δανειστοῦ σχεῖν τὸ ἐνέχυρον δικαίῳ ἀγορασίας οὕτως νόει· εἰ μὲν ὑπὸ αἵρεσίν ἐστιν ὥστε τοῦ χρέους ἐμπροθέσμως μὴ καταβληθέντος, ὅσου διατιμηθῇ σχεῖν αὐτὸ δικαίῳ ἀγορασίας, ἔρρωται· εἰ δὲ εἴπῃ ὅτι εἰ μὴ καταβληθῇ τὸ χρέος, δεσπότης ἔσομαι τοῦ ἐνεχύρου, οὐκ ἰσχύει, ὡς διέξεισι βι. κε′ τι. β′ κε. ις′ θε. η′, περὶ τῆς ἰσχυούσης δηλαδὴ πράσεως, οὗ ἡ ἀρχὴ Ὑπὸ αἵρεσιν πέπραται τὸ ἐνέχυρον· περὶ δὲ τοῦ μὴ ἰσχύειν, βι. τοῦ αὐτοῦ κε′ τι. ζ′ κε. ξα′ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστὴς ὅτι εἰ μὴ καταβληθείη μοι τὸ χρέος, δεσπότης ἔσομαι. Περὶ τοίνυν ἀχρήστου συμφώνου ζήτει καὶ βι. ιθ′ τι. ιδ′ καὶ ιη′. ζήτει καὶ βι. κε′ τι. γ′ δ′. ζήτει καὶ βι. ζ′ τι. ις′ κε.[2] οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐκ ἔρρωται τὸ συμφωνῆσαι γενικῶς, μὴ χρήσασθαι τὸν ἐναγόμενον παραγραφῇ, ἀλλὰ δεῖ ἰδικῶς αὐταῖς ἀπολέγειν. Περὶ τοίνυν συμφώνων καὶ συναινέσεων καὶ συναλλαγμάτων ζήτει τοῦ κδ′ βι. τι. γ′ κε. η′ καὶ βι. κς′ τι. ε′ κε. ος′ καὶ πθ′ καὶ βι. νη′ τι. δ′ καὶ βι. κβ′ τι. α′ κε. δ′ καὶ βι. ιθ′ τι. α′ κε. οβ′ καὶ βι. μγ′ τι. α′ β′ γ′ δ′ ε′ καὶ ς′ καὶ
40r *βι. β′ τι. γ′ | καὶ βι. ζ′ τι. ε′ κε. ξς′ καὶ βι. κθ′ τι. α′ καὶ ε′ καὶ τοῦ ιγ′ βι. τι. α′ κε. ις′ καὶ βι. κδ′ τι. θ′ κε. τελευταῖον καὶ τοῦ ιθ′ βι. τι. γ′ κε. ε′ καὶ Ϙδ′[3] καὶ βι. κε′ τι. ζ′ κε. νς′ καὶ βι. κγ′ τι. γ′ κε. νς′ καὶ βι. ι′ τι. δ′ καὶ βι. μα′ τίτλον[4] ζ′ καὶ βι. με′[5] τι. ε′ κε. κε′ θε. β′ καὶ τοῦ ιε′ βι.*

eo pacto ut Petro post certum tempus redderet, quomodo Petrus si non stipulatur actionem habeat - et est mirum –, v. ⟨lib.⟩ 46 (47), tit. 1, c. 74 (72) cuius initium: *Donavit quidam res alicui, ut post certum tempus.* De creditore autem qui pactus est ut iure emptionis pignus haberet, sic intellege: si quidem sub condicione ut illud iusto pretio aestimatum iure emptionis habeat, nisi debitum intra statutum tempus solutum sit, valet; si vero dixerit: « Si debitum solutum non sit, dominus pignoris ero », non valet, quemadmodum docetur lib. 25, tit. 2, c. 16, § 8 (9), de venditione scilicet valida, cuius initium: *Sub condicione distrahitur pignus;* de eo vero quod non valet, v. eiusdem libri 25 tit. 7, c. 61 (62) cuius initiam: *Si creditor dixerit: « si debitum mihi solutum non sit, dominus ero ».* De pacto vero inutili v et lib. 19, tit. 14 et 18. V. et lib. 25, tit. 3, 4. V. et lib. 7, tit. 16, c. ⟨4, § 4⟩ cuius initium: *Non valet generalis conventio ne reus exceptione utatur, sed specialiter eis renuntiandum est.* De pactis autem et consensionibus et contractibus v. libri 24 tit. 3, c. 8 et lib. 26, tit. 5, c. 76 et 89 et lib. 58, tit. 4 et lib. 22, tit. 1, c. 4 et lib. 19, tit. 1, c. 72 et lib. 43, tit. 1, 2, 3, 4, 5 et 6 et lib. 2, tit. 3 et lib. 7, tit. 5, c. 66 (65) et lib. 29, tit. 1 et 5 et libri 13 tit. 1, c. 16 (17) et lib. 24, tit. 9, c. ultimum et libri 19 tit. 3, c. 5 et 94 (?) et lib. 25, tit. 7, c. 56 (60?) et lib. 23, tit. 3, c. 56 et lib. 10, tit. 4 et lib. 41, tit. 7 et lib. 45, tit. 5, c. 25, § 2 et libri 15 tit. 1, c. 32 et libri 20 tit. 1 et lib. 19, tit. 12

[1] Om.: lege autem *μζ′*. Adest in marg.: *ση. ὡραῖον*, h. v. V. pulcrum. [2] Deest numerus. [3] Ita, vix recte. [4] *τίτλο(ς)*. [5] Sic: vel libri numerus vel tit. fallax est.

τι. α´ κε. λβ´ καὶ τοῦ κ´ βι. τι. α´ καὶ βι. ιθ´ τι. ιβ´ καὶ τοῦ γ´ βι. τι. α´ καὶ τοῦ μς´ βι. τι. α´ κε. [1] οδ´ [2] καὶ τοῦ κε´ βι. τι. β´ κε. ις´ θε. η´ καὶ τοῦ κε´ βι. τι. ζ´ τὸ τέλος. περὶ δὲ συμφώνων δούλων πρὸς δεσπότην ἢ ἐλευθέρας συναπτομένης δούλῳ ζήτει τοῦ μη´ βι. τι. κ´ καὶ κε´ [1].

Τίτλος β´.

Περὶ διαλύσεως [3] καὶ πεπλανημένης ψήφου καὶ διατροφῶν.

2 Καὶ ὅτι καὶ χωρὶς προστίμου διὰ συμφώνου μόνου γίνεται διάλυσις. ζήτει καὶ κε. ε´ [4] οὗ ἡ ἀρχὴ Διαλυσάμενός τις πρὸς τοὺς κληρονόμους τοῦ
3 οἰκείου ἐπιτρόπου. Καὶ περὶ κληρονόμου διαλυσαμένου μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ τελευτήσαντος, μὴ δοκεῖν ἄκυρον ἐκ τῆς διαλύσεως εἶναι τὴν διαθήκην, ἀλλ᾽ ἐνάγειν καλῶς καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ληγαταρίους καὶ τοὺς γραφέντας ἐλευθέρους. τὸ αὐτὸ εἰ διαλύσεται καὶ περὶ ληγάτου ἡ τοῦ διαθεμένου μήτηρ πρὸς τὸν γεγραμμένον κληρονόμον, ἐν κωδικέλλῳ δὲ εὑρεθῇ πλεῖον αὐτῇ καταλειφθὲν [5] ὧν ἔλαβεν κατὰ διάλυσιν· δύναται γὰρ ζητεῖν τὸ ἐπέκεινα.
3, 2 Καὶ περὶ τοῦ εἰ διαλύσομαι μετά τινος κατὰ πλάνην νομίζων δύνασθαι αὐτὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος διαλύεσθαι, ἔλθῃ δὲ ὁ κύριος τοῦ πράγματος κινῶν, ἐγὼ μὲν καλῶς κινῶ, τὴν δὲ διάλυσιν οὐ δύναμαι ἀνατρέψαι ἢ λαβεῖν τὰ λόγῳ διαλύσεως αὐτῷ παρασχεθέντα . ζήτει καὶ κε. δ´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχὴ Φιλονεικίαν ἐσχήκασιν ἀδελφαὶ [6] δύο περὶ κληρονομίας, καὶ κε. κθ´ οὗ ἡ ἀρχὴ

et libri 3 tit. 1 et libri 46 tit. 1, c. 74 et libri 25 tit. 2, c. 19, § 8 et libri 25 tit. 7 fin. De pactis autem inter servos et dominum vel liberae mulieris cum servo coniunctae v. libri 48 tit. 20 et 25.

TITULUS II. - *De transactione et errore calculi et alimentis.*

Etiam sine poena per pactum solum fieri transactio potest. V. et c. 5 (22) cuius initium: *Cum quis cum heredibus tutoris sui transegerit.* De herede qui cum matre defuncti transegit: non videtur propter transactionem inutile esse testamentum, sed recte agunt legatarii et qui in eo manumissi sunt. Idem est et si de legato transegit cum scripto herede mater testatoris et in codicillis inveniatur ei plus relictum quam accepit per transactionem: potest enim quod ultra est petere. Si cum aliquo per errorem transegerim, putans eum posse de ea re transigere, agatque deinde dominus rei ipsius, ego quidem recte ago, non possum vero transactionem rescindere vel recipere quae transactionis nomine ei praestita sunt. V. et c. 4, § 1 (c. 19) cuius initium: *Controversiam habuerunt sorores duae de hereditate*, et c 29 (40) cuius ini-

[1-1] In marg. [2] Ita, vix recte. [3] δ in rasura. [4] Cfr. infra, ubi c. 19 δ´ esse dicitur, et supra, p. 149. [5] ειφ in rasura. [6] Verbi exitus dub.

Οἶδας ὅτι τὰ λόγῳ διαλύσεως καταβαλλόμενα οὐ δύναται ἀπαιτεῖσθαι,
καὶ κε. λζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Περὶ πραγμάτων δύο τινὲς πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονεί-
κουν, καὶ κε. μβ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ἐνῆγέ τις κατά τινος περὶ ἀγροῦ. Καὶ ὅτι 4-5
ἡ Ἀκουιλιανὴ ἐπερώτησις πάσας τὰς προλαβούσας ἐνοχὰς καὶ τὰ αἱρε-
τικὰ ληγάτα ἀνακαινίζει καὶ φθείρει καὶ αὐτὴ διὰ τῆς ἀποχῆς φθείρεται,
οὐ φθείρει δὲ τὰς δίκας περὶ ὧν οὐκ ἐνεθυμήθησαν. Καὶ περὶ τῶν ἐκ δια- 6. 8
θήκης φιλονεικίαν ἐχόντων ἢ κωδικέλλοις ἢ θανάτου αἰτίαν δωρεᾶς καὶ χάριν
αἱρέσεως πληρωθῆναι καταλειφθείσης [1] *διατροφῶν ἢ βεστιαριῶν* [2] *ἢ οἰκή-*
σεως ἢ τῶν ἀπὸ κτήματος χορηγηθέντων διατροφῶν, χωρὶς τοῦ πραίτωρος
οὐκ ἔξεστι διαλύεσθαι καὶ πότε ἔξεστι διαλύεσθαι καὶ πότε οὔ. περὶ τῶν
ἐν διαθήκῃ ἐχόντων ζήτει βι. λε΄ τι. ς΄ κε. α΄. περὶ δὲ τοῦ εἰ γένηται διά-
λυσις καὶ μὴ συντηρηθῇ τὰ δόξαντα ἐπὶ τῇ κατὰ τῆς [3] *διαθήκης μέμψει,*
δύνασθαι καὶ αὖθις κινεῖσθαι τὴν μέμψιν, ζήτει βι. λθ΄ τι. α΄ κε. κζ΄ οὗ ἡ
ἀρχή Ἐὰν μετὰ προκάταρξιν γένηται διάλυσις. περὶ δὲ τῶν λαβόντων
παρὰ πατρὸς ἧττον τοῦ Φαλκιδίου, μετὰ δὲ τελευτὴν τῶν γονέων ἐχόντων [1]
κατὰ τῶν συγκληρονόμων καὶ ζητούντων τὸν Φαλκίδιον, εἶτα διαλυσαμένων,
πότε ἔρρωται ἡ διάλυσις ἢ μή, ζήτει βι. λθ΄ τι. α΄ κε. ξα΄ θε. α΄· εἰ δὲ
καί τις παρὰ πατρὸς ἢ πράγματα ἢ ἀργύρια λαβών [1]*, ἀνάγνωθι καὶ τὸν ε΄*
40v *τι. ὅλον τοῦ | μα΄ βι. Καὶ ὅτι ὁ ἐκκαλεσάμενος ἢ μὴ δυνάμενος ἐκκαλέσα-* 7
σθαι καλῶς διαλύεται. Καὶ περὶ ἐγγυητοῦ καταδικασθέντος καὶ τοῦ πρω- 7. 1
τοτύπου διαλυσαμένου, ἢ τοὐναντίον διαλυσαμένου ἐγγυητοῦ, τοῦ πρωτο-

tium: *Nosti ea quae transactionis nomine soluta sunt repeti non posse*, et c. 37 (46) cuius initium: *De rebus duo quidam invicem contendebant*, et c. 42 (50) cuius initium: *Egit quis contra aliquem de fundo.* Aquiliana stipulatio omnes praecedentes obligationes et legata condicionalia novat et consumit et ipsa per acceptilationem consumitur; non consumit vero eas petitiones, de quibus partes non cogitaverunt. De iis qui controversiam habent propter alimenta ex testamento relicta vel ex codicillis vel ex mortis causa donatione vel condicionis implendae gratia, vel propter vestimenta vel habitationem vel ex praedio concessa alimenta: sine praetore transigere non licet; et quando transigere liceat et quando non liceat. De his quae in testamento continentur, v. lib. 35, tit. 6, c. 1. Si transactio facta sit et non observentur ea, de quibus placuit de querella inofficiosi, rursus potest querella institui: v. lib. 39, tit. 1, c. 27 (23) cuius initium: *Si post litis contestationem transactio facta sit.* De his qui a patre minus quadrante acceperunt et post mortem parentum adversus coheredes egerunt et petierunt Falcidiam, deinde transegerunt: quando valet transactio vel non: v. lib. 39, tit. 1, c. 61, § 1 (c. 57). Si vero quis a patre vel res vel pecuniam acceperit, lege et tit. 5 totum libri 41. Is qui appellavit vel appellare non potuit recte transigit. De fideiussore condemnato et de principali reo qui transegit vel contra, de fideiussore qui transegit dum reus principalis condemnatus est. De transactione ali-

[1] Ita. [2] Sic. Ed.: *κωδικέλλων... αἰτίᾳ... ἢ χάριν τοῦ πληρωθῆναι αἵρεσιν καταλειφθέντων ἀλιμέντων.* In nostro autem f. *ἐν κωδικέλλοις*, sicuti legit Cyrillus in sch. ad h. l. recitato. [3] *τῇ τῆς κατὰ.*

8 *τύπου καταδικασθέντος* [1]. *Καὶ περὶ διαλύσεως διατροφῶν, πῶς καὶ πότε*
ἔξεστι διαλύεσθαι. περὶ δὲ τοῦ διαλυσαμένου ἐπὶ κλοπῇ ζήτει βι. ξ΄ τι. ι΄
8. 12 *κε. ζ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ διαλυσάμενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ. Καὶ περὶ*
τοῦ ὅτι ὁ διαλυόμενος περὶ διατροφῶν οὐ δοκεῖ διαλύεσθαι περὶ οἰκήσεως
καὶ ἐνδύσεως, εἰ μὴ ῥητῶς ἐκφωνήσει. ὅρα [2] *ἐναντίον τοῦ κε. τοῦ ἐν τῷ β΄*
8. 4 *βι. τι. β΄ κε.* [3] *μβ΄ καὶ σλδ΄* [2]. *Καὶ περὶ τοῦ ἔνθα καταλειφθῇ τινι ποσὸν*
ἐφ᾽ ᾧ διατρέφεσθαι αὐτὸν ἐκ τῶν τόκων, καὶ ποσὸν ἀποδοῦναι τελευτῶντα.
9 *Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν διαλύσωμαι πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους μου περὶ τοῦ ἐμοῦ*
μέρους, οὐ κωλύομαι κινεῖν κατ᾽ αὐτῶν ἐκ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ κληρο-
9. 1 *νομῶν αὐτοῦ. Καὶ ὅτι πᾶσα διάλυσις ἐπὶ μόνοις κρατεῖ τοῖς συναρέσασι.*
9. 2 *Καὶ τίς δοκεῖ κατὰ ἀπάτην συμβιβάζεσθαι, τουτέστιν ὁ κατὰ ἀπάτην τῶν*
9. 3 *συγκληρονόμων αὐτοῦ τὸ ἀληθὲς ἀγνοῶν. Καὶ ὅτι ὁ ἀγνοῶν κατενεχθῆναι*
αὐτῷ τὴν περὶ τῆς τοῦ πατρὸς διαθήκης μέμψιν, ἐὰν περί τινων ἑτέρων
11 *διαλύσηται πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἐπ᾽ αὐτοῖς μόνοις βλάπτεται. Καὶ περὶ τοῦ*
μετὰ ψῆφον, κἂν μὴ ἐκκληθῇ, δύναταί τις διαλύεσθαι. ζήτει καὶ βι. κδ΄ τι.
ς΄ [4] *κε. κγ΄ θε. α΄. νόει δὲ περὶ ἀγράφου διαλύσεως καὶ χωρὶς ἐπερωτή-*
σεως· εἰ γὰρ ἔγγραφός ἐστι καὶ ἐπερώτησις παρακολουθεῖ [5], *ἰσχύει καὶ*
μετὰ ψῆφον ἐρρωμένην ἡ διάλυσις, ὥς φησι τὸ λβ΄ κε. τούτου τοῦ τι., οὗ
12 *ἡ ἀρχή Ἡ κατὰ διάγνωσιν ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις. Καὶ ὅτι ὁ γενικῶς δια-*
λυσάμενος περὶ τῶν καταλειφθέντων αὐτῷ ἐνδιαθήκως κινεῖν οὐ δύναται

mentorum: quomodo et quando transigere licet. De eo vero qui de furto transegit, v. lib. 60, tit. 10, c. 7 cuius initium: *Qui de furti actione transegit.* Is qui de alimentis transegit non videtur de habitatione et de vestimentis transegisse, nisi nominatim expresserit. Vide contrarium in lib. 2, tit. 2, c. 42 (41) et 234 (225, § 2). Si cui certa summa relicta sit ut aleretur ex usuris et sortem restitueret moriens. Si transegero cum tutoribus meis pro mea parte, non prohibeor quominus adversus eos agam ex persona fratris, cuius heres extitero. Omnis transactio de his tantum valet, de quibus convenit. Quis videatur per dolum convenire; h. e. is qui dolo coheredum suorum veritatem ignorat. Is qui ignorat deferri sibi querellam de inofficioso patris testamento si de quibusdam aliis rebus cum adversario transegerit, in his tantum damnum sentit. Etiam post sententiam, quamvis appellatum non sit, potest quis transigere. V. et lib. 24, tit. 6, c. 23, § 1. Intellege vero de transactione non scripta et sine stipulatione facta; nam si in scriptis est et stipulatio subsequitur, valet et post sententiam ratam transactio, ut ait c. 32 (49) huius tit., cuius initium: *Post causae cognitionem prolata sententia.* Qui generaliter de eis quae sibi in testamento relicta sunt transegit non potest agere de quavis re in testamento relicta, sed non prohibetur agere de iis

[1] Heic in marg. sub signo quod in textu desideratur: *ζήτει καὶ τοῦ κα΄ βι. τι. β΄ κε. ὡραῖον περὶ τούτου*, i. e. V. et 21 libri tit. 2 caput pulcrum de hoc; quae num huc pertineant, an ad sequens *Ὁ διαλυσάμενος*, nescio. C. id forte est 6 § 2. [2-2] In marg., ad v. *διαλυσάμενος*, cui f. superscribendum erat signum subplementi praecedentis. [3] Sic repetitum. [4] *ε΄*. [5] Sub accentu acuto. Num l. *ἐπερωτ(ήσεως) παρακολουθ(ούσης)*? cfr. infra, c. 49.

περί τινος τῶν ἐν αὐτῇ, οὐ κωλύεται δὲ παρὰ [1] τῶν ἐν κωδικέλλοις κατα-
λειφθέντων αὐτῷ. Καὶ ὅτι οἱ φροντισταὶ τοῦ βασιλέως χωρὶς αὐτοῦ οὐ 13
δύνανται διαλύεσθαι. Καὶ ὅτι τῇ Ἀκουιλιανῇ διαλύσει ὀφείλει καὶ ποινὴ 15
ὑποτίθεσθαι· τῆς γὰρ διαλύσεως ἀκυρουμένης ἀπαιτεῖται. Καὶ ὅτι ὁ παρα- 16
βαίνων τὴν διάλυσιν ποινὴν ἀπαιτεῖται. Καὶ περὶ κληρονομιαίου χρεώστου 17
ἀγνοοῦντος πραθῆναι τὴν κληρονομίαν καὶ τὰς ἀγωγὰς ἐκχωρηθῆναι τῷ
ἀγοραστῇ καὶ διαλυσαμένου μετὰ τοῦ πράτου, πῶς ἐναγόμενος παρὰ τοῦ
ἀγοραστοῦ ἔχει παραγραφήν. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ κληρονόμου διαλυσαμένου
καὶ ἀποκαταστήσαντος. Καὶ περὶ τοῦ ἐκ τῶν τριῶν αὐτοῦ κουρατώρων 18
διαλυσαμένου μετὰ τῶν δύο, πῶς οὐ βλάπτεται εἰς τὸ εὐθύναι τὸν ἕτερον
ὑπὲρ ὧν διῴκησεν. Καὶ περὶ δύο ἀδελφῶν ἐχουσῶν φιλονεικίαν περὶ κλη- 19
ρονομίας καὶ διαλυσαμένων καὶ τῆς μιᾶς δημευθείσης, τῆς ἑτέρας δὲ λεγού-
σης κακῶς [2] διαλυθῆναι καὶ μὴ εἰσακουσθείσης. Καὶ περὶ τοῦ πότε τῆς 21
διαλύσεως ἰσχυούσης δίδοται ἡ περὶ δόλου. ἔχει δὲ προθεώρημα γυναῖκά
τινα κουρατωρευθεῖσαν ὑπό τινος. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσαμένου ἀγράφως 22
πρὸς τοὺς κληρονόμους τοῦ οἰκείου ἐπιτρόπου καὶ ἐξαιτουμένου τὴν διά-
λυσιν ἀνατρέψαι. Καὶ περὶ γυναικὸς διαλυσαμένης μετὰ τῶν διαδίκων αὐτῆς 23
ἐπὶ τῷ ῥητὸν μέρος τῆς κληρονομίας λαβεῖν - τὴν γὰρ κατὰ τῆς διαθήκης
μέμψιν ἐκίνησε - καὶ πάντως τελευτησάσης καὶ τῶν παίδων αὐτῆς ἐξαιτουμένων
ἀναλυθῆναι τὴν διάλυσιν καὶ μὴ προσδεχθέντων. Καὶ ὅτι περὶ διατροφῶν 25
41r *παρελθουσῶν ἔξεστι διαλύεσθαι, | περὶ δὲ μελλουσῶν οὐδαμῶς χωρὶς τοῦ*
πραίτωρος ἔξεστι διαλύσεως [3] τέμν⟨ειν⟩ τὴν ἀμφισβήτησιν. Καὶ περὶ τοῦ 27
ἐκνικῶντος [4] τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ τὴν κληρονομίαν ἀπὸ τῶν λεγομένων εἶναι

quae sibi in codicillis relicta sunt. Procuratores Principis sine eius permissu transigere non possunt. Aquilianae transactioni etiam poena subici debet; nam transactione inrita facta petitur. Et ab eo qui transgreditur transactionem poena petitur. Hereditarius debitor, qui ignoraverat hereditatem venditam esse et actiones emptori cessas esse et cum venditore transegit, si conveniatur ab emptore exceptionem habet. Idem et si heres transegit et restituit. Is qui transegit cum duobus ex tribus curatoribus suis nullum sentit damnum si alium propter ea quae gessit conveniat. De duabus sororibus quae de hereditate controversiam habuerant et transegerant: harum altera bonorum publicationem sustinuit et altera dicit perperam se transegisse et non auditur. Quando, transactione vigente, de dolo actio datur: exemplum exhibetur de muliere quadam quae curatorem quendam habuit. De eo qui sine scriptis cum heredibus tutoris sui transegit et postulat ut rescindatur transactio. De muliere quae transegit cum adversariis suis ut certam partem hereditatis acciperet (querellam enim inofficiosi testamenti instituerat) et deinde mortua est: filii eius postulant ut rescindatur transactio et non admittuntur. De alimentis praeteritis transigere licet; de futuris vero nullomodo sine praetore licet transactione controversiam decidere. De eo qui vindicavit hereditatem fratris sui ab iis qui dicebantur filii eius esse, praetendens eos

[1] Sic pro *περὶ*. [2] *καλῶς* *. [3] Ita. F. *διὰ διαλ.* [4] Ita. F. *ἐκδικοῦντος.*

παίδων αὐτοῦ, ἐξ ἀντιθέσεως δὲ αὐτοῦ μᾶλλον δούλων ὡς ἐκ μητρὸς δού-
λης τεχθέντων, καὶ διαλυθέντος μετ᾽ αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα πειρωμένου λῦσαι
28 τὴν διάλυσιν καὶ μὴ εἰσακουσθέντος. Καὶ περὶ υἱῶν γραφέντων παρὰ
πατρὸς κληρονόμων καὶ ἀξιωθέντων ἀμοιβαδόν, εἴ τις αὐτῶν ἄτεκνος τελευ-
τήσει, ἀποκαταστῆσαι τῷ ἑτέρῳ τὴν κληρονομίαν, καὶ διαλυσαμένων τῶν
30 ἀδελφῶν ἐπὶ τῷ τοιούτῳ κλήρῳ καὶ ἀποδεχθέντων. Καὶ ὅτι τὰς φόβου
33 χάριν γενομένας διαλύσεις κρατεῖν ὁ νόμος οὐκ ἐπιγινώσκει. Καὶ ὅτι τὰς
34 νομίμους διαλύσεις οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεσθαι χρή. Καὶ
περὶ γυναικὸς λαβούσης χρήματα καὶ διαλυσαμένης καὶ πειρωμένης ἀνατρέ-
ψαι τὴν διάλυσιν, τῆς διαλύσεως περιεχούσης [1] « εἰ βουληθῶ ἀνατρέψαι
τὴν παροῦσαν διάλυσιν, μετὰ τὴν τοῦ προστίμου ποινὴν πρὸς τῷ ἐρρῶσθαι
τὴν παροῦσαν διάλυσιν ὑπόκειμαι παρέχειν καὶ τόδε », ἢ ταῦτα τὰ ῥήματα
35 μὴ περιεχούσης. Καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν δι᾽ αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν ἐγκλη-
μάτων ἔξεστι διαλύεσθαι χωρὶς τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος, ἐπὶ δὲ τῶν
ἄλλων τῶν μὴ ἐχόντων ἐν αἵματι τὴν τιμωρίαν οὐκ ἔξεστι διαλύεσθαι χωρὶς
τοῦ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος. ἐπὶ γὰρ τοῖς ἔχουσι θάνατον τὴν
καταδίκην ἔξεστι τῷ ἐναγομένῳ ὑποφθείρειν τὸν ἀντίδικον, ὡς βι. ξ´ τι. νγ´
36 κε. α´. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσαμένου καὶ λέγοντος ἀνατρέψαι τὴν διάλυσιν
διὰ τὸ ἐν τῷ καιρῷ, ὅτε καὶ διελύετο, μὴ ἔχειν αὐτοῦ [2] τὰ δικαιώματα, πότε
37 εἰσακούεται καὶ πότε οὔ, ἢ δίδοται αὐτῷ ἡ περὶ δόλου. Καὶ ὅτι ἡ ἐν δευ-
38 τέρᾳ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς γενομένη διάλυσις ἔρρωται. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσα-
μένου καὶ ὑποσχομένου δοῦναι τόνδε τὸν ἀγρὸν ἢ τὸν οἶκον, δόξαν δὲ
αὐτῷ καὶ τῷ διαδίκῳ αὐτοῦ ὠνεακὸν γενέσθαι ἐπὶ τούτοις ὡσανεὶ δῆθεν ἐξ

potius servos esse tamquam ex matre ancilla natos, et cum eis transegit et deinceps transactionem solvere conatur et non auditur. De filiis a patre heredibus scriptis et rogatis invicem, si quis eorum sine liberis decesserit, ut alteri hereditatem restituat: fratres de eiusmodi hereditate transegerunt et admissi sunt. Metus causa factas transactiones valere ius non permittit. Legitime factas transactiones ne per principale quidem rescriptum rescindi oportet. De muliere quae pecuniam accepit et transegit et conatur transactionem rescindere: si transactio haec contineat: « Si voluero rescindere praesentem transactionem, praeter poenam ad robur praesentis transactionis statutam etiam hoc praestare promitto »; vel si haec verba non contineat. In criminibus capitis poenam habentibus transigere licet, excepto adulterii crimine: in ceteris vero quae non habent sanguinis poenam transigere non licet, excepto crimine falsi. Nam « in his quae capitis poenam ingerunt licet reo adversarium corrumpere », ut lib. 60, tit. 53, c. 1. Et de eo qui transegit et ait rescindere se ⟨velle⟩ transactionem quia illo tempore, quo transegerat, non habebat instrumenta sua; quando exauditur et quando non, vel ⟨quando⟩ datur ei de dolo actio. Transactio secunda noctis hora facta valet. De eo qui transegit et promisit dare hunc fundum vel hanc domum; si ei et adversario suo placuerit instrumentum venditionis facere de hac re tamquam emptionis causa

[1] π(ερι)χούσης sic. [2] Ita.

ἀγορασίας λαμβάνοντος, εἶτα ἀπαιτοῦντος δεῖξαι ὡς εἴληφε τίμημα, ἢ ἀπο-
λαβεῖν τοῦτο ἐκ τοῦ λαβόντος αὐτὸ κατὰ διάλυσιν. Καὶ περὶ τοῦ ἅμα 39
τῷ διαλυθῆναι διαμαρτυραμένου δόλον πεποιηκέναι καὶ θέλοντος διαστρέ-
ψαι τὴν διάλυσιν καὶ μὴ εἰσακουσθέντος. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσαμένου μετὰ 40
δανειστῶν λεγομένων χρεωστεῖσθαι παρὰ Πέτρου, οὗ ὁ διαλυσάμενος κατε-
λείφθη κληρονόμος, εἶτα ἐξαιτουμένου κατασεῖσαι τὴν διάλυσιν ὡς μὴ κλη-
ρονόμου αὐτοῦ τυγχάνοντος καὶ μὴ εἰσακουσθέντος. Καὶ περὶ γυναικὸς 41
ἐναγομένης ἀπὸ ἐγγράφου συμβολαίου αὐτῆς καὶ συνδοξάσης δοῦναι αὐτὴν
τὰ ἐν τῷ συμβολαίῳ περιεχόμενα καὶ ἀπαλλαγῆναι αὐτὴν πάσης ἐναγωγῆς,
καὶ τοῦ δανειστοῦ - αὐτῆς ὡς ἐξ ἄλλης αἰτίας χρεωστούσης - τῇ γυναικὶ
ἐνάγοντος καὶ δεηθέντος, ἀντιγραφὴ διαστίξεις ἔχουσα· ὡραῖον. Καὶ περὶ 42
γυναικῶν μετὰ τοῦ θείου αὐτῶν διαλυθεισῶν περὶ χρέους ἢ δωρησαμένων τὸ
ὄφλημα, εἶτα ἐξαιτουμένων ἀνατρέψαι τὸ γεγονός, λεγουσῶν ἐλπίδι τοῦ
γενέσθαι αὐτὰς κληρονόμους τοῦ θείου διαπράξασθαι τὴν διάλυσιν ἢ τὴν
δωρεάν. Καὶ περὶ γυναικὸς διαλυσαμένης περὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς καὶ 43
γραψάσης αὐτὴν μὲν εἶναι ἐλεύθερον [1], τὰ δὲ τέκνα αὐτῆς δούλους, πῶς ἐκ
41v τούτου τὰ τέκνα αὐτῆς τοῦ καταβλάπτοντος [2]. | Καὶ ὅτι ἡ ὑγεία τοῦ 44
λογισμοῦ καὶ οὐχ ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια σκοπεῖται ἐν ταῖς διαλύσεσιν.
Καὶ ὅτι ἡ χωρὶς ὑπομνήματος καὶ ἡ ἐν ὑπομνήματι [3] καὶ ἡ ἐγγράφως καὶ 45
ἀγράφως [4] διάλυσις ἔρρωται. Καὶ ὅτι κἂν παρ' ἑτέρῳ εὑρεθῶσι τὰ πράγ- 46
ματα περὶ ὧν διελυσάμην, οὐ δύναμαι ἀνατρέψαι τὴν διάλυσιν καὶ λαβεῖν
τὰ δοθέντα λόγῳ διαλύσεως. Καὶ περὶ τοῦ λέγοντος δόλον πεποιηκέναι 47

res quaesita fuerit, et deinde unus petat, ut pretium alter se accepisse ostendat, vel ille recipere id velit ab eo qui rem per transactionem accepit. De eo qui cum transactionem faceret testatus est dolum se fecisse et deinde transactionem evertere vult et non exauditur. De eo qui transegit cum creditoribus, quibus dicebatur Petrus debere, a quo ipse qui transegit heres relictus est, deinde postulavit transactionem evertere utpote cum heres ipse non sit factus et non est auditus. De muliere, quae ex scripto instrumento eius conventa est, et pollicita est ea dare quae in instrumento continerentur ut omnibus ceteris petitionibus liberaretur, et de creditore eius qui tamquam ex alia causa debentem mulierem denuo convenit atque preces ⟨Principi⟩ optulit: rescriptum distinctiones habens: opportunum. De mulieribus quae cum patruo eorum de debito transegerunt vel id quod debebatur donaverunt et postea desiderant id quod actum est rescindere dicentes ea spe transactionem vel donationem fecisse sese patrui heredes fore. De muliere quae de statu suo transegit et scripsit se quidem esse liberam, filios autem suos servos: ex hoc filii eius damno ***non adficiuntur***. Sanitas mentis, non vero infirmitas corporis in transactionibus inspicitur. Valet transactio et sine documento et cum documento, et in scriptis facta et sine scriptis. Etsi apud alterum inventae sint res de quibus transegeram, non possum transactionem rescindere et ea recipere quae transactionis nomine dederam. De eo sive actore sive reo qui ait dolum se fecisse in

1 Ita. 2 Sic. L. *οὐ καταβλάπτονται.* 3 Verbi exitus dub. 4 Ita, sine *ἡ* et *γενομένη.*

περὶ τὴν διάλυσιν ἐνάγοντός τε καὶ ἐναγομένου καὶ παρακαλοῦντος ἀνα-
48 τρέψαι τὴν διάλυσιν καὶ μὴ προσδεχομένου. Καὶ ὅτι ὁ διαλυόμενος, εἰ καὶ
ῥητῶς ἐπαγάγῃ μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν καὶ μηδὲ προσθήσει « ταύτης ἕνεκεν
τῆς αἰτίας », ὅμως ἐρρωμένας ἔχει τὰς ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ἁρμοζούσας αὐτῷ
49 κατ᾿ ἐκεῖνον [1] πρὸς ὃν ἐδιελύσατο ἀγωγάς. Καὶ ὅτι ἡ κατὰ διάγνωσιν ἐξεν-
εχθεῖσα ἀπόφασις, μάτην περὶ ταύτης γίνεσθαι διάλυσιν οὐκ ἔστιν ἀμφί-
βολον, εἰ μὴ προστίμου ἐπερώτησις, καὶ ἀποχῆς καὶ ἀμεριμνίας ἐπακολου-
50 θησάσης, τὴν ἁρμόζουσαν ἀγωγὴν ἀνεῖλεν. Καὶ περὶ τοῦ διαλυσαμένου καὶ
δόντος χωρίον ἀντὶ οἴκου, εὑρεθέντος δὲ τοῦ χωρίου ὑποτεθειμένου ἢ ἀλλο-
τρίου· καὶ τούτου γενομένου μὴ τὴν διάλυσιν ἀνατρέπεσθαι, τὸ δὲ ἱκανὸν
53 αὐτῷ γίνεσθαι. Καὶ ὅτι τὸ ὑποσχεθὲν κἂν μὴ δοθῇ, καλῶς κέχρηται [2] τῇ
54 παραγραφῇ [3] τῆς διαλύσεως ὁ διαλυσάμενος. Καὶ ὁ ὑποσχόμενος δοῦναί τι
ἐκ διαλύσεως καὶ συμφωνήσας δοῦναι πρόστιμον ἐκ τοῦ μὴ παρασχεῖν, εἰ
55 μὴ δώσει, ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον. Καὶ ὅτι διάλυσις οὐκ ἔρρωται, εἰ μὴ
56 δοθῇ τι ἢ παρακατασχεθῇ ἢ ἐπαγγελθῇ. Καὶ ὅτι ἅμα τῷ γενέσθαι τὴν
διάλυσιν τὴν κατὰ νόμους καὶ καλῶς προβᾶσαν, παρ᾿ εὐθὺ καὶ ἔρρωται· καὶ
57 οὐ δυνατὸν εἴσω τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων ἡμερῶν ἀνατρέψαι ταύτην. Καὶ
περὶ τοῦ βουλομένου ἀνατρέψαι τὴν διάλυσιν καὶ ἐπιχειροῦντος διδόναι
58 ὅσα τε λόγῳ διαλύσεως ἔλαβε, καὶ ἀπαιτεῖσθαι καὶ τὸ πρόστιμον. Καὶ
59 περὶ τῶν ἐνομότων [4] διαλύσεων. Καὶ περὶ τοῦ τὰς ἀπὸ πλαστῶν δικαιω-
μάτων ἐνομότους διαλύσεις ἀνατρέπεσθαι καὶ κινεῖσθαι τὸ τοῦ πλαστοῦ
καὶ χωρὶς ἐγγραφῶν, καὶ εἰ περὶ πολλῶν κεφαλαίων διαλύσομαι, τὴν περὶ

transactione et postulat transactionem rescindere et non admittitur. Quamvis is qui transegit nominatim adiecerit se nihil amplius petiturum et non addiderit « propter hanc causam », integras tamen habet ex aliis causis competentes sibi adversus eum cum quo transegit actiones. Causa cognita prolata sententia, frustra de hac transactionem fieri non est ambiguum, nisi poenae stipulatio, acceptilatione et remissione secuta, competentem sustulit actionem. De eo qui transegit et praedium dedit pro domo : si deinceps praedium obligatum vel alienum esse inveniatur, hoc facto non transactio rescinditur, sed accipienti satis fit. Etsi id quod promissum est datum non sit, recte utitur transactionis exceptione is qui transegit. Is qui promisit dare quid transactionis causa et pactus est poenam dare nisi praestiterit, si non dederit, poena ab eo petitur. Transactio non valet nisi quid detur aut retineatur aut promittatur. Statim atque transactio iure et recte procedens facta sit, omnino valet, neque licet intra tres quattuorve dies eam rescindere. De eo qui transactionem rescindere vult et paratus est ea quae transactionis nomine accepit reddere : etiam poena ab eo peti potest. De transactionibus cum iureiurando factis. Transactiones cum iureiurando secundum falsa documenta factae rescindi possunt et iudicium falsi instituitur etiam citra inscriptionem : et si de pluribus capitibus transegero, illam solam transactionem quae falsis documentis nititur

[1] Ita. [2] κέχριται. [3] In f. 41ᵛ περι et παρα eodem compendio scripta sunt. Quam rem semel adnotasse sufficiat. [4] Ita et mox, pro ἐνωμ.

πλαστῶν μόνην δύναμαι ἀνατρέπειν, τὰς δὲ λοιπὰς οὐδαμῶς. Καὶ ὅτι καὶ 60
περὶ δουλικῆς καὶ ὑπὲρ ἐναπογράφου τύχης ἔξεστι διαλύεσθαι. Καὶ περὶ 61
τοῦ κατὰ πλάνην ἐπερωτηθέντος ἀχρεώστητα [1]. ζήτει βι. κδ΄ τι. α΄ κε.
ιη΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τοῦ μὴ χρεωστουμένου κατὰ πλάνην δέ. περὶ δὲ τοῦ
μετὰ διάλυσιν καταδικασθέντος ἐκ τοῦ μὴ εἰπεῖν αὐτὸν τὴν τῆς διαλύσεως
παραγραφήν, ζήτει βι. κδ΄ τι. ϛ΄ κε. κδ΄ [2] οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τις μετὰ διάλυ-
σιν καταδικασθῇ, ἔρρωται ἡ ψῆφος, καὶ κε. κε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ γινώσκων
ἔχειν παραγραφήν, καὶ κε. κϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Καὶ ὁ ἔχων διηνεκῆ παραγρα-
φὴν καὶ καταβαλών. Περὶ τοίνυν διαλύσεων ζήτει βι. β΄ τι. β΄ κε. σκθ΄ οὗ
ἡ ἀρχὴ Διαλυθέντα ἢ πληρωθέντα νοεῖν ὀφείλομεν, καὶ βι. ζ΄ τι. ιϛ΄ κε. β΄
οὗ ἡ ἀρχὴ Εἴτε [3] πρὸ τῆς προθεσμίας εἴτε μετὰ ταῦτα, καὶ βι. κγ΄ τι. α΄
κε. οα΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ἀπὸ διαλύσεως ἐπερωτηθείς. περὶ δὲ τῶν ἐν ταῖς
διαλύσεσι ποινῶν καὶ προστίμων ζήτει βι. μγ΄ τι. α΄ κε. ρκβ΄ θε. δ΄ οὗ ἡ
ἀρχὴ Ἐὰν διαλύσωμαι ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων κινουμένῃ ἀγωγῇ, καὶ
θε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀδελφοὶ κληρονομίαν διελόμενοι διελύσαντο, καὶ τι. ε΄
τοῦ αὐτοῦ μγ΄ βι. κε. ε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Οὐκ ἀεί τις ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας,
καὶ κε. ϛ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ ἐν διαλύσει ὁμολογηθέντα φανερῶς ἢ ἀφανῶς, καὶ
βι. λζ΄ τι. ζ΄ κε. μδ΄ θε. η΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἀπαιτεῖν οἱ ἐπίτροποι χρέα δύναν-
ται, οὐ μὴν δωρεῖσθαι, καὶ βι. ξ΄ τι. ι΄ κε. ϛ΄ ζ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ διαλυσά-
μενος ἐπὶ τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, καὶ τι. μα΄ κε. μβ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ δια-
βάλλων χάρτην ὡς πλαστόν. περὶ δὲ τοῦ τὴν μεταξὺ ἑτέραν [4] γενομένην
διάλυσιν μήτε βλάπτειν μήτε ὠφελεῖν ἕτερον [5], εὑρήσεις [6] μὲν καὶ ἐνταῦθα,

revocare possum, ceteras vero minime. Et de servili et de adscripticia condicione transigere licet. Et de eo qui per errorem indebitum promisit. V. lib. 24, tit. 1, c. 18 cuius initium: *Eo quod non debetur per errorem.* De eo vero qui post transactionem condemnatus est quia non est usus transactionis exceptione, v. lib. 24, tit. 6, c. 24 (23, § 3) cuius initium: *Si quis post transactionem condemnatus fuerit, valet sententia,* et c. 25 (24) cuius initium: *Qui scit se habere exceptionem,* et c. 26 (§ 3) cuius initium: *Et is qui perpetuam habet exceptionem et solvit.* De transactionibus porro v. lib. 2, tit. 2, c. 229 (221) cuius initium: *Transacta vel adimpleta intelligere debemus,* et lib. 7, tit. 16, c. 2 cuius initium: *Sive ante diem sive post diem,* et lib. 23, tit. 1, c. 71 (73) cuius initium: *Is qui transactionis causa promisit.* De poenis autem stipulationum et multis v. lib. 43, tit. 1, c. 122, § 4 (119, § 5) cuius initium: *Si transegero in tutelae actione,* et § 5 (6) cuius initium: *Fratres qui hereditatem diviserant transegerunt,* et tit. 5 eiusdem libri 43, c. 5 cuius initium: *Non semper quis ex nuda pollicitatione,* et c. 6 cuius initium: *Ea quae in transactione sunt promissa aperte vel non aperte,* et lib. 37, tit. 7, c. 44, § 8 (46, § 7) cuius initium: *Debita tutores petere, sed non donare possunt,* et lib. 60, tit. 10, c. 6, 7 cuius initium: *Is qui de furti actione transegit,* et tit. 41, c. 42 cuius initium: *Qui chartam falsam esse contendit.* Transactionem inter alios factam alii neque nocere neque prodesse invenies quidem et hic, v. autem et

[1] Verbi exitus dubius. [2] Supra, p. 13 n. 3, dicitur *κγ΄*. [3] *εἶτα* sic vid. scriptum. [4] *ἑτέρ(αν)* sic. L. *ἑτέρων*. [5] *ἕτερο(s)* sic vid. scriptum. [6] *εὑρήσει*.

ζήτει δὲ καὶ βι. λε΄ τι. ις΄ κε. κθ΄ | οὗ ἡ ἀρχή Ἔχων τις ἀδελφὴν ἔφηβον 42r Ποπίλλαν οὕτω καλουμένην. ἀνάγνωθι καὶ τὰς ἐν τῷ δ΄ τι. τοῦ με΄ βι. περὶ τούτου παραπομπάς. ἀνάγνωθι βι. ξ΄ τι. ιβ΄ κε. νζ΄ θε. δ΄ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ διοικῶν ἐπίτροπος δύναται πρὸς τὸν κλέπτην διαλύεσθαι, καὶ ἐὰν δράξηται τοῦ πράγματος, παύεται κλοπιμαῖον εἶναι, τόπον γὰρ ἐπέχει δεσπότου. περὶ δὲ τοῦ πότε ἡ τοῦ ἀφήλικος διάλυσις κρατεῖ, ζήτει βι. ι΄ τι. ιε΄. περὶ δὲ τοῦ μετὰ διάλυσιν ἢ δευτέραν ὁμολογίαν πῶς οὐκ ἔξεστί τινι διαβάλλειν τὴν ἤδη ὑπ᾽ αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, ζήτει βι. ζ΄ τι. ς΄ τὸ τέλος. ζήτει καὶ βι. ι΄ τι. β΄ [1] κε. τελευταῖον περὶ τῶν κατὰ βίαν γεγονυιῶν πράσεων δωρεῶν καὶ διαλύσεων, καὶ βι. ξ΄ τι. λζ΄ κε. να΄ οὗ ἡ ἀρχή Περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας, καὶ τοῦ ζ΄ βι. τι. ις΄ κε. α΄ καὶ βι. κδ΄ τι. ς΄ κε. ιη΄ καὶ βι. ξ΄ τι. μα΄ κε. μβ΄ καὶ βι. λθ΄ τι. α΄ κε. ξα΄ θε. β΄ καὶ βι. ξ΄ τι. νγ΄ καὶ βι. ιθ΄ τι. α΄ κε. με΄.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΒ΄.

Τίτλος α΄.

Περὶ συστάσεως κοινωνίας καὶ λύσεως αὐτῆς.

Ζήτει περὶ τούτου κε. νθ΄ οὗ ἡ ἀρχή Θανάτῳ λύεται ἡ κοινωνία, καὶ τοῦ ξγ΄ κε. θε. τελευταῖον οὗ ἡ ἀρχή Λύεται ἡ κοινωνία φθειρομένων τῶν προσώπων, καὶ κε. ξδ΄ οὗ ἡ ἀρχή Γνώμῃ λύεται, ὅτε ἀπαγορεύσουσιν ἢ
1, 1 ἰδιαζόντως ἕκαστος. Καὶ ὅτι ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἅμα τῇ κοινωνίᾳ γίνονται πάντα

lib. 35, tit. 16, c. 29 (27) cuius initium: *Cum qui sororem adultam habuerit Popillam vocatam.* Lege etiam adnotationes de hoc in 4° tit. libri 45. Lege lib. 60, tit. 12, c. 57 (56), § 4 cuius initium: *Tutor qui administrat cum fure transigere potest et si rem adprehenderit, cessat esse furtiva: locum enim domini optinet.* Quando vero minoris transactio valet, v. lib. 10, tit. 15. Post transactionem vel secundam stipulationem nemini licet iam ab eo factam stipulationem improbare: v. lib. 7, tit. 6 in fine. V. et lib. 10, tit. 1 (2), c. ultimum (35) de venditionibus donationibus et transactionibus metus causa factis, et lib. 60, tit. 37, c. 51 (53) cuius initium: *De adulterii crimine,* et libri 7 tit. 16, c. 1 (?) et lib. 24, tit. 6, c. 18 et lib. 60, tit. 41, c. 42 et lib. 39, tit. 1, c. 61 (57), § 2 et lib. 60, tit. 53 et lib. 19, tit. 1, c. 45.

Liber XII.

Titulus I. - *De societate instituenda et de ea resolvenda.*

Vide de hoc c. 59 (57) cuius initium: *Morte societas solvitur,* et c. 63 (61) § ultimum (10) cuius initium: *Solvitur societas si personae perierint,* et c. 64 (63 fin., 64) cuius initium: *Voluntate solvitur, cum renuntiaverint, vel separatim uterque.* In societate simul atque societas coita est omnia communia fiunt. Quae res in societa-

[1] α΄.

κοινά . ποῖα δὲ οὐκ εἰσάγονται, ζήτει βι. ⟨καὶ τι.⟩[1] τοῦδε κε. ιβ′ οὗ ἡ ἀρχή
Οὔτε τὰ χρέα φέρεται : περὶ τῶν εἰσαγομένων ἐν τῇ καθόλου κοινωνίᾳ
ζήτει κε. νε′ θε. α′ οὗ ἡ ἀρχή Ὁ πάντων τῶν πραγμάτων κοινωνός. Καὶ 3
ὅτι κοινὰ γίνονται πάντα πλὴν τῶν χρεῶν. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ῥητῶς πάν- 3, 1
των τῶν πραγμάτων γένηται κοινωνία, τίνα συνεισάγονται. Καὶ περὶ τοῦ 3, 2
ἐὰν συμφωνήσωμεν κοινὴν εἶναι τὴν ἐρχομένην εἰς ἕνα ἡμῶν[2] κληρονομίαν,
περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου δοκοῦμεν λέγειν. Καὶ περὶ τῆς κατὰ δόλον γενο- 3, 3
μένης κοινωνίας. Καὶ περὶ τοῦ ἐν τίσι συνίσταται ἡ κοινωνία καὶ πῶς, οἷον 4
πράγματι, ῥήματι, δι' ἀγγέλου· καὶ πῶς διαλύεται, ἀπαγορεύσει, θανάτῳ,
καταστάσεως ἐναλλαγῇ[3] καὶ ἀπορίᾳ. Καὶ ὅτι συνίσταται καὶ ἐπὶ πᾶσι 5
πράγμασι καὶ ἐπὶ πραγματείᾳ[4] καὶ ἐπὶ τέλει καὶ ἐφ' ἑνὶ πράγματι καὶ
μεταξὺ τῶν ἄνισον ἐχόντων οὐσίαν. Καὶ ὅτι δωρεᾶς αἰτίᾳ[5] κοινωνία οὐ 5, 2
συνίσταται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν συνδόξῃ ἕνα τῶν κοινωνῶν ὁρίσαι τὰ μέρη 6
τῆς κοινωνίας, δοκοῦσι λέγειν ὡς ἂν ἀγαθὸς ἀνὴρ δοκιμάσῃ, καὶ οὐ πάντως
ἴσα μέρη ὁρίζονται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἁπλῶς γένηται κοινωνία καὶ μὴ 7
λεχθῇ ἐπὶ τίνι[6], δοκεῖ συνίστασθαι ἐπὶ τῷ πόρῳ. Καὶ τί λέγεται πόρος. 8
Καὶ ποῖα τούτων[7] περιέχονται ἢ οὐ περιέχονται[8], ὡς ἡ κληρονομία, ληγάτα 9-11
καὶ δωρεαὶ καὶ αὐτὰ τὰ χρέα, εἰ μὴ τὰ ὄντα ἀπό τινος πόρου ἤγουν[9]
πράσεως. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν συνεφωνήθη εἴσω ῥητοῦ χρόνου μὴ διαιρεθῆναι 14
τὸ κοινὸν πρᾶγμα, οὐ δοκεῖ συμφωνεῖσθαι μὴ λύσαι τὴν κοινωνίαν. Καὶ 14, 1.-16
ὅτι ἐξ εὐλόγου αἰτίας λύεται, τυχὸν ⟨εἰ⟩[10] ἡ αἵρεσις, ἐφ' ᾗ συνέστη, οὐκ

tem non veniunt: vide libri ⟨et tit.⟩ huius c. 12 cuius initium: *Neque debita feruntur*. De rebus quae in societatem omnium bonorum veniunt, v. c. 55, § 1 (51, § 16), cuius initium: *Omnium bonorum socius*. Omnia, praeter debita, fiunt communia. Si expressim omnium rerum fiat societas, quae res comprehendantur. Si convenerit inter nos communem fore hereditatem alteri nostrum perventuram, de ea quae ab intestato defertur loqui intelligimur. Et de societate dolo facta. In quibus consistit societas vel quomodo, veluti re verbo nuntio: et quomodo solvitur renuntiatione morte capitis deminutione et egestate. Consistit et de omnibus rebus et negotiationis et vectigalis et unius rei et inter eos qui inaequale habent patrimonium. Donationis causa non consistit societas. Si convenerit ut unus ex sociis partes societatis definiat, id convenisse videtur, ut viri boni arbitratu decernat, et non semper aequae partes statuuntur. Si simpliciter societas facta fuerit neque dictum sit de qua re, intelligitur quaestus causa facta esse. Quid significat quaestus. Quae continentur vel non continentur: veluti hereditas, legata et donationes et ipsa debita, nisi ea quae ex quodam quaestu oriuntur vel ex venditione. Si convenerit ne intra certum tempus dividatur res communis, non videtur convenire ne solvatur societas. Iusta ex causa solvitur, veluti cum condicio, sub qua est contracta, non extiterit; vel si socius iniuriosus sit vel

[1] *κ. τι.* om. [2] *ὑμῶν*. In marg. ad h. c.: *ἀνάγνωθι*. [3] *ἐναλλαγεῖ*. [4] *πραγμάτ(ων)* sic vid. [5] *ἀυ῀'*, sic. [6] *ἐπί τινι*. [7] Ita. F. *τούτῳ*. [8] *περιέχ. ἢ οὐ περιέχονται καὶ περιέχονται*. [9] Sic vid. compendio scriptum. In Coislin. idem fere additamentum: *οἷον τὰ ἀπὸ πράσεως*. [10] Om.

ἐγένετο, ἢ ὑβριστὴς καὶ ἐπιζήμιός [1] ἐστιν, ἢ οὐκ ἔστι καρπίζεσθαι τὸ
πρᾶγμα δι' ὃ συνέστη ἡ κοινωνία, ἢ μέλλει διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἄκων ἐπὶ
16.1 πολὺν χρόνον ἀποδημεῖν. Καὶ περὶ τοῦ συμφωνήσαντος μὴ διαιρεθῆναι τὸ
17.1 πρᾶγμα, πῶς πωλεῖν τοῦτο δύναται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἀπαγορεύσω τῷ
ἀπολιμπανομένῳ μου κοινωνῷ, τί γίνεται ἐφ οἷς κτήσομαι ἕως οὗ μάθῃ ὁ
18 κοινωνός, καὶ τίνα ἀφορᾷ ἡ ζημία καὶ τὰ κέρδη καὶ ἐπὶ ποίοις. Καὶ περὶ
20.22 δούλου συστησαμένου κοινωνίαν, τί δεῖ ποιεῖν ἐν τῇ ἀπαγορεύσει. Καὶ ὅτι
ὁ τοῦ κοινωνοῦ μου κοινωνὸς οὐκ ἔστι μου κοινωνός, καὶ ἐὰν ἐγὼ βλά|ψω 42v
τὴν κοινωνίαν αὐτῶν, ὁ κοινωνός μου ἀποθεραπεύει τὴν ζημίαν τῷ κοινωνῷ
22.1 ὡς ἔχων κατ' ἐμοῦ ἀγωγήν. Καὶ ὅτι δυνατὸν μεταξὺ τοῦ κοινωνοῦ μου καὶ
τοῦ προσληφθέντος παρ αὐτοῦ κινηθῆναι τὴν περὶ κοινωνίας ἀγωγὴν πρὶν
23 ἢ κινηθῇ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κοινωνοῦ μου. Καὶ οὐκ ἀρκεῖ ἐκχωρηθῆναί
μοι παρὰ τοῦ κοινωνοῦ μου τὰς κατὰ τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ ἀγωγάς, ἀλλὰ
πάντως ἀζήμιόν με ποιῆσαι ἐφ' οἷς τὴν κοινωνίαν ἡμῶν ἔβλαψε. καὶ οὐ
λογίζεται τὸ δι' αὐτοῦ περιγινόμενον, ὡς εἰκός, ὄφελος τῇ κοινωνίᾳ· καὶ γὰρ
καὶ ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν ἴδιον δοῦλον προστήσας τὴν ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ
συμβαίνουσαν ζημίαν ἐπιγινώσκει μὴ λογιζόμενος τὸ δι' αὐτοῦ περιποιηθὲν
24 κέρδος. εἰ δὲ οἱ δύο κοινωνοὶ προστήσονται δοῦλον τοῦ ἑνός, μόνῃ τῇ περὶ
25 πεκουλίου ἀγωγῇ ὁ δεσπότης ἐνέχεται. Καὶ ὅτι τὰ ἐξ οἰκείας ἀμελείας
27 ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνός, κἂν ἐν πολλοῖς ἄλλοις ὠφέλησε. Καὶ ὅτι τὰ
29 συστάντα χρέα ἐν τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ κοινοῦ δίδοται. Καὶ περὶ
29.2 τοῦ ἐὰν μὴ λεχθῇ τὰ μέρη ὅπως χρὴ μερίζεσθαι, ἶσά εἰσι. Καὶ ὅτι οὐ
δυνατὸν συμφωνεῖν ὥστε τὸν μὲν μόνην τὴν ζημίαν, τὸν δὲ τὸ κέρδος

damnosus; vel si frui re non liceat propter quam societas inita est; vel si alter rei publicae causa et invitus diu abesse debeat. Et de eo qui pactus est rem non divisum iri: quomodo vendere potest. Si renuntiavero socio absenti, quid fiat de his quae adquisiero antequam socius scierit, et uter sentiat damnum et lucrum et in quibus rebus. De servo qui societatem contraxit: quid fieri oporteat circa renuntiationem. Socii mei socius non est socius meus et si ego eorum societati damnum attulero, socius meus damnum socio suo reficiet utpote qui adversus me agere possit. Potest inter socium meum et socium ab eo adsumptum pro socio agi antequam agatur inter me et socium meum. Et non sufficit si socius meus actionibus cedere mihi paratus sit quas adversus socium suum habet; sed omnino me indemnem praestare debet propter ea, in quibus societatem nostram laesit. Neque reputatur id, quo, ut par est, societati profuit; nam et si alter sociorum servum proprium communibus rebus praeposuit, damnum ob culpam eius factum sentire debet, neque reputatur lucrum per eum quaesitum. Si duo socii alterius servum praeposuerint, sola actione de peculio dominus tenetur. Damna ex propria culpa orta socius sentit, quamvis in aliis rebus pluribus utilis fuerit. Debita societatis tempore contracta de communi solvuntur. Si partes non fuerint statutae, divisionem ex aequo fieri oportet. Non licet pacisci ut ad alterum solum damnum, ad alterum vero lucrum pertineat. Quid dicitur damnum et

[1] ἐπὶ ζημ(ίᾳ?). Subaudi ὁ κοινωνός ex ed.

οἰκειοῦσθαι. Καὶ τί λέγεται ζημία καὶ ποῖον κέρδος. Καὶ ὅτι εἰ μὴ κοι- 30. 31
νωνία ἡγήσεται, οὐχ ἁρμόζει ἡ περὶ κοινωνίας ἀγωγή· ἡ μὲν γὰρ ἀπὸ 32
συναινέσεως γίνεται, ἡ δὲ καὶ χωρὶς ταύτης, καὶ ἔστι κοινοπραξία. καὶ τῇ 33
μὲν κοινωνίᾳ ἄνηβος οὐκ ἐνέχεται, τῇ δὲ κοινοπραξίᾳ ἐνέχεται, ἐπὶ γὰρ τῇ
κοινωνίᾳ ὀφείλει αὐθεντίζειν [1] καὶ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ. ἐπὶ τοίνυν τῆς κοινο- 34
πραξίας τὸ τῆς φαμιλίας ἢ τὸ τῶν ἐπικοίνων διαιρετικὸν δικαστήριον ἁρμό-
ζει. Καὶ περὶ τοῦ ἀπὸ συμφώνου εἰς κληρονόμους τὴν κοινωνίαν μὴ δια- 35-36
βαίνειν, ἐνέχεσθαι δὲ αὐτὸν [2] τῇ κοινωνίας ἀγωγῇ καὶ τῷ πταίσματι τοῦ
διαθεμένου. εἰ δὲ αὐτοὶ οἱ κληρονόμοι ὡς κοινωνοί τι πράξουσι, χώρα τῇ 37
περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ ὡς ἀπὸ νέας συναινέσεως. Καὶ περὶ τοῦ τί δεῖ γενέ- 38
σθαι ἐπὶ τοῦ ἠρτημένου κέρδους καὶ τῆς ζημίας καὶ πόσαι ἀγωγαὶ ἁρμό-
ζουσί μοι περὶ ὧν ἐδαπάνησα ἢ περὶ τῶν καρπῶν οὓς ἔλαβεν ὁ κοινωνός
μου. Καὶ περὶ κοινωνοῦ θάπτοντος ἐν τῷ κοινῷ ἀγρῷ. Καὶ ὅτι ὁ κληρο- 39-40
νόμος τοῦ κοινωνοῦ πληροῖ τὰ παρ αὐτοῦ ἀρχθέντα καὶ ὁ δόλος αὐτοῦ
ἐπ' αὐτοῖς σκοπεῖται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἐπερωτήσω ποινὴν τῷ κοινωνῷ 41
μου ἐπί τινι κεφαλαίῳ τῆς κοινωνίας, ποίαν ἀγωγὴν κινῶ [3]. Καὶ ὅτι κινου- 43
μένης τῆς διαιρούσης ἀγωγῆς τὰ ἐπίκοινα οὐκ ἀναιρεῖται ἡ περὶ κοινωνίας.
Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν παράσχω σοι πρᾶγμα ἵνα πωλήσῃς καὶ εἰ μὲν πραθῇ 44
δέκα νομισμάτων [4], ἐμοὶ δώσῃς αὐτά, εἰ δὲ πλείονος, τὸ περιττὸν σχῇς,
κινεῖται ἡ περὶ κοινωνίας εἴγε καὶ ἐπὶ τούτῳ δέδωκα [5]· εἰ δὲ μή, ἡ περὶ συμ-
φωνηθέντων ἀγωγή. Καὶ ὅτι ὁ κοινωνός μου ἐπὶ τῷ κοινῷ πράγματι καὶ 45

quid lucrum. Nisi societas praecesserit, non competit pro socio actio: societas enim ex consensu nascitur, quod autem communiter gestum dicitur, et sine consensu. Et de societate quidem impubes non tenetur, communiter gesto autem tenetur. Nam in societate tutor eius auctor fieri debet. In communiter gesto igitur familiae erciscundae vel communi dividundo iudicium competit. Societas ex pacto in heredes non transit; sed heres tenetur pro socio actione etiam propter ea, quae testator admisit. Sin autem ipsi heredes tamquam socii aliquid gesserint, locus fit pro socio actioni, veluti ex novo consensu. Quid de futuro lucro et damno fieri oporteat et quot actiones competant mihi propter sumptus quos feci vel propter fructus quos percepit socius meus. De socio qui mortuum infert in agrum communem. Socii heres ea implere debet quae ipse inchoavit et dolus eius in iis inspicitur. Si stipulatus fuero poenam a socio meo in aliquo societatis capite, qua actione experiri potero. Actione communi dividundo mota, non tollitur pro socio actio. Si tibi rem vendendam tradidero, ut si rem decem aureis vendideris, eos mihi dares; si pluris, id quod superest, tibi retineas, pro socio agi potest si hoc animo dederim; sin minus, praescriptis verbis. Socius meus de re communi

[1] *αὐθ~* sub accentu acuto. [2] Sic. Ed. *κληρονόμον* ante habent. [3] *ι* in rasura 2 litter. [4] Ita ed. In cod. est *ii'* sub compendio *ων*; quod signum, nisi fallor, aeque valet atque illud *ν°ν°* a priore librario pluries pictum. Et de denariis cogitaveram (*ι' ι'* = X), verum neque nomen id est in fontibus, neque signum simile me vidisse memini. Signum quoad per typos licebit in ipso textu exprimam infra, tit. 2, pp. 194, 195. Ad cc. 44 et 45 *ἀνάγνωθι*. [5] *α* in rasura.

τῇ περὶ κλοπῆς καὶ τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ ἐνέχεταί μοι καὶ οὐκ ἀναιρεῖ
ἑτέρα τὴν ἑτέραν . πλὴν οὕτως νόει κατὰ τὸ νβʹ κε. οὗ ἡ ἀρχή Οὐκ ἄλλως
47 *ἐνέχεται ὁ κοινωνὸς τῇ περὶ κλοπῆς . τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μισθωτοῦ καὶ τοῦ τὸ*
48 *ἀλλότριον διοικήσαντος καὶ προκουράτωρος καὶ ἐπιτρόπου . ἐνέχεται καὶ*
49 *τῷ Ἀκουιλίῳ ὁ κοινωνός, ἀρκεῖ δὲ μία κινουμένη.* Καὶ πῶς εἰδοποιεῖται ἡ
50 *τοῦ κοινωνοῦ κλοπή.* Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν αἰτήσω σε ἀγρὸν ἀγοράσαι ἐφ ᾧ
μέρος ἐκχωρῆσαί μοι καὶ ἐγὼ προλαβὼν ἀγοράσω αὐτόν, πότε ἔχεις κατ᾽
50, 1-3 ἐμοῦ [1]. Καὶ ὅτι ὁ κοινωνὸς καὶ ἀπὸ δόλου ἐνέχεται˙ εἰ δὲ τέχνην ἢ ὑπηρε-
σίαν ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν κοινωνίαν ὑπέσχετο, καὶ ἀπὸ ἀμελείας ἐνέχεται
καὶ τὰ τυχηρὰ οὐκ ἐπιγινώσκει. τὰ δὲ διατετιμημένα θρέμματα εἰ μὲν ὑπὸ
λῃστῶν ἀφαιρεθῶσι, κοινὴ γίνεται ἡ ζημία˙ εἰ δὲ κλαπῶσι, μόνος ὁ ἐσχη-
50, 4 κὼς αὐτὰ ζημιοῦται. Καὶ περὶ κοινωνοῦ ἐπὶ κοινῇ ἀποδημήσαντος ἐμπορίᾳ
καὶ περιπε|σόντος λῃσταῖς καὶ ἀπολέσαντος ⟨ἴ⟩δια χρήματα . ζήτει [2] 43r
βι. ιδʹ τι. αʹ κε. κϛʹ οὗ ἡ ἀρχή ⟨Ὁ⟩ ἐνταλθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖ ἅπερ ἐλῃ-
50, 5-6 στεύθη [2]. Καὶ περὶ κοινωνοῦ ἀργυροπράτου. Καὶ περὶ ἀδελφῶν ἐπὶ κοι-
νωνίᾳ τὰς τῶν γονέων ⟨οὐ⟩ [3] διελομένων οὐσίας, ποῖα δοκοῦσι κοινοποιεῖν
καὶ ποῖα οὔ . ἔξωθεν γάρ εἰσι τὰ ἀπὸ λεγάτων [4] ἢ δωρεῶν ἢ κληρονομιῶν
50, 7 καταγόμενα. Καὶ ὅτι κοινωνία ἐστὶ τὸ παρασχεῖν ἐμὲ χρήματα, σὲ δὲ
50, 8 κτίσαι τάφους καὶ πραθῆναι. Καὶ ὅτι ἀδελφοὶ κοινωνήσαντες συνεισάγονται
καὶ τὰ τοῦ αὐτεξουσίου ἐκ τῆς στρατείας προσγινόμενα καὶ τὰ σιτηρέσια.
50, 9-10 Καὶ ὅτι ἡ κοινωνία πέρα τοῦ θανάτου οὐκ ἐκτείνεται. Καὶ περὶ κοινω-
νοῦ, ὑπερτιθεμένων τῶν ἄλλων καὶ αὐτοῦ ἀνανεώσαντος τὸν κοινὸν οἶκον,

et furti actione et pro socio tenetur mihi neque altera alteram tollit. Id vero intellege iuxta cap. 52 (49) cuius initium : *Non aliter furti actione tenetur socius.* Id etiam ⟨dicendum est⟩ de conductore et de eo qui res alienas administrat et procuratore et tutore. Tenetur etiam Aquiliae legis actione socius : sufficit vero altera experiri. Quod sit exemplum furti a socio admissi. Si te rogavero fundum emere ut partem mihi cederes, egoque prius eum emero, quando adversus me agere possis. Socius et propter dolum tenetur : si vero artem vel operam in coeunda societate pollicitus est, etiam propter neglegentiam tenetur ; sed casus fortuitos non sentit. Aestimatum pecus si a latronibus ablatum sit, commune est damnum : si furto perierit, is solus qui habuerat damnum sentit. De socio qui ob communem negotiationem abesse coepit et in latrones incidit et propriam pecuniam amisit. V. lib. 14, tit. 1, c. 26 (§ 6) cuius initium : *Is cui mandatum est de iis rebus quae latrocinio perdidit non convenitur.* Et de socio argentario. Si fratres parentum patrimonia ⟨non⟩ diviserunt societatis gratia : quae communia habere intelligantur et quae non. Nam extrinsecus sunt ea quae ex legatis vel donationibus vel hereditatibus perveniunt. Societas est etiam cum ego pecuniam praestem, ut tu monumenta facias eaque veneant. Fratres qui societatem inierunt, et ea quae emancipato militiae causa adquiruntur et salaria conferre debent. Societas ultra mortem non porrigitur. Socius qui , ceteris morantibus , communes aedes refecit,

[1] Subaudi *ἀγωγήν*. Cfr. supra, p. 144, n. 3. [2-2] In marg., ad v. *ιδια*.
[3] Om. [4] Ita.

*πῶς ἐπιλογὴν ἔχει ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τόκων εἴσω τεσσάρων
μηνῶν μετὰ τὴν ἀνανέωσιν, καὶ ἔχει [1] περὶ τὴν ἀπαίτησιν προνόμιον, ἢ τὸν
οἶκον εἰς δεσποτείαν μετὰ τὴν τετράμηνον, ἢ διὰ τῆς κοινωνίας λαβεῖν τὸ
διαφέρον. ἀνάγνωθι καὶ τὸ δ´ κε. τοῦ ια´ τι. τοῦ νη´ βι., οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν
ὁ κοινωνὸς εἰς ἀνακαίνισιν οἰκίας ἐδαπάνησεν, οὐκ ἀναγκαίως. Καὶ περὶ* 50, 11
*τοῦ ἐὰν ἐπὶ ἀγορασίᾳ συστῇ κοινωνία καὶ ὁ εἷς κατὰ δόλον ἢ ἀμέλειαν
παρασκευάσῃ μὴ ἀγορασθῆναι. Καὶ περὶ δαπάνης ἐπὶ κοινῷ ῥείθρῳ ἡ [2]* 50, 12
περὶ κοινωνίας κινεῖται. Δύο γείτονες συνεισήγαγον αὐτοῖς ἀπὸ ἥμισυ [1] 50, 13
*ποδὸς ἐφ᾽ ᾧ τοῖχον κτισθῆναι καὶ βαστάζειν τὰ κοινὰ βάρη, καὶ γενομένου
τοῦ ἔργου ὁ εἷς κωλύει τὸν ἄλλον ἐμβαλεῖν· χώρα τῇ περὶ κοινωνίας,
ὥσπερ καὶ εἰ κοινὸν ἔδαφος ἀγοράσωσι [3] διὰ τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι τὰ κοινὰ
φῶτα καὶ ὁ εἷς παραλαβὼν τὸ ἔδαφος οὐ φυλάττει τὰ σύμφωνα. Καὶ* 50, 14
*περὶ τοῦ ὅτι [4] πρὸς πολλὰς κοινωνίας μεταξὺ τῶν αὐτῶν συστάσας ἀρκεῖ
δικαστήριον ἓν κινῆσαι τὴν περὶ κοινωνίας. Καὶ περὶ δαπανῶν λογιζομένων* 50, 15
τῷ ἀποδημήσαντι ἐπὶ κοινῇ ἐμπορίᾳ. Καὶ περὶ πάντων τῶν πραγ- 50, 16
*μάτων κοινωνοῦ, πῶς καὶ τὰ ἐκ τῆς ὕβρεως κοινοποιεῖ καὶ τὰ ἐκ τοῦ
Ἀκουιλίου. Καὶ ποῖα οὐ κοινοποιεῖ, καὶ ὅτι τὰ ἐξ ἁμαρτημάτων οὐ κοι-* 50, 17. 51
νοποιεῖ. Καὶ περὶ κλοπιμαίου συνεισαχθέντος καὶ ἐκνικωμένου. Καὶ πότε 51. 53
δίδοται ἢ μὴ καὶ ἡ ποινὴ ἐκ τῆς κοινότητος. τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν ἀπὸ 54
βίας [5] ἁρπαγῆς, δόλου [6] ὑποφθορᾶς, ὕβρεως καὶ τῶν ὁμοίων. Καὶ ὅτι ἐπὶ 55
ἁμαρτήμασιν ἀσέμνοις [7] κοινωνία οὐ συνίσταται. Καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος 56
τρεῖς ἵππους κἀμοῦ ἕνα καὶ συστησαμένων κοινωνίαν ἐφ᾽ ᾧ γενέσθαι τέ-

electionem habet; sive malit impensas cum usuris intra quattuor menses post refectionem recipere et habere in ea petitione privilegium, sive domum post quattuor menses propriam habere, sive id quod interest pro socio actione optinere. Lege et c. 4 (3) tit. 11 libri 58, cuius initium: *Si socius in aedibus instaurandis impendit non necessario.* Si ad emendum coita sit societas et unus dolo vel neglegentia effecerit ut ne res emeretur. Et propter impensam in communem rivum factam competit actio pro socio. Duo vicini contulerunt inter se semipedes ut paries aedificaretur ad communia onera ferenda et facto opere alter alterum prohibet quominus immittat: locus est actioni pro socio; sicut etiam si communem aream emerint ne communibus luminibus officeretur, et alter qui aream traditam accepit pactum non servet. Ad multas societates inter easdem personas contractas sufficit unum pro socio iudicium. Et de impensis imputatis cum quis propter communem negotiationem profectus est. Et de socio omnium bonorum, quomodo communicat etiam ea quae iniuriarum actione et Aquilia consecutus est. Et quae non communicat: ea quae ex delictis adquisivit non communicat. Et de re furtiva quae conlata sit et evicta. Et quando insuper datur vel non datur poena ex societate. Idem valet et de actionibus vis rapinae *servi* corruptionis iniuriarum et similibus. In delictis ⟨et in⟩ turpibus societas non consistit Et de eo qui tres equos habebat et mecum unum habente societatem inivit ut qua-

[1] Ita. [2] ἢ.* [3] Verbi exitus dub. [4] Sequebatur littera ι quae fuit abrasa. [5] *βί(ας)*. sic cum Coislin. L. *βιαίας* sine distinctione. [6] *δόλ(ου)*. sic. L. *δούλου* sine distinctione. [7] Ed.: *ἢ ἀσέμνοις πράγμασιν.*

θριππον καὶ πραθῆναι καὶ λαβεῖν τὸ τέταρτον τὸν ἕνα· πῶς ἐὰν πρὸ τῆς
56, 1 πράσεως ἀποθάνῃ ὁ ἵππος μου, οὐ μένει ἡ κοινωνία. Καὶ ὅτι εἰ χρήματα συνεισηγάγομεν ἐπὶ κοινῇ πραγματείᾳ καὶ ἀπώλλοντο [1] τὰ ἐμά, τῇ κοινωνίᾳ ἀπώλλοντο [2], εἴγε οὐκ ἀπώλλοντο [1] εἰ μὴ συνέστη ἡ κοινωνία. εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀφορίσαι καὶ μήπω συνεισαγαγεῖν ἀπώλλοντο [2], μόνος ζημιοῦμαι.
56, 2 Καὶ περὶ ὑπεξουσίου συστησαμένου κοινωνίαν καὶ μετὰ αὐτεξουσιότητα ταύτῃ ἐπιμείναντος, πῶς ἔστι μία κοινωνία, ἀγωγαὶ δὲ δύο. εἰ δὲ καὶ ὁ κοινωνὸς τοῦ υἱοῦ ποιήσει μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα δόλον, οὐχ ὁ πατήρ,
56, 3 ἀλλ' ὁ υἱὸς ἔχει τὴν ἀγωγήν. εἰ δὲ δοῦλος πραθεὶς ἐπιμείνει [2] τῇ πρώτῃ, λέλυται μὲν ἡ πρώτη, νέα δὲ συνέστη, καὶ ἐνάγει μὲν περὶ τῆς πρώτης
57 καὶ ἐνάγεται ὁ πράτης, περὶ δὲ τῆς νέας ὁ ἀγοραστής. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι θανάτῳ λύεται [3] ἡ κοινωνία καὶ οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους εἰ μὴ ἐπὶ
57, 1 δημοσίων τελῶν. Καὶ ὅτι ὁ κοινωνὸς δοὺς ὑπὲρ κύβου ἢ μοιχειῶν [4] οὐ λαμβάνει ἐκ τῆς κοινότητος, ὅπερ δὲ κατὰ δόλον τοῦ κοινωνοῦ [5] ζημιωθῇ,
58 ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει. Καὶ ὅτι ὁ κοινωνὸς τοῦ κέρδους οὐ δίδωσι τόκον εἰ
58, 1 μὴ ἐξ ὑπερθέσεως καὶ συγχρήσεως. Καὶ περὶ κοινωνοῦ τραυματισθέντος ἐκ τῶν κοινῶν δούλων, πῶς οὐ λαμβάνει τὴν δαπάνην τῆς ἐπιμελείας διὰ τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς, [6] οὐδὲ λαμβάνει τὴν κληρονομίαν ἥτις διὰ τὴν κοινωνίαν αὐτῷ οὐκ ἐκατελείφθη, ἢ τὸ ληγάτον ὅπερ παρῃτήσατο, ἢ τὰ ἴδια ἃ διῴκησεν ἀμελῶς, οὔτε κοινοποιοῖ [2] ἃ διὰ τὴν κοινότητα ἐκέρδανε κλη-
59 ρονόμος ἴσως γραφεὶς ἢ δωρεὰν λαβών· λαμβάν⟨ει⟩ [7] τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ δεδογ-

driga fieret et venderetur et ego qui unum ⟨habebam⟩ quartam partem reciperem: quomodo societas non manet, si equus meus ante venditionem moriatur. Si ad communem negotiationem pecuniam contulimus et mea perierit, societati periit: si quidem non periisset, nisi societas contracta fuisset: sin autem periit postquam eam assignavi et nondum contuli, mihi soli perit. Et de filio familias qui societatem coiverat in eaque post emancipationem permansit: quomodo una ⟨et eadem⟩ est societas, actiones vero duae. Sed et si socius filii post emancipationem dolum commiserit, non pater sed filius habet actionem. Si autem servus venditus in priore ⟨societate⟩ permanserit, prior quidem ⟨societas⟩ finitur, nova autem coita est; et ex priore quidem agit et convenitur venditor, ex nova vero emptor. Societas morte solvitur, nec transit in heredes nisi in publicis vectigalibus. Socius quod dedit in aleam aut adulteria, de communi non consequitur: quod autem dolo socii damnum passus est, ab eo petit. Socius lucri usuras non praestat nisi ex mora et in usum suum versione. Et de socio qui a servis communibus vulneratus est, quomodo impensas curationis non recipit actione pro socio, ⟨sicut⟩ neque accipit hereditatem quae propter societatem ei relicta non fuerit, neque legatum quod praetermiserit, neque sua quae neglegenter administraverit, neque communicat ea quae propter societatem lucrifecit heres forte scriptus vel donationem consecutus: recipit autem quae pro se medicis data sunt.

[1] Verbi exitus dub. [2] Ita. [3] *νε* in rasura 3 litterarum. [4] Sub acc. circumflexo. F. et *μοιχῶν*. [5] *κοινου.* * [6] Subaudi hic ex ed. *ὥσπερ*. [7] Abest *δὲ*.

μένα [1] *τοῖς ἰατροῖς. Καὶ ὅτι τοῦ κοινωνοῦ μου τελευτήσαντος νομίσας σὲ* 60
43v *κληρονόμον αὐτοῦ εἶναι* [2] | *πρᾶγμα κοινὸν ἐπώλησα μετὰ σοῦ καὶ τὴν τιμὴν*
ἐμερισάμεθα· ὁ ἀληθὴς κληρονόμος οὐδὲν ἐξ ἐμοῦ λαμβάνει, μόνον γὰρ
ἔσχον τὸ μέρος μου, κἀγὼ δὲ πληρωθεὶς οὐδὲν ἀπὸ σοῦ λαμβάνω, οὔτε ἐξ
ὧν τῷ κληρονόμῳ διὰ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ κλήρου παρέσχες. Καὶ ὅτι ὁ 61
κοινωνὸς πάντων τῶν πραγμάτων καὶ ὁ ἑνὸς πράγματος κοινωνὸς μέχρις
εὐπορίας καταδικάζεται καὶ εἰς ὃ κατὰ δόλον ἐπαύσατο δύνασθαι· ὁ δὲ 61, 1
τὸν κοινωνὸν ἐγγυησάμενος οὐ δύναται χρήσασθαι τούτῳ, εἰ μὴ ὡς διεκδι-
κητὴς αὐτοῦ ἐνήχθη. Οὔτε πατὴρ ἢ δεσπότης τοῦ κοινωνοῦ, εἰ κατὰ κέλευσιν 61, 2-4
αὐτοῦ κοινωνία συνέστη, κέχρηται τῇ παραγραφῇ· οὔτε τῷ κληρονόμῳ τοῦ
κοινωνοῦ [3], *οὐδ' ὑπεξαιρεῖ τὰ μὴ κατὰ πρόφασιν τῆς κοινωνίας ἄλλοις*
ἐποφειλόμενα, ποιεῖ δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἀσφάλειαν. Τριῶν ὄντων κοι- 61, 5
νωνῶν [4] *εἰ ὁ εἷς κινήσας ἀποπληρωθῇ, ὁ δὲ τρίτος μὴ δυνηθῇ, καλῶς κινεῖ*
κατὰ τοῦ ἀποπληρωθέντος ἐπὶ τῷ ἐξισωθῆναι. Καὶ ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς 61, 6
καταδίκης ἡ τοῦ κοινωνοῦ σκοπεῖται εὐπορία. ζήτει τοῦ β´ βι. τι. γ´ κε.
ρογ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι, καὶ βι. κη´ τι. η´ κε.
ια´ θε. α´ οὗ ἡ ἀρχὴ Μέχρις εὐπορίας ὁ ἀνήρ, οὐ μὴν καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ,
καὶ κε. μθ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ὁ υἱὸς ὑποδέξηται προῖκα, καὶ κε. ν´ οὗ ἡ
ἀρχὴ Ὁ ἀνὴρ καὶ ὁ γονεὺς καὶ ὁ κοινωνὸς καὶ ὁ πάτρων· ἐνταῦθά φησι
καὶ τίνες ὑπεξαιροῦσι καὶ ποῖα. Καὶ ἐπὶ τῶν τελῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὁ 61, 8
κληρονόμος τοῦ κοινωνοῦ κοινωνὸς οὐκ ἔστιν εἰ μὴ συμφωνηθῇ, καὶ ὅμως
ἐνάγεται τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ. Καὶ περὶ κοινοῦ δεσπότου ληγατεύ- 61, 9

Cum socius meus decessisset, ego te heredem eius esse putans rem communem tecum vendidi et pretium partiti sumus: verus heres nihil a me consequitur, nam meam tantum partem accepi; ego vero qui meum habeo nihil a te accipio neque ex his quae heredi hereditatis petitione praestitisti. Et omnium bonorum socius et unius rei socius in id quod facere potest condemnatur et in id quod dolo fecerit quominus possit: socii vero fideiussor hoc uti non potest nisi quasi defensor eius conventus sit. Neque pater neque dominus socii, si iussu eius societas contracta sit, hac exceptione utitur, neque heredi socii ⟨eadem competit⟩, neque deducit quae non ex caussa societatis aliis debentur, cavet autem de reliquis promissione. Cum tres socii essent, si unus qui adversus alterum egerat partem suam consecutus sit, tertius vero non potuerit, hic adversus eum qui solidum accepit recte agit ut exaequentur. Tempore rei iudicatae quantum socius facere possit spectatur. V. libri 2 tit. 3, c. 173 cuius initium: *Qui in id quod facere possunt condemnantur*, et lib. 28, tit. 8, c. 11, § 1 (c. 12) cuius initium: *Maritus in quantum facere potest, nec vero heres eius*, et c. 49 (51) cuius initium: *Si filius dotem acceperit*, et c. 50 (52) cuius initium: *Maritus et parens et socius et patronus*, ubi dicitur et qui et quae deducunt. Et in vectigalibus et in ceteris heres socii socius non est nisi de eo convenerit, et tamen actione pro socio convenitur. Et de communi domino qui servo communi sine liber-

[1] Ita. [2] In marg., ad h. c.: *ἀνά. καινόν*, i. e. Lege novum. [3] Subaudi *ἁρμόζει*. [4] *κοινῶν* sic.

σαντος χωρὶς ἐλευθερίας τῷ κοινῷ δούλῳ, πῶς ὁ ἄλλος δεσπότης τὸ πᾶν
61,10-63,1 63,2 λαμβάνει. Καὶ πῶς λύεται ἡ κοινωνία. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἐπὶ πράσει ἢ
μισθώσει συστῇ κοινωνία, καὶ ἡ μετὰ θάνατον τοῦ ἑνὸς γενομένη ζημία καὶ
63,3 τὸ κέρδος κοινόν ἐστιν. Καὶ περὶ πολλῶν κοινωνίας καὶ ἑνὸς ἀπαγορεύ-
σαντος, πῶς αὐτὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οὐχὶ ἐκεῖνοι αὐτῷ ὑπόκεινται εἴγε κατὰ
63,4 δόλον ἀπηγόρευσεν. Εἰ δὲ ἐπὶ πράσει συνέστη κοινωνία καὶ βουλόμενος
ἀγοράσαι ἀπαγορεύσεις, ἐνέχῃ μοι· εἰ δὲ ὡς ἀπαρεσθείς, οὐκ ἐνέχῃ μοι.
63,5 Καὶ ὅτι εἰ ἐν καιρῷ καθ᾽ ὃν οὐ συμφέρει ἀπαγορεύσει ὁ κοινωνός, ἐνέχεται·
τὸ δὲ συμφέρον τῇ κοινωνίᾳ καὶ οὐ τῷ καθέκαστον[1] σκοποῦμεν τῶν κοι-
νωνῶν, εἰ μηδὲν περὶ τούτου ἐν τῷ συνίστασθαι τὴν κοινωνίαν συνέδοξε.
63,6 Καὶ περὶ τοῦ πρὸ τοῦ συνδόξαντος χρόνου ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ἀπαγορεύοντος.
63,7-8 Καὶ δι᾽ ἑτέρου ἀπαγορεύομεν, καὶ ὁ προκουράτωρ ὁ τοῦτο ἐνταλθεὶς καὶ ὁ
γενικὸς εἰ μὴ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἐκωλύθη. εἰ δὲ τῷ προκουράτωρί
μου ὁ κοινωνός μου ἀπαγορεύσει, ἐγὼ μὲν ἐλευθεροῦμαι, ὁ δὲ κοινωνός
63,9 μου ὅτε δεκτὸν ἀποδέξομαι. Καὶ ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ ἑνὸς κοινωνοῦ πᾶσα
ἡ κοινωνία λύεται, κἂν πλείους κοινωνοὶ περιῶσιν, εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἄλλο τι
συνέδοξε· τὰ μέντοι περιποιηθέντα μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ κοινοῦ πράγματα
καὶ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἠρτημένων ἐξ ἀντεναγωγῆς καὶ ὁ κλη-
63,10 ρονόμος ἐπιγινώσκει καὶ ἐπιγινώσκουσιν αὐτῷ. Καὶ περὶ πράγματος ἐφ᾽ ᾧ
συνέστη κοινωνία πληρωθέντος ἢ πρὸ ἐγχειρήσεως τοῦ ἑνὸς προσώπου
63,11 τελευτῶντος καὶ μετὰ ταῦτα πληρουμένου τοῦ πράγματος. Καὶ ὅτι ἡ κοι-
νωνία οὐ διαβαίνει πρὸς τὸν υἱοθετήσαντα, ὁ δὲ υἱοθετηθεὶς μένει κοινωνός,
63,12 ὥσπερ καὶ ὁ αὐτεξούσιος γενόμενος. Λύεται ἡ κοινωνία καὶ τοῦ ἑνὸς δημευ-

tate legatum reliquit: quomodo totum alter dominus capit. Et quomodo solvitur societas. Si ad rem vendendam vel locandam societas coita sit, etiam detrimentum et lucrum post mortem unius contingens commune est. Et de multorum societate, quando unus renuntiat, quomodo ipse reliquis, non ei reliqui obligati sunt, si quidem dolo renuntiavit. Sed si ad venditionem contracta est societas tuque volens emere renuntiaveris, mihi teneris: si vero quia displicuit ⟨renuntiaveris⟩, non teneris mihi. Si socius eo tempore quo non expedit renuntiaverit tenetur: spectamus autem quod societati utile est, non quod singulis sociis, si nihil de hoc in coeunda societate convenerit. Et de eo qui ante tempus societati praefinitum renuntiat. Per alium quoque renuntiamus, et procurator cui hoc mandatum est, et qui generale mandatum habet, nisi specialiter a domino prohibitus fuit. Si vero procuratori meo socius meus renuntiaverit, ego quidem liberor, socius vero meus tunc cum ratum habuero. Unius socii morte societas omnis solvitur licet plures socii supersint, nisi ab initio aliud quid convenerit: quae tamen postea ex re communi quaesita sunt, item dolus et culpa in eo quod ex ante gesto pendent, tam ab herede quam heredi praestantur. Et si negotium cuius caussa contracta est societas finitum est, vel si ante illud inceptum unus decesserit et postea perfectum est negotium. Societas ad adrogatorem non transit: adrogatus autem socius permanet, sicuti et filius emancipatus. Solvitur

[1] Ita.

θέντος. Καὶ μετὰ τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας εἰ δαπανήσει εἰς τὸ κοινὸν 63. 13
πρᾶγμα ὁ κοινωνός, τὸ περὶ διαιρέσεως δικαστήριον ἔχει. Καὶ ἐὰν τὰ 63. 14
κοινὰ χρήματα παρ' ἑνὶ ὦσι καί τινος αὐτῶν ἄπεστί τι. Καὶ τί ὑπεξαιρεῖ 63. 16
ὁ κοινωνὸς λυομένης τῆς κοινωνίας, καὶ ὡς τὴν προῖκα τῆς γαμετῆς αὐτοῦ· |
44r *εἰ δὲ πᾶσα ἢ μέρος αὐτῆς ἐκερδάνθη, διαιρεῖται εἰς τοὺς κοινωνούς. Καὶ* 64. 65
περὶ τοῦ ἐὰν συναινέσει τῶν λοιπῶν ὁ εἷς πωλήσῃ πρᾶγμα κοινόν. Καὶ 65. 1
εἰ ὁ μὴ πάντων τῶν πραγμάτων κοινωνὸς τὰ κοινὰ χρήματα δανείσας λάβῃ
τόκους. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ εἷς ἀναγκαίως ἐκ τῶν ἰδίων δαπανήσας [1], 65. 2
πῶς λαμβάνει τόκους διὰ τῆς ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ἀγωγῆς. Καὶ ὅτι οὐκ ἄλλως 65. 3
ὁ κοινωνὸς ἕως εὐπορίας καταδικάζεται εἰ μὴ κοινωνὸν ἑαυτὸν ὁμολογεῖ.
Καὶ ὅτι κἂν πάντων τῶν πραγμάτων ἐστὶ κοινωνός, οὐ δύναται πλεῖον τοῦ 66
ἰδίου μέρους ἐκποιεῖν. Δόλον ποιεῖ εἰς τὸ ἧττον εὐπορεῖν † [2], *οὐ μὴν ὁ* 66. 1
δυνάμενος κτήσασθαι καὶ μὴ κτώμενος. Καὶ ὅτι οὐδὲ μία [3] *κοινωνία εἰς* 68
ἀπέραντον ἐκτείνεται. Καὶ περὶ δύο κοινωνίαν θεμένων ἐφ' ᾧ διδάσκειν 69
γραμματικὴν καὶ τὰ περιποιούμενα κοινοποιεῖν. Καὶ περὶ δύο ἀπελευθέρων 69. 1
κοινωνησάντων ἐπὶ παντὶ κέρδει καὶ πόρῳ καὶ τοῦ ἑνὸς περὶ [4] *τοῦ πάτρωνος*
γραφέντος κληρονόμου, τοῦ δὲ ἑτέρου ληγατευθέντος, πῶς οὐδ' ἕτερον [3]
κοινοποιεῖται. Καὶ ὅτι ὁ κοινωνὸς ἀπὸ ῥαθυμίας καὶ ἀμελείας ἐνέχεται, οὐ 70
χρεωστεῖ δὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλ' οἵαν [3] *ἐν τοῖς ἰδίοις. Καὶ περὶ κοι-* 71
νωνίας καὶ ἐπὶ τοῖς μέλουσι [4] *συστάσης, τίνα κοινοποιοῦνται* [5]. *Καὶ περὶ* 73
τοῦ ἐὰν συστῇ κοινωνία ἐφ' ᾧ Πέτρον ὁρίσαι τὰ μέρη, οὗτος δὲ ἀποθάνῃ,

societas et si unius socii bona publicentur. Etiam post distractam societatem si quid socius in rem communem impenderit, actionem communi dividundo habet. Et si communis pecunia penes unum sit et alicui eorum aliquid absit. Et quid deducit socius societate distracta, et quomodo dotem uxoris suae; si vero tota ⟨dos⟩ vel eius pars lucro ⟨mariti⟩ cedat, inter socios dividitur. Et si unus consensu reliquorum rem communem vendiderit. Et si non omnium bonorum socius communi pecunia foenori data usuras perceperit. Si unus ⟨ex sociis⟩ necessario de suo aliquid impenderit, quomodo usuras consequitur pro socio actione. Non aliter socius in id quod facere potest condemnatur quam si se socium fuisse confitetur. Etsi quis omnium bonorum socius sit, plus sua parte non potest alienare. Dolo facit quominus facere possit ⟨is qui aliquid alienat...⟩ non etiam qui non adquisivit cum adquirere posset. Nulla societas in aeternum contrahitur. Et de duobus qui societatem coierunt ut grammaticam docerent et quaestum communicarent. Et de duobus libertis qui societatem omnis lucri et quaestus coierunt, si unus a patrono heres scriptus fuit et alter legatum accepit, quomodo neutrum communicatur. Socius desidiae et neglegentiae nomine tenetur; non adhibet autem exactam diligentiam, sed qualem rebus suis. Et de societate eorum quoque quae postea adquirentur; si contracta sit, quaenam communicantur. Si societas ita coita sit, ut Petrus partes constitueret, hic vero ⟨ante⟩ decesserit, nihil actum est; sed et si vivus constituerit, non omnino arbitrio eius

[1] Ita. Ed. - *σῃ*. [2] Supple *ὁ ἀποκτησάμενος* vel *ὁ εἰς περιγραφὴν... δαπανῶν* vel aliquid huiusmodi. [3] Ita. [4] Sic plene scriptum. [5] In marg. *ἀνάγνωθι*.

74-76 οὐδὲν ἐπράχθη· εἰ δὲ καὶ ὥρισε περιών, οὐ πάντως ἐμμένειν δεῖ τοῖς παρ
αὐτοῦ. δύο γάρ εἰσιν εἴδη τῶν διαγνωμόνων, καὶ τοῖς μὲν ἐμμένειν δεῖ, κἂν
δικαίως κἂν ἀδίκως δοκιμάσωσιν [1], ὡς ἐπὶ τῶν αἱρετῶν δικαστῶν· τοῖς δὲ
οὐ πάντως, ἀλλ' ὅταν ὡς ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς δοκιμάσωσιν [2], ὡς ὅτε συμφωνηθῇ
ἐν τῇ μισθώσει δοκιμασίᾳ Πέτρου γενέσθαι τὸ ἔργον, ἐνταῦθα γὰρ πρὸς
79 δοκιμασίαν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φέρεται. Καὶ ὅτι οἱ κοινωνοὶ καλῶς συμφω-
νοῦσιν ἐκ τοῦ κοινοῦ προικίζειν τὰς θυγατέρας, κἂν ὁ εἷς μόνος ἔχῃ θυγα-
80 τέρα· [3] ἀνάγνωθι διαστίξεις ὡραίας. Καὶ ὅτι τὸ δανεισθέν, εἰ μὴ εἰς τὸ
81 κοινὸν ἦλθεν, οὐ δίδωσιν ὁ κοινωνός. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ἐκκοπῇ τὸ ἐν τοῖς
ὁροθεσίοις δένδρον ἢ ὁ λίθος ἐὰν ἀποσπασθῇ, πρὸς τὸ μέτρον τῆς γῆς
82 κοινὰ γίνεται, ὡς ἐπὶ βώλων δύο δεσποτῶν [4] συγχωνευθεισῶν. Καὶ περὶ
τοῦ ἐὰν κελεύσει μου κοινωνήσῃς τῷ υἱῷ μου ἢ ἑτέρῳ, ἁπλῶς ἐγὼ ἐνά-
83-84 γομαι. Δυνατὸν τὸν μὲν χρήματα, τὸν δὲ σπουδὴν συνεισαγαγεῖν. Καὶ
ἐὰν κοινωνὸς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ κτήματος τὸ ὅλον τίμημα καταβάλλῃ ἢ τὰς
[illegible] ὑπὲρ τοῦ κτήματος ἀννόνας. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν καρπήσηται [5] ὁ εἷς τῶν
[illegible] κοινωνῶν μόνος τὸ ἐπίκοινον πρᾶγμα. Καὶ ὅτι καὶ χωρὶς αἱρέσεως καὶ
[illegible] ὑπὸ αἵρεσιν κοινωνία συνίσταται. Καὶ ὁ κοινωνὸς τοῦ μαινομένου δύναται
τῷ κουράτωρι αὐτοῦ περὶ τῆς κοινωνίας ἀπαγορεῦσαι καὶ ὁ κουράτωρ
ὁμοίως. Ζήτει περὶ κοινωνίας τοῦ παρόντος βι. τι. β' γ' μεθ' ὧν ἔχει [5]
παραπομπῶν καὶ τοῦ β' βι. τι. γ' κε. θ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ τὴν ὠφέ-
λειαν ἔχων τοῦ πράγματος, καὶ βι. κθ' τι. ϛ' κε. τελευταῖον οὗ ἡ ἀρχή
Ὁ ἀνὴρ ἐπίκοινον πρᾶγμα λαβὼν εἰς προῖκα. Περὶ τοίνυν κοινωνίας καὶ
λύσεως αὐτῆς καὶ κοινοπραξίας καὶ δαπανημάτων γινομένων παρὰ κοινωνῶν

standum est: duo enim sunt arbitrorum genera, et quorundam quidem sententiae stare cogimur, sive recte sive inique statuerint, ut in iudicibus compromissariis; quorundam vero non omnino, sed tunc cum ut vir bonus arbitrati sunt, velut cum in locatione pactum sit ut opus arbitrio Petri fiat, hoc enim casu ad boni viri arbitrium redigitur. Socii recte inter se paciscuntur ut ex communi filiabus dotem constituant, licet unus tantum filiam habeat: lege pulcras distinctiones. Pecunia mutuo sumpta nisi in rem communem versa sit, non datur a socio. Si succisa sit arbor quae in confinio erat vel si lapis exemptus sit, pro modo terrae communes fiunt, ut in glebis duorum dominorum conflatis. Si iussu meo cum filio meo vel alio societatem coieris, ego simpliciter convenior. Potest unus pecuniam, alter operam conferre. Et si socius pro communi praedio totum pretium numeravit vel praedii annonas praestitit. Et si unus ex sociis solus fructum ex re communi perceperit. Et sine conditione et sub conditione societas consistit. Socius etiam furiosi curatori eius renuntiare potest de societate, et curator pariter. De societate v. praesentis libri tit. 2 et 3 cum suis adnotationibus et libri 2 tit. 3, c. 9, § 1 (c. 10) cuius initium: *Qui commodum habet rei,* et lib. 29, tit. 6, c. ultimum (20) cuius initium: *Maritus qui rem communem in dotem accepit.* De societate porro et solutione eius et de communiter gesto et de

[1] In marg. ἀνάγνωθι. [2] In marg.: καινὸν ἀνάγνωθι. [3] Verbi exitus dub.
[4] δεσπο*τῶν. [5] Ita.

ἀνάγνωθι καὶ βι. ιζ´ τι. α´ κε. β´ καὶ βι. νη´ τι. ια´ κε. γ´ καὶ βι. ιγ´ τι. α´ κε. β´ καὶ βι. ιδ´ τι. α´ κε. κϛ´ θε. ϛ´ καὶ βι. β´ τι. γ´ κε. ρογ´ καὶ τοῦ δεκάτου βι. τι. δ´ κε. λδ´ τὸ σχόλιον καὶ βι. θ´ τι. γ´ κε. κδ´ καὶ βι. κη´ τι. η´ κε. ια´ θε. α´.

Τίτλος β´.
Περὶ κοινῶν πραγμάτων διαιρέσεως.

Ζήτει τοῦ μβ´ βι. τι. γ´ ὅλον καὶ βι. β´ τι. β´ κε. Ϙϛ´ οὗ ἡ ἀρχὴ Χωρία
τινῶν λέγομεν οὐ μόνα τὰ ὄντα αὐτοῖς κοινά, καὶ βι. ις´ τι. θ´ κε. ιδ´ οὗ
ἡ ἀρχὴ Ὁ ἐπίκοινος οἰκέτης πάντα προσπορίζει, καὶ βι. ιζ´ τι. α´ κε. λθ´
44v οὗ ἡ ἀρχὴ Ἔχων μετὰ σοῦ κοινὸν οἶκον ἠσφαλισάμην. | Εἴτε ἀπὸ κοινωνίας 2
εἴτε χωρὶς κοινωνίας ἐστὶ κο⟨ι⟩νὸν πρᾶγμα, χώρα τῷ διαιροῦντι τὰ ἐπίκοινα
δικαστηρίῳ· ἀπὸ κοινωνίας, ὅτε δύο τὰ αὐτὰ ἀγοράσωσι[1], χωρὶς δὲ κοινω-
νίας, ὅτε δυσὶ τὸ αὐτὸ ληγατευθῇ. Καὶ ὅτι περὶ ὁροθεσίων καὶ τῷ διαι- 2, 1
ροῦντι τὰ ἐπίκοινα τοῖς διπλοῖς δικαστηρίοις[1] δοκεῖ ὁ προκαλούμενος εἰς
τὴν δίκην ἐνάγων εἶναι[2]. Καὶ ποῖα κατάγονται εἰς τὸ τὰ ἐπίκοινα διαιροῦν 3
δικαστήριον. Καὶ ποῖα διαιρεῖ, τουτέστι τὰ σωματικὰ καὶ φρέαρ, ἐὰν τὸ 4
ἔδαφος αὐτοῦ κοινόν ἐστι. Καὶ ἐν τῇ διαιρέσει εἰ ἐπιμείνει[3] ἀδιαίρετον, 4, 2
διαιρεῖται καὶ τὰ διαιρεθέντα ἰσχύει. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν τὸν ἐμὸν καὶ σὸν 6
ἀγρὸν νομίζων ἐμοῦ καὶ Πέτρου εἶναι λάβω καρπὸν ἢ δαπανήσω. Καὶ 6, 2
περὶ τοῦ ἐὰν ἀπὸ μισθώσεως ἢ γεωργίας τοῦ κοινοῦ ἀγροῦ σχῇ ὁ εἷς,

impensis factis a sociis lege et lib. 17, tit. 1, c. 2 (8, § 3?) et lib. 58, tit. 11, c. 3 et lib. 13, tit. 1, c. 2 (?), et lib. 14, tit. 1, c. 26, § 6 et lib. 2, tit. 3, c. 173 et decimi libri tit. 4, c. 34 scholion et lib. 9, tit. 3, c. 24 (22, § 1?) et lib. 28, tit. 8, c. 11, § 1.

TITULUS II. - *De rerum communium divisione.*

V. libri 42 tit. 3 totum et lib. 2, tit. 2, c. 96 (93, § 1) cuius initium: *Praedia aliquorum dicimus non solum ea quae communia iis sunt*, et lib. 16, tit. 9, c. 14 (13) cuius initium: *Servus communis omnia adquirit*, et lib. 17, tit. 1, c. 39 (40) cuius initium: *Communes aedes tecum habens cavi.* Sive cum societate sive sine societate res communis est, locus est communi dividundo iudicio: cum societate, quando duo eandem rem emerint; sine societate, cum duobus eadem res legata sit. In finium regundorum et communi dividundo duplicibus iudiciis qui ad iudicium provocat actor esse videtur. Quae deducuntur in communi dividundo iudicium. Et quae dividit, id est res corporales et puteum, si solum eius commune est. Et in divisione si quid indivisum mansit dividitur et ceterarum rerum divisio valet. Et si fundum meum et tuum mei et Petri putans esse fructus percepero vel sumptum fecero. Si locando vel

[1] Verbi exitus dub. [2] Capitis initium vel inepte contractum vel corruptum est. [3] Ita.

6, 1 πότε τὴν ζημίαν ἐπιγινώσκει καὶ πότε οὔτε κερδαίνει οὔτε ζημιοῦται. Καὶ
περὶ τοῦ εἰ οὐ δύναται ὁ κοινωνὸς ἰδίᾳ διοικῆσαι τὸ μέρος αὐτοῦ ἢ δύναται,
6, 3 ποῖαι ἀγωγαὶ ἁρμόζουσι. Καὶ ποῖα κατάγονται εἰς τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα.
6, 6 ζήτει [1] κε. ιγʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰς τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα [1]. Καὶ περὶ κοινωνοῦ
6, 7 θάπτοντος ἐν τῷ κοινῷ τάφῳ ἢ ἐν καθαρῷ τόπῳ. Καὶ περὶ τοῦ ἀσφα-
6, 8-9 λισαμένου εἰς ὁλόκληρον περὶ τῆς μελλούσης πτώσεως ζημίας. Καὶ περὶ
τοῦ εἰ τὸ μέρος αὐτοῦ ὁ κοινωνός μου ὑπόθηται ἢ ἐμοὶ † [2] καὶ κινεῖ τὴν περὶ
6, 10 κοινῶν πραγμάτων διαίρεσιν. Καὶ ὅτι δύναται ὁ δικαστὴς ἑνὶ τὸν ἀγρὸν
καὶ τῷ ἑτέρῳ τὴν χρῆσιν προσκυροῦν. ζήτει καὶ τοῦ ιʹ κε. θε. αʹ οὗ ἡ ἀρχὴ
Η κοινὴ χρῆσις δύναται, καὶ [3] κε. κʹ οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐν τῇ διαιρέσει τῶν ἐπι-
6, 12 κοίνων [3]. Καὶ περὶ κοινωνοῦ ζημιωθέντος ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ τοῦ
7 γείτονος παραγγελίας. Καὶ ὅτι χώρα τῷ δικαστηρίῳ καὶ ἐπὶ ἐμφυτευτικῷ
7, 3 ἀγρῷ. Καὶ ἐφ᾽ οἷς σχολάζει τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικοίνων δικαστήριον.
7, 7 sqq. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τίνες ἔχουσι τὸ περὶ διαιρέσεως ἐπικοίνων [4] δικαστήριον
καὶ τίνες οὐκ ἔχουσι· πολυσχεδῆ γάρ εἰσι καὶ σχεδὸν ἐπὶ παντὸς πράγ-
8 ματος ζητούμενα. Καὶ ἐὰν πάντες θέλωσι [5] διελεῖν ἢ ὁ εἷς καὶ οἱ λοιποὶ
8, 1 οὐδαμῶς. Καὶ εἰ ἄδηλον ᾖ εἰ μέλει [4] χώραν ἔχειν ὁ Φαλκίδιος, κινεῖται
8, 3 μεταξὺ τοῦ κληρονόμου καὶ τοῦ ληγαταρίου. Καὶ εἰ ὀνόματι δούλου ἐνεχθῇ [6]
8, 4. 9 καὶ παράσχῃ τι. Καὶ εἰ μετὰ καταδίκην ἀπώλετο τὸ τοῦ δούλου πεκούλιον.
10 Καὶ περὶ κοινωνοῦ βλάψαντος τὸ κοινὸν πρᾶγμα. Καὶ περὶ κοινῆς χρήσεως
12 δυναμένης ἑνὶ προσκυροῦσθαι καὶ τὸν ἄλλον λαμβάνειν [4] μισθόν. Καὶ ὅτι

colendo agrum communem unus quid consecutus sit, quando damnum agnoscit et quando neque lucrum neque damnum sentit. Si non potest socius partem suam separatim administrare vel si potest, quae actiones competunt. Et quae deducantur in communi dividundo iudicium. V. c. 13 cuius initium: *In communi dividundo*. Et de socio qui mortuum infert in commune sepulcrum vel in locum purum. Et de eo qui damni infecti in solidum cavit. Et si partem suam socius meus pignori obligaverit aut mihi ⟨aut alii⟩ et communi dividundo agit. Iudex potest alteri fundum et alteri usumfructum adiudicare. V. et c. 10 § 1 cuius initium: *Usus communis potest*, et c. 20 (21) cuius initium: *In divisione communium rerum*. Et de socio qui damnum passus est ex eo quod vicinus novum opus nuntiavit. Et in agro emphyteuticario locus est huic iudicio. Et in quibus cessat communi dividundo iudicium. Et, ut breviter dicam, qui habeant communi dividundo iudicium et qui non habeant: sunt enim varia et de omnibus prope rebus quaesita. Et si omnes dividere velint, aut si unus ⟨velit⟩ et reliqui minime. Et si incertum an lex Falcidia locum habitura sit, competit inter heredem et legatarium. Et si quis servi nomine conventus sit et aliquid praestiterit. Et si post condemnationem servi peculium intercidit. Et de socio qui rei communi damnum intulit. Et de communi usu qui potest uni adiudicari altero mercedem accipiente. Et ad aedes communes vel parietem reficiendas et demoliendas

[1-1] In marg., ad v. καταγονται. [2] Ita. F. add. ἢ ἑτέρῳ. Cfr. schol. † in Heimbach I 797. [3-3] In marg., ad v. δυναται. [4] Ita. [5] Verbi exitus dubius. [6] Ita, pro ἐναχθῇ.

καὶ ἐπὶ ἀνανεώσει καὶ καθαιρέσει τοῦ κοινοῦ οἴκου καὶ τοίχου κινεῖται.
Καὶ πότε ἁρμόζει τὸ τὰ ἐπίκοινα διαιροῦν, ἢ ὅτε πράξει ὀνόματι τῆς 14
κοινότητος ἢ ὤφειλε πρᾶξαι. Καὶ ὅτι οὐ δύναταί τις συμφωνεῖν μὴ διε- 14, 2
λέσθαι παντελῶς, τὸ δὲ πρός τινα χρόνον μὴ διελέσθαι ἔρρωται [1]. Καὶ 14, 4
τίνες ἀναιροῦσι τὴν κοινωνίαν, ὡς ὁ συμφωνῶν μὴ ἀπαιτεῖν τὸ ἴδιον μέρος.
Κινεῖ τὸ περὶ διαιρέσεως καὶ ὁ καταδικασθεὶς ὀνόματι κοινοῦ δούλου καὶ ὁ 15
ἐναγόμενος περὶ πταίσματος δούλου. Καὶ τίνα [2] δύναται ὁ δικαστὴς ἐν τῷ 18
περὶ διαιρέσεως ποιεῖν. Καὶ ὅτι τὸ φυὲν δένδρον ἐν τοῖς ὁρίοις καὶ ἡ 19
διήκουσα πέτρα διὰ δύο ἀγρῶν ἐφόσον [3] ἥντω τῷ ἀγρῷ οὐ κατάγεται
εἰς τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικοίνων [5]. Καὶ περὶ τοῦ ὅτι ὁ κοινὸς πυλεὼν 19, 1
δύο οἴκων ἄκοντος ἑνὸς τῶν δεσποτῶν οὐ διαιρεῖται ἐν ᾧ μὴ ἔστιν ἑτέρωθεν
εἴσοδος. Καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐπικοίνων καὶ ἐν τῷ τῆς 19, 3
διαιρέσεως τῶν τῆς φαμιλίας δικαστηρίῳ χώραν οὐκ ἔχει ἡ ποινὴ τοῦ
ἀνδραποδισμοῦ. Καὶ ὅτι τὸ δίκαιον τοῦ ὑδραγωγίου διαιρεῖται μέτρῳ καὶ 19, 4
χρόνῳ. Καὶ ὅτι τοῦ ἑνὸς μὴ ὑπακούοντος ὁ δικαστὴς καταλύει τὸ ἐπί- 20
κοινον [6] καὶ δένδρα κόπτει. Καὶ ὅτι ἐν τῇ διαιρέσει ὅπερ συμφέρει πᾶσι 21
ποιεῖ ὁ δικαστής. Καὶ ὅτι ἐὰν ὀνόματι ἐμοῦ καὶ τοῦ γείτονός μου κτίσω 22
45r *τοῖχον, κοινὸς γίνεται, εἴτε ὡς ἀναληψόμενος τὸ | μέρος τῆς δαπάνης εἴτε*
κατὰ χάριν ἔκτισα. Καὶ περὶ τοῦ συμφωνήσαντος ἐνιαυτὸν παρ' ἐνιαυτὸν 23
καρπίζεσθαι καὶ κωλύσαντος τὸν ἀνήκοντά μοι χρόνον νεμηθῆναι [7] ἢ θρέμ-
ματα ἐμβαλόντος καὶ φθείραντος τοὺς καρπούς. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν ὁ ἐμὸς 24
καὶ σὸς δοῦλος ἐξ ἐμῶν πρᾶγμα [8] κτήσηταί τι. Καὶ περὶ τοῦ ἐκποιησαμένου 24, 1

competit. Et quando competit communi dividundo iudicium, scilicet quum quid ⟨socius⟩ societatis nomine aut egit aut agere debuit. Non potest quis pacisci ne omnino divisio fiat: sin autem ne intra certum tempus divideretur, valet pactum. Et qui societatem tollunt; ut puta qui paciscitur ne partem suam petat. Communi dividundo agit et qui condemnatus est servi communis nomine et qui noxae servi nomine convenitur. Et quid facere ⟨non⟩ potest iudex in communi dividundo iudicio. Arbor quae in confinio nata est et lapis qui per utrumque fundum extenditur, quantum quidem cohaeret fundo, non deducitur in communi dividundo iudicium. Commune vestibulum binarum aedium altero ex dominis invito non dividitur si aliunde aditus non sit. In iudicio communi dividundo et familiae erciscundae poena plagii locum non habet. Ius aquae ducendae dividitur mensura et tempore. Uno ⟨ex sociis⟩ non obtemperante iudex commune diruit et arbores succidit. In divisione quod omnibus utile est facit iudex. Si mei et vicini nomine parietem aedificem, communis fit, sive quasi repetiturus partem impensarum sive donationis gratia aedificavi. Et de eo qui pactus erat ut alternis annis fructus perciperet et anno meo prohibuit me possidere vel immisit pecora et fructus corrupit. Si servus meus et tuus ex meis rem aliquam adquisierit. Et de eo qui partem suam alienavit ne conveni-

[1] In marg. ἀνάγνωθι παράνομον, hoc est: Lege aliquid contra ius. [2] Si ed. attendas, f. l. τί vel τίνα οὐ δ. [3] Ita. [4] Sic. Ed. ἥνωται. [5] In marg. ad cc. 19, 20, 22, 27: ἀνάγνωθι. [6] Ed. ἐποίκιον. [7] Deest με. [8] Ed. πραγμάτων.

25 τὸ ἴδιον μέρος διὰ τὸ μὴ ἐναχθῆναι. Καὶ περὶ τοῦ ἐναχθέντος ὀνόματι
26 κοινοῦ δούλου ἔχοντος δοῦλον καὶ δόντος ιι [1] ι'. Καὶ ἐὰν ὁ κοινὸς δοῦλος
27 περὶ [2] τῷ ἑνὶ κάμνων κλασθῇ. Καὶ ὅτι ὁ εἷς τῶν κοινωνῶν τὸν κοινὸν
28 δοῦλον οὐ δύναται βασανίζειν εἰ μὴ διὰ κοινὸν πρᾶγμα. Καὶ περὶ τοῦ μὴ
τὸν κοινωνὸν ποιεῖν [3] ἐπὶ τῷ κοινῷ πράγματι παρὰ γνώμην τοῦ κοινωνοῦ.
32 Καὶ ὅτι ὁ ἀγοραστὴς τοῦ ἐπικοίνου ἀδιαιρέτου λάχους τοῦ κοινωνοῦ κινεῖ [4]
33 κατὰ τοῦ ἑτέρου κοινωνοῦ τὸ περὶ διαιρέσεως. Καὶ περὶ ἑνὸς κοινωνοῦ
ἐξ ὁλοκλήρου ὑποθεμένου τὸ κοινόν, συναινοῦντος καὶ τοῦ κοινωνοῦ, ποίας
34 ἀγωγὰς ἔχει ὁ δεσπότης κατὰ τοῦ δανειστοῦ τοῦ κοινωνοῦ αὐτοῦ. Καὶ
περὶ κοινωνοῦ ἐκποιησαμένου μέρος τινῶν πραγμάτων καὶ ὅτι εἰ μὴ δύνανται
διαιρεθῆναι τὰ πράγματα, καθ' ὑπερθεματισμὸν ἑνὶ προσκυροῦνται ([5] ζήτει
καὶ βι. ιθ' τι. β' [5])· εἰ δὲ ὁ εἷς πένης ὢν οὐ δύναται ὑπερθεματίσαι, ἔρχεται
35 ἐξωτικός. Καὶ ὅτι ἀγράφως διαίρεσις τῶν ἐπικοίνων γίνεται, ὥσπερ καὶ
ἐπὶ τῆς κληρονομίας, καὶ γίνεται λόγος καὶ καρπῶν καὶ δαπανημάτων καὶ
36 δόλου καὶ ῥαθυμίας. Καὶ ὅτι ἄκων οὐδεὶς μένει κοινωνός. Περὶ κοινῶν
πραγμάτων διαιρέσεως ζήτει καὶ βι. ζ' τι. ε' κε. ιγ' οὗ ἡ ἀρχή Ἐν τῷ
περὶ ὁροθεσίων καὶ τῷ διαιροῦντι τὰ κοινά, καὶ θε. α' καὶ βι. ιη' τι. ε'
κε. ιθ' τὸ τέλος οὗ ἡ ἀρχή Τοῦ προικιμαίου δούλου διπλοῦν ἐστι τὸ
πεκούλιον, καὶ κε. κθ' θε. α' οὗ ἡ ἀρχή Οἱ κληρονόμοι τοῦ πατρὸς καὶ
τοῦ δεσπότου, καὶ βι. ιθ' τι. η' κε. οθ' οὗ ἡ ἀρχή Ὁ κοινωνὸς οὐ καλῶς
πωλεῖ τέλειον τὸ πρᾶγμα, καὶ κε. π' καὶ πα' καὶ πβ' καὶ πγ' καὶ τι. β
κε. ιη' οὗ ἡ ἀρχή Ἐὰν δύο κοινωνῶν ἀγορασάντων, καὶ βι. κγ' τι. α' κε. ιγ

retur. Et de eo qui conventus est nomine servi communis servum habentis et X aureos (?) dedit. Si servus communis apud unum laborans crus fregerit. Unus ex sociis de servo communi quaestionem habere non potest nisi communis negotii causa. Socius in re communi ne faciat ⟨quidpiam⟩ invito socio. Qui communem unius socii partem emit adversus alterum socium communi dividundo agit. Et de uno socio qui consentiente quoque altero socio rem communem in solidum obligavit: quales actiones habet dominus adversus creditorem socii sui. Et de socio qui bonorum quorundam partem alienavit: si res dividi non possunt, uni licitatione adiudicantur (v. et lib. 19, tit. 2); si vero alter propter inopiam liceri non potest, extraneus admittitur. Et sine scriptis rerum communium divisio fit, sicut etiam in hereditate, atque ratio habetur et fructuum et sumptuum et doli et neglegentiae. Nemo invitus manet socius. Porro de rerum communium divisione v. et lib. 7, tit. 5, c. 13 cuius initium: *In iudicio finium regundorum et communi dividundo,* et § 1 et lib. 18, tit. 5, c. 19 (12) finem cuius initium: *Servi dotalis duplex est peculium,* et c. 29 (22), § 1 cuius initium: *Heredes patris et domini,* et lib. 19, tit. 8, c. 79 (Zach. 80; Ambros. 75) cuius initium: *Socius non recte vendit rem totam,* et c. 80 et 81 et 82 et 83 et tit. 2, c. 18 (17) cuius initium: *Si duobus sociis emptoribus,* et lib. 23, tit. 1, c. 13, § 2 cuius initium:

[1] Cf. supra, p. 183, n. 4, ad tit. 1, c. 44. Ed. *νομίσματα.* [2] Sic plene scriptum. L. *παρὰ.* [3] Ed. add. *τι.* [4] *κ**νεῖ*.* [5-5] In marg., ad v. *προσκυρ.* - Adest praeterea: *ἀνάγνωθι ὡραῖον* (?).

θε. β' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν κοινὸς δοῦλος δανείσῃ δέκα ϋ [1], *καὶ κε. ις' οὗ ἡ ἀρχὴ Τὰ ἴδια καλῶς ὁ κοινωνός. ζήτει καὶ βι. κδ' τι. ι' κε. θ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἔσχον κοινωνίαν μετὰ υἱοῦ ἢ δούλου, καὶ κε. ι' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν οἱ κοινωνοὶ ὁμοίως ἀμελήσωσι, καὶ βι. κς' τι. ε' κε. κε' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἐγὼ καὶ σὺ γενώμεθα κληρονόμοι, καὶ βι. μβ' τι. γ' κε. λε' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν εἰς ὁλόκληρον ὢν κληρονόμος καὶ νομίζων σε, καὶ κε. να' θε. α' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ὁ εἷς τῶν κληρονόμων θέλῃ, καὶ βι. μγ' τι. γ' ὅλον καὶ βι. μδ' τι. α' κε. μδ' θε. ζ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν ἔχων δύο ἀγρούς, καὶ τι. β' κε. κ' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐάν τι ληγατευθῇ τῷ κοινῷ δούλῳ, καὶ βι. νη' τι. κγ' κε. ια' οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ ῥίψας τι εἰς φρέαρ ἵνα ἀφανίσῃ τὸ ὕδωρ, καὶ βι. ξ' τι. ιβ' κε. νζ' θε. ε' οὗ ἡ ἀρχὴ Ἐὰν δύο δοῦλοί σου ἄργυρον καὶ ἐσθῆτά μου κλέψωσι, καὶ τοῦ παρόντος βι. τι. β'. Περὶ τοίνυν κοινῶν πραγμάτων καὶ διαιρέσεως αὐτῶν καὶ διαπράσεως, καὶ παρὰ τίνι ὀφείλει εἶναι τὸ κοινὸν δικαίωμα, καὶ περὶ τῶν νεμομένων τὸ κοινὸν κληρονομιαῖον ἀνάγνωθι τοῦ παρόντος βι. καὶ τι. γ' κε. ε' η' καὶ βι. ιε' τι. α' κε. ϙς' καὶ βι. ις' τι. θ' κε. ιγ' καὶ βι. ιζ' τι. α' κε. λθ' καὶ βι. ιθ' τι. η' κε. ογ' οδ' οε' ος' καὶ τοῦ μβ' βι. τι. γ'.*

Si servus communis decem nummos (?) *crediderit*, et c. 16 cuius initium: *Suam pecuniam socius recte*. V. et lib. 24, tit. 10, c. 9 cuius initium: *Si societatem habui cum filio vel servo*, et c. 10 cuius initium: *Si socii pariter neglegentes fuerint*, et lib. 26, tit. 5, c. 25 cuius initium: *Si ego et tu heredes extiterimus*, et lib. 42, tit. 3, c. 35 cuius initium: *Si cum ex asse heres essem teque existimarem*, et c. 51 (50), § 1 cuius initium: *Si unus ex heredibus velit*, et lib. 43, tit. 3 totum et lib. 44, tit. 1, c. 44, § 7 (9) cuius initium: *Si duos fundos habens*, et tit. 2, c. 20 cuius initium: *Si quid servo communi legatum sit*, et lib. 58, tit. 23, c. 11 cuius initium: *Si quis in puteum aliquid proiecerit ita ut aqua corrumpatur*, et lib. 60, tit. 12, c. 57 (56), § 5 cuius initium: *Si duo servi tui argentum et vestem meam subripuerint*, et praesentis libri tit. 2. De rebus vero communibus et earum divisione et distractione et penes quem servari debeat commune instrumentum et de iis qui commune quid hereditarium possident, lege praesentis libri et tit. 3, c. 5, 8 et lib. 15, tit. 1, c. 96 (94 vel 95) et lib. 16, tit. 9, c. 13 et lib. 17, tit. 1, c. 39 (40) et lib. 19, tit. 8, c. 73, 74, 75, 76 (Ambros. 75-79) et libri 42 tit. 3.

[1] Cfr. supra, p. 183, n. 4. Ed. *νομίσματα*.

Τίτλος γ'.

Κοινὰ ἑκατέρων δίκαια τῆς τε φαμιλίας διαιρέσεως καὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ περὶ κοινῶν [1] τῆς αὐτῆς δίκης.

1.2 Καὶ ὅτι ἡ τῶν πραγμάτων διανέμησις δύναμιν ἀγοράσεως ἔχει. Καὶ
περὶ τοῦ τὸν καθολικὸν μεταξὺ ἰδιωτῶν μὴ δικάζειν· πλὴν κινούντων τινῶν
περὶ διαιρέσεως, εἰ δέδωκε δικαστὴν καὶ διεῖ⟨λε⟩ τὰ τούτων πράγματα,
3 ἕκαστον [2] τὸ ἴδιον λάχος καλῶς ὡς δεσπότης νέμεται. Καὶ περὶ τοῦ ἐὰν
δύο κοι|νωνῶν ὄντων ὁ εἷς ἐκ τῶν κοινῶν πραγμάτων [3] ἀγοράσῃ ἑαυτῷ 45ᵛ
πράγματα, πῶς γίνεται δεσπότης, ἀναγκάζεται δὲ τὸ [4] ἀζήμιον τῷ κοινωνῷ
5 ποιῆσαι πρὸς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ, ἐκείνου τελευτήσαντος. Καὶ περὶ τοῦ
6 παρὰ τίνι ὀφείλει εἶναι τὰ κοινὰ συμβόλαια [5]. Καὶ περὶ τῶν διελόντων
ἐπὶ τῷ ἐπομόσασθαι [2] τὸν θεῖον αὐτῶν μηδένα δόλον ποιῆσαι περὶ τὴν διαί-
7 ρεσιν, εἶτα μὴ ἐπομνυμένου. Καὶ περὶ ἀγροῦ κοινοῦ ὑποτεθέντος παρὰ
γνώμην ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν καὶ διαιρέσεως γενομένης λαχόντος τοῦ ὑποτε-
θειμένου τῷ μὴ συναινέσαντι ἀδελφῷ μηδὲ μιᾶς μνήμης γενομένης περὶ τῆς
8 ὑποθήκης, εἶτα ἐκνικωμένου, ποίας ἀγωγὰς ἔχει κατὰ τῶν ἀδελφῶν [6]. Καὶ
ὅτι ἡ γενομένη διαίρεσις ἐπὶ τοῖς ἐπικοίνοις, καταλειφθείσης ἢ μετενεχθείσης
9 τῆς νομῆς, ἀνανέωσιν οὐ δέχεται. Καὶ πότε καὶ ἐν ποίοις τὸ περὶ διαι-
10 ρέσεως φαμιλίας καὶ τὸ διαιροῦν τὰ ἐπίκοινα κινεῖται. Καὶ ὅτι ἡ γραφὴ

TITULUS III. – *Communia utriusque iura tam familiae erciscundae quam communium rerum et de* sociis *eiusdem litis.*

Rerum divisio vim emptionis optinet. Rationalis inter privatos non iudicat, verum si quibusdam de divisione agentibus iudicem dederit et is eorum res diviserit, unusquisque res quae sibi obtigerunt recte possidet tamquam dominus. Si cum duo socii essent alter ex communi *pecunia* res sibi comparaverit, quomodo fit dominus, at compellitur indemnitatem socio praestare et, eo demortuo, heredi eius. Et apud quem instrumenta communia debeant esse. Et de iis qui divisionem fecerunt ea condicione ut patruus eorum se nullum dolum in divisione fecisse iuraret, si is postea non iuravit. Et de communi praedio citra voluntatem unius fratrum obligato, quod in divisione fratri qui non consenserat obtigit nulla pignoris mentione facta, et postea evictum est: quales actiones idem habet adversus fratres. Rerum communium facta divisio, relicta vel translata possessione, instaurationem non patitur. Et quando et in quibus agitur et familiae erciscundae et communi dividundo iudicio. Scriptura testa-

[1] F. *κοινωνῶν*. [2] Ita. [3] Heimbach emend. *χρημάτων*. [4] *τῶ* *.
[5] In marg. *περὶ κοινῶν συμβ⟨ο⟩λαίων*. [6] In marg. ad cc. 7, 10 et 11 *ἀνάγνωθι*.

τῆς διαθήκης ἡ περιέχουσα ὅτι πάντα διῃρέθη οὐ κωλύει γενέσθαι τῶν μὴ
διαιρεθέντων τὴν διαίρεσιν. Καὶ περὶ τοῦ τῶν ἀγρῶν διαιρουμένων καὶ τῶν 11
ἐν αὐτοῖς γεωργῶν οὐ χρὴ διαιρεῖσθαι τὸν πατέρα ἐκ τῶν παίδων ἢ τοὺς
ἀδελφοὺς ἐξ ἀλλήλων ἢ τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς γαμετῆς. Καὶ περὶ πολλῶν 12
κοινὴν [1] ἐχόντων δίκην ἐναγόντων ἢ ἐναγομένων, μὴ ἔστω ἀνάγκη πάντας
ἐνάγειν ἢ πάντας ἅμα εὑρισκομένους ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ κἂν τινες ἀπο-
λιμπάνωνται, οἱ παρόντες εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἐναγέτωσαν καὶ ἐναγέσθωσαν.
Καὶ ὅτι καὶ χωρὶς ἐντολῆς ἔξεστι τοῖς ἐπίκοινον ἔχουσι δίκην ἐνάγειν εἰς 13
τὸ μέρος τοῦ ἀπολιμπανομένου, ἐὰν προσφέρωσι τὴν ἱκανοδοσίαν. Περὶ
τοίνυν κοινῶν πραγμάτων ζήτει βι. β΄ τι. γ΄ κε. κγ΄ περὶ τὰ μέσα οὗ ἡ
ἀρχὴ Ἔσθ᾽ ὅτε δόλος μόνος ἐν τοῖς συναλλάγμασι, καὶ βι. κγ΄ τι. α΄ κε.
νδ΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Εἰ μετὰ τοῦ κοινωνοῦ σου εἰς ἐπίκοινον πρᾶγμα ἐδανείσω,
καὶ τι. γ΄ κε. κε΄ οὗ ἡ ἀρχὴ Ὁ εἰδὼς σὺν ἑτέρῳ ἔχειν κοινὸν ἀγρόν. ζήτει
καὶ τὰς παραπομπὰς τοῦ β΄ τι. τοῦ ιγ΄ βι. καὶ βι. νη΄ τι. δ΄ κε. ε΄ οὗ ἡ
ἀρχὴ Ἐὰν πωλῶν ἔδαφος εἴπω, καὶ ὅλον τὸν τι. καὶ τι. ε΄ κε. ια΄ οὗ ἡ
ἀρχὴ Κωλύειν μὲν ὁ κοινωνὸς δύναται τὸν κοινωνόν.

menti quae continet omnia esse divisa non impedit quominus rerum quae divisae non sunt divisio fiat. Agris divisis et colonis ad eos pertinentibus, patrem a liberis aut fratres invicem aut maritum ab uxore dissociari non oportet. Et de pluribus qui litem communem habent et agunt vel conveniuntur: necesse ne habeant omnes simul agere vel omnes simul praesentes respondere, sed etsi quidam eorum absentes sint, praesentes pro sua parte agant et conveniantur. Illis qui litem communem habent etiam sine mandato pro absente agere licet si caveant de rato. Porro de communibus rebus v. lib. 2, tit. 3, c. 23 circa medium cuius initium: *Interdum dolus solus in contractibus*, et lib. 23, tit. 1, c. 54 (56) cuius initium: *Si cum socio tuo in rem communem mutuam sumpsisti pecuniam*, et tit. 3, c. 25 cuius initium: *Qui scit fundum sibi cum alio communem esse*. V. et adnotationes tituli 2 libri 13 et lib. 58, tit. 4, c. 5 cuius initium: *Si solum vendens expressero*, et totum titulum et tit. 5, c. 11 (Ambros. 10) cuius initium: *Prohibere quidem socius socium potest*.

[1] ὴν in ras. compendii ῶν (?).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ [1].

Β'. Β'.

ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

ΒΙΒΛΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΒΙΒΛΟΣ Ε'.

ΒΙΒΛΟΣ ς'.

[1] Librorum inscriptiones, in quibus et βιβλιον et βιβλος et ambiguum illud β'. recurrunt, heic exprimam prouti sunt in codice. Et alia plura, vel vitiosa, reposui in ipso textu titulorum. [2] τι. α' male omissum est in p. 3. [3] Ita potius leg.

[1] Sic vid. scriptum. [2] Sic.

Β'. Ζ'.

Β'. Η'.

ΒΙΒΛΟΣ Θ'.

[1] Ita.

Β'. ΔΕΚΑΤΟΝ.

B'. IA'.

B'. IB'.